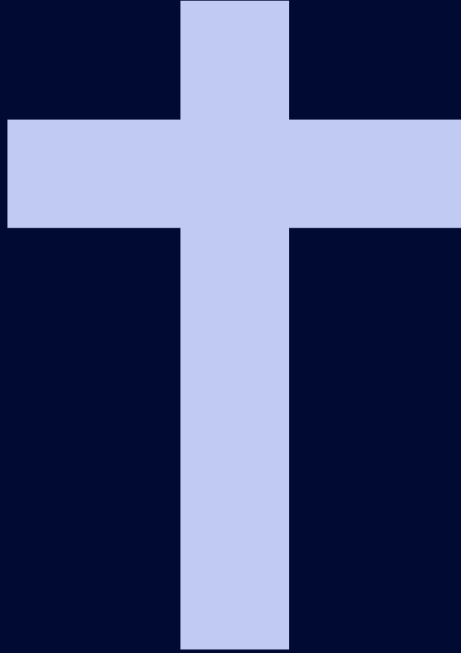

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT	1
MATTHEW	2
MARK	39
LUKE	62
JOHN	100
ACTS	127
ROMANS	162
1 CORINTHIANS	180
2 CORINTHIANS	197
GALATIANS	208
EPHESIANS	214
PHILIPPIANS	220
COLOSSIANS	224
1 THESSALONIANS	228
2 THESSALONIANS	232
1 TIMOTHY	234
2 TIMOTHY	239
TITUS	243
PHILEMON	245
Hebrews	246
JAMES	259
1 PETER	263
2 PETER	268
1 JOHN	271
2 JOHN	276
3 JOHN	277
JUDE	278
REVELATION	280
Read the New Testament	299
GLOSSARY	311

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS
CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.

Reprinted by Permission.

www.americanbible.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)

(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí hanádaakinolt'ííkkí Jesus Christ, David bá niktíni nyáázhi' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchij; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchij; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchij; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchij; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchij; Jesse Óbed bá hizhchij; ⁶ David, ízisgo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchij; Urías n'íi bi'aahíi Sólomon David, ízisgo nant'án nlíni, yá yishchij; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchij; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manáses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manáses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíidá, aí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiiníi bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchij; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Eliákim Abíud bá náánázhchí; Ázor Eliákim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadoc bá náánázhchí; Eliúd Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Eliúd bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíi Mary holzéhi bika' nlij ni', Maryíi Jesus, Christ holzéhi, yishchij. ¹⁷ Aík'ehgo Abraham bits'á'dí David nehená'zhi' dííts'adah hanátolchij; David bits'á'dí isnáhgo odestíizhi' dííts'adah hananátolchij; áidí' isnáhgo odestiiníi bits'á'dí Christ nyáázhi' dííts'adah hananátolchij.

¹⁸ Díi k'ehgo nko Jesus gozlij: Báj Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltij, ndi doo hwahá yil niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silij. ¹⁹ Yil niinéhihií, Joseph holzéhi, nnee nkt'éégo at'éhi, Mary doo dénchó'égo bich'í' godigháh hát'íi dahíi bigha, doo hadín yígótsinégo bil ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áidá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeego Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihíi bich'í' hadziigo gáníi, Joseph, David biye' nlíni, Mary ni'aa ándle'zhi' doo nénldzid da; hiltsaa siliiníi Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, aí Jesus holzeego ádníi: bik'íi binchó'íi bits'á'zhi' hasdáyihiiníi doleehíi bigha. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi aníi n'íi begolne'go be'ánagót'íid, gáníigo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíi hiltsaa hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, aí bizhi'íi Emmánuel golzee doleeh, aí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwił nlij, golzeego ágolzee. ²⁴ Áidí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ábiñniidyú ádzaago Mary yil nnáa: ²⁵ Áidá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlijzhi'; án Jesus yizhi' yá áyílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozlijidá' Hérod nant'án nlij lék'e, áidá' ya'ái hanadáhdí nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhi', ² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozlijhií hayú? Ya'ái hanadáhdí bits'íksóqsé dah hiit'íihíi bigha daahohiikaahyú dekai. ³ Hérod nant'án nlíni la'íi nnee dawa Jerúsalemyú daagolíni bilgo díi daidezts'aqadá' doo bil daagozhóq da lék'e. ⁴ Hérod okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi begoz'aaníi ye'ík'eda'ilchíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayíniigo nayídaadiikid. ⁵ Aík'ehgo gádaabiñni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi k'e'eshchijhií k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem nlíni, Júdagee nant'án daanliiníi bil

dáledaanlt'éé: nant'án shichagháshé, Israel hat'i'íi, yá nant'aa doleehí nits'á'dí'go goleehí bigha, n̄ii. ⁷ Hérod dánant'í'ego n̄nee daagoyánihi yiká o'í'a'dá' nayídaadilkid, Daadá' ts'iksōsé dantsé hit'íi silij? n̄iigo. ⁸ Áídí' Béthlehemýú odaayis'a' gádaabih̄niigo, Ishkiin alts'ísēē n̄t'éégo biká hadaanoh̄taa; baa nohkai lēk'eyúgo shil nanádaagodōm̄ihgo shíi aldó' ákú hoshk̄āhyú disháh. ⁹ Nant'án án̄íhí daidezts'āq̄dá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iksōsé dahs'āq̄go daayo'íi n'íi bádīhyúgo hiltōq̄ nt'éégo, ishkiin alts'ísēhi sitij̄gee bik'ehti' dahs'āq̄ silij. ¹⁰ Ts'iksōsé daayiltsāq̄dá' dāzhō yaa bil daagozhō lēk'e;

¹¹ Áídí' kih yunē' ha'ákaidá' ishkiin alts'ísēhíi báq̄, Mary holzéhi, yilgo daayiltsāq̄dá', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokāh: il̄nihi nadaayiné'íi yidá'ch'ída'iztāq̄go óodo, jeeh didlidgo hik̄agolchini, frankincense holzéhi, la'íi jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² N̄nee daagoyáni Bik'ehgo'ih̄i'nañ, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabih̄niigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bil ch'í'nah ánágodlaa nayeekíi bee, gán̄iigo, Nádndáh, mé' hik'e báq̄ bilgo Egyptyú bil nkáh, akú nahisōotaq̄, nohwil nanágosisn̄i'zh̄i'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áík'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíi hik'e baq̄híi bilgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsāq̄zh̄i' da'akú naháztāq̄: Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidíi án̄i' n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh bik̄dishn̄ii, n̄niidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áídí' Hérod n̄nee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yigōs̄j̄idá' dāzhō bágóch̄ij̄dgo, ishikín naki bil lēdaagodaadí' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'āq̄ Béthlehemýú, n̄nee daagoyáni Jesus yaa nayídaadilkid n'íidí' godezt'i'go. ¹⁷ Jérémy, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, gán̄niidíi begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíi bee bich'í' yádaach'ikti' ndi doo hagot'éégo da lēk'e, bichagháshé da'ádaadihíi bigha.

¹⁹ Hérod daztsāq̄dá' Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeekíi bee bil ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰ Gán̄iigo, Nádndáh, niye' hik'e báq̄ bilgo Israel hat'i'i bini'yú bil nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'íi n'íi nanezna'. ²¹ Áídí' nádiidzaago biye' hik'e baq̄híi bilgo Israel hat'i'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanásdl̄i, bitaa Hérod sitij̄ n'íi n̄nee nnañt̄izhgo Joseph ya'ikonziidá', akú digháhzh̄i' neldzid: áík'ehgo bindzeekíi bee Bik'ehgo'ih̄i'nañ, Doo akú n̄náh da, bikh̄niid, áík'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áídí' kih gozn̄ilíi Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú nada'iziidi, Án Názarene holzee doleel, daan̄ii n'íi begolne'go.

3

¹ Ái benagowaadá' John Baptize ágolé'íi n̄nee yich'í' yaht'í'go nyáá, da'igol̄i'yú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gán̄iigo, ² Nohwinchō'íi bits'á'zh̄i' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn̄ nant'aahíi biká' nagowaa. ³ Díinko Esáias, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidi, yaa yaht'í'go gán̄i' n'íi, Da'igol̄i'yú hadínsh̄i dilwosh, NohweBik'eh̄n bádīhyú ilch'í' daagoh̄le', intín ilk'ídezdoq̄go bá ádaahle', n̄iigo. ⁴ John bidiyágé bighán ha'í'áhíi bighaa alzaa, ikaal hilchii biziz alzaa; nágonech'íidi hik'e dziyú gosnihíi bilgo bihidán lēk'e. ⁵ Áídá'go Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'āq̄dí' la'íi tún̄líníi Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'āq̄dí' baa nánzáq̄, ⁶ Áík'ehgo bi'ádaat'e' nchō'íi yaa nanádaagosn̄i'dá', tún̄líníi Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanl̄ini hik'e Sádducees daanl̄ini baptize ádaal̄nehíi yigha neheskaigo yiltsāq̄dá' gáyil̄ni, Nohwíi, ch'osh bik'asda' gol̄i'híi k'ehgo daakinok̄'íi, hadín lá nohwádīhyú nohwiniigodilne' goz'aaníi bits'á'nohkáh nohwil̄niid? ⁸ Da'an̄ii nohwinchō'íi bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'noks̄i, nest'ā' n̄t'éégo nádaant'íhíi k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo íd̄il̄daadoh'ni da: Bik'ehgo'ih̄i'nañ díi tséé nazn̄ilíi n̄nee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwil̄dishn̄ii.

10 Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'nil'aadgo ácha nnit'aa: ch'il dawa doo nest'án nlt'éehíí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kq' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. 11 Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'íí gádnii, nohwinchq'íí bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleeíí ndi doo bik'eh sitíí da: án Holy Spirit hik'e kq' yee baptize ádaanohwi'íí doleel. 12 Be'í'ch'íhé dahyotíí, t'oh naghái' í'ch'íhi goz'aagee nágo sho doleel; binest'a'hú' í'k'eyihíni; áídá' bizhoolí' kq' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidíid.

13 Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlíí'zhí' nyáá, John baptize ábile'hú' bighá. 14 Áídá' John doo hat'íí dago gáníí, Shíigo née shaa nyaa, shíí ni baptize áshííle'go dábik'ehdá'? 15 Jesus gábilnii, Ch'ík'eh ndi nzhqo k'adíí: nzhqogo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dábik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. 16 Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanádzaa: áídí' yáá bich'í' ílts'á' ádzaago Bik'ehgo'íhi'nañ biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníhgo yiltsaaníí dábilgo biká' dahnezdaa: 17 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aa, Díinko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhqó.

4

1 Áídí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igolíyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. 2 Dá doo iyáné dizdin behiskaqa, áí aqal hiskaqadá' shina' silíí. 3 Na'íntaahíí baa nyáágo gábilnii, Ni Bik'ehgo'íhi'nañ biYe' nííyúgo, díí tséehíí bán náodleeh, nñii. 4 Áídá' Jesus gábilnii, Ágágozzeego k'e'eshchíí, Nnee doo dá bán zhá yee hinaa da doleel, áídá' Bik'ehgo'íhi'nañ biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hinaa doleel. 5 Ch'iidn nant'án godiyíhgo ízisgo kíh goznilyú Jesus yil o'áazhgo kíh biyi' da'ch'okáqahíí ts'ídago goz'aaníí bilatahyú yil n'áazhgo, 6 Gánábíldo'níid, Bik'ehgo'íhi'nañ biYe' nííyúgo gódah ch'í'nl't'e': ágágozzeego k'e'eshchíí, Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nlt'éégo binádaadeh'íí doleel, ná daayíldoníí: áídí', Doo tséé hitalgo hayaa ngeeh dahíí bighá anádaanokteel doo. 7 Jesus bich'í' hananádziigo gábilnii, Ágágozzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'íhi'nañ neBik'ehñ doo nabíntaah da. 8 Áídí' dzil dázho yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo nnee íltah at'éégo hadaazt'íí dawa lá'íí bi'ízisgo ágot'eehíí bil ch'í'nah áyíílaago; 9 Gábilnii, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleel, hayaa áñne'go shonkaqahyúgo. 10 Jesus gánábíldo'níid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'íhi'nañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da án zhá bá na'izíid. 11 Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhí' onádzada' Bik'ehgo'íhi'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

12 Áídí' Jesus John ha'áneztíigo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; 13 Názaarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníí bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíí biyi': 14 Esáias, Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi, gánñiid n'íí begolne'go, 15 Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnlíí hanaayú túsikaaníí bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlíí dahíí bini'yú; 16 Godíhílyú naháztqa n'íí kq' bená'dindíingo daayiltsaa; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztqa n'íí bich'í' idindláád silíí.

17 Áídí' godezt'í'go, Nohwinchq'íí bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, niigo Jesus yakti' nkegonyaa.

18 Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: áí lóg hadaayihileehíí daanlíí. 19 Áík'ehgo gádaayihíí, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. 20 Dagoshch'í' lóg behaidlehé nanest'ólihíí da'áigeé ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. 21 Áídí' dahnádiidzaago ilk'isyú naki naayiltsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee bilgo tsina'eekíí yiyi' naháztqa, bilóg behaidlehé nanest'ólihíí nádaikadgo; áík'ehgo yich'í' áñniid. 22 Dagoshch'í' bitaa tsina'eekíí yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii nkt'éégo baa na'goni'íi yaa yakti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihíi hik'e daannihíi náyihilziihgo anádaak. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iltah at'éégo daannihíi hik'e kah yaa nakaihíi, góyéego bich'í' nadaagowaahíi, ch'iidn yisná ádaabiksiníi, onádaatkishihíi, la'íi daadi'ilihíi yil nadaaskaigo Jesus nkt'éégo ánadaayisdlaa lèk'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee lággo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíinií hanaadí'hi biké' anátseeł lèk'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anátseełi yiltsáago dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníigo: ³ Hadíi ídaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daanlii. ⁴ Chaał nadaakaihíi biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojool. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehíi biyaa daagozhóq le': ni'gosdzán dá goz'aq nkt'éégo biyéé doleeł. ⁶ Nzhóogo ágot'eehíi dážhó hádaat'ihíi bigha shiná' hik'e dibá' daanliinií biyaa daagozhóq le': áí náda'doldijl. ⁷ Bıl daagoch'oba'íi biyaa daagozhóq le': bii aldó' baa goch'oba' doleeł. ⁸ Bijíi biyi' daagozhóonií biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihinań daidołtséel. ⁹ Ilch'ígont'éehíi benadaago'aahíi biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daabildi'nii doleeł. ¹⁰ Nzhóogo ágot'eehíi ye'adaat'eehíi bigha bich'í' nadaagoch'inłkaadíi biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daanlii. ¹¹ Shíi shigha nnee yati' yee daanohwokaalyúgo, nohwiniidaagodnısyúgo, la'íi léda'ilchoogo yati' dénchó'éhíi yee nohwaa yádaakti'yúgo, nohwiyaa daagozhóq le'. ¹² Nohwıl daagozhóq le', dážhó nohwıl daagozhóq le': yaaká'di'go ízisgo ágot'eehíi nohwaa hi'né' doleeł: nohwíi dánohwintségo Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziid n'íi da'ágát'éégo bich'í' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwíi ni'gosdzán bi'ishih daanohlii: áídá' ishíihíi doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálne'? Doo nt'é bee nkt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíi ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadíi daanohlii. Dził biká'yú ízisgo kih nagoznıl dahgoz'aayúgo, doo hagotéégo nant'í' da. ¹⁵ La'íi ik'ah kó'íi ch'idnłtłah lèk'eyúgo, doo táts'aa bıl hayaa nch'i'áah da go'íi, áídá' ik'ah kó'íi biká' dahnásił'áhé biká' dahch'ikt'aah go'íi; áík'ehgo hadíi kih yune' naháztaaníi dawa yee daago'íi. ¹⁶ Nnee bináál nohwits'á' idindláád le', áík'ehgo nkt'éégo ánadaaht'ihíi daayo'íggo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn ízisgo at'éehíi bee ch'í'nah ádaanołsi.

¹⁷ Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi dagohíi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziid n'íi bek'e'eshchiinií doo ánabiyishdijhyú níyáá daashoh'nii da: doo ánabiyishdijhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. ¹⁸ Da'anii gánohwıldishnii, Yáá hik'e ni'gosdzán bıłgo bech'ígonáhzhí' begoz'aaníi biyi'dí' ayáhágo isdzohíi la'íi dahts'idilhihíi doo daazhógo dá dahgoz'aq nkt'éégo da, aqł alzaazhí. ¹⁹ Hadín díi Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi ayáhágo ágot'eehíi ndi doo yikísk'eh at'éé dahíi, la'íi áík'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú dážhó doo ilíi dahíi bee hojíi doleeł: áídá' hadín díi begoz'aaníi yikísk'eh at'éehíi la'íi yee ilch'ígó'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú ízisgo at'éehíi bee hojíi doleeł. ²⁰ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Pharisees daanliini bitisgo nkt'éégo ádaanoht'eeeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daahleeh go'íi, nohwıldishnii.

²¹ Doo ánídá' díi k'ehgo nnee bángot'aqgo daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-hij'íi góyéego bágóz'áni at'éé, golzeego: ²² Áídá' gádaanohwıldishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bigha dayú yik'ennihíi góyéego bágóz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilnihíi baa yá'iti'go bágóz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáq da, yilnihíi ch'iidn bikó' dilti' yuyaa bágóz'áni at'éé. ²³ Áík'ehgo bech'okqahíi biká' dahnási'nihíi goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihinań baa nánné'yúgo, nik'isn bıl dahgosín'qahíi bínálniihyúgo; ²⁴ Da'áígee

da'ch'okqaaḡ goz'aagee nt'éhéta nánné' n'íi siné'dá' nik'isn bich'í' nḡáhgo ilk'ínágodolḡoḡ; áidí' t'aqzhi' nádndáḡgo áníta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánné'. ²⁵ Hadín naa dahgoz'aaníí dagoshch'í' bił ilk'ínágodnḡoḡ, yána'iti'héyú bił hi'ashdá'; dahyúgoḡ dánko aayanáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihíí aasitini yaa niltéehgo ha'anik'e'. ²⁶ Da'anii doo ch'ínánódáh at'éé da, dá qal na'ínḡilgo zhá, niłdishḡii.

²⁷ Doo áníidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanoḡsi lán shi, Doo nant'í' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áidá' shíí gádaanoḡwiłdishḡii, Nnee isdzán dázhó hát'íigo dénchó'égo yineł'íidíí ilk'idá' bijíí biyi' yuyaa nant'í' deyaa. ²⁹ Niḡáa dihe'nazhinéégoḡ nchó'go ánat'íił áníłsiyúgo ha'aahgo yó'olne': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhqo da, áidá' nits'í dabi-ighago ch'iidn bikq' dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégoḡ nchó'go ánat'íił áníłsiyúgo nadnḡgeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhqo da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn bikq' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³¹ Gánádaadi'ni ni', Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'íinií, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áidá' shíí gádaanoḡwiłdishḡii, Hadín bi'aa doo nnee la' yił nant'í' na'aash dadá' yił ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yił nḡáayúgo, ái nneehíí yił nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo áníidá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanoḡdzí lán shi, Doo daazhógo nit'á dahnádinḡiih da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagot'éégo ánnihíí k'ehgo áñle': ³⁴ Áidá' shíí gádaanoḡwiłdishḡii, Doo yaaká' bee noḡwit'á dahnádaadidoḡiih da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíí bigha: ³⁵ La'íi doo ni'gosdzán bee noḡwit'á dahnádaadidoḡiih da; ái Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; ái ízisgo kḡh goznílií nant'án ízisií golínihi at'ééhíí bigha. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'á dahnádinḡiih da, nitsizil dała'á ndi doo ligaigo dagohíí dilhiłgo áóléh at'éé dahíí bigha. ³⁷ Ha'oh, dagohíí, Dah, zhá daadoḡni, doo noḡwit'á dahnádaadidoḡiih da ndi da'aniigo ádaadoḡni: la'ihíí nchó'ihíí bits'á'di'go at'éé.

³⁸ Doo áníidá' gádaadi'niigo ba'ikodaanoḡsi lán shi, Nohwiḡáa hayi'áayúgo biḡáa hanádoh'aal, noḡwiwo hayi'áayúgo biwo hanádoh'aal: ³⁹ Áidá' shíí gádaanoḡwiłdishḡii, Nnee nchó'go noḡwich'í' at'ééhíí doo bich'í' t'aqzhi' ádaanoht'ee da: hadín nit'aah yonłts'iyúgo, lazhinéé bich'í' nnanint'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íi bigha naa yá'iti'dá' nahayiltsóozyúgo, ni'íicho aldo' doo baa nch'í' da. ⁴¹ Dała'á dahgostq'yú niḡdeyodyúgo, nakidn dahgostq'yú bił n'aash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'ínné'yúgo doo bich'í' t'aqzhi' hónḡa' da.

⁴³ Doo áníidá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanoḡdzí lán shi, Nit'ahdí' gólínií zhá nił nzhqodá' nik'ennihíí bik'enníi le'. ⁴⁴ Áidá' shíí gádaanoḡwiłdishḡii, Nohwik'ennihíí noḡwił daanzhó le', yati' yee daanoḡwokáahíí biyaa daagozhóḡ doleeł daahoh'nií le', hadíi bił daanołchó'íi nł'éégo bich'í' ádaanoht'ee le', nchó'go noḡwich'í' ádaat'eehíí la'íi noḡwiniidaagodnłsiníí bá da'ohkqaaḡ le'; ⁴⁵ Áik'ehgo noḡwiTaa yaaká'yú dahsdaahñ bizhaazhé daanoḡhij: án nchó'íi hik'e nzhqohíí dáleł'eego biká'zh'í' ya'ái hanádáḡgo áyíłsi, nł'éégo at'ééhíí hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí dáleł'eego biká' nagołjihgo áyíłsi. ⁴⁶ Hadíi bił daanoḡshooníí zhá noḡwił daanzhóyúgo, nt'é bigha noḡwich'í' nahi'nií? Tax bich'í' nadaahi'niíkií ndi hadíi yił daanzhooníí bił daanzhó ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadoḡnihyúgo, la'ihíí hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'í' nadaahi'niíkií aldo' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áik'ehgo noḡwiTaa yaaká'yú dahsdaahñ dázhó nł'éégo at'éé, noḡwíi aldo' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'í' nł'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanoḡwinil'ijhíí bigha: ágádaaht'ijyúgo noḡwiTaa yaaká'yú dahsdaahñ bits'á'di' doo nt'é noḡwich'í' naho'nií at'éé da. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lék'eyúgo, doo

nádih higaalíi besh dilwoshé yee aniigo da, daanzhoo ádaadil'iinií Jews ha'ánálséh nagozníl yuné' la'íi intínyú nnee bada'okíhíi bighá ágádaat'íhíi k'ehgo doo ánt'íi da. Da'anii gánohwildishnii, Ik'idá' ái bich'í' nahasnili at'éé. ³ Áidá' tédaat'iyéhií dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhinéé ánát'íhíi ne'eshganzhinéehíi doo yígólsí da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áik'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íií ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníi at'éé.

⁵ Onkaahgee doo daanzhoo ádaadil'íhíi k'ehgo ánt'éégo da: ái ha'ánázéh yuné' la'íi ik'idá'itingee nazíigo da'okaaqho bíl daagozhóó, nnee daabine'íigo. Da'anii gádaanohwildishnii, Ik'idá' ái bich'í' nahasnili at'éé. ⁶ Áidá' ni, onkaahyúgo, ntééh yuné' ha'ánnáhgo, ídíl da'déntíhdá' niTaa nagont'í'yú honkaah; án dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íií ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníi at'éé. ⁷ Da'ohkaahgee be'ádaadohniíhíi doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnií da, doo Jews daanlií dahíi ádaat'eehíi k'ehgo: ái láágo yadaasilti'yúgo zhá Bik'ehgo'íhi'nañ nohwidits'ag, daanzi. ⁸ Doo áik'ehgo ádaanoht'ee da: nohwitaa hant'é bídaanohdihíi yígólsí, t'ah doo hwhá bíhóhkeed da. ⁹ Díi k'ehgo nkó da'ohkaah: Nohwitaa yaaká'yú dahsínadaahíi, Nizhi'íi dilzihgo bígózih le'. ¹⁰ Nant'án níhíi begodowáh. Hagot'éégo ánniyú yaaká'yú benagowaahíi k'ehgo ni'goszán biká'yú áldó' begodolníi. ¹¹ Díi jii daahiidaa doleekíi nohwá ágonksí. ¹² Hadíi nchó'go nohwich'í' ádaaszaahíi bighá baa nágodent'aahíi k'ehgo néé áldó' nchó'go ádaasidzaahíi bighá nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwida'dintaah yuné' onohwoníií hela', áidá' nchó'go at'ééhíi bits'á'zhí' hanánohwihí'níi: Dahazhí' dawa bá nant'áa, la'íi ninawodíi itisyú át'éhi, la'íi ízisgo ánt'éhi dahazhí' bee sínzji doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchó'híi bighá baa nádaagodeso'aayúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áidá' nnee binchó'híi bighá doo baa nádaagodeso'aq dayúgo, nohwitaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaah lék'eyúgo, daanzhoo ádaadil'íni doo k'ehgo ádaanoht'ee da: ái dáshiná' da'okaaqgee idaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'íií, nnee dáshiná' oshkaahíi yídaagołsı le', daanzigo. Da'anii gádaanohwildishnii, Ik'idá' ái bich'í' nahasnili at'éé. ¹⁷ Áidá' ni dáshiná' onkaah lék'eyúgo, nitsizil nntlag, ninii tángis; ¹⁸ Ái bee nnee dáshiná' onkaahíi doo yídaagołsı da, niTaahíi zhá na'gont'í' ndi yígółsı: áik'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íií ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníi at'éé.

¹⁹ Ni'goszán biká' dawahá nohwil da'ilínií doo nadaanoht'ee da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyaa, beshihii nohwits'á' dichih, la'íi da'in'íhíi nohwee dain'íh: ²⁰ Áidá' yaaká'yú zhá nada'noht'ee, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyaa da, beshihíi doo nohwits'á' dichih da, la'íi da'in'íhíi doo nohwee daino'íh at'éé da: ²¹ Dahayú nohwil ilíni sínilyú, ái zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íi kots'í bikó'i at'éé: áik'ehgo konáá nnt'éeyúgo kots'í dahot'éhé bikó' golíni at'éé. ²³ Áidá' konáá doo nnt'éé dayúgohíi, kots'íhíi dahot'éhé díhiki at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íi kots'á' díhíi silijyúgo, ái dázho díhiki at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, da'áa bíl nchó'dá' la'ihíi bíl nzhoo doleeki at'ééhíi bighá; dagohíi da'áa yotá'dá' la'ihíi yich'olaa doleeki at'éé. Bik'ehgo'íhi'nañ hik'e hágóldzilíi dála' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Ái bighá gádaanohwildishnii, Nohwi'íhi'na'íi doo baa nohwil daagoyéé da le', hant'ésha' hishaa doleel, daanoht'ee; dagohíi nohwits'í doo baa nohwil daagoyéé da le', hant'ésha' ágoshle', daanoht'ee. Ya' idánhíi íhi'naahíi bitisgo ilij gá, ya' diyagé kots'íhíi bitisgo ilij gá? ²⁶ Dló' yúdahyú nada'iníhíi baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihíhíi bá gowa goz'aq da; da'ágát'éé ndi nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíi ái bitisgo da'inohlií gá? ²⁷ Nohwitahyú hadín daahoneezíi yaa natsékeesíi zhá bee ayáhágo ndi ts'idag ndíkséhgo áidle' gá? ²⁸ Hant'é bighá diyagé baa nohwil daagoyéé? T'oh dénzhónéhíi baa natsídaahkees; doo nada'iziidi da, doo da'it'ool da ndi nnt'éégo daanoht'ee:

29 Da'ágát'ée ndi Sólomon ízigo at'ée lèk'e ndi doo díí t'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwídishñii. 30 T'oh díí jji noseehíí, áidí' iskaḡ daadididíí ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nkt'éeḡo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' áí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa gá, nohwíí nohwi'odlḡ ádaayáháhi? 31 Áík'ehgo, Hant'é da'iidaḡ shihíí? dagohíí, Hant'é da'iidlḡ shihíí? dagohíí, Hant'é ádaagohiidle' shihíí? doo daadohñiigo baa nohwíí daagoyée da le'. 32 (Doo Jews daanliḡ dahíí áí zhḡ itisgo hádaat'íí:) áidá' áí dawa bíḡḡ daanoññihíí nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígótsj. 33 Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhqḡo ágot'eehíí ntsé biká hádaaht'íí; áík'ehgo díí dawahá áldó' nohwíyée doleel. 34 Áík'ehgo yiskaḡḡo hago ágot'eehíí doo baa nohwíí daagoyée da le': áí dabíí na'ídint'og ndi at'ée. Daḡa'á jji nagont'ogíí da'áí zhḡ dávik'eh.

7

1 Doo hadín baa nádaaht'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel. 2 Aanádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nádaach'it'íí doleel; dáhoḡḡḡo kaa daasohné' lán shi n'íí k'ehgo da'ágáhoḡḡḡo nohwaa nádo'né'. 3 Hant'é bighḡ nik'isn bináá yuñe' tsj akts'íséḡ sitaaníí hí'íí, áidá' nihíí niñáá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? 4 Ni niñáá yuñe' tsj nchaahi sitaḡadá', hago't'éeḡo nik'isn gáññii, Shik'isn, ai tsj akts'íséḡ niñáá yuñe' sitaaníí ná haoshtijh? 5 Ni, nzhqḡo ídn'íni, ntsé niñáá yuñe' tsj nchaahi sitaaníí hatijh; áík'ehgo nkt'éeḡo go'íí nleehgo ániita nik'isn bináá yuñe' tsj akts'íséḡ sitaaníí bá hatijh.

6 Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohñiil da, la'íí nohwiyo' nkt'éhíhíí doo góchi bich'í' odaahoḡkaad da, ágádaaht'ííyúgo dánko yiká' nakai doleel, áidí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

7 Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hi'né'hi at'ée; hádaadoh'íí, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'ée; dáádít'ih nádaanoḡts'j, áík'ehgo nohwá ch'í'itijhi at'ée: 8 Hadín ídókeedíí baa hi'né'hi at'ée; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'íí shihíí náidiné'hi at'ée; hadín dáádít'ih nádaaḡts'ihíí bá ch'í'itijhi at'ée. 9 Nohwitahyú la' nnee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséḡo yaa yí'aaḡ gá? 10 Dagohíí lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? 11 Daanoḡchḡ' ndi nohwichḡḡhshé nt'é nkt'éhi baa hi'né'íí bídaagonoḡsjyúgo, itisgo nohwaa natskeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nkt'éhíhíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'ée. 12 Áík'ehgo nnee hago't'éeḡo nohwich'í' ádaat'eego hádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'ích'ídaago'aahíí bik'ehgo'hi at'ée.

13 Ágoḡts'óséḡo ch'ígót'í'yú ch'ínokáh: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyée nágoḡts'áayú intín, láḡḡo ákóne' ha'ánáséh. 14 Ágoḡts'óséḡo ch'ígót'í'ihíí, ágoḡts'óséḡo intínhíí, áí zhḡ ihí'naa bich'í' intín, da'akwíyé zhḡ ákú ch'ekáh, doo láḡḡo da.

15 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonoḡsḡ, áí dibelji bikagéhíí daabidiyáḡégo nohwaa hikáh, áidá' biyi' yuyaahíí ma'cho dázhḡ shiná' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. 16 Dá binest'ḡ'híí bee bídaagonoḡsj doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihiniil née, née figs kḡ'dahosh baa ndaach'ihiniil née? 17 Ch'il nkt'éhíhíí nest'án nkt'éehíí bah dahnándahi at'ée; áidá' ch'il dénchḡ'éhíí nest'án dénchḡ'éhíí bah dahnándahi at'ée. 18 Ch'il nkt'éhíhíí doo nest'án dénchḡ'éhíí bah dahnándahi at'ée da, la'íí ch'il dénchḡ'éhíí doo hago't'éeḡo nest'án nkt'éhíhíí bah dahnándahi at'ée da. 19 Ch'il dawa doo nest'án nkt'éehíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kḡ' dilt'í' yuyaa olkaadhi at'ée. 20 Áík'ehgo binest'ḡ'ihíí bee bídaagonoḡsj doleel.

21 SheBik'ehñ, sheBik'ehñ, daashihñihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn añihíí yikisk'eh at'éehíí zhḡ itah daaleeh. 22 Áí bijji nnee láḡḡo gádaashihñii doleel, NohweBik'ehñ, nohweBik'ehñ, ya' doo daanonjiigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yaḡt' da lán? Ya' doo nich'í' ádaan'niigo

ch'iidn hadaaniidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú ízisgo ánágot'íhí be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchọ'go ádaaht'ini, bíldishñiil.

²⁴ Dahadín shíyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhí díi k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tsée yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ Łąągo nanágołtj, ła'íi tú ná'dijoł, ła'íi bigową bich'j' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tsée biká' goz'ąąhíi bighą. ²⁶ Áidá' dahadín shíyésts'ąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíi, díi k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ Łąągo nanágołtj, ła'íi tú ná'dijoł, ła'íi bigową bich'j' deyolgo nangóngo': gową nabigozt'j' silj. ²⁸ Jesus ái ąął yaa nagosni'dá' íłch'ígon'ąąhíi bighą nnee bíl díyadaagot'ee lęk'e: ²⁹ Yebik'ehíi k'ehgo yil ch'ígó'aahíi bighą, doo nnee begoz'aaníi ye'ik'eda'íłchíi ádaat'eehíi k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenáidzaadá' łąągo biké' anázeel lęk'e. ² Nt'éégo ła' nnee lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzaago gábilñii, SheBik'ehń, náshínlzihií bik'e síntjigo nígonsj, hánt'jyúgo náshínlzihi. ³ Áík'ehgo Jesus yich'j' dahdidilñiid' yiká' ndelñiihgo, Hasht'j; nándzihi, yilñii. Ái dábilgo lóód n'íi ínásdjid lęk'e. ⁴ Áidí' Jesus gábilñii, Hadín dánkó bíl nagolní' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'j' ch'í'nah ádnle'go, nt'éhéta be'okąąhíi Bik'ehgo'ihí'nan baa nné', Moses ngon'ąą lęk'ehíi k'ehgo, áík'ehgo nándzihií nnee yídaagołsđ doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nýáádá', áígee siláada dała'á gonenadín binant'a'íi nábokąąhgo baa nyáągo, ⁶ Gábilñii, ShiNant'a', shána'iziidií di'il silínihi yaat'éégo bíl na'dini'go gowayú sitj. ⁷ Jesus gábilñii, Ákú disháhgo naszihi. ⁸ Siláada nant'án gábilñii, ShiNant'a', shigową yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitj da: déhadzihihgo ndi shána'iziidi nadzihi ndi at'éé. ⁹ Shíi ąłdó' shinant'a' golj, shihíi siláada bá nansht'aa: dała'á, Dah nńáh, bíldishñiiyúgo dahdigháh; ła'íi, Yushdé', bíldishñiiyúgo shaa higháh; ła'íi shána'iziidi, Dii áńle', bíldishñiiyúgo ái áńle'. ¹⁰ Jesus ái yidezts'ąądá' débilđiyagodaago nnee biké' náseełi gáyilñii, Da'anii gádaanołwíldishñii, Israel hat'íi bitahyú ndi doo hadín díi k'ehgo bi'odłą' golini baa nsháh da. ¹¹ Ła'íi gánádish'ñii, Łąągo ya'ái hanadáhdí' ła'íi ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'íi Jacob yil dahnáhaztaą doleel, yaaká'yú dahsdaahn bíłakt'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áidá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bíłakt'áhgee daanlj le'at'éé n'íi, chagołheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo kidaach'idik'ash doleel. ¹³ Jesus siláada binant'a'íi gáyilñii, Nádnáh; hagot'éégo osíndłąđií da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo siláada binant'a' bána'iziidihíi da'áígee dagoshch'j' nadzihi.

¹⁴ Áidí' Jesus Peter bigową yune' ha'ayáádá' Peter bi'aahíi bimaa nezgaigo sitjigo yiltsąą. ¹⁵ Bigan yedelñii, áík'ehgo nezgai n'íi bits'ą' gonyáá: áidí' náididzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áidí' o'í'ąązhí' godeyaago łąągo ch'iidn isná ádaabiłsiníi bich'j'yú yil neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íi zhą bee ch'iidn hainiheyood, ła'íi daanñiihíi dawa nádaayilzihi: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nan binkáayú na'iziidi, gánñiid n'íi begolne'go, Néé doo daanldzil dahíi, ła'íi nohwikah n'íi dawa dabízhą ídá'ayıidlaa.

¹⁸ Jesus bińaayú nnee łáni íłat'ééhíi yiltsąądá', Hanaazhí' nohwil nada'do'eeł, nñiid. ¹⁹ Áígee begoz'aaníi ye'ik'e'íłchíi baa nyáągo gábilñii, Íłch'ígó'aahíi, dahayú anadáályú níké' anáshdał doo. ²⁰ Jesus gábilñii, Ma' ndi bi'í'án daagolj, dló' yúdahyú nada'iniihíi ndi bit'oh daagolj; áidá' shíi nnee k'ehgo Niyááhíi doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ Ła' bitsilke'yuhíi gábilñii, ShiNant'a', haląą shitaa ntsé łehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábilñii, Shiké' hínáál; áidá' nanezna'íi dabíi łedaakii'ñiil le'.

23 Áídí' tsina'eehíí yehiyaadá' bitsilke'yu áldó' ehikai. 24 Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eehíí tú nádidáhíí beh nádil'k'ook: áídá' Jesus-híí ílhosh l'ék'e. 25 Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaañii, NohweBik'ehń, hasdánohwiniíł: dak'azhá téłt'áh nohwil ogo'eel. 26 Áík'ehgo gádaayilñii, Hant'é l'á bighá ndaaldzid, ntsóląą'at'éégo nohwi'odl'ą' doo hwoi da? nii. Áídá' nádiidzaago nyolhíí túhíí biłgo yich'í' hadziigo nkenágohełt'ą'. 27 Áík'ehgo nnee bił díyadaagot'éégo gádaañii, Nnee l'ąą daat'éhi díí, nyolhíí l'á'íí túhíí ndi da'áyilñiiyú ádaat'íi!

28 Hanaayú Gérgesenes daagol'íyú bił nada'diz'eeldá' nnee l'ena'nihíí goz'ąądí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiłsinihíí, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíí bighá doo hadín alhánégo bit'ah ch'egháhi da. 29 Yat'éégo gádaañii, Hago l'ąą ánohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' n'łini? Nohwiniigodilñe'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? 30 Áígee da'anahyú góchi da'iyąągo nanalse'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabiłñii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanłsé'íi beh nohwinyóód. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yilñiid. Hak'íidá' góchi nanłsé'íi yeh hik'íi: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnk'íigo túsikáni yeh hik'íi, áík'ehgo tú yil daadesdzii. 33 Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnk'íigo k'ih goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiłł n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. 34 Áídí' k'ih goznilgee daagol'ínií dawa Jesus yich'í' ch'ínáłł: áík'ehgo daayilłłąądá' náyokąąhgo gádaayilñii, Nohwini'dí' ch'ínłłh.

9

1 Áídí' Jesus tsina'eehíí yeh hiyaago hanaayú dabíi gól'íyú bił oná'í'éeł. 2 Nt'éégo l'á nnee di'ili baa daach'iskąą: Jesus daabi'odl'ą' yígolłłđá' nnee di'ilihíí gáyilñii, Shiye', nił gozhóq le'; ninch'ą'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah. 3 Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilch'íhi l'á' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nań ádil'íigo áñii, daanz'í. 4 Natsídaakees'íi Jesus yígólłłgo gádaabiłñii, Nt'é bighá nohwíi' biyi' yuyaa nch'ą'go natsídaahkees? 5 Hadíihíi doo nyeego ách'iniih da, Ninch'ą'híi bighá dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnđhgo dahnnáh? 6 Ni'gosdzán biká' nnee binch'ą'híi bighá baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonolł doleełhíi bighá, (nnee di'ili sitiinií gáyilñiid,) Nádnđhgo biká' síntiinií dahnádnne'go gowayú nádnđh. 7 Áík'ehgo nádiidzaago gowayú onáđzaa. 8 Nnee l'ąągo l'á'adzaahíi díi daayo'íidá' bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanz'í, nnee díi k'ehgo á'il'íigo yaa goden'ąąhíi bighá.

9 Jesus áídí' higaal'go nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'n'íiłgee sidaago yilłłąądá', Shiké' dahnnáh, yilñii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

10 Jesus iyąągo nezdaago, tax bich'í' nadaahi'n'íiłhik'e nnee doo dábił'ehyú ádaat'ee dahíi l'ąągo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyąągo dahdinezb'ih. 11 Pharisees daanłini daabo'íidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Nt'é bighá nohwilch'ígó'aahíi tax bich'í' nadaahi'n'íiłhíi hik'e nnee doo dábił'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyąą? 12 Jesus ái yidezts'ąądá' gádaabiłñii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíi zhá. 13 Hant'é niigo ágodi'n'íihíi bídaagonol'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okąąhíi bitisgo nnee l'adaach'oba'íi hásht'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinch'ó'íi bits'ą'zh'í' ádaahne', biłdishñiiyú níyáá, áídá' doo nnee dábił'ehyú ádaat'eehíi ágáldishñiiyú níyáá da.

14 John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaañii, Nt'é bighá née hik'e Pharisees daanłini l'ahgee dáshiná' da'ohiikąąh, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okąąh da? 15 Jesus gádaabiłñii, Ya' ni'i'n'ehgee nnee l'á'ádaat'eehíi nnee niin'ehíi yil nakaiyúgo doo bił daagozhóq da née? Dahagee nnee niin'ehíi bits'ą' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleeł. 16 Ko'íi dénch'ó'ehíi doo nak'ą' ánídéhíi bee ch'idi'aah da;

ágách'idzaayúgo ánídéhíí ilhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ¹⁷ Ła'íí wine ání alzaahíí ikágé wine benaktiníí dénch'éhíí doo biyi' tádaach'inił da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníí kots'á' daidıldoh, áík'ehgo winehíí aął ha'ijool, ła'íí wine bee nałtj n'íí da'íłíí hileeh: áídá' wine ání alzaahíí wine benaktiníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'inił, áík'ehgo da'íła nł'éeé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'j' yałti' nt'éégo nant'an ła' baa nyáágo biyahzhj' hayaa adzaago gábilnñiid, Shitsi' ání daztsąą: ndi yushdé', biká' ndenlnñihgo nnaahó'naa. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus nñeehíí yiké' dahiyaago bitsilke'yu aldó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éégo isdzán dił bighánłjigo nakits'adah bił legodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelñiih: ²¹ Ídił yałti'go gáníí, Bi'íí zhá ndi bedenshñiihyúgo nł'éeé náshdlee. ²² Jesus lédiidzaago biłtsąą, áík'ehgo gábilñii, Shilah, nił gozhóq le'; ni'odłá'íí nł'éeégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'j' nł'éeé násdłj. ²³ Áídí' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayáágo, tsjól yeda'do'aakíí hik'e nñee daagodnch'aadíí yiltsąągo, ²⁴ Ch'inohkáh, yilnñiid: na'ilíhn doo daztsąą da, daazhógo ilhoshgo at'éé. Ái bighą baa daach'odloh lək'e. ²⁵ Nñee íła'adzaahíí dawa ch'ínánłsąđá' Jesus ha'ayáágo na'ilíhníí bigan yiltsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áík'ehgo ái biñaayú dahot'éhé ágodzaahíí baa ch'ini lək'e.

²⁷ Áídí' Jesus dayúweh higaalgo nñee naki biñáá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adjid daadilwoshgo gádaañii, David biye' rłíni, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kjh yune' ha'ayáágo nñee biñáá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayilñii, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odłá' golj née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabilñii. ²⁹ Áík'ehgo biñáá ádaagodinií biñáá yiká' ndelñiigo, Hago nohwi'odłá' nel'aaníí dábik'ehgo nohwá begolne', bilnñiid. ³⁰ Áík'ehgo biñáá nádaagosdłjigo, Hadín yigonolšjłh hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'éé ndi o'áázhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Áídí' dahnádikáh nt'éégo nñee doo yałti' dahi, ch'iidn isná ábiksini, Jesus baa bił ch'ikai. ³³ Áík'ehgo nñeehíí biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nñee doo yałti' da n'íí hadzii: áík'ehgo nñee íła'adzaahíí bił díyadaagot'eego gádaañii, Israel hat'i'íí bitahyú doo hak'i díí k'ehgo ágot'eehíí daahiltséhi da. ³⁴ Áídá' Pharisees daanłini, Ch'iidn nant'an binawodíí bee ch'iidn hainihiyood, daañii. ³⁵ Áídí' Jesus kjh nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa na'goni'íí nł'éhi yaa yałti'go, ła'íí nñee bitahyú iltah at'éégo daanniihíí hik'e kah yaa nakaihíí dawa náyihilziihgo naghaa.

³⁶ Jesus nñee łáni yo'jigo, dibelji nadaabinyoodíí da'adjhgo nakai łehíí k'ehgo doo daanłzil dago iltanáhosaąhíí bighą dážhó yaa ch'oba' lək'e. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu gádaayilñii, Nest'án dážhó ląągo nest'aąđá' nada'iziidíí doo ląą dahíí bighą doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'a' yeBik'ehñ bich'j' da'ohkąąhgo gádaabilđohñiih, Nada'iziidíí ninest'a' nádaayihgeshyú daadn'áá.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí yushdé' daayilnñiidá' spirits daanch'oi hadainihyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aą, iltah at'éégo daanniihíí hik'e kah iltah at'ééhíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo aldó' yaa daagodez'aą. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíí Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas ła'íí Matthew, tax bich'j' nahi'nłi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nłini, ła'íí Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aakíí. ⁵ Díí nakits'adahíí Jesus odaahil'aago gádaayilñii, Doo Jews daanłj dahíí bitahyú dohkáh hela', ła'íí Samáriayú kjh nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'i'íí bitahyú, dibelji ch'a'onehezdeehíí k'ehgo zhá bich'j' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa,

daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daanniihí nádaaholzihi, nnee lóód doo ínádih dahi, lep-rosy holzéhi, yaa nakaihí n̄t'éeego ánádaahdle', nanezna'í nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bisis biyi' yuyaa óodo, beshligai, dagohí zhaali litsogé odaahníł hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohí nohwi'ícho naki, ik'e'an nohwikee, la'íi tsj be'idiltishé dahdaadohniil hela': nnee na'iziidíi bá di'né'go goz'aą. ¹¹ Dahadíi kih nagoznil dagohí gotahyú dohkáhyúgo, hadín n̄t'éeego at'éehíi biká na'idaadołkidgo, lahyú naadohkáhzhí' bił nahísóotą le'. ¹² Gową yune' ha'ahkaigee, Ich'igont'éehíi díi gową yune' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áige daagolíníi n̄t'éeego ádaat'eeyúgo nohwil ich'igont'éehíi yił daanlii doo: doo n̄t'éeego ádaat'ee dayúgo, nohwil ich'igont'éehíi dánohwíi nohwil nádodleeł. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'ii dayúgo, nohwiyati' doo yidaayéstsaą dayúgo, ái gową dagohíi kih goznilií bits'á' dahnádohkángo, nohwikee baą leezhíi baa daalhaal. ¹⁵ Da'anii gádaanohwiłdishni, Bik'ehgo'ihina' nnee yándaago'aahíi bijii Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolii n'íi biniidaagodilne'íi bitisgo ái kih goznilgee daagolíníi biniigodolniil.

¹⁶ Ma' bitahyú dibelii k'ehgo daanohwide'a': ái bigha ch'osh goyááhíi k'ehgo daagonohsaą, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aazhi' nádaadołghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsaą: yánadaaltihíi yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'íi Jews íla'ánat'iih nagoznil yune' hanohwínáda'iltas doleeł; ¹⁸ La'íi nant'ánchañ hik'e ízisgo nant'ánhíi biyahzhí' nnádaanohwich'ilteeh doleeł, shíi shigha, ái hik'e doo Jews daanlii dahíi aldo' bináál shá nadaagołni' doleeł. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwil ch'ideskaiyúgo, hagot'éégoshá' hasdzii, hant'éshá' dishni, doo daanohsj da: hant'é daadohniihíi da'ái bik'ehenkééegge nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Ái doo dánohwíi hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'á'dí'go Spirit-híi nohwinkááyú hadzihi ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íi nnee la' bizhaazhé ágáyidoliił: chagháshé báą hik'e bitaa yich'í' nanádaagonłkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíi bigha nnee dawa bił daanohcho' doleeł: áidá' dahadíi dāngont'ízhí' dahildóhíi hasdabi' dolteeł. ²³ La' kih goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsiyúgo, lahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwiłdishni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdzaazhi' Israel hat'i'i bikih nagoznilií t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. ²⁴ Biłch'ígót'aahíi biłch'ígó'aahíi doo yitiso at'éhi at'éé da, la'íi na'iziidíi doo binant'a' yitiso at'éhi at'éé da. ²⁵ Biłch'ígót'aahíi biłch'ígó'aahíi yiłgo dálekt'eego dávik'eh, la'íi na'iziidíi binant'a' yiłgo dálekt'eego dávik'eh. Bigową golíníi Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhiíyúgo, bichagháshé itisgo ncho'go daabich'ozhií doleeł. ²⁶ Áik'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bił le'izkaad n'íi ch'í'nah ádolniil; la'íi k'ad dawahá nanli' n'íi bigózhigo ádolniil. ²⁷ Godilhił yune' nohwil nagoshni'íi idindláadyú baa nadaagołni: nant'igego bee nohwich'í' ha'odziihíi kih biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. ²⁸ Hadíi kots'í nadaiłtseedá' koyi'siziiníi doo nadaiłtseed at'éé dahíi doo bédaaldzid da; áidá' ch'iidn biko' dilti' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníi oyiné'híi, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dlq'dichiné naki zhaali lichí'é dała'á iliiigo nahinih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'ii dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áik'ehgo doo nédaaldzid da, dlq'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inołhii da. ³² Dahadíi nnee binadzahgee, Án bigonsj, shilniihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³³ Áidá' dahadíi nnee binadzahgee, Án doo bigonsj da, shilniihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³⁴ Ni'gosdzán biká'zhí' ich'igont'éehíi nkeniné' doo daasho'nií da: doo ich'igont'éehíi nkenishné'híi bigha niyáa da, besh be'idiltishé niitáago niyáa. ³⁵ Nnee la' bitaa bił lił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdza' bił lił nanágonłkaad, la'íi isdzán hik'e bá'iyehíi aldo' bił lił nanágonłkaadgo ashle'híi bigha niyáa. ³⁶ Nnee dabii bichagháshé bich'í' nanádaagonłkaad doleeł. ³⁷ Dahadíi bitaa dagohíi báą shíi shitisgo bił nzhooníi doo

shíyée hileehgo dávik'eh da: ła'íi dahadín biye' dagohíi bitsi' shíi shitisgo bił nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁸ Dahadín bitsi'ılna'áahíi doo dahiditjıhgo shiké' dahdigháh dahíi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁹ Dahadín bi'ihí'na' bił ilínií bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadín shíi shighá bi'ihí'na' doo bił iljıi dahíi, án zhá dahazhı' ihí'naahíi yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadín nánohwidnłtiinií shíi ıldó' náshidnłtini at'éé; dahadín náshidnłtiinií shides'a'íi ıldó' náidnłtini at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlijhíi bighá nádniinií, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bainé'íi án ıldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú át'ééhíi nlijhíi bighá náidnłtiinií, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bainé'íi án ıldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaahíi bighá, díi doo ízisgo at'éé dahíi idee bee tú sik'azíi ndi yá ná'ıksjıhyúgo, da'anıigo gádaanohwıldishnıi, Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nayihıniııı da'anıigo bıyée doleeł.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi ąął yıl ch'ıdaagoz'ąądá' Jews daanłini bikıh nagoznılyú ilch'ıgó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolnı'go onanádzaa. ² John ha'ásitjı yuńe' Christ ánát'jıhıi ya'ikonzjıdá' bitsilke'yu naki Christ yich'ı' oyıl'a'go, ³ Gáyıłmıııid, Ya' ni higháhi n'íi ánt'jıi née, dagohíi ła'i biká daadéet'jıi née? ⁴ Jesus gábilnıi, John bich'ı' nádoht'aashgo díi disolts'aanıi ła'íi ho'ıinií baa bił nagolnı': ⁵ Bıńáá ádaagodıh n'íi bıńáá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhıkáh, nnee lóód doo ínádıh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íi nłt'éégo ánádaidle', bıjeyi' ádaagodıh n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahıkáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhıi yati' baa gozhóni bee bich'ı' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodłąągo doo t'ąązhı' at'éé dahíi biyaa gozhóó doleeł, nıi.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee ıla'at'ééhıi John yaa nagolnı'go yich'ı' yałti'go nkegonyaa gánııgo, Da'ıgoljıyú nt'é hádaadeh'jıyú nasohkai? Tı'oh bit'ąą nteelıi bił godiyohıi née? ⁸ Nt'é hádaadeh'jıyú nasohkai áidá'? Nnee nłt'éégo bik'e'izłáhi née? Hadıi bidiyágé nłt'ééhıi nant'án goljıgeee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é ląá hádaadeh'jıyú nasohkai áidá'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi yıtisgo at'éhi, nohwıldishnıi. ¹⁰ Díi baa k'e'eshchjıi n'íi án át'jıi, Shinal'a'á nádıh dish'aa, nádıh ilch'ı'gole'go. ¹¹ Da'anıigo gánohwıldishnıi, Nnee daagozłinií bitahyú doo ła' John Baptize ágole'ıi yıtisgo at'éé da: áidá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgeee daanliinií bitahyú hadın dązhó doo iljıi dahıi John yıtisgo at'éé. ¹² John Baptize ágole'ıi ni'godzán biká' naghaadı' godezt'ı'go nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgeee daanliinií itah daaleeh dązhó hádaat'jıgo idéédaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi ła'ıi begoz'aanıi baa k'e'eshchiinií ágońe'ıi dabıntsédá' yaa yıl nadaagosnı', John nyáázhı'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaat'jıyúgo gánohwıldishnıi, Elıas, hígháh n'ıi, át'jıi. ¹⁵ Hadın bıjeyi' golıinií, ıyésts'ąą le'.

¹⁶ Dzaągeee nnee daakınolt'jıhıi hant'é bił kışhah nishłeego baa nagoshnı'? Na'ıniih nagoz'ąągeee chągháshé ıla'at'éégo ilch'ı' ádaanıigo, ¹⁷ Tsısól bee nohwich'ı' da'nt'aał ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'ı' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daakıdı'nıihıi nnee díi goldohgeee daagolıinií bił dálekt'ee. ¹⁸ John doo iyąągo ła'ıi doo idłąągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' goljıi, daalch'ıniı. ¹⁹ Shıi, nnee k'ehgo Niyááhıi, ishąągo ła'ıi ishđłąągo niyáádá' gádaashılch'ıniı, Áń dichini ła'ıi idłánihi, tax bich'ı' nadaahi'nıihıi ła'ıi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıi bit'eké nłini, daach'ıniı. Da'anıi igoyá'ıi nt'é ádaat'jıhıi bee bıgózıh.

²⁰ Kıh nagoznılıi biyi' Jesus ízisgo áná'ol'jıhıi ląągo ye'ánát'jıhıi binchó'ıi doo yıts'á'yúgo ádaane' dahıi bighá yıl daaditeh nkegonyaa, gánııgo, ²¹ Korázingee daagonohıinií, nohwá góyée doleeł! Bethsáidagee daagonohıinií ıldó' nohwá góyée doleeł! No-hwitahyú ízisgo ánágot'jıhıi Tyre hik'e Sıdongee ágágodzaayúgo, áıgeee daagolıinií doo ánııdá'

nak'a'dich'izhé bik'inazlaadá' ilch'ii yiya' naháztaago bincho'íi yits'a'zhí'go ádaasdaa doleel ni'. ²² Bik'ehgo'ihina'na' nnee yándaago'aahíi bijji Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolniil, nohwildishni. ²³ Nohwíi, Capernaumgee daagonohniini, yaaká'zhí'go hanohwidi'niihíi, nohwíi ch'iidntahzhí'go nohwidido'nik: nohwitahyú ízisgo ánágot'íihíi Sódongee ágágodzaayúgo, díi jji Sódom t'ah goz'aq doleel ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihina'na' nnee yándaago'aahíi bijji ni', Sódom golzeehíi, bitisgo nohwiniigodidolniil, nohwildishni.

²⁵ Áidá' Jesus Bik'ehgo'ihina'na' yokaaqgo gáníi, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ni'zhí' nant'an nlinihi, díi ilch'ígót'aahíi nnee daagoyáago bil ídaagozinihíi baa ch'anank'i' n'íi mé' ga'adaat'eehíi bich'i' ch'i'nah áneehíi nich'i' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'ijigo ágónlaahi. ²⁷ ShiTaa bits'a'dí'go dawa shaa hi'níi: doo hadín shíi, Bik'ehgo'ihina'na' biYe' nshlíni, shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íi doo hadín shiTaa yígótsini at'éé da, shíi biYe' nshlíni zhá, la'íi dahadínta shiTaa bich'i' bígózihgo áshle'íi áldó' shiTaa yígótsi.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíi la'íi ndaazgo dahda'ohheehíi shich'i' nohkáh, áik'ehgo hádaasoigo ánohwishle'. ²⁹ Izénázwodíi lahdí' nábiyi'hishaalgo shits'a'dí' ígon'áah; shijíi yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'ij da: áik'ehgo nohwiya' siziinií hanáyo doleel. ³⁰ Izénázwodíi lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'ighéelgo ánisinií doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áidá' Jews daagodnksinií bijji Jesus t'oh naghái hentíinií yiya'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo shiná' daasilijigo t'oh naghái binest'a' nadaayiniigo daayiyaa nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabiltsaqadá' gábilni, Dín'ij, godilzinií bijji doo baa nach'ighaa dahíi nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabilni, Ya' David hik'e yil nakaihíi bilgo shiná' daasilijigo, hago ádaasdaa lán shihíi doo hwahá baa da'ohshih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihina'na' daach'okaqah goz'aq yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihina'na' ye' okaqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íi, doo daayiyaaago bágoz'ánihi daayiyáa, ái bánhíi okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyaaago goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aq yune' okaqah yedaabik'ehi godilzinií bijji doo daagodnksi da ndi doo bee bída'itah dahíi, begoz'aanií bek'e' eshchiinií biyi' doo hwahá baa da'ohshih da née? ⁶ Dzaagee hadín da'ch'okaqah goz'aanií yitisgo at'éhi naghaa, nohwildishni. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqahíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo aníihíi bídaagonksiyúgo, shíi, doo shaa dahgoz'aq dahíi, doo shaa yadaakti' da doleel ni'. ⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyáahíi, godilzinií bijji ndi beshik'eh. ⁹ Áidí' dahiyaadá' Jews ha'ánálséh goz'aq yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan da'ázzhinéé binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadikid gádaaniigo, Ya' godilzinií bijji ná'ch'ilzihií begoz'aq née? ¹¹ Jesus gádaabilni, Nohwitahyú nnee la' bidibehíi da'áhi godilzinií bijji o'i'án yune' ogo'yúgo, yitsoodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibehíi yitisgo ílji go'íi! Áik'ehgo godilzinií bijji nkt'éego ánách'ot'ijlgo goz'aq. ¹³ Áidí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'i' gáníi, Yushdé' dahdinlíh. Áik'ehgo bich'i' dahdidilniigo bigan nádzii, lazhineehíi ga'at'éé násdlij.

¹⁴ Áidí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éego Jesus daayizilhee doleehíi yaa nadaagoshchij. ¹⁵ Jesus díi yígótsigo áidí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, ái dawa náyihilizih; ¹⁶ Áidí' gádaayilni, Ch'ídaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíi begolne'go ánágot'ijl, ¹⁸ Shinal'a'á, haktíinií, shil nzhóni, shiyi'siziinií bil dávik'ehyú at'éhi daane'ij: shiSpirit-híi biká'zhí' ashléhgo doo Jews daanlij dahíi bich'i' dávik'ehyú ágot'eehíi yaa nagolni' doleel. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleel; da'intínyú bizhihíi doo hadín yidits'ag da doleel. ²⁰ Dávik'ehyú ánách'ot'ijl itis silijgo áyílaazhí' t'oh hichqodíi doo yitih da, túkq'íi beh

hiit'íí dét'ih dałchihí doo yintsees da doleel. ²¹ Bí bizhi'íí doo Jews daanlii dahí bada'ohí doleel.

²² Nnee la' ch'iidn isná ábiksini bináá ágodih, la'íí doo yałti' dahi baa bił ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałti' da n'íí yałti' la'íí go'íi násdlii. ²³ Nnee dawa bił díyadaagot'eego gádaanniid, Án David biYe' at'íi ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'aqáda' gádaannii, Ch'iidn nant'an, Beélzebub holzéhi, binawodíi bee díi nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. ²⁵ Natsídaakesíi Jesus yígólsigo gádaayihni, Nnee dałaháyú binant'a' golínií dabíi ilch'i' nanágonłkaadyúgo da'ílii hileeh; kih goznilgee daagolínií dagohíi dála' naháztaaníi dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh at'éé da: ²⁶ Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíi ích'i' naná'ídziid; áik'ehgo yebik'ehíi hagot'éégo nzaad begoldoh? ²⁷ Shíi Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíi daanohwiye'íi hadín bee ch'iidn hadainiyood áidá'? Áik'ehgo daanohwiye'íi ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahyú ilk'ídá' nant'aa. ²⁹ Hagot'éégo la' nnee nalwodi bigową yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyéehíi ch'in'íih? Nnee nalwodíi ntsé hích'iltł'ó hik'e go'íi. Áidá' dawahá bíyéehíi bits'á' ch'in'íih. ³⁰ Hadín doo bił gonsht'íi dahíi shich'í' got'ínihi at'éé; hadín doo bił íla'áná'ishdle' dahíi shits'á' ts'iltł'igo áile'hi at'éé.

³¹ Áik'ehgo gádaanohwiłdishni, Konchq'íi dawa la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ dénchq'go baa yách'ikti'híi bighą kaa nágodit'aah doleel: áidá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'ikti'yúgohíi doo kaa nágodinot'aah at'éé da. ³² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dénchq'go shaa yách'ikti'híi bighą kaa nágodit'aah doleel: áidá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'ikti'híi bighą doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díi jii goldohíi hik'e nágoldohíi ndi. ³³ Ch'il nł'ééyúgo, binest'ą' ałdó' nł'éé ngolníi; áidá' ch'il dénchq'yúgo, binest'ą' ałdó' dénchq' ngolníi; ch'il hago'at'éehíi binest'ą' bee bigózini at'éé. ³⁴ Ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo hałinoł'íihíi, hagot'éégo nł'éégo yadaakti', nchq'go ádaanoht'eedá'? Kojíi yune' hagot'éégo goz'aq shihíi bee yách'ikti'hi at'éé. ³⁵ Kojíi yune' nł'éégo goz'aanií bee nł'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíi yune' nchq'go goz'aanií bee nchq'go ách'ít'éhi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijii nnee yati' da'ilínihíi dawa yee hadaadzi' n'íi bighą baa yá'iti'doleel, nohwíłdishni. ³⁷ Niyati' n'íi bee nł'éégo ánt'éehíi ná ha'dodzih, dagohíi niyati' n'íi bee nángodot'aal.

³⁸ Begoz'aanií ye'ik'eda'íłchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayihni, Ilch'ígó'aahíi, godiyihgo be'ígóziníi la' nohwíł ch'í'nah áile'. ³⁹ Yich'í' hananádziigo gádaayihni, Nchq'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daakinolt'íihíi godiyihgo be'ígóziníi yiká daadéz'íi; áidá' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígóził alzaahíi zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahíi bibid sitíihíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, taagi jii hik'e taagi t'é' leyi' sitíi doleel. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijii nnee Nínevehgee daagolíi n'íi daahiziiigo nnee daakinolt'íihíi yaa yadaakti'go, Nohwíi nohwitigo daancho' ni', daadidoñi: Nínevehgee daagolínií Jonas yałti'go daidezts'aqáda' bincho'íi yits'á'zhí' ánádaaszaa; áidá' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijii isdzán nant'ánihi hayaadígo nyááhíi hiziiigo nnee daakinolt'íihíi yaa yałti'go, Shíi shitisgo daancho' ni', didoñi: án dázhq' nzaadí' nyáa, Sólomon bigoyą' yidits'ihgo; áidá' k'adíi Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴³ Spirit nchq'íi nnee yiyi'dí' háyaáda' tú ádihyú aanádaal, hayú hanayóohíi yiká hantaago; áidá' doo hagee da lék'e. ⁴⁴ Áik'ehgo gáníi, Shíi shigowayú hadí' niyáa n'íiyú nádésdzá; bigową n'íi doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áik'ehgo spirits gots'idi daancho'i yil nakai, bíi bitisgo daancho'ihí, áí gową yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áik'ehgo nnee ntséda' at'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh. Áik'ehgo díi nchq'go daakinolt'íihíi ałdó' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nnee íla'adzaahíi t'ah yich'í' yałti'dá', bąą hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'iiigo. ⁴⁷ Nnee la' gábihni, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi,

nich'ì' hadaadzii hádaat'ìigo. ⁴⁸ Nnee bił nagosni'íi gáyilñii, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'ì' dahdidilñiigo gánii, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'éehíi shik'isn, dagohíi shilah, la'íi shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijji Jesus kihdí' ch'ínyáágo, túsikaaníi bahgee nezdaa. ² Áígee nnee láágo baa nántsáá, áik'ehgo tsina'eehíi yeh hiyaago dahnezdaa; áidá' nneehíi tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íi yee láágo yił ch'ígó'aah, gániiigo, K'edileehíi yił ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileege k'edilzií la' intín bahyú nanehezdee, áik'ehgo dló' íla'adzaago ał nádaihezlaa: ⁵ La' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázho lááyú da: leezh da'ayáhahíi bigha dagoshch'ì' hadaazhjeed. ⁶ Áidá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aá dahíi bigha nádaahesga. ⁷ La'ihíi hosh bitahyú nanehezdee; áik'ehgo hoshihíi ighántsáágo nadaistseed. ⁸ La' k'edilziíhíi leezh nł'éeyú nanehezdee, ái zhá nest'án áyílaa, la' dała'á gonenadín, la'íi gostadin, la'íi tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golínií iyésts'aá le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilñii, Nt'é bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'ì' yánłti'? ¹¹ Áik'ehgo gábilñii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonłsñiigo nohwaa daagodest'aáda' bíhíi doo baa daagodest'aá da. ¹² Dahadín iyésts'aágo ígoł'aahíi, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né, áik'ehgo dayúweh bigoyá' bá inágododaak: áidá' dahadín doo iyésts'aá dahíi, ayáhago ígoł'aá n'íi ndi bits'á' da'ílii nádodleek. ¹³ Ái bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'ì' yádaashti': dédainel'ji ndi doo daayo'ji da; dédaids'ag ndi doo idaayésts'aá da, doo bił idaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolñi' n'íi begolzaa, gánñiidhi, Dédaadohts'ag ndihíi doo nohwil' idaagozi da doleek; dédaanel'ji ndihíi doo daah'ji da doleek: ¹⁵ Díi nneehíi bijii daant'iz daazlii, doo da'dits'ag da daazlii, la'íi daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bináa yee daago'ji doleek ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleek ni', bijii yee bił idaagozi doleek ni', áik'ehgo shich'ì' ádaane'go nádaasziih doleek ni'. ¹⁶ Nohwíi nohwináa biyaa gozhóó, go'jhihi bigha: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híi bigha. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohwildishñii, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihina' binkáayú nada'iziidi, la'íi nnee nł'éégo ánát'jhi daah'iinií daayiltséh hádaat'ji ndi doo hak'i daayiltsaá da; daadohts'agú daidits'jh hádaat'ji ndi doo hak'i daidezts'aá da.

¹⁸ Áik'ehgo k'edileehíi ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íi nt'é golzeego ágolzeehíi idaayesółts'aá. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yá'iti'íi iyésts'aágo doo bił ígózí dadá', ncho'i nlihn baa nyáágo bijii yune' k'edolzaa n'íi bits'á' haiyiné'. An k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi át'éé; ²⁰ Áidá' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'ì' bił gozhóógo náidnné'híi át'éé; ²¹ Áidá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aá dago, da'anahzhi' begodigháh: áidá' yati'híi bigha nagont'ogii, dagohíi biniigonł'éehíi baa gowáhgee dagoshch'ì' t'aqzhi' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'gosdzán biká'zhi' nabi'dint'ogii, hágołzilgohíi k'izé'idilteehíi ighántsáágo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áik'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²³ Leezh nł'éeyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bił ígózinií át'éé; an nest'án ánail'jhi, la' dała'á gonenadín, la'íi gostadin, la'íi tádin bitisyú ánail'jhi.

²⁴ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa, gániiigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhooníi k'eidnláa: ²⁵ Áidá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íi áígee nyáágo, t'oh naghái bitahyú t'oh déncho'éhi k'eidnláadá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéedá' binest'a' gozliigee t'oh déncho'éhi aldo' hájéed lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golínií bánada'iziidii baa hikaigo gádaabilñii, Nohwinant'a', k'edilzií nł'éhi la' k'edínláa ni'dá' díi t'oh déncho'éhi hadi'go hájéedhi gá? ²⁸ Gábilñii, Shó'ni'íi át'ji. Bánada'iziidii gádaabilñii, Ya' ái t'ohíi daahi'nizh née? ²⁹ Dah;

t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíí dánko bił daahnizhi at'ée. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'aązhi': áík'ehgo inest'aągo t'oh naghái daigeeshíí gádaakdishniih, T'oh dénchq'éhíí ntsé bee da'ohł'oggo didlid doleełhíí bighą: áídá' t'oh nagháihíí shit'oh naghái bągową yuņe' ndaanohńíí.

³¹ Áídí' Jesus iłch'ígót'aahgo na'goni'íí ła' ch'í'nah ánágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: nņee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláá. ³² Áí biyigéhií dązhq' alts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dązhq' nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dązhq' nņeezgo hileehgo dlq' yúdahyú nada'iniihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanágolni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: isdzán ik'áán táádn ha'okąągo, bąn benilzoolé yił ná'ist'oodgo ąął dahńdiilzoolzhi'. ³⁴ Díí dawa iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nņee ła'ádaadzaahíí yee yił nagosni'; dá iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhą yee yich'į' yałti' lęk'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go, Iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yashti' doleek; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'į' n'íí baa nagodishniih, nńi ni'. ³⁶ Jesus nņee łańi nádohkáh yilnńiidá' kįh yuņe' ha'ayáá: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilńii, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentįj, nńiigo nagosínńi'íí nohwił ch'í'nah áńle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabilńii, K'edilzíí nzhóni k'edileehíí shíí, nņee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'gosdzán át'ée; k'edilzíí nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nņee bilakt'áhgee sinilíí át'ée; áídá' t'oh dénchq'éhíí nchq'i nlijhn bichągháshé át'ée; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzíí dénchq'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'ée; ąął inest'aaníí nnágodáhíí át'ée; ła'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíí dała' alzaago kq' yuņe' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágągot'ee doleeł. ⁴¹ Shíí, nņee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ılchq'ohíí ła'íí nņee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'dí' hadaayinńi; ⁴² Áídí' kq' yááđinąh yuyaa oyihılkaad: ákú daach'ichag ła'íí kowoo łađach'idiłk'ash doleeł. ⁴³ Áídá' nņee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilakt'áhgee goz'ąyú. Hadín bijeyi' golíníí, íyést'sąą le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'įj lęhíí k'ehgo at'ée; nņee náidnné'go náides'įjgo bił gozhq'ogo biyéé dawa baa nahazńiigo ték'ehíí nagoheńii.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: nņee bana'iniihi yoo' łań ilíni, dilkq'ohé holzéhi, yıkantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' łań ilínihíí yaa nyáągo, biyéé n'íí dawa baa nahazńii'go yoo' n'íí nayihesńi'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: łóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, łóg iltah at'éeéhíí ląągo bee hanáltaą: ⁴⁸ Dąhalk'ılgo, tábaązhi' ndaidistq'go dinezbįh, nłt'éeéhíí táts'aa yiýi' odaihezńil, áídá' doo nzhq' dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hıkáhgo, nņee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'ą'zhį' nņee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kq' yááđinąh yuyaa oyihılkaad: ákú daach'ichag ła'íí kowoo łađach'idiłk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabilńii, Ya' díí dawa nłt'éeego bídaagonołsį née? Ha'oh, nohweBik'ehń, daabilńii. ⁵² Jesus gánábılđo'ńiid, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi dała'á nńjigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa bił ch'ígót'aaníí díí k'ehgo at'ée: nņee bikįh golíníí nainoníihíí biyi'dí' dawahá ánídéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihí'ńiil.

⁵³ Jesus díí iłch'ígót'aahgo na'goni'íí ąął yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áídí' dabíí biní'yú nyáągo Jews ha'ánálséh goz'ąą yuņe' yił ch'ídaago'aahgo, nņee bił díyadaagot'eego gádaańii, Hadí'go díí nņeehíí bigoyą' gozłini, hagot'éeego ízisgo ánát'įjł? ⁵⁵ Díń ła' kįh

ágole'íi biye', báá la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íi Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkiíyú la' áldó' kú nohwil daanlii? Díi nneehíi hadí' díi dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lək'e. Áík'ehgo Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłsi, áidá' dágolłígee, bik'íi bitahyú doo hadín bidnłsi da, nii. ⁵⁸ Áígee doo ląágo ízisgo ánát'ijł da lək'e, doo daabodłą dahíi bigha.

14

¹ Áidá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'ijłi ya'ikonziidá', ² Bánada'iziidi gádaayihni, Án John Baptize ágole'íi n'íi át'ijł ląą; daztsąądí' naadiidzaa; ái bigha ízisgo ánát'ijł.

³ Dabíntsedá' Hérod John yiltsoodgo kyst'qogo ha'ayıł'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíi bigha. ⁴ John gábihniidhíi bigha, Án doo bil na'aashgo ná goz'ąą da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'ijł ndi, nnee lani yénaldzid lək'e, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi daanzihíi bigha. ⁶ Hérod bil lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inełłigo Heródias bizhaazhé na'ilíhni bińáát ilzhishgo, Hérod yil goyilshóq lək'e. ⁷ Áík'ehgo Hérod bit'a dahdidilniigo gáyihniid, Dant'éhéta shíhónkeedíi naa nshné'. ⁸ Áík'ehgo na'ilíhni báá ábihniigo, Hérod gáyihniid, Bena'ikaahíi biká' John Baptize ágole'íi bitsits'in dahs'ąągo shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíi doo bil gozhóq da, áidá' bit'a dahdidilni n'íi bigha, la'íi nnee yil da'iyąąhíi bigha, Baa daanohkaah, nii lək'e. ¹⁰ Ákú il'aago, ha'ána'ilka' yune' John bitsits'in nadain'ąą. ¹¹ Áidí' bena'ikaahíi bee bitsits'in ha'ádaiskąągo na'ilíhni yaa yinkáą: áidí' báą yaa nainkáą. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'ihíi nádaidnłłigo, lehdaistij, áidí' Jesus yaa hikaigo yil nadaagosni'.

¹³ Jesus díi ya'ikonziidá' dasahn bil o'i'éel, doo hadín naghaa dayú: áidá' nnee Jesus oyááhíi ya'ikodaanziidá' il'anigo kih nagoznildi' dani' biké' nádesąą. ¹⁴ Jesus akú nyáádá', nnee ląągo yo'ijł, ái yaa daach'oba'go, daannihíi nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólłi da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh; áík'ehgo nneehíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayihnihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwíigo bá da'dohné', nii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíi, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé bilgo nadaahii'né', daabihni. ¹⁸ Ái shaa daanohné', daabihni, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbiłh, yihniidá' bán dijolé ashdla'ihíi hik'e lóg nakihíi bilgo náidnne'go hadag déz'ijgo ya'ihenzigo oskąądí' il'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', ái nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyąągo náda'isdijł lək'e: áidí' ch'ékaadíi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezłaa. ²¹ Chągháshé hik'e isdzané doo bil otago da, dá nnee zhągo ashdladn doo náhółtagyú áhołani shi da'iyąą.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyihni, Tsina'eekíi behohkáh, shádihyú nohwil ido'éel hanaayú, shíi nnee nádohkáh, bildishniidá'. ²³ Nnee nádohkáh yihniidá', dasahndi wá'yú óyáá, okąąhyú: o'i'ąáyú akú dasahndi naghaa lək'e. ²⁴ Áidá' tsina'eekíi tú ihni'yú hi'olyú tú nádidáhíi nabihinaa lək'e: bidázhí' nyolhíi bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiłtsąągo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'ijł, daaniigo ndaaldzidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozhóq le'; shíi ásht'ijł; doo nédaaldzid da, daabihni lək'e. ²⁸ Peter gábihni, SheBik'ehń, da'anii ant'ijyúgo, Tú biká' shich'í' nnáh, shihni. ²⁹ Jesus, Yushdé', bihni. Áidí' Peter tsina'eekíi biyi'dí' gódah ch'eyáągo Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lək'e. ³⁰ Áidá' Peter adijł nyolgo yigołłidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehń, hasdáhłteeh, niigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilniidá' yiltsoodgo gábihni, Ni'odłá' lántsoh ayáhá, hant'é bigha nil nagoki? ³² Áidí' tsina'eekíi yiyi' onát'aazhdá' nyolii isht'idedzaa. ³³ Tsina'eekíi yiyi' naháztánihíi Jesus daayokąąh lək'e, Da'anii Bik'ehgo'ihinań biYe' níini ląą, daayihniigo.

³⁴ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníí Jesus ya'ikodaanzíídá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihíí dawa baa daayihesnil; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zhá ndi bedaadenolñih, daabiñiigo nádaabokqah: dawa bedaadelñiíhíí nádaabi'dilziíh lèk'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayilñiigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazíí n'íí yendaago'aahíí doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabiñii, Nohwíí hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaanihíí zhá daahonohtá'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díí k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinłsı, nii: la'íí, Hadín bitaa dagohíí báá yati' yee yokáakíí zideego bá goz'aa. ⁵ Áídá' nohwíí gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíí báá, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yilñiíhíí; ⁶ La'íí bitaa, báá biłgo doo yidnłsı da ndihíí, da'áík'eh nt'éé, daabiłdohñii. Áík'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo nt'égo ádaanołsı da. ⁷ Nohwíí, nnee nzhóni ádaado'iiníí, Esáias da'aniigo dabıntsé nohwaa nagolñi' lèk'e, gáníigo, ⁸ Díí nneehíí dáyati' zhá yee alhánégo shıt'ah daanliı, dáyati' zhá yee daashidnłsı, áídá' bijíí yee doo daashidnłsı da. ⁹ Daashokqah ndi ch'éh ádaat'ıı, nnee yegos'aaníí zhá yee ilch'ídaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee láni yushdé' daayilñiídá' gádaayilñii, Shídaayelłs'áago bídaagonoł'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíí doo ncho'go kodilteeh da; áídá' kozé'dí' behagohigháhíí zhá ncho'go kodilteehi at'éé. ¹² Áídí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayilñii, Áí ánñiíhíí Phárisees daanlíni daidezts'áago doo bił daanzhoqo dahíí bígonłsı née? ¹³ Áídí' gáyilñii, K'edolzaahíí dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíí hi'nizh doleeł. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áík'ehgo ádaat'ee: nnee biñáá ádaagodiníí la' biñáá ádaagodini lolqosı k'ehgo ádaat'ee. Biñáá ágodiníí la' biñáá ágodini lolqosyúgo, da'ıla o'í'án yuyaa ołıdeel. ¹⁵ Peter gábiñii, Ilch'ígon'áahgo nagosínñi'íí nohwıl ch'í'nah ánle'. ¹⁶ Jesus gádaabiñii, Ya' nohwíí aldo' t'ah doo nohwıl ídaagozi da née? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonołsııhda, hadíí kozé' yune' be'ogohigháhíí kobidyú bendaagowa', áídí' nláhyú bech'íghigháh? ¹⁸ Hadíí kozé'dí' behagohigháhíí kojíídí' behagohigháhi at'éé; áí ncho'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Ncho'go natsí'ikeesı, izideehíí, nant'ı' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, ich'in'ııhíí, lé'ilchoogo ánách'it'ııhíí, ncho'go yách'ıłti'íí, díí dawa kojíídí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Áí ncho'go daakodihıñiıhı at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyaañi doo ncho'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíí biñaa'yú óyáá. ²² Isdzán áizhi' golíni, Cánáan hat'ı'ıí nlíni, baa nyáágo gábiñii, ShiNant'a', David biYe' nlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhñií góyéégo bich'ı' nagowaa, ch'iidn biyi' golııgo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'ı' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabiñiigo, Yúwehyú nádñl'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gánıı, Israel hat'ı'ıí bitahyú nnee dibelıı ch'a'onehesdee'híí k'ehgo ádaat'eehíí zhá bigha niyáá. ²⁵ Áídí' isdzánhíí biyahzhi' hayaa adzaago bokqahgo gábiñii, ShiNant'a', shich'onııh. ²⁶ Jesus gábiñii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'ı' och'ılkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánabiłdo'niid, Da'anıı, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyaa. ²⁸ Jesus gánabiłdo'niid, Isdzán, dázhó ni'odla' golıı lál! Dá hant'ııhíí k'ehgo ná lalne' doleeł. Áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nt'éé násdlıı. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníí Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áídí' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa náñsáágo, nnee doo nakai dahíí, biñáá ádaagodiníí, doo yádaakti' dahíí, baa dah-nagoz'aaníí, la'ı'ı' ik'e'an lággo, Jesus dées'eezgee ndaiheznıłgo nádaailziıh: ³¹ Áí bigha nnee ıla'at'ééhíí nnee doo yádaakti' da n'ı'ı' yádaakti'go nádaasdlııgo daayıltsaaqo, la'ı'ı' baa

dahnagoz'aa n'íi nlt'éé nádaasdljigo, doo nadaakai da n'íi nlt'éégo nakai nádaasdljigo, bináá ádaagodih n'íi bináá nádaagosdljigo daayiltsaago bil díyadaagot'ee: áik'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihina'na' daayokaahíi ya'ihédaanzí lèk'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayihniidá' gáyihni, Díi nnee shaa nántsááhíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiska, k'adii doo nt'é daiya, da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íi da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatlizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabihni, Da'igoljige hadí' bán díi nnee doo alch'idé dahíi bá daan'négo nádaadihii'né? ³⁴ Bán dijolé da'kwíi nadaahné', daabihni, Jesus. Gosts'idi, la'íi lóg alts'iséhi ayáhágo bilgo, daabihni. ³⁵ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbijh, daayihni. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíi, lógíi bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaadí' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'izni. ³⁷ Dawa da'iyáago náda'isdjíd lèk'e: áídí' ch'ékaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádahezlaa. ³⁸ Isdzané hik'e chagháshé doo bil otago da, dá nnee zhágo djídn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyá. ³⁹ Áídí' nnee baa nántsáá n'íi onádaihes'a'dá', bíhíi ni' Mágdala golzeehíi binaayú bil o'íéel.

16

¹ Phárisees hik'e Sáducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah ánlé', daabihni lèk'e. ² Jesus gádaabihni, O'í'aahgee gádaadohni dák'eh, Gonlt'éé doleel la, ko: yaak'os lichihíi be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbidá' gádaadohni dák'eh, Dégoch'go o'í'aah la: yaak'os lichigo dábégodzidgo bil hayilkááhíi be'ígózi. Nohwíi nnee nzhóni ádaagono'íiníi, yáa daane'jigo hago ágonéhíi bídaagono'sj; áídá' k'ad ágonéhíi doo bídaagono'sj da. ⁴ Ncho'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daalinolt'jkhíi godiyihgo be'ígóziníi yiká daadéz'j; áídá' be'ígóziníi doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózh alzaahíi zhá. Áídá' Jesus bits'á' dahnaszaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí' bil naná'diz'eeldá', bán yínadaasnah lèk'e. ⁶ Jesus gádaabihni, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sáducees daanlíni bíyéehíi, baa daagonohsaa, ni. ⁷ Bitsilke'yu ilch'í' yadaakti'go gádaani, Bán doo daasii'né' dahíi bigha aníi. ⁸ Jesus ádaanihíi yígólsigo gábihni, Nohwíi nohwi'odla' da'ayáháhi, hant'é bigha bán doo daasooné' dahi baa ilch'í' yadaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagono'sjih da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíi da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íi, ya' doo binádaaknih da née? ¹⁰ Lah áldó' bán dijolé gosts'idi, nnee djídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíi da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íi, ya' doo binádaaknih da née? ¹¹ Nt'é bigha doo nohwil ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sáducees daanlíni bíyéehíi baa daagonohsaa, nohwildéniidíi, bán doo baa yashti'go ádishni da. ¹² Bitsilke'yu áníita yidaago'sjid, Bán benilzoolé baa daagonohsaa, doo niigo aníi da, áídá' Phárisees hik'e Sáducees daanlíni hagog'éégo ilch'ídaago'aahíi baa daagonohsaa, niigo aníi lèk'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philippi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyihni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee hadín nshljí daashihni? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabihni, La', John, Baptize ágo'j n'íi át'j, daanihni; la'ihíi, Elías at'j; la'ihíi Jeremías; dagohíi Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi n'íi át'j daanihni. ¹⁵ Jesus gánábildo'niid, Nohwíi nohwich'í'yúgohíi, hadín át'j daashidohni? ¹⁶ Simon Peter gábihni, Ni Christ ant'j, Bik'ehgo'ihina'na' hináhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábihni, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhó' le': its'í hik'e díl níni doo nil ch'í'nah áyílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nil ch'í'nah áyílaago ádíniid. ¹⁸ La'íi gánidishni, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaníi kih ágoch'ile'híi k'ehgo díi tséehíi biká' yisht'j; áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíi doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníi bá be'igeesé naa nshni: áik'ehgo nt'éhéta ni'godzán biká' lesínt'ooníi yaaká'yú áldó' lest'qo doleel; nt'éhéta ni'godzán

biká' k'e'íin'aahíi yaaká'yú aldó' k'e'dot'aah doleel. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíi Jesus, Christ nshñiiníi hadín bił nadaagolñi' hela'.

²¹ Áidí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi biniidaagodnle'íi, la'íi bidizideedí' taagi jñi hileehgo naadiidáhíi dahkodá' bitsilke'yu yił na daagolñi'go nkegonyaa. ²² Peter t'aazhí' bich'í' hananádziigo gáníi, SheBik'ehñ, díi nits'á'zhí' begoz'aq le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aazhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áñne': ni shił godnłkish: Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da laq, nnee binatsekeesíi zhá bee natsínkees, biñii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ihna'áhi dahyidotíihgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bił goyéehíi, ái bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ihí'na' da'ilíi silij'íi, án ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hiñaa doo. ²⁶ Ni'godzán dágoz'aq nt'éégo ch'ist'íidá' koyi'siziiníi da'ilíi silijyúgo, ái hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? Dagohíi koyi'siziiníi hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shiTaa bits'á'idindláadíi bee shits'á'idindláadgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bił nánshkáh; áígee nnee dała'á daantíígee ánát'íidíi dábiik'ehgo bich'í' nadi'ish'nił. ²⁸ Da'anii gánohwiłdishñii, Kúgee nadaaziiníi la' dá doo da'itsaahíi dailíihé shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án nshñiigo náshdaalgo daashiltsaago zhá.

17

¹ Áidí' gostán iskaagee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíi, biłgo Jesus dasahndi yił okai lək'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silij: binii bik'ina'didlaad silij, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíi ligai silij, idindláadhíi k'ehgo. ³ Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bił daanliigo silij, Jesus yił yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihñii, NohweBik'ehñ, kú nkaihií nohwá nzhog: hant'íyúgo dzaagee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁵ T'ah yakti'go áígee yaak'os dázhó bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aq gáníigo, Díinko shiYe' shił nzhóni, baa shił gozhóni; án hodaayołts'aq. ⁶ Díi daidezts'aqgo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáágo bedaadesniigo gádaabiñii, Daohsih, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'íi hik'e nnee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'íi. ⁹ Dzildí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabiñii, Daaholtsaq n'íi hadín bił nadaagolñi' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsáadí' naadisdaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiñii, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi? ¹¹ Jesus gádaabiñii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'. ¹² Áidá' gánohwiłdishñii, Elías ilk'idá' nyáá, ndi doo bídaagoch'łsi da ni', áidá' dá hádaach'it'íyú ánadaach'ol'íi lək'e. Ái k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, aldó' ádaashich'idolił. ¹³ John, Baptize ágoł'íi n'íi, áyihñiigo bitsilke'yu yídaagołsiid.

¹⁴ Nnee ląágo íla'at'éehíi yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáágo yich'í' hilzhiizhgo gabiñii, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'í' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíi tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bił ni'ááz ndi doo hagot'éégo ilch'í' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabiñii, Nohwi'odłá' édaadihgo, dánohwíi zhá daanohwik'ehgo daalinoł'íihí, dahosahzhí' nohwił nahashtáq? Dahosahzhí' laq nohwidag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'í' bił nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'iidn nłdzilgo yich'í' hadziigo ishkiiníi yiyi'dí' háyáa: áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nł'éé násdłíi. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Néehíi hant'é bigha doo hadaandzóod da lán? daabiñii lək'e. ²⁰ Jesus gádaabiñii, Nohwi'odłá' da'ayáháhíi bigha: da'anii gádaanohwiłdishñii, Nohwi'odłá' mustard biyigé ga'at'éé ndi, díi dziłi bich'í' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabiłdohñiiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íi da doleel. ²¹ Áidá' díi ga'at'éhíi dáshina' da'ch'okaqahgo zhá habidi'nedzódihi at'éé.

²² Gálilee golzeegee naháztaqáda' Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaannih̄íi bilák'e shi'dolteek. ²³ Daashizilheedá' taagi j̄j̄i hileehgo naadishdáh, n̄ii. Ái bigh̄a bitsilke'yu bijíi daannih̄i l̄ék'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'in̄iikíi Peter yaa hikaigo, Ya' n̄lch'ígó'aahíi naná'i'n̄ihíi nayin̄iil̄ n̄ée? daabih̄nii. ²⁵ Peter, Ha'oh, n̄ii. K̄ih̄ yun̄e' oyáágo Jesus ntsé bich'í' hadziigo gábih̄nii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'godzán biká' ízisgo nant'án daanliiníi, hadín tax dagohíi tribute bich'í' nayin̄iil̄? Ya' dabíi bichagháshéhíi n̄ée, dagohíi nanidí' nakaihíi n̄ée? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíi, n̄ii. Jesus gánábido'n̄iid, Áik'ehgo bichagháshé doo nada'hin̄iil̄ da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaash-kee da doleehíi bigh̄a, túsikaayú n̄n̄áh, lóg behahidleehee táyi' ołdeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bizé' iłts'á' ánle'; ákóne' zhaali siné'ih̄i hanné'go tribute bich'í' nada'ch'in̄iikíi shíi shá la'íi ni ná bich'í' nahin̄iil̄.

18

¹ Áidá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabih̄nii, Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú hadín itisgo n̄l̄j̄i? ² Áik'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhi dała'á yushdé' yil̄niigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'an̄iigo gánohwıldishn̄ii, Nohwinch̄o'íi bits'á'zh̄i' ádaahne'go chagháshé alts'íséh̄i k'ehgo ádaadohdle'yúgo zh̄a yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníi itah hohleeh. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú da'án itis n̄l̄j̄i. ⁵ Dahadín shizhi'íi binkáayú chagháshé díi ga'at'ééhíi náidn̄t̄j̄yúgo, shíi náshidn̄t̄ini at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaqh̄i dała'á nch̄o'go at'j̄j̄o áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'q̄ogo túnteel beh hilt'e'go tú yil̄ didziihgo bá nzh̄oq doleel̄ ni'.

⁷ Ni'godzán biká' n̄nee nakóntaahíi bá góyéé doleel̄: nakódintaahíi dá begol̄neh go'j̄j̄i; áidá' hadín na'íntaahíi bá góyéé doleel̄! ⁸ Áik'ehgo nigan dagohíi n̄ikee nch̄o'go ánát'j̄j̄i' ánílsiyúgo, nadn̄l̄geeshgo yó'okt'e': doo hagot'éégo nann̄aa da ndi, nits'í lahzh̄i' ádīh̄ ndi dahazh̄i' ihi'n̄aahíi biyi' onn̄áhgo doo hago'at'éé da, áidá' nigan nakigo hik'e n̄ikee nakigo k̄o' dahazh̄i' dilt̄k'i'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzh̄oq da. ⁹ Niñáá nch̄o'go ánát'j̄j̄i' ánílsiyúgo, ha'aahgo yó'okne': niñáá dała'á ádīh̄ ndi dahazh̄i' ihi'n̄aahíi biyi' onn̄áhgo doo hago'at'éé da, áidá' niñáá nakigo ch'iidn̄ bik̄o' dilt̄k'i' biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzh̄oq da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaq̄a, díi doo ízisgo ádaat'ee dahíi la' doo daach'ohlaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ih̄i'nañ binadaal'a'á binádaadéz'iinihíi, shi-Taa yaaká'yú dahsdaahn̄ biniizh̄i' dahazh̄i' daabineł'j̄j̄i, nohwıldishn̄ii. ¹¹ Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, ch'a'onehesdeehíi hasdáhishn̄iil̄híi bigh̄a niyáá. ¹² Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? N̄nee bidibeł'j̄j̄i dała'á gonenadín golj̄j̄idá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dákú nyin̄iil̄dá' dzilyú ch'a'oyáá n'íi hantaa gá? ¹³ Da'an̄iigo gádaanohwıldishn̄ii, Náidn̄t̄j̄yúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíi dawa bitisgo náid n̄t̄iiníi yaa bil̄ gozh̄oq. ¹⁴ Áik'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ díi doo ízisgo ádaat'ee dahíi dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'j̄j̄i da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nch̄o'go adzaayúgo, bich'í' n̄n̄áhgo bi'at'e'íi dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínłbáni at'éé. ¹⁶ Áidá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíi naki bil̄go bich'í' bil̄ nkáh, áik'ehgo naki dagohíi taagi hilt'eego bináál̄ bee yá'iti'íi da'an̄iigo bee bígóz̄i doleel̄. ¹⁷ Díi ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ daayodlaaníi ha'ánálséhyú baa nagol̄n̄i': ái ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew n̄l̄j̄i dahíi, tax bich'í' nahin̄iikíi k'ehgo baa natsínkees doleel̄. ¹⁸ Da'an̄iigo gádaanohwıldishn̄ii, Nt'éheta ni'godzán biká' lédaasokł'q̄ohíi yaaká'yú alđó' lest'q̄o doleel̄; nt'éheta ni'godzán biká' k'éda'so'aahíi yaaká'yú alđó' k'e'do't'aah doleel̄. ¹⁹ Gánánohwıldishn̄ii, Naki doł'eego ni'godzán biká' nt'éheta dała' haht'j̄j̄i l̄ék'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ nohwá áile'.

²⁰ Dahayú naki dagohí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okqahgo íla'at'éeyúgo, áígee ihí'gee shíi nshíi.

²¹ Peter baa nyáágo gábilnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dénehq'go ánát'íilyúgo, da'kwiidnshq' baa nágodinsh'aah, gots'idn née? ²² Jesus gábilnii, Gots'idn doo nildishnii da, ndi gots'idinhíi gots'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii nant'án bánada'iziidíi baa hadaaz'aahíi ilk'ídaagodildqoh hádaat'íhíi k'ehgo at'éé. ²⁴ Yohtag nkegonyaagee, bána'iziidi la' gonenán doo náhóltagyú talents golzeego baa ha'áahi baa híla'. ²⁵ Doo hagog'éégo na'iniil dahíi bighq, Díi nneehíi, bi'aahíi, hik'e bichagháshéhíi, la'íi dawa bíyééhíi bilgo nahoníh, aí bee shich'í' nanáhó'níi, niigo bángon'áq, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíi bich'í' hayaa adzaago nábokqahgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, qql nich'í' na'ishnii ndi at'éé, bilnii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íi baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'iniil da ndi nzhq, bilniigo nanábines'íid. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo la' yil na'iziidi, da'la'á gonenadín pence golzeego baa hayil'áhi, yiltsaq: án yizidnltsoodgo, Shaa hán'aahíi shich'í' nanáhí'níi, yilnii. ²⁹ Yil na'iziidíi bich'í' hayaa adzaago nábokqahgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishnii ndi at'éé, bilnii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyilt'e', baa ha'áahíi na'haznilzhí'. ³¹ La' yil nada'iziidíi daabiltsaqgo doo bil daagozhq dago díi ágodzaahíi dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íi biká'il'aadgo gábilnii, Ni shána'izidíi dázho'í'chq' laq, ni shaa hán'áhi doo shich'í' nanáhí'níi da ndi nzhq, nildéniid ni', náshonqahgo: ³³ Áík'ehgo ni áldó' bil na'izidíi baa ch'onba' le'at'éhi, shíi naa ch'osibáadhíi k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'ána'ilka' yune' obi'a' biniigodilnéhgo, baa ha'áahíi dawa nanáyiheznilzhí'. ³⁵ Díi k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'í' nchq'go at'éehíi bighq baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díi qql yee nyánkti'dá' Gálileedí' dahnyaa lək'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlíiníi Jórdan holzéhi bitisyú nyáá; ² Áígee nnee biké' nánstáqgo nádaayilziih lək'e.

³ Phárisees daanlíni áldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilnii, Ya' nnee hant'éhéta bighq bi'aa yil ilk'ínát'aashgo goz'aa née? ⁴ Jesus gádaabilnii, Ya' díi doo hwahá daa-hohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyílaahn, nnee la'íi isdzán áyílaa lək'e, ⁵ Gáníigo, Díi bighq nnee bitaa hik'e báq yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleek: aí naki n'íi da'la'á nádodleeł. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í da'la'á silíi. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nań layinláahíi, dahadínta ilk'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabilnii, Ágát'éédá', nt'é bighq naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil ilk'ínát'aashgo Moses ngon'áq lán gá? ⁸ Jesus gádaabilnii, Moses nohwijíi daant'izíi bighq nohwi'aa bil ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'áq lək'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíi gádaanohwíldishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'ínát'aazhdá' yil naná'náayúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnáayúgo, án áldó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabilnii, Na'i'neehíi ágát'éeyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhq. ¹¹ Jesus gádaabilnii, Doo nnee dawa díi yídaanel'aa da, hadíi ye'at'éé doleelgo baa daadest'aanii zhá. ¹² Nnee la' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' la'íi doo nnádaaksé' dago ádaalne': la'íi dabíi hádaat'íigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'áahíi bighq doo nnádaaksé' da. Hadín díi yinel'aanii ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chagháshé alts'íséhi baa bil nch'ihezkaí lək'e, yiká' ndaadilniihgo yá okqah daabich'o'níigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaah'íi da, daakołnii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aaqzhí' daahínóhtq' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Chagháshé qql yiká' ndaadesniihdá' onádaa.

16 Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyaágo gáyih̄nii, lch'ígó'aahíi nlt'éhi nílinihi, hago laa nlt'éhi áshne'go ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yaaká'yú bee hinshnaa doleeł? 17 Jesus gábih̄nii, Nt'é bigha nlt'éhi shih̄nii? Doo hadín nlt'éé da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá: áidá' ihi'naa nlt'éhi biyi' onnáh hánt'íyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi bikísk'eh ánt'ee le'. 18 Daat'éhíhíi? nii. Jesus gábih̄nii, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íih da, Doo lé' ch'ílchoo da, 19 Kotaa hik'e komaa ch'idnłsi: la'íi, Kot'ahdí' gólínií koł nzhqo, dakíi ídił ch'ijqohíi k'ehgo. 20 Nnee áni nagháhihíi gábih̄nii, Ánists'ísédí' godezt'i'go díi dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zhášha' doo be'ánsht'ee da? 21 Jesus gábih̄nii, Nzhqo nleeh hánt'íyúgo, ti'i, dawahá níyéehíi naa nahonihgo zhaalihíi tédaat'iyéhií bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini níyéé doleeł: áidí' yushde' shiké' dahsinnáh. 22 Áidá' nnee áni nagháhihíi díi yidezts'aqadá', doo bił gozhqo dago onádzaa: dážhó háłdzilhií bigha.

23 Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Da'añiigo gánohwidishnii, Nnee háłdzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee. 24 Gánádaanohwidish'nii, L'íi bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háłdzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. 25 Bitsilke'yu díi daidezts'aqadá' bił díyadaagot'eego gádaanii, Áidá' hadín zhá hasdabi'dilteeh? 26 Jesus daabineł'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da go'íi; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

27 Peter gábih̄nii, Isaa, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihikaidá' níké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'í' nahí'niil? 28 Jesus gádaabih̄nii, Da'añiigo gánohwidishnii, Dawa ánidégo ánálzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláadíi biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihií ałdó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísotaa doleeł, Israel nakits'adah hat'íi yaa yádaakti'go. 29 Dahadíi bigowa, bik'isyú, bilahkiíyú, bitaa, báá, bi'aa, bichagháshé, dagohíi bini' shizhi'híi bigha yits'á' dahnyaahíi, dała'á gonenadín ánáholaaago baa det'aahi at'éé, la'íi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hi'naa doleeł, yaaká'yú. 30 Áidá' l'áago dantsé daanlii n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanlii n'íi dantsé doleeł.

20

1 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentíinií bíyéé gólíni dážhó t'ahbiyú bánada'iziidií hantaayú dahiyaa. 2 Nnee bánada'iziidií penny yich'í' na'iniilgo yágon'aqadá' bidahts'aa hentíiyú odais'a'. 3 Ngost'ái bik'ehenkéézyú shi onanádzaago na'hiñi nagoz'aayú la' daazhógo nadaazjigo yiltsaaago, 4 Gádaayih̄nii, Nohwíi ałdó' shidahts'aa hentíiyú dohkáh, dábi'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. Áik'ehgo ái ałdó' ákú okai. 5 Isk'áhnyááyú la'íi taagi bik'ehenkéézyú shi onanádzaago da'ágánánádzaa. 6 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shi onanádzaago ákú la' daazhógo nadaazjigo náyiltsaa, Hant'é bigha daazhógo nasozjigo o'i'áá? yih̄nii. 7 Doo hadín na'idziid nohwaidi'aah dahíi bigha, daabih̄nii. Nohwíi ałdó' shidahts'aa hentíiyú dohkáh, yih̄nii. Dábi'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. 8 O'i'ááyú dahts'aa hentíinií bíyéehíi bik'ehgo na'idziidi gáyih̄nii, Shánada'iziidií bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hiñíi, da'iké'yú náda'nziidií ntsé, áidá' dantsé náda'nziidií iké'yú. 9 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shi náda'nziid n'íi ákú hikaigo dała'á ntjigo penny bich'í' nahas'nil. 10 Dantsé náda'nziid n'íi ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahí'niil, daanzí lək'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntjigo penny zhá bich'í' nahas'nil. 11 Díi bich'í' nahas'nilhií bigha nnee bidahts'aa gólínií yída'iltahgo, 12 Gádaabih̄nii, Dała'ádn lédihikeezhi' nada'iziid n'íi néé bił dáłekt'eego nohwich'í' nahánnil, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'i'áá. 13 Nant'ánhií na'iziidií la' gáyih̄nii, Shit'eké, doo hagog'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishniil, nildishniigo, da'áígee nil nzhqo ni' ya'? 14 Nich'í' na'henilhií nádnnégo nádndáh: díi iké'yú na'nziidií án ałdó' nich'í' na'hánnilhií k'ehgo bich'í' na'hishniil. 15 Dashíi shíyéehíi dashíi hásh'íyú ánash'íiigo, ái doo shá goz'aq da néé? Ya' nil nñii néé, nlt'éégo ánsht'eehíi bigha? 16 Áik'ehgo iké'yú daanlii n'íi

dantsé doleel, la'íi dantsé daanlii n'íi iké'yú doleel: láágo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhí' yil nikaigo gádaayihni, ¹⁸ Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bílgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanlii dahíi yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'iktsaas doo, áídí' tsí'ikna'áhi bídaashiikálgo daashizilhee doleel: áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhíi binne'híi Jesus yaa yil hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídoshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'íi gá? bihni, Jesus. Isdzán gábihni, Nant'án sínliigo dahnándaago díi shinne'yu nakihíi lá' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, la'íi ni'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo bá ngon'áah. ²² Áídá' Jesus gádaabihni, Nt'é biká hádaah'tiiníi doo bídaagonoksi da laa. Idee be'ishdlaahíi be'ohdlaago bínołdzil née, la'íi baptize be'áshí'dilne'íi bee baptize ánohwi'dilne'go bínołdzil née? Bínłdzil, daabihni. ²³ Jesus gánábíldo'niid, Idee be'ishdlaahíi da'anii be'ohdlaa doleel, la'íi baptize áshí'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel: áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíi shi'eshganzhinéé sodaa doleelíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da, ái dahadín shiTaa yágoz'aaníi zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ Ik'isyú nakihíi ádaaniihíi Jesus bitsilke'yu gonenanhíi daidezts'aa dá' doo bíl daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsilke'yu íla'áyíilaago gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíi binadaant'a'íi isná ádaabiksi go bá nadaant'aah, la'íi bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíi da'áníiyú ádaat'íigo ádaabiksi go bídaagonoksi. ²⁶ Áídá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áil'íi le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadín nant'án nshíi le' nzihíi, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshíi ndi, doo hadín shich'oníihíi bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíi bigha niyáá, shi'ihí'na'íi nnee láni bá nahishniihíi bigha niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnánaaskaigo, Jesus biké' naadezaa.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lék'e, ái Jesus higaalgo ya'ikodaanzíigo nádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaníigo nádaabokaah. ³¹ Nnee Jesus biké' náseehíi, Godnch'áad, daabihniid: áídá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaníigo nanádaabokaah. ³² Jesus ninyáágo bich'í' ánniidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohni? bihni. ³³ NohwiNant'a', gohiit'íigo ánánohwidle', daabihni. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolniihgo dagoshch'í' daago'íi nádaadliigo biké' dahish'aazh lék'e.

21

¹ Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhí', ái dzil Olives holzéhi si'aagee, áídí' Jesus bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyihniigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bílgo dahst'ooogo baa noh'aash: ái k'oh'adgo shaa nánohlqos. ³ Nnee lá' nt'éhéta nohwihniiyúgo, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íi, bíldohniih; áik'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlqos. ⁴ Díi ánágot'íihíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolnéhgo ánágot'íi, ⁵ Sion bizhaazhé bíl nadaagohni', Díni, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, ái túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. ⁶ Áik'ehgo Jesus da'áníiyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bílgo, baa daizlqozgo bidiyagéhíi yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyagé intínyú yídaagosteel lék'e; la'ihíi ch'il palm bits'adaaz'aahíi nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádih náseehíi, la'íi biké'dí' náseehíi daadilwoshgo gádaanii, Hosánna, David biYe' nílini: NohweBik'ehń bizhi' yee higaahíi ba'ihégosini at'éé; da'itise goz'aa dí' Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú n'yáágo áígee daagolíníi dawa, hago laa ágodzaa daanzigo,

Díí hadín át'íí? daanii. ¹¹ Nnee biké' nátseełí gádaanii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'íí, Názareshdí' nagháhi, áí Gálilee bigodesdzogíí biyi'dí.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaąah goz'aa yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi la'íí nada'ihnihi ch'inihiyood, la'íí zhaali yiká' ikkáh ch'ínádainiikí naz'aaní nanyi-hesgo', hawúcho baa nadaahnihi bíká'dah'sdáhá aldó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'eshchij, Shikihíí kih biyi' da'ch'okaąahíí holzeego hojii doleek; áídá' no-hwihíí daan'ihíí bigowa' ádaagosolaa laą. ¹⁴ Bináá' ádaagodinií la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okaąah goz'aa gee baa hikai; áígee nádaabilzihi lék'e. ¹⁵ Okaąah yebik'ehi itisyú nadaandeehií hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ihchíhi Jesus ízisgo áná'ol'ihíí daayiltsaągo, la'íí da'ch'okaąah goz'aa gee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlini, daaniigo daayiltsaągo, dážhó doo bil daagozhó da lék'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabilni, Ya' díí ádaanihií dints'ag née? Jesus gábilni, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshih da née, Chagháshé alts'iséhi la'íí mé' t'ah da'ilbe'i dážhó nt'éego ihédaanzigo ádaasíílaa?

¹⁷ Áídí' bits'á' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhi' nyáá; áígee sidaa lék'e. ¹⁸ T'ahbiyú kih goznilyú nádesdzaago, shiná' silij. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsaągo yaa nyáá, binest'á' da'ádihdá' bit'aa zhá góljigo yigoksiidgo gáyihni, Kodí' godezt'igo dahazhi' ninest'á' da'ádih doleek. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesga. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsaągo bil díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éego ch'il fig dagoshch'í' náhesga laą! ²¹ Jesus gádaabilni, Da'anii gánohwidishni, Nohwi'odla' goljyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzikí bich'í' hahdziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohniiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkaąahgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdlaągo ádaadohniiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaąah goz'aa yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okaąah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yanazini bilgo baa hikaigo gádaabilni, Hadín bik'ehgo ánant'ijí? Hadín naa godin'áágo ánt'ijh? ²⁴ Jesus gádaabilni, Shíí aldó' dała'ándi nanohwidishkid, shil nadaagołni'yúgo, shíí aldó' hadín bik'ehgo ánasht'ijíí nohwil nagoshni' doleek. ²⁵ John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dígo née, dagohíí nnee bits'á'dígo née? Lil yadaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'dígo daan'nihyúgo, gánohwihni, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaą da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dígo, daan'nihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlij daanzihíí bigha. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayihni, Néé doo bidaagonlzi da. Jesus gánabildo'niid, Shíí aldó' hadín bik'ehgo ánasht'ijíí doo nohwil nagoshni' da.

²⁸ Díí hagot'éego baa natsídaahkees? La' nnee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo, Shiye', díí jji shidahts'aa hentijyú na'iziidyú nnáh, yihni. ²⁹ Án bich'í' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilni; áídá' bikédígo biini' lahgo ánáyiidlaago akú óyáá lék'e. ³⁰ Biye' la'ihíí yaa nanádzaago da'ágánayildo'niid. Áík'ehgo, Akú disháh, niid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíí hadíí bitaa ániyú ádzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabilni, Da'anii gánohwidishni, Tax bich'í' nadaahi'niikí la'íí nant'í' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií itah daaleeh. ³² John nt'éego ágot'eehií yaa yakti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaą da; tax bich'í' nadaahi'niikí la'íí nant'í' nakaihií zhá daabodlaą; nohwíí bidaagonlzi ndi bikédígo nohwini' doo lahgo ánádaasohdlaą daahohdlaą da.

³³ Ihch'ígót'aahgo naná'gonihíí la' ódaayełts'áá: la' nnee bidák'eh golíinií dahts'aa k'eidnláago yinaayú na'neznil, dahts'aa hahigeęs doleekgee yá ogogeed, biká'dí' idést'iinií ágólaa, la'íí bá yináadaadéz'ini yá ch'ígohet'aa dá' nzaadyú ni' goz'aa yú óyáá: ³⁴ Da'nest'aa gee ngonyáágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yináadaadéz'ini yich'í' oyil'a', binest'á' la' bá náyínégo. ³⁵ Áídá' bá ináadaadéz'ini nada'iziidíí yil ndaazdeelgo dała'á nyída'eshtlzh,

la'ihíi daizes-híi, la'ihíi tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidíi ntsédá' oyi'a' n'íi bitisgo onayil'a': ái ágánádaayiidlaa. ³⁷ Da'ík'é'yú biye' oyi'a', Shiye' daidnksj doleel, niigo. ³⁸ Áidá' biye' daayiltsaáda', dahts'aa yináadaadéz'ini gádaakildi'nii, Díi dahts'aa hentíinií bíyéé doleehíi át'éé; yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleel n'íi daanohwiyéé doleel. ³⁹ Áik'ehgo yil ndaazdeelgo dahts'aa hentíidí' ch'idaist'e'go daizes-híi. ⁴⁰ Áik'ehgo dahts'aa hentíinií bíyéehíi nádzáago bidahts'aa bá yináadaadéz'inihíi hagoshá' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayilnii, Bidahts'aa golíinií nnee doo bik'ehyú ádaat'ii dahíi naitseedá', bidahts'aa hentíinií bá yináadaadéz'ini la'ihíi yá ch'ínagohet'aah, ái inest'aago nest'ánhíi baa daach'ihiniil doo. ⁴² Jesus gádaabilnii, Díinko Bik'ehgo'ihinaan biyati' bek'e'eshchiinií doo hwahá daahohshiih da née? Tséé kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aanií silii: díi nohweBik'ehni bik'ehgo ánagot'ijl, ái daanéel'ijgo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Ái bighá gádaanohwildishnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohijgo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo lahgo hat'i'íi, Bik'ehgo'ihinaan yikisk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín ái tséé yiká' nágo'yúgo, alts'iségo nihiltqod: áidá' dahadín ái tséé biká' naltq'yúgo, dí'ílégo bik'aa doleel. ⁴⁵ Okaah ye bik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íi daidezts'aáda', bíi ádaabilniigo yidaagolsjíd. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'ii ndi nnee láni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihinaan binkáayú na'iziidi nlij daanzihíi bighá.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yil nanágolni'go gáníi, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanií díi k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niinéhi bá da'idáago ngon'áá. ³ Áik'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohokáh daayilniiid n'íi, yushdé' bilniigo yil'aa: ndi doo akú hikhá da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gáníigo, Daabi'dokeedíi gábilдохnii, Hidán dawa lalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé hik'ahíi nasiltseed, dawa aal nlt'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áidá' ái doo akú ádaat'ee da, dabíi hádaat'ijyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihíi baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihíi nant'án binadaal'a'á yil ndaazdeelgo yiniidaagodezlaad' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíi díi ya'ikonziidá' hashkee: áik'ehgo bisiláadahíi dail'aago nnee ádaat'iid n'íi nadaistseed, la'íi bikih nagoznilíi daidnid. ⁸ Áidá' nant'án binadaal'a'á gáyilnii, Ni'i'néhgo da'idáahíi lalzaa ndi daabi'dokeedíi doo yik'e shijeed da. ⁹ Ái bighá da'ditinyú dohkáh, áígee hadín daah'iinií dawa ni'i'néhyú nohokáh, daabilдохnii. ¹⁰ Áik'ehgo nadaal'a'á intink'ehyú okai, hadíi daayiltsaahíi dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi la'íi nlt'éégo ádaat'eehíi íla'adaizlaa: áik'ehgo nnee láni ni'i'néhyú hikai.

¹¹ Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihíi yinel'ijgo, nnee la' ni'i'néhgo íhíi doo golij dago yiltsaá: ¹² Áik'ehgo gáyilnii, Shit'ekéhe, hagot'éégo kóne' ha'anyaa, ni'i'néhgo íhíi doo ágondlaa dago? Áidá' nneehíi doo nt'é nii da. ¹³ Nant'ánhíi binadaal'a'á gádaayilnii, Bigan hik'e bikee lídaakt'oogo godilhiyú ch'idaano't'e'; akú daach'ichag la'íi kowoo lídaach'idilk'ash doleel. ¹⁴ Láágo yiká ádaaniiid ndi da'akwiyé habi'do'nil.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yakti'gee daabihiljizh doleelgo ndaagoshchij. ¹⁶ Phárisees biké' anakahíi hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'i' odais'a', gádaabilniigo, Ilch'ígót'aahíi, da'aniigo ánniigo, la'íi Bik'ehgo'ihinaan bich'i'zhinéégo goz'aanií da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nnee doo beníldzid dago yánti': nnee doo la' itisgo síntij da. ¹⁷ Ái bighá nohwil nagolní', Díi hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniigo begoz'aá née? Née dah née? ¹⁸ Ái nneehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígólsigo gádaayilnii, Nt'é bighá yashti'íi bee daashojizhgo ádaashildohnii, nohwíi daanohshqo ádaado'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niikíi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áik'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aá. ²⁰ Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká'

dahgoz'aa? daayihni. ²¹ Caesar bíyéhi laa, daanii. Jesus gádaabiñii, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohñiik, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohñiik. ²² Díí daidezts'aadá' bíl díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijjii Sáducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiikid, ²⁴ Gádaayihniigo, Ich'ígó'aahíí, Moses gáníí ni', Ła' nnee bichagháshé doo ła' dago daztsaayúgo, bik'isnhíí bi'aa n'íi yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolñiik. ²⁵ Ik'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljii ni': dantsé nnáahíí daztsaa, bichagháshé doo ła' da, áik'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yil naná'náá: ²⁶ Nakigeehíí ágánánázzaa, taagigeehíí áldó', da'áik'ehgo gosts'idzhí' dawa nanezna'. ²⁷ Da'iké'yú isdzánhíí áldó' daztsaa. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gosts'idihíí sha' hadíí bi'aa doleeł, dawa yil nadaaznaadá'? ²⁹ Jesus gádaabiñii, Da'ólshih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí doo bídaagonołsi dahíí bigha. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ikse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ikse' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagoljihíí k'ehgo daagoch'iljii. ³¹ Áidá' nanezna'íi naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwich'í' yałti'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, ³² Shíí Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí nshljii, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí nshljii. Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íi yokaqahíí nlij da, daahinaahíí zhá. ³³ Nnee ıla'at'éehíí díí daidezts'aago, ich'ígó'aahíibigha bíl díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sáducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyíilaago Phárisees ya'ikodaanzijgo, ıla'adzaa. ³⁵ Ái ła' begoz'aaníí nkt'éego yígółsini Jesus yich'í' hadziigo nabíntaahgo nabídiikid, ³⁶ Ich'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ nijjii dawa bee nił nzhoo le'. niyi'siziiníí dawa bee, ła'íi ninatsekeesíí dawa bee nił nzhoo le'. ³⁸ Ái Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dantséhi ła'íi itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíí áldó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíiníí nił nzhoo le', dani ídił njóqohíí k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí ła'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda' eshchiiníí dawa díí nakihíí bits'á'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah ıla'at'éégee, Jesus nabídaadiikid, ⁴² Gáníigo, Christ-híi hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadín biye' nlij? David biye' nlij, daabiñii. ⁴³ Jesus gánadí'nii, Hagot'éégošha' David Holy Spirit yábiyilti'go, SheBik'ehñ, biñii, gáníigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyihñiid, Shigan dihe'nazhiéégo síndaa, ni'ina' benik'eh silijgo nikelł'áahyú ninínilzhí'. ⁴⁵ David, SheBik'ehñ, biñiiigo bozhíiyúgo, hagot'éégošha' biye' nlij áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo ła' bich'í' hanadziih da lək'e, ái bijjidi' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

¹ Jesus nnee ıla'at'éehíí hik'e bitsilke'yu yich'í' hadzii, ² Gáníigo, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizij n'íi k'ehgo nnee yá nazij: ³ Ái bigha da'ádaanohwiñiiyú ádaanoht'eego ádaah'tij; ndi doo ádaat'ijhíí k'ehgo ádaah'tij da: ái ádaaniyú doo ádaat'ij da ndi ádaanii. ⁴ Ái nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dážhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayilsi; áidá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nkt'éégo ánádaat'ijhíí dawa nnee dá bo'ij hádaat'ijhíí bigha ánádaat'ij: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' ła' bídaadestł'qohíí nteelgo ádaile', bi'íi bidá'yú áldó' nteelgo na'izlaago ádaayilsi. ⁶ Da'idaagee nnee izisgo ádaat'eehíí dahnádinbihyú itah dahnaháztaago zhá bíl daanzhoo, ła'íi Jews ha'ánálséh nagozñil yune' nnee yánazini dahnádinbihyú itah dahnaháztaago áldó' bíl daanzhoo, ⁷ Na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo, ła'íi, Ich'ígó'aahíí, Ich'ígó'aahíí, daabiñiiigo zhá bíl daanzhoo, ⁸ Áidá' nohwihíí doo hadín, Ich'ígó'aahíí, nohwihíí da le': dała'á nohwil ch'ígó'aahíí nlij, Christ zhá; ła'íi nohwihíí daanohwigha ik'isyú daanohij. ⁹ Ni'godzán biká' nnee doo ła', ShiTaa, bíldohñii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahñ zhá, nohwitaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwihíí da le':

dała'á nohwiNant'a' nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstiiníí ídaagoch'olba'go ádolñiik; áidá' hadín ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolñiik.

¹³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanada'dohtj: nohwíí doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh doleeł n'íí t'ąqzhi' ádaanołsi. ¹⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Isdzáné itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohñiik, la'íí daazhógo ádaadohñiigo nzaad gont'i'go da'ohkaąh: áí bigha nohwíí itisgo nohwiniigonk'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Tú biká' la'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiigháhíí bigha; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchoqo dgo ch'iidn biko' dilti' yuyaa bágoz'ąą. ¹⁶ Nohwińáá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihií, nohwá góyéé doleeł! Dahadín da'ch'okaąh goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhdá', áí doo nt'é da, daadohñii: ndi hadín óodo da'ch'okaąh goz'ąą yune'hi biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhíí, án zhá da'áníyú at'éé le', daadohñii! ¹⁷ Nohwíí doo daagonohsaą da, nohwińáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, óodohíí née, née da'ch'okaąh goz'aaníí bits'á'dí' óodo dilzihgo alzaahíí née? ¹⁸ La'íí, Dahadín be'okaąhíí biká' dahnási'niki goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhdá', áí doo nt'é da, daadohñii; ndi hadín Bik'ehgo'ihinań baa hi'niihíí áí yiká' dahsiné'íí biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhíí, án zhá da'áníyú at'éé le', daadohñii. ¹⁹ Nohwíí doo daagonohsaą da, nohwińáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihinań baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihinań baa hi'né'ihíí dilzihgo áile'ihíí née? ²⁰ Áik'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihinań baa hi'né'í yiká' dahsiné'í biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhíí, áí hik'e biká' dah sihi'niihíí dawa áldó' biláhyú bitł'a dahnádidilñiíh. ²¹ La'íí dahadín da'ch'okaąh goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhíí, áí hik'e ákone' golíiníí áldó' biláhyú bitł'a dahnádidilñiíh. ²² La'íí dahadín yaaká'yú biláhyú bitł'a dahnádidilñiíhíí, Bik'ehgo'ihinań dahsdaagee goz'aaníí hik'e áígee dah sdaahíí áldó' biláhyú bitł'a dahnádidilñiíh. ²³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Tł'oh mint, ámise, hik'e cúmmín daaholzéhi dá goneznanyú ilk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihinań baa nádaahné', áidá' Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí itisgo at'ééhíí doo bee ádaanoht'ee da, dávik'ehyú ánách'ot'jilíí, koł goch'oba'íí, la'íí ko'odla' golíiníí: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíí doo baa daayolnah dago. ²⁴ Nohwińáá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihií, dō' áłts'iséhi bitádaadołkaaldá' hji bighán ha'i'áhi odaaholneeh. ²⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihiniñií la'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhá biyi' yune' begoz'ąą. ²⁶ Phárisee nílni, nińáá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yune' ntsé tángis, áik'ehgo biká'dí' áldó' nkt'éé doleeł. ²⁷ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Nnee le'shijeedíí biká'gee alzaahíí ligaigo ánálzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áidá' áí biyi' yune'híí nnee daztsáni bits'in zhá sinil, nchq'íí zhá dawa begoz'ąą. ²⁸ Nohwíí áldó' nohwiká'dí'go zhá nnee bińáál nkt'éégo ádaanoht'ee, áidá' nohwiyi' yune' nzhqo ách'idil'iiníí hik'e nchq'híí bee hagolk'ik. ²⁹ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoqo ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íí le'shijeedíí biká'gee dant'éhéta bee bínadaach'ilñiíhíí ádaagohle', la'íí nnee dávik'ehyú ádaat'ee n'íí le'shijeedíí biká'gee alzaahíí dénzhónégo ánadaahdle'híí bigha, ³⁰ Gádaadohñiigo, Nohwitaa n'íí t'ah daahinaadá' daagondlijyúgo, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandlij da doleeł ni'. ³¹ Ádaadohñiigo, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichągháshé daanohñiigo dánohwíí ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'íí nchq'go

ádaat'ij n'íi aqłzhı' beda'ohle'. ³³ T'riish k'ehgo daanohłını, ch'osh bik'asda' golíını k'ehgo hałinolt'ijłı, ch'iidn biko' diltı' yuyaa nohwá goz'aanıi hagot'éegoshı' bitis hakáh?

³⁴ Ái bighı Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanıi ye'ik'eda'ılchıhi nohwıch'ı' daadeł'a': áı ła' nadaaktseed doleel, ła'ıi tsı'ılna'áhi bídaaholkał doleel; ła'ihıi ıla'ánadaakt'ıige habıda'oltsaas doleel, ła'ıi daabi'odla'hıi bighı yóiyahgo bını'da'dohıh doleel, kıh goznıldı' lahyúgo kıh goznılzhı': ³⁵ Ái bighı ni'godzán biká' nnee dávik'ehyú ádaat'eehıi nadaaktseedıi dawa bıdıl nohwı'ızhı' didot'aał, dávik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdijdı' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesdijzhı', Zakaríasıi kıh biyi' da'ch'okąahıi hik'e be'okąahıi biká' dahnási'nıhıi goz'aanıi bigızhgee daaze-solhıi n'ıi. ³⁶ Da'aniigo gánohwıłdışnıi, Dıi dawa dıi daakınolt'ijłı bik'ızhı' didot'aał. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem nłını, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi natsıńıtseedıi, ła'ıi nich'ı' daahıl'aadıi tsée bee nbıda'tsıńıme'ıi, tazhık'áne bı'aadıi bı'tats'in bı't'ááh yuńe' bizhaazhé onáyınıhıi k'ehgo nichıgháshé doo alch'ıdn lınáhıshnııl hasht'ıi ndi doo hádaakt'ij da ni! ³⁸ Nıkıhıi yó'agodot'aą. ³⁹ Gádaanohwıłdışnıi, Bik'ehgo'ihı'nań bizhi' yee hıgaalı ba'ihégosini at'éé, daadohıhıi bıjıi zhı nadaasholtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okąah goz'aadı' ch'ınyáádá', bitsılke'yu baa hikai, gádaabılııgo, Dıi da'ch'okąah goz'aągee kıh nagoznılıi nıń'ıi. ² Jesus gádaabılıi, Dıi dawa daah'ıi née? Da'aniigo gánohwıłdışnıi, dıi tsée ılká' dahnagoznılıi doo ła' ılká' dahnast'aą da doleel, dawa nanehılkaad doleel.

³ Áıdı' Jesus dzıl Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsılke'yu dasahndıyú baa hıkaigo gádaabılıi, Nohwıł nagołnı' da'os'ah ágonéhi? Nádnđáhıi hik'e nnágodáhi bıłgo hant'é bee bıgózı doleel? ⁴ Jesus gánádaabılđı'nıi, Ídaa daagonohdzaą, nnee ła' ch'a'onoholt'e' hela'. ⁵ Nnee łąągo shızhi' yee daahıkáh doleel, Shıi Christ nshıi, daaniigo; áı nnee łąągo ch'a'odaayılkaad doleel. ⁶ Nagonłkaadıi ba'ıkodaanohsı, ła'ıi nagonłkaadıi baa ch'ıniı daadohts'ag doleel: áıdá' doo nohwıjıi natsıdaahılto' da le': dıi dawa begolne'hi at'éé, ndıhıi t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee iltah at'éégo hadaazt'ııi ılch'ı' nanágonłkaad doleel, ła'ıi nnee dał'a'á bınant'a' daagolınihıi aldo' ılch'ı' nanágonłkaad doleel: da'adzaayú shıná' góyéehıi benagowaa doo, nadaagont'ogıi iltah at'ééhıi benadaagowaa doleel, ła'ıi ni' nagoıh'naa doleel. ⁸ Áı konııdaagonł'ééhıi begodıgháh doleel. ⁹ Áıgee no-hwıńı'daach'ıdılıı'go odaanohwıniyood doleel ła'ıi nadaanohwıłtseed doleel: ła'ıi shızhi' daanohwıch'ozhııhıi bighı nnee iltah at'éégo hadaazt'ııi dawa bıł daanohchı' doleel. ¹⁰ Áıgee nnee łąągo t'aązhı' ánáda'ne' doo, łaa nadaagolıı' doo, ła'ıi ıl'edaadı'nıi doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi ádaadıł'ıni hahıkáh doleel, áık'ehgo nnee łąągo ch'a'odaayılkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahıi dázhı łąągo begoz'aahıi bighı nnee łąągo bı'ıjıóonıi édıłgo nádaanıhık'as doleel. ¹³ Áıdá' dahadıń dąngont'ı'zhı' dahıldóhıi hasdábı'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bıłakt'áhgee begoz'aanıi nht'éégo baa na'gonı'ıi ni' dágoz'aą nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee iltah at'éégo hadaazt'ııi dawa yıdııts'ıh doleelhıi bighı; áı bıkédı'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áık'ehgo gołchııghıgo o'ńı'ihıi Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałtı' n'ıi, godıyıghıgo goz'aągee sızııgo daah'ııdá', (dahadıń áı yózhııhıi bıł ıgózı le',) ¹⁶ Hadıi Judéa golzeeyú daagolıınıi, dzıl naz'aanıi yıch'ı' okeeh doo: ¹⁷ Dahadıń kıh biká'yú dahsdaahıi nt'éhéta náıdıiné'go gódah ch'ınádáh hela': ¹⁸ Ła'ıi dahadıń k'edolzaahıi yıyi' na'iziıdıı t'aązhı' bıdyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áıgee goldohıi daaltsaanıi ła'ıi isdzáne mé' daabılbe'ıi bá góyéé doleel! ²⁰ Haihıi biyi' ła'ıi godılzıını bıjıi ágonéh hela', daadohııgo da'ohkąah. ²¹ Áıgee dantsé godeyaadı' godezt'ı'go dıi jıızhı' goyéégo nagowaahıi áı ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áı doo be'ágánágo'neh át'éé da. ²² Áıgee goldohıi doo dé'ıgodégo análzaa dayúgo, nnee doo ła' hasdáváh át'éé da: áıdá' nnee bıtahasdlaahıi bighı áıgee

goldohíí dé'igodégo ánáadolniií. ²³ Áígee nnee la', Daadeh'íí, Christ kú naghaa, dago-híí, nlahyú naghaa, nohwilñiiyúgo, doo daahohdlaa da. ²⁴ Christ ádaadil'iinii, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iinii hahikáh doleel, áí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' la'íí ízisgo ánda'ol'ííh doleel; yídaanel'aayúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odailkaad doleel. ²⁵ Ídaayesóts'aqa, ilk'idá' dabíntsé baa nohwil nagosisni'. ²⁶ Christ da'igolííyú naghaa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'í' goz'aqa yune' sidaa, daanohwilch'iniiyúgo; áí doo daahohdlaa da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaal. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íla'at'éé doleel.

²⁹ Goyéego nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilñil doleel, tl'égoná'áíhíí doo bee got'íí da doleel, ts'iksóqsé yáadí' nanihidéh doleel, la'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áik'ehgo ni'godzáñ biká' nnee íltah at'éégo hadaazt'í'íí doo bil daagozhógo dago daachag doleel, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee la'íí dázhó shits'á'idindláadgo náshdaalgo daashidoltseel. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleel, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díídí', ni'godzáñ nel'aadí' yáa nel'aazhi' íla'ádaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aqa daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonoñsi. ³³ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bídaagonoñsi doleel. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwíldishñii, Díí daalinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíldéniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáa hik'e ni'godzáñ bilgo bech'ígonáh doleel, áidá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijíí shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígólsí da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi doo yídaagoñsi da, shiTaa zhá yígólsí. ³⁷ Noe t'ah golíídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhíí bijíí aldo' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ikse' ni', la'íí laa daagoch'ihiniigo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíí yiyi' oyaahíí bijíízhí', ³⁹ Tú'idezjoolíí doo yídaagoñsi'égo tú idezjoolgo dawa bil ogo'éel; shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhgo aldo' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Áí bijíí nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, da'la'á nádilteehdá' la'íí da'akú sizíí doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ik'aayúgo, da'la'á nádilteehdá' la'íí da'akú sidaa doo.

⁴² Áí bigha biká nádaadeht'ííh; da'kwíí bik'ehenkéézo shíí, nohweBik'ehhíí, nánsdháhíí doo bídaagonoñsi da. ⁴³ Díí bídaagonoñsi, nnee bigowa goliíníí da'os'ah in'íhíí hígháhgo yígólsiyúgo, yiká déz'íí doleel ni', áik'ehgo bigowa doo ch'ínódzíís át'éé da. ⁴⁴ Nohwíí aldo' dahkodá' ílch'í'daanoht'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánsdháh, doo ndaashokíí dagee. ⁴⁵ Áidá' hadín na'iziidi begondlííhíí góyáni, binant'a' bigowahíí yebik'ehgo nbiltíí n'íí, dahagee idán nana'núíhgee idán nayinih. ⁴⁶ Na'iziidíí binant'a' ábilñiiyú át'íígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhógo doleel. ⁴⁷ Da'aniigo gádaanohwíldishñii, Nant'an nt'é bíyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbiltéeh doo. ⁴⁸ Áidá' áí na'iziidi nchó'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídildi'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaago bil nágodizyisíí bilgo da'iyaa hik'e da'idlaayúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbihilgeesh, áidí' hadíí daanzhógo ádaagodil'inihíí bich'í'zhinéego nilteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo kidaach'idilk'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kó' na'baahíí dahdaayo'aalgo nnee niinéhíí bich'í'yú deskai. ² Ashdla'ihíí daagoyáá, áidá' ashdla'ihíí doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíí kó' na'baahíí dahdaayo'aal ndi túkó'íí

ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áídá' daagoyáání tók'íi tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'ąą lək'e, kq' nałbaakíi bılgo. ⁵ Nnee niñéhíi t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíi bıl daanzııgo da'ilhaazh. ⁶ Tr'é'is'ahyú la' nádidilghaazh gánııgo, Daadeh'ıı, nnee niñéhíi kodí' higaal; bich'ı' dohkáh. ⁷ Áík'ehgo ch'ekíihíi nádiikaigo bikq' nałbaakíi ilch'ı' daizlaa. ⁸ Áídá' doo daagoyáá dahíi daagoyááníi gádaayılñii, Túk'ııla' nohwaa daanohsiid; nohwikq' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníi gádaabılñii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nahıñiih goz'ayú dohkáhgo la' nadaahoñiih. ¹⁰ Nada'ılñiihyú okaidá' nnee niñéhíi n'yáá; áík'ehgo ilk'idá' nł'éeego ádaadeszaago naháztaaníi ni'i'neh yune' okai: áídı' da'det'ąą. ¹¹ Bikédı'go la' ch'ekíi n'ıi nákaigo gádaanıi, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'ı'ıntııh. ¹² Áídá' nnee niñéhíi gádaabılñii, Da'anıigo gánohwıldishñii, Doo nohwıdaagonsı da. ¹³ Áík'ehgo biká' rıdaadeht'ııh; hadıi bıjıı shıhıı, da'kwıi bik'ehenkééz shıhıı shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nánshdáhıı doo bıdaagonıı da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'ée: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidıi yushdé' nnohkáh yılñiiigo, bıyéehıi yınádaadéz'ııgo yaidin'ąą lək'e. ¹⁵ La' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'ąą, la'ıi naki yaidin'ąą, la'ıi dała'á yaidin'ąą; dawa daantııgee dá yıdaanel'ąagee yaidin'ąągo; áıdı' nant'ánhıi dagoshch'ı' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'i baadet'aaníi hant'é nayiheshıñiihıi baa nanáhazñiiigo ashdla'i bá ıgoya. ¹⁷ La'ıi talents naki baadet'aaníi aldo' naki bá ıgoya. ¹⁸ Áídá' talent dała'á baadet'aaníi leyı' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsöhıi náyides'ııd. ¹⁹ Áıdı' nzaad godeyaago binant'a'ıi nádzáago yıl daayoıtag. ²⁰ Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníi talents ashdla'i bá ıgoyahıi aldo' ákú yinné' gánıigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá nıl n'ıi talents ashdla'i shá ıgoya. ²¹ Binant'a' gábilñii, Negondlııgo shána'izııdı, nł'éeego ándzaa ląą: da'ayáhahi ndi nł'éeego shá ánlaahıi bigha lani benik'ehgo ánishle': shıi ninant'a' baa shıl gozhóónıi ni aldo' baa nıl gozhóo le'. ²² Talents naki baadet'aaníi aldo' kú n'yáá gánıigo, Shinant'a', talents naki shá nılaa n'ıi talents naki shá ıgoya. ²³ Binant'a' gábilñii, Negondlııgo shána'izııdı, nł'éeego ándzaa ląą: da'ayáhahi ndi nł'éeego shá ánlaahıi bigha lani benik'ehgo ánishle': shıi ninant'a' baa shıl gozhóónıi ni aldo' baa nıl gozhóo le'. ²⁴ Áıdı' talent dała'á baadet'aaníi kú n'yáá gánıigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaą dahi nıııgo nıgonsı, doo k'edınlaa dayú ná'ıgéesh, doo ishılch'ıi dayú lená'ılá: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-hıi leyı' yuyaa nádél'ı ni'; koh, nıyéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábilñii, Nchq'go shána'izııdı, bıł goyé'ı nııı, doo k'e'diláá dayú ná'ishgeesh, doo ishılch'ıi dayú lená'ishlá bıgonıı: ²⁷ Áı bigha bestso ilkáh ch'ıdaiñıñıı shizhaali bánne' le'at'éhi, áík'ehgo nánshdzaago bıñagodáhıi bıł shaa nánné' doleel ni'. ²⁸ Áík'ehgo talent-hıi bits'á' nádo'né'go nnee gonenan talents bıyéehıi baa no'né'. ²⁹ Dahadıı dant'éhéta bıyéé gólıınıi bitisgo baa nádo'né', áík'ehgo ląągo bıyéé doleel: áídá' dahadıı bıyéé da'ayáhahi, bıyéé gólıı n'ıi ndi bits'á' nádido'né'hi at'ée. ³⁰ Na'iziidi doo bik'ehyú at'ée dahıi chagołheelzhı' ch'ıdaanoł'e: ákú daach'ichag la'ıi kowoo hıdaach'ıdılł'ash doo.

³¹ Shıi, nnee k'ehgo Niyááhıı, shits'á'ıdındláadıi bee dahnádisdzaago yaaká'dı'go nadaal'a'á dilzini bıł nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dı' shits'á'ıdındláadıi biká' dahsidáago nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee ıłtah at'éeego hadaazt'ııı dawa ıla'alñéhgo ıłts'á' hishñıı, dibelıı nanyoodi bidibelıı hik'e gant'ızı bits'á'yihıñııhıi k'ehgo. ³³ Dibelıı shigan dihe'nazhıñéego nnihishñıı, áídá' gant'ızı she'eshganzhıñéego. ³⁴ Áıdı' shıi, ızisgo Nansht'aahıı, shigan dihe'nazhıñéegohıi gádaaldishñii, Yushdé', shıTaa gozhóónıi nohwá ádaizlaahıi, ni'gosdzán nnit'ąądá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ilch'ı'golzaahıi bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shıná' nshııgo shá da'desoné' ni': dibá' nshııgo tú shaa daasoziid ni': doo kıgonsı dayú hishaalgo nádaashidołtıı ni': ³⁶ Shıdiyágé ádıhgo diyágé shá ádaagosolaa ni': dınshııhgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásıtııgo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dáıik'ehyú ádaat'eehıi gádaashılñiih, NohweBik'ehı, dadá' shıná' nıııgo

daaniit'ijigo ná da'de'né' lán? Ła'íi dibá' nłijigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsj dayú hínááłgo nádaanideltij lán? Ła'íi nidiyágé áđihgo naa daasii'nıl lán? ³⁹ Ła'íi dadá' dinnıihgo dagohıi ha'ásıntijigo daaniit'ijigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shıi, Ízisgo Nansht'aahıi, bich'ı' hasdziihgo gádaaldishnıih, Da'anıi gánohwiłdishnıi, Shik'isyú doo Ízisgo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shıi akdó' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidı' she'eshganzhinéehıi akdó' dıi k'ehgo bich'ı' hasdziih, Nohwıi, da'ılıi daahleehgo nohwá ndaagost'aahıi shits'á'zhı' daadohkáh, kq' dahazhı' diltı' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á bıłgo bá ilch'ı'golzaayú. ⁴² Shiná' nshlıjigo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshlıjigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsj dayú hishaalgo doo nádaashidołtij da ni': shidiyágé áđihgo diyágé doo shá ádaagosolaa da ni': dinshnıihgo ła'íi ha'ásıtijigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áık'ehgo gádaashinıih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłijigo, dagohıi dibá' nłijigo, dagohıi doo kígonsj dayú hínááłgo, dagohıi nidiyágé áđihgo, dagohıi dinnıihgo, dagohıi ha'ásıntijigo daaniit'ijigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áık'ehgo gádaaldishnıih, Da'anıi gánohwiłdishnıi, Dıi doo ízisgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shıi akdó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díhıi dahazhı' biniigodılne' doleeł, áidá' dábik'ehyú ádaat'eehıi dahazhı' daahınaa doleeł, yaaká'yú.

26

¹ Áık'ehgo Jesus dıi aal yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayılııi, ² Nakiskaa hik'e bitis-hagowáh n'ıi bee bıná' godinıihgo da'idaa doleełıi bıdaagonoısj, áıgee shıi, nıee k'ehgo Niyáahıi, shik'edaannıihıi bıłak'e shı'dolteełgo tsı'ılna'áhi bıshı'dılkał. ³ Áidı' okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehıi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ilchıhi, ła'ıi nıee yánazıni okaah yebik'ehi da'itiséyú sitıni, Cáıaphas holzéhi, bigowaweé ıla'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'ı'eego Jesus daayıltsodgo daayizılheego yee ndaagoshchıi. ⁵ Áidá', Doo da'idaahıi bıjıi daahıltsod da, daanıi, ágádaasiidzaayúgo nıee dánko bádaagochıihgo godnch'aad doleełı at'éehıi bigha, daanıi.

⁶ Béthanyú Simon, lóod doo ínadıh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'ıi bigowa yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaago sidaago isdzán ła' ch'ıl bik'ah lán ılıni tús alabáster be'alzaahi besı'áni ha'áyı'áago Jesus baa nyáá, áı ik'ahıi Jesus bitsits'in yıká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu dıi daayıltsaago doo bıł dábik'eh dago gádaanıi, Nt'é bigha ik'ahıi da'ılıi yishchıi? ⁹ Áı ik'ahıi łáago ılıjigo nahııihgo, zhaalıhıi tédaat'iyéhıi baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaanıihıi Jesus yıgołsjıdgo gábilııi, Nt'é bigha isdzánhıi nadaanołt'og? Nıt'éégo áshııłaa. ¹¹ Tédaat'iyéhıi dabik'ehn nohwıtahyú nadaakai; áidá' shıhıi doo dahazhı' nohwıtahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá leeh shı'dilteeh dadá' ik'ahıi shits'ı yıká' yaa yiziid. ¹³ Da'anıi gánohwiłdishnıi, Ni'gosdzán dágoz'aą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'gonı'gee, dıi isdzán adzaahıi baa na'gonı' doleeł, bee bıná'godinıihgo.

¹⁴ Áidı' Judas Iscáriot, nakits'adahıi itah nlıni, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáago, ¹⁵ Jesus hayúhıi nohwıl ch'ınsh'aahdá', hant'é shaa daanołné'? daayılııi. Zhaali ligaiı tádin naa do'né', daabilııi. ¹⁶ Áidı' godezt'ı'go hagot'éégo ch'ıidish'aal nziigo yıká hėsdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benılzookıi da'adıhgo bán alzaahi daadaanıi dantséhıi bıjıi Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilııi, Bitis-hagowáh n'ıi bee bıná'godinıihgo da'idaanıi hayú ná ilch'ı'daagohıidle'? ¹⁸ Jesus gádaabilııi, Kıh goznılyú dohkáh, áıgee nıee ła' gádaabilııihgo, İch'ıgó'aahıi gánıi, İk'idá' shaa gonyáa; nigowa yune' bitis-hagowáh n'ıi bee bıná'godinıihgo shitsilke'yu bıł da'ishaa doleeł. ¹⁹ Áık'ehgo Jesus ádaabilııi n'ıi k'ehgo bitsilke'yu ádaát'ııd; áıgee bitis-hagowáh n'ıi bee bıná'godinıihgo da'idaanıi ilch'ı'daizłaa. ²⁰ Áidı' o'ı'áayú nakits'adahıi da'ıyaago yıl dahdinezbıh. ²¹ Da'ıyaago Jesus gánıi, Da'anıigo gánohwiłdishnıi, nohwıi ła' ch'ıshınoh'aah doleełı at'éé. ²² Áık'ehgo dážhó

doo bił daagozhóq dago dała'á daantíigo, SheBik'ehń, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníí, Dahadín its'aa biyi'zhí' dała' bił éedisht'áhi, án ch'ishí'aah doleel. ²⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolñiik: áídá' nnee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleel! Áí nneehíí doo bi'deshchíí dayúgo nłt'ée doleel ni'. ²⁵ Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleelí, Jesus gáyilñii, lłch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábilñii, Da'áígee ánniid.

²⁶ Da'iyaaqo Jesus bán náidn'aqo ya'ihénzigo oskaqáda' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yi-taizniih, Nkóh daohsaq; díí shits'í át'ée, niigo. ²⁷ Áídí' idee beda'iskaanií náidnkaq, áí ya'ihénzigo oskaqáda' iltah daidezkaq, Daanohwigha daohdlaq, yiñiigo; ²⁸ Díinko shidił k'ehgo at'ée, shidił bee áníidégo ląngont'aahi at'ée, nnee ląqo bá idijoołí, bincho'híí bigha baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwıldishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanášhdłq da, dahadíí bijíí shiTaa bilakt'áhgee goz'aayú ánídéhi nohwil naadaadishdlíłgo zhá. ³⁰ Áídí' sı' la' hadaidez'aqáda', dził Olives holzéhi si'aayú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabilñii, Tł'é'go áshi'dilne'híí bigha daanohwigha t'aqzhi' ádaahne': díí baa k'e'eshchííhíí k'ehgo, Dibelíí Nanyoodíí biní'dishñíh, áík'ehgo dibelííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleel. ³² Áídá' dasiitsaqáda' naadiszaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleel. ³³ Peter gábilñii, Nnee dawa nits'á' t'aqzhi' ánadaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'ée da. ³⁴ Jesus gánábıldo'niid, Da'aniigo gánıdshñii, Tł'é'go tazhik'áne doo hwahá ániih dadá' taadn, Án doo bígonsı' da, shıdinníł. ³⁵ Áídá' Peter gábilñii, Dała' nił dastsaa ndi, Án doo bígonsı' da, doo niłdoshniih at'ée da. Ła'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanniid.

³⁶ Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aayú Jesus bitsilke'yu yił hikaidá' Jesus gádaabilñii, Dádzaq nahísóotaq, nláhyú déyáá, oshkaqahyú. ³⁷ Peter la'íí Zébedee biye'ke naki Jesus yił okai, áídí' dážhó doo bił gozhóq dago bijíí niñii nkegonyaa. ³⁸ Áík'ehgo gádaabilñii, Shiyi'siziiníí dážhó doo bił gozhóq da, dák'azhá dastsaaquí ga'at'ée: dádzaq nahísóotaqo sha'ishhah daadeh'íí. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bígonedzaayúgo, shiTaa, díí hishdlaq doleelí shits'á'zhí' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ılhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyilñii, Dała'á łedihikeezzhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'ée da? ⁴¹ Daadeh'íigo da'ohkaqah, nanohwıda'dintaah bídaanoldzil doleelíhíí bigha: nohwiyi'siziiníí da'anii hát'íí ndi nohwits'ihíí doo nłdzil da. ⁴² Nakidn onaanádaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa níłni, díí hishdlaq doleelí doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaq, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ılhoshgo yaa naanádzaa: dážhó bił daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanádaa, okaqahyú taadnee da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayilñii, Akú da'ılhoshgo hanádaahsoł: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'ishí'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yałtı'dá' Judas, nakits'adahíí bił itah níłni, nnee ląqo besh be'idiltkishé la'íí tsı' be'idiltkishé dahdaayiníłgo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nnee yánazini daabides'a'íí yił náśáá. ⁴⁸ Ch'íbí'aah doleelí ilk'idá' bebígózi doleelí yengon'aq lək'e, gáníigo, Hadín hist'sqsíí áí án doleel; án daahołsood. ⁴⁹ Dagoshch'ı' Jesus yaa nyáágo, Gozhóq, lłch'ígó'aahíí, yiñiigo yizts'qs lək'e. ⁵⁰ Jesus gábilñii, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayılsood. ⁵¹ Nnee dała'á Jesus yił hikaahíí bibízh be'idiltkishé hayidzıızgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontłızgo bijaa naidnłgizh lək'e. ⁵² Jesus gábilñii, Nibízhíí lłch'ı'nántııh: dahadín besh yee izilheehíí dabíı' ałdó' besh bee nabizi'dodeel at'ée. ⁵³ Ya' doo bígonsı' da née, shiTaa bich'ı' oshkaqahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú siñili dagoshch'ı' shich'ı' yidił'aah go'íı? ⁵⁴ Áídá' ágádaayúgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'aq go'íı. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézege Jesus nnee

baa nánsááhíí gádaayihni, Ya' besh be'idilthishé la'íi tsj be'idilthishé dahdaanohniigo daashohtsoodgo nánołsaa née, in'jhií daach'iltsoodhií k'ehgo? Dawa jji la' da'ch'okaah goz'aa yune' nohwil ch'idaagons'h'aahgo dahsídaa át'éé ni', ndi doo hak'i daashohtsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi yee K'e'eshchiiníi begolne'híi bigha díi dawa ánágot'jil. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíi okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáiapas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchihi hik'e Jews yánazini bilgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'jij yune' ha'ayáago nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íi dá'aałzhi' yineł'jil hát'jigo. ⁵⁹ Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánádaaltihi bilgo Jesus zidee hádaat'jigo daazhógo yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'jij; ⁶⁰ Ndi doo la' da: láago neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíi doo la' da. Nt'éégo nnee naki n'áazh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díi nnee, Bik'ehgo'ihinań daach'okaah goz'aaníi tagoshniigo, áídí' taagi jji hileehgo ánágoshdle'go bínes'h'aa, níi ni'. ⁶² Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizí'go Jesus gáyihni, Ya' nihíi doo nt'é nniigo hadziih da née? Díi naa dahdaago'aahgo naa yádaakti'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilni, Bik'ehgo'ihinań hináhi biláhyú gánildishni, Nohwil nagolní', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihinań biYe' níi née? ⁶⁴ Jesus gábilni, Da'áígee ánniid: gádaanohwidishni, Díi bikédí'go shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéé dahsídaago, yaaká'dí' yaak'os shil honáhgo daashidołtséel. ⁶⁵ Áík'ehgo okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé ídá nayihesdzjizdá' gáníi, Bik'ehgo'ihinań nchq'go yaa yałti'; nt'é bigha nnee la'i baa yanánalti' doleel? Bik'ehgo'ihinań nchq'go yaa yałti'íi daadis-ots'aa. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bángonot'aah daanii. ⁶⁷ Áídí' biniizhi' odaach'idihizheeh, la'íi ndaach'inłts'j; la'ihíi bit'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaaniigo, Christ níni, Bik'ehgo'ihinań binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'j shihíi nohwil nagolní'.

⁶⁹ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'jij yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáago, Ni la' aldo' Jesus Gálileedí' nagháhi bil na'aash ni', bilni. ⁷⁰ Áídá' dawa bináal, Dah, hant'é nniigo ánnihíi doo bígonsj da, nniid. ⁷¹ Kih bahgee ch'ínágoheh'ááyú ch'ínyáago isdzán na'iziidi la'i náábiiłtsaago, áígee naháztaaníi gáyihni, Díi nneehíi aldo' Jesus, Názařhdí' golíni, yil na'aash ni'. ⁷² Bit'a dahdidilnihdá' gánado'niid, Ái nneehíi doo bígonsj da. ⁷³ Dět'ihék'e alhánidí' nazini Peter yaa hikaigo gádaayihni, Da'anii ni ái itah níi, niyati'íi bee nígozj. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego nchq'go yałti' nkegonyaa, Ai nneehíi doo bígonsj da, níi nt'éégo, áígee tazhik'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábilniid n'íi yénálnii, Tazhik'áne doo hwahá ánnih dadá' taadn, Án doo bígonsinihi at'éé da, shildinnil. Áídí' ch'ínyáago dázhq' doo bil gozhq' dago hichag.

27

¹ Hayilkááyú okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazini bilgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleelíi yaa nadaagoshchijj: ² Áík'ehgo lídaist'qogo dahdainł'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aa.

³ Judas, ch'ibin'áni, Jesus zideego bángot'aaago yígoksjidá', dázhq' doo bil gozhq' dago zhaali tádinhií okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazini bilgo t'aałzhi' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nnee dávik'ehyú át'éhi ch'ini'ááhíi bigha doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilni, Néé doo nanohwinkł'og da. Dani naninkł'og le'. ⁵ Da'ch'okaah goz'aa yune' zhaalihíi nayilkaadá' ch'ínyáago da'idodlee. ⁶ Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi zhaali nádaidnné'go gádaanii, Zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aa da, dil bigha nahasnilhíi bigha. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíi bee

nnee gosht'ish tús áiléhi bini' nahaznii, áígee anahdí' nadaakaihíi lehi'níií doleelgo. ⁸ Ái bigha áidí' godezt'i'go díi jjiizhí' ái ni'híi, Ni' dil bee nahaznihií, holzee. ⁹ Áik'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníi n'íi begolzaa, Zhaali tádinhií, Israel hat'i'íi la'i, Ái nnee ilíi, daaniigo, nádaidné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íi yaa nadaihesnii, she-Bik'ehñ áshihniid n'íi k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'an yidáhzhí' sizijigo nayidíkid gáyihniigo, Jews ízisgo biNant'a'i nlií née? Da'áígee ánnii, bilnii, Jesus. ¹² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehií, Jews yánazini bilgo baa dahgoz'aa ndi doo nt'é nii da lək'e. ¹³ Áik'ehgo Pílate gábilnii, Láágo naa yadaakti'íi ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áidá' t'ah Jesus doo nt'é bilnii da, yati' da'á ndi; ái bigha nant'an dázhó bil díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íi biná'godiníhgo da'idáagee ha'áshijeedíi da'á, hadíi nnee hádaat'iinií, nant'an bá ch'ínadaayiltéeh lək'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitij lək'e. ¹⁷ Áik'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabilnii, Hadíi nohwich'í' ch'ínanshteeh hádaah'tíi? Barábbas née, dagohíi Jesus, Christ holzeehií née? ¹⁸ Pílate yígólsi nnee dawa Jesus bil daanzhóqhií bigha okqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaannihgo baa daabidez'aa.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, la' yich'í' yil'aa gábilniigo, Ái nnee dávik'ehyú át'éehíi doo baa nanña da, díi jjiigo baa naiseelgo shiniigonk't'éé. ²⁰ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bilgo nnee íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayihniigo, Barábbas nohwá ch'ínánhteehdá' Jesus-híi zodéé, daadohni. ²¹ Nant'ánhií gádaabilnii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'ínanshteeh? Barábbas zhá hádaahit'íi, daanii. ²² Pílate gánadaabildo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago laa nohwá áshle' áidá'? Dawa gádaabilnii, Tsí'ihna'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhií gádaabilnii, Nt'é bigha, hant'é bee ncho'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ihna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabilnii.

²⁴ Pílate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígólsidá', nnee íla'adzaahíi bináá' tú náidnkaago bigan tayizgis, gáníigo, Díi nnee dávik'ehyú át'éehíi bidihíi shíi doo nashink't'og da: dánohwíi nadaanohwink't'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabilnii, Bidihíi nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íi nohwichagháshéhíi áldó' biká'zhí' at'éé doleel.

²⁶ Áik'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínántíi, áidá' Jesus-híi habi' oltsaazdá' tsí'ihna'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíi yaa daidez'aa. ²⁷ Nant'an bisiláadahíi yáná'itih goz'aa yune' Jesus odaizt'e' lək'e, áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. ²⁸ Áidí' bidiyagé yaa daidntsoozdá' diyagé hich'i' yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa, bigan dihe'nazhinéégo tsí yaa daiztaq: la'íi bich'í' nádaahilzhishgo baa daadlo, Gozhó, Jews ízisgo biNant'a' nlií! daaniigo. ³⁰ Áidí' bik'ídaadihizheeh, la'íi tsíhíi naanádaidntaago bitsits'inyú nádainktish. ³¹ Aa' baa daadlohdá', diyagé yaa daidntsoozdá' dabíi bidiyagé yá ánadaagosdlaa, áidí' tsí'ihna'áhi yiká' daizilheeyú bil nádezaa lək'e. ³² Ch'ínántááyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, siláada daabiltsaago, Tsí'ihna'áhi bá dahngheeh, daabilnii. ³³ Áik'ehgo Gólgotha golzeegee nántsáá, ái golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'íi bil nadesdziidgo, Jesus yaa daizkqa: yizlihi ndi doo yodlaa da. ³⁵ Áígee tsí'ihna'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ílta'isniigo yigha da'diljo lək'e: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go ángot'íi, Shidiyagé ílta'isnii, la'íi iká' shi'íhíi yigha da'diljo. ³⁶ Áidí' áígee naháztaago daabine'íi lək'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaiztaq, DÍI JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchíi. ³⁸ Áígee nnee da'in'íhíi naki áldó' Jesus ba'ashhahdí' tsí'ihna'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéégo, la'íi be'eshganzhinéégo.

³⁹ Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiktasgo yati' yee daabokáak, ⁴⁰ Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okąąhíí tanágoshnılgo taagi jii hileehgo ánágoshdle', nni ni', haląą, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nıjıyúgo dani hasdá'ánlteehgo tsı'ılma'áhi biká'dı' gódah ch'innáh. ⁴¹ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi, ła'ıı Jews yánazını ałdó' baa daadloh lək'e, gádaaniigo, ⁴² Nnee hasdáyiniıłdá' bíhıı doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'i'ıı ızisgo biNant'a' nıjıyúgo, tsı'ılma'áhi yıká'dı' naadowáh, áik'ehgo daahohiidłąąh. ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nań ya'olıı; án hat'ııyúgo hasdábólteeh: Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshıjı, niıdá', daanii. ⁴⁴ Da'n'ıjıhıı áıgee tsı'ılma'áhi yıdaayiskaııı ałdó' da'áik'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'ıid lək'e. ⁴⁵ Isk'áhnyáadı' taagi nehenkéézzhı' ni' biká' dahot'éhé godılhıł gozłjı lək'e. ⁴⁶ Taagi nehenkéézzgo shı Jesus nádidılghaazhgo gánıı, Éli, Éli, láma sabákthani? áı, Bik'ehgohinshnaahıı, Bik'ehgohinshnaahıı, nt'é łaą bighą shits'á'zhı' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ ła' áıgee nadaaziınıı daabidits'ago, Dıı nneehıı Elıas yich'ı' anıı, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'ı' nnee ła' nádilwodgo túdaabits'osıı vinegar yiyi' naiz'ąą, áıdı' tsı' yaa dahyiz'ąągo Jesus bizé'zhı' dahyıda'nıtsııh. ⁴⁹ ła'ıhıı gádaaniı, Ntsént'ah, bídaagonolzıjıh, Elıas baa higháhgo hasdábılteeh shı.

⁵⁰ Jesus nanádılghaazhgo dabıı biyi'siziınıı be'ogoyáago áyılaa lək'e. ⁵¹ Áıgee kıjı biyi' da'ch'okąąhıı biyi' yuńe' daadintsoozıı bighá'dı' hayaago ılch'idláad lək'e; ni' godihes'naadá' tsée daahesdla'; ⁵² Nnee ıeyi' nazjeedıı bá ıłts'á' ádaagosdzaago ınashood daanlıjı n'ıı łaągo naadiikai. ⁵³ Áı Jesus naadiidzaahıı bikédı'go ıeyi'dı' hakaidá' kıjı dilzini goznilyú okaigo, nnee łaągo daabıltsąą. ⁵⁴ Siláada gonenadın binant'a'ıı, ła'ıı yıl nakaihi Jesus dainel'ini, ni' nagohi'naago ła'ıı áıgee ágodzaahıı daayıltsąądá' dązhó ndaaldzid, áik'ehgo gádaaniı, Dıı da'anıı Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlıni łaą. ⁵⁵ Isdzáne łaągo Gálileedı' Jesus biké' anakahi, bich'odaaniıhi, anahdı' nazıjı daabinel'ııgo: ⁵⁶ Mary Mágdalene, ła'ıı Mary, James hik'e Joses bąą, ła'ıı Zébedee bichągháshéhıı bąąhi ałdó' itah nazıjı. ⁵⁷ K'ad o'i'aahyú, nnee háldzili, Arimathéa golzeeyú gólını, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodláni: ⁵⁸ Án Pılate yich'ı' oyáago Jesus bits'ıhıı yıyókeed. Áik'ehgo Pılate ánııgo Jesus bits'ıhıı baa daach'idez'ąą. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'ıhıı baa det'ąądá' nak'ą'ligaihi nłt'éhi yik'ıyidesdzigo, ⁶⁰ Dabıı bitsébiı'ı'án ánııdehi goz'ąą yuńe' nyınłtıı, áı tsée biyi' yuńe' hayik'éhgo áyılaaahi: áıdı' tsée nchaahi yidaidenłhızdá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, ła' Maryhıı bıłgo, tsébiı'ı'ánhıı bidáhzhı' sikee lək'e.

⁶² ılch'ı'golńe'ıı bıjıjı hiskąągo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehıı, Phárisees daanlıni bıłgo, dała' Pılate yaa hikai, ⁶³ Gádaabiıniigo, Nohwinant'a', bınádaahiılńııh, áı k'ızé'idılteehıı t'ah hınaadá', Taagi hileehgo bıjıjı naadishdáh, niı ni'. ⁶⁴ Áı bighą nik'ehgo tsébiı'ı'ánhıı ch'ı'itingee dązhó nt'ızgo áolńe', taagi hileehıı bıjıjızhı', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsılke'yu tł'égo hikáhgo bits'ı daayın'ıjıh, áıdı', Jesus daztsąądı' naadiidzaa, nnee daayılńııh: áik'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaaniı dahıı ntségo ádaaniı n'ıı bitisgo ádaaniı doleeł ákoh. ⁶⁵ Pılate gádaabiıniı, Siláada tsébiı'ı'án yınádaadéz'ını nohwaa sınil: tı'ı, nzhóogo nt'ızgo ádaahle'. ⁶⁶ Áıdı' okaigo, tsébiı'ı'ánhıı nzhóogo nt'ızgo ádaizlaa, ła'ıı áıgee siláada yınádaadéz'ııgo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnısinıı bıjıjı hiskąągo hayołkaalyú ınashood daagodnısinıı bıjıjı, Mary Mágdalene, ła' Maryhıı bıłgo tsébiı'ı'ányú daadéz'ııyú ó'áazh. ² Nt'éégo adıjıd ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dı' nkenyáago, tsée daadin'áanıı yó'oyılhızdá' yıká' dahnezdaa lək'e. ³ Biniızhı' hada'didla'hıı k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dązhó ligai: ⁴ ınádaadéz'ını tsıdaadesyzyú daadıtłid daasilıjı, nnee nanezna'hıı k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á isdzáne gáyıńıı, Doo nédaaldzid da: Jesus tsı'ılma'áhi bíheskał n'ıı biká hadaanohtaago bıgonsı. ⁶ Án doo hak'ı da: naadiidzaa ni', áńıı n'ıı k'ehgo, Yushdé', nohwéBik'ehı bits'ı siné' n'gee daadeh'ıı. ⁷ Tı'ı, dáhále bitsılke'yu Jesus

daztsaądí' naadiidzaahíi baa nagolnı'yú doh'aash; nohwádıh Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'aniigo ádishnıi. ⁸ Tsébiı'i'ándı' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhóó lék'e; bitsılke'yu yił nagolnı'yú ots'ılteel.

⁹ Nt'éégo bitsılke'yu yił nadaagolnı'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, biłniigo. Ákú Jesus yiyahzhı' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaąh lék'e. ¹⁰ Jesus gábiłnıi, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohııi, ákú daashiłtséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzáné ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihıi ła' kıh goznılyú hikaigo, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahıi dawa yił nadaagosnı'. ¹² Okaąh yedaabik'ehi, Jews yánazıni biłgo ıla'adzaago baa nagoshchıııdı' siláada bestso łaągo bitasnıi, ¹³ Gádaayılıniigo, Nnee gádaabiłdohııih, Bitsılke'yu tı'é'yú nádaabınest'ıııd, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'ı' yádaahiıltı'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaıdnné'go, da'ádaabiłdi'nıiyú ádaasdzaa: díı jıı ndi siláada ádaanıı n'ıı Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsılke'yu ła'ts'adáahıi dzılyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Ákú Jesus daayıltsaądá' daayokaąh: ndi ła'ihıi bił nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabiłnıi, Yaaká'yú, ni'gospdzán biká'gee áldó', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áık'ehgo ti'i, dahdohkáh, ił'aniyú hadaazt'ııı dawa bił ch'ıdaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa, hik'e biYe', ła'ıı Holy Spirit bizhi'ıı bilázhı' baptize ádaagoł'ııgo: ²⁰ Ádaanohwiłdénııdıı dawa bikısk'eh ádaat'eego bił ch'ıdaagonoh'aah: áık'ehgo dahazhı' nohwił nshıı, nnágodzaayú ndi. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus Christ, baa na'goni'ii baa gozhoni diinko begodezt'i';
² Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi'dí díí baa k'e'eshchij, Shíí, Bik'ehgo'ihinañ, shinal'a'á nádihyú ilch'igole' doleekí de'a'. ³ Da'igoliiyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádihyú ilch'idaagohle', intín ilk'idezdohgo bá ádaahle', niigo.
⁴ Áík'ehgo John da'igoliiyú baptize ádaagole', nnee yich'í' yádaakti'go gádaayihni, Nohwinchó'ii bits'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áík'ehgo nohwinchó'híí bigha nohwaa nágodit'aah doleek. ⁵ Judéa dahot'éhé ni' goz'aadí' la'ii Jerúsalem golzeedí' baa nánzáá, áí dawa bi'ádaat'e' nchó'ii yaa nanádaagosni'dá' túlíínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. ⁶ John bidiyagé bighán ha'i'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dziyú gosnihi bílgo bihidán lék'e; ⁷ Nnee yich'í' yádaakti'go ganíí, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnehgo biket'óol k'e'ish'adzhi' ndi doo bik'eh sitíí da. ⁸ Shíhíí tú bee baptize ádaanohwishlaa: áídá' án Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'íí doleek. ⁹ Áí benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Názareth holzeedí' ch'ínyáadá', túlíínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíílaa. ¹⁰ Tú biyi'dí' hanázaadá' dagoshch'í' yáá ilts'á' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yiltsaa:
¹¹ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníígo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níí, naa shil gozhóó.
¹² Dagoshch'í' Holy Spirit nabílaago da'igoliiyú obinyood. ¹³ Satan nabíntaahgo ákú da'igoliiyú dizdin behiskaá; tsétahgo daagolíni bílgo; áígee Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí' daagolínií baa hikaigo bich'odaazni' lék'e. ¹⁴ John ha'áneztíhíí bikédí'go Jesus Gálileeyú nyáá, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa na'goni'ii baa gozhoni yaa yaakti'go, ¹⁵ Gáníí, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihinañ nant'aahíí biká' nagowaa; nohwinchó'ii bits'á'zhí' ádaahne', yati' baa gozhoni daahohdlaa le'. ¹⁶ Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', Simon bik'isn Andrew bílgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: áí lóg hadaayileehíí daanlií. ¹⁷ Jesus gádaabiñni, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. ¹⁸ Áík'ehgo dagoshch'í' lóg behaidléhé nanest'ólihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e. ¹⁹ Áídí' dahnáidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bílgo yiltsaa, áí tsina'eehíí yiyi' naháztaá, nanest'ólihií nádaikadgo. ²⁰ Dagoshch'í', Yushdé', bíñni: áík'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidíí bílgo da'akú tsina'eehíí yiyi' naháztaá'dá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'. ²¹ Áídí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'í' Jews daagodnksinií bijíí ha'ánátséh goz'aa yune' ha'ayáago ilch'ígó'aah lék'e. ²² Áígee ilch'ígót'aahíí yaa bíl díyadaagot'ee: yebik'ehíí k'ehgo yil ch'ígó'aahíí bigha, doo begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da. ²³ Jews ha'ánátséh goz'aa yune' nnee la' spirit nchó'i biyi' golínihi sidaa lék'e; án nádidilghaazhgo, ²⁴ Gáníí, Doo nohwaa nannaa da; hago láá at'éégo nohwich'í' goñ'aahgo ant'íí, Jesus, Názarethdí' nannáhi? Ya' da'ílií nohwilchíiyú nyaa née? Shíí nígonsí, hadín ant'ííhíí, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go Dilzihgo Níni. ²⁵ Jesus nldzilgo hadziigo gáyihni, Handziih hela', an biyi'dí' hannáh. ²⁶ Áík'ehgo spirit nchó'ihíí nnee nádinigisdá' ádíí nádidilghaazhgo biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bíl díyadaagot'eego náídaadilkid gádaaniigo, Díí nt'é láhi? Áníí zhá ilch'ígó'aahi láá. Yebik'ehgo spirits daanchó'ii yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálilee golzeehíí dahot'éhé nht'éégo baa ch'inií didezdzlaad lék'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John bílgo ha'ánázehdí' ch'ínakaigo Simon hik'e Andrew bigowa yune' ha'ákai. ³⁰ Ákóne' Simon bi'aahíí báá nezgaigo sitíí; áík'ehgo dagoshch'í' Jesus yil nadaagosni'. ³¹ Baa nyáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyíílaa; dagoshch'í' nezgai n'ii bits'á' gonyáá, áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

32 O'i'áázhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihií dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsiníi Je-
sus bich'i'yú bił nch'eheskai. 33 Ái kịh goznılee daagolıınıí dawa dadángee baa ıla'adzaa.
34 Áıgee kah iltah at'éhi yaa nakaihií ląągo nádaayilzii, la'íi ch'iidn ląągo haineheyood;
ch'iidnhií bídaagołshıi bigha Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnii lẹk'e. 35 T'ahbiyú doo
hwahá got'ıih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadıń naghaa dayú óyáá, ákú oskaąd.
36 Simon hik'e yił nakaihií biłgo biké'yú okai. 37 Baa hikaigo gádaabiłnii, Nnee dawa
hadaanintaah. 38 Áık'ehgo Jesus gánıi, Noo', lahyúgo kịh nagoznilyú náádokáh, ákú nnee
bich'i' yánádaahoshti'; díi bigha niyáhi. 39 Áıdı' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánátséh
nagoznı yune' nnee yich'i' yałti'go naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lẹk'e. 40 Nnee lóód
doo ínádıh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'i' hilzhiizhgo náyokaąh, gánıigo,
Nashılzıihıi bik'eh síntıigo nígonsı, hánt'ııyúgo náshılzıih. 41 Áık'ehgo nneehıi Jesus yaa
ch'oba'go yich'i' dahdidılniıdı' yee delniıhgo, Hashtı'ı; nándziıh, yiłnii. 42 Áı yiłnııdı'
dagoshch'i' lóód n'ıi ínásdııdgo nneehıi nádzii lẹk'e. 43 Jesus bich'i' hadziıdı' obił'a';
44 Gábiłnıigo, Hadıń dánko bił nagolnı' hela': ti'i, okaąh yebik'ehi bich'i' ch'ı'nah ádnđle'go,
Moses ngon'áá lẹk'ehıi k'ehgo hanánidelzaahıi bigha Bik'ehgo'ihı'nań dant'éhéta baa
nné, áık'ehgo nándziıhıi nnee yıdaagołsı doleeł. 45 Áıdı' da'ádzaayú yaa nagolnı'go deyaa,
dahot'éhé ch'ıniı didezđlaad, áı bigha Jesus doo dayúweh kịh goznilyú ch'ı'nah aanádaal
da, da'igolııyú zhá naghaa: áıdı' ilch'i'dı' nnee baa náńtsáá lẹk'e.

2

1 Áıdı' da'kwıi iskaągo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áıgee gowayú sidaa, daanıi.
2 Dagoshch'i' nnee ląągo baa náńtsáá, dázhó doo hagee nágot'ąą da, dáadııh bahyú
ndi: áıgee yati' nt'éhi yaa yałti' lẹk'e. 3 Áıgee nnee la' baa hikai, díı'ı hilt'eego nnee
dı'ili baa daıskaągo, 4 Ch'ılaądhıi bigha Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áık'ehgo kịh
biká'hıi yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: áı ąął ch'ı'ı'ángo ádaizlaadı' di'ilihıi yıká' sitiınıı bee
nkedaıztıı. 5 Daabi'odla' Jesus yıgólııdı' di'ilihıi gáyıłnii, Shiye', ninchó'hıi bigha dák'ad
naa nágotet'aah. 6 Begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi la' naháztąą, dábiyi'yú na'ıdaadıłkidgo
gádaanıi, 7 Hant'é bigha díi nnee Bik'ehgo'ihı'nań ádıł'ııgo anıı laą? Hadıń lą konchó'hıi
bigha kaa nágotet'aah? Bik'ehgo'ihı'nań zhá go'ıı. 8 Na'ıdaadıłkidıi Jesus dagoshch'i'
biyi'siziınıı bee yıgólııdgo gáyıłnii, Nt'é bigha na'ıdaadıłkid? 9 Hadıhıi doo nyeego
dı'ilihıi áłch'ıniıh da, Ninchó'hıi bigha naa nágotet'aah; dagohıi, Nádnđáh, biká' síntiınıı
dahnádnne'go dahnáh? 10 Ni'gosdzán biká' nnee binchó'hıi bigha baa nágotet'aahıi
shıi, nnee k'ehgo Niyááhıi, beshik'ehgo bídaagonołsı doleełhıi bigha, (nnee di'ili siti-
ınıı gáyıłnııd.) 11 Nádnđáhgo biká' síntiınıı dahnádnne'go gowayú nádnđáh, niłdishnii.
12 Dagoshch'i' nádiidzaago yıká' sitıı n'ıi dahnáyine'go dawa bıńáál ch'ínyáá; áık'ehgo nnee
dawa bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihı'nań ya'ihédaanzıgo gádaanıi, Doohwahá áık'ehgo
daahiıłtséhi da. 13 Áıdı' Jesus túsikaanıı bahyú ch'ınánádzáadı' nnee baa nanáńtsáá, áıgee
yił ch'ıdaagoz'ąą. 14 Jesus higaągo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'niłıgee sidaago
yiłtsáądı' gáyıłnii, Shiké' dahnáh. Áık'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. 15 Áıdı' Levi
bigową yune' Jesus iyaągo nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niłıı la'ıi nnee doo bik'ehyú
ádaat'ee dahıi ląągo Jesus hik'e bitsılke'yu biłgo itah da'ıyaągo dahdinezbił; nnee
gádaat'eehıi ląągo Jesus biké' anáłseł lẹk'e. 16 Begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi hik'e Phárisees
daanlıni biłgo tax bich'i' nadaahi'niłıı la'ıi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıi Jesus yił
da'ıyaągo daayıłtsáądı' bitsılke'yu gádaayıłnii, Nt'é bigha tax bich'i' nadaahi'niłıı la'ıi
nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıi Jesus yił da'ıyaą? 17 Jesus áı yidezts'ąądı' gádaabiłnii,
Doo hago'ádaat'ee dahıi izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanıihıi zhá: shıi
nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıi, Nohwinchó'ıi bits'á'zhı' ádaahne', biłdishnııyú nıyáá,
áıdı' nnee dábił'ehyú ádaat'eehıi doo ágáłdishnııyú nıyáá da. 18 John bitsılke'yu hik'e

Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah ni': áík'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bigha John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁹ Jesus gádaabilnii, Ya' ni'i'néhgee nnee íla'adaat'eehíí nnee niinéhíí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? Dah, nnee niinéhíí yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaqah at'éé da. ²⁰ Dahagee nnee niinéhíí bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleeł. ²¹ Ko'íí dénchq'éhíí doo nak'a' ánídéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíí ílhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ²² La'íí wine áníi alzaahíí ikágé wine benaktiníí dénchq'éhíí doo biyi' tádaach'iníł da; ágách'idzaayúgo wine áníi alzaa'ihíí ikágé yidíldohgo na'nil, áík'ehgo winehíí aqł ha'ijool, la'íí ikágéhíí kots'á' yilchqoh: áídá' wine áníi alzaa'ihíí wine benaktiníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'iníł. ²³ Lah Jews daagodnksinii bijjii Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'a' nadaayiníł nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihni, Dín'ii, nt'é bigha godilziníí bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabilnii, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo idán ádqhgo shiná' daasiljigo, hago ádaaszaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ²⁶ Abiathar okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitjídá' Bik'ehgo'ihina' daach'okaqah goz'aq yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihina' ye'okaqahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidné'go yiyaa, la'íí yil nakaihíí aldó' la' yá'nné' lək'e; áí bánhíí okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyaaqgo goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabilnii, Godilziníí bijjii nnee bá alzaa, doo nnee godilziníí bijjii bá alzaa da: ²⁸ Áí bigha shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánátséh goz'aq yune' ha'anánádaago nnee bigan dała'ázhiinéé binawod ásdjidi akóne' itah sidaa. ² Áík'ehgo Jesus daabich'inl'ii, godilziníí bijjii áí nneehíí náyilziih shi daabich'o'niigo; ágádaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bigha. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizii, yihni. ⁴ Áídí' nnee daabine'íiníí gádaayihni, Ya' godilziníí bijjii nt'éégo ách'it'iiigo goz'aq née, dagohíí nchq'i bee ách'it'iiigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijjii daant'izii bigha Jesus doo bil gozhóq dago déhashkeego nnee yitah déz'iidá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinl'ih, yihni. Áík'ehgo bich'i' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdlii. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'i' Hérod yil daagot'ini bilgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchii. ⁷ Jesus bitsilke'yu bilgo túsikaayú dahiskai: nnee láqgo Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onátsáq, ⁸ Jerúsalemdí' aldó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlíiníí hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízigo ánát'iihíí ya'ikodaanziiigo baa nántsáq. ⁹ Akú nnee láqhíí bigha Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Nnee doo daashijizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eeł alts'íséhi kozh'i' shá nno'eeł. ¹⁰ Nnee láqgo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanziiigo bik'izh'i' daalishjizh lək'e. ¹¹ Spirits daanchq'ii dahagee daabo'iiige biyahzh'i' hayaadaadaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihina' biYe' nlíni ant'ii, daaniigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayihni. ¹³ Áídí' Jesus wá'zh'i' hayaadá' yil nakai doleełí, Yushdé', daayihniid: áík'ehgo baa hikai lək'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleełí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yadaakti'yú daido'aalgo, ¹⁵ Itah at'éégo daannihíí nádaayilziihgo, ch'iidn aldó' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'aq: ¹⁶ Simon holzéhi Peter aldó' yizhi' yá ayúlaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John bilgo; áí Boanérgees yizhi' yá adaayizlaa, i'niihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'ibido'aahíí: áí hayinildá' kih yune' ha'akai lək'e. ²⁰ Áígee nnee dázhq' láqgo íla'anánádaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyaaq da. ²¹ Bik'ii ya'ikodaanzjídá' biká okai; Biini' édił laq, daaniigo.

22 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaañii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizíi lągo, án binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabilñii lęk'e. 23 Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Yushdé', daayilñiigo, na'goni'íí bee bil ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleel? 24 Nnee dalaaháyú binant'a' golííníí dabíí ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. 25 Dala' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. 26 Áík'ehgo Satan dabíí ich'í' naná'idziidgo ádaagodet'aayúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengonáh. 27 Doo hadín nnee nalwodi bigową yune' ha'aghahgo dawahá bíyéehíí yino'íih at'éé da, ntsé nnee nalwodíí łhikł'poyúgo zhá; áídá' dawahá bíyéehíí yits'á' yin'íih. 28 Da'añiigo gádaanohwłdışñii, Nnee binchó'íí dawa baa nágodit'aah doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nchó'go baa yách'ikłi'íí ndi alđó': 29 Áídá' Holy Spirit dęnchó'go baa yách'ikłi'yúghíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da, áídá' dahazhí' bil ch'ígodeehíí bee bá goz'aą: 30 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Ch'iidn biyi' golíi ląą, daabilñiihíí bighą Jesus díí k'ehgo yaltí' lęk'e.

31 Jesus bik'isyú bimaa bilgo akú hikai, dadányú nadaazí'dá' bich'í' oda'is'a', Yushdé', daabilñiigo. 32 Nnee ląągo binaayú naháztaaníí gádaabilñii, Nimaa la'íí nik'isyú dadányú nazíi, níka daantaahgo. 33 Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bilñii. 34 Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'íidá' gáníí, Kúnko shimaa la'íí shik'isyú. 35 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań dáhát'íyú ánát'íłłí, shik'isn dagohíí shilah la'íí shimaa at'éé.

4

1 Jesus túsikaaníí bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee ląągo baa náńłsáą, áík'ehgo tsina'eełí yihyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa lęk'e. 2 Áígee na'goni'íí yee ląągo yil ch'ígó'aah gáníigo, 3 Ídaayesólts'aą; k'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá, 4 K'edileegeee k'edilzíí la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aął nádaihezláa. 5 Ła' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dážhó ląąyú da; leezh da'ayáhahíí bighą dagoshch'í' hadaazhjeed: 6 Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aą dahíí bighą nádaahesgą. 7 Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí ighánłsaago nadaistseedgo binest'a' da'ádłh. 8 Ła' k'edilzíí leezh nł'éeyú nanehezdee, aí zhá hadaazhjeedí' nchaa daasilíigo nest'án ayíłlaa, la' tadin, la'íí gostadin, la'íí dala'á gonenadín bitisyú análzaa. 9 Hadín bijeyi' golííníí iyést'aą le', nii, Jesus. 10 Jesus dasahndi nnee la' t'ah binaayú nadaazí'íí bitsilke'yu bilgo nabídaadilkidgo gádaabilñii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwł nadaagosíłñi'íí nt'é nñiigo aññii? 11 Áík'ehgo gáyilñii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bígózi da n'íí nohwł bídaagonolşilgho nohwaa daagodest'aą: áídá' doo néé zhinéé daanłi dahíí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí zhá bee bil na'goni': 12 Áík'ehgo dédainel'íi ndi doo daayo'íi da doleel; dédaidits'ag ndi doo bil ídaagozi da doleel; doo ágát'éé dayúgo binchó'íí yits'á' t'aązhí' nakáhgo binchó'híí bighą baa nágodit'aah doleel ni'. 13 Ya' ilch'ígót'aahgo nohwł nagosisni' n'íí doo nohwł ídaagozi da néé? Áídá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí dawa nohwł ídaagozi doleel? nii, Jesus.

14 K'edileehíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' k'edilee. 15 K'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí aí nnee yati' biyi' k'edolzaahíí ádaat'ee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabi-jíi yune' yati' k'edolzaa n'íí bits'a' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago dagoshch'í' bil daagozhógo nádaidnné'hi; 17 Áídá' daabi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aą dago dá'anahzhí' begodigháh; áídá' yati'híí bighą nagontłogíí bee, dagohíí nnee daabich'olaaahíí bighą biniigonł'éehíí begowáhgee dagoshch'í' t'aązhí' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'godzán biká'zhí' nabi'dintłogíí, hágołdzilgołhí k'izé'idilteehíí, la'íí dawahá biká' hágot'íiníí bijíi

biyi' bitis siljigo, hosh ighánlsáágo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'á' goleeh da. ²⁰ Leezh nlt'ééyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago nádaagodin'aa, áík'ehgo nest'án ánádail'jijh, la' tádin, la'íi gostadin, la'íi dała'á gonenadín bitisyú ánádail'jijh.

²¹ Jesus gánádaayil'nii, Ik'ah kq'íi ch'otjilgo táts'aa bil hayaa nch'í'áah née? Kástíné yitl'áahyú nch'í'áah née? Ik'ah kq'íi biká' dahnásilt'áhé biká' dahch'í'aahgohi at'éé.

²² Dawahá nanl'i' n'íi ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'ij da n'íi bígózijhgo ádolnii. ²³ Hadín bijeyi' golíiníi íyésts'aa ²⁴ Da'dohts'agíi nlt'éégo ídaayesóts'aa. Dáholáago kaa daasohné' lánshj n'íi k'ehgo da'ágáholáago nohwaa nádo'né'; la'íi nohwíi daadohts'agíi dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii. ²⁵ Dahadín íyésts'aa go'ígo'aa, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áídá' dahadín doo íyésts'aa dahíi ayáhago íyésts'aa n'íi ndi bits'á' da'ílii nádodleel.

²⁶ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzii yil ke'go k'edilee; ²⁷ Ánágoldohgo tl'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláa n'íi hadaazhjeedí' ndaandésaa, hagog'éégo shijíi doo yígólsj da ndi. ²⁸ Ni' dabíi inest'á' yíndílsé, bit'aa ntsé hadaajah, áígeehíi bilatáhé daagoleeh, áídí' binest'á' nlt'éégo nt'í. ²⁹ Nlt'éégo nest'aa'gee dagoshch'í' t'oh bená'itkíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aa'gee ngonyááhíi bigha.

³⁰ Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hant'é bil kishhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaagohiilni'? ³¹ Ch'il mustard holzéhi biyigéhi k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzii dawa bitahgee bízhá ałts'íséhihi at'éé: ³² Áídá' k'edolzaadá' hadag nołséel, áídí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaaz'aahíi nchaah hileeh, áík'ehgo dló' yúdahyú nada'iniihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. ³³ Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágádaat'eehíi láago Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bil nagosni' lék'e, bil ídaagozihíi bik'ehgo. ³⁴ Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'í' yakti' lék'e: áídá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztaayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíllaa. ³⁵ Da'ái bijijj o'í'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Noo', hanaazhí' nohwil nada'do'éel. ³⁶ Nnee baa nánl'sáa n'íi nádihołséh daayilniiidá', Jesus t'ah tsina'eelíi yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bil oda'iz'éeł. Tsina'eeł ádaałts'íséhi ałdó' ba'ashhah dahi'eeł lék'e. ³⁷ Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eełíi tú nádidáhíi beh nádiłk'oolgo bee ha'dezbijh. ³⁸ Áídá' tsina'eełi biyi' iké'dí' tsi'aał biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabilnii, ilch'ígó'aahíi, goyéego nohwich'í' godegháhíi doo nil hago'at'éé da née? ³⁹ Áík'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíi yich'í' hadzii, áídí' túsikaaníi gáyilnii, Dákohego, nkego-hin'áa le'. Áík'ehgo oyólgo nkenágohełtq' lék'e. ⁴⁰ Áídí' Jesus gádaabilnii, Hant'é lá bigha ndaaldzid? Hant'é bigha doo Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohkíi da? ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu dázhq tsídaadesyizgo gádaakídi'nii, Nnee láa daat'éhi díi, nyolhíi la'íi tú ndi da'áyilniiyú ádaat'ij.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagoljyú bil nada'diz'eel. ² Jesus tsina'eełíi yiyi'dí' háyáago nnee lena'nikií goz'aađí' nnee spirit nchq'íi biyi' golíni baa nyáa, ³ Án nnee lena'nikií goz'aa'ayú golínihi; doo hadín k'nábółt'óh adzaa da, bésh hishbizhíi bee ndi: ⁴ Goláan bésh hishbizhíi la'íi kokee bee k'nádaach'ilt'óhíi bee k'ibi'dest'q'q' ndi bésh hishbizhíi ik'ínáyidzjjs, la'íi bikee k'nádaach'ilt'óhíi nyihidzjiz lék'e: doo hadín nzhoqgo ábóle' ágódzaa da. ⁵ Tl'é'gee la'íi jijjee dzilyú nnee lena'nikií bitahyú dádiłwoshgo zhá naghaa, tsée yee n'ídiłgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadı' Jesus yiltsaađá' yich'í' nádiłwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éégo gáníi, Hago laa áshíle'go ant'ij, Jesus, da'tiséyú at'éhi biYe' nílini? Shini-godnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nánoshkaah. ⁸ Jesus spirit nchq'íi ilk'idá' gáyilniiid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchq'íi nílini. ⁹ Jesus nabídiłkidgo, Hant'é honlzée? bilnii. Shíi Láni honszee: hiidlaahíi bigha, nii. ¹⁰ Díi goz'aađí' ch'ídaanohwinyóod hela', niigo náyokaah. ¹¹ Áígee dziłbiñahzhí'yú góchi da'ayaago nanálsé' lék'e. ¹² Áík'ehgo ch'iidn

dawa nádaayokaḗh, Góchi biyi' onohwinyóód, áí beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Áík'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchò'í nneehíi yiyi'dí hanálsáádá' góchi yiyi' onálsáá; áídí' góchi n'íi (nakidn doo náhóltagyú sh.) hayaa nádnkijigo túsikáni yeh nálsáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yináadaadéz'íi n'íi nádnkijigo kih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yil nadaagosni'íi áí ágodzaahíi dainel'íyú oheskai lèk'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábiksí n'íi, spirits daanchò'i láni biyi' golíi n'íi, bidiyagé gólíigo, biini' ndi golíigo sidaago daayiltsáá lèk'e; áík'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hagog'éeego nnee ch'iidn isná ábiksí n'íi biyi'dí Jesus ch'iidn hainiyoodíi, la'íi góchi hago ádaasdzaahíi yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo, Nohwini'dí ch'innáh, yihniigo náyokaḗh nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eehíi yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábiksí n'íi nábokaḗhgo, Nił nádósh't'aash, nii lèk'e. ¹⁹ Áídá' Jesus, Dah, biłnii, gowayú nádndángo nit'eké Bik'ehgo'ihinań dázho ná áyílaahíi baa bił nadaagoln'i, la'íi hagog'éeego naa ch'oba'íi. ²⁰ Áídí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyílaahíi yaa nagoln'i' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'ee lèk'e. ²¹ Jesus hanaayú bił naná'dez'eeldá' ákú nnee láágo baa náńsáá; án tábaayú sizii lèk'e. ²² Áígee Jews ha'ánálséhíi yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiltsáádá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaḗhgo gáníi, Shitsi' alts'íséhi k'azhá datsaah: noo', nt'éé nádleeh doleelgo bik'enlnih; áík'ehgo hinaa doo. ²⁴ Áík'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee láágo biké' náseelgo daabiljizh lèk'e. ²⁵ Áígee isdzán dil bighánlíigo nakits'adah bił legodzaa, ²⁶ Izee nant'án lán ch'éh ádaabil'iid, la'íi bizhaali dawa nayihiniil ndi doo nzhog nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí ch'iláagee ninyaago bi'íi yedelniih lèk'e. ²⁸ Ídil yalti'go gáníi, Bi'íi zhá ndi bedenshniihyúgo, nt'éé náshdleeh. ²⁹ Dagoshch'í' dil bighánlíi n'íi ésdjíd; áík'ehgo kah yaa nagháa n'íi nábi'dilziigo yígolsjíd lèk'e. ³⁰ Jesus, binawodíi bits'á' hagogshí adzaago yígolsjídgo, dagoshch'í' nnee biké' náńsááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilnii, Nnee ninaayú daabiljizhgo hí'íi; nt'é bighá, Hadín shedelniih, nni áídá'? ³² Hadín át'íiníi yígolsjihgo, nnee yitah dez'íi. ³³ Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yígolsjídgo néldzidgo ditidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyihni, Shilah, ni'odl'íi nt'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éeego nadáál, kah baa nannaa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yalti'dá' Jews ha'ánálséhíi yebik'ehi bigowadí nnee hikaigo gádaabilnii, Nitsi' dastsáá; nt'é bighá ilch'ígó'aahíi dayúweh nańt'og áída'? ³⁶ Ádaaniihíi Jesus yidezts'aágo ha'ánázéh yebik'ehi gáyihni, Doo néndzid da, Bik'ehgo'ihinań hondláá. ³⁷ Áídí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíi zhá yil dikángo ngon'áá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éeego daachago yiltsáá. ³⁹ Gowá yune' ha'ayáágo gádaabilnii, Nt'é bighá daagodinołch'aadgo daahchag? Na'ilíhn doo daztsáá da, daazhógo ihoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bighá nnee dázho baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahíi, Ch'ínokáh, daayihniidá', na'ilíhníi báá, bitaa hik'e yil nakai n'íi bilgo na'ilíhn sitii yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsoodgo gáyihni, Talítha cúmi; áí, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishnii,) golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'adah bił legodzahi. Áígee dázho koł díyadaagodzaa lèk'e. ⁴³ Ágodzaahíi hadín baa bił nadaagoln'i' hela', daayihni, Jesus; la'íi gánádaabildo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áídí' dahiyaa, dabíi gólíiyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnłsiníi bijii, ha'ánálséh goz'aá yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee láágo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaanii, Hadí' láá yígolsjídihí? Bigoyá'íi hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'íi'íi ndi ányol'íi'íi? ³ Dín la'kih ágole'hi nił, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíi aldó' la' akú bił nahétaq? Ái bighá bik'edaach'ishch'ii lèk'e. ⁴ Jesus gádaabilnii, Bik'ehgo'ihinań binkáayú na'iziidi

dahot'éhé nnee daabidnłsı, áídá' dágolııgee, bik'íhıı ła'ıı dała' naháztaanıı bitahyú zhá doo hadıń bidnłsı da. ⁵ Áı bighą ákú doo ızisgo ánat'ııł da ndihıı daannıihıı da'kwııyé zhá yik'e daadılñııhgo nádailzii. ⁶ Doo daabodłąą dahıı bighą bıł díyagot'ee lék'e. Áıgee ilch'ıgó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahıı, Yushdé', daayılñııdá', dánaki nláago zhá odaayi-hıl'aago spirits nchọ'ıı daabidits'ago yá ndaagoz'ąą; ⁸ Gádaayılñııgo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; ızis bena'iltiniı da hgo, bání áldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ádı hgo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihıı biyi' deso'eez, ni'ııcho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayılđo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áıgee dinohbıh le'gá, ıahyú desohkaizhı'. ¹¹ Dahagee nnee daagolııniı doo hádaano hwıt'ıı dayúgo, nohwiyati' doo yıdaayést'sąą dayúgo, áídı' dahdohkáhgo nohwikee baą leezhıı baa daalhaak, áı bee doo hádaano hwıt'ıı dahıı bıgózı doo. Da'aniigo gánohwılđishñıı, Bik'ehgo'ihı'nań nnee yándaago'aahıı bıjıı Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagolıı n'ıı biniidaagodılñe'ıı bitisgo hagee nohkai n'ııgee daagolııniı biniidaagodılñıı. ¹² Áık'ehgo nakits'ádahıı dahdikaigo nnee yich'ı' yádaaktı', Nohwinchọ'ıı bits'á'zhı' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn ląągo nnee biyi'dı' hadainiheyood, ła'ıı daannıihıı ląągo ik'ah yıl yedaadılñııhgo nádailzii. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bıgozııdgo;) áık'ehgo gánıı, John Baptize ágole' n'ıı daztsąadı' naadiidzaa ląą, áı bighą ıgozısgo ánat'ııł. ¹⁵ Áídá' ła'ıı, Elıas at'ıı, daani. ıa', Bik'ehgo'ihı'nań binkáayú na'iziidi at'ıı, dagohıı doo ániıdá' Bik'ehgo'ihı'nań binkáayú na'iziidi n'ıı ga'at'éhi, daani. ¹⁶ Hérod Jesus ánat'ııhıı ya'ikonziıdá' gánıı, John, bitsits'in nadik'ii n'ıı at'ıı: daztsąadı' naadiidzaa ląą. ¹⁷ Dabıntsédá' Hérod oda'ıs'a'go John daayıltsoodgo ha'ádaayıst'e', Heródias holzéhihıı bighą, án Hérod yıl nnaa lék'e, bik'ısñ Philip t'ah yıl nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyılñıı, Nik'ısñ bı'aa doo bıł na'aashgo ná goz'ąą da. ¹⁹ Áı bighą Heródias John yik'ennııhgo bidizidee hat'ıı ndi doo hagot'éégo da lék'e: ²⁰ Hérod John yidnłsı, nnee dá bik'ehyú át'ééhiı, dilzı hgo bá habı'delzaahıı nlııgo yıgól'sıgo bıńádéz'ıı lék'e; Hérod yidits'ago yaa bıł gozhóq, bıł nagodılnt'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'ı'golzaa, Hérod bıł lénágodáhgo nnágodzaagee bá da'odaągo nadaant'aahıı, siláada bá nant'án daanliiniı, ła'ıı Gálıleegee nnee itisgo ádaat'eehıı dawa da'ıyąą. ²² Heródias bizhaazhé na'ilıhniı ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'ıı yıl da'ıyąąhıı yıl daagoyılshóq, áık'ehgo Hérod na'ilıhniı gáyılñıı, Dant'éhéta hánt'iiniı shıhónkeed, áık'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'á dahdidılñııhgo gánayıđı'niı, Dant'éhéta shıhónkeedıı, dawahá bánansht'aahıı ilñı'go ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídı' na'ilıhniı onádaayú bimaa gáyılñıı, Nt'é bıhóshkeed? Áık'ehgo bimaa gábılñıı, John Baptize ágole'ıı bitsits'in bıhónkeed. ²⁵ Áık'ehgo na'ilıhniı dagoshch'ı' ha'ánádaadá' hwéhego Hérod yich'ı' nnılwodgo gánıı, John Baptize ágole'ıı bitsits'in bena'ikaahıı biká' dahs'ąągo dagoshch'ı' shaa nıkaah. ²⁶ Nant'ánhıı dázhógo doo bıł gozhóq da; áídá' bit'á dahdidılñııh n'ıı bighą, ła'ıı nnee yıl da'ıyąąhıı bighą doo hagot'éégo, Dah, yılñıı da. ²⁷ Áık'ehgo dagoshch'ı' nant'ánhıı siláada John bitsits'in náyı'aahgo oyıl'a': áık'ehgo ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áádá', ²⁸ Bena'ikaahıı bee bitsits'ini ha'ádaiskaągo, na'ilıhniı yaa yinkáą; áídı' na'ilıhniı bimaa yaa nainkáą. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ıkodaanzııdá' bits'ıhıı nádainłtııgo tsébiı'i'án yune' odaiztıı lék'e. ³⁰ Odais'a' n'ıı Jesus yaa nákaigo hago ánádaát'ııdıı, ła'ıı nt'é ilch'ıdaagos'ąąhıı dawa baa bıł nanádaagosñı'. ³¹ Áídı' Jesus gádaabılñıı, Noo', danéé zhá da'ıgolııyú ch'a'ohkáh, hanádaahıdzoólyú; nnee ląągo baa nihıkáhıı bighą doo da'ıyąą da le'ágot'ee lék'e. ³² Áık'ehgo doo hadıń naghaa dayú dabıı zhá bıł oda'ız'eel. ³³ Áídá' nnee bıł oda'ız'eelgo daabıltsąą lék'e, áık'ehgo ląągo Jesus yıdaagosııdgo il'anigo kıl goznıdı' dani'go ákú dantsé nıkıı, áídı' baa náıts'ąą. ³⁴ Jesus ákú bıł nda'ız'eelgo nnee ląągo ıla'adzaahıı yo'ııgo yaa daach'oba', dibehlı nanyoodıı da'ádı hgo nakai lehıı k'ehgo ádaat'eehıı bighą; áık'ehgo ląągo yıl ch'ıdaago'áh nkegonyaa.

35 O'i'áázhi' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiñii, Kú da'igolíyú doo hadín gólí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: 36 Nñeehí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayilñiihyú; bi'idán da'ádihí bighá. 37 Áídá' Jesus gádaabiñii, Nohwígo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabil'do'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dábik'ehgo nadaahiilñiihyú nkáh née, bá da'n'né'go? 38 Bán dijolé da'kwíi nadaahné'? ñii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'íi. Yídaagok'íidá' gádaañii, Ashdla'i laa, lógíi naki bilgo. 39 Jesus gádaabiñii, Nñee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohb'ih daabil'dohnii. 40 Áík'ehgo da'á gonenadíngo la'íi ashdladingo dinezb'ih. 41 Áídá' Jesus bán ashdla'ihíi lóg nakihíi bilgo náidn'né'go hadag déz'íigo ya'ihénzigo oskaadí' il'k'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nñee yitada'iniihgo; la'íi lóg nakihíi nñee dawa yitada'izñii. 42 Áígee nñee dawa da'iyáago náda'isdíid lék'e. 43 Ch'ékaadíi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaidezlaa, bán hik'e lóg bilgo. 44 Nñee ashdladn doo náhóltagyú áho'ánishí bán daiyáá. 45 Áídá' Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, Tsina'eehíi beh hohkáhgo shád'ihyú nohwil ido'éeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhíi nñee nádohkáh bil'dishñiidá'. 46 Nádohkáh yilñiidá' dasahndi wá'yú óyáá, okáahyú. 47 O'i'áá ni' tsina'eehíi tú il'ni'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú nagháa lék'e. 48 Bil da'o'olgee bidázh'ih' nyolgo bich'ih' nagont'ogo Jesus yiltsáa; áík'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'ih' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'egháhgo. 49 Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsáadá', ch'iidn at'íi daanzigo nádaadidilghaazh: 50 Dawa daabiltsáago tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'ih' Jesus bich'ih' hadziigo, Nohwil daagozh'ó le': shíi ásh't'íi; doo nédaaldzid da, daabiñii lék'e. 51 Áídá' tsina'eehíi itah yiyi' oyáago nyolii isht'idedzaa: ái bighá dázh'ó bil díyadaagot'eego tsídaadolyiz. 52 Bán godiy'ihgo láágo alzaa n'íi doo bil ídaagozi da; áídá' bijíi nt'iz daasilíi. 53 Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehíi dah daayihizt'ó. 54 Áígee tsina'eehíi biyi'd' hakaidá' dagoshch'ih' nñee Jesus yídaagok'íid. 55 Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daanníihíi ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus nagháa ch'iniyú anádaayo'etéh. 56 Dahayú nagháayú kih nagoshjaayú, la'íi kih nagozñilyú, la'íi gotahyú, daanníihíi intínk'ehyú ndaayihiniil, Jesus náyokáahgo, Ni'íi bidá'yú zhá ndi bedaadenñiih, daabiñiiigo: áík'ehgo bedaadesñiihíi dawa nádaabi'dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalemdí' hikaihíi Jesus yaa íla'adzaa. 2 Jesus bitsilke'yu la' bigan dách'izhágo da'iyáago daa yiltsáa, ái dá doo daagodn'isigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; ái daayiltsáadá' yida'iltah lék'e. 3 Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodn'isigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíih, il'k'idá' nñee yánazíi n'íi yendaago'aahíi k'ehgo. 4 Na'hinih nagoz'áadí' nnáhih'ahgee daagodn'isigo táda'digisigo zhá da'iyáa. Il'k'idá' nñee n'íi yendaagos'aaníi láágo aldó' yee anádaat'íi, idee, isaa, be'ibízhé besh hitsogi alzaahíi daagodn'isigo tádaasgigo, biká'idané aldó'. 5 Phárisees hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadilkidgo, Hant'é bighá nitsilke'yu il'k'idá' nñee yánazíi n'íi yendaagos'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodn'isigo táda'digiségo da'iyáa? daañii. 6 Jesus gádaabiñii, Nohwíi nñee nzhóni ádaadol'ini, Esáias da'aniigo dabínt'sedá' nohwaa nagoln'i' lék'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshch'íigo, Díi nñee dá yati' zhá bee daashidn'isí, áídá' bijíi bee doo daashidn'isí da. 7 Da'ilízh'ih' daashokáah, nñee yegos'aaníi zhá yee il'ch'idaago'aah. 8 Bik'ehgo'ih'inañ yengon'áaníi k'ihzh'ih' ádaasolaadá' il'k'idá' nñee n'íi yendaagos'aaníi zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodin'isigo tádaahgigo; la'íi da'áik'ehgo lááyú anádaaht'íi. 9 Áídá' gánádaabil'di'ñii, Il'k'idá' nñee n'íi nohwá yendaagos'aaníi zhá nldzilgo daahonoht'ahíi bighá Bik'ehgo'ih'inañ yengon'áaníi daazhógo k'ihzh'ih' ádaano'isí. 10 Moses gánñiid, Nitaa hik'e nimaa din'isí, la'íi, Hadín bitaa dagohíi báq yati' yee yokáakíi zideego bá goz'áa: 11 Áídá' nohwihíi gádaadohnii, Hadín bitaa dagohíi báq, Nt'éhéta bee nich'oshñii doleel n'íi Corban at'éé, yilñiihíi, ái golzeego

Bik'ehgo'ihinaan baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'aa da, daadohñii. ¹² Ádohñiigo bitaa dagohíi báá doo dayúweh bich'onñii da ndi nzhoo, daadohñii; ¹³ Áik'ehgo ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaní nohwichagháshé bil ch'idaagonoh'aahíi bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinaan biyati'íi doo nt'égo ádaanołsi da: la'íi da'áik'ehgo ląáyú ánadaaht'ijl.

¹⁴ Áidí' nnee dawa, Yushdé', daayilñniidá' gádaayilñii, Daanohwigha shídaayelts'áágo bídaagonol'aah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíi doo nchq'go kodilteeh da: áidá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchq'go kodilteehi at'éé. ¹⁶ Hadín bijeyi' golínií iyésts'aa le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'íi bits'á' Jesus kih yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ilch'ígó'aahgo nagolñi' n'íi yaa nabídaadiłkid. ¹⁸ Áik'ehgo gádaabilñii, Ya' nohwíi alđó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíi doo nchq'go kodilteeh dahíi, ya' doo hwahá bídaagonolñih da née? ¹⁹ Ái kojíi doo biyi' yune' ogohigháh da go'íi, áidá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áidí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus aníhíi bee idán dawa nht'éé, ñii. ²⁰ Gánádaabilđo'ñiid, Koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchq'go kodilteehi at'éé. ²¹ Koyi'dí', kojíi biyi'dí' díinko behagohigháh: nchq'go natsí'keesíi, nant'í' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, na'iltseedíi, ²² Ich'in'ijhíi, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'iiníi, nchq'go ách'it'ééhíi, nach'ich'aahíi, nchq'íi doo bich'í' t'aažhí' ách'it'éé dahíi, bíyééhíi hách'it'ijhíi bigha hach'ishkeehíi, nchq'go yách'ilti'íi, ída'ch'odlíhíi, koni' ádiníi alđó': ²³ Díi nchq'íi dawa koyi'dí' behagohigháh, ái nchq'go daakodihiniiki at'éé.

²⁴ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíi binaayú óyáá, áígee kih yune' ha'ayáá, akú nashaahíi doo hadín yígokñih da, nzigo: áidá' doo hagot'éégo nádaabidoł'ijhgo da. ²⁵ Áidá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnií spirit nchq'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áik'ehgo baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíi Greek k'ehgo yałt'ihi, Syropheniciadí' gólíni; án náboqaah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bilñiigo. ²⁷ Jesus gábilñii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nht'éé: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábilđi'ñii, Da'anñii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idané bich'í' nakaihíi bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíi daayiyaa. ²⁹ Jesus gábilñii, Annihíi bigha nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhíi bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstij ląa, ch'iidn da'ádihgo.

³¹ Áidí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaní Gálílee golzeezhí' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nht'éégo yałt'i, Jesus baa bil ch'ikai lék'e; Biká'nlnih, daabilch'inñiigo nádaabich'okaah. ³³ Nnee íla'at'ééhíi bits'á' dasahndi yil o'áázhdá' bijeyi' odolñiih, áidí' hadnzhéedgo nneehíi bizaad yedelñiih; ³⁴ Hadag déz'ijgo deyoldá', Éphphtha, bilñii, ái, Ch'ínádendláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'í' bijeyi' ch'ínádendláad, la'íi bizaad n'íi nht'éé násdljigo, nht'éégo yałt'i'. ³⁶ Hadín bil nadaagołni' hela', bilñii, Jesus: ádaabilñniid ndi da'tiségo yaa nanádaagołni'; ³⁷ Dázhó bil diyadaagot'ee lék'e, gádaañiigo, Dawahá dázhó nht'éégo ladaile': kojeyi' ágodih n'íi ich'idits'ago ánáidle', la'íi doo yách'ilti' da n'íi ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Ái benagowaadá' nnee ląágo íla'adzaa, doo nt'é daiyaa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yilñniidgo gádaayilñii, ² Nnee íla'at'ééhíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaah, k'adíi doo nt'é daiyaa da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatlish: la'íi nzaadí' neheskaihíi bigha. ⁴ Bitsilke'yu gádaabilñii, Da'igoljige hadí' bán nádaach'idiné', díi nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabilñii, Bán dijolé da'kwíi nadaahné'? Gosts'idi, daañii. ⁶ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbih, daayilñii: áidí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénziigo oskaadı' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'inñihgo;

áik'ehgo yitada'izñii. ⁷ Lóg alts'íséhíí da'ayahágo aldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaq̄dgo, Díí aldó' nnee bitadaahñiih, nii, Jesus. ⁸ Áik'ehgo da'iyaaq̄go náda'isdjíd: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gots'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ⁹ Nnee djídn doo náhóltagyú áhólánishí da'iyaaq̄: áídí' onádaihes'a' lék'e.

¹⁰ Dagoshch'í' bitsilke'yu bilgo tsina'eehíí beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabihñii, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'í'nah ánlé'. ¹² Jesus biyi'siziinií doo bil gozhóq̄ dago gáníí, Nt'é bigha díí daaknolt'ííhí be'ígózini yiká daadéz'íí? Da'anii gádaanohwíldishñii, be'ígózini doo bil ch'í'nah ádaalnéhi at'éé da. ¹³ Áídí' tsina'eehíí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasnah ni', da'á zhá tsina'eehíí biyi' si'aaq̄ lék'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabihñii, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni bíyééhíí, la'íí Hérod aldó' bíyééhíí baa daagonohsaa. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasiiné' dahíí bigha aníí. ¹⁷ Jesus ádaaniihíí yígótsigo gábihñii, Hant'é bigha bán doo daasoné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aaah da, doo nohwil ídaagozi da nee? Ya' nohwijíí t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwináá daagolídá' doo bee daadeh'íí da née? Nohwijeyi' daagolídá' doo bee ídaayesóts'aaq̄ da née? Ya' doo bínadaahñiih da née? ¹⁹ Bán dijolé ashdla'i ilk'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gots'idi, daanii. ²⁰ Bán dijolé gots'idi ilk'ídaasiiné'go nnee djídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gots'idi, daanii. ²¹ Áik'ehgo Jesus gánádo'niid, Nt'é bigha doo nohwil ídaagozi da?

²² Áídí' Jesus Bethsáidayú nyáá; áígee nnee bináá ágodini baa bil ch'ikaigo, Bik'enlñih, daabihñiigo nádaabokaq̄ah. ²³ Áik'ehgo nnee bináá ágodinihíí bigan yiltsoodgo kih goznííí bits'á'yú oylóq̄z; ákú bináá yik'ídihihheedá' yiká' ndelniihgo gáyiñii, Nt'éhéta hí'íí née? ²⁴ Déz'íígo gáníí, Nnee hikahgo daash'íí ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíí bináá yiká'nnádelñiihdá', Díín'íí, biñii; áníita bináá nágosdlíigo nnee dawa nt'éégo yo'íí lék'e. ²⁶ Áídí' Jesus gowayú onábí'a' gábihñiigo, Kih goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bil nagolñí' hela'.

²⁷ Áídí' Jesus bitsilke'yu bilgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kih nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyiñii, Nnee hadín át'íí daashíñii? ²⁸ Gádaabihñii, Ła', John, Baptize ágole' n'íí át'íí, daaniñii; la'ihíí, Elías at'íí, la'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí la' at'íí, daaniñii. ²⁹ Jesus gádaabihñii, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'íí daashíldohñii? Ni Christ ánt'íí, yilñii, Peter. ³⁰ Jesus gádaabihñii, Hadín shaa bil nadaagoñi' hela'. ³¹ Áídí' bil ch'ídaago'aaah nkenágodidzaa gáníígo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo alch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazíni, okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi doo hádaashit'íí dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Áí doo nain'í' dago aníí. Áídá' Peter bich'í' yakti' nkegonyaago, Doo ánnii da, bilñiigo. ³³ Áídá' Jesus t'aaq̄zhí' adzaago bitsilke'yu la'ihíí yich'í' déz'íígo Peter nldzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' áñne': Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesí k'ehgo doo natsínkees da laq̄, nnee binatsekeesí zhá bee natsínkees, biñii.

³⁴ Áígee nneehíí bitsilke'yu bilgo yiká ánniigo gádaayihñii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bits'ílna'áhi dahyidotjihgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bil goyééhíí áí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shigha la'íí yati' baa gozhónihíí bigha bi'ihí'na' da'ilíí silíí'íí, án ihí'naa doo ngonel'aaq̄ dahíí yee hiñaa doleeł. ³⁶ Ní'godzán dágoz'aaq̄ nt'éégo ch'ist'íídá', koyi'sizíni da'ilíí silííyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'ííh? ³⁷ Dagohíí koyi'sizíni hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díí nch'ogó nant'í' nakaigo daakinolt'ííhí bitahgee dahadín shik'e ídaayándzhíí, la'íí shiyati' yik'e ídaayándzhíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, aldó' án bik'e ídaayánsdzí doo, nánshdáhgee,

shiTaa bits'á'idindláadíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dilzini bíl nánshkáhgo.

9

¹ Jesus gádaabih̄nii, Da'an̄ii gánohwiłdish̄nii, kúgee nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dail̄ihé Bik'ehgo'ih̄i'nañ binawod gol̄iigo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yił okai lək'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus łaḡo ánołih̄ silij̄. ³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silij̄, zas k'ehgo ligaigo, n̄nee ni'gospdzán biká'gee doo hadín ágát'éego ligaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bíl daanliigo silij̄: Jesus yił yádaakti'go. ⁵ Peter Jesus gáyih̄nii, NohweBik'eh̄n, kú nkaihií nohwá nzhq̄; t'ohdahskán táago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. ⁶ Nt'éshq̄' dish̄nii nzi lək'e; ndaaldzidhií bighq̄. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aq̄ gán̄iigo, Díinko shiYe' shił nzhóni; hódayelts'áq̄. ⁸ Dagoshch'í' bitsilke'yu lédaadnḡhalgo, n̄nee doo ła' dadá' Jesus zhá itah sizij̄go daayo'ij̄. ⁹ Dziłdí' nkenádikaigo, Jesus gádaabih̄nii, Daahołtsaq̄ n'íí hadín bíl nadaagoḡni' hela', shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dasitsaq̄dí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo án̄ií n'íí doo hadín yił nadaagol̄ni' da lək'e, áídá' gádaaħildi'n̄ii, Nt'éshq̄' áih̄nii, dasitsaq̄dí' naadishdáh, n̄ihíí?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabih̄nii, Hant'é bighq̄ Elías dantsé hígháh, daan̄ii, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi? ¹² Jesus gádaabih̄nii, Elías da'an̄ii dantsé hígháhgo dawahá ılch'í'nádaidle'; áídí' shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, díí k'ehgo shaa k'e'eschchij̄ lək'e, doo ałch'ıdn shiniigodil̄ne' da, ła'íí doo shił da'ch'oktag da doleeł. ¹³ Áídí' gánohwiłdish̄nii, Elías ilk'idá' nyáádá' baa k'e'eshchiiníí k'ehgo n̄nee dabíí hádaat'ij̄yú ánádaayol'ij̄ lək'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu ła'ihíí yaa nákaídá' n̄nee łaq̄go binaayú nadaazij̄go begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi yił ládaadit'áhgo Jesus yiłtsaq̄. ¹⁵ N̄nee dawa Jesus daayiltsaq̄go bíl díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'í' baa bíl daagozhóq̄go bich'í' nádnkij̄. ¹⁶ Áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi gádaayih̄nii, Nt'é baa bíl ládaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo n̄nee ıła'at'ééhíí ła' gán̄ií, ılch'ígó'aahíí, shiye' naa bíl ní'áázh, spirit nchq̄'i biyi' gol̄iigo doo yałti' da. ¹⁸ Dahagee nabih̄laagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íí ııdik'ash, ła'íí doo n̄dzil da hileeh: nitsilke'yu hadainih̄iyoodgo nádaahoshkq̄ah: ndi doo hagog'éego da ni'. ¹⁹ Jesus gábih̄nii, Nohwi'odla' édaadiḡhgo daałintoł'ij̄ııı, dahosahzhi' nohwił nahashtaq̄? Dahosahzhi' łaq̄ nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíl nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíí baa bíl hikai: nt'éego spirit nchq̄'ihíí Jesus yiłtsaq̄dá' dagoshch'í' ishkiinhíí nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lək'e, bizédí' tánwosh hahigháhdá'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíí nayıdıłkid gán̄iigo, Dadá' at'ij̄ godeyáhi? Alts'ı éq̄dá' at'ini, n̄ii. ²² łaḡee spirit nchq̄'ihíıq̄ biyi' onábıłt'ee, tú ałdó' biyi' onábıłt'ee, bizilheego ch'éh ábih̄ij̄go; bínıł'ááyúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'on̄nii. ²³ Jesus gábih̄nii, Ondlaq̄ayúgo, dahadín odlaaníí dawahá bá łaal̄ne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'í' ishkiinhíí bitaa hichago nádidilghaazhgo gán̄ií, Shíı oshdlaq̄; doo oshdlaq̄ dagee oshdlaq̄go áshııısj̄. ²⁵ Jesus n̄nee łaq̄go bich'í' dahikeego yiłtsaq̄dá' spirit nchq̄'i n̄dzilgo yich'í' hadziigo gán̄ií, Spirit nchq̄'i n̄lıni, doo yánıti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'aq̄zhi' onándáh hela', niłdish̄nii. ²⁶ Áídí' spirit nchq̄'ıı nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíılaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhíí daztsáni k'a'ánołih̄ silij̄; áík'ehgo n̄nee łaq̄go, Daztsaq̄ łaq̄, daan̄ii lək'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhíí bigan yiłtsoodı' náidnłq̄q̄zgo hizı'. ²⁸ Áídí' Jesus k̄ih̄ yune' ha'ayáádá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihií nt'é bighq̄ doo hadaandzood da lán? daabih̄nii. ²⁹ Jesus gádaabih̄nii, Spirit nchq̄'i ga'at'éhııı dáshııá' da'ch'okq̄ahgo zhá habıdı'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálılee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi n̄nee doo ła' bıgólısj̄ hat'ij̄ da. ³¹ Bitsilke'yu bíl ch'ıdaago'aah gán̄iigo, Shíı, n̄nee k'ehgo Niyááhíí,

nnee bilák'e shi'dolteełgo daashizilhee; áídí' taagi jji hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é niigo aníhíí doo bił ídaagozi da, áídá' nabídaadiłkidzhi' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áígee k̄ih yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu nayídaadiłkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa k̄il nadaagołni'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitahyú hadín itisgo at'éhi? daak̄ildi'nii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'ádahíí yiká anniidá' gádaayilnii, Dahadín shíí dantsé le' nziyúgo, án iké'zhi' hileeh doo, án dawa yá áil'ji doo. ³⁶ Chagháshé la' ilni'gee nyinlóz: áídí' dahyink̄tjigo bitsilke'yu gádaabilnii, ³⁷ Dahadín shizhi'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'éehíí náidnk̄tjyúgo, shíí náshidnk̄tini at'éé; la'íí dahadín náshidnk̄tinií doo shíí zhá náshidnk̄tj da ndi shides'a'íí ałdó' náidnk̄tini at'éé.

³⁸ John gábilnii, ShiNant'a', nnee la' doo bił daandlij dahíí nizhi'íí binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ji; áík'ehgo, Doo ágánt'ji da, daabiln'niid, doo bił daandlij dahíí bigha. ³⁹ Áídá' Jesus gábilnii, Doo ágádaabilndohnii da: dahadín shizhi'íí binkááyú godiyihgo áná'ol'jilíí, doo déenchq'ého áshikdoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nchq'go nohwich'j' na'iziid dahíí, án bił daagohiit'ji. ⁴¹ Hadín shizhi'íí bigha, Christ bíyéé daanohjilíí bigha, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'aniigo gánohwidishnii, Bik'ehgo'ihinañ bich'j' nayihiníííí da'aniigo bíyéé doleeł. ⁴² Dahadín díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníí dała'á nchq'go at'jigo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhq' doleeł ni'. ⁴³ Nigan nchq'go ánát'jil ánílsiyúgo nadnlgeesh; nigan dała'á áđih ndi dahazhi' ihinaahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikq' dilti'i, kq' dahazhi' dilti'íí biyi' yuyaa onnáhyúgo doo ná nzhq' da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nk̄tséés da. ⁴⁵ Nikee nchq'go ánát'jil ánílsiyúgo nadnlgeesh; nikee dała'á áđih ndi dahazhi' ihinaahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikq' dilti'i, kq' dahazhi' dilti'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhq' da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nk̄tséés da. ⁴⁷ Nináá nchq'go ánát'jil ánílsiyúgo ha'aah; nináá dała'á áđih ndi Bik'ehgo'ihinañ bilałt'áhgee goz'ąą yune' ha'ánnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nináá nakigo ch'iidn bikq' dahazhi' dilti'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhq' da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kq' doo nk̄tséés da. ⁴⁹ Daakówa kq' bee hadaakodilne' doleeł, ishijh k'ehgo, be'okąahíí natseedgo Bik'ehgo'ihinañ baa hi'niłk'í ishijh bee daadilk'qsh doleeł. ⁵⁰ Ishijh nk̄t'éé ndi doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzhgo ánálne'? Nohwiyi' ishijh daagolj' le', áídí' ilch'j' daanohjog le'.

10

¹ Áídí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'ąąyú túnlíínií Jórdan holzéhi hanaayú nyáá: ákú nnee baa nanáńsáq; áígee ilch'ígó'aah n'íí k'ehgo yich'j' yałti'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilnii, Ya' nnee bi'aa ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ³ Gábilnii, Moses nt'é nohwilniigo nohwá ngon'ąą lán? ⁴ Áídí' gádaanii, Naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíí layile'go isdzánhíí yil ilk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'ąą ni'. ⁵ Jesus gádaabilnii, Nohwijíí daant'izíí bigha díí begoz'aaníí Moses bee nohwich'j' k'e'eshchijj' lək'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinañ nnee áyílaadí' godezt'i'go nnee la'íí isdzán áyílaa. ⁷ Díí bigha nnee bitaa hik'e báq yits'ą'gháhgo bi'aa yil nlijj' doleeł; ⁸ Áí naki n'íí dała'á nádodleeł; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silij. ⁹ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihinañ layinlááhíí, dahadín ta ilk'iyóléh hela'. ¹⁰ Áídí' k̄ih yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínadaadiłkid. ¹¹ Jesus gábilnii, Hadín bi'aa yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'ńááyúgo nant'j' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíí isdzánhíí bikq' yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'ńááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chagháshé alts'iséhi baa bił nch'izezkai lək'e, yiká' ndaadilniih daabich'o'ńíigo; áídá' bitsilke'yu, Doo ágádaah't'ji da, daakołnii. ¹⁴ Áídá' Jesus daabiltsąągo doo bił bik'eh da lək'e, áík'ehgo bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ík'eh chagháshé shich'j' nihikáh le',

doo t'aazhí' daahínóhtá' da; bíí ga'adaat'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlii.
 15 Da'aniiigo gádaanohwíldishńii, Dahadín chagháshé akts'íséhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań
 bilakt'áhgee begoz'aaníí nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah
 hileeh. 16 Áík'ehgo dahnáidiktééhgo yiká' ndaadelńiiigo yá da'oskaad.

17 Áídí' lahyúgo Jesus dahnasdzaadá' nnee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá'
 nabídkid, Iłch'ígó'aahíí nt'éhi nílini, hago laa áshne'go ihí'naa doo ngonel'aą dahíí bee
 hinshnaa doleel? ńiiigo. 18 Jesus gábińii, Nt'é bigha nt'éhi shińńii? Doo hadín nt'éé da
 go'íí, dała'a zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá. 19 Bik'ehgo'ihí'nań ngon'aą lek'ehíí bígonksí go'íí,
 Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé'ch'ılchoo da, Doo
 nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnksí. 20 Nneehíí gábińii, Iłch'ígó'aahíí, ánists'ísédí'
 godezt'igo díí dawa bee ánsht'ee. 21 Jesus bíł nzhoggo bine'íígo gábińii, Dała'a zhá
 doo bee ánt'éé da: ti'i, dawahá níyéehíí naa nahonihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'inííh,
 áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílını níyéé doleel: áídí' yushdé' tsí'ılna'áhi dahntíłgo shiké'
 dahsinnáh. 22 Jesus áńíídá' nneehíí ádaatsídézkeezgo doo bíł gozhóq dago onádaa; dázhó
 háłdzilhíí bigha.

23 Áídí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íídá' gádaabińii, Nnee hádaaldzilíí Bik'ehgo'ihí'nań
 bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo dázhó bá nyee! 24 Bitsilke'yu Jesus áńííhíí bigha
 bíł díyadaagot'ee lék'e. Áídá' Jesus gánadaabiłdo'ńiid, Shichagháshé, nnee hádaaldzilíí
 zhá ya'okííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo dázhó bá nyee!
 25 Łíí bighán ha'í'áhíí bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háłdzilíí
 Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehgo itisgo bá nyee. 26 Bitsilke'yu díí
 daidezts'aądá' dázhó bíł díyadaagodzaago gádaaıłdı'ńii, Áídá' hadín zhá hasdábí'dilteeh?
 27 Jesus daabine'íígo gáníí, Nneehíí áí doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íí:
 Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa layile'hi at'éé.

28 Peter gábińii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'.
 29 Jesus gádaabińii, Da'anii gádaanohwíldishńii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkííyú, bitaa,
 báą, bichagháshé, bí'aa, dagohíí bini' shíí shigha la'íí yati' baa gozhónihíí bigha yits'á
 dahnyaayúgo, 30 Áń díí goldohíí biyi' gowa, bik'isyú, bilahkííyú, báą, bichagháshé, la'íí
 bini' dała'a gonenadín k'a'ánáhołąago, biniigodilńéhíí bíhii'né'go, baa det'aahi at'éé, la'íí
 lahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'aą dahíí yee hińaa doleel. 31 Áídá' ląągo dantsé
 daanlii n'íí iké'yú doleel; la'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel.

32 Áídí' Jesus áđih higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah lék'e; áígee bíł
 díyadaagot'ee; la'íí biké' hikaahíí nédaaldzid lék'e. Nakits'adahíí k'ihzhí' yil nnanákaigo
 bich'í' ágonéhíí baa bíł nadaagolńigo nkenágodidzaa, 33 Gáníígo, Isaa, Jerúsalemyú
 dekai; ákú shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, okąah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e be-
 goz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi bíłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, áídí'
 doo Jews dannlii dahíí yaa daashiktéehgo, 34 Shaa daadloh doo, hashída'ıltsaas doo,
 shik'ídaadihizheeh doo, la'íí daashizilheeh doleel; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

35 Áídí' James hik'e John bíłgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áazhgo gáyilńii,
 NohwiNant'a', nt'é níhókeedíí nohwá lanle'. 36 Hant'é nohwá áshle' haht'íí gá'?
 bíńii, Jesus. 37 Gádaabińii, Ízigo ánt'ee sínliige la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa
 doleelgo, la'íí ni'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo nohwá ngon'áah. 38 Áídá' Jesus
 gádaabińii Nt'é shíhóhkeedíí doo bígonksí da laa: idee be'ishdłąahíí be'ohdłąago bínołdzil
 née? Baptize be'áshi'dilń'eíí bee baptize ánohwi'dilńe'go bínołdzil née? 39 Bínłdzil,
 daabińii. Jesus gánabiłdo'ńiid, Idee be'ishdłąahíí da'anii be'ohdłąa doleel, baptize
 áshi'dilńe'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilńe' doleel, 40 Áídá' shigan dihe'nazhinéé dago-
 híí shi'eshganzhinéé sodaa doleelíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; áí dahadín bá
 ilch'í'golzaahíí zhá baa godet'aahi at'éé. 41 Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíí James

hik'e John ádaaniihí daidezts'aqáda' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lək'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu ıla'áyílaago gádaayihni, Doo Jews daanliđ dahí bánt'an daanliđgo ha'nili isná ádaabikšigo bá nadaant'aah; ła'í bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehí da'ániyú ádaat'igo ádaabikšigo bídaagonoşj. ⁴³ Áída' nohwihí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áída' dahadín nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihí, án nohwá áil'ji le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadín nant'an nshli le' nzihí, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shí, nnee k'ehgo Niyááhí nshli ndi, doo hadín shich'onihí bigha niyáa da, áída' nnee bich'oshnihí bigha niyáa, shi'ihina'í nnee ła'ni bá nahishnihí bigha niyáa.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jerikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee ła'ago biłgo náńsáago nnee bińáa ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'hí, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názaředí' gólíni, higaalgo nnee bińáa ágodini ya'ikonziđá' nádidilghaazh nkegonyaaago gání, Jesus, David biYe' níni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee ła'ago, Godnch'áad, daabihni: áída' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' níni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáago gání, Yushdé' daabihdohni. Áík'ehgo nnee bińáa ágodiní yich'í' ánniidgo gádaabihni, Nił gozhógo nádndáh: yushdé' nihni. ⁵⁰ Íicho idáidilsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáa. ⁵¹ Jesus gánábido'niid, Nt'é ná áshle' hánt'ji gá? Nnee bińáa ágodiní gábihni, SheBik'ehń, desh'jigo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábihni, Ti'i, ni'odla'í nł'éego ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' bińáa nágosdliđgo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu biłgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage ła'í Béthany golzeezhi', dził Olives holzéhi si'aagee, áídí' bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyihniigo, Ti'i, nohwáđhyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'qoogo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohłoqs. ³ Dahadín, Nt'é bigha k'e'oh'ad? nohwihniyúgo, gábidohnih, NohwiNant'a' hánt'ji; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohłoqs. ⁴ Áík'ehgo o'ááz, ákú túlgayé zhaazhé kih bitah na'iztínhí bahyú ch'ína'itihgee dahast'qoogo yaa n'ááz, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee ła' nadaaziiní gádaabihni, Nt'é bigha túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus ánihi bee ágádaabihni; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayehí Jesus yaa daizlqozgo bidiyágehí biká' dahdaiheznildá' Jesus túlgayehí yiká' dahnezdaa. ⁸ Nnee ła'ago bidiyagé intínyú yidaagosteel lək'e; ła'ihí ch'il palm bits'adaaz'aahí nadaayihilgeeshgo intínyú yidaagosteel. ⁹ Nnee bádih náseeł ła'í biké'dí' náseeł daadilwoshgo gádaanii, Hosánna: NohweBik'ehń bizhi' yee higaalı ba'ihégoşini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaalinelt'aqhi, nant'aa n'í k'ehgo nohweBik'ehń bizhi' bee kú ngowáhí ba'ihégoş: da'tiséyú goz'aqáđ', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemýú nyáago da'ch'okqah goz'aq yune' oyáa: ákú dawahá daineł'jídá ilk'dá', o'i'áago Béthanyú nakits'adáhi biłgo onákai.

¹² Iskaq hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silji; ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'aq goljiigo o'áago yiłsaago yaa nyáa, nt'éhéta baa dahsné' nolj nziigo: áída' yaa nyáadá' doo nt'é baa dahsné' da łaq, bit'aq zhá, figs doo hwahá daant'aq dagee goldohí bigha. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábihni, Kodí' godezt'i'go doo hadín nits'á'dí' nest'a' náyódáá at'éé da. Ánihi bitsilke'yu daidezts'aq.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemýú hikai: áígee da'ch'okqah goz'aq yune' Jesus ha'ayáago, baa nada'inihi ła'í nada'ihni ch'inihiyood nkegonyaa, ła'í zhaali yiká' ilkáh ch'ínadainihí naz'aaní nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahinihi biká' dah'sdáhá aldo' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okqah goz'aaní ihniyú ch'ínayiné' dago ngon'aq. ¹⁷ Áídí' bił ch'idaago'aahgo Jesus gádaabihni, Ya' díńko doo bek'e'eshchji da née? Shikihí nnee iltah at'éego hadaazt'i'í dawa kih biyi' da'ch'okqahí holzeego hoji doleeł, áída' nohwihí daan'ihí bigowá ádaagosolaa łaq. ¹⁸ Begoz'aaní ye'ik'eda'ihí hik'e okqah yebik'ehi

itisyú nadaandeehi díí ya'ikodaanzjídá' hagog'éégo daabizilheehíí ch'éh yaa natsídaakees: áídá' bee yił ch'ígó'aahíí nnee dawa bił díyadaagot'eehíí bigha yédaaldzid lék'e. ¹⁹ Áídí' o'i'ááyú kih goznildí' onádzaa.

²⁰ T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íí naach'okahgo bikeghadí' náhesgago daayiltsaa lék'e. ²¹ Jesus áníí n'íí Peter yénálniihgo gáyihni, NohweBik'ehni, isaa, ch'il fig doo nant'áá át'éé da biłnii n'íí náhesgaa laa. ²² Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihinañ baa daahohłigo daahohdlaa. ²³ Da'anii gádaanohwiłdishnii, Dahadín díí dził bich'í' hadziigo, Yúwehégo dihi'nahgo túnteel biyi' oni'dolné', yiłniiyúgo, la'íí bijíí biyi'dí' doo bił nagoki dago, áídá' ánííhíí begolne' yodlaayúgo, da'ánííhíí k'ehgo bá ádolníí. ²⁴ Áí bigha gádaanohwiłdishnii, Dant'éhéta da'ohkaahgo daahohkeedíí nohwaa do'né'go daahohdlaa, áík'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íí dahayú nasozjigo da'ohkaahgee dahadín nohwil dahgoz'aa lék'eyúgo baa nágodenoh'aah; áík'ehgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíí doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áídá' doo baa nádaagodeso'aa da lék'eyúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíí áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áídí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okaaah goz'aa yune' Jesus anádaalgo okaaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi la'íí Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabiłnii, Hadín bik'ehgo ánánt'jil? Hadín naa godin'áago ant'jil? ²⁹ Jesus gádaabiłnii, Shíí áldó' dała'ándi nanohwíłdishkid, shil nadaagołni'yúgo, shíí áldó' hadín bik'ehgo ánásht'jilíí nohwil nagoshni' doleel. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká' dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Shil nadaagołni'. ³¹ Lił yádaakti'go gádaahildi'nii, Yaaká'dí'go daan'nihyúgo, gánohwiłniih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaa da lán? ³² Áídá', Nnee bits'á'dí'go daan'nihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nlij n'íígo yídaagołshíí bigha. ³³ Áík'ehgo Jesus gádaayihni, Néé doo baa nadaagołni'da. Jesus gánabiłdo'niid, Shíí áldó' hadínbik'ehgo ánásht'jilíí doo nohwil nagoshni' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iinií ágólaa, la'íí bá yináadaéz'ini yá ch'ígohet'aa dá' nzaadyú ni' goz'aa yú óyáá. ² Da'nest'aa geee ngonyáago bána'iziidi bidahts'aa bá yináadaéz'ini yich'í' oyił'a, binst'aa' la' bá náyiné'go. ³ Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtłizhdá' dádíłkoqohgo onádais'a'. ⁴ Áídí' bána'iziidíí la'ihí onaayıl'a; án bitsits'in yinída'desnih, la'íí ncho'go ánadaabił'jídá' án áldó' onádais'a'. ⁵ Áídí' la' onaayıl'a; án daizes-híí; áídí' da'áík'ehgo ląągo odaihes'a', la' nyída'eshtłizh, la'ihíí nadaistseed. ⁶ Áídá' dała'á ná'godzii lék'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a, Shiye' daidnłj doleel, niigo. ⁷ Áídá' bidahts'aa yináadaéz'ini gádaahildi'nii, Díí dahts'aa hentínií biyéé doleelíí át'éé, yushdé', daazoldee, áík'ehgo biyéé doleel n'íí daanohwíyéé doleel. ⁸ Áík'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-híídá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. ⁹ Áídá' dahts'aa hentínií biyééhíí hago ádaabile'sha'? Án nádahgo dahts'aa bá yináadaéz'íí n'íí naiłtseedá' dahts'aa hentínií la'ihí yá ch'ínagohet'aah. ¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e' eshchiinií doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí, hagon'áagee dantsé si'aaní silij; ¹¹ Díí nohweBik'ehni bik'ehgo ánagot'jil, áí daanéel'jigo nohwil díyadaagot'ee, nihií daahohshíí née? ¹² Áídí' Jesus ha'adaikt'e' hádaat'ji ndi nnee lani yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bíí ádaabiłniigo yídaagołsi lék'ehíí bigha; áík'ehgo bits'á' okai.

¹³ Áídí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yił daagot'ini biłgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yaakti'gee daabihiljizh, daabich'o'niigo. ¹⁴ Áí baa hikaigo gádaabiłnii, Ilch'ígó'aahíí, da'anii

ánniigo, nnee doo béníldzid dago yánlti'go bídaagonlzi; nnee doo la' itisgo sínltij da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í'zhínéégo goz'aaní da'aniigo baa ích'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniigo begoz'aą née? Née dah née? ¹⁵ Bich'í' nadaahii'niil née, née doo bich'í' nadaahii'niil da née? Áídá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígólsigo gádaabihni, Nt'é bigha yashti'í bee daashojizhgo ádaashidohnii? Zhaali la', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'íí. ¹⁶ Áík'ehgo la' baa daiz'aą. Jesus gádaabihni, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aą? Caesar bíyéhi laą, daabihni. ¹⁷ Áík'ehgo Jesus gádaabihni, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohniil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíí Bik'ehgo'ihí'nań baa daanohniil. Áígee nneehíí bil díyadaagot'ee lék'e.

¹⁸ Áídá' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadikidgo gádaani, ¹⁹ Ích'ígó'aahíí, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchij lék'e. La' nnee bik'isn bi'aa yits'á' daztsaąyúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehíí bik'isn n'íi bi'aa yił nnádo'neelgo bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniil, niigo. ²⁰ Lah nnee ík'isn gosts'idi daanlij lék'e, ái dantséhií nnáago bichagháshé doo la' dago daztsaą. ²¹ Bik'isn nakigeehií yił nnaná'náago dananástsaą, bichagháshé doo la' dago; taagigeehií da'ágánánadzaa. ²² Ík'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bichagháshé doo la' dago. Dá'ík'é'yú isdzánhií áldó' daztsaą. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíi bi'aa dolee? Ík'isyú gosts'idihíi dawa yił nadaaznaada'. ²⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi doo bídaagonolsi dahíi bigha da'óksiih shi ya'? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'íkse' da, doo ndaagoch'ihiniigo nnádaach'íkse' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínií k'ehgo daagoch'ilíi. ²⁶ Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' ánihií k'ehgo nanezna'íi naadikáhíi doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyiłni, Shíi Abraham yokaąhií nshij, Isaac, Jacob áldó' yokaąhií nshij. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íi yokaąhn nlij da, daahinaahíi zhá: áígee nohwíi dážhó da'óksiih.

²⁸ Begoz'aaníi ye'ík'eda'íchíhi dała'á nneehíi Jesus yił lahadaadit'áhgo yidezts'aądá' Jesus goyáągo t'aązhi' yich'í' hadziigo yígólsiidá' nayidikid gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábihni, Dantsé begoz'aaníi díinko, Israel hat'íi daanohlíni, ídaayesóts'aą; Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Nant'án dała'á nlij; ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhqo le', niyi'siziinií dawa bee, ninatsekeesíi la'íi ninawodíi dawa bee; ái dantségee begoz'aaníi at'éé. ³¹ Nakigeehií ágánánat'éé, Nit'ahdí' gólínií nił nzhqo le', dani ídił njóóhíi k'ehgo. Díi begoz'aaníi bitisgo at'ééhií doo la' da. ³² K'e'íchiihií gábihni, Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlij, nnihií da'anii ánnii, Ích'ígó'aahíi, ba'ashhahíi doo la' da, dabíi zhá: ³³ Án kojíi dawa bee koł nzhqogo, konatsekeesíi dawa bee, koyi'siziinií la'íi konawodíi dawa bee, la'íi kot'ahdí' gólínií koł nzhqogo, dakó ídił ch'ijóóhíi k'ehgo, ái okaąhgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nch'ihiniíkií dawa didlidíi, la'íi natseedíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nch'ihiniíkií dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'íchiihií góyáągo hadziigo Jesus yígólsiidá' gábihni, Bik'ehgo'ihí'nań bilałt'áhgee daanliinií k'azhá itah nleeh laą. Ái bikédí'go nnee daaste'go doo hadín nabínáníkiid da.

³⁵ Jesus da'ch'okaąh goz'aą yune' ích'ígó'aahgo gáníi, Hagot'éégoshá' begoz'aaníi ye'ík'eda'íchíhi Christ David biye' nlij, daanii? ³⁶ David dabíi Holy Spirit yábiyikti'go gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyiłniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú nińilzhi'. ³⁷ David dabíi sheBik'ehń biłniigo bozhíi; hagot'éégoshá' biye' nlij áídá'? Áígee nnee láągo bil daagozhógo daidezts'aą lék'e.

³⁸ Jesus ích'ígó'aahgee gáníi, Begoz'aaníi ye'ík'eda'íchíhi baa daagonohsaą, ái bidiyagé daanneezihi daagolíigo nakaigo, la'íi na'hinih nadaagoz'aąyú bich'í' ádaach'iniigo bil daanzhqq, ³⁹ Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbiłhyú itah dahnánáztąago, la'íi da'idaągee nnee ízisgo ádaat'eehií dahnádinbiłhyú itah

dahnaháztaago aldó' bił daanzhoq: ⁴⁰ Áí isdzané itsaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, la'íi daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okqah: áí itisgo biniigonk't'éégo bándaaagodot'aal.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadí bit'ahgee dahnezdaa, nnee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yineł'íigo: nnee ląágo hádaakdzilí bizhaali doo alch'idé odaayihilkaad da lək'e. ⁴² Áídá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi ákú nyáágo zhaali naki doo ílínihi da oyilkaad, áí nakigo zhaalilché'é íłł. ⁴³ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká ánniidgo gádaayilnii, Da'anii gádaanohwıldishnii, Áí itsaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaakdzilí bizhaali dálahzhí' zhá odaiheskaad, áídá' bíłhíi tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íi oyilkaad.

13

¹ Áídí' Jesus da'ch'okqah goz'aadı' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dala'á gábilnii, Ilch'ígo'aahíi, dín'íi, tséé ntso laq nł'éhi, la'íi kłh ntso laq gonk't'éhi goznil! ² Jesus gábilnii, Ya' díi kłh ízisgo ádaagoszaahíi hí'íi née? Díi tséé ilká' dahnagoznilíi doo la' ilká' dahnast'áq da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ³ Áídí' da'ch'okqah goz'aaníi hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew biłgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwıl nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bigózi doleel? ⁵ Jesus gádaabilnii godeyaa, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onohok't'e hela': ⁶ Nnee ląágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshłi, daaniigo; áí nnee ląágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonkaadíi ba'ikodaanohsj, la'íi nagonkaadíi baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijíi natsídaahiltq' da le'; áí dawa begolne'hi at'éé ndihíi t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'í' nanágonkaad doleel, la'íi nnee dala'á binant'a' daagolínihíi aldó' ilch'í' nanágonkaad doleel: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleel; shiná' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nyé'i daats'idits'ag doleel: áí koniidaagonk't'éehíi begodigháh doleel.

⁹ Áídá' ídaa daagonohdzaq: yánadaaltihíi yaa nádaanohwide'aah doleel; Jews ha'anátséh nagoznil yune'hanohwínáda'ıltsas doleel; la'íi nant'ánchań hik'e ízisgo nant'án daanliníi daabináal shaa yádaakti'go biyahzhí' nadaasozji doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ntsé bił na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú bił desohkaigo yánadaaltihíi yaa daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshq' dishniih doo daanohsj da, la'íi doo nohwiini' ląá da le': áídá' daazhógo nohwaa hi'né'íi baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíi yádaakti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yałti' doleel. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiiltéeh doleel, la'íi nnee la' biye' ágáyidoliił; chagháshé bitaa, báq biłgo yich'í' nanáda'idziidgo, ádaaniigo nabi'ditseed doleel. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bighq nnee dawa bił daanohchq' doleel; áídá' dahadín dąngont'i'zhí' dahildqhíi hasdábi'dolteel.

¹⁴ Áík'ehgo golchqohgo o'n'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yałti' n'íi, doo bágoz'aq dagee sizjiigo daah'jídá', (dahadín áí yózhíihíi bił ígózi le',) hadíi Judéa golzeeyú daagolíníi dził naz'aaníi yich'í' okeeh doo. ¹⁵ Dahadín bikłh biká'yú dahsdaahíi gódah ch'ínádahgo bikłh yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. ¹⁶ La'íi dahadín k'edolzaahíi yiyi' na'iziidíi t'aqzhí' bidiyagé yaa nánódáh hela'. ¹⁷ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'íi isdzané mé' daabilbe'íi bá góyéé doleel! ¹⁸ Haihíi biyi' ágónéh hela', daadohniigo da'ohkqah. ¹⁹ Áígee goldohíi Bik'ehgo'ihí'nań dawahá ayíilaadi' godezt'i'go díi jłzhí' goyéégo nagowaahíi áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²⁰ Áígee goldohíi nohweBik'ehń doo dé'igodégo ayíilaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áídá' nnee bitahasdlaahíi, dabíi yitahezlaahíi bighq áígee goldohíi dé'igodégo ayíilaa. ²¹ Áígee nnee la', Daadeh'jł, Christ kú naghaa; dagohíi,

Daadeh'íí, nlahyú naghaa, nohwííiyúgo, doo daahohdlaa da: ²² Christ ádaadil'iiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'igóziníí ch'i'nah ádaile', la'íí izisgo ánda'ol'ííh doleeł, yídaanel'aayúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikaad doleeł. ²³ Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa: ídaayesółts'aq, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwíł nagosisni'.

²⁴ Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilhił doleeł, t'égoná'áíhíí doo bee got'íí da doleeł, ²⁵ Ts'iksqsé yaádí' nanihidéh doleeł, la'íí yáázhi'go inawodíí nagohi'naa doleeł. ²⁶ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, la'íí dázhó shits'á'idindláádgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíí díí'dí', ni'gosdzán nel'aqádí' yáa nel'aqazhi' íł íla'ádaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwíł ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołsı: ²⁹ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaalzhi' ałhánégo godziihgo bídaagonołsı: ³⁰ Da'anii gánohwíłdishnii, díí daalinolt'ííhíí doo nohwee ch'igonáh da, díí ádaanohwíłdénii'díí dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáa hik'e ni'gosdzán bíłgo bech'igonáh doleeł; áídá' shiyati'íí doo bech'igowáh da doleeł.

³² Hadíí bijíí shíhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígółsı da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí la'íí biYe' ndi doo yídaagołsı da, shiTaa zhá yígółsı. ³³ Da'os'ah begonáh shíhíí doo bídaagonołsı dahíí bigha ídaa daagonohdzaa, biká nádaadeht'ííh, la'íí da'ohkaah. ³⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíí bíyéé gólíníí yebik'ehgo áyíłaa, dała'á daant'íígee binasdziiid gol'íígo; la'íí dáádít'íh yaasidaahíí nádét'ííhgo yágon' áq. ³⁵ Áík'ehgo nádaadeht'ííh: bik'íh golíníí da'os'ah nadáh doleełíí doo bídaagonołsı da, o'í'áqgo shı, t'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaaniigo, dagohíí t'ahbı shı nadáh doleeł: ³⁶ Doo nádaadeht'ííh dayúgo dahıko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwíłdishniihíí da'ái nnee dawa ádaabıłdishnii, Nádaadeht'ííh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniihgo da'idaaqzhi', la'íí bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaaqzhi' naki yılkaah godziih: okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi bíłgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayıłtsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchijı lek'e. ² Áídá', Doo da'idaaqhíí bijíí daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochijıhgo godnch'aad doleełhi at'ééhíí bigha, daanii.

³ Béthanyú Simon, lóód doo ínádih dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íí, bigowa yune' Jesus iyaqgo sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán íłni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áqgo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'ılgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lek'e. ⁴ Áígee la' doo bíł dávik'eh dago gádaakıłd'ı'ıı, Nt'é bigha ik'ahíí da'íłí yishchijı? ⁵ Ik'ahíí taadn gonenadın zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlııgo nahaznii lánshı n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahı'ııh le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yída'ıłtah lek'e. ⁶ Áídá' Jesus gánıı, Doo nt'é daabıłdohıı da; hant'é bigha nadaanołt'og? Nt'éégo áshııłaa. ⁷ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'ııgee nt'éégo ádaa'ıı doleeł: áídá' shihíí doo dahazhi' nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁸ Yınel'aqahıı aqł layııłaa: doo hwahá leeh shı'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'ı yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'anii gádaanohwıłdishnii, Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'gonı'gee, díí isdzán adzaahıı baa na'gonı' doleeł, bee bíná'godııhgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'ádahıı itah nłni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'ıyı'aah doleełgo. ¹¹ Áí daidezts'aqadá' bíł daagozhóq lek'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aq. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'ıyı'aahıı yiká' déz'ıı.

12 Bám benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaaní, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goniigee dibelí zhaazhé zesdjidá', bitsilke'yu Jesus gádaayihni, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaaní hayú ná ilch'í'daagohiidle? 13 Áídí' bitsilke'yu naki oyi'á', gáyihniigo, Ti'i, kih goznilyú doh'aash, áígee nnee lá' tús tú beyo'áli nohwaa hináh doleel: án biké'doh'aash. 14 Dahayú ha'ayááyú, nnee bigowá golíiní gábilidohni, Ilch'ígó'aahí gánihni, Gosta' nakaahí hayú bágoz'áá, ákóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bil da'isháá doleel? 15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'áá yune', ilk'idá' dawa sinili, nohwiba' goz'ááyú bil nkáh doleel: ákóne' nohwá ilch'í'gohle'. 16 Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kih goznilyú ó'ááz, ákú Jesus da'adaabihni n'íi k'ehgo yaa n'ááz: áígee bitis hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaaní ilch'í'daizlaa. 17 Áídí' o'í'ááyú Jesus nakits'adahí yil hikai. 18 Áígee da'iyáago naháztaáda' Jesus gání, Da'anii gánohwidishni, Nohwí lá' ch'ishinoh'aah doleel, hadín bil da'á' ishaaní. 19 Áík'ehgo doo bil daagozhó dago da'á daantíigo, Ya' shíi néé? daabihni nkegonyaa. 20 Jesus gádaabihni, Nakits'adah daanohiiní da'á, hadíi its'aa biyi'zhí' da'á bil éedisht'áhi. 21 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, dá shaa k'e'eshchiiní shee godolni: áídá' nnee ch'ishi'aahí bá góyéé doleel! Ái nneehí doo bi'deshchij dayúgo bá nt'éé doleel ni'.

22 Da'iyáago Jesus bán náidn'áago ya'ihénzigo oskáada' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitainii, Nkóh, daohsá: díi shits'í át'éé, niigo. 23 Áídí' idee beda'iskaaní náidnkáá, áí ya'ihénzigo oskáada' íltah daizkáago dawa daayodlaá. 24 Jesus gádaabihni, Díinko shidil nnee láágo bá idijookí bee ánidégo Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bilgo lángont'aahi at'éé. 25 Da'aniiigo gádaanohwidishni, Kodí' godezt'í'go dahts'aa bitoohí doo naanashdláá da, dahadí bijij Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'ááyú ánidéhi naadishdláágo zhá.

26 Áídí' sí lá' hadaidez'áada', dzil Olives holzéhi si'ááyú okai. 27 Áígee Jesus gádaabihni, T'é'go áshi'dilne'híi bighá daanohwigha t'áazhí' ádaahne': díi baa k'e'eshchiiní k'ehgo, Dibelí Nanyoodíi biní'dishní, áík'ehgo dibelíhíi da'adzaayú nkenelt'ee doleel. 28 Áídá' dasiitsáadí' naadisdzaago Gálileeyú nohwádhí disháh doleel. 29 Peter gábilni, Nnee dawa nits'á' t'áazhí' ánádaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. 30 Jesus gánábilido'niid, Da'aniiigo gánidishni, T'é'go tazhik'áne doo hwahá nakidn ániid dadá' taadn, Án doo bígonsí da, shildiníil. 31 Áídá' Peter nawode gábilni, Da'á' níl dastsaa ndi, Án doo bígonsí da, doo nildoshni at'éé da. Lá'ihíi bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanniid. 32 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ááyú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Dádzáá nahísóotáá, oshkáahyú déyááda'. 33 Áídí' Peter, James, lá'íi John yil okai, áígee Jesus dázhó doo bil gozhó dago bijíi nniid nkegonyaa lék'e. 34 Áík'ehgo gádaabihni, Shiyi'siziiní dázhó doo bil gozhó da, dá'ázhá dastsaahí ga'at'éé; dádzáá nahísóotáago daadeh'íi. 35 Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' adzaadá' okáah, gáníigo, Bígonedzaayúgo, díi shich'í' begodighahí shits'á'zhí' begodogaal. 36 Gánadí'ni, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díi hishdláá doleelí shits'á'zhí' áne': áídá' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. 37 Áídí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáyihni, Simon, ilhosh néé? Da'á' ledihikeezhí' ndishá' doo dín'íi le'ágot'ee da néé? 38 Daadeh'íigo da'ohkáah, nanohwída'dintaah bídaanoldzil doleelíi bighá. Nohwiyi'siziiní da'anii hat'íi ndi nohwits'ihíi doo nldzil da. 39 Áídí' onaanádzayú da'ágánadí'niigo naa'okáah. 40 Áídí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáá, (dázhó bil daanzigo,) áígee hant'é daanii shihíi doo yídaagoksí da lék'e. 41 Taadngee baa naanádzáágo gádaabihni, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí, shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'ishi'det'áahíi ilk'idá' biká' ngonyáá. 42 Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíi kodí' higaal.

43 Dagoshch'í' Jesus t'ah yahtí'dá', Judas, nakits'adahí bil itah níni, nnee láágo bésh

be'idiltishé la'íi tsj be'idiltishé dahdaayiníigo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'íchíhi, la'íi Jews yánazini daabides'a'íi yil nátsáá. ⁴⁴ Ch'íb'aaah doleekí ik'idá' bebígózi doleekí yengon'áá lək'e, gáníigo, Hadín hist's'osíi án doleek; daahótsodgo binádaadeh'íigo bil dohkáh. ⁴⁵ Áík'ehgo Judas ákú nýáágo dagoshch'í' Jesus yich'í' daheswodgo, lch'ígó'aahíi, lch'ígó'aahíi, yilniigo yizts'qs.

⁴⁶ Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayitsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziiníi dala'á bibéshbe'idiltishé hayidziigo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontlzhgo bijaa naidnlgizh lək'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nánksaahíi gádaayilni, Ya' besh be'idiltishé la'íi tsj be'idiltishé dahdaanohniigo daashótsodgo nánoksaa née, in'íhíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jji la' da'ch'okaqah goz'aa yune' nohwil ch'idaagons'h'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashótsod da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleehíi bigha anágot'íjil. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee ániid nagháhihi nak'á'ligaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lək'e; án nnee ániid nakaiyéhi bil ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'á' binasti' n'íi yiyi' halwodgo dálichigo ch'a'olwod.

⁵³ Nnee Jesus daabiltsoodíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yil hikai: áígee okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'íchíhi bilgo íla'adzaa lək'e. ⁵⁴ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih bináa lé'dit'íh yune' ha'ayáa: áígee kq' dilth'zhí' aasinilíi yil naháztqá, naniildziigo. ⁵⁵ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánadaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'íigo, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'íi ndi doo la' da lək'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yádaakti' ndi doo la' lək'ee da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizí'go léda'ílchoogo baa yádaakti', gádaaniigo, ⁵⁸ Án gáníigo daadihiits'ag ni', Díi kih biyi' da'ch'okaqahi nnee áyíílaahíi taanágoshni, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíi nnee doo áyíílaa dahíi anágoshde', niigo. ⁵⁹ Gádaanii ndi doo lək'eego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'íhí'gee hizí'go Jesus nayidilkidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nniihgo hadziih da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yádaakti'íi hago'at'éé? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'aaqzhí' hanádzii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínadilkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ Dilzini biYe' níjii née? bilni. ⁶² Jesus, Ha'oh, án nshíjii, nii: shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídaágo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidołtséel. ⁶³ Áík'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé ídánayihesdzíjzda' gáníi, Nt'é bigha nnee la'i baa nanaagolni' doleel? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yaakti'íi daadisots'aa: hago't'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bángonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, la'íi binii yináda'isti'dá' nádainłts'í, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánti'yúgo, hadín náninłts'í shíhíi nohwil nagolni', daabilniigo; la'íi aasinilíi bit'adaayika' lək'e.

⁶⁶ Peter yúyahyú kih bináa ledn'aahíi biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáa: ⁶⁷ Án Peter kq'zhí' naniildziilgo yo'íjda', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne níni, bil na'aash ni', bilni. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nniigo anniihíi doo bigonsi da, nii. Áídí' kih bahgee ch'ínágoheh'ááyú ch'ínyáa; áígee tazhik'áne ánniid lək'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiłtsaa, áík'ehgo áígee naziiníi gáyilni, Díi nneehíi ái itah níjii. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dét'íhék'e áígee naziiníi Peter gánadaayildo'niid, Da'anii ni ái itah níjii: Gáileedí' gonlji, ái yádaakti'híi k'ehgo yánti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego ncho'go yaakti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yádaakti'íi doo bigonsi da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áne ánado'niid nakidnee. Peter Jesus gábilniid n'íi yénalniih, Tazhik'áne doo hwahá nakidn ániih dadá' taadnee, Án doo bigonsi da, shildinniil. Ái yaa natsekeesgo hichag lək'e.

15

¹ Hayilkááyú okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi yánadaaltihi dawa bilgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchij, áidí' hidaist'oodá' dahdainl'óozgo Pílate yaa daidez'aa. ² Áígee Pílate Jesus nayídilkid, Ya' ni Jews ízigo biNant'a'i n'íi n'ée? Da'áígee ánnii, bilnii, Jesus. ³ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí doo alch'idéyú baa dahgoz'aa da; ndi doo nt'é nii da l'ek'e. ⁴⁻⁵ Áík'ehgo Pílate nabínadilkid, Nihíi doo nt'é shilmnii da n'ée? Doo alch'idéyú naa dahgost'aa da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idáagee ha'áshijeedíi da'á, hadíi n'nee hádaat'iinií, Pílate bá ch'ínáyilteeh l'ek'e. ⁷ Áígee n'nee, Barábbas holzéhi, ha'ásitij l'ek'e; án n'nee nant'an agohet'aa nkegonyaago nada'iltseedihi yil ha'áshijeed. ⁸ Áík'ehgo n'nee Pílate yaa nánlsáago daadilwoshgo gádaayilnii, Da'ánál'ijhíi k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteehgo hádaah'tij n'ée? bilnii, Pílate. ¹⁰ Pílate yígólsj, n'nee dawa Jesus bil daanzh'ohíi bigha okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí Jesus yik'edaanniihgo baa daabidez'aa. ¹¹ Áidá' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi n'nee láago íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayilniiigo, Barábbas nohwá ch'ínánl'teeh, daadoh'nii. ¹² Áík'ehgo Pílate gánádaabild'niid, Jews ízigo biNant'a', daadoh'niiigo daahohshihishá' hago laq nohwá áshl'éh áidá'? ¹³ Áidá' nnádaadilghaazhgo, Tsji'lna'áhi bího'ka'go zodéé, daan'ii. ¹⁴ Nt'é bigha, hant'é bee nch'og'go adzaago? nii, Pílate. Áidá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, Tsji'lna'áhi bího'ka'go zodéé, daan'ii.

¹⁵ Áík'ehgo Pílate n'neehíi yil daagoyilsh'og' hat'ijigo Barábbas bich'ij' ch'ínáink'ijí, áidá' Jesus habi'oltsaazdá' tsji'lna'áhi bího'ka'go zideego n'neehíi yaa daidez'aa. ¹⁶ Áidí' siláada yáná'itih goz'aa yun'e, Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. ¹⁷ Áidí' diyágé lichiiigo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi náníhezwozgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áidí' daidn'isigo ádaadil'ijigo, Gozh'og', Jews ízigo biNant'a' n'líni, daabilniiigo yaa daadilwosh nkegonyaa l'ek'e. ¹⁹ Áidí' tsj bee bitsits'inyú nádainl'thish, áidí' bik'ídaadihizheeh, áidí' biyahzhij' nádaahilzhishgo daayokqah nádaadi'niihé l'ek'e. ²⁰ Aq' baa daadlohdá' diyágé lichiiigo dot'izh n'íi yaa daidn'itsoozdá' dabíi bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áidí' tsji'lna'áhi yiká' daizilheeyú bil nádez'aa. ²¹ N'nee la', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaal'go, siláada tsji'lna'áhi yogheel'go ádaabizlaa. ²² Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bil nánz'áá; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daizk'áá; áidá' doo yodlaq da. ²⁴ Áígee tsji'lna'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé ilta'isniiigo yigha da'dil'jo' l'ek'e, hadíi gonesnaahíi bíy'éé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézzgee tsji'lna'áhi yídaabiskal l'ek'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago díinko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZIGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchij. ²⁷ Áígee n'nee da'in'ijhíi naki al'dó' Jesus ba'ashhahdí' tsji'lna'áhi bídaahaska', la' dihe'nazhin'éégo, la'íi be'eshganzhin'éégo. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e' eshchiinií, Begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi bil da'ch'otag l'ek'e, nii n'íi begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ihikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáal'go gádaan'ii, Háhá', biyi' da'ch'okqahíi taagoshn'ilgo taagi jii hileehgo ánagoshdle', n'ni ni', ³⁰ Halaa, dani hasdá'idnlteehgo tsji'lna'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. ³¹ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus yaa daadloh, gádaahild'niigo, N'nee la'íi hasdáiyihinií; áidá' bíhíi doo hasdá'idilteeh da. ³² Christ, Israel hat'íi'íi ízigo biNant'a' n'liinií, halaa tsji'lna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiltsaago zhá daahohiidlaq. Áidí' bit'ahyú tsji'lna'áhi bil bídaach'iskahíi yati' yee daabokáal l'ek'e. ³³ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhij' ni' biká' dahot'éhé godilhil gozlij l'ek'e. ³⁴ Taagi nehenkéézzgo Jesus nádidilghaazhgo gán'ii, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíi,

Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é laa bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ La' áígee nadaaziiníí daabidits'ago, Isaa, Elías yich'í' anii, daanii. ³⁶ La' nádilwodgo tú daabits'osíí vinegar yiyi' naiz'aa, ádí' tsí yaa dahyiz'aa go Jesus bizé'zhí' dahyída'nhtsih, gáníigo, Ntsént'ah; bídaagonolzih, Elías baa higháhgo nanábidilteeh shí. ³⁷ Ádí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kîh biyi' da'ch'okaahíí biyi' yune' daadintsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idláád lék'e.

³⁹ Siláada da'á gonenadín binant'a'íí Jesus bich'í'go siziiníí Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yígolsíídá' gáníí, Díí nneehíí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni laa. ⁴⁰ Isdzané anahdí' nazíí daabine'íígo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joseš baahíí, la'íí Salóme bílgo, itah nazíí lék'e. ⁴¹ Áí Jesus Gálileeyú naghaadá' biké' anakah lék'e, bich'odaaniigo; la'íí isdzané Jerúsalemyú bíl hikaihíí aldó' láágo itah nadaazíí.

⁴² K'ad o'i'aahyú ilch'í'golne'íí bijíí, áí iskaa hik'e Jews daagodnksiníí bijíí doleełhíí bigha. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' hah dago Pílate yich'í' oyáá, Jesus bits'ihíí yíyókeedgo; án nnee godnksíni, yánadaaltihíí itah nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań nan'taa doleełhíí yibad sidáhi. ⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaa shí dasha'at'éé nzígo, siláada binant'a' yiká ánniigo nayídííkid, Ik'idá' daztsaa née? yíniigo. ⁴⁵ Áík'ehgo siláada binant'a', Ha'oh, daztsaa, bílniiddá' Pílate Jesus bits'ihíí Joseph yaa yiden'áá. ⁴⁶ Áík'ehgo Joseph nak'a'ligaihi nht'éhi nayihesni, ádí' Jesus bits'ihíí tsí'ílna'áhi yiká'dí' nanáidnhtíígo nak'a'ligaihi yik'íyidesdiz, ádí' tsébií'i'ángo ágolzaa yune' nyinhtíídá' tséé yidaidenhtiz lék'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joseš báá bílgo hayú nniltiiníí daayo'íí ni'.

16

¹ Jews daagodnksiníí bijíí aaldá' Mary Mágdalene, Mary, James baahíí, Salóme bílgo, ik'ah líkağolchinihíí nadaahesni ni', Jesus bits'í yee yídizhish doleełgo. ² Áík'ehgo dázhó t'ahbí godilziníí bijíí ya'ái hagaaldá' tsébií'i'ányú hikai. ³ Áígee, Hadínshá' tséé daadin'ááhíí nohwá yó'idolhis? daahíídi'nii. ⁴ Ádí' hadag daadéz'íígo tséé n'íí yó'olyizgo daayítsaa; tséé dázhó nchaago. ⁵ Tsébií'i'án yune' ha'ákaidá' nnee ání nagháhihi, bíí nneezi ligaihi dihe'nazhinéégo sidaago daayítsaa; áík'ehgo tsídaadolyiz lék'e. ⁶ Áídá' nneehíí gádaabíni, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názařehdí' gólíni, tsí'ílna'áhi bíheskał n'íí biká hadaanohtaago bígonsí: án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltíí n'íígee daadeh'íí. ⁷ Tí'i dohkáh, bitsíłke'yu, Peter bílgo, Jesus Gálileeyú nohwádih deyaa, bíłdohniih: ákú daabidołtsééł, da'ánohwiłniihíí k'ehgo. ⁸ Ádí' tsébií'i'ándí' dahale ch'ínakaidá' nádnkíí; daiditkid la'íí bíł díyadaagot'ee daasíłí: nédaıldzidgo doo hadín nt'é daayíni da lék'e.

⁹ Godilziníí bijíí t'ahbí Jesus daztsaadí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'í' hit'íígo ádelzaa, áí isdzánhíí biyi'dí' ch'iidn gots'idi hanyóod n'íí. ¹⁰ Án nnee Jesus yíl nakai n'íí doo bíł daagozhó dago chaal naháztaayú yaa nyáago yíl nagosni'. ¹¹ Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'íígo ya'íkodaanzíí ndi doo daayodlaa da lék'e.

¹² Áí bikédí'go Jesus yíl nakai n'íí naki itínk'ehyú hí'aashgo bich'í' lahgo hit'íígo ádelzaa. ¹³ Ádí' onát'aazhgo la'ihíí yíl nadaagosni' ndi doo daabodlaa da lék'e.

¹⁴ Áí bikédí'go bitsíłke'yu łats'adahíí da'iyaa go naháztaago Jesus bich'í' hit'íígo ádelzaa, áígee doo da'odlaa dago bíjíí daant'ízíí bigha bich'í' yadaakti', daztsaadí' naadiidzaahíí bikédí'go la' daabo'ííhíí doo daayodlaa dahíí bigha. ¹⁵ Ádí' gábiłni, Ní'gosdzán dágoz'aa nt'éégo yati' baa gozhóni nnee dawa baa bíł nadaagołni' le'. ¹⁶ Dahadín odlaadí' baptize ábi'delzaahíí hasdádolteek; áídá' dahadín doo odlaa dahíí dahazhí' biniigonł'éégo bá ngodot'aał. ¹⁷ Ádí' díínko godiyihgo ánágot'ííhíí da'odlaaníí ádaadolił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleeł; la'íí yati' lahgo at'éégo yee yadaakti' doleeł; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' gólíni nádaihnił doleeł; dant'éhéta kozíłheehíí daidlaa ndi doo hago ádaabile' da doleeł; la'íí daannihíí yiká' ndaadilniigo nádaadziih doleeł.

19 Áík'ehgo Jesus aq̄ł bich'į' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltíí, áígee Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhińéégo dahnezdaa. 20 Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagolnı' lək'e, beBik'ehń yił nliigo nada'iziidgo, godiyłhgo ánágot'įkíı bee biyati' da'anıı at'éhi ch'į'nah áile'go. Doleelgo at'ée.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'íhíí daliké'go yek'eda'ishchijgo, ² Nnee da'íłtsé godezt'i'gé' binaát ánágot'íhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí nohwil nadaagosni'híí k'ehgo yek'eda'ishchij; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíí aldó' da'íłtsé godezt'i'gé' hago ánágot'íhíí bígosíksíjđgo daliké' ánágot'íhíí bee nich'í' k'e'eshchij hasht'íí, ⁴ Hago ánágot'íhíí níl na'gosni' n'íí da'aníigo bígonksíjđhíí bigha nich'í' bek'e'eshchii.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okaqah yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah nlij lé'e: án bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'i nlij. ⁶ Zakarías lá'íí bi'aad bílgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánłt'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníí lá'íí biyati'íí nzhqogo yikísk'eh hi'ash lé'e. ⁷ Bichagháshé doo hwaa da, Elísabeth doo ilchiih dahíí bigha; sáan lá'íí hastiin daasilíj'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okaqah yebik'ehgo baa gonyáána', ⁹ Nnee okaqah yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqah goz'aq yune' dilidgo líkagolchinihíí yidíłł'go habi'dolłij lé'e. ¹⁰ Líkagolchinihíí diltł'go biká' ngonyaana' nnee láágo dadányú dała'adzaago da'okaqah lé'e. ¹¹ Ákone' líkagolchinihíí biká' dahsi'aqago yidíłł'íí dihe'nazhineégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bíł ch'í'nah adzaa. ¹² Zakarías yiltsaago yik'e tsídolyizgo bílgoyéé'go gozłij. ¹³ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyilni, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ni'okaqahíí yidezts'aq; ni'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yilchii, áí mé'ihíí bizhi' John bá áńle'. ¹⁴ Baa níl gozhóq doleel, dázhó níl gozhóq doleel; nnee láágo mé' goleehíí yaa bíł daagozhóq doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éé doleel, wine dagohíí ílnágodilłisíí doo yidłaq da doleel; t'ah bimaa bibishch'id yiyi' sitijgé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'aq doleel. ¹⁶ Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'i'íí láágo beBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahń, yich'í' nnáhiikáhgo áidoliil. ¹⁷ Elías biyi'siziiníí lá'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogaal doleel, nnee bichagháshé nłt'éégo yaa tsináadaakeesgo áidoliil, lá'íí hayíí doo ídaayést's'aq dahíí nnee nłt'éégo ádaat'eehíí bigoya' yídaayést's'aqgo áidoliil; beBik'ehń yaa higháhíí nnee bijíí yune' bá ilch'í'gole'go áidoliil. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyilni, Hago at'éégo shiye' goleehíí bígonsi doleel, shíí hastiin silijná' shi'aadń aldó' sá silij? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'í' hananádzii, gáníigo, Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizij; shíí nich'í' hasdziihgo díí nłt'éégo ágone'íí baa níl nagoshni'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yánłti' da nleeh, díí ágone' dishniihíí begolzaahíí bijij zhá hanándziih, doo shondłaq dahíí bigha, ágone' dishniihíí da'anii begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dała'at'éé n'íí Zakarías ch'éh yiba' naháztqa, hat'íí bigha doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. ²² Ch'ínádzaaná' doo hago'at'éégo nnee yich'í' hadzii da: áík'ehgo hat'íhíta bich'í' ch'í'nah adzaa shi daanzj; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. ²³ Áígee binasdziidíí aqł áyílaaná' bigowayú onádaa. ²⁴ Áí bikédé'go bi'aad Elísabeth hiltsaq silijná' yaa ch'anant'í'go ashdla'i dahitaa, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'í' siste' n'íí shich'á'zhijgo shá áile'híí bigha sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díí k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaanihíí gostán behitaaqgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' kįh gozńil Názareth golzeezhij' yí'aad, áí kįh gozńilíí Gálileehíí biyi', ²⁷ Áígee it'eedń k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiiltini yich'í' oyáá lé'e, áí nneehń David hat'i'i nlij; it'eedń Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyilni, Níl gozhóq le', Bik'ehgo'ihí'nań dázhó naa ch'oba'go nohweBik'ehń níl nlij: dázhó niyaa gozhóq doleelgo isdzané bitahgé' hanilłij. ²⁹ Áń yo'íigo ábilniihíí bigha tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íłshá' niigo aníí nzi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gábilni, Doo néndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihí'nań naa ch'oba'go hanilłij. ³¹ Isaq, hinłtsaq

nleehgo ishkiiníi hinłchii, án Jesus golzeego ánlííł. ³² Ízisgo at'éé doleeł, Da'tiséyú At'éhi biYe' holzee doo; án David yá niltjigo godoleeł, Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń David yánant'aa lé'e n'íi yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'i'i daanliiníi dahazhí' yánant'aa doleeł; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gáyihńii, Hago'at'éégo díi, shika' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gábihńii, Holy Spirit níká'zhí' at'éé doleeł, Da'tiséyú At'éhi binawodíi níká'zhí' áiléh: áík'ehgo ni'imé' goleełhíi dážhó dilzini doleeł, Bik'ehgo'ihinań biYe' holzee doo. ³⁶ Elísabeth, ník'íi, doo ilchíhi da daalch'inńii n'íi, sá silji ndi alđó' hiltsaq, gostán bedahitaa, bi'imé' ishkiin doleeł. ³⁷ Bik'ehgo'ihinań doo hat'íi ch'éh áil'ji da. ³⁸ Mary gáníi, Shíi Bik'ehgo'ihinań bíyéé nshłji; ha'aa dishńii, da'ánńiihíi bikísk'ehyú áshidolíił. Áigé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bich'á' onáđzaa. ³⁹ Áigé' Mary dahaleego anahyú beezhí'yú kih goznilyú Judahíi biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigowa yune' ha'ayáago Elísabeth yich'í' hadzii. ⁴¹ Elísabeth Mary biyati' yidezts'aago biyi' mé' dehes'naa lé'e; la'íi Elísabeth Holy Spirit bee baa godet'aq lé'e: ⁴² Án nawode hadzii laq gáníigo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhóq doleeł, mé' nibishch'id biyi' sitiiníi alđó' biyaa gozhóq doleeł. ⁴³ Hago'at'éégo lahi sheBik'ehń bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íi disets'aqaná' mé' bił gozhóqogo shiyi' dehes'naa laq. ⁴⁵ Isdzán osdlaqđíi biyaa gozhóq: Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'híi binkááyú ábihńiihíi da'anńii begolne'híi bigha. ⁴⁶ Mary gáníi, Shijíi dawa bee she-Bik'ehń ízisgo at'ééhíi baa nagoshńi', ⁴⁷ Shiyi'siziiníi Bik'ehgo'ihinań Hasdášhíłtíiníi yaa bił gozhóq. ⁴⁸ Shíi binal'a'á nshłni doo hat'íi be'ansht'ee da ndi nł'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'i'go nńee daakinolt'jłhíi dawa, isdzán biyaa gozhóni daashihńii doleeł. ⁴⁹ Dážhó k'a'at'éhi dážhó nł'ééhíi áshíllaa; án bizhi'íi dilzih. ⁵⁰ Ilké' nánót'jłhíi dahadń Bik'ehgo'ihinań bił diyinihíi baa ch'oba' doleeł. ⁵¹ Binawod ch'í'nah áyíllaa: bijíi yune' dážhó ádaadilkałhíi yil nadaagodesgeed, ⁵² Nńee hayíi ízisgo ádaat'ee n'íi hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íi hadag ánáyiidlaa. ⁵³ Hayíi dáshiná' nakai n'íi dawahá nł'ééhíi yá ná'nné' ni'; áiná' ízis da'it'iinihíi dádilkoqogo onáyis'a' lé'e. ⁵⁴ Bána'iziidíi, Israel holzéhi, bich'ozni', biłgoch'oba'íi yee yénálnńiihgo; ⁵⁵ Dahazhí' Abraham la'íi bich'á'gé' hadaakinolchiikíbił goch'oba', daanohwitaa n'íi ágáyihńii n'íi k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elísabeth yil sikeego taagi dahitaa lé'e, áigé' bigowayú onáđzaa. ⁵⁷ Elísabeth ilchiigee ngonyaa lé'e; áigee ishkiin yizhchij. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihinań baa ch'ozbaadíi, ba'ashhahgé' daagolíníi la'íi daabik'íihíi yaa t'ídaanzigo bił daagozhóq lé'e. ⁵⁹ Mé' tsebíi beyiskaqago circumcise alńéhgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleeł, bitaa bizhi'híi k'ehgo, daach'inńii. ⁶⁰ Áiná' mé' bimaahíi, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Ník'íi doo la' ágágolzee da, daabilch'inńii. ⁶² Áík'ehgo mé'íi bitaahíi bich'í' na'ída'ch'igizhgo, Díi mé'íi hat'íi holzee doo? daabilch'inńii. ⁶³ Áík'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiihíi hát'jigo na'ígizh, áigé', Díi mé'íi John holzee doo, niigo biká' k'e'eshchij. Ái bigha nńeehíi bił díyadaagot'ee lé'e. ⁶⁴ Áigé' dahiko Zakarías hanáđziigo, Bik'ehgo'ihinań ya'ahénzi lé'e. ⁶⁵ Áigé' ba'ashhahgé' daagolíníi tsídaadesyiz: díi ágodzaahíi ni' Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilíníi dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayíi ái ch'inńii daidezts'aanńii bijíi yuyaa nazné'go, Díi mé'íi hagosha' at'éé hileehi! daanńii. Áigé' Bik'ehgo'ihinań yil nłji lé'e. ⁶⁷ Zakarías, mé' bitaahíi, Holy Spirit yábiiłti'go Bik'ehgo'ihinań binkááyú yałti', gáníigo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihinań Israel hat'i'i beBik'ehń ba'ahégoš; nńee bíyééhíi yaa nyáago hanáyinilhíi bigha, ⁶⁹ Bána'iziidíi, David holzéhi, bich'á'gé' hadaakinolchiikíi bitahgé' dážhó nalwodi hasdánohwińiił doleełíi nohwá hayiltj; ⁷⁰ Ni'godzáń alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'í' hadziigo gánohwińniid: ⁷¹ Nohwik'edaannńiihíi la'íi hayíi bił daanlch'ó'íi dawa nohwidás sizji doleeł; ⁷² Daanohwitaa n'íi áyihńii n'íi k'ehgo nohwaa daach'oba', la'íi ái biłgo godiyihgo lángot'aq n'íi yénálnńiih, ⁷³ Bik'ehgo'ihinań bit'la dahdidilniigo díi k'ehgo nohwá

ngon'áá, ⁷⁴ Nohwíí hayíí nohwik'edaannihíí nohwidás sizjigo, doo nídaahildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'iidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaañna'zhí' daagodinlzigo la'íí nht'éego binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'íí, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíí honlzee doo: ni nohweBik'ehñ bádnyú ilch'í'goléngo dahnnáh; ⁷⁷ Nñee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíí hago'at'éégo binchq'íí bá da'ízlíí ánánlne'go hasdaakáh doleelgo yídaagolsjigo ánle', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahñ nohwaa ch'oba'íí binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíí nohwaa nyáá, ⁷⁹ Hayíí chagotheelyú naháztaaníí da'itsaah yédaaldzidíí bá idindláádgo ágole', la'íí ilch'í'gont'éégo yikisk'eh hiikaahgo áile', nñi lé'e, Zakarías. ⁸⁰ Mé' nchaa siljigo biyi'siziiníí dázho nalwod siljii, Israel hat'i'i bich'í' ch'í'nah ádilne'íí bijjizhí' da'izlijyú naghaa lé'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nñee dawa daantúígee tax nahi'niil doleelgo bizhi' ádaagole'go yágon'aa lé'e. ² (Cyrénius, Síriayú nant'án nliiná', díí nach'ihí'niil doleelgo kozhi' ádaagoch'ile'íí da'íltse álzaa lé'e.) ³ Nñee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kih goznilgé' daagoljyyú. ⁴ Joseph áldó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogíí biyi' Názaresh golzeegé' Béthlehem golzeeshí', Judéahíí biyi'gee, David goljii n'íiyú, (Joseph David yil hat'i'i lé'ehíí bigha.) ⁵ Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiiltini yil hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áígee sikeená' ilchiihíí biká' ngonyaa lé'e. ⁷ Da'íltse ilchiihi ishkiin yishchii, mé'ihíí nadik'a' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' nyinktjii; na'ch'injahíí doo la' hayú bá goz'aa dahíí bigha. ⁸ Mé' sitiiníí da'anahyú nñee nada'nyoodíí bidibehíí yinádaadéz'jii lé'e, tlé'yú. ⁹ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláadíí bee ike'dendláád; áik'ehgo nñee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gábilñii, Doo nédaaldzid da: íyínkts'aa sáá, yati' dázho nht'éhi nñee dawa bee bil daagoyilshqó doleelíí baa nohwil nagoshni'. ¹¹ Díí jji David goljii n'íiyú nñee hasdáyihiníí nohwá gozlij, Christ nohweBik'ehñ. ¹² Díí bee bídaagonlsj doleel, mé'ihíí nadik'a' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitjigo daahoktséh. ¹³ Dahiko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á da'íltse ch'í'nah ádilzaahíí láágo yaaká'gé' yil ch'í'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gadaañii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'inksi le', la'íí ni' biká'yú nñee Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bee ilch'í'gont'ééhíí bíyéé le'. ¹⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Béthlehemiyú dokáh, daahildi'ñii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil ch'í'nah ágolaahíí daanélijyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áígé' dagoshch'í' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitjigo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaqaaná' mé'ihíí ábilidi'ñii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aaníí nada'nyoodíí ádaabilñiihíí yaa bil díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénalñiihgo dayúweh bijjii yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabildi'ñiihíí k'ehgo hayíí daidezts'aahíí la'íí daayo'jiihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo at'ééhíí yaa nadaagolñi'go, la'íí ya'ahédaanzigo t'aazhí' onákai. ²¹ Tsebíí beyiskaqaaná' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyíílaahi. ²² Moses ngon'aa n'íí k'ehgo Mary godnlsjigo ilch'í'bi'dilne'íí biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihí'nañ baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bilgo Jerúsalemyú odaistjii lé'e; ²³ (Mé' da'íltse ishkiin daagolehíhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bá sanigo nihi'niilgo ngon'áágo k'e'eshchijhíí bigha.) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íhita ye'okaqahíí yaa daayiné'go odaistjii lé'e áldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nñee la', Símeon holzéhi, nht'éego at'éhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíni naghaa lé'e; án Israel hat'i'i yil goyilshqógo ányaidle'íí hígháhíí yiká déz'jii lé'e: Holy Spirit biká'zhí' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bil ch'í'nah ágolzaago gábil'idi'ñii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihí'nañ Its'áltini,

Christ holzéhi, hinłtséh. ²⁷ Holy Spirit nábihılaago da'ch'okaqah goz'aa yune' nyáá; ákú Jesus bimaá ła'í bitaa bıłgo begoz'aaní k'ehgo bá okaqahgo ádaabistııná, ²⁸ Áıgee Símeon mé' náyinłtııgo Bik'ehgo'ihı'nań ya'ahénzıgo gánıı, ²⁹ SheBik'ehń, ániıta áshıłnıı n'ıı k'ehgo nána'isiidıı shıł gozhógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shı shınaahıı bee hago'at'éego hasdá'ııniıł doleekıı hish'ıı, ³¹ Áı nnee dawa biba' ıłch'ı'ndıı n'ıı; ³² Áń bich'á'idındııniı nnee doo Jews daanlıı dahıı bee bá got'ıı doleek, ła'ıı nnee nıyééhıı, Israel hat'i'i, án bee ızısgo ádaat'ee doleek. ³³ Jesus ábıldı'niıhıı bitaa, bimaá bıłgo yaa bıł díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaqadná' Mary, Jesus bimaahıı, gáyıłnıı, Íyınłts'aa sáá, díı mé'ihıı Israel hat'i'i łaágo bıgha naanándéh, ła'ıı łaágo nádıkáh doleekıı bıgha habı'doltııni at'éé; godıyıhgo be'ıgózıniı baa yádaach'ıktı' doleekı; ³⁵ (Bésh be'idıłtıkıshé nıjıı bıgháłgeedhıı k'ehgo nıjıı nııhı doleek;) nnee bıjııgé' natsekeesıı ch'ı'nah alneh doleekıı bıgha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah nııni, bitsı', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú yałtı'ı nlıı lé'e; án sá silıı, nanneego gost'idn łegodzaa; ³⁷ Itsaa nlııgo tsebıdıı dıı'ı bıł łegodzaa, da'ch'okaqah goz'aağé' dá doo ch'ıgháhá dajıı bııgha ła'ıı dat'é' bııgha dáshına' okaqahgo Bik'ehgo'ihı'nań ya na'iziıd lé'e. ³⁸ Áń áldó' da'áıgee nyáago, Bik'ehgo'ihı'nań yich'ı' ahénzı, áıgé' Jerúsalemgée daagolııniı hago'at'éego hasdábıdı'niı doleekıı yıká daadéz'ııniı Jesus yaa yıł nadaagosnı'. ³⁹ Bik'ehgo'ihı'nań hago'at'éego gos'aanıı aqł yıkısk'eh ádaasdzana' dabıı daagolııyú, Gálılee bıgodzogıı bıyı' Názaıeth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'ıı nłseehá' bıyı'siziıniı nłdzıl silıı, goyáá silıı; ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıı bıká'zhı' at'éé lé'e. ⁴¹ Jesus bimaá ła'ıı bitaa bıłgo dałenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash lé'e, bıtıshagowáh n'ıı bee bına'godııhgo náda'idııhıı bıgha. ⁴² Jesus nakıts'adah bıł łegodzaana', dałenágodáhgee ákú onakáhıı k'ehgo ákú okai lé'e; ⁴³ Aqł bengonyaana' onákai, ndı Jesus t'aaqzhı' ıdestaa lé'e Jerúsalemgée; bimaá ła'ıı bitaahıı dá doo yıdaagolıı dago. ⁴⁴ Jesus bıł hikah daanzıgo názeelgo o'ı'ááyú; bıł'ıı ła'ıı hayıı bıdaagosııniı bıtahyú ch'éh yıká daantaá lé'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaanłtıı dahıı bıgha t'aaqzhı' Jerúsalemyú bıká daantaayú onat'aazh. ⁴⁶ Taagıskaaıyú da'ch'okaqah goz'aa yune' nnee daagoyáanıı ıłch'ıdaago'aahıı ıyésts'aaıgo ła'ıı nayıdıłkıdgı naháztaayú itah sıdaago yaa hikai lé'e. ⁴⁷ Bıł'ıgózıniı ła'ıı nabıdıłkıdgı yıgólııgo hadzi'hıı bıgha nnee daabıdezt'saanıı bıł díyadaagot'ee lé'e. ⁴⁸ Jesus bimaá ła'ıı bitaahıı daabıtsaaıgo bıł díyadaagot'ee: áık'ehgo bimaá gá bıłnıı, Shızhahazhé, hat'ıı łaá bıgha ánt'ıni? Nıtaá ła'ıı shıı ch'éh níká hantaahıı bıgha doo nohwıł daagozhó da nı'. ⁴⁹ Jesus gá bıłnıı, Hat'ıı bıgha shıká hanoltaa? ShıTaa bınasdızıdıı baa nashaago shá goz'aa, ya' doo bıgonolıı da née? ⁵⁰ Hat'ıı nııgo anıı shıhıı doo yıdaagolıı da lé'e. ⁵¹ Áık'ehgo yıł onákai Názaıethıyú, bimaá ła'ıı bitaa da'ádaabıłnııyú at'éé lé'e: bimaahıı bızhahazhé á bıłnııdıı dawa yaa natsekees lé'e. ⁵² Áık'ehgo Jesus goyáago honaał, ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań da'áıgeego bıł at'éé, áıgé' nnee áldó', dayúweh begoldoh lé'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchań nlııgo ashıla'adah łegodzaa lé'e, áıná' iké'gee sıtııı, Póntıus Pılate holzéhi, nı' Judéa golzéhi yánant'aa, taagıgee sıtııı, Hérod, nı' Gálılee golzéhi yánant'aana' bıł'ısn Philip İtúra ła'ıı Trakonıtıs yánant'aa, ła'ıı Lysánias Ábılene yánant'aa lé'e, ² Ánnas ła'ıı Cáıaphas okaqah yebık'ehı da'tıseyú sıtııni daanlııná' Zakarıas bıye', John holzéhi, da'ızlııyú Bik'ehgo'ihı'nań bıch'ı' hadziı. ³ Jórdan túnlınihıı bınaayú nnee yıch'ı' yałtı'go gádaayıłnıı, Nohwinchó'ıı bıch'á'zhı' ádaahne'go baptize ádaanohwı'dolne', áık'ehgo nohwinchó'ıı nohwá da'ızlıı ánálne'; ⁴ Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú na'iziıdı, Esáias holzéhi, bınalısoos bıyı'ge' díı bak'e'eshchıı, Da'ızlııyú hadńshı gánııgo díłwosh, NohweBik'ehń bádnıyú ıłch'ı'daagole', intın ıłk'ıdezdohgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhıı hanágodıbıh, ła'ıı dzıł naz'aanıı, nadaask'ıdıı hayaa álne'; ła'ıı godıgıızıı ıłk'ınádoldol, ła'ıı godıłwohıı díłkqh ánálne' doo; ⁶ Áıgee nnee dawa hago'at'éego Bik'ehgo'ihı'nań hasdá'ııniı doleekıı

daidołtseeł. ⁷ Áíge' nnee John baptize ádaabile' hádaat'jigo yaa hikaihíí gáyihniigo yich'í' yakti', Nohwíí t'íish bik'asda' golííníí k'ehgo daałinołt'jłhíí, hadń lá nohwádnýú nohwini-igodilne'íí bich'á' nołkáh nohwihniid? ⁸ Da'anii nohwinch'ó'íí bich'á' ádaałdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołs, nest'a' nłt'éégo nádaant'ihíí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo ídłdaadoł'nii da: Bik'ehgo'ihí'nań dıí tséé naznıłıí nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwıłdishnii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godesť'aq; tsint'áni dawa doo nest'án nłt'ééhíí baa dahndéh dayúgo, y'ok'éhgo k'p' dılthi' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíí John nayıdaadiłkidgo gádaabihni, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gánıí, Hadń bi'íicho naki shıhíí, ła'ihíí bi'íicho da'ádih shıhíí yaa yinołtsós; hadń bich'iyán łaq shıhíí hadń bich'iyán da'ádih shıhíí ła' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'nıııí ałdó' baptize ádaabi'dılne'yú hikaigo John gádaayihni, İłch'ígó'aahıí rıłni, hago łaq ádaahi'ne'? ¹³ John gábihni, Da'kwıí nohwich'í' nadaahi'nııłgo goz'aq shıhíí doo bitisyú daahołkeed da. ¹⁴ Siláada ałdó' nabıdaadiłkidgo gádaanii, Nohwihíí hago łaq ádaahi'ne'? John gábihni, Hadń biń'dołhıh hela', hadń da'izlıjyú baa dahdaagoł'aah hela'; ła'ıí hanádaaldéhıí, da'ái nohwıł daanzhoqgo nzhq. ¹⁵ Nada'ohıigo nnee dawa bijıı yune' gádaanzi, Dıí nnee, John holzéhi, Christ at'ıı née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáyihni, Shıhıí tú bee baptize ádaanołwish'ıı, áiná' shiké'gé' ła' shıtısgo at'éhi higháh, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sıtııda; án Holy Spirit ła'ıí k'p' yee baptize ádaanołwıł'ıı doleeł. ¹⁷ Be'ıłch'ıhé dahyotııł, t'oh naghái ıłch'ıhi goz'aqgee nágošho doleeł, binest'a'hıí náyiziidgo ıłk'eyihniıhna' bizhoolıı k'p' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidııd. ¹⁸ Áíge' nnee yich'í' yakti'go łaqgo yıł ch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án nłnihi, nch'p'go at'ııgo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltıı, ła'ıí nch'p'go ánát'ııdıı John yee bich'í' yakti' lé'e, ²⁰ Hérod nch'p'go ánát'ııdııbitısgo adzaa, John ha'áyıłt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus ałdó' baptize ábi'delzaago yáa bich'í' ałch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'enııhgo yaaká'gé' yati' gánııgo yidezť'aq, ShiYe' shıł nzhóni nııı; naa shıł gozh'q. ²³ Áígee Jesus tádin shı bıł łegodzaa, án Joseph biye' (bido'nıı), Josephıí Héli biye', ²⁴ Hélihıí Mátthat biye', Mátthatıı Levi biye', Levihıí Mélki biye', Mélkihıí Jána biye', Jánaıı Joseph biye', ²⁵ Josephıí Mattathías biye', Mattathíasıı Amos biye', Amosıı Náum biye', Náumıı Ésli biye', Éslihıí Nágge biye', ²⁶ Nággehıí Máath biye', Máathıı Mattathías biye', Mattathíasıı Sémei biye', Sémeihıí Joseph biye', Josephıı Júda biye', ²⁷ Júdahıı Joána biye', Joánaıı Rhésa biye', Rhésahıı Zoróbabel biye', Zoróbabelhıı Saláthiel biye', Saláthielhıı Néri biye', ²⁸ Nérihıı Mélki biye', Mélkihıı Áddi biye', Áddihıı Cósam biye', Cósamhıı Elmódah biye', Elmódamhıı Er biye', ²⁹ Erhıı Jóse biye', Jósehıı Eliézer biye', Eliézerhıı Jórım biye', Jórımhıı Mátthat biye', Mátthatıı Levi biye', ³⁰ Levihıı Símeon biye', Símeonhıı Júda biye', Júdahıı Joseph biye', Josephıı Jónan biye', Jónanhıı Elıakim biye', ³¹ Elıakimhıı Mélea biye', Méleahıı Ménan biye', Ménanhıı Mátatha biye', Mátathahıı Náthan biye', Náthanhıı David biye', ³² Davidhıı Jesse biye', Jessehıı Óbed biye', Óbedhıı Bóoz biye', Bóozıı Sálmon biye', Sálmonhıı Náasson biye', ³³ Náassonhıı Amınadab biye', Amınadabıı Áram biye', Áramhıı Ésrom biye', Ésromhıı Pháres biye', Pháresıı Júda biye', ³⁴ Júdahıı Jacob biye', Jacobıı Isaac biye', Isaacıı Abraham biye', Abrahamhıı Thára biye', Thárahıı Nákor biye', ³⁵ Nákorhıı Sárúk biye', Sárúkhıı Rágau biye', Rágauhıı Phálec biye', Phálecıı Héber biye', Héberhıı Sála biye', ³⁶ Sálahıı Caınan biye', Caınanhıı Arfáxad biye', Arfáxadıı Sém biye', Semhıı Noe biye', Noehıı Lámek biye', ³⁷ Lámekhıı Mathúsala biye', Mathúsalahıı Enok biye', Énokhıı Járed biye', Járedhıı Maléleel biye', Maléleelhıı Caınan biye', ³⁸ Caınanhıı Énos biye', Énosıı Seth biye', Sethıı Adam biye', Adamıı Bik'ehgo'ihí'nań biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bıł nıııgo Jórdan túnlııgé' t'aqzhı' nádesdzaa lé'e, Spirit-hıı nabıınaago

da'izliiyú óyáá, ² Áígee dizdin behiskaá, ákú ch'iidn nant'án nabíntaah lé'e. Akú naghaaná' doo hat'íi yiyáá da: áí dizdin ąął iskaąná' shiná' silij lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'í' hadziigo gábilnii, Ni Bik'ehgo'ihinań biYe' nlijyúgo díí tséhíí bán náodleeh, nńii. ⁴ Áiná' Jesus gábilnii, Ágágołzeego k'e'eshchij, Nńee doo dá bán zhá yee hińaa da doleeł, áiná' Bik'ehgo'ihinań biyati'íi dawa yee hińaa doleeł. ⁵ Áíge' ch'iidn nant'án dził dážhó yúdahi biká'yú yil hananásht'aazhgo, áíge' nńee iltah at'éego hadaazt'íi dawa ch'inesk'okíi dábich'í' bil ch'í'nah áyíłaa lé'e. ⁶ Áíge' ch'iidn nant'ánhíi gánábildo'ńiid, Díí dahot'éhé ízisgo ágot'eehíi naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díí atk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadńta baa nishné' hásht'ijyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaąhyúgo díí dawa niyéé doleeł. ⁸ Jesus gánábildo'ńiid, Ágágołzeego k'ená'ishchij, Satan, shiké'ge' nńáh: ágágołzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihinań neBik'ehń zhá honkaąh, da'án zhá bá na'ízíid. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yil o'áazhgo, kįh biyi' da'ch'okaąhíi hadago goz'aaníi bilatahyú yil n'áazhgo gáyilnii, Bik'ehgo'ihinań biYe' nlijyúgo kogé' gódał ch'í'ńkt'e': ¹⁰ Ágágołzeego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi nń'éego binádaadeł'ij doleeł, ná daayilđonił: ¹¹ Áíge', Doo tséé hitałgo hayaa nageeh dahíi bighá ánadaanołteel doo, gołzeego k'e'eshchij. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'í' hananádziigo gáyilnii, Bik'ehgo'ihinań neBik'ehń doo nabíntaah da, gołzee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayíneztaąđ hik'e, Jesus yich'á'zhij go dahnasdaa, déł'ihézhij'.

¹⁴ Áíge' Jesus Holy Spirit nabínaago Gálileeyú onádaa: ákú dahot'éhé nń'éego baa ch'iniigo didezdaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánáńséh nagoznil yune' ilch'ígó'aahgo naghaago nńee dawa daabidńsij.

¹⁶ Názařethyú gólíi n'íiyú nadzaa: ákú Jews ha'ánáńséh goz'ąą yune' oyáá, Jews daagodńsinií bijij ákone' onadáhgee, áíge' ozhihgo hizij, ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiinií Jesus baa hit'ąą. Áí naltsoosíi ilch'á' áyíłaa, gánijgo k'e'eshchijgee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihinań sheBik'ehń biSpirit-híi shiká'zhij' nlij, nńee tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'í' yadaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihinań hashidilaahíi bighá; dážhó doo bil daagozhóđ dahíi nń'éego ánáshdle' doleełhíi bighá shidol'aad, isnáh daanliinií hago'at'éego yich'ákáhgo la'íi bináá ádaagodiníi hago'at'éego ch'ínadaaghaałgo ánadaadle'go bil nagoshńi'go, hayíi bich'í' nagont'ogíi biyi'gé' hahishńił doleełgo, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinań nńee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshńi'híi bighá shi'dol'aad. ²⁰ Áíge' naltsoosíi ilch'í' ánáyiidlaago, nal'a'á yaa náyin'ąągé' nánezdaa. Ha'ánáńséh goz'ąą yune' yil naháztaaníi dawa daabineł'ij lé'e. ²¹ Nńee yich'í' yakti' nkegonyaago gáníi, Díi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií díi jij daasidołts'aanihíi begolne'. ²² Nńee dawa nń'éego baa yadaakti' lé'e, yati' nzhóni yee hadziihíi yaa bil díyadaagot'eego gádaańkidi'ńii, Díi la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábilnii, Yati' ilch'ígó'aahíi bee gádaashiłđolnii, Izee nant'án nłini, dáni na'nłzih: Capérnaumyú ánát'ijhíi yaat'ídaandzigo kú ałdó' dáni gonlijyú ágánt'ijł. ²⁴ Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi dá gólíigee doo habi'dit'ij da, da'aniigo ádaanohwıłdishńii. ²⁵ Shíi da'aniigo nohwıł nadaagoshńi', Elías t'ah hińaaná' dá doo nagolijhé taagi łegodzaagé' gostań dahitaą, áígee shiná' góyééhíi benagowaa lé'e, Israel hat'íi bitahgee isdzané biką' da'adini łąągo daagolij; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa la' bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogíi biyi' kįh goznil Sarépta gołzeeyú gólinihi zhá bich'í' bi'dol'aad lé'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hińaaná' Israel hat'íi bitahgee nńee łąągo łóđ doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nńee Náaman holzéhi, Síriayú gólini, zhá nádzii lé'e. ²⁸ Ha'ánázéh yune' naháztaaníi díi Jesus áníihíi daideztsaąná' bádaagoshchijđ, ²⁹ Áík'ehgo daahizij go Jesus ch'ídaaniyood, dził nan'aahíi biká' gotahyú yil náłseeł lé'e, áíge' gódał ch'ídaahilt'e' daanzij. ³⁰ Áiná' nńeehíi bigizhyú ch'ínyáá lé'e. ³¹ Áíge' Capérnaum gołzeeyú rýáá, Gálilee godzogíi biyi', ákú Jews

daagodnłsiníí bijjı dawahn ilch'ígó'aah lẹ'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahı́ı bigha nnee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánátséh goz'aq̄ yunę' la' nnee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lẹ'e, án nawode ³⁴ Gánı́ı, Doo nohwaa nannaa da; hago láá át'éégo nohwich'ı' goń'aahgo ánt'ıı, Jesus, Názařehgę' nannáhi? Ya' da'izljiyú ánohwiléhı́ı bigha nyaa née? Shı́ı nígonsı́ı hadń ánt'ııhı́ı; Bik'ehgo'ihı'nań bich'á'gę'go Dilzıhgo Nlíni. ³⁵ Jesus nłdzilgo hadziigo gáyıłnıı, Handziih hela', an biyi'gę' hannáh. Nnee ihı'gee nnee ch'iidn biyi' golínihi ch'iidn nkı́ıbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gę' halwod. ³⁶ Nnee dawa bil díyadaagot'eego gádaakı́ıd'ıı, Díı yati'ıı hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo lá'ıı binawod golı́ıgo spirits daancho'ı' haołkáh yıłnııgo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú nł'éégo baa ch'ııni didezdaad lẹ'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgę' ch'ınáđzaago Simon bigowa yunę' ha'ayáá. Simon bi'aadıı bimaa yóıyahgo nezgai; áı bigha nádaach'okq̄ah. ³⁹ Yit'ahgę' sizjıgo hat'ıı binesgai shıhı́ı náines'ııhgo nł'éé násdlı́ı: áık'ehgo dagoshch'ı' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'ı'áázhı' godeyaago hayı́ı bik'ıı kah iltah at'éhi yaa nakaihiı́ı Jesus bich'ı'ıyú yıł neheskai; áık'ehgo dała'á daantı́ıgo yik'e daadılııgo nádaılziih lẹ'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagolı́ıniı láágo ch'iidn nádaadılilghaashgo haıkáhná' gádaanıı, Ni, Christ Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nlíni. Ch'iidn Jesus, Christ nlııgo yıdaagokı́ıhı́ı bigha, nłdzilgo yich'ı' hadziigo, Hadaakı́ıd'ııh hela', yıłnııd. ⁴² Hayokkaalyú ch'ınyáágo da'izljiyú óyáá: áıná' nnee biká hadaantaago, áıke'égo baa hikai, doo yich'á' dıgháh hádaabit'ıı dahı́ı bigha. ⁴³ Áık'ehgo yich'ı' hadziigo gánı́ı, Łahyú kıh nagoznı́ı Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee begoz'aanıı baa yashti' doleek: áı bigha shı'dol'aad. ⁴⁴ Gálııleeyú Jews ha'ánátséh nagoznı́ı yunę' nnee yich'ı' yaktıgo naghaa lẹ'e.

5

¹ Jesus túsikaanıı́ı Gennésaret holzéhi bahyú sizjına' nnee daakı́ıjızh, Bik'ehgo'ihı'nań biyati' daidits'ıh hádaat'ııhı́ı bigha, ² Túsikaq̄gee tsina'eełı́ı naki silaago yıłtsaq̄, nnee łog hadaııleehı́ı tsina'eeł yiyi'gę' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaıgısgo. ³ Jesus tsina'eełı́ı dała'á Simon bıyééhı́ı yeh hiyaaná', Simon gáyıłnıı, Da'anahzhı' shıł n'eeł. Áıgę' tsina'eełı́ı yiyi' dahnezdaa, áıgę' nnee yıł ch'ígó'aahgo yich'ı' yałtı'. ⁴ Aq̄ nyánıłtı'na' Simon gáyıłnıı, Tú lááyú idn'eełgo áıgę' nıłógbehaidléhé ténłtsosgo beha'ıılee. ⁵ Áık'ehgo Simon gáııłnıı, Ilch'ígó'aahı́ı, ch'éh ádaahiit'ııgo iskaq̄ ndi doo la' hadaasııdlee da: da'ágát'éé ndi da'áshıłnııyú áshne'go shıłógbehaidlehé hayaa ashle', nıı. ⁶ Ágádaadzaago łog dázhó láágo hayı́ılee go bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad lẹ'e. ⁷ Ła' yıł hada'ııleehı́ı anahyú tsina'eełı́ı bil dahna'eełı́ı yich'ı' yıda'dıshgısh, Nohwich'odaakı́ıh, daanııgo, Áık'ehgo áı bich'ı' bil nda'iz'eelgo tsina'eełı́ı da'ála łog biyi' ha'desbıhgo tsina'eełı́ı hayaa tétł'á'o'eeł nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díı yıłtsaq̄go Jesus bıyahzhı' hayaa adzaago gánı́ı, SheBik'ehń, shich'á'zhı'go dahnnáh, nnee bıııcho' łánihi nshı́ıhı́ı bigha. ⁹ Simon lá'ıı yıł hada'ııleehı́ı bıłgo dawa bil díyadaagot'ee, łog dázhó láágo hadaızlee'hı́ı bigha: ¹⁰ James lá'ıı John bıłgo, Zébedee bıye'kehi, Simon yıł nada'ızııdi, áłdó' bıł díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyıłnıı, Doo nénłdzıd da; kodé' godezt'ı'go łog hayıhııleehı́ı k'ehgo nnee shá náhıláh doleek. ¹¹ Áık'ehgo bitsina'eełı́ı tábaq̄yú ndaayısıılıná' dawahá akúyaa ndaızıılıná', Jesus yıké' dahıskai lẹ'e.

¹² Jesus kıh goznı́ıyú nyáágo nnee łóod doo ınáđıh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yıłtsaq̄ná' hayaa adzaago náyokq̄ahgo gáyıłnıı, SheBik'ehń, náshıılziihı́ı bik'e sıntııgo nígonsı́ı, hánt'ııyúgo náshıılziih. ¹³ Jesus yich'ı' dahdıılııgę' yedelnıı'go gáyıłnıı, Hasht'ıı, nándziih. Áı dá bıłgo łóod n'ıı ınáđıđ lẹ'e. ¹⁴ Jesus gáııłnıı, Hadń dánko bıł nagolı́ı' hela': tí'ı, okq̄ah yebik'ehń bich'ı' ch'ı'nah áđndle'go, Moses ngon'áq̄ lẹ'ehı́ı k'ehgo hat'ıhıta be'okq̄ahı́ı Bik'ehgo'ihı'nań baa nné', hanánıdelzaahı́ı bigha, áık'ehgo nándziihı́ı nnee yıdaagokı́ı doleek. ¹⁵ Áıná' yúwehyú ch'ııni didezdaad: áık'ehgo nnee doo alch'ıgę' Jesus

yakti'íi daidits'ih hádaat'íi la'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihií nádaabi'dilzii hádaat'íihií bigha baa hikáh lé'e.

16 Áigé' Jesus dasahn da'izliiyú óyááyú oskaad. 17 Áiná' la' jii Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanlíni la'íi begoz'aanú ilch'ídaago'aahi itah naháztáa lé'e, Gálílee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'íi Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi bílniigo nádaailziih.

18 Jesus yakti'ná' la' nnee di'ili Jesus bich'í' ndaach'íteehgo biyahzhi' ndaach'íteehgo ch'éh ádaach'it'íi lé'e. 19 Dázhó ch'ilaadgo doo hayú Jesus bich'í' ch'ígót'i' dahíi bigha kih biká'yú hádaach'istíigo Jesus siziinú bik'ehgé' ch'í'í'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istíi lé'e. 20 Jesus nnee bi'odla' yígolsiindá' di'ilihíi gáyilnii, Shik'isn, nincho'íi da'izlíné nádleeh. 21 Begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bílgo dábiyi'yú na'ídaadikidgo gádaanii, Hadn láhi án Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'íigo aníi? Hadn koncho'íi da'izlíné áile? Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íi. 22 Jesus ái natsídaakeesíi yígolsiindá' gáyilnii, Hat'íi bigha dánohwi'yú na'ídaadołkid? 23 Hayíhií doo nyeego ách'iniih da, Nincho'íi da'izlíné nádleeh, dagohíi, Nádnáhgo dahnnáh? 24 Ni'godsán biká' nnee bincho'íi da'izlii alne'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonosj doleehíi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyilniiid,) Nádnáhgo biká' sintiiníi dahnádné'go gowayú nádnáh, niłdishnii. 25 Nnee bináál dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitíi n'íi dahnýiné'go gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahéngígo. 26 Nneehíi dawa dázhó bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzí, áigé' tsídaadesyizgo gádaanii, Díi jii ánágot'íihií doo hwaa la' hat'íi gát'éégo daahiit'íi da.

27 Díi bikédé'go Jesus ch'ínádaago tax nanáhi'niłgeee nnee tax bich'í' nahi'niłkhi, Levi holzéhi, sidaago yiltsaa lé'e: áik'ehgo gáyilnii, Shiké' dahnnáh. 28 Áik'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. 29 Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áigee nnee láago tax bich'í' nadaahi'niłkíi, nnee la'ihíi bílgo, Jesus la'íi bitsilke'yu itah da'iyaa'zhí' naháztáa. 30 Áiná' Phárisees daanlíni la'íi bitahyú begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi bílgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayilnii, Hat'íi bigha tax bich'í' nadaahi'niłkíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bíl da'otsaa? 31 Jesus gádaabii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihií zhá. 32 Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwincho'íi bich'á'zhí' ádaahne', bíłdishniiyú níyáá, áiná' doo nnee dábi'ehyú ádaat'eehií ágáłdishniiyú níyáá da.

33 Phárisees Jesus gádaayilnii, Hat'íi'ishá' bigha John bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, la'íi Phárisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okaqah da? 34 Jesus gádaabii, Ya' ni'i'nehgee nnee dała'ádaat'eehií nnee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? 35 Dahagee nnee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áigee dáshiná' da'okaqah doleel.

36 Jesus ilch'ígó'aahgo na'goni'íi aldó' yee hadziigo gábilnii, Doo hadn íi áníidéhíi haizqosgo íi déncho'éhií yenádi'aah da; ágádaayúgohíi áníidéhíi biká' ch'ída'i'án hileehná' íi déncho'éhií áníidéhíi béedit'áago doo leł'ee da. 37 La'íi wine áni alzaahíi ikagé wine bee nałtiníi déncho'éhií doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine áni alzaa'ihíi ikagé yididohgo na'nil, áik'ehgo winehií aal ha'ijool, la'íi ikagéhií koch'á' yilchoqoh. 38 Áiná' wine áni alzaahíi wine bee nałtiníi áníidéhíi zhá biyi' tádaach'inil; áik'ehgo daanłt'éé nt'éé. 39 Hadn wine da'iltse alzaahíi yodlaaníi, doo áni alzaahíi hát'íi da; Wine da'iltse alzaahíi zhá nłt'éé, nihií bigha.

6

1 Jews daagodnłsiníi bijii nakigeehií Jesus t'oh naghái hentíiníi yi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayinil; áigé' daidnzhishgo daayiyaa lé'e. 2 Phárisees daanlíni la' gádaabii, Hat'íi bigha godilziníi bijii doo hat'íi baa

nach'ighaa dahíí ádaakt'íí? ³ Jesus gáníí, Ya' David la'íí yil nakaihíí bilgo shiná' daasilíígo hago ádaasdaa lán shíhíí doo hwahá baa da'okshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aq yune' ha'ayaágo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okaqahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyaa, la'íí yil nakaihíí áldó' la' yá'nné' lé'e; áí bánhíí okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyaaqgo goz'ánihi. ⁵ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijíí ndi beshik'eh, nii, Jesus. ⁶ Łah Jews daagodnłsiníí bijíí ha'ánálséh goz'aq yune' Jesus ha'ayaágo ilch'ígó'aah lé'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdíídi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí Phárisees daanlíni bilgo Jesus daineł'íí lé'e, godilziníí bijíí nneehíí náyliziih shí daanzígo; ágádaayúgo Jesus hat'íhíta yee yaa dahdaago'aahíí bigha. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakeesíí yígółshíí bigha nnee bigan binawod ásdíídi gáyihni, Nádnáhgo kodé' hizíí. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizí' lé'e. ⁹ Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí Phárisees bilgo gádaayihni, Dała'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníí bijíí nł'éégo ách'ít'íígo goz'aq née, dagohíí dénchq'ého ách'ít'íí née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nnee yitah déz'íí lé'e, áíge' nnee bigan binawod ásdíídi gáyihni, Yushdé' dahdinłh. Ágádaana' bigan nł'ée násdłł, lahzhinééhíí ga'at'ée. ¹¹ Nnee Jesus yik'edaannihíí hadaashkeego gádaałłdi'nii, Jesus hagosha' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dziłyú óyáá okaqahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' okaqahgo iskaq.

¹³ Hayilkaáyú biké' hikahíí, Yushdé', daayihniidná' nakits'adah hayinil: áí shi-nadaal'a'á daayihni; ¹⁴ Simon, (Peter yizhi' yá áyílaahíí,) bik'isn Andrew, la'íí James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'íí James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'íí Judas Iscáriot, ch'íbidó'aal doleehi.

¹⁷ Dziłgé' yil nkenákainá' dzihíí bitl'ááhgee sizíí, áígee biké' hikahíí, la'íí nnee ląágo Judagé', Jerúsalemgé', la'íí táda'yú Tyre la'íí Sídongé' daagolínihi daabidits'ih hádaat'íígo, la'íí daanezgaihíí nádaabidiliziih hádaat'íígo baa náńłsáq; ¹⁸ Hayíí spirits nchq'i biyi' daagolínií áldó' baa hikai: áík'ehgo náda'bidilizii lé'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'íí lé'e: binawodíí nádaabilziziihíí bigha.

²⁰ Biké' hikahíí yineł'íígo gáyihni, Nohwíí tédaanoł'iyéhíí nohwiyaa gozhqó doleek: Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií itah daanołł. ²¹ K'adíí shiná' daanołinií nohwiyaa gozhqó doleek: náda'dołdqqł. K'adíí daałchagíí nohwiyaa gozhqó doleek: daałdloh doleek. ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shigha nnee nohwik'edaannihyúgo, la'íí doo hádaanołwit'íí dayúgo, nchq'go nohwich'í' yádaakti'yúgo, nohwizhi' nchq'go yaa yádaakti'yúgo nohwiyaa gozhqó doleek. ²³ Áí bijíí dážhó nohwil daagozhqógo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dážhó nchaa doleek: nnee nohwik'edaannihíí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí áldó' ágádaayilł lé'e. ²⁴ Áiná' nohwíí ízisgo da'okł'iinií, nohwá góyéé doleek! ałk'iná' dawa hádaakt'iinií nohwíyéé. ²⁵ K'adíí náda'sołłdií, nohwá góyéé doleek! shiná' daanołł doleek. K'adíí daałdlohíí, nohwá góyéé doleek! ik'edaadołłni la'íí daołchag doleek. ²⁶ Nohwíí nnee dawa nł'éégo nohwaa yádaakti'ihíí, nohwá góyéé doleek! áí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidií daazhógo ádaadil'ini n'íí ágádaayihniid áldó'.

²⁷ Shihíí daashidołts'agíí gádaanołwíłdishni, Nohwik'edaannihíí nohwil daanzhqq le', hayíí bil daanołchq'íí nł'éégo bich'í' ádaanoł'tee le', ²⁸ Yati' yee daanołwókaalıí nł'éégo bich'í' natsídaałkees le', la'íí nchq'go nohwich'í' ádaat'eehíí bá da'okqah le'. ²⁹ Hadn nít'ah yonłts'iyúgo lahzhinéé bich'í' nnanint'aah; hadn ni'ícho nich'á' náidilłsoozyúgo n'íí áldó' doo baa nchí' da. ³⁰ Dahadn hat'íí níyókeedíí baa nné'; hadn dahat'íhíta níyééhíí nich'á' náidnné'yúgo doo t'aqzhí' bínáhónkeed da. ³¹ Nnee hago'at'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaakt'íhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoł'tee. ³² Hayíí bil daanołshooníí zhá nohwil daanzhqqyúgo, hago'at'éégo nł'ée áí? Nnee doo daagodnłł dahíí ndi hayíí bil daanzhooníí bil daanzhqq. ³³ Hayíí nł'éégo ádaanłł shíhíí zhá bich'í' nł'éégo ádaanoł'teeyúgo, hago'at'éégo nł'ée áí? Nnee doo daagodnłł dahíí ndi ágádaat'ini

at'éé ałdó'. ³⁴ Nohwíí hadń hat'íí bá ch'ídaashomé'yúgo t'aazhí' shaa nné' daanołsigo, hago'at'éégo nł't'éé áí? nnee doo daagodnłsı dahíí ndi dawahá łálch'ínadai'né'i at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzıgo. ³⁵ Nohwik'edaannıihıí nohwıl daanzhıgo le', ła'ıí nł't'éégo ádaakt'ıı, dahat'íhıta ch'ídaanołmé' le' doo shaa nané' daanołsı dago; áık'ehgo yaaká'gé' ła'ágo nohwaa nané' ła'ıí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanołıı doleek: án nnee doo ahédaanzı dahíí ła'ıí daanchı'ıı ndi yich'ı' nł't'éégo at'éé. ³⁶ NohwiTaa bıł goch'oba'hıı k'ehgo nohwıí ałdó' nohwıl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadń baa nádaakt'ıı da le', áık'ehgo nohwıí ałdó' doo nohwaa nádaach'ıt'ıı da doleek: nnee doo nchı'go baa natsídaalkees da le', áık'ehgo doo nchı'go nohwaa natsída'ıkees da: nnee nohwıch'ı' nchı'go ánát'ııhıı baa nádaagodenol'aah le', áık'ehgo nohwıí ałdó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daanołmé', áık'ehgo nohwıí ałdó' nohwaa na'né'; áı nł't'éégo bınel'aadgo, hayaa ilk'ínábénisdzilgo, nł't'éégo aal nnésgohgo haláh odaazlııgo nohwaa nach'iné'. Dáhołaaıgo kaa daasołné' láńshı n'ıı k'ehgo da'ágáhołaaıgo nohwaa nádo'né'. ³⁹ Ilch'ígót'aahgo na'gonı'ıı yee hadziigo gádaabılñııd, Ya'nnee bıńáá ágodınıı ła' nnee bıńáá ágodınıı łolıqs néé? ágádaasdaayúgo shı' da'ála ínłwozh yuyaa olıdeek? ⁴⁰ Bılch'ígót'aahıı bıłch'ígót'aahi doo yıtısigo at'éhi at'éé da: áíná' daakówa nł't'éégo kol ch'ídaakost'aayúgo, áı bıł ch'ígót'aahıı ga'ách'ıt'éé daach'ıleeh. ⁴¹ Hat'ıı bighı nik'ısn bıńáá yune' tsıalch'ıséę sitaanıı hí'ıı, áíná' nihıı nıńáá yune' tsı nchaahi sitaanıı doo hí'ıı da? ⁴² Ni nıńáá yune' tsı nchaahi sitaanıı doo hí'ıı daná', hat'ıı bighı nik'ısn gáłñıı, Shik'ısn, ai tsı alch'ıséę nıńáá yune' sitaanıı ná haoshtııh? Ni nzhıgo ádn'ııni, iltsé nıńáá yune' tsı nchaahi sitaanıı hatııh, áık'ehgo nł't'éégo go'ıı nleehgo, áńıta nik'ısn bıńáá yune' tsı alch'ıséę sitaanıı bá hatııh. ⁴³ Tsint'áni nł't'éhihıı doo nest'án dénchı'éhıı baa dahnándahi at'éé da; ła'ıı tsint'áni dénchı'éhıı nest'án nł't'éhihıı doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dałá'a hentııgo nest'án baa dahnándahıı bee bıgózı. Figs doo hosh baa ndaach'ihıñııłhi at'éé da, ła'ıı dasts'aa'ıı doo hosh diwozhıı baa ndaach'ihıñııłhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nł't'éhihıı bıjıı yune' nł't'éégo goz'aanıı bıch'á'gé' nł't'éhihıı zhá bee hagowá; áíná' nnee nchı'ıı bıjıı yune' nchı'go goz'aanıı bıch'á'gé' nchı'ıı zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'ıłti' shıhıı kojıı yune' hago'at'éégo goz'aal shıhıı bıch'á'gé' ách'ıñııhi at'éé.

⁴⁶ Hat'ıı bighı, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashılđolñııgo shıch'ı' ádaadołñııná' da'ánohwılđıshñııyú doo ádaanoł't'ee da? ⁴⁷ Dahadń shaa nyááhń shıyésts'aago shıyatı' yıkısk'eh at'ééhn, díı k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nnee yúyahgo hagogéedgo tséé bıká' bıgowá ágodlaa: áık'ehgo tú idezjoolgo bıgowahıı bıdıłk'ol ndi doo hago adzaa da; nłdzılgo tséé bıká' ágolzaahıı bighı. ⁴⁹ Áíná' dahadń shıyésts'aal ndi doo yıkısk'eh at'éé dahń, díı k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bıgowá dá sái zhá yıká' ágodlaa, doo tséé bıká' dahgoz'aal dago; áı gowahıı yıch'ı' tú idezjoolgo dagoshch'ı' nangóngo'; áık'ehgo aanábıgot'ııł gozlıı.

7

¹ Jesus nnee bıdaayésts'aanıı aal yıch'ı' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Siláada dałá'n gonenadın bınant'a'ıı yána'ızııdı bıł nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhıı Jesus yaat'ınzıgo nnee Jews yánadaazıni Jesus bıch'ı' odais'a' gánııgo, Yushdé', kú nńáhgo shá na'ızııdıı shá nánłzııh, daabılđolñııh. ⁴ Áık'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokaaıgo gádaanıı, Díı áılñııhıı bá ándle'go dá bık'eh: ⁵ Bıl daanjıoggo ha'ánálzéh goz'aanıı nohwá ágolaa. ⁶ Áık'ehgo Jesus yıl onákai. Nant'ánhıı bıgowá t'ah bıch'ı' hikahná' nant'án bıł'eké Jesus bıch'ı' hil'aad gánııgo, ShiNant'a', nıch'ı' nagónt'ogıı bighı dáko akú nóđáh hela'; shıgowá yune' ha'ánńáhgo ndi doo bık'eh sıtıı da: ⁷ Naa nsháhgo doo bık'eh sıtıı da nsıhıı bighı doo dashıı naa nıyáá da: déhadzııhgo ndi shána'ızııdı nánłzııh ndi at'éé. ⁸ Shıı ałdó' shınant'a' golıı, shıhıı siláada bá nansht'aa, dałá'a, Dahńńáh, bıłđıshñııyúgo dahdıgháh; ła'ıı, Yushdé', bıłđıshñııyúgo shaa hıgháh, ła'ıı shána'ızııdı, Díı ánle', bıłđıshñııyúgo áı áıle'. ⁹ Jesus áı yıdezt's'aaná' dé bıł díyagodzaago, nnee bıké náłseełıı yıch'ı' adzaago gáyıñıı, Gánohwılđıshñıı, Israel hat'ıı bıtahıı ndi doo hwaa hadń díı

k'ehgo bi'odla' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'ì' oda'is'a'íí gowayú nákainá' nezgai n'íí nkt'ée násdliigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Ái iskaq hik'e Jesus kih goznil, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íí nnee yil okai. ¹² Ái kih goznil ch'íná'itih goz'aaníí yich'ì' higaalgo, nnee édihi ch'ídaach'ikteeh lé'e, bima it-saaná' dabíí zhá bizhaazhé ishkiin dała'áhi; ái isdzánhíí nnee láágo yil násee lé'e. ¹³ Jesus yiltsaaná' bijíí nniihgo gáyihni, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíí daahizì'. Áigé' hadziigo gáníí, Shik'isn, nádndáh, nildishni. ¹⁵ Édihgo sitij n'íí nezdaago yakti' nkegonyaa. Áik'ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa náíntíí. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silij; la'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee hayihezníí yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aa nt'éégo, la'íí binaayú daagotahyú Jesus nkt'ée go baa ch'iníí lé'e. ¹⁸ John bitsilke'yu díí anágot'ijidíí dawa yaa bil nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihniidná' gádaayihni, Jesus bich'iyú do'aashgo gáldohi, Ya' ni higháhi n'íí ánt'ijí née? dagohíí la'i biká daadéet'ijí née? ²⁰ Nnee nakihíí Jesus yaa n'áazhgo gádaabihni, John Baptize ágole'íí nich'ì' nohwides'a', gánim'niihgo, Ya' ni higháhi n'íí ánt'ijí née? dagohíí la'i biká daadéet'ijí née? ²¹ Yaa n'áazhná' Jesus nnee láágo náyihilzii, kah itah at'éhi yaa nakaihíí aldó', spirits ncho'i biyi' daagolíníí bá hanesdzood; la'íí bináá ádaagodinií daago'ijigo anayidlaa. ²²⁻²³ Áik'ehgo ái nnee bich'ì' hil'aadíí gáyihni, John bich'ì' nádoht'aashgo díí ho'iiníí la'íí disohts'aaníí baa bil nagohi': bináá ádaagodih n'íí bináá anágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee lóod doo inádh dahi yaa nadaakai n'íí nkt'ée go anádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íí da'idits'ag anádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo anádaidle', tédaat'iyehíí yati' baa gozhóni bee bich'ì' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íí t'aaqzhì' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'éehíí John yaa nagohi'go yich'ì' yakti' nkegonyaa gáníigo, Da'izliyyú hat'íí hádaadel'íyyú nasoikai? T'oh bit'aa nteelíí bil godiyokíí née? ²⁵ Hat'íí hádaadel'íyyú nasoikai áiná'? Nnee nkt'ée go bik'e'izláhi née? Hayíí bidiyagé nkt'ée híí la'íí ízisgo daagolíníí nant'an golííge nadaakahi at'éé. ²⁶ Hat'íí láá hádaadel'íyyú nasoikai áiná'? Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi yitisgo at'éhi, nohwildishni. ²⁷ Díí bak'e'eshchij n'íí an át'ijí, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ilch'ì'gole'go. ²⁸ Gánohwildishni, Nnee daagozliíníí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhge daanliiníí bitahyú hadn dázho doo ilij dahíí John yitisgo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníí la'íí tax bich'ì' nadaahi'niihíí John baptize ádaabizlaa n'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ dázho nkt'ée go at'éé, daanii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íí begoz'aaníí nkt'ée go yidaagołsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áaníí doo hádaat'ijí dago yich'á'zhì' ádaat'ee lé'e.

³¹ Jesus gáníí, Nnee daahinolt'ijihíí hat'íí bil kishhah nishleego baa nagoshni'? hat'íí bil dálekt'ee? ³² Na'iníih nagoz'aaqee chagháshé dała'at'éégo ilch'ì' ádaaniigo, Tsisól bee nohwich'ì' da'nt'aał ndi doo hwaa ch'adaashinołzhil da, daahidi'niihíí bil dálekt'ee. ³³ John Baptize ágole'íí doo bán yiyaa dago la'íí doo wine yidlaa dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golij, daadohni. ³⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishago la'íí ishdlago niyáaná' gádaashidohni, An dichini la'íí idlánihi, tax bich'ì' nadaahi'niihíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlini! ³⁵ Da'anii igoyá'íí hat'íí ádaat'ijihíí bee bigózih.

³⁶ La' Phárisee nlini Jesus, Shigowayú rnaá, yihni. Áik'ehgo Jesus ái Phárisee bigowayú nyaayú iyaago nezdaa. ³⁷ La' isdzán bincho' lanihi ái kih goznilgee golínihi, Jesus Phárisee bigowayú iyaago yaat'inzigo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áago, ³⁸ Jesus dés'eezi yine'gé' hichago hizì', bináá túhíí bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyildéh, áigé' daayits'osgé' ik'ah yaa yiziid lé'e. ³⁹ Phárisee yil iyaq'n díí isdzán at'íiníí yo'ijigo dabíí gáidid'ni, Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi

nliyyúgo, díi isdzán bídilchi'íi hadn át'íi shíhíi hago'at'éé shíhíi yígósi doleel ni'; bincho' láníhi at'éená'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gáníi, Simon, hat'íi shí nildishnii. Áík'ehgo Simon gábilnii, Ánnii, ilch'ígó'aahíi. ⁴¹ Ła' nnee zhaali ách'íiníi nnee naki yaa yil'áá l'é'e: nnee dała'á ashdlá'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, ła' nneehíi ashdladin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'éégo nanáda'íniil da l'é'e, da'ágát'éé ndi nzhqo yikniiid. Díi nnee nakihíi hayíhíi nnee zhaali ách'íiníi itisgo bil nzhqo gá? ⁴³ Simon hananádzii, Hayíi dážhó itisgo baa ha'áá shíhíi go'íi. Jesus gábilnii, Da'áigeé ádíniiid. ⁴⁴ Jesus isdzánhíi yich'i' adzaaná' Simon gáyiknii, Ya' díi isdzánhíi hí'íi née? Nigową yune' ha'ayáaná' doo hwaa tú shikee bee tánágisíi shaa níziid da: áiná' díi isdzánhíi bináá túhíi bee shikee shá táyigisgé' bitsizilíi bee k'e'ildee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shísínts'qs da: áiná' ha'ayáagé' yushdé' godezt'i'go díi isdzánhíi shikee daayits'qs nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áiná' díi isdzánhíi ik'ah shikee yídezhizh. ⁴⁷ Áík'ehgo gánildishnii, Isdzán bincho' dážhó ląáhií da'izlíné bá ánálne', dážhó bil nshqohíi bighą: áiná' hadn bincho' ayáháhíi da'izlíné bá ánálne'íi, ayáhągo bil nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhíi gáyiknii, Nincho'íi da'izlíné ná ánálne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaaníi gádaakídi'nii, Hadn láhi díi, koncho'íi da'izlíné ká ánáidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhíi gánáyikdo'niiid, Ni'odlą'íi hasdánítíi; ilch'i'gont'éégo dahnádndáh.

8

¹ Ái bikédé'go Jesus kih nagoznilyú ła'íi gotahyú dahot'éhé nnee áigeé daagolíníi yich'i' yałti'go ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi nt'éégo baa na'goni'íi yaa nagolni'go naghaa l'é'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² Ła'íi isdzáné spirits ncho'íi biyi' daagolíi n'íi ła'íi kah iltah at'ééhíi yaa nadaakai n'íi nádaabi'dilzii l'é'ehi yil nakai aldo', Mary, Mągdalene daalch'iniihi, ch'iidn gots'idn biyi'gé' hakaihi, ³ Ła'íi isdzán Joánna, nant'án Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; ła'íi Susánna, ła'íi isdzáné doo alch'idé dahi, aldo' yil nakai, ái isdzánéhíi bíyééhíi lahzhí' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ Ił'ánigé' kih nagoznilgé' nnee ląągo Jesus yaa nánłsąą, áigeé na'goni'íi yee yil ch'ígó'aahgo gáníi: ⁵ K'edileehíi yil ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileegeé k'edilzii ła' itín bahyú nanehezdee; ái ła' nnee yiká' naskai, ła'ihíi dló' nádaihezlaa. ⁶ Ła' k'edilzii tséeká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daanłnago nádaahisąą, doo nt'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahíi bighą. ⁷ Ła'ihíi hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíi ighánłsąągo nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzii leezh nt'ééyú nanehezdee, ái zhą hadaazhjeedgo dała'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Aął nagozní'ná' gániiid, Hadn bijeyi' golíiníi íyésts'ąą le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadilkidgo gádaabilnii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosínłni'íi hat'íi niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'áni doo bígózi da n'íi nohwii bídaagonłsłjhgó nohwaa daagodest'ąą: áiná' ła'ihíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhą bee bil na'goni'; áík'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da doleel, ła'íi dédaids'ag ndi doo bil ídaagozi da doleel. ¹¹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi niigo ádishnii shíhíi baa nohwil nagoshni': K'edilzihií Bik'ehgo'ihí'nań biyati' at'éé. ¹² K'edilzii itínyú nanehezdee n'íi ái nnee yati' daidezts'ąą, ndi ch'iidn nant'án nyáągo yati' bijii yune' benagoz'aaníi bich'ą' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdląągo hasdakai dahíi bighą. ¹³ K'edilzii tséé yiká' nanehezdee n'íi nnee bil daagozhóągo daidezts'ąą; áiná' t'oh bikeghad ádijhíi k'ehgo ádaat'eego, dét'ihézhí' yati' daayodląą, áiná' nabída'dintaahgee t'ąązhí' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzii hosh biyi' nanehezdee n'íi nnee yati' daidezts'ąą, ndi dahikáhyú ni'godzán biká' ágot'eehíi, ízisgo it'íiníi, ła'íi gonedliiníi zhą yaa natsídaakeesíi ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'ą' goleeh da. ¹⁵ K'edilzii leezh nt'ééyú nanihezdee n'íi yati' daidezts'ąąná' daabijii nt'éehi biyi' yuyaa yati' ích'iyoląą, áík'ehgo nest'ą' nt'ééhíi yinkt'ąą dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn ik'ah kq'íi yidilłaadgo dahat'íhíta yit'ááh ch'aanáidil'ii da, dagohíi doo kástiné yit'ááhyú nyit'ááh da; áiná' ik'ah kq'íi biká' dahnásit'áhé yiká' dahyi'aah,

áik'ehgo hayíí ha'áhikáhíí áí kọ'íí yee daago'íí. ¹⁷ Dawahá nanl'í' n'íí ch'í'nah ádolñiik; dawahá doo hit'íí da n'íí bigózihgo hit'íí doo. ¹⁸ Áí bigha da'dohts'agíí nht'éégo ídaayesóhts'aa: dahadn íyésts'aa go ígo'laahn bigoyá'íí itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn doo íyésts'aa dahn, ayáhágo ígo'laa n'íí ndi bich'á' da'íííí nádodlee.

¹⁹ Jesus bimaa la'íí bik'isyú bilgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaahíí bigha doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaa la'íí nik'isyú bilgo naa hikáh hádaat'ííhíí bigha dadányú nadaazi, daabilch'inniid. ²¹ Jesus hadziigo gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidezts'aa go yikísk'eh ádaat'eehíí shimaa la'íí shik'isyú ádaat'ee.

²² Lah jii Jesus tsina'eehíí yeh hiyaa, bitsilke'yu bilgo: bitsilke'yu gádaayihñii, Noo', hanaazhí' nohwil nada'do'éel. Áik'ehgo bil dahda'n'eel. ²³ Bil da'o'olyú Jesus ilhaazh lé'e: áigé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádídáh silijigo tsina'eehíí bidaadesk'olgo ngodzid lé'e. ²⁴ Áik'ehgo Jesus ch'ínadaabisidgo gádaabilñii, NohweBik'ehñ, nohweBik'ehñ, k'azhá tétl'áh nohwil ogo'eel. Áik'ehgo ch'ínadzidgo nch'iidíí la'íí tú hashkeego nádídáhíí yich'í' hadziigo óch'iidgo nkenágohelto'. ²⁵ Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Hago'at'éégo nohwi'odla'íí doo bada'ohíí da? Tsídaadolyiz la'íí bil díyadaagot'eego gádaakildi'ñii, Hago'at'éégo laa, díí nñeehñ tú la'íí nch'iidíí ndi da'áyihñiiyú ádaat'ee!

²⁶ Gadarénes daagoljyú Gálilee binaazhí'yú bil nada'diz'eel. ²⁷ Jesus tsina'eehíí yiyi'gé' háyáago kih goznilgé' nnee la' doo áníiná' godezt'igo ch'iidn biyi' golíni baa nyáá, án bidiyagé da'ádihgo nagháhi, nnee lena'nihíí goz'ayú golíni, doo kih biyi' da. ²⁸ Jesus yiltsaana' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníí, Hago láá áshíle'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi biYe' nííni? Nánoshkaah, shiniigodoléh hela'. ²⁹ (Jesus spirit nchọ'íí alk'iná' gáyihñiiid, An biyi'gé' hannáh. Doo alch'idn ch'iidnhií nabiheslaa da: besh hishbizhíí la'íí kokee bee kínaaach'ilt'óhíí bee hibi'dest'oo; ndi hibi'dest'ooníí nyihidziizgo ch'iidn da'iljyú onábinyo'.) ³⁰ Jesus nabidilkidgo, Hat'íí honlzéé? bilñii. Shíí Láni honszee, nñiid: ch'iidn doo alch'idé biyi' oheskai dahíí bigha. ³¹ Jesus nádaayokaaahgo, Doo yuyahgo o'i'ányú dołkáh nohwilñonii hela', daanniid. ³² Áigee dzilyú góchi da'ayaago nanalsé': ch'iidn Jesus nádaayokaaahgo gádaañii, Góchi behokáh. Áik'ehgo Jesus yaa goden'áá. ³³ Áik'ehgo nñeehíí yiyi'gé' hakaigo góchi nanalsé'íí yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníí yeh nalsáago hayaa nádnkijgo tú yil daadesdzii. ³⁴ Góchi yinádaadéz'íí n'íí díí ágodzaahíí daayiltsaana' nádnkijgo, kih goznilyú la'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. ³⁵ Nnee bil nada'gosni'íí áí ágodzaahíí daine'jyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' golíí n'íí Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaa, áí nñeehíí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíí biini' golíigo bidiyagé gólíigo sidaa, áik'ehgo ndaaldzid lé'e. ³⁶ Nnee bináál ágodzaahíí hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábiksí n'íí biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliinií bini'yú daagolínihíí dawa ndaaldzidhíí bigha Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayihñii; áik'ehgo tsina'eehíí yeh nádzaago t'aaahí' bil oná'í'éel. ³⁸ Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanalsáá n'íí nábokaaahgo, Nil nádósht'aash, nii: áiná' Jesus t'aaahí' onábí'a', gáníigo, ³⁹ Nigowayú nádndáahgo Bik'ehgo'ihí'nañ hago nht'éégo ánániidlaahíí baa nagolñi'yú. Áik'ehgo Jesus hago nht'éégo ánabiidlaahíí kih dágoznil nt'éégo yaa nagolñi'go anádaal. ⁴⁰ Jesus hanaayú bil naná'dez'eelná' akú nnee láágo biba' da'at'éégo Jesus baa nyááhíí yaa bil daagozhóó lé'e.

⁴¹ Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánálséhíí yebik'ehñ, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyokaaahgo gáníí, Shigowayú nñáh: ⁴² Bizhaazhé da'áhi it'eedn nakits'adah shí bil legodzahi k'azhá datsaahíí bigha áníí. Jesus higaalyú nnee daabiljizh lé'e.

⁴³ Áigee isdzán dil bighánljiigo nakits'adah bil legodzahi itah lé'e, dawahá biyéé n'íí izee nant'án yich'í' nayiheznil ndi doo hwaa la' nábilzihi da. ⁴⁴ Án Jesus yine'gé' ninyaago bi'íí

bidá'yú yedelñiih: dagoshch'í' dil bighánlǐ n'í' ésdjǐd. ⁴⁵ Jesus gáníí, Hadn shedelñiih? Nnee baa náńsááhíí, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'ǐ da, daanniidgo, Peter la'íí yil nakaihií Jesus gádaayilñii, NohweBik'ehń, nnee láágo ninaayú náńsáágo daalikjizh, hat'íí bigha, Hadn shedelñiih? nñii, áiná'? ⁴⁶ Jesus gáníí, Shinawodíí lahzhí' shich'á'zhí' adzaahíí bigha hadńshí shedelñiihgo bígonsǐ. ⁴⁷ Isdzánihíí doo nant'í' dago yígolsjǐdná' tsídolyizgo ditkidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íí bigha Jesus yedelñiih shíhíí, la'íí hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilzihií nnee dawa yináát nagosni' lé'e. ⁴⁸ Jesus isdzánihíí gáyilñii, Shilah, nił gozhóó le': ni'odla'íí nt'éégo ánániidlaa; ilch'í' gont'éégo dahnádnáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yahti'ná' Jews ha'ánáséhíí yebik'ehń bigowaǵé' nnee la' baa nyáágo gábilñii, Nitsi' daztsaa; Jesus doo dayúweh nanłt'og da. ⁵⁰ Jesus díí yidezts'aaǵo gáníí, Doo nńłdzid da: onđlaǵo zhá nitsi' nt'éé nádodleeł. ⁵¹ Jesus gowaǵú nyááná' Peter, John la'íí James bilgo la'íí it'eedn daztsaanihií bitaa la'íí bimaa zhá bil ha'ashkáh, nñiid lé'e. ⁵² It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag la'íí baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gáníí, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsaa da, daazhógo alhoshgo at'éé. ⁵³ Áí bigha nnee dázhó baa daadloh, it'eedn da'anii daztsaa yidaagolsjǐhíí bigha. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínokáh, daayilñiidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyilñii, Shina'ilí', nádnáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosdliigo dagoshch'í' nádiidzaa lé'e: áíge' Jesus, Bá'dońé', nñii. ⁵⁶ Bitaa la'íí bimaa bil díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilñii, Díí ágodzaahíí hadn baa bil nadaagołni' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí dała'áyíílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolǐgo yedaabik'ehgo, la'íí kah iltah at'ééhíí yaa nadaakaihií nádaayilziigo yaa daagodez'aa.

² Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa nadaagolñi'go, la'íí daanezgaihií nádaayilziigo odais'a'. ³ Áígee gádaabilñii, Desołkaiyú doo hat'íí daalmé'go da, gish, izis bena'iltinií, bán, dagohíí zhaali; doo iicho naki nadaalnilgo da. ⁴ Dahayú gowaǵee ha'álkaigee, lahýú nádesołkaizhí' da'áígee nasółtaǵ le'gá. ⁵ Dahadn doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee baǵ leezhíí baa daalhaal, áí bee doo hádaanohwit'ǐ dahíí bígózh doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahýú yati' baa gozhóni yaa nadaagolñi', la'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus ánát'ǐhíí dawa yaat'ínzigo, hadńshá' ádaayilñii, nzǐ lé'e, la', John daztsaaǵé' naadiidzaago án at'ǐí, daaniihíí bigha; ⁸ La'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanii; la'ihíí, Doo ániiná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'ǐí, daanii. ⁹ Hérod gánñiid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn lááhi áiná', dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiltséh hát'ǐí lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íí nákaigo hago ánadaat'ǐí n'íí Jesus yil nadaagosni'. Áíge' anahýú da'izliyyú, kǐh goznil Bethsáida holzéhi ba'ashhahýú yil okai lé'e. ¹¹ Áiná' nnee yidaagolsjǐdgo biké' onalsáá: áík'ehgo Jesus baa bil gozhóógo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa bich'í' yahti', la'íí hayíí nádaabi'dilziih hádaat'iinií nádaayilzii lé'e. ¹² O'í'áázhi' godeyaayú nakits'adahíí Jesus gádaayilñii, Ai nnee dała'at'ééhíí dahayú gotahýú nádaadn'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, la'íí dahat'ihíta daiyaaníí yiká daadéz'ǐyyú; kú da'izliyyú nahétaǵahíí bigha. ¹³ Áiná' Jesus gádaabilñii, Nohwihíí bá da'dońé'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né', lóg dánakiyé bilgo; díí nneehíí dawa idán bá nadaahiilñiihyúgo zhá bá da'n'né'. ¹⁴ Nnee dała'at'ééhíí ashdladn doo náhółtag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Nnee dała'at'ééhíí ashdladingo ił'anigo dinobłh daabilđołñiih. ¹⁵ Ágádaanniidná' nnee dawa dinezbłh. ¹⁶ Áíge' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bilgo náidnné'go hadag déz'ǐigo ya'ahénzigo oskaǵdná' ilk'ídaizdlaad, áíge' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo. ¹⁷ Áígee nnee dawa da'iyaaǵo náda'isdjǐd lé'e: áíge' ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'iheszlaa.

18 Lah Jesus dasahn okaah, bitsilke'yu zhá bil naháztaago; áigé' Jesus bitsilke'yu nayídkidgo gádaabilnii, Nnee hadn át'íí daashilnii? 19 Áík'ehgo gádaabilnii, La' John Baptize ágole' n'íí daanilnii: la'ihíí Elías at'íí; la'ihíí doo áníná' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí daztsaagé' naadiidzaahi at'íí daanilnii. 20 Jesus gánádo'niid, Nohwihíí hadn át'íí daashildohńii? Peter gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań Ats'áltíni, Christ holzéhi, ánt'íí. 21 Bitsilke'yu ndzilgo yich'í' hadziigo gáyilnii, Hadn áí bil nadaagońi' hela'; 22 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo alch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazíni, okaah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ik'chíhi doo hádaashit'íidago shidizideená' taagi jji hileehgo naadishdáh.

23 Dawa yich'í' hananádiigo gánádo'niid, Dahadń shiké' dahdigháh hát'ííyúgo ídaayo'nahná' dajji biigha bitsi'ılna'áhi dahyidotíihgo shiké' dahdowáh. 24 Dahadń bi'ihí'na' yaa bil goyééhń, áí bich'á' da'izl'íí hileeh: áíná' dahadń ídaayis'nahgo shíí shighá bi'ihí'na' da'izl'íí silij'ń, án ihí'naa doo ngonel'aá dahíí yee hinaa doo. 25 Ni'godzán dágóz'aá nt'éégo ch'ist'íiná' koyi'sizíni da'izl'íí silijgo ch'a'och'ítłizhyúgo, áí hat'íí bich'á'gé' ch'it'íih? 26 Hadń shik'e ídaayándzihíí la'íí shiyati' yik'e ídaayándzihíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, aldó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdzí doo, shich'á'idindláádgo, shiTaa bich'á'idindláádíí la'íí binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dilzini bich'á'idindláádíí bee shich'á'idindláádgo. 27 Shíí da'aniigo nohwil nadaagoshńi', kúgee nadaaziiníí la' dá doo da'itsaahíí dailjé Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago daayiltséh.

28 Díí ánniidíí dáshí tsebíiskaago Peter, James, la'íí John bilgo, Jesus yil okai lé'e, dzil n'ááyú okaahyú. 29 Jesus okaahná' biniihíí lahgo at'éégo silij, bidiyágéhíí dázhó l'igaigo bik'ina'didlaad silij. 30 Áígee nnee naki, Moses holzéhi la'íí Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' silij: 31 Áí nneehíí dázhó bich'á'idindláád silij, áigé' Jesus datsaah doleelíí yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. 32 Peter la'íí yil nakaihíí dázhó bil daanzij: ndi t'ah daadez'íiná' Jesus bich'á'idindláádgo la'íí nnee naki yil nadaazi'íí daayiltsaá. 33 Áí nnee nakihíí Jesus yich'á'zhí'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nń'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá, nii lé'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yaakti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. 35 Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aá, gáníígo, Díínko shiYe' shil nzhóni: hodaayołts'aá. 36 Áihíí ałł yaakti'ná' Jesus dasahn daayiltsaá. Bitsilke'yu díí ágodzaahíí nadain'íí'go doo hadń yil nadaagosńi' da.

37 Áí iskaá hik'e dzilgé' gódah nákaigo nnee l'áago baa náńsáá lé'e. 38 Áí nneehíí la' nádidilghaazhgo gáníí, Iłch'ígó'aahi, nánoshkaah, shiye' shá ní'íí; da'ái zhá shizhaazhéhi. 39 Lahgee spirit nchó'i nabihílaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áigé' biniigonł'éégo doo bich'á'digháh da. 40 Nitsilke'yu nádaahoshkaah hadaini-hiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. 41 Jesus gáníí, Nohwi'odl'á' édaadihgo dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daakinoł'ííhíí, dahónksahzhí' nohwil nahashtáá, dahónksahzhí' l'aa nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bil nń'aash. 42 T'ah yich'í' higaalná' ch'iidn yaabik'e'gé' nádinigis lé'e. Áíná' Jesus spirit nchó'íí ndzilgo yich'í' hadziigo haińyood, áík'ehgo ishkiiníí náyilziigo bitaa yaa náńłt'íí.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'ííhíí baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilnii, 44 Díí yati'íí nń'éégo ídaasinólts'aago nohwijíí yune be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. 45 Áík'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íí niigo aníihíí doo bil ídaagozi da, doo yídaagołsi da doleelgo yaa ch'anani'í' lé'e: áigé' na'ódaadikidzhí' bil daagoyéé.

46 Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi? daahildi'niigo. 47 Jesus bitsilke'yu natsídaakeesíí yígolsíidgo, chagháshé alch'íséęhi náidnłqozgo ba'ashhahgé' yinesdaago, 48 Bitsilke'yu gáyilnii, Dahadń shizhi'íí binkááyú díí

chagháshéhíí náidnktíyúgo shíí áldó' náshidnktíni at'éé; dahadn náshidnktíiníí shides'a'n áldó' náidnktíni at'éé: dahadn nohwitahyú doo iljí dahíí íziso at'éé doleeł.

⁴⁹ John gáníí, SheBik'ehń, nnee la' nizhi'íi binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'íigo, Doo ágánt'íi da, daabiłde'ńiid; doo bił daagohiit'íi dahíí bighą. ⁵⁰ Jesus John gáyihńii, Doo ágádaabiłdohńii da: hadń doo nchọ'go nohwich'í' na'iziid dahń bił daagohiit'íni at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhí'go nábididilteehíí biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, ⁵² Áík'ehgo bádnyú bá ilch'í'daagole'go binadaal'a'á odaił'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. ⁵³ Ndi áígee daagolíníí Jesus doo hádaayit'íi da lé'e, Jerúsalemyú deyáá daanzhíí bighą. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'íi James biłgo díi yídaagołsįđgo gádaanńii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' kọ'íi daahwiikeedgo díi nneehíí daadndlid née, Elías adzaahíí k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'í' adzaago nłdzilgo bich'í' hadziigo gádaabiłńii, Spirit nohwiyi'sizíni hago'at'ééhíí doo bídaagonołsį da. ⁵⁶ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo nnee da'izlíí ishchiihíí bighą niyáá da, áiná' hasdáhishńiiłhíí bighą niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

⁵⁷ Itínyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Dahayú anadáályú níké' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábiłńii, Ba' ndi bi'í'án daagoljí, dló' yúdahyú nada'inqihíí bit'oh daagoljí; áiná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nshtehe at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'ihí gáyihńii, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gáníí, ShiNant'a', halaą shitaa iltsé lehishteehyú dóshą'. ⁶⁰ Jesus áí nneehíí gánáyıłdo'ńiid, Nanezna'íi dabíi ledaakii'ńiił le': áiná' nihíí Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee begoz'aaníi baa nagólńi'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'ihí gánádo'ńiid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleeł; áiná' iltsé shigowayú nádishdáhgo áígee naháztaaníi bił nanágošhńi' hik'e. ⁶² Jesus gábiłńii, Dahadń bengohildzísé ałk'iná' yıłtsoodná' t'ąązhí' nádést'ıiń Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee daanliiníi itah hileehíi doo yik'eh sitıi da.

10

¹ Díi bikédé'go Jesus la' gots'idin hanayínílii bádń dá nakigo nlaago kįh nagoznilyú hayú deyaa shjyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabiłńii, Nest'a' dážhó ląągo nest'aaná' nada'iziidíi doo hwoi da: áík'ehgo nest'a' yeBik'ehń bich'í' da'olkaąhgo gádaabiłdońiił, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeeshyú daadnł'áá. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibeljí bizhaazhé k'ehgo daanohwideł'a'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltiníi, dagohíi nohwikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itínyú daaholkáhyú nnee da'adzaayú doo bił nadaagołńi' da. ⁵ Gową yuńe' ha'alkaigee iltsé gádaadołńiił doleeł, Ilch'í'gont'ééhíi díi gową yuńe' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nłt'éégo at'ééhíi áígee sidaayúgo nohwıl ilch'í'gont'ééhíi yił nlii doo: áiná' nnee doo hwaa ágát'éé da lé'eyúgo, nohwıl ilch'í'gont'ééhíi dánohwíi nohwíyéé nádodleeł. ⁷ Gową yuńe' ha'alkaigee, da'áígee dinołbįh le'gá, áígee dahat'íhíta nohwá daach'idiné'íi daaholśąągo, la'íi dahat'íhíta nohwá náda'ch'ıłsįhíi daaholđłąągo: hadń na'iziidíi bich'í' na'ı'ńiiłgo goz'aą. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kįh goznıłgee ha'alkaigo, áígee hádaanohwich'it'ıi'gyúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íi daaholśąą doleeł: ⁹ Áígee daanezgaihíi nádaaholśiihgo bich'í' gádaabiłdońiił, Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee daanliiníi itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kįh goznıłgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'ıi' dayúgo, áígee da'ditinyú nołkahgo gádaadidońiił, ¹¹ Daagonołjigee dá leezh zhá ndi nohwikee bídaahitł'ıhíi k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanohwitł'ıi' da bígózįh doo, ndi díi bídaagonołsį, Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee daanliiníi itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i' ni'. ¹² Shíi nohwıl nagoshńi', Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíi bijjį Sódóm biniigodılne'íi bitisgo áí kįh goznılii biniigodolńiił. ¹³ Korázingee daagonołiiníi, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonołiiníi, nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú íziso ánágot'ıiłhíi Tyre la'íi Sídongee ágágozayúgo, áígee daagolíníi doo ániná' nak'a' dich'ızhé bik'inazlaaná' ilch'ii yiyi' naháztaąągo binchọ'íi yich'a'zhí' ádaaszaa doleeł

ni'. 14 Bik'ehgo'ihina nnee yandaago'aahii bijji Tyre la'ii Sidon bitisgo nohwiniigodidolnii. 15 Nohwii, Capernaumgee daagonoohinii, yaakazhigo hanohwidi'niihii, nohwii ch'iidntahzhigo nohwidido'nii. 16 Hadn daanohwiyests'aanii shii shiyests'aa aldó; hadn daanohwich'olaahii shii aldó' shich'olaa; hadn shich'olaahii shides'a'n aldó' yich'olahi at'ée.

17 Gosts'idinhii bil daagozhógo nákaigo gadaanii, NohweBik'ehni, nizhi'ii binkaáyú ch'iidn ndi benohwik'eh. 18 Jesus gadaabihii, Ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, yaakagé' hada'didla'hii k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'ii ni'. 19 Shii t'iish la'ii ch'igodahistas doo la' lanohwile' dago, la'ii nohwik'edaannihii binawod bitisgo nohwinawod golíigo nohwaa godini'áá; áik'ehgo doo hat'ii nohwiní'dóhíh at'ée da. 20 Da'ágát'ée ndi ch'iidn da'adaadohiiyú ánadaat'iihii doo da'ái zhá baa nohwil daagozhó da le'; áiná' yaakáyú daanohwizhi' ágolaahii baa nohwil daagozhó le'.

21 Áiná' Jesus Holy Spirit bee bil gozhógo gániiid, ShiTaa, yaakazhig' la'ii ni'zhig' nant'an nínihi, díi ilch'ígót'aahii nnee daagoyáágo bil idaagozínihii baa ch'anani'ig' n'ii mé' ga'adaat'eehii bich'ig' ch'ínah ánlaahii ba'ahénsi: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'ig'igo ágónlaahi. 22 ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'nii: doo hadn shii Bik'ehgo'ihina biYe' nshkni shígólsini at'ée da, shiTaa zhá; doo hadn shiTaa yígólsini at'ée da, shii biYe' nshkni zhá, la'ii dahadn shiTaa bich'ig' bigózhigo áshle'ii aldó' shiTaa yígólsi.

23 Bitsilke'yu zhá yich'ig' adzaago gáyihii, Hadn hat'ii daal'iinii daayo'iinii biyaa gozhó doleel. 24 Shii nohwil nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihina binkaáyú nada'iziidi la'ii nant'an daanlíni daal'iinii daayiltséh hádaat'ig' ndi doo hwaa daayiltsaa da; daadołts'agii daidits'ih hádaat'ig' ndi doo hwaa daidezts'aa da.

25 Begoz'aanii nkt'éego yígólsini la' Jesus hat'ii nayíntaahgo gániiigo hizig', Ilch'ígót'aahii, hago ashne'go ihinaa doo ngonel'aa dahii bee hinshnaa doleel? 26 Jesus gánii, Begoz'aanii hago'at'éego k'e'eshchig'? Hónzhiigo hat'ii ni'idi'nii? 27 Nneehii gánii, Bik'ehgo'ihina neBik'ehni nijii dawa bee nił nzhog le', niyi'siziinii dawa bee, ninawodii la'ii ninatsekeesii dawa bee; na'ashhahgé' gólíinii nił nzhog le', dani idil njóghii k'ehgo. 28 Jesus gánabiłdo'niiid. Da'áigee ádíniiid: díi bee ánt'éeyúgo hinnaa doleel. 29 Begoz'aanii nkt'éego yígólsini nnee binadzahgee nzhog ádil'ig' hat'ig'igo Jesus gánayilđo'niiid, Na'ashhahgé' gólíinii nniihii, hat'ii nniigo ánnii? 30 Jesus hananádziigo gánii, La' nnee Jerúsalemgé' Jériko yuyaa higaalyú nnee da'n'ig'hi bik'idahishjeedgo dawaha biyéehii bich'á' nádaidnig'lo yóiyahgo biní'da'disnihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistijná'. 31 Okaaqah yebik'ehi ái itín yuyaa higaalyú, ái nnee sitiinii yiltsaa, ndi lahzhinéego lédnyaago ch'ínyáá le'e. 32 La' nnee Levi hat'ig'ii níni aldó' ái nnee sitiinii yiltsaa, ndi án aldó' lahzhinéego ya'ishhah ch'inánadzaa. 33 Áiná' la' nnee Samáritan níni higaalyú, ái nnee sitiinii yiltsaago yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, 34 Ik'ah la'ii wine bilgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ida'disdiz, áigé' Samáritanhii dabii bitúlgayé yiká' dahyistig'go ná'ch'injahyú yinłt'ig', áik'ehgo nkt'éego áyiltsi le'e. 35 Iskaa hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahii yebik'ehni yaa yinné' gáyihiiigo, Díi nneehni shá nkt'éego ántsi: díi zhaali naa niné'ii bitisyú izliiyúgo, nich'ig' naná'dihishnił, nánsdzaago. 36 Ái nnee taagihii hayihii nnee be'nest'ig'dihii ba'ashhahgé' gólíhii k'ehgo ábílaa nni? 37 Begoz'aanii nkt'éego yígólsinii gánii, Nnee bilgoch'ozbaadí. Jesus gábihii, Dahnnáh, ni aldó' ágánt'ig' le'.

38 Ch'okaahyú Jesus la' gotahzhig' oyáá: áigee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'ánnáh bilniigo ha'ayáá. 39 Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bilch'ígót'aahii yiyests'aaago. 40 Martha láágo nabi'dintl'ogo Jesus yaa nyáágo gánii, SheBik'ehni, ya' shik'isn doo shich'onii dago dasahn na'isiidii doo nił hago'at'ée da née? Nik'isn bich'onni, bilhne'. 41 Jesus gábihii, Martha, Martha, nani'dintl'ogii zhá láágo

baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá ízisgo ilíni; áí Mary nágodn'aa, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Łahn Jesus okaqah lé'e; aqł oskaqdná' bitsilke'yu dała'á gábiłnii, SheBik'ehń, da'ohikaqahgo nohwil ch'ígon'áah, John bitsilke'yu yił ch'ígon'aa lé'ehii k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gánii, Da'olkaqahgee gádaadidołniił, NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahn, Nizhi'ii dilziłhgo bigózih le'. Nant'án nłiłhii begodowáh. Hago'at'éégo anıııyú yaaká'yú benagowaahii k'ehgo ni'godzán biká'yú aldó' begodołniił. ³ Dajii biigha daahiidaanii nohwá ágonłı. ⁴ Nohwinchq'hii nohwá da'izlíné ánánde'; nohwii aldó' nnee nchq'go nohwich'ı' ádaadzaahii baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohoniił hela'; áiná' nchq'go at'éehii bich'ı'zhı' hanánohwihi'niił. ⁵ Jesus gádaabiłnii, Tł'é's'ahgo nohwii la' dánko nit'eké bich'ı' nnałhgo gábiłniił, Shit'eké, bán dijolé taagi shá ch'ihinjá; ⁶ Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'ii bá'dishné' da. ⁷ Bigowa yune' nit'ekéhii dánko gániłdinił, Doo nashiłt'og da: al'iná' dáadıłh da'dintáq, shichagháshé bił shiijeéd; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'ihíta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwiłdishnii, Áı nneehń nádiidáhgo nnee idókeedii dahat'ııgee yaa yiné', doo bit'ekéhii zhá bigha da, dayúweh idókeedhii bigha. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwiłdishnii, Da'dolkeed, áík'ehgo hat'ii daadołkeedii nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'ii bíka daanołtaadihii nádaadołné'hi at'éé; dáadıłh nádaanołts'ı, áík'ehgo nohwá ch'ı'ıtııhi at'éé. ¹⁰ Hadń idókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'ii yıka ntaadii náidiné'hi at'éé; hadń dáadıłh nıyınłts'ıłhń bá ch'ı'ıtııhi at'éé. ¹¹ Nohwitahyú la' nnee biye' golini, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséego yaa yi'aah gá? Dagohii łóg bíyókeedyúgo, ya' tlıshgo yaa yıłteeh gá? ¹² Dagohii iyęęzh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yıłteeh gá? ¹³ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nł'éhi baa hi'né'ii bidaagonłsyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn hadń Holy Spirit bíyókeedii yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahii hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yałti' da n'ii hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahii bił diyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaanii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodii bee Jesus ch'iidn hainihiyood. ¹⁶ Ła'ihii nayídaantaahgo gádaanii, Yaaká'gé' godiyłhgo be'ígózinii nohwil ch'ı'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, áı nnee natsídaakeesii yígółsigo gáyiłnii, Nnee ilch'ı' t'ekédaas'anihii dabii ilch'ı' nanádaagonłkaadyúgo da'izlıı hileeh; nnee dała' naháztaanii dabii il'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh at'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabii ich'ı' naná'idiidiyúgo hagosha' yebik'ehii bínagonaal doleel? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóod daashiłdołniił bigha ádishnii. ¹⁹ Shii Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwii daanohwiye'ii hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'ii ch'ı'nah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihı'nań binawodii bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'aniigo Bik'ehgo'ihı'nań nohwitahyú al'iná' nant'aa. ²¹ Nnee nłdzili yenagonłkaad doleeki al'iná' dahyoné'go bigowa yınádéz'ııyúgo, dawahá bíyéehii doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nnee bitisgo nłdzilihi bich'ı' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadii ya'olii n'ii bich'á' náyidiniiłgo nnee yitah'inił. ²³ Hadń doo bił gonsht'ıı dahń shich'ı' got'ıı'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'áshdle' dahń shich'á' ts'ıłtııgo áile'. ²⁴ Spirit nchq'ıı nnee yiyi'gé' háyáána' tú ádıhyú aanádaal, hayú hanayóohii yıka ntaago; áiná' doo hagee dahii bigha gánii, Shigowayú hagé' níyáá n'ııyú nádésdzá. ²⁵ Bigowa n'ii nł'éégo nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchq'ı yił nakai, bíı bitisgo daanchq'ıhi, áı gowa yune' yił ha'akáhgo áıgee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee iltséna' at'éé n'ii bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yakti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyilnii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínljigo nnlbe' n'íi biyaa gozhóq doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gáníi, Hadn Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidits'ago yikísk'eh at'ééhń, ángo biyaa gozhóq doleel.

²⁹ Nnee ląągo dała'adzaaná' Jesus gáníi nágodidzaa, Dázhq ncho'go daakinolt'jłi: godiyhgo be'ígóziníi yika daadéz'jł; áiná' be'ígóziníi doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'j' be'ígóziń alzaahíi zhá.

³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníi bich'j' be'ígóziń alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daakinolt'jłi bich'j' be'ígóziń doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijjł isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hizjigo daakinolt'jłi yaa yakti'go, Shíi shi-tisgo daanchq' ni', didonil: án dážhó nzaadgé' nyáá, Sólomon bigoyá' yidits'jłgo; áiná' k'adíi Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagoljł n'íi daahizjigo nnee daakinolt'jłi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitisgo daanchq' ni', daadidonil; Nínevehgee daagolíníi Jonas yakti'go daidezts'aqaná' bincho'íi yich'á'zhj'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadń ik'ah kq'íi yidilłaadgo nagont'j'jú nyilł'áah da, dagohíi doo táts'aa yilł yaa nyí'aah da, áiná' ik'ah kq'íi biká' dahnásilł'áahyú daach'ilt'aah, áik'ehgo hayú ha'áhikáhíi ái kq'íi daayo'jł doleel.

³⁴ Kinaá'íi kits'í bikq'í at'éé: kinaá nł'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikq' golíni at'éé; áiná' doo nł'éé dayúgohíi kits'íhíi dahot'éhé dilłiki at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idzaa, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilłilł nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilłilłgo baa dahgoz'aq dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah kq'íi bich'á'idindíinłi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nłinihi, Shił ináá, bilnii: áik'ehgo Jesus itah iyaągo nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híi k'ehgo dá doo táádígise itah iyaągo nezdaago Pháriseehíi bil díyagot'ee lẹ'e. ³⁹ Jesus gábilnii, Nohwíi Phárisees daanołni, idee lą'íi its'aa biká'yú zhá táádaalgis; áiná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niłi lą'íi daanchq'íi zhá begoz'aq. ⁴⁰ Nohwíi doo daagonołsáni da, hadń nohwits'í áyílaahn sha' da'án nohwiyi'ihíi áldó' áyílaa? ⁴¹ Dawahá nohwijíi biyi'gé' nł'ééhíi nnee bá daadołné; áik'ehgo dawahá nohwá nł'éé doleel. ⁴² Phárisees daanołni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, lą'íi rue holzéhi, lą'íi t'oh ilłah at'ééhíi dágonenanyú ilł'é'nilgo dała'á Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaalné, áiná' nł'éégo ágot'eehíi doo bikísk'eh ádaanołt'ee da, Bik'ehgo'ihí'nań bil'ijóoníi doo baa natsídaalkees da: ái bee ádaanołt'ee doleel ni', lą'ihíi doo baa daayołnah dago.

⁴³ Phárisees daanołni, nohwá góyéé doleel! nohwíi Jews ha'ánáséh nagoznil yuné' nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinbįhyú itah dahnasółłaaqo zhá, lą'íi nahi'niłh nagoz'aqyú nohwich'j' ádaach'inqiigo nohwilł daagozhq. ⁴⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilłhíi lą'íi Phárisees daanołni, daanołshqo ádaagonoł'ini, nohwá góyéé doleel! le'ch'izhjeegíi doo daat'jł dahíi ga'ádaanołt'ee, ái le'ch'izhjeegíi biká' ch'ich'ihikáh, dá doo bídaagoch'łsinégo.

⁴⁵ Lą' Jews bich'j' begoz'aaníi nł'éégo yígólsini Jesus gáyilnii, Ilł'ígó'aahíi, ágánniyú nohwíi áldó' ánohwilłnii. ⁴⁶ Jesus gáníi, Begoz'aaníi nł'éégo bídaagonołsini, nohwíi áldó' nohwá góyéé doleel! heel ndaazi nnee biká' dahda'oholtheeh, áiná' nohwihíi dážhó da'ayáhágo ndi doo bich'odaalnii da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegíi biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ilłniłi ádaagołe'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íi ánádaat'jł n'íi nohwilł dávik'ehgo ch'í'nah ádaal'jł: daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nadaistseed, nohwíi le'shijeegíi biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ilłniłi ádaagołe'. ⁴⁹ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá'íi gánniid lẹ'e, Binkááyú nada'isiidíi lą'íi shinadaal'a'á koch'j' daadish'aa, lą' nadaach'iltseed doleel, lą'íi biniidaagoch'idile' doleel: ⁵⁰ Áik'ehgo ni'godzán alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi dawa bidilł nada'ijóólíi, daakinolt'jłi bik'izhj' didot'aał, ⁵¹ Ábel zesdijgé' Zekariás zesdijzhj' nnágon't'igo, Zekariási bech'okąahíi biká' dahnási'niłi goz'aaníi lą'íi kįh biyi' da'ch'okąahíi bigizhgee

daztsaa lé'e: da'anii ádaanohwĩdishnii, daalinolt'ijĩí bik'izhĩ' didot'aal. ⁵² Begoz'aanii nht'éégo bídaagonoĩsini, nohwá góyée dolee! nohwí igoyá' bich'ĩ' bená'igisé nádaadołtaą: nohwí doo ha'alkáh daná' nnee ha'akáh dolee! n'í t'aązhĩ' ádaanołsĩ. ⁵³ Jesus ágáníná' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchĩhi la'í Phárisees daanlíni bá daagoshchĩđgo ląągo nayídaadiłkid: ⁵⁴ Yá nakída'il'áągo, k'izé hadzii daanzigo, dahat'ihíta yik'izhĩ' daidi'aahí bighą.

12

¹ Díí bee ánágot'ijĩná' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhó daalıjizhná' Jesus bitsilke'yu iltsé gáyĩnii nkegonyaa, Phárisees daanlíni bincho'íí bán benilzoolé ga'at'éhi baa daagonołsaa, áí nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'éé. ² K'ad dawahá bí l'izkaad n'í ch'í'nah ádolniił; la'í k'ad dawahá nanl'ĩ' n'í bígózihgo ádolniił. ³ Áík'ehgo godilhiyú hat'íí daadołnii n'í got'ijzhĩ' didots'ijł; kih biyi' yune' dataąnégo hat'íí daadołnii n'í kih bik'agé' didots'ijł. ⁴ Shit'ekéhí, gádaanohwĩdishnii, Hayí kits'í nadaiłseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahí doo bédaaldzid da. ⁵ Shíí nohwĩ nadaagoshnĩ' hadń bédaaldzid: ich'izishiinii bikédé'go ch'iidn biko' dilthi' yuyaa kaa o'ılkaadíí án bédaaldzid; gánohwĩdishnii, án bédaaldzid. ⁶ Ya' dlo'dichiné ashla'i zhaali lich'é naki izłigo nahĩnih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihĩ'nań dała'á ndi doo yaa yinah da. ⁷ Nohwitsizil dawa alk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dlo'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inołjĩ da. ⁸ Gánádaanohwĩdishnii, Dahadń nnee binadzahgee, Áń bígonsĩ, shĩnihń, shíí nnee k'ehgo Niyááhí Bik'ehgo'ihĩ'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binadzahgee ágáđidishniił: ⁹ Áiná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bígonsĩ da, shĩnihń, Bik'ehgo'ihĩ'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binadzahgee, Doo yígółsĩ da, bíłdidishniił. ¹⁰ Dahadń shíí, nnee k'ehgo Niyááhí, ncho'go shaa yałti' ndi bincho'íí bá da'izlíné ánadolniił; áiná' dahadń Holy Spirit ncho'go yaa yałti'ń bincho'íí doo bá da'izlíné ánálné' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánáłséhí, la'í nadaant'aahí, la'í aasiłilí binadzahgee ndaanohwidel'aago, hago'at'éégo sha' hasdziih, dagohí hat'íšha' dishnii gádnii, doo daanołsĩ da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'ehen'áągee biyi' hat'íí daadołniihí nohwĩ ch'ígó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhí la' Jesus yich'ĩ' hadziigo gání, Ilch'ígó'aahí, shik'isn hat'íí nohwíyée doleełĩ lahzhĩ' shaa no'né', bíłnii. ¹⁴ Jesus gábĩnii, Dawahá nanohwĩłł'ogí hadń nohwá ilch'ĩ'ishłé'go hashilłĩ? ¹⁵ Áígé' Jesus gánádo'niid, Daagonołsaa le', dawahá dayúwehégo ádáhádaalt'inií baa daagonołsaa: kiyééhí ląą ndi doo áí bee ch'ihinaa da. ¹⁶ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yich'ĩ' hadziigo gáyĩnii, Nnee ízisgo it'inií ląągo na'inkt'ih: ¹⁷ Dabíí gáłdi'nii, Hago áshnéh, shinest'ą'í doo hayú bá nágot'ąą da. ¹⁸ Áígé' gánáđi'nii, Hago áshnéhí bígonsĩ: dawahá bá gowa shíyéhí nanághishniiłgo nchaago ánághshłéhgo, shinest'ą'í la'í dawahá shíyéhí akóne' oshniił. ¹⁹ Shiyi'siziinii gábıłdishnii, Shiyi'siziinii, dawahá niyééhí da'kwí legodzaayú dávik'ehyú ilk'eyihĩnil; áík'ehgo hanányoł, ináá, idłáá, nił gozhó le'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihĩ'nań gábĩniiid, Doo gonyąą da; díí t'é' niyi'siziinii níhókeed: dawahá niyééhí ilk'ehĩnilí hadń bíyée doleeł áiná'? ²¹ Hadń dabízhą nzhooní zhą ádáhát'ijigo ilk'eyihĩnilná' Bik'ehgo'ihĩ'nań binadzahgee doo nzhoo da, án nneehń ágát'éé.

²² Jesus bitsilke'yu gáyĩniiid, Áí bighą gánohwĩdishnii, Nohwi'ihĩ'na'í doo baa daanohwĩ goyéé' da le', hat'íšha' hishaą doleeł, daanołsigo; dagohí nohwits'í doo baa daanohwĩ goyéé' da le', hat'íšha' ághshłé', daanołsigo. ²³ Ki'ihĩ'na'í idán bitisgo ilni at'éé, kits'ihí diyagé bitisgo ilni at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaalkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ik'edaayihiniłkí bá gowa goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihĩ'nań bá da'diiné': nohwí dlo' bitisgo da'inołjĩ! ²⁵ Nohwitahyú hadń daaholneezíí yaa natsekeesí zhą bee ayáhágo ndi hadag ndiłségho áđidle' gá? ²⁶ Áík'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná', hat'íí bighą la'ihí baa daanohwĩ goyéé'? ²⁷ Tł'oh

dénzhónéhíí baa natsídaakkees, hago'at'éégo nadaanse'íí: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé l'é'e ndi, doo díí t'oh dénzhóné ga'at'éégo ík'e'isdlaa da, nohwíldishñii. ²⁸ Áík'ehgo t'oh díí jji nołseekíí, áígé' iskaą daadidliđíí ndi Bik'ehgo'ihí'nań nł'éégo bik'e'islaaná'; áí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwik'e'islaa, nohwíí nohwi'odla' ayáháhi. ²⁹ Áík'ehgo hat'íí da'iidaą shíhíí dagohíí hat'íí da'iidlaą shíhíí zhá doo baa natsídaakkees da, doo nohwiini' hah da le'. ³⁰ Ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí áí zhá itisgo hádaat'íí: áiná' hat'íí bídn daanołinií Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa nohwá yígółsi.

³¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí itisgo biká hádaakt'íí, áígé' díí dawahá áldó' nohwíyéé doleeł. ³² Doo nédaakdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanołiigo nohwá ngon'áą, áí bił goyilshóq. ³³ Dawahá nohwíyééhíí nohwaa nahinił le', tédaat'iyéhíí baa daanołné'; bestso bizis doo sa'i hileeh dahíí nádaadoł'aah, yaaká'zhí' ilínihií doo éđihi nádaadoł'aah, ákú da'in'íhíí doo keda'in'íh dayú, la'ihíí dooleé doo nohwich'á' da'iyąą dayú. ³⁴ Dahayú nohwił ilíni sinilyú áí zhá baa natsídaakkees doo. ³⁵ Ík'eda' sołdlaago t'alkoná' nohwikq' daadilti' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'i'néhgee k'ad nadáhgo yiba' naháztąąhíí k'ehgo ádaanoł'tee le'; nadzáągo dáadítłh nyínkts'igo dagoshch'í' yá ch'ída'itłh doleeł. ³⁷ Nadaal'a'á binant'a' nadzáána' daadéz'íhíí biyaa gozhóq doleeł: da'anii gánohwíldishñii, ík'e'idleego, Dinobłh, yilniigo yich'í' iikaah. ³⁸ K'ad t'é'ís'ahzhí' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadé'íigo nadzááyúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhóq doo. ³⁹ Díí bídaagonołsi, nnee bigowa golíinií da'os'ah in'íhíí hígháhgo yígółsiyúgo yiká déz'íí doleeł ni', áík'ehgo bigowa doo ch'í'nódzíis at'éé da. ⁴⁰ Nohwíí áldó' t'alkoná' ilch'í'daanoł'tee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí dagee.

⁴¹ Peter gábiñii, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee yáńti'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? ⁴² Jesus gáníí, Hadń begondliigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowańhíí yebik'ehgo nbiktł n'íí, dahagee idán nana'niłhghee idán nayiniłh. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábiñniyú at'íigo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleeł. ⁴⁴ Da'aniiigo gádaanohwíldishñii, nant'an hat'íí biyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbilteeh doo. ⁴⁵ Áiná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idildi'niyúgo; isdzané la'íí nnee nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąą la'íí idlaągo bił nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyołíí dagee nadáhgo nbihılgeesh, áígé' hayíí doo da'odlaą dahíí bich'í'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií yígółsi ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'í'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áiná' na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií doo yígółsi dahíí, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, dé'tłh nbi'diltsas doleeł. Hadń ląągo baa hi'né'íí, án ląągo bínádokił; hadń nnee ląągo yá'nné'yúgo, án ląągo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kq' ni'gosdzán biká'zhí' nkedinshniłgo niyáá: alk'iná' diltki' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ni'gosdzán biká'zhí' ilch'í'gont'ééhíí nkeniine' daanołsi née? Dah, nohwíldishñii; nnee ilk'ídaashniyú níyáá: ⁵² Kodé' godezt'igo ashdla'i kłh dałá'á biyi' daagoljyúgo, taagi yich'í' nakik'éé doleeł, dagohíí naki yich'í' tak'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yil nanágonłkaad doo, biye'n bitaa yil nanágonłkaad doo áldó'; la'íí isdzán bi'isdzą' yil nanágonłkaad doo, bi'isdzą'n bimaa yil nanágonłkaad doo áldó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonłkaad doo áldó'.

⁵⁴ Jesus nnee dałá'at'ééhíí yich'í' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnankse'go daal'jyúgo dagoshch'í' gádaadołni, Nagołtłi ląą; áík'ehgo da'ágánágot'íłł. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleeł ląą, daadołni; áík'ehgo ágánágot'íłł. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoł'ini, yaak'os la'íí ni'gosdzán hago ágonéhíí bídaagonołsina', hat'íí bighą k'ad ágonéhíí doo bídaagonołsi da? ⁵⁷ Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwi'at'e' hago'at'éé shíhíí bídaagonołsi dashą'?

⁵⁸ Hadn naa dahgoz'aanii nant'an yaa bil hi'ashyú dagoshch'i' bil ilk'ínágonldóq; dahyúgohí aayanáltihí yaa nidok'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihí aasitini yaa nit'éehgo, aasitiini ha'anit'e'. ⁵⁹ Doo ch'ínánódah át'éé da, dá aqł na'ínnilgo zhá, nitdishnii.

13

¹ Áiná' la' nnee áígee dała'at'ééhíí Jesus yil nadaagolni'go gádaayilnii, La' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidihí la'íí Bik'ehgo'ihinañ yaa dainé'íí bidihí bil nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabilnii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee la'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo bincho' ye'ádaat'eehíí bighá biniidaagodeszaa daanołsi née? ³ Dah, nohwildishnii: áiná' nohwíí daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaałne' dayúgo, nohwíí áldó' áí k'ehgo nanołne'. ⁴ Dagohíí lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'ini nneezgo nadn'ahi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí la'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo bincho' ye'ádaat'eehíí bighá adzaa daanołsi née? ⁵ Dah, nohwildishnii: áiná' nohwíí daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaałne' dayúgo, nohwíí áldó' áik'ehgo nanołne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágonni'go gáníí, La' nnee bidasts'aa hentíínií biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehñ áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'íígo nyáá ndi doo la' da laq. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíínií bá yaa nádéz'iiníí gáyilnii, Kú dín'íí, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádisht'íígo taagi legodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'írk'é; hat'íí bighá o'áá doleel, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodáhggo nzhq, áik'ehgo dahat'ihíta bich'i' int'aaníí bil k'enádishdlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnisdeeyúgo nkt'éé: dahyúgohíí k'ídnk'i. ¹⁰ Jews daagodnłsiníí bijjii Jesus la' Jews ha'anátséh goz'aq yune' ilch'ígót'aah lé'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit ncho'i kah naghaago abılsini biyi' golıigo tsebiits'adah bil legodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'ídídóqhi da. ¹² Jesus yiltsaągo yich'i' anıigo gáyilnii, Isdzán, kah nannaahíí bich'á' ni'doltjii. ¹³ Yiká ndelniigo dagoshch'i' isdzánhíí ilk'ínádezdq, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ náshilziihgo bich'i' ahénsi, nii lé'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'anátséh yebik'ehñ hashkee, Jesus Jews daagodnłsiníí bijjii ná'ilziihíí bighá, áik'ehgo nnee dała'at'ééhíí yich'i' hadziigo gáníí, Gostán iskaazhí' na'iziidíí bee goz'aq: áí gostán iskaaníí biyi' nádaanohwidilziihyú noholkáh, doo godilziníí bijjii da. ¹⁵ Jesus hananádziigo áí nneehíí gáyilnii, Ni, nzhq adnł'ini, nohwíí dała'á nołtjigo godilziníí bijjii nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahast'ooníí k'eda'ol'adgo túyú daadołqoz góya'? ¹⁶ Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbihest'qoogo tsebiits'adah bil legodzaahi, godilziníí bijjishá' doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánniidná' nnee Jesus yich'i' daagot'iiníí ádaa yádaaniidzjii: áiná' nnee la'ihíí dawa bil daagozhq, Jesus dázhq nkt'éégo adzaahíí bighá.

¹⁸ Áíge' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hago'at'ééhíí? Hat'íí bil kışt'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhq alch'iséhi náidn'aągo bikíyaayú k'eidnláá; áí ch'il dázhq nchaahi siljigo bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²⁰ Áíge' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hat'íí bil kışt'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okáągo bán benilzoolé yil ná'ist'oodgo aqł dahndilzoolíí k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²² Jesus Jerúsalemýú higaalgo kih nagoznilyú la'íí daagotahyú ilch'ígót'aah lé'e. ²³ La' bich'i' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhago hasdáhikáh doleel née? Gáyilniid,

²⁴ Ágolch'óshigo ch'ígót'i' ch'ínokáh bich'i' dahdaanołdóq: láągo ha'akáh hádaat'jii doleel ndi ch'éh ádaat'jii doleel, nohwildishnii. ²⁵ Bigowá golíníí nádídáhggo dáádítih nohwich'á' da'ditjinná' da'dányú nasoziigo dáádítihíí ndaanołts'igo gádaadołnił, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'ínitjii; nohwich'i' hadziigo gádaanohwidonnił, Hagé' nałkaihi shj, shíí doo nohwídaagonsj da: ²⁶ Áiná' gánádaadoł'niil, Nináát da'iidąq ni', nohwida'itinyú

ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwíldidoñiil, Hagé' nołkaihi shi doo nohwídaagonsi da, nohwíldishñii; yúwehzhí' nołkáh, daanohwigha ncho'go ádaakt'ini. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' naháztaago daal'ijigo, áiná' nohwíi nohwich'á' da'detaago, daalchag la'íi nohwiwoo' lídaadołk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'i'áh biyaadé'go, la'íi o'i'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' dahnaháztaago doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanlii n'íi da'ítsé doleeł; la' da'ítsé daanlii n'íi iké'yú doleeł.

³¹ Da'ái bijii la' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayihñii, Kogé' dahnñáh; Hérod nizilhee hát'íi. ³² Jesus gábiñii, Ti'i, ái ba'íi k'ehgo nlíni gádaadoñii, Díi jii la'íi iskaa shíi ch'iidn nnee biyi'gé' ch'inihisood, la'íi ná'isziih; nakiskaago ániita shinasdziid aal ashleh. ³³ Da'ágát'éé ndi díi jii la'íi iskaa la'íi nakiskaago da'ái k'ehgo hisgaał: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dábił'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nliini, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsínłtseedíi, la'íi nich'í' daahi'aadíi tséé bee nabida'tsisiñne'íi; tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinihi k'ehgo nichagháshé doo alch'idn lináhishñiil hasht'íi ndi doo hádaakt'íi da ni! ³⁵ Nikihíi yó'agodot'aa: da'aniigo gádaanohwíldishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé, daadoñiihi bijii zhá nadaashołtséh.

14

¹ Lah Jews daagodnłsiníi bijii Jesus Phárisee nant'an nliini bigowa yune' iyaayú óyáago, dé'at'éégo daayinł'íi lé'e. ² Jesus la' nnee nádaanilzoli yiłtsaa. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaníi nłt'éégo yídaagołsini la'íi Phárisees daanlíni yich'í' hadziigo gáyihñii, Ya' godilziníi bijii na'ch'ilziihgo goz'aa née, dah née? ⁴ Doo hadn bich'í' hanadzii da lé'e. Áik'ehgo nnee kah yaa nagháhihi náidnłqozgé' náilziih, áigé' onáyí'aad. ⁵ Áigé' gánádaabiñ'niid, Hadn godilziniíi bijii bitúlgayé dagohíi bimagashi o'i'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya? ⁶ Áigee doo hadn hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihi hagee nnee itisgo ádaat'eehií dahnádaadinibihgee dahnihebijigo yiłtsaaná' ilch'ígót'aahgo na'gon'íi yee hadziigo gánií, ⁸ Ni'i'néhgee da'idaayú nñáh, niñniidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehií dahnádinibihyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú nñáh, biłdo'niid n'íi; ⁹ Áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nich'í' nigháhgo gániłdidoñiigo at'éé, Ai dahsíndaageehíi díi nneehíi baa goñ'aah; ádaayándziigo dá'ich'í'égee goz'aaagee dahndaal. ¹⁰ Kú nñáh golzeego naa ch'inihít'áago akú nyaago dá'ich'í'égee goz'aaagee dahndaal; áik'ehgo nnee bá da'idaaníi nyáago, Shit'eké, yúdahgee dahndaal, niñniigo, kú neheskaihi biñáal itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadn itisgo ádestiñh ádaagoch'olba'go ádolñiil; áiná' ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolñiil.

¹² Jesus nnee bá da'idaaníi aldo' yich'í' hadziigo gáyihñii, Nigowaagee ha'iz'aaago da'idaayúgo, dagohíi o'i'áago da'idaayúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohíi ízis da'it'iinií na'ashhahgé' daagolíinií zhá, Kú nohołkáh da'olssaayú, biñni da; ágándzaayúgo ni aldo', Kú nñáh, nádaanildo'niiki at'éé, t'aazhí' ni nich'í' naná'doho'niil. ¹³ Ná da'idaayúgo tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, la'íi biñáa édaagodiníi, Da'olssaayú nohołkáh, daabiñni doo: ¹⁴ Áik'ehgo niyaa gozhóq doleeł; ái doo hat'íi nich'í' nanádaihi'niil dahíi bigha: nnee nłt'éhi nanezna'íi naadikaihií bijii nich'í' nanádo'niil.

¹⁵ Nnee la' Jesus yił iyaaníi díi yidezts'aaago gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' hadn bán yiya doleełíi biyaa gozhóq doleeł. ¹⁶ Jesus gábiñii, Nnee la' ízisgo bá da'idaago, nnee ląágo, Kú da'olssaayú nohołkáh, yiñniid lé'e: ¹⁷ Áigé' da'idaaníi biká' ngonyáagee binal'a'á gáyihñii, Hayíi, Kú nohołkáh, daabiłdéniiđi, Yushdé', daabiñni; al'iná' aal á'ilzaa. ¹⁸ Áiná' nnee dał'a'á daant'igo, Doo akú disháh da, daanii nkegonyaa. Nnee da'ítséhií gánií, Ni' nagohéñii ni', ái nish'íyú díyáa: shá ch'ígon'aah, nánoshkaah. ¹⁹ La'ihíi gánádo'niid, Shíi magashi bena'ibaasé gonenan nahéñii ni', ái bínshtáahyú

díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaah. ²⁰ Ła'ihíí aldó' gánádo'niid, Shíí shi'aad gozlii ni', áí bigha doo ákú nsháh da. ²¹ Nal'a'a binant'a' áí nneehíí hat'íí daaniihíí yil nagosni'. Nant'ánhíí bágóchjiddgo binal'a'a gáyihni, Ti'i, dahale, kih goznííí biyi' da'itinyú, kih bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aanií, doo nadaakai dahíí, ła'íí bináá édaagodiníí, Yushdé', daabilnii. ²² Áígé' nal'a'áhíí binant'a' gáyihni, Shinant'a', áshilniihíí alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'aa. ²³ Nant'ánhíí binal'a'a gáyihni, Ti'i, da'itinyú ła'íí kih binaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigowa yune' ch'ilaa doleeł. ²⁴ Nnee, Kú da'olsaayú noholkáh, ch'éh ádaabiléniidíí shi'idán doo daayolił at'éé da.

²⁵ Jesus nnee łaágo yil náłseeł: áí yich'í' adzaago gáyihniid, ²⁶ Dahadn shaa nyááhń bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkiiyú, ła'íí dabúí bi'ihina' ndi shitisgo bil nzhoníí, án doo shiké' higaakíí at'éé da. ²⁷ Dahadn bits'iłna'ááhíí doo dahiditijhgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaakíí at'éé da. ²⁸ Nohwitahyú dahadn yúdahyú nil'aa go ilk'e'isht'i nziyúgo, án iltsé ndaahgošah' da'kwíí ileeh shihíí yoltağ, dá bínil'aa shi'aał ashłézhí' nziğó? ²⁹ Dahyúgohíí kih bit'ááh lédn'aahíí aał áyíłaaná' hat'íí áile'ihíí doo aał áile' yínés'aa dayúgo, nnee bináál doo aał áile' dahíí baa daadloh nkegonyaa, ³⁰ Gádaaniigo, Áí nneehíí it'i nkegonyaa ndi doo aał áile' yínés'aa da. ³¹ Ła'íí nant'án, nant'án ła' yil nagonłkaad doleełyúgo, iltsé ndaahgošah' yaa natsekees, shisiláada gonenango doo náholtag dayú ła' nant'ánhíí bisiláada nadin doo náholtag dayúhi bil nagonshkaad dávik'eh shi, nziğó? ³² Dahyúgohíí, yil nagonłkaadíí t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'iníih nadai'aahíí bidázhí' daidil'aa gádaayildiñihgo, It'eké náodleeł. ³³ Áík'ehgo nohwitahyú dahadn bíyéehíí dawa bil nzhoghíí bigha doo yich'á'hígháh hát'íí dahń, doo shiké' higaakíí at'éé da.

³⁴ Ishijh nł'éé, ndi ishijh doo nk'óqzh da silijyúgo, hat'íí bee nk'óqzhgo ánalne'? ³⁵ Łíł bichan ndi bil nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkAAD. Hadn bijeyi' golínií íyéstsa'aa le.

15

¹ Tax bich'í' nadaahi'niilíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yídaayéstsa'aa go yich'í' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'ılchíhi Jesus yída'iltahgo gádaanii, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'í' nihikáh, ła'íí yil da'ayaa.

³ Áík'ehgo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yil nagolni' gáníigo, ⁴ Nohwitahyú ła' dahadn dibelji dała'a gonenadin da'izliiyú yinoyolgo, dała'a ch'a'oyáayúgo, ngost'adin ngost'áhií dakú nyiniłshah', áiná' dała'a bich'á' ch'a'oyááhíí yika ntaah, dá náidnłtjizhi'? ⁵ Náidnłtjiná' yaa bil gozhógo biwosyú dahilteeh. ⁶ Bigowayú nádzaágo bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dała'áyíłlaago gádaayihni, Shił nohwil daagozhó le'; shidibelji ch'a'oyáá n'íí náidłtjih. ⁷ Da'áík'ehgo aldó' nnee dała'a nchog'go at'ééhń binchog' yich'á'zhí' adzaahn, ngost'adin ngost'ái nnee daanjog' daanzigo binchog' doo yich'á'zhí' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa kol daagozhó doleeł, nohwildishni.

⁸ Isdzán ła' zhaali béshligai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'a baa ch'a'oltog'yúgo, kog' yidilłaadgošah' nágołshóhgé' yiká déz'ij, danáidn'aažhi'? ⁹ Náidn'aaaná' bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dała'áyíłlaago gádaayihni, Shił nohwil daagozhó le'; zhaali shich'a'oltog' n'íí nádi'aa. ¹⁰ Da'áík'ehgo aldó' nnee dała'a nchog'go at'ééhń binchog' yich'á'zhí' adzaahíí bigha Bik'ehgo'ihina'ń binal'a'a yaaká'yú daagolíníí bináál gózhog' doleeł, nohwildishni.

¹¹ Jesus gánádo'niid, Ła' nnee biye' naki golíí lé'e: ¹² Iké'gee nagháhíhíí bitaa gáyihni, Shitaa, dawahá níyéehíí lahzhí' shiyéé doleełíí shaa nné'. Áík'ehgo bá ilk'íyiné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíí iskaa hik'e iké'gee nagháhíhíí dawahá bíyéehíí dała'áyíłlaago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú analwolgo dawahá bíyéé n'íí aał ch'ayishchijh. ¹⁴ Dá aał ch'ayishchijná'

áiígeé shiná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áík'ehgo dawahá yídn nliigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee lá' áíígeé daagolíníí yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhá yiyaa ndi nnee doo lá' bá'diné' da. ¹⁷ Ídínágosziidgo gádíldi'nii, Shitaa yánada'iziidíí lágógo bi'idán daagolíí, ik'e'an naznilgo, áiná' shihíí shiná' dák'azhá shizilhee! ¹⁸ Shíí nádishdáhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áík'ehgo gábíldishniih, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í' nchó'go asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashín'teeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah ízaadgé' nádaaná' bitaa biltsaago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'qs lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í' nchó'go asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíída. ²² Áiná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayilnii, Diyágé dázho itisgo nlt'éhihíí kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee aldó' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaado't'e'go bá daazothee; áík'ehgo daahiidaago nohwil daagozhóó le': ²⁴ Díí shiye' daztsaa nsí n'íí t'ah hínaa lágó; ch'a'otlzh n'íí nádiltííh. Áík'ehgo bil daagozhóó nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaak: án k'ih yit'ahzhí' nnyáaná' besh dilwoshé bee idot'aaná' da'ch'ilzhishgo yidezts'aa. ²⁶ Nada'iziidi lá' yiká ánniigo nayidilkid, Hat'íí bighá ágot'ííh? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdij, nidizhé dánlt'éé nt'éégo baa nadzááhíí bighá. ²⁸ Áík'ehgo bágóchiidgo doo ha'agháh dahíí bighá bitaa bich'í' ch'ínyáágo, Ha'ánáh, bilniigo náboqaah lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyilnii, Doo alch'idé legodzaa da nich'oshniigo áshilniihíí dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'íízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nlt'eeh da, shit'eké bil shil daagozhóó le'at'éhi: ³⁰ Áiná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yil anákeelgo dawahá níyée n'íí aal ch'ayishchijná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínhíí. ³¹ Bitaa gábilnii, Shiye', ni nil gonshíí, shíyéehíí dawa níyée. ³² Nohwil daagozhóó, nohwil gonedliigo dávik'eh go'íí: díí nidizhé daztsaago daandzi n'íí hínaa; ch'a'otlzh n'íí nádiltííh.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Lah nnee ízisgo it'ini lá' nnee bána'iziidihí bíyéehíí dawa yinádéz'íígo nyinktíí lé'e; aí nnee ízisgo it'íí n'íí gádaabích'inii, Níyéehíí yinádéz'íiníí dawahá nich'á' da'izlíí áil'íí. ² Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé', yilniiidgo gáyilnii, Hat'íí lágó daanilch'iniiigo naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shíyéehíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shíyéehíí doo shá binádín'íí da. ³ Na'iziidíí gádíldi'nii, Hago laa ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'íí n'íí shich'á' nágodn'aa: doo nagoshgeed bik'eh da; ídóshkeedyúgohíí ádaayánsdzí. ⁴ Shíí hago ashne' bígonsí, kodé' ch'ínáshí'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. ⁵ Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayilniigo, da'iltshéhíhíí gáyilnii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? ⁶ Mazhíííí da'áá gonenadíni ik'ah bee kedaanes'aago, nii. Áík'ehgo gánáyíldo'niiid, Dagoshch'í' ndaahgo ashldadin zhá shaa ha'áá anágódle'go k'e'íchíí. ⁷ Lá' gánáyíldo'niiid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gáníí, T'oh nagháí ízis nchaahíí da'áá gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyíldo'niiid, Tsebídín zhá shaa ha'áá anágódle'go k'e'íchíí. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa laa, yilnii: díí jii ni'gospdzán biká' ágot'ee zhinéé nakaihíí daalínolt'ííhíí, idindíín zhinéé nakaihíí bitisgo daagoyáá. ⁹ Ni'gospdzán biká' ízis it'íiníí bee nohwit'eké ádaagódle'; áík'ehgo ásdíidgo dahazhí' daagolííyú nohwá ch'ídaadotíí, nohwíldishnii. ¹⁰ Hadn da'ayáhágo ágot'eehíí ndi begondliigo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí aldó' begondliigo nayik'í'iziid doleel: hadn ayáhágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dázho itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleel. ¹¹ Áík'ehgo ni'gospdzán biká' it'íiníí doo nzhóogo ádaanolsí dayúgo, hadn yaaká'yú it'íiníí nohwaa yiné' áiná'? ¹² Lá' bíyéehí doo bá nzhóogo ádaanolsí dayúgo, hadn dánohwíí nohwíyéehíí nohwaa yiné' áiná'?

13 Doo hadn binant'a' naki da: dała'a bił nchq'na' la'ihii bił nzhqo doleeki at'éehii bigha, dagohii dała'a yota'na' la'ihii yich'olaa doleeki at'éé. Bik'ehgo'ihina'na' la'ii it'iinii dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 14 Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'inihi, díi dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yadaakti'go yaa daadloh lé'e. 15 Áik'ehgo gáyihniid, Nnee binadzahgee daanołshqo ádaanoł'ji ndihii Bik'ehgo'ihina'na' nohwijii yune'ii yígótsi: nnee hat'ii itisgo ádaayonihii, ái Bik'ehgo'ihina'na' bił nchq'. 16 Bik'ehgo'ihina'na' yegos'aanii la'ii binkááyú nada'iziidii ádaaniihii yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áigé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee begoz'aanii nkt'éégo baa na'goni'ii t'ah baa nadaagolni' goldoh, áik'ehgo nnee dała'a daantjige dážhó hádaat'jigo idéédaalnaa. 17 Yáá la'ii ni'goszán biłgo bech'igonáhgo doo nyee da, áiná' begoz'aanii dážhó da'ayáhago ndi bech'igowáhgo nyee. 18 Dahadn bi'aad yił ik'inát'aazhgo la'i yił nnaná'nááyúgo án nant'j' naghaa: la'ii dahadn isdzán biká' yó'onáyilt'e'n yił nnaáyúgo ái nnee nant'j' naghaa.

19 Łah nnee ízisgo it'iinii, nak'a' nkt'éhi lichiiigo dot'izhi bidiyagé lé'e, dajji biigha idán lán ilíinii zhá yiyáni. 20 Ái nnee bich'ígót'i'gee la' nnee idókeedi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istji. 21 Nnee ízis it'iinii iyaagé' bán bizhool nanidéhii shá dóné' hadó' nzi lé'e: la'ii licháne baa hikáhgo biká' lóódii daayihnaad. 22 Nnee tét'iyé n'ii daztsaągo Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'a yaaká'yú daagolíinii Abraham bijiláhzhj' idéyóltą'go onádaabistji lé'e: nnee ízis it'ji n'ii áldó' daztsaągo łektji. 23 Ch'iidntahyú dážhó bini-igonkt'éégo hadag déz'jigo nzaadyú Abraham Lázarus idéyóltą'go yiltsaą. 24 Áik'ehgo Abraham nawode yich'j' ánniid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'j' n'áá, bilázhoozhii tú bee náyólt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díi kó'ii biyi' nyeeego shich'j' nagowaahii bigha. 25 Áiná' Abraham gábihniid, Shiye', t'ah hinnáána' bínánlnih, dawahá nkt'éehii niyéé ni', áiná' Lázarus doo hat'ii nkt'éhi biyéé da ni': k'adii án nkt'éégo ábi'dilzi, áiná' nihii k'adii niniigonkt'éé. 26 Nohwii nohwigizhgee dážhó yúyahgo nalwozh áldó': áik'ehgo kodé' azhi' nach'idikáh doleel n'ii doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áiná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. 27 Áik'ehgo nnee ízis it'ji n'ii gánniid, Shitaa, nánoshkaąh, Lázarus shitaa bigowayú n'áá: 28 Shik'isyú ashdlai golji; ái doo kúyaa góyéégo goz'aą yuyaa dikáh da doleehii bigha Lázarus bił nagolni'go n'áá. 29 Abraham gábihniid, Bií Moses la'ii Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'ii k'eda'ashchiinii yedaagoyilji; ái yidaayésts'aą le'. 30 Ágánniid, Dah, shitaa Abraham: áiná' dahadn daztsánihi bich'á'gé' nán'ááyúgo shik'isyú binchq'ii yich'á'zhj' ádaane' doleel. 31 Abraham gánábildo'niid, Moses la'ii Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'ii k'eda'ashchiinii doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolni' ndi doo da'odląą da doleel go'ji.

17

1 Jesus bitsilke'yú gáyihniid, Nakídintaahii dábegolne' go'ji, áiná' hadn na'intaahii bá góyéé doleel. 2 Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídestł'qoogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqo doleel ni', díi doo ízisgo ádaat'ee dahii dała'a nchq'go at'jigo doo áile' da doleehii bigha.

3 Ídádaadesólt'ji: nik'isn nich'j' nchq'go at'jyúgo bee bich'j' yánkti'; áik'ehgo, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo baa nágodin'áah. 4 Dała'a jji gosts'idn nich'j' nchq'go ánádzaayúgo, gosts'idn nich'j' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo, baa nágodin'áah. 5 Jesus binadaal'a'a gádaabihni, Nohwi'odlq'ii dayúweh nohwá bínáhodaalgo ániłsi. 6 Áik'ehgo Jesus gádaabihni, Nohwi'odlq' mústard biyigé ga'at'éyúgo ndi, díi tsj' sýcamine holzéhi gádaabildo'ni, Dáni nkeghadgé' hádnłts'qoogo túnteel biyi'gee ik'endléé; áik'ehgo da'ánniiyú ane' doleel. 7 Nohwitahyú la' bána'iziidii bá nagodzjizyúgo, dagohii magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáago gáyihniih née, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? 8 Dah, áiná' gáyihniih, Shá á'ile', áigé' ik'e'idleego shich'j' n'íikáah, aął iyáagé' aął ishdląayúgo; bikédé'go ináá la'ii idlq'á. 9 Ya' bana'iziidii da'ayihniiyú adzaahii bigha, Ahíy'ee, yiłni née?

Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíí áldó' da'ánohwíldi'niihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadohñiih, Nohwíí doo nił daandlii dago ná nada'iidziid: hat'íí, Ádaale', nohwíldi'niihíí zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íí Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáágo nnee gonenan lóod doo ínádñ dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'anahyú naziigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaañii, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus áí nneehíí yiltsaago gádaayilñii, Daadołkáhgo okaqah yedaabik'ehi bich'í' ch'í'nah ádaadołle'. Hikahná' nł't'éé nádaaslii lé'e. ¹⁵ Áí nnee dała'á nábi'dilziihíí yígolsiido t'aqzhí' Jesus yaa nadzáá, nádzihií Bik'ehgo'ihina'na' ya'ahénziigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhí' hayaa adzaa, Ahíyí'ee, yilñii: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábilñii, Gonenan nádaadzihná' ngost'áhií hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nneehihi t'aqzhí' nadzáá, Bik'ehgo'ihina'na' ya'ahénziigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínáál, ni'odla'íí nł't'éégo ánaniidlaa, yilñii.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadiłkidgo gádaayilñii, Da'os'ah Bik'ehgo'ihina'na' nant'aa doleehíí kú bengowáh? Jesus gáníí, Doo hwit'iiigo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'ii! dagohíí, Nláhyú nláh! doo daach'inii da: Bik'ehgo'ihina'na' alł'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí bijii dała'á nách'oltséh hádó' daanolsiido doleel, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohíí dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadel'íí, dagohíí, Kú daadel'íí, daanohwiłch'inii doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íí bee yáá dáłazhinéégé' lahzhinéégo bee got'ii nágodleeh; áik'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ánsht'ee doleel ch'í'nah áshi'delzaahíí bijii. ²⁵ Dabí'ıltsé ląágo shiniigodilne'go daalnołt'iihíí doo hádaashit'ii da doleel. ²⁶ Noe t'ah golíiná' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdháhíí bijii áldó' ágágot'ee doleel. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eehíí yiyi' oyaazhí' da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ılse' ni', la'íí laa daagoch'ihiniigo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo aal tú bil daach'idesdzi'. ²⁸ Lot t'ah golíiná' áldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nada'ch'ihilñiih ni', kaa nadaahi'niih ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íí gowa' ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'ínyááhíí bijii kq' la'íí tséé likq'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náłtáágo aal daakowáá'. ³⁰ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'í'nah ádideshdle'híí bijii áldó' ágágot'ee doleel. ³¹ Áí bijii hadn bikih biká'yú dahsdaahn bikih yune' bíyéehíí siné'i, gódah yiká o'ánádáh hela': da'áik'ehgo áldó' nnee k'edolzaahíí yiyi' nagmaahn t'aqzhí' ánáo'ne' hela'. ³² Lot bi'aadn bínadaañiih. ³³ Dahadn bi'ihina'na' yaa bil goyééh, áí bich'á' da'izlii hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bi'ihina'na' da'izlii silii'n ihina'na' doo ngonel'aq dahíi yee hina' doo. ³⁴ Shíí gánohwiłdishñii, Áí bit'é' nnee naki dashteezhgo, dała'á nádilteehná' la'íí da'akú sitiigo doo. ³⁵ Isdzané naki łsht'a da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehná' la'íí da'akú sidaa doo. ³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehná' la'íí da'akú sizii doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehñ? daabilñii. Jesus gádaabilñii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dała'at'éé doleel.

18

¹ Da'ch'okaqah nt'éégo doo kil iyeeh dago Jesus na'goni'íí bee ilch'ígó'aahgo ² Gánniid, Lah kih goznilyú yánáltihñ gólíí, Bik'ehgoihina'na' doo yidnłsini da, nnee doo bil ilni da: ³ La' isdzán, itsaa nłni, áigee golini dakozhá baa nádahgo gábilñii, Shá ilk'ígodnłdóq, nnee la' shik'enniihíí bigha. ⁴ Dét'ihézhí', Dah, yilñii: ndi bikédé'gohíí dabíi gáilđi'nii, Bik'ehgo'ihina'na' doo dinsi da, nnee doo shil ilii da; ⁵ Da'ágát'éé ndi díi itsaahíi ts'ishilđiñhíi bigha bá ilk'ígodishdóq; dahyúgohíi kú nádáh nt'ééyúgo shiyilhá. ⁶ Jesus gánádo'niid, Yánáltihñ doo dábił'ehyú át'éé dahñ ánniidií ídaayesólts'aq. ⁷ Bik'ehgo'ihina'na' nnee hayinilíshq' dajii biigha la'íí dat'é' biigha bich'í' ádaañiihíi bich'í' ídests'aago nzaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildóq. ⁸ Dagoshch'í' yá ilk'ígodildóq, nohwíłdishñii. Da'ágát'éé ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíí nánsdzaagoshq', ni'goszán biká' nnee daashodlaani' la' daastséh shi? ⁹ Jesus nnee la' dázhó nshoq daanzigo dabíi zhá ádaa da'odliigo,

la'íi doo hadn yil da'óltagi da, ich'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyihni: ¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okqah goz'aq yune' o'áázh lé'e; da'á Phárisee nlini, la'n tax bich'i' nadaahi'níi. ¹¹ Phárisee nlinihñ idá'okqahgo gáníi, Bik'ehgo'ihinañ, shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bigha naa ahénsi, ái aadaanchi'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'i' nadaakaihíi, díi tax bich'i' nahi'nihñ ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíi dalán godilziníi biyi' nakidn dáshina' oshkqah, la'íi dawahn shíyéehíi dágonenanyú ilk'é'nilgo da'á Bik'ehgo'ihinañ bich'i' nanáshihñ. ¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'nihñ da'anahyú sizigo bijíilázhí' nyínkts'i, dá doo hadag dighaalé gáníigo okqah, Bik'ehgo'ihinañ, shíi shinchq' lanihi shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíi nohwil nadaagoshni', Ái nneehñ gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee bízhá binchq' n'íi bich'á'né'ná' la' nneehíi, dah: hadn itisgo ádestíihñ ádaagoch'olba'go ádolnii; áiná' hadn ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolnii. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihenzil lé'e, yiká ndaadilniih daabich'ido'núigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsaago, Doo ágadaalt'íi da, daabihniid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayihniigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aqzhí' daahínóltá' da; bíi ga'ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanlii, niigo. ¹⁷ Da'aniiigo gádaanohwíldishni, Dahadn chagháshé alch'íséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileeh. ¹⁸ Lah nant'an Jesus nayidilkidgo gáyihni, Ich'ígót'aahíi nt'éhi nlini, hago laq áshne'go ihinaa doo ngonel'aq dahíi bee hinshnaa doleel? ¹⁹ Jesus gábihni, Hat'íi bigha nnee nt'éhi shihni? doo hadn nt'éé da go'íi, da'á zhá, Bik'ehgo'ihinañ zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ ngon'áq' lé'ehíi bígoñs'i go'íi, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo ich'izihnee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ikchoo da. Kitaa la'íi kima ch'idnisi. ²¹ Nneehíi gábihni, Áni nashaagé' godezt'i'go ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aaná' gábihni, Da'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa niyéehíi naa nahonihgo, zhaalihíi tédaat'iyehíi bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini niyéé doleel: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aaná' doo bil gozhóq da silii: dázhq' ízis it'íihíi bigha. ²⁴ Doo bil gozhóq da siliiigo Jesus bígoñs'idná' gáníi, Nnee ízis da'it'iiníi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhq' bá nyee! ²⁵ Éji bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'éghahgo bá nyeená' ízis it'iiníi Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee ái daidezts'aaníi gádaanii, Áiná' hadn zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus gáníi, Nnee dahat'ihíta doo layole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ihinañ layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábihni, Nohwíi nohwíyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánadaabildo'nii, Da'anii gádaanohwíldishni, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliizhí' itah nliihíi bigha bigowa, bi'aad, bik'isyú, bima, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' ái bitisgo doo alch'idn baa na'né' doleel, la'íi lahgo náhodeszaago ihinaa doo ngonel'aq dahíi yee hinaa doleel.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yil its'ákaigo gádaayihniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidi n'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiiníi dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlii dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleel, yúyahgo shiniidaagodile' la'íi shik'ídaadihizheeh doleel: ³³ Hashída'íltsaas doo, la'íi daashizihnee doleel, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íi niigo aníihíi doo la' yídaagoñs'i da: aníihíi baa ch'ananl'i'go doo bil idaagozi da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee bináá ágodini idókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ólseehíi yidezts'aago, Hat'íi láq' ágodzaa, niigo na'íidilkid lé'e. ³⁷ Áik'ehgo gádaabich'inii, Jesus, Názareshé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áik'ehgo nádidilghaazhgo gáníi, Jesus, David biYe' nlini, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náseehíi bil daadestehgo, Godnch'áad, daabihni, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníigo, David biYe' nlini, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáago, Yushdé' bil doikáh, nii: bit'ahzhí' nyáaná' nayidilkidgo ⁴¹ Gáyihni, Hat'íilá

ná áshle' hánt'jì gá? Nnee bináá ágodiníi gábilnii, SheBik'ehñ, desh'jigo ánáshíde'.
 42 Jesus gábilnii, Nináá nágódleeh, ni'odlā' nht'éégo ánániidlaa. 43 Dagoshch'j' go'jì nas-
 dljigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ahénzjigo: áík'ehgo nnee dawa daayiltsaana'
 Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzjì lé'e.

19

1 Jesus Jérikoyú ch'ínyáá lé'e. 2 Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'j' nadaahi'niihíi
 da'tiséyú sitíni, ízis it'ini goljì lé'e. 3 Jesus holzeehñ yiltséh hát'jì; áiná' nnee daalikjizhgé'
 bíi alch'íséhíi bigha ch'éh histseh nzi lé'e. 4 Áík'ehgo nátselíi yádn nádilwodgo Jesus
 ch'égháh doleelyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhj' hayáá. 5 Jesus áígee nyááná' hadag déz'jina'
 gábilnii, Zacchéus, dáhałe gódah ch'ínnañ; díi jji nich'j' hasta' deyáá. 6 Áíge' dáhałego gódah
 ch'ínándaago yaa bil gozhógo gowayú yil onát'aazh. 7 Nnee áí daayiltsaana' bída'iltahgo
 gadaani, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahñ yaa hasta' oyáá. 8 Zacchéus nnyáágo Jesus gáyilnii,
 ShiNant'a', dawahá shiyééhíi ilní'gé' tédaat'iyéhíi baa hishñiik; áiná' dahat'ihíta bee bich'j'
 nashich'a'yúgo, díidn dábitisyú da'ágánaolaaga bich'j' nanádihishñiik. 9 Jesus gábilnii,
 Díi jji behasdách'igháhíi kogee naháztaaníi bee bá goz'aa, Zacchéus aldó' Abraham
 bich'á'gé' bi'dishchíni at'éégo. 10 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee ch'a'onezdeehíi biká
 daadesh'jì la'íi hasdáhishñiikhíi bigha niyáá. 11 Nneehíi ídaayésts'aago Jesus ilch'ígót'aahgo
 na'goni'íi yee bil nanádaagoñi', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíi bigha, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ
 nant'aa doleelíi dagoshch'j' ch'í'nah áile' daanzjìhíi bigha. 12 Łah nnee ízisgo at'éhi
 nzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilne'go, áíge' nádahgo. 13 Nnee gonenan bánada'iziidíi, Yushdé',
 daayilñiidgo, bestso pounds holzéhi dała'ágo daantjige yita'izñii gáyilñiigo, Díi zhaal-
 ihíi bigowáhgo ádaale', danánsdzaazh'j'. 14 Áiná' nnee áígee daagolíníi daabich'olaahíi
 bigha ch'inii nadai'aahíi biké' odais'a' gadaaniigo, Díi nneehñ doo nohwinant'a' hileeh
 hádaahit'jì da. 15 Nant'án ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasinilíi
 yushdé' shá daabildoñiik, nii lé'e, dała'á daantjige zhaali da'kwíi ádaizlaahíi bigonsihíi
 bigha. 16 Da'itsé baa nyááhn gábilnii, Shinant'a', nizhaalihíi gonenan itisyú ánýiidlaa.
 17 Áík'ehgo gáyilnii, Nht'éégo shána'izíidi, nht'éeyú ándzaa lāá: da'ayáhá ndi nht'éégo shá
 ánlaahíi bigha gonenáago kñ goznili bá nant'áago ánishle'. 18 Iké'gee nanádzááhn gáníi,
 Shinant'a', nizhaalihíi ashdla' itisyú ánýiidlaa. 19 Áík'ehgo gáyilnii, Nihíi ashdla'go kñ
 goznili bá nant'áa doo. 20 Ła' nanádzáago gáníi, Shinant'a', kóh nizhaali, bil isíidisgo
 ná síné' ni': 21 Nnee doo begónedzaa dahi nlijhíi bigha nénásdzid: hat'íi doo ninne'
 dahíi dahnné', hat'íi doo k'edínlaa dahíi náhigéesh. 22 Nant'ánhíi gábilnii, Dáni niyati'íi
 bee ch'éédént'aa, nchog'go shána'izíidi. Nnee doo begónedzaa dahi nshjigo bígoñsi,
 doo ni'niné' dahíi nádishné'hi, la'íi doo k'ediláa dahíi náhishgeeshi: 23 Hat'íi bigha
 áiná' shizhaalihíi doo shá ha'áñil da, kú nánsdzaago bínágodzaahíi bil hanañil doleel
 ni'? 24 Nnee bit'ahyú nadaaziiníi gáyilnii, Bizhaali bich'á' nadaadoñiilgo nnee bizhaali
 gonenanhn baa daanoñiik. 25 (Nohwinant'a', án la' al'iná' gonenan bíyéé, daabilnii.)
 26 Gádaanohwíidishñii, Dakówa hat'íi kiyééhíi kaa nado'né' doleel; la'íi doo hat'íi kiyéé
 dahíi, kiyéé lé'e ndi kich'á' nadido'né' doleel. 27 Áiná' díi daashich'olaahíi, doo binant'a'
 hishleeñ hádaashit'jì dahíi, kú shidáhyú ndaahoł'e'go shinaál nadaaltseed.
 28 Jesus aał nagosni'ná' ádn dahiyaa wā'yú Jerúsalemyú. 29 Béthphage la'íi Béthany k'ad
 yaa higháná', dził Olives holzéhi si'aagee nyááná' bitsilke'yu naki oyił'a', 30 Gáyilñiigo,
 Ti'i, nohwádnýú gotahyú doł'aash; dáha'al'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'ógo baa
 noł'aash, t'ah doo hwahá hadñ yiká' dahndaahi da: áí k'e'ol'adgo kú nánołops.
 31 Dahadñ, Hat'íi bigha k'e'ol'ad? nohwíiyyúgo, gábildidolñiik, NohwiNant'a' hát'jigo
 áhiit'jì. 32 Doł'aash, yilñii n'íi dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábilñii n'íi k'ehgo túlgayé
 zhaazhé yaa n'áázh. 33 K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé biyéhihi gádaabilñii, Hat'íi bigha
 túlgayé zhaazhé k'e'ol'ad? 34 Gádaayilñii, NohwiNant'a' hát'jigo áhiit'jì. 35 Áíge' túlgayé

zhaazhé Jesus yaa daizlɔɔzgo bidiyágéhíí biká' dahdaiheznílná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bìl higaalyú bádnyú nnee bidiyágé yídaagosteel lé'e. ³⁷ Jerúsalemyú k'ad yaa higháhgo, dził Olives holzéhi si'ąągé' hayaa iditingee biké' nátseełíí Ízisgo áná'ol'íłhíí daayiltsąąhíí bighą bıl daagozhóógo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaanii nkegonyaa: ³⁸ Ízisgo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ilch'į'gont'éé, da'tisé goz'ąągee idindíín. ³⁹ Nnee bińáál ágot'įđdíí ła' Phárisees daanłini Jesus gádaayilńii, Ilch'ígó'aahíí ńłini, níké' nátseełíí, Doo daagonłch'aad da, daabilńii. ⁴⁰ Áíná' gádaayilńii, Ái doo daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'įńnohwilđishńii.

⁴¹ Athánégé' higaahná' kįh goznłíí yiltsąągo yaa hichag. ⁴² Gánłigo, Díí jįj ndi hat'íí bee niyi' ilch'į'gont'éé doleełíí bígońłsįyúgo nł't'éé doleeł ni'! Áíná' naa ch'anal'į'. ⁴³ Nik'edaannihíí nińaa leedaagodigeedgo leezh nińaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da doleełíí bich'į' goldoh. ⁴⁴ Nkínádaanidł't'eeh doo, ni ła'íí nichągháshé niyi' daagolíńii; doo ła' hayú tséé ilk'idaanasdláago ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nań naa nyáána' doo bígońłsį dahíí bighą. ⁴⁵ Da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáago ákóne' baa nada'ınihíí ch'inihiyood nkegonyaa lé'e; ⁴⁶ Gádaayilńiiigo, Díńko bek'e'eshchįj, Shikįhíí kįh biyi' da'ch'okąąhíí át'éé, áíná' nohwihíí daan'įhíí bigową ádaagosolaa łaą. ⁴⁷ Dawa jįj da'ch'okąąh goz'ąą yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okąąh yedaabik'ehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi ła'íí nnee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'įj, ⁴⁸ Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nł't'éégo bich'į' ídaayést'sąąhíí bighą.

20

¹ Łah da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nł't'éégo na'goni'íí yaa nagolńi'go okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, ła'íí Jews yánazíni baa hikaigo, ² Gádaabilńii, Hadń bik'ehgo ánánt'įjł, nohwil nagolńi', hadń naa godin'ąągo ánt'įh? ³ Jesus gádaabilńii, Shíí alđó' dała'a nanohwíđishkid; ái shil nadaagołńi': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká'gé'go née, dagohíí nnee bich'ą'gé'go née? ⁵ Łil yádaakti'go gádaahlđi'ńii, Yaaká'gé'go daan'ńiihyúgo gánohwłđinńiih, Áíná' hat'íí bighą doo daaholđłąą da lán? ⁶ Áíná', Nnee bich'ą'gé'go, daan'ńiihyúgo: nnee nohwil ledaats'ılne': John da'anńii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nłj ni' daanzįhíí bighą. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagolńi' da, daanńii. ⁸ Jesus gánábılđo'ńiid, Shíí alđó' hadń bik'ehgo ánáshł'įjłí doo nohwil nagoshńi' da. ⁹ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nnee yil nanagolńi' nkegonyaa; Ła' nnee dasts'aa k'eidnłáago bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'ąąná' ła'hyú ni' goz'ąąyú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'ąągee ngonyáago ła' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'į' oyił'a', binest'ą' ła' bá náyiné'go: áíná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihíí nbída'eshtłizhná' dá díłkɔɔhgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidíí ła'ihí onaayıl'a': án alđó' nyída'eshtłizhgo yiniidaagodezlaaná' dá díłkɔɔhgo onádais'a'. ¹² Áígé' taagigee onaayıl'a': án alđó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa hentíńii bíyéehíí, Hago ashłe'? ńii. Shiye' shil nzhónihi dish'aa: án zhą daayiltsąągo daidnłsį doleeł shj. ¹⁴ Áíná' dasts'aa yinádaadéz'ini án daayiltsąąná' gádaahlđi'ńii, Díí dasts'aa hentíńii bíyéé doleełíí át'éé: haląą, daazoldee, áígé' bíyéé doleeł n'íí daanohwiyéé doleeł. ¹⁵ Áík'ehgo dasts'aa hentíńii yiyi'gé' ch'ídaist'e'go daizes-hj. Áíná' dasts'aa hentíńii bíyéhi hago ádaabile'shą'? ¹⁶ Áń nádáhgo dasts'aa bá yinádaadéz'įj n'íí nailtseedná' dasts'aa hentíńii ła'ihí yá ch'ínágohet'aah. Nnee ái daidezts'ąąná' gádaanniid, Begolńéh hela'. ¹⁷ Áíná' yineł'įjgo gádaabilńii, Áíná' díí bek'e'eshchiiníí hat'íí golzeego ágolzee, Tséé kįh ádaagole'íí yó'odaisne' n'íí, ilhagon'ąągee da'ıltsé si'aaníí silįj? ¹⁸ Dahadń ái tséé yiká' nágo'yúgo bizéigo ábile'; áíná' dahadń ái tséé biká' naltɔ'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleeł.

19 Da'áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí okaqah yedaabik'ehi itisyú nandeehíí, ilch'ígót'aahgo na'goni'i yee hadzii n'íí bíí ádaabikniigo yídaagołshíí bigha ha'ádait'e' hádaat'ij, ndi nnee dała'adzaahíí yédaasdzii'. 20 Daabinel'ijigo anadaal'izi bich'í' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'ijigo, Jesus biyati'íí bee daahiljizh daanzigo, nant'ánchañ baa daanlteehgo baa yá'iti' doleelgo. 21 Áík'ehgo nabídaadilkidgo gádaabikni, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éégo yáñti', la'íí da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonlzi, nnee doo la' itisgo sínitij da, dawa nich'í' dátekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhinéé goz'aaníí da'añiigo baa ilch'ígón'aah: 22 Ya' Caesar bich'í' nadaach'iniigo begoz'aqá née, dah dó'noli? 23 Áíná' nadaach'aahíí yígółsigo gádaabikni, Hat'íí bigha yashiti'íí bee daashołjizhgo ádaashikdoñii? 24 Zhaali, penny holzéhi, la' shaa noł'aahgo nesh'ij. Hadñ be'ilzaa, hadñ bizhi' biká' dahgoz'aqá? Caesar biyéhi laqá, daabikni. 25 Jesus gánádaabikdoñiid, Caesar biyéehíí Caesar baa daanołniil, áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanołniil. 26 Nnee bináál Jesus aníhíí doo bee daahiljizh at'éé da: áíná' t'aqzhí' hanadzihíí baa bił díyadaagot'eego, doo hat'íí daañii da lé'e.

27 Áíge' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadiikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nabídaadilkid, 28 Gádaaniigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchij lé'e, La' nnee bik'isn bi'aad yich'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehñ bik'isn n'íí bi'aad yił nnádo'neelgo bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolniil, niigo. 29 Lah nnee ilk'isn gosts'idi daanlij lé'e: áí da'iktséhíí nnaágo bichagháshé doo la' dago daztsaą. 30 Bik'isn nakigeehíí isdzánhíí yił nnaná'naágo bichagháshé doo la' dago dananástsáą. 31 Taagigeehíí aldó' isdzánhíí yił nnaná'naágo dananástsáą; gosts'idihíí dawa da'ágánádaadzaa: bichagháshé doo la' dago nanezna'. 32 Dá'iké'yú isdzánhíí aldó' daztsaą. 33 Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíí bi'aad doleel, ilk'isyú gosts'idihíí dawa yił nadaaznaaná? 34 Jesus gádaabikni, Nnee díí ni'godzán biká' nakaihíí nnádaakse', ndaagohiniigo nnádaakse': 35 Áíná' yaaká'go yił da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaakse' da, doo ndaagohiniigo nnádaakse' da: 36 Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nañ bin'al'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagolij; naadikaihíí itah daanlijigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlij. 37 Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Abraham yokaqahñ, da'án Isaac, Jacob aldó' yokaqahñ, yiłniigo yozhii. 38 Án doo nanezna'íí yokaqahñ nlij da, daahinaahíí zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee t'ah daahinaa.

39 Áíge' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabikni, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éégo hándzii. 40 Áí bikédé'go nnee daaste'go doo hadñ nabínánlkid da. 41 Jesus gánádaabikdoñiid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlij, daach'ini áíná'? 42 David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchij gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilniid, Shigan dihe'nazhineégo síndaa, 43 Nik'edaannihíí ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú niñilzhí'. 44 David, sheBik'ehñ biłniigo bozhíí, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlij áíná'?

45 Nnee dawa bídaayéstsaągo Jesus bitsilke'yu gádaayihni, 46 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonołsaą, áí bidiyagé daanneezihí daagolijigo nakaigo, la'íí na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bił daagozhóq, la'íí Jews ha'ánátséh nagoznil yuné' nnee yánazini dahnádinbihyú itah dahnaháztąągo, la'íí da'adaągee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbihyú zhá itah dahnaháztąągo bił daagozhóq. 47 Áí isdzané itsaa daanlíni bigowa yich'á' nádaagohi'aa la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: áí itisgo biniigonlt'éégo bándagodot'aal.

21

1 Jesus hadag déz'ijigo nnee ízis da'it'inií zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiłtsaą. 2 Áíge' isdzán itsaa nliini tét'iyéhi zhaali naki doo ilij le'at'éhi

oyílkaadgo yiltsaa. ³ Áík'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwiłdishnii, áí itsaa tét'iyéhíí nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyílkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'iiníí bizhaali Bik'ehgo'ihinañ yaa daayiniłgo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahn tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyiłni oyílkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okaqah goz'aaníí tséé dénzhónéhi la'íí dawahá dénzhónéhi ndaayihezniłíí be'ágołzaahi yaa yadaakti'ná' Jesus gáníí, ⁶ Díí daoł'iiníí tséé ilká' dahnagozniłíí doo la' ilká' dahnast'áá da doleeł, dawa nanehilkaad doleeł. ⁷ Áík'ehgo nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Ilch'ígó'aahíí, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íí bee bígózi doleeł? ⁸ Áík'ehgo gábiłnii, Ádaa daagonołdzaa, nnee la' ch'a'onohok'e' hela': láágo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłji; al'íná' Christ nádaakíí biká' ngonyáá, daaniigo: áí biké' dahdołkáh hela'. ⁹ Áíge' nagonłkaadíí la'íí ilch'í' nadaagontł'ogíí baat'ídaanołsi ndi doo ndaaldzid da: áí iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áíge' gánádaabiłdo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'í' nanágonłkaad doleeł, la'íí nnee dał'á binant'a' daagolínihíí aldo' ilch'í' nanágonłkaad doleeł: ¹¹ Da'adzaayú ízisgo ni' nagohi'naa doleeł, shiná' góyééhíí benagowaa doo, la'íí nadaagontł'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleeł; dázhó négodzidíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'ji doleeł. ¹² Áí dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiłtsoodgo nohwiniidaagodile' doleeł, Jews ha'ánálséhíí bich'í' oidaanohwiłt'e' doleeł, la'íí ha'ádaanohwiłkaad doo, la'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bigha ízisgo nant'an la'íí nant'ančan biyahzhi' nádaanohwiłt'eeh doo, nohwaa yadaakti'go. ¹³ Dzaagee shá nadaagołni' doleeł. ¹⁴ Doo iltsé hat'íí dishniih shihíí baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíí yati' nohwaa hishnił doo, góyáágo ádaanohwish'ji doleeł, hayíí nohwaa dahdaagoz'aaníí doo nohwitisgo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yada'iti'go ndaanohwiłnił doleeł; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nadaanohwiłtseed doleeł. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bigha nnee dawa nohwik'edaanni ih doleeł. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dał'á ndi doo ch'a'odeeł da doleeł. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'í' na'idziid ndi hadag ádaanołt'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziiníí bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú siláada biıaa leednt'i'go daoł'jiyúgo, daagołchqohíí biká' ngołáhgo bídaagonołsi doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníí dził naz'aaníí yich'í' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíníí ch'ínókáh; la'íí da'dányú daagolíníí Jerúsalem yune' dako ha'aokáh hela'. ²² Ilk'ínágodildqohíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiiníí dawa begolne' doleeł. ²³ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzané mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! Ni'godzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolnił. ²⁴ Bésh be'idiltkishé bee nabi'ditseed doo, la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanłji doo: doo Jews daanłji dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleeł, doo Jews daanłji dahíí ał bengonyaazhi'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'iksqsé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'ji doo; ni'godzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bigha ánágot'jił doo yidaagołsi dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo áníí doleeł; ²⁶ Ni'godzán biká' hago ágonéh shihíí bik'e nnee natsídaalyiz doleeł: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee áníita shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázhó shich'á'idindláadgo náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daanołt'aago hadag daadeł'ji; hasdánohwidí'niłkíí biká' ngonyááhíí bigha. ²⁹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolni'; Fig bitsiníí la'íí tsj dawa daanoł'ji; ³⁰ Bit'aq nádaagodleełgo daał'jiná' k'ad shji nágodleełgo bídaagonołsi. ³¹ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daał'jiná' Bik'ehgo'ihinañ nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonołsi doo. ³² Da'anii gádaanohwiłdishnii, Díí daalinołt'jiłkíí doo nohwee ch'ígonał da, díí ádaanohwiłdéniiđíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáá la'íí ni'godzán biłgo

bech'ígonáh doleel, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁴ Ídáadaadesól'íí, daazhógo anákeehíí, bíł nádaagodiyisíí, ła'íí ni'godzán biká' ágot'eehíí doo bee ádaanoł't'ee da le'; ágádaanoł't'eeyúgo dánohwinats'ááná' áí bijíí dánko bee nohwiká ngododaaki at'éé. ³⁵ Áí bijíí be'ijizhé iljizhíí k'ehgo nnee dawa ni'godzán biká' daagolíníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áík'ehgo dákozhá daadoł'íí ła'íí da'okqah, áík'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágoñe'íí dawa bich'á'zhí' ádaalne' doleel, ła'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidázhí' daadoł'síí. ³⁷ Dajíí biigha Jesus da'ch'okqah goz'ąą yuñe' ich'ígó'aah; t'é'gohíí dził Olives golzéhi si'ąąyú bee náikáhyú onadáh l'é'e. ³⁸ Dázhó t'albí nnee dawa da'ch'okqah goz'ąąyú nihikáh l'é'e, bídaayésts'ąąyú.

22

¹ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo holzéhi alhánégé' begogał. ² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizılheego ch'éh yiká daadéz'íí; nnee yédaaldzidhíí bighá.

³ Áigé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adáhíí itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí bisilááda yánadaant'aahíí hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleelíí yaa yıl yádaakti'. ⁵ Áí yaa bíł daagozhógo zhaali ła' baa daach'iné'go ndaagoch'is'ąą l'é'e. ⁶ Judas bíł dávik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká déz'íí, nnee dała'at'ééhíí doo ła' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníí bijíígee ngonyáá, dibelíí zhaazhé zesdijgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né', bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo. ⁸ Jesus Peter ła'íí John oyıl'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo da'adaaníí nohwá ilch'ı'gole', da'iidaą doleelgo. ⁹ Áigé' gádaabilnii, Hayú ná ilch'ı'gohiidle' hánt'íí? ¹⁰ Jesus gádaabilnii, Kih goznıl yuñe' ha'ał'aashgee ła' nnee tús tú beyo'áli nohwaa higháh doleel; hayíí goz'ąą yuñe' ha'agháhíí biké' ha'ał'aash; ¹¹ Áigee bigowa golííníí gáyılđolniih, ilch'ígó'aahíí gáníinii, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo shit-silke'yu bíł da'ashąą doleel? ¹² Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yuñe' al'íná' dawa sinili bíł nkáh doleel; ákóne' nohwá ilch'ı'gole'. ¹³ Ákú ó'ááz, áík'ehgo Jesus da'ádaabilnii n'íí k'ehgo yaa n'ááz: áigee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'adaaníí ilch'ı'daizlaa. ¹⁴ Da'adaągee ngonyáágo bitsilke'yu bíłgo dahdinezbił l'é'e. ¹⁵ Gádaayılñii, Doo hwahá shiniigodılñe'é díí bitis hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo da'adaaníí dázhó nohwıl daashąą hásh'íí ni': ¹⁶ Doo naanáshdąą da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'ąąyú díí bee bíná'goníihíí begolzaago zhá, nohwıłdishñii. ¹⁷ Idee yee náidnkąągo ya'ahénzigo oskaądgé' gáníí, Díí nádaadoł'aahgo daanoł'íígee ła' da'okłqah: ¹⁸ Gánohwıłdishñii, Kogé' godezt'i'go dasts'aa bitohíí doo naanáshdláą da, Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleelíí begodeyaago zhá.

¹⁹ Áigé' bán náidn'ąągo ya'ahénzigo oskaądná' ilk'ıdaizné'go bitsilke'yu yitainniih gáníigo, Díí shits'ı' at'éé, nohwaa hi'né'hi: díí be'ánadaakt'íí, bee shínádaadołniihgo. ²⁰ Da'áík'ehgo alđó' da'ch'iyááníí bikédé'go idee beda'iskaaníí náidnkąągo gáníí, Díí idee besikanihíí shidıl nohwá idijookíí bee ánidégo Bik'ehgo'ihí'nañ ła'íí nnee bíłgo lángont'aahi at'éé. ²¹ Ła' ch'ishí'aahíí kú bíł ishąą, biká'da'adáné yiká' dahdésñii. ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shá ngolchííníí shegodolnii: áiná' ch'ishí'aahíí bá góyéé doleel! ²³ Bitsilke'yu nahıdaadıłkidgo nkegonyaa, gádaahıłdi'niigo, Hadn' nohwitahyú nlíni ágáñe'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn' itisgo at'éhi baa ch'inii doo? daahıłdi'nií l'é'e. ²⁵ Jesus gádaabilnii, Doo Jews daanlił dahíí izisgo binadaant'a'íí isná ádaayıłsigo yá nadaant'aah; ła'íí nnee yánadaant'aahíí ich'odaanıhi daaholzee. ²⁶ Áí k'ehgo doo ádaanoł't'ee da: nohwitahyú ła' itisgo at'ééhíí dá'iké'yú naghaahíí ga'at'éé le'; itisgo

nandeehí kánada'iziidí ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíhí itisgo at'ééhí, biká'da'adáné yich'í dahsdáhihí nées, ya' bána'iziidhí nées? Biká'da'adáné yich'í dahsdáhihí go'í. Áiná' shihí nohwá na'iziidhí k'ehgo nohwitah nshí. ²⁸ Góyéego shich'í nagowaa ndi nohwí da'akú shí daano'í ni': ²⁹ Beshik'eh doleehí shiTaa shaa gon'áání k'ehgo, benohwik'eh doleehí nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdihí nohwí da'asha' doleehí, lá'í nant'án dahsdaagee dahnadaasó'ta' doleehí, Israel nakits'ádah hat'í'í bá nadaano't'aah doleehí.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiniil hat'í'í, t'oh naghái ch'í'ch'íhí k'ehgo ádaano'hwidoliilgo: ³² Áiná' ni ná oséka'ad ni', ni'odl'á'í doo bee yó'ogoná'ngo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú ndzilgo ánádaandle'. ³³ Peter Jesus gáyihí, SheBik'ehí, niil ha'ánshteeshgo, niil shidizideego ndi al'k'iná' naa ádinsht'a'á. ³⁴ Jesus gánábildo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Án doo bígonsí da, shíldiniil, nídishí. ³⁵ Jesus gádaabihí, Nohwibestso bizis lá'í izis bena'iltiní lá'í nohwikee ik'e'anhí da'ádihgo odaano'hwí'a'ná', ya' dahat'íhíta bídaano'ldih lá' nées? Doo hat'í'í da, daabihí. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabihí, K'adí hadn bibestso bizis lá'í izis bena'iltiní gólíní daidoné': hadn bibéshbe'idiltshé da'adiní bí'ícho baa nahónihgo lá' nayó'íhí. ³⁷ Díi bek'e'eshchiiní dá be'áshí'dilne' goz'a'á, nohwídishí, Begoz'aaní doo yik'isk'eh ádaat'ee dazhí' bíl da'ch'ó'tag lé'e: hat'í'í baa shak'e'eshchiiní dawa begolne'go goz'a'á. ³⁸ Bitsilke'yú gádaabihí, NohweBik'ehí, dín'í, kúnko bésh be'idiltshé naki silaa. Jesus gání, Dá'a'á.

³⁹ Da'ch'iyá'ágé' ch'ínyá'ágo dziil, Olives holzéhi, si'aayú onadáhí k'ehgo ákú onádaa; bitsilke'yú biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyá'áyú gádaabihí, Nakída'dintaahí bídaano'ldzil doleehí bighá da'ók'á'ah. ⁴¹ Tséé bee its'idesne'i hayú nalt' shíhí dá'ík'ehyú yich'á' nyá'áyú hilzhizhgo ok'á'ah gánígo, ⁴² ShiTaa, ni hánt'íyú ánágot'íyúgo, díi hishdla'á doleehí shich'á'zhí' ánlé': áiná' shí doo beshik'eh da, ni zhá' benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'na' binal'a'á bíl ch'í'nah adzaago, ndzilgo ánábíidlaa. ⁴⁴ Dázhó' biniigodelzaago dázhó' ndzilgo ok'á'ah lé'e: áik'ehgo bidíhí biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Ok'á'ahgé' nádiidzaago bitsilke'yú, doo bíl daagozhó' dahíi yik'e da'ílhoshgo, yaa nyá'ágo, ⁴⁶ Gádaayihí, Hat'í'í bighá da'ó'hosh? Nádo'k'á'ah, nakída'dintaahí bídaano'ldzil doleehí bighá da'ók'á'ah.

⁴⁷ Jesus t'ah ya'ktí'ná' nnee baa ná'ítsá'á lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'ádahí bíl itah nílini, bádn higaalgo, Jesus yit'ahzhí' nyá'ágo yizts'os lé'e. ⁴⁸ Jesus gábihí, Ya' shí, nnee k'ehgo Niyá'áhí, shizaa nínt'a'ágo ch'íshí'n'aah nées? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhí' naziiní hago ágoné' shíhí bíl ídaagozigo gádaani, NohweBik'ehí, ya' bésh be'idiltshé bee da'nt'ish nées?

⁵⁰ Ok'á'ah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi lá' yónt'izhgo dihe'nazhine'égo bijaa naidn'gizh lé'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhí' áshke', daabihí lé'e. Án bijaa'íi yedelniigo náyilzii. ⁵² Áigé' Jesus ok'á'ah yebik'ehi itisyú nadaandeehí, lá'í silá'áda yánadaant'aahí, lá'í nnee yánaziiní nádaabidilteehgo baa hikaihí gádaayihí, Ya' bésh be'idiltshé lá'í tsj be'idiltshé dahdaano'niilgo náno'sá'á nées, in'íhí daach'iltsoodhí k'ehgo? ⁵³ Dawa jji da'ch'ok'á'ah goz'a'á yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashó' da ni': k'adíi bee nohwik'eh, godilhíi bee nohwinawod goz'í.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go ok'á'ah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikíhyú yil hikai. Peter da'anahgé' iké' higaal. ⁵⁵ Ok'á'ah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikíh bínaa lé'dit'íh yune' íh'í'gee dedaach'idishjeego ch'í'inezbíh, Peter ákú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidí Peter k'ó'zhí' nezdaago yiltsá'á, yinel'í'go gání, Dín nneehí Jesus yil na'aash ni'. ⁵⁷ Áiná' Peter isdzánhí gáyihí, Dah, án doo bígonsí da. ⁵⁸ Áigé' dét'íhé hik'e lá' nnee bíltsá'ágo gánábildo'niid, Ni áldó' ái itah ní'í. Áiná' Peter nneehí gáyihí, Doo ái itah nshí da. ⁵⁹ Dala'á lená'dihikeez hak'e lá'ihí gánábildo'niid, Da'anígo dín nneehí Jesus yil ní'í ni':

Gálileegé' n̄eehi n̄l̄i. ⁶⁰ Áiná' Peter n̄eehí gánáyíldo'n̄iid, Shíí hat'íi n̄niigo ánn̄ii sh̄ihíí doo bígons̄i da. T'ah yaht̄i'go tazhik'áné ánn̄iid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'í' nánēsne'go yinef̄íid. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá ádí'n̄iih daná' taadn, Doo bígons̄i da, sh̄ikdinn̄iit, bih̄n̄ii n'íi yénáln̄iih. ⁶² Áíge' ch'ínyáágo dázhó doo bił gozhó dago hichag l̄é'e.

⁶³ N̄nee Jesus yinádaadéz'iinihíi baa daadloh la'íi ndaabinl̄haal l̄é'e; ⁶⁴ La'íi bináá nada'ist'i'go biniiyú nádainl̄ts'íná' nayídaadil̄kid gádaan̄iigo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú yán̄ti'yúgo, hadn̄ n̄n̄inl̄ts'í sh̄ihíí nohwil̄ nagól̄ni'. ⁶⁵ Dayúweh nch̄o'go yich'í' yádaakti'go daayoch'íid l̄é'e.

⁶⁶ Hayilkááyú n̄nee báyaníi, okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilch̄ih̄i dała'adzaagé' yánádaaltihíi bich'í'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabin̄ii, ⁶⁷ Ni Christ n̄l̄ií n̄é? nohwil̄ nagól̄ni', Áiná' Jesus gádaabin̄ii, Shíí nohwil̄ nadaagoshn̄i'yúgo doo daashołdlaq̄ da doleel̄ go'íi: ⁶⁸ La'íi shíi nanohwídaadishkidyúgo doo shich'í' hanádaadoldzih̄i da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'íi. ⁶⁹ Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ih̄i'nañ binawodi dihe'nazh̄in̄éégo shíi n̄nee k'ehgo Niyááhíi dahnsdaa doleel̄. ⁷⁰ Dawa gádaabin̄ii, Ya' Bik'ehgo'ih̄i'nañ biye' n̄l̄ií n̄é? Áík'ehgo gádaayih̄n̄ii, Da'áígee ádaashil̄doł̄n̄ii. ⁷¹ Hat'íish̄a' bigh̄a la' n̄nee baa yánánálti' doleel̄? Al̄k'iná' dabíi bizé' yee ánn̄iidhíi daadesiits'aq̄, daan̄ii.

23

¹ N̄nee dała'adzaahíi dawa nádiikaigo Pílate bich'í'yú Jesus yil̄ onaksáá. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaan̄iigo, Dín n̄eehn̄ dénch̄o'ého ilch'ígó'aahgo n̄nee ch'a'oyih̄il̄kaad, Caesar doo bich'í' nadaahol̄n̄iit da, nohwil̄n̄ii la'íi, Shíi Christ, ízigo nant'án nsh̄l̄i, n̄ii. ³ Pílate Jesus nayidil̄kid gáyih̄n̄iigo, Ya' ni Jews ízigo binant'a'i n̄l̄ií n̄é? Da'áígee ánn̄ii, bih̄n̄ii, Jesus. ⁴ Pílate okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi n̄nee dała'at'éehíi yich'í' hadziigo gáníi, Dín n̄eehn̄ doo nagont'og ye'at'éé dago bígosíls̄j̄id. ⁵ Ndi dayúweh gádaan̄ii, Gálileegé' ilch'ígó'aah godeyaa l̄é'e, Jews daagol̄íígee n̄nee dahot'éhé yil̄ daagoshkish, áíge' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díi yidezts'aq̄aná' na'ódil̄kid gáníigo, Ya' dín n̄eehn̄ Gálileegé' nagháhi n̄é? ⁷ Hérod yánant'a'íi yiyi' naghaa l̄ago yígoł̄s̄j̄id, áíge' Hérod bich'í' obidol'aad, Hérod k'adíi Jerúsalemyú naghaa l̄é'e.

⁸ Hérod Jesus yil̄tsaq̄aná' dázhó yaa bił gozhó: l̄áágo baat'inz̄ihíi bigh̄a doo áníná' yil̄tséh hat'íi da l̄é'e; godiyih̄go áná'ol'íi'íh̄i la' hostséh nz̄igo. ⁹ Áík'ehgo na'ódil̄kidgo n̄zaad godeyáa ndi Jesus doo hat'íi bih̄n̄ii da. ¹⁰ Okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilch̄ih̄i bit'ah nazij̄, baa dahdaagoz'aaníi yee nawode ádaan̄iigo. ¹¹ Hérod la'íi bisiláadahíi Jesus yaa daadlohgo yedaandit'íih̄ l̄é'e, áíge' dázhó n̄t'éégo yik'e da'ilaago Pílate bich'í'yú onádais'a'.

¹² Hérod la'íi Pílate díi dabí'íłtséná' dázhó doo ilch'í' at'éé da n'íi, áníita ái bij̄i il̄'eké sil̄i l̄é'e.

¹³ Pílate okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi nadaant'aahíi la'íi n̄nee dała'áyílaago, ¹⁴ Gáyih̄n̄ii, Dín n̄eehn̄ n̄nee ch'a'oyih̄il̄kaad daadoł̄niigo shaa bił nołkaih̄n̄ nohwináat nahódéł̄kid ndi baa yádaakti'ihíi doo da'an̄ii dago bi'at'e' n̄t'éégo bígosíls̄j̄id: ¹⁵ Hérod bich'í'yú odaanohwil'a' ni'; áiná' Hérod díi k'ehgo bígoł̄s̄j̄id: doo hat'íi yigh̄a zidee bik'eh da, doo hago ánat'íi l̄ da. ¹⁶ Áík'ehgo habí'íłtsaasgé' ch'ínánshteeh. ¹⁷ (Da'adaq̄agee kogo goz'aq̄ l̄é'e, n̄nee la' ha'ásitini bich'í' ch'ínálteeh.) ¹⁸ N̄nee dála' nádidilghaazhgo, Ái n̄eehn̄ yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínán̄ilteeh, daan̄ii l̄é'e: ¹⁹ (N̄nee Barábbas holzéh̄i kih̄ gozn̄il̄i biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íi n̄nee nastseedhíi bigh̄a ha'ábi'dolt'e'.) ²⁰ N̄nee dała'adzaahíi Pílate bich'í' hananádzii, Jesus ch'ínáyil̄teeh hat'íiigo. ²¹ Áiná' n̄nee dawa daadilwoshgo gádaan̄ii, Ts̄i'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, ts̄i'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé. ²² Taadngee Pílate gánádo'n̄iid, Hat'íi bigh̄a, hat'íi bee nch̄o'go adzaago? Shíi dín n̄eehn̄

doo hat'íi yigha datsaah dago bigosítsjíd: áík'ehgo habí'íltsaasgé' ch'ínánshteeh. ²³ Áiná' nnee dała'at'ééhíí nawode daadilwoshgo gádaanii, An tsj'ılna'áhi bíhołkałgo datsaah dávik'eh: daadilwoshíí bee nnee dała'at'ééhíí ła'íi okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí itis okai. ²⁴ Áík'ehgo Pílate nnee dahádaat'iiníi begolne'go ngon'áá. ²⁵ Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íi, nnee nastseedhíi bigha ha'ábi'dolt'e'ihíi ch'ínáinktj'í, nnee nádaabokeedhíi bigha: áíge' Jesus nneehíi dahádaat'ııyú ádaabile'go yaa yidin'áá. ²⁶ Siláada Jesus yıl dahnasáayú ła' nnee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólíni, k'edolzaagé' nadáhi yiká ádaanńiidgo tsj'ılna'áhi yiká' dahdaistaą, án Jesus bine'gé' yá yogheelgo higaal.

²⁷ Nnee dázhó łaągo biké' naseek, isdzané áldó' Jesus yaa chał daadilwosh lé'e. ²⁸ Jesus bich'ı' adzaago gádaabıłnii, Isdzané Jerúsalemgee daagonołni, doo shíi shaa daalchag da, dánohwíi ła'íi nohwichagháshé baa daalchag. ²⁹ Isdzané doo da'ılchii dahíi, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíi, doo daabi'dilbe' dahíi biyaa daagozhóq doleek, daach'ididoonııkíi dahadíi bijjıi biká' ngowáh. ³⁰ ła'íi gádaanii doleek, Dził nchaa'i, nohwiká'zhı' nahigeeh le'; ch'ínáłk'idíi, nohwik'i goziid le'. ³¹ Ch'ıl daadot'ıizhná' díi ye'ádaadzaayúgo, náhısGayúgohíi hago ágone'? ³² ła' nnee naki nchó'go ádaadzaahíi bıłgo kıl onazáá lé'e, nadaaki'ditseedyú. ³³ Akú Cálvary golzeeyú kıl nánzáayú tsj'ılna'áhi bídaahaskał, nnee nchó'go ádaadzaahíi áldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'al'an, ła' dihe'nazhıneégo, ła'íi be'eshganzhıneégo.

³⁴ Jesus gánıi, ShiTaa, díi nchó'go ádaat'ııhíi bigha baa nádaagodín'aah; doo yıdaagolsjı dago ádaat'ıı. Áíge' bıdiyágéhíi ılta'ısniigo yigha da'diljoł. ³⁵ Nnee bit'ahgé' nazıigo daabine'ıı. Nant'án daanliiníi áldó' Jesus yaa yádaaktı'go yaa daadloh gádaanıigo, ła' nnee hasdádaayıniıkná' bíi áldó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bíi Christ, Bik'ehgo'ihı'nań habıłtiníi nliıyúgo. ³⁶ Siláada áldó' bedaanıt'ııhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'ı' dahyıda'oktsı lé'e, ³⁷ Gádaabıłniigo, Ni Jews ızisgo bıNant'a'i nliıyúgo, dáni hasdá'ánłteeh. ³⁸ Jesus bik'ehgee Greek, Latin, ła'íi Hebrew k'ehgo k'e'eshchjı lé'e, gágolzeego, DÍI JEWS ÍZISGO BINANT'A'I NLIı.

³⁹ Nnee nchó'go ádaadzaahíi, áígee tsj'ılna'áhi yıdaayıskałıi dała'a beńdıt'ııhgo gábiłnii, Christ nliı lé'eyúgo hasdánohwiléh, ła'íi ni áldó' hasdá'ánłteeh. ⁴⁰ Áiná' ła'ihíi áı áńıhíi gáyıłnii, Ya' doo Bik'ehgo'ihı'nań beńldzıd da, ni áldó' dákoh niniigonłt'éé, dálekt'eego nohwá ngot'áá? ⁴¹ Nohwíi da'ánohwidılne' dávik'ehyú ánohwı'delzaa: áiná' dıń nneehń doo nagont'og ye'at'éhi da. ⁴² Áíge' Jesus gáyıłnii, SheBik'ehń, nant'áayú nyaago shénálnıih doleek. ⁴³ Jesus gábiłnii, Shıi da'anıigo gániłdishnii, Díi jıı dázhó gózhóq goz'ayú shıł nliı doleek. ⁴⁴ Dáha'ız'aaagé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godıłhıł gozłjı lé'e. ⁴⁵ Ch'ıgona'ái bich'á'idındıiníi ásdjıd, kıh biyi' da'ch'okaąhıi biyi' yune' daadintsoozı ıłk'edłáad lé'e.

⁴⁶ Jesus nádidilghaazhgo gánıi, ShiTaa, shıyi'siziiníi naa nshné': díi yee áńńiidná' dá'ıké'yú nádeyol. ⁴⁷ Siláada yánant'aahi díi ánágot'ııdíi yıltsaąná' Bik'ehgo'ihı'nań yich'ı' ahénzıgo gánıi, Da'anıigo dıń nneehń nnee nkt'éhi nliı lé'e. ⁴⁸ Nnee daadéz'ııgo łaągo dała'adzaahíi dawa ánágot'ııkíi daayıltsaągo bıjııláhzhı' nádainłts'ına' onáskai. ⁴⁹ Jesus yıdaagolsiníi dawa ła'íi isdzané Gálileegé' biké' hikai n'ıi ańahgé' nazıigo díi ánágot'ııkíi daayıltsaą lé'e.

⁵⁰ ła' nnee Joseph holzéhi, nnee yánadaaltihíi itah nlıni; nnee nkt'éhi, dávik'ehyú át'éhi nliı: ⁵¹ (Nnee yánadaaltihíi nadaagoshchjıgo ánáda'ol'ııdíi Joseph doo hwaa itah ánat'ııd da:) án Jews daanlıni bıkih goznıł Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleekıi ya'ohıi lé'e. ⁵² Dıń nneehń Pílate yich'ı' oyáá, Jesus bits'ihıi yıyókeedgo. ⁵³ Tsj'ılna'áhi yiká'gé' nanáidnłtjıgo nak'ą'ıgıaihi yik'ıyidesdzı, áíge' tsébiı'ı'ángo ágolzaa yune' nyınkłjı lé'e, doo hwahá hadń ákóne' nńılteehi da. ⁵⁴ Jews daagonłsinıi bıjıi bee nkegonyaago ıłch'ı'golne'ıi bıjıi lé'e. ⁵⁵ Isdzané Gálileegé' Jesus yıl hikaihıi tsébiı'ı'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihıi hago'at'éégo nńıktjı shıhıi daayıltsaą lé'e. ⁵⁶ Onákaiyú

hikagolchini la'íi ik'ah yil ilch'í'daizlaa; áigé' Jews daagodnksiníi bijji hádaayoł, dąngot'ąą lę'ehíi k'ehgo.

24

¹ Ái iskaą hik'e godilziníi bijji dązhó t'albigo tsébií'i'ányú hikagolchini ilch'í'daizlaa n'íi odaizné', la'i aldó' yil hikai. ² Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'ąą n'íi yó'olyiz lę'e. ³ Ákóne' ha'ákaiyé' Jesus nohweBik'ehń bits'ihíi doo hwaa da lę'e. ⁴ Hayúshą' daanziná' nnee naki bidiyagé' dązhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazii silii: ⁵ Isdzané tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éego nneehíi gádaabińii, Hat'íi bighą hińáhi nanezna'íi bitahyú hádaadel'íi? ⁶ Áń doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwińii n'íi bėnadaalńii shi, ⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee binchó' daagolíníi baa shich'ilteehgo tsj'ılma'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi jii hileehgo naadiishdáh. ⁸ Áík'ehgo ái áńii n'íi yėnádaalńii. ⁹ Tsébií'i'ángé' nákaiyú łats'adahíi la'íi la' Jesus bıké' hikahíi aldó' bił nadaagosni'. ¹⁰ Mary Mągdalene, Jóanna, la'íi Mary, James bimaa, la' isdzané biłgo nadaal'a'á dıi yil nadaagosni'. ¹¹ Ndi daazhógo ádaanii daanzigo doo daayodłąą da. ¹² Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'ıiđ, nak'ą'łigai n'íi daazhógo sinilgo yiltsąą, áík'ehgo t'ąązhj' gowayú onáđzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

¹³ Da'ái bijji la' naki dilt'eego Jerúsalemhíi da'dányú gots'idi dahgostó'yúshgotah, Emmáus golzeeyú dezh'aazh. ¹⁴ Dıi áńagot'ıiđi dawa yaa hił nagolni'go goldoh. ¹⁵ T'ah yádaakti'go hił nagolni' nt'éego Jesus bit'ah nyáągo bił dahiskai. ¹⁶ Áiná' daineł'ıi ndi hadń át'ıiníi doo bıdaagolıiđ da alzaa lę'e. ¹⁷ Jesus gádaabińii, Hat'ıılá baa hił nagolni' goldoh, doo nohwił daagozhóđ dago? ¹⁸ Dał'a'á, Cléopas holzėhihíi, gábińii, Ya' dáni zhá Jerúsalemıyú asta'nyáhi, áńii áigee áńagot'ıiđi doo bígonksj da née? ¹⁹ Hago ágolzaahi áłđolńii? nii, Jesus. Áík'ehgo gánadaabiłđo'niid, Jesus, Názařehgé' nłinihi, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi, dązhó ízisgo áńa'ol'ıiđi, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihı'nań la'íi nnee dawa bińááłihi áń'ni. ²⁰ Áń dánohwıi nohwi'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehıi la'íi nohwá nadaant'aahıi bąngot'aahgo bidizideego ndaistj, áigé' tsj'ılma'áhi yiká' daizes-hjı: ²¹ Áiná' nohwıi Israel hadaasiit'ıi hasdánohwińiił ląá daandzi: n'íi dıi áńagot'ıiđ n'íi yúshđe' taagi jii silii. ²² Nohwitahgé' la' isdzané nohwił díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, áń dązhó t'albina' tsébií'i'ányú okai ląá; ²³ Ndi Jesus bits'ihíi ákú doo hwaa da ląágo, t'ąązhj' nakai gádaanıigo, Bik'ehgo'ihı'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'j' ch'ı'nah ádaadzaago gádaanohwińii, Jesus hińaa. ²⁴ Ła' bił nahikaihıi tsébií'i'ányú okai, isdzané da'ádaanii n'íi k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsąą da. ²⁵ Áigé' Jesus gádaabińii, Nohwıi nnee doo daagoyáni daanolınihi, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi n'íi nadaagosni'ıi doo dáhah daaholđłąąh da: ²⁶ Christ áík'ehgo biniigodilne'go áigé' yee ízisgo at'éėhıi baa godidot'aalgo dávik'eh ląá née? ²⁷ Mosesgé' godezt'ı'go Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi n'íi ádaanıihıi dawa, la'íi Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'eda'ashchiinıi dahot'éhé dabıi baa k'e'eshchiinıi hat'ıi golzeego ágolzeehıi yil nadaagosni'. ²⁸ Gotah dezh'aazh n'ıyú dák'ad nikáh: Jesus bądn dayúweh dahiyaa nt'éego, ²⁹ Nił nahátąą le', daabińiiigo nádaabokąąh; al'ıná' o'ı'ąą, k'ad t'ė' goleeł, daabińii. Áík'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátząą. ³⁰ Da'ıyąągo bił dinezbhgo bán náidn'ąągo ya'ahėnzigo oskaądná' ilk'ıyiné'go baa daizné'. ³¹ Áńita áigee hadń át'ıi shıhıi nzhogo daayiltsąą; nt'éego Jesus dádaıneł'ıiđhı' yit'ąą tsídaazghal. ³² Gádaakıđi'ni, Nohwıi dązhó dilth' ngonoligo at'éė, itınyú nohwich'j' yałti'ná', áń Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'eda'ashchiinıi hat'ıi niigo anıhıi baa nohwił nagolni'ná'. ³³ Áigé' dagoshch'j' nádiit'aazhgo Jerúsalemıyú onát'aazh, ákú łats'adahıi la'íi nnee la' ish-hah dał'a'adaat'eego baa n'áázł, ³⁴ Nt'éego gádaabińii, NohweBik'ehń da'anii naadiidzaa lą, Simon bich'j' ch'ı'nah ádilzaa aldó'. ³⁵ Nnee áńi n'áázłıi itınyú hago ágodzaahıi, la'íi hago at'éego Jesus bán ilk'ıyiné'gee yınádaagosdzıiđıi yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíí áí bitah sizíi silíigo gádaayihíi, lch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le'. ³⁷ Ndi bíl díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsáá daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabihíi, Hat'íí bighá tsídaadołyiz? Hat'íí bighá na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'áá? ³⁹ Shigan ła'íí shikee daané'íí, da'anii shíí ásht'íí: shídaadołnih, áík'ehgo bídaagonołsijih; ch'iidn bits'í ła'íí bits'in doo golíi da go'íi, daal'íi go'íi nkoh, shíí shits'í ła'íí shits'in golíi. ⁴⁰ Ánniidná' bigan ła'íí bikee yil ch'í'nah áyíílaa. ⁴¹ Dázhó bíl daagozhóó ła'íí bíl díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odlaá daná' Jesus gádaabihíi, Dahat'íhíta hidaqahíi ła' daa-sokné' née? ⁴² Łóg sit'éédhíi ła'íí gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináál'yíyáá lé'e. ⁴⁴ Áíge' gádaayihíi, T'ah nohwil nshíiná' díí bee nohwil nadaagosisni' go'íi, Moses ngon'áá lé'ehi shaa k'e'eshchiiníi, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiiníi, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'áá, daanohwidishni' ni'. ⁴⁵ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi hat'íí niigo aníi shíhíi bíl ídaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabihíi, Shíi Christ nshíini, shiniigodilne'go taagi jii hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchij, áík'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ Ła'íí Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'íi bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'íi bitahyú, bidaanchó'íi yich'á'zhí' ádaane'go binchó'híi bighá baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díi daal'íi go'íi ákoh baa nadaagołni'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'ááníi nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísółtaá, yaaká'gé' nawodíi bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áíge' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yil ch'ékai, Béthanyzhí', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaqad, Nohwiya gozhóó doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaqadná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaqadgé' Jerúsalem'yú onákai, dázhó bíl daagozhóógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ahédaanzigo da'ch'okqah goz'áá yune' dáda'okqah nt'éé lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihì'nań yìl nlii, Yati'íí Bik'ehgo'ihì'nań nlii. ² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihì'nań yìl nlii. ³ Áń dawahá áyíílaa; áń doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihì'naahíí nnee yee daago'íi. ⁵ Got'iiníí godilhiyú idindláád; godilhiíí got'iiníí doo yitis nlii da.

⁶ Bik'ehgo'ihì'nań nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Áń Begot'ínihií nnee yìl nagolnì'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlāā doleelgo. ⁸ John doo Begot'iiníí nlii da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolnì'go nyáá. ⁹ Da'anii Begot'ínihií nnee ni'gosdzán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íi. ¹⁰ Áń ni'gosdzán nneehíí yitah silíi, áń ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíí doo bídaagolnì da lèk'e. ¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'íi da. ¹² Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlāādíí, Bik'ehgo'ihì'nań bichāgháshé daaleehgo yaa goden'áá: ¹³ Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí' nádaagosdlii. ¹⁴ Yati'íí nnee silíigo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íí la'íí da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihì'nań biYe' dała'áhi nliihíí bighā ízisgo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihíiltsāā ni')

¹⁵ John baa nagolnì'go nádidilghaazh lèk'e gáníigo, Dín átdishnii ni', ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bighā shitisgo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyikíníí nohwaa hi'né', bilgoch'oba'íí dałiké'go nohwaa hi'níi. ¹⁷ Bik'ehgo'ihì'nań yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'āā lèk'e, áídá' bilgoch'oba'íí hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yìl nyáá. ¹⁸ Doo hadín Bik'ehgo'ihì'nań yo'íi da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihì'nań ádíbóltā'íhi, áń zhā ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okāāh yedaabik'ehi hik'e Lévotes daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín láā ánt'ee? daabiñiigo nabídaadiłkidá' John gáníí lèk'e, ²⁰ Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayil'í'go da da'aniiigo ádaa nagolnì'. ²¹ Áídí' nayínádaadiłkid, Hadín ánt'éé gá? Elías nlii née? Dah, doo áń nshlii da, nni lèk'e. Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nlii née? Dah, niigo hadzii. ²² Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwił nagolnì'go hadín daanohwides'a'íí bil nadaagohiilnì'. Hant'é nniigo ádaa nagolnì'? ²³ Áídí' gáníí, NohweBik'ehń bádihyú ilch'ígodezdōhgo ádaahle', dishniigo shíí da'igolíiyú dilwoshi nshlii, Esáias, Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú nada'iziidi áńíí n'íí k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadiłkidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. ²⁵ Nabídaadiłkidgo, Doo Christ nlii dadá', la'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú na'iziidihíí nlii dadá', nt'é bighā baptize ánt'íi? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íi: áídá' la' nohwitahyú sizii, doo bídaagonolnì dahi; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítíi da. ²⁸ Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíiníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskaā hik'e John Jesus bich'í' higaalgo yo'íigo gáníí, Daadeh'íi, dibelíi biZhaazhé Bik'ehgo'ihì'nań bíyéhi áídí' higaal! Áń ni'gosdzán biká' nnee binchō'íí da'ílii yilchiih. ³⁰ Dín átdishnii ni' gádéniid n'dá', Nnee la' shikédí' hígháh, áń dashíntsé gólííhíí bighā shitisgo at'éé. ³¹ Dashíí ndi doo bígonsi da ni': áídá' Israel hat'i'í bil ch'í'nah ágolne'híí bighā tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolnì'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'í' nke'enúihgo biká' dahnezdaago hish'íi. ³³ Shíí ndi doo bígonsi da ni': áídá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'ń shich'í' gánniid ni', Hadín

Holy Spirit yaaká'dí bich'í' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hí'íní, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. ³⁴ Díí hiltsaq hik'e baa nagosisni', Díí da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' laq, dishniigo.

³⁵ Iskaq hik'e John bitsilke'yu naki yił nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndaineł'í'go gánniid, Daadeh'íí, dibelíí biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágánígo daabidezts'aqgo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aazhí' déz'í'go biké' hi'ashgo yiltsaqgo gáyihni, Hant'é biká hanohtaago aht'íí? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíí? ³⁹ Jesus gádaabihni, Yushd'é ákú dokáhgo bígonolsíh. Áík'ehgo yił okaigo hayú sidaahíí yídaagolsíid, t'ahbídí' gonenádn ledihikeęzyú nákaigo, ákú dá yił naháztaq lek'e. ⁴⁰ Nnee nakihíí John áníhíí daidezts'aaní, Jesus yiké' ó'áazhíí dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isni. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáago gáyihni, Messías baa nt'áazh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áídí' Simon Jesus yaa yił n'áazh. Jesus Simon yineł'íí hik'e gáyihni, Simon, Jona biye' níni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaq hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáago, Shiké' hínáál, yihni. ⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip áldó' áídí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáago gáyihni, Jesus, Joseph biye', Názaředhí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní biyi' Moses bak'e'eshchíí lek'ehi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí áldó' bak'eda'ashchíí lek'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábihni, Hant'é nzhooníí Názaředhí' behagowáhshá? Philip gánábildo'niid, Ákú dot'aashgo bígonolsíh. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'í' higaalqo yo'í'go gání, Da'anii Israel hat'i'íí níni kudi' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábihni, Hagot'éégo shígonksí? Jesus gábihni, Philip doo hwahá níká áníí dadá', fig ch'il bit'áahyú síndaago nish'íí ní'. ⁴⁹ Nathánael gábihni, Ni iłch'ígó'aahíí níni, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níí láq; Israel hat'i'ihí ízisgo biNant'a' níí láq. ⁵⁰ Jesus gábihni, Fig ch'il bit'áahyú síndaago nish'íí nildishni n'íí bigha shondlaq née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'í doleeł. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Da'anii, da'aniiigo gánohwíldishni, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yáá iłts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hadagodí' hayaago iłdenánádikahgo daah'íí doleeł.

2

¹ Taagi hileehíí bijíí Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus báqhi itah lek'e: ² Jesus áldó' bitsilke'yu bílgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdíidá' Jesus báq gábihni, Dasts'aa bitoo ásdíid. ⁴ Jesus gábihni, Shimaa, hago laq ánishléhgo ánnii? Shágoz'aaní doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báq nada'iziidíí gáyihni, Hant'é daanohwíhíiyú dakú ádaat'íí doleeł. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán sínil, Jews daanlíni daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisíí bigha, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tadin gallons dávik'eh lek'e. ⁷ Jesus gádaabihni, Túsíí tú bee hada'dolbi. Áík'ehgo dáhalk'ílgo hada'desbi. ⁸ Jesus gánádaabildo'niid, La' hakaahgo bik'ehgo da'idaaní bich'í' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaq. ⁹ Bik'ehgo da'idaaní tú dasts'aa bitoo silíhíí yizlíh, hadí' hídziid shíhíí doo yígólsí dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhá yídaagolsí ndihíí,) bik'ehgo da'idaaní nnee niinéhí yiká ánniigo, ¹⁰ Gáyihni, Nnee dawa da'idaq débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áídí' dahádaat'í'zhí' da'odlaqadá' doo nzhqo dahíí yita'ikaah: áída' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníta bitasínkaq. ¹¹ Áí Jesus dantsé godiyíhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígozíid; áídí' bitsilke'yu daabosdlaq lek'e.

¹² Díí bikedí'go Capernaum golzeeyú bíí hik'e báq, bik'isyú la'íí bitsilke'yu yił okai; ákú da'akwii bedahiskaq.

¹³ Bitis-hagowáh n'íí bíná'godíníhgo Jews daanlíni da'iyáqahíí biká' ngonyáago Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Ákú da'ch'okaqah goz'aq yune' nnee la' magashi, dibelíí, hawúcho baa nadaahínihi, la'íí zhaali ílkáh ch'ídaihiñíí binasdziid yaa naháztaqgo yiká nnyáá.

15 Tɔ́óóí ɪ̀kénásgisíí ɪ̀'áyíílaago dawa, dibelíí, magashita bilgo da'ch'okáah goz'aa biyi'dí ch'inihiyood; ɪ̀'íí zhaali ɪ̀káh ch'idaihiniiki bizhaalihí yayinkáá, áídí' zhaali yíká' ɪ̀káh ch'ínádaanihíí naz'aaní nanyihesgo'. 16 Áídí' hawúcho baa nadaahinihíí gáyihniid, Díhíí ch'ídaahohniik; shiTaa bikihíí kɪ̀h biyi' na'inihi ádaagole' hela'. 17 Nikihíí dázhó godilziníí begoz'aa doleełgo dázhó hásh'ííhíí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiníí bitsilke'yu yínádaalnii.

18 Áídí' Jews daanlíni gádaabihni, Nt'é godiyihgo be'ígóziníí nohwil ch'í'nah ánle', díí ánánt'ííhíí bigha? 19 Jesus gádaabihni, Díí kɪ̀h biyi' da'ch'okáahíí aał nanádaagołniilgo, taagi jii hileehgo ánágošhdle'. 20 Jews daanlíni gábihni, Díí kɪ̀h biyi' da'ch'okáahíí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áídá' nihííshá' taagi jii hileehgo ánágodle'? 21 Ndi bíí bits'íhi kɪ̀h biyi' da'ch'okáahíí k'ehgo yaa yałti'. 22 Jesus daztsaađí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é nii n'íí yínádaalnii; áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí ɪ̀'íí Jesus áníí n'íí daayosdlaad lək'e.

23 Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí bijii, Jesus akú itah nliigo nnee ɪ̀áago daabosdlaad, godiyihgo áná'ol'ííhíí daayiltsaađá'. 24 Áídá' Jesus nneehíí doo yada'okíí da, nnee dawa yígótsihíí bigha. 25 Doo hadín nnee ye'at'ééhíí baa bil nagolni' bik'eh da; dabíí nnee ye'at'ééhíí dawa yígótsihíí bigha.

3

1 Nnee Phárisees daanliiníí itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lək'e. 2 Áń tɔ́'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyihni, Ni, ɪ̀h'ígó'aahíí nlíni, doo hadín godiyihgo áná'ol'ííhíí áń'ííhíí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań yil nliiyúgo zhá: áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ɪ̀h'ígó'aahíí nliigo bídaagonłzi. 3 Jesus gábihni, Da'anii, da'aniigo gánikdishni, Nnee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah nlii doo. 4 Nicodémus gábihni, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyań silíídá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? 5 Jesus gáníí, Da'anii, da'aniigo gánikdishni, nnee tú bee ɪ̀'íí Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aa yune' ha'agháh. 6 Kots'í bee gozliiníí kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiníí spirit at'éé. 7 Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, nikiđishnihíí bigha. 8 Nyolíí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíí, hayúgo nyolíí doo bígonłsi da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé. 9 Nicodémus gábihni, Hagot'éégo ɪ̀aa ágolnhi? 10 Jesus gábihni, Ni Israel hat'í' yil ch'ígó'aahi nliídá', dííshá' doo bígonłsi da? 11 Da'anii, da'aniigo gánikdishni, née bídaagonłziníí zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiníí zhá baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosiilni'íí doo nádaagodoh'aah da. 12 Ni'godzáń biká' ágot'eehíí baa nohwil nago-sisni' ndi doo shondlaa dadá', yaaká'yú ágot'eehíí baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaa? 13 Doo hadín yaaká'yú bil ogoyáá da, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshlii.

14 Moses da'igolíiyú tɔ́'iish dahyidnktihíí k'ehgo, shíí ałdó' nnee k'ehgo Niyááhíí dahshidi'dolteel: 15 Hadín shosdlaađihíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hińaa doleełhíí bigha.

16 Bik'ehgo'ihí'nań ni'godzáń biká' nnee dázhó bil daanzhóhíí bigha biYe' dał'a'ahi yaa yinkłtíí, áík'ehgo dahadín bosdlaađihíí doo da'ílii hileeh da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hińaa doleeł. 17 Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'godzáń biká'zhí' nkeyinł'a'íí ni'godzáń biká' nnee doo yil ch'ígóweh doleełhíí bigha nkeyinł'a' da, áídá' ni'godzáń biká' nnee bíí bee hasdádokaahíí bigha.

18 Hadín bosdlaađíí doo bil ch'ígódeeh da: áídá' hadín doo bosdlaad dahíí ɪ̀k'idá' bil ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dał'a'ahi doo yosdlaad dahíí bigha. 19 Díí bigha nnee bil ch'ígóđih, begot'iiníí ni'godzáń biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iiníí bil daanzhó da, chagołheel zhá bil daanzhó, nchó'go ádaat'eehíí bigha. 20 Dahadín nchó'go at'éé

lèk'eyúgo, got'iiní bil nchọ', bi'at'e' nchọ'íi doo bígozìh hat'íi dahíi bigha, doo got'íyú ch'égháh hat'íi da. ²¹ Hadín nkt'éégo at'éehíi, bi'at'e'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígozìh doleehíi bigha got'íyú ch'égháh.

²² Ái bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bilgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dét'ìhézhi' yìl naháztàà lèk'e.

²³ John aldó' Aenon golzeeyú baptize ágot'íi, Sálímhíi bit'ahyú, akú tú láchíi bigha: áígee nnee neheskaigo baptize ádaasaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteéh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íi Jews daanlíni la' okààzhin'éégo táko'digisíi yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áidí' John yaa hikaigo gádaayihíi, Ich'ígó'aahíi nílini, nnee Jórdan túnlíni hanaayú bil na'aash n'íi, baa nagolní' n'íi, án kú nagháa, baptize ádail'íigo nnee dawa bich'í' nihikáh. ²⁷ Áik'ehgo John gáníi, Nnee doo hant'é yót'íi át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíi shídaanoisigo, Shíi doo Christ nshíi da, dishníi ni', dabíntségo bidol'aadíi nshíi. ²⁹ Ishkiin niinéhíi na'ilíhn yìl niinéhíi, bíi niinéhi at'éé: niinéhíi bit'ekéhíi, bíyéstsa'ágo sizíigo, bizhii yidits'ago dázhó bil gozhó: ái k'ehgo shíi aldó' dázhó shíi gozhó sílíi. ³⁰ Bíi itisigo bá godigháh, áidá' shihíi t'áazhí' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíi dawa yitisgo nlii: hadín ni'godzáñ biká'gee nliiníi ni'godzáñ ye'at'éé, áik'ehgo dá ni'godzáñ biká' ágot'eehíi zhá yaa ya'ti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíi dawa yitisgo nlii. ³² Án nt'é yo'iiníi, nt'é yidezts'aaníi, ái dawa yaa nagolní'; áidá' doo hadín bosdla'ad da. ³³ Hadín yaa nagosní'íi bosdla'adíi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii la'á niigo yiká' iska. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ bides'a'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ya'ti': Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit doo yídaanel'ágo baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bil nzhógo dawa yebik'ehgo yaidin'á. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yosdla'adíi, ihí'naa doo ngonel'áa dahíi yee hínaa doo: dahadín doo yosdla'ad dahíi ihí'naa doo yítséh da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' biká'zhí' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíi bitisigo Jesus biké' anátseehíi áyidedlaago, la'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzíigo Jesus yígo'síidá', ² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áil'íi da, bitsilke'yu zhá,) ³ Judéadí' Gálileeyú naadesdzaa. ⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'í' lèk'e. ⁵ Áígee kìh goznilyú n'yáá, Síchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áá n'íi bit'ahgee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidlee goz'áa. Jesus higaal'go isk'áhnyáayú hiyaago túhahidleegee dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan nílini, tú haileehyú n'yáá: Jesus, Tú shá ná'ílsíh, bíhíi. ⁸ (Bitsilke'yuhíi kìh goznilyú hidán nadaihihíihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan níliníi gábihíi, Hant'é lá bigha ni, Jew nílini, shíi Samáritan nshíi nílini tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníi doo ích'í'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábihíi, Hant'é Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'íi, la'íi hadín, Tú shá ná'ílsíh, níhíi bígon'síyúgo shí'ókeed doleel ni', áik'ehgo tú bits'á'dí' ihí'náhi naa nizíid doleel ni'. ¹¹ Isdzán gábihíi, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidlee híi yúyah: áidá' hadí' tú bits'á'dí' ihí'náhi nádzníid? ¹² Nishá' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisigo ánt'ee? án díi túhahidlee nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíi la'íi bichagháshé la'íi bimagashi da'idla'á ni'. ¹³ Jesus gánábído'niid, Dahadín díi tú yodlaaníi dibá' nánádleeh: ¹⁴ Áidá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaníi doo dibá' nánáodlee at'éé da; tú baa nsiidíi túhahidlee híi k'ehgo biyi'dí' tú haná'íi doleel, dayúweh ihí'naa doo ngonel'áa dayú níi doleel. ¹⁵ Isdzán gánábído'niid, Díi tú áhnihíi la' shaa nzíid, doo dibá' nánáshdlee go da, la'íi doo kú nánshdáhgo tú haná'hishdlee dahíi bigha. ¹⁶ Jesus gábihíi, Ti'i, níka' biká' nádndáhgo bil nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shiká' da'ádìh, bíhíi. Jesus gánábído'niid, Shiká' da'ádìh, nnihíi da'anii ánnii: ¹⁸ Níká' ashdlá'adá' k'adyúgo bil na'aashíi doo níka' at'éé da: díi da'anii ánnii. ¹⁹ Isdzán gábihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi níi go bígosíisíid. ²⁰ Daanohwitaa n'íi díi dzihíi biká' da'okààh ni'; áidá' nohwíi, Jerúsalemyú zhá nnee da'okààhgo bá goz'áa, daadohíi. ²¹ Jesus gánábído'niid,

Isdzán, shondlaa, dahagee díi dziíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkaah da doleeł. ²² Nohwíí nt'é daahohkaah shíhíí doo bídaagonłsı da: néehíí nt'é daahohikaah shíhíí bídaagonłzi; hasdách'igháhíí Jews daanliiníí bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniigo da'okaahíí biyi'siziiníí bee da'aniigo shiTaa daayokaah doleełí kú begoz'áni at'éé: shiTaaahíí ágát'éégo da'okaahíí yiká déz'ıı. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań spirit nliı, hadín daabokaahíí biyi' siziiníí bee da'aniigo daabokaahgo dávik'eh. ²⁵ Isdzán gábiłnii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígonsı: án nyáágo dawa nohwıl nagolı' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábiłnii, Shíı nich'ı' yashtı'ihíı án ánsht'ee.

²⁷ Áık'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'ı' yałti'híı bigha bil díyadaagot'ee lək'e: áídá' doo la' gánniid da, Nt'é bigha na'ídńkid? dagohíı, Nt'é bigha bil ilch'ı' yánłti'? ²⁸ Áık'ehgo isdzán bitús da'akú si'ąądá' kłh goznilyú onálwodgo nnee yıl nadaagolı', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'ııdíı yaa shıl nagosni'ıı daahołtséh: áńshá' Christ at'ıı? ³⁰ Áık'ehgo kłh goznildı' dahnádnzaa, bich'ı' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaah, NohwiNant'a', ináá, daabiłniigo. ³² Áídá' gádaabiłnii, Hidán hishaaníı doo bídaagonłsı da. ³³ Bitsilke'yu gádaahłdı'nii, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabiłnii, Shinł'a'ń dabíı hót'ııyú ánásht'ııłgo, la'ıı binasdziid bá laashł'go shihidán at'éé. ³⁵ T'ah díı'ı daahiit'ııh yidziıshá' int'ąązhı', daadohniı? Nohwıl nagoshni', hadag ádaahnehgo daadeh'ıı; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ildlaadıı nest'án dála'áıle'go ihı'naa doo ngonel'áni bich'ı' nahi'niik: áık'ehgo k'e'dileehíı la'ıı ildlaadıı bilgo dała' bil daagozhóq doleeł. ³⁷ Díı beha'odzihıı da'anii ágolzee, La' k'e'dilee, la'ıı ildlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daaholdlaadyú nohwidél'a': nnee la'ı k'ednláhi, binasdziid n'ıı daahisołdlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'ııd n'ıı dawa yaa shıl nagosni', niıhíı bigha kłh goznildı' Samáritans daanlıni ląágo Jesus daayosdlaad lək'e. ⁴⁰ Samáritans daanlıni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabiłnii: da'áıgee sidaago naki beiskaą. ⁴¹ Biyati'híı bigha dayúwehégo ląágo nádaabosdlaad; ⁴² Áı isdzánhíı gádaayıłnii, K'adıı doo dániyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danéé da'disiit'ąąhıı bigha, la'ıı da'anii ni'gosdzan biká' nneehıı hasdáyiniikıı, áı Christ nliıgo bídaagonłzi.

⁴³ Nakiskaą hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagołni'go gánniid, Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi dabíı bini'yú doo hadín bidńsini at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyááadá' Gálileeyú daagolıniı bil daagozhóqgo k'edaabiłniiid, Jerúsalemyú da'idaagee ánát'ııd n'ıı dawa daayo'ıı n'ıı bigha: bíı alđó' da'idaayú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áıdı' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyılłaa n'yú. Áıgee nant'án la' biye' nniıh lək'e, Capérnaum golzeege. ⁴⁷ Áı nneehıı Jesus Judéadı' Gálileeyú nyááago ya'ikonziıdá' yaa nyáágo náyoskaą, Shiye' nánłziıhyú nńáh, yıłniigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábiłnii, Godiyıhgo be'ıdaagozini la'ıı ízisgo ánagot'ııłıı daah'ııyúgo zhá da'ohdlaa. ⁴⁹ Nant'ánhıı gábiłnii, Shigowayú nńáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábiłnii, Náđńdáh; niye' hiınaa, nłt'éé násdłıı. Nnee Jesus áńııhıı yosdlaadgo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaaldá' bánada'iziıdıı bidááh hikaigo bil nadaagolı', Niye' hiınaa, daabiłniigo. ⁵² Nneehıı na'ídńkid, Da'kwıı bik'ehenkéézdá' t'ąązhı' bá nágodesdzaa lán? bilniigo. Gádaabiłnii, Adąądá' hayaazhı' dała'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'ıı bits'á' gonyáá ni'. ⁵³ Bitaa yígółsı, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hiınaa, bilnii ni': áık'ehgo osdlaad, la'ıı bikłh yuné' naháztaanıı dawa alđó' da'osdlaad. ⁵⁴ Jesus Judéadı' Gálileeyú nyááadá' díı nakıee godiyıhgo adzaa lək'e.

5

¹ Díı bikédı'go Jews daanlıni da'iyąąhıı begonyááadá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá. ² Jerúsalemyú dibelıı nahıniıh goz'aanıı bahgee túdahskaą lək'e, Hébrew biyati'ıı k'ehgo

Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aa. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihíí lǎágo, binaá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihí áldó', tú dihi'náhíí yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaní yeh nadángo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh hiyááhíí, nt'é yaa naghaa láshí n'íí nádzii. ⁵ Nnee la' tádin tsebíí bíl legodzaago kah yaa naghaago áígee sitíí lǎk'e. ⁶ Jesus bo'íidá' dásitíigo nzaad ogoyááhíí yígótsígo gábilnii, Ya' nándzii hánt'íí nées? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíí gábilnii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashintsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábilnii, Nádnáh, biká'síntííhíí dahnádné'go dahnádnáh. ⁹ Nneehíí dagoshch'í' nádziigo yiká' sitíí n'íí dahnáyidnné'go dahnasdzáa: áí Jews daagodnksiníí bijíí lǎk'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziíhíí gádaayílnii, Díí godilziníí bijíí: biká'ntéhií anané'go doo begoz'aa da. ¹¹ Áík'ehgo gábilnii, Nnee náshilziíhíí gáshilniiid, Biká'síntííhíí dahnádné'go dahnádnáh. ¹² Áídí' nabídaadilkid, Nnee daat'éhi, Biká'síntííhíí dahnádné'go dahnádnáh, nílñniiid? ¹³ Nnee nádziíhíí hadín nábilzii shíhíí doo yígótsí da: áígee nnee lǎáda' Jesus lahýúgo oyáá lǎk'e. ¹⁴ Díí bikédí'go da'ch'okáah goz'aa yune' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyílnii, Nt'éé násíndlíí gádnii áko: nchó'go ánáo'ne' hela', ágánánndaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziíhíí Jesus at'íí, daayílnii. ¹⁶ Díí daagodnksiníí bijíí adzaahíí bighá Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'íí.

¹⁷ Áídá' Jesus gádaabilnii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníí bijíí begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bighá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa yílniiigo Bik'ehgo'ihí'nañ yíl da'la' nliigo ádilziíhíí bighá Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'íí. ¹⁹ Jesus gánádaabíldo'niiid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlíiníí, dashí zhá doo nt'é laoshléh át'éé da, shiTaa ánát'íígo hish'íiníí zhá: shiTaa ánát'ííhíí k'ehgo shíí áldó' ánásht'íí. ²⁰ ShiTaa shíí biYe' nshlíiníí dázho bíl nshqo, dabíí ánát'ííhíí dawa shí ch'í'nah áyítsí: díí bitisgo áná'ol'ííhíí shí ch'í'nah áile'gee nohwíldiyadaagot'ee dolee. ²¹ ShiTaa nanezna'íí nádaayihííhíí k'ehgo shíí, biYe' nshlíiníí, áldó' hadíí hásh't'íiníí nádaabihishnah dolee. ²² ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíí, biYe' nshlíiníí, dawa bándagosh'a'go shaidin'áá: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnksíhíí k'ehgo shíí, biYe' nshlíiníí, áldó' daashidnksí dolee'íí bighá adzaa. Hadín doo shidnksí dahíí shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnksí da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Hadín shiyati' yidits'agíí, la'íí shin'a'n yodlaaníí, ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hínaa dolee, án doo bíl ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihí'naazhí'go. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlíiníí, shizhííhíí daidiits'íh dolee'íí baa gowáh, ík'idá' kúbegoz'aa: hadíí áí daidezts'aaníí daahínaa dolee. ²⁶ ShiTaa ihí'naa dabíí biyi' nliíhíí k'ehgo, shíí, biYe' nshlíiníí, áldó' ihí'naa dashíí shiyi' nliigo shaa godin'áá; ²⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshlííhíí bighá nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'áá. ²⁸ Doo nohwíldiyadaagot'ee da le': leyí' naznilií dawa shizhii daidezts'áago nádiikáhíí baa gowáh, ²⁹ Áí nádiikáhgee nt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhí' daahínaa dolee; áídá' nchó'go ádaadzaa n'íí bíl ch'ígódeeh. ³⁰ Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayashti': dashíí hásh't'íiníí doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíí hāt'íiníí zhá be'ánsht'eehíí bighá aayashti'íí dávik'eh. ³¹ Dashíí ádaa nagoshnii'yúgo, ádaa nagoshnii'íí doo da'anii da.

³² La' shaa nagolnii'íí gólíí; áí shaa nagolnii'íí da'aniiigo bígonsí. ³³ John bich'í' oda'so'a', án da'aniiigo shaa nagosnii'. ³⁴ Da'aniiigo shaa na'goni'íí doo nnee bits'á'dí' da: áídá' hasdánohwidí'niiid dolee'íí bighá ágánohwíldishnii. ³⁵ John díltí'íí hik'e bits'á'idindláádíí k'ehgo at'éé lǎk'e: áík'ehgo bits'á'idindláádíí biyi' dé't'íh nohwíldiyadaagot'ee ádaasht'ííid.

³⁶ John shaa nagosni'íi bitisgo shaa na'goni'íi gólíi: na'idziidíi shiTaa laashle' doleelgo shaa yidin'aání, áí ánásht'íiigo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. ³⁷ ShiTaa shides'a'ń dabíi shaa nagolni'. Bizhihií doo hak'i daadesohts'a'q da, ánołinií doo hak'i daahołtsa'q da. ³⁸ Biyati'íi doo nohwiyi' golíi da: shíi shin'a'íi doo daashohdla'q dahíi bigha.

³⁹ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií nzhooqgo daahohshíi; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleel daanohtsigo: da'ái shaa nagolni'. ⁴⁰ Ndi doo shich'í' nohkáh hádaht'íi da, dahazhí' daahinohtnaa doleelgo. ⁴¹ Nnee shidnshíi doo biká desh'íi da. ⁴² Nohwídaagonsi, Bik'ehgo'ihinań nohwil daanzhooníi doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'íi bee niyáa ndi doo hádaashoht'íi da: áídá' la'i dabíi bizhi'íi yee nyááyúgo, án zhá hádaht'íi doo. ⁴⁴ Dánohwíi daaknołsiníi hádaht'íidá', Bik'ehgo'ihinań dała'áhi bits'á'dí' idilzinií doo hádaht'íi da, áídá' hagot'éégo da'ohdla'q? ⁴⁵ ShiTaa bina'ál nohwik'izhí' dish'aah doo daanohtsigo da le': Moses nohwik'izhí' dez'a'q, bada'ohkíi n'íi. ⁴⁶ Moses daahohdla'qyúgo shíi daashohdla'q doleel ni', shaa k'e'eshchihíi bigha. ⁴⁷ Áídá' bíi k'e'eshchiinií doo daahohdla'q dayúgo, hagot'éégo shiyati'íi daahohdla'q áídá'?

6

¹ Díi bikédígo Jesus túsikaaní, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanázaa. ² Áígee nnee láágo biké' onaksáa, godiyihgo ána'ol'íiíi kah yaa nakaihií yá ánát'íiíi daayo'íigo. ³ Jesus dzilyú háyáa, akú bitsilke'yu yił dinezbí. ⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee bina'godinihgo Jews daanlíni da'iyáqahíi biká' ngonyáa.

⁵ Jesus déz'íigo nnee láágo bich'í' náseelgo yiltsa'adá' Philip gáyilnii, Hagot'éégo bán nadaahiilniih, díi nnee dawa da'iyáqo? ⁶ Díi ániíhií daazhógo Philip bebigozihgo ánniid: dabíi hagot'éégo áile' yígótsi ndi. ⁷ Philip gábilnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznii ndi dała'á ntíigo ayáhágo bita'isné' ndi, doo bínenol'a'q at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábilnii, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'a'q, nnee lánihíi? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyilnii, Nnee dinohbiih, daabilhdohnii. T'oh dážhó láágo lək'e. Áík'ehgo nnee dinezbí, ashdladn doo náhółtagyú áhółani shí. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oska'adá', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaníi yitadai'iznii; lógíi áldó' da'ái k'ehgo, dá daabilhwiizhí'. ¹² Dawa náda'isdjídgo, bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ékaadíi nádaahohlá, doo la' da'ílii hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo a'q nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbii, bán ashdla'i bits'á'dí' ch'ené'íi, nnee yi'oh da'iyáqahíi. ¹⁴ Nneehíi Jesus godiyihgo adzaahíi daayiltsa'adá' gádaanii, Án da'anii Bik'ehgo'ihinań binkáayú Na'iziidihíi, ni'gosdzán biká'zhí' hináhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígoksjídá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'íid. ¹⁶ O'i'áayú bitsilke'yu túsikaayú onanáka, ¹⁷ Akú tsina'eehíi yeh hikaigo túsikaaní hanaayú bil dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godilhił gozli'ídá' Jesus doo hwahá baa hináh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjíd nyolhíi bigha. ¹⁹ Taagi dagohíi djí'i shí dahgostq'yú bil oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíi yich'í' higaalgo daayiltsa'q: áík'ehgo tsídaadesyiz lək'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabilnii, Shíi ásh't'íi, doo ndaakdzid da. ²¹ Áídí' bil daagozhóqo tsina'eehíi beh n'áh, daabilhniid: dagoshch'í' ni'zhí' bil nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iska'q hik'e nnee túsikaaní hanaayú naháztaaní akú tsina'eehíi dała'á zhá si'a'q n'go daayo'íi, la'íi Jesus bitsilke'yu tsina'eehíi yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'íi. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oska'adíi bikédígo, bán daach'iyáq n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eehíi ndaahaz'eel:) ²⁴ Áík'ehgo nnee Jesus la'íi bitsilke'yu doo hak'i dago yidaagoksjídá', dabíi tsina'eehíi yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bil oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaní hanaadí' baa hikaidá' gádaabilnii, Iłch'ígó'aahíi, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii,

da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Doo godiyihgo ánásh't'íłhí daah'íi n'íi bigha shika daanohtaa da, bán bee náda'soldiid n'íi zhá bigha ádaah't'íi. ²⁷ Doo hidán da'ílii hileehíi bigha nada'ohsiid da, hidán dahazhí' íhi'naazhí' nnel'aahíi zhá hádaah't'íi, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nohwaa nshné': Bik'ehgo'íhi'nań shiTaa, bíyéé nshłigo shebígózihgo shiká' izkał. ²⁸ Áídí' gádaabihńii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'íhi'nań binasdzidií nadaahiidziid? ²⁹ Jesus gádaabihńii, Díi k'ehgo Bik'ehgo'íhi'nań bá na'idziidi at'éé, án shíi shides'ań daashohdlaągo. ³⁰ Áík'ehgo gádaabihńii, Godiyihgo be'ígóziníi daat'éhi nohwil ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidlaą doleel? Íłtah áná'ol'íłhí daat'éhi án'íi? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íi da'igol'íyú manna daayiyąą łeh łék'e: díinko bek'e'eshchiiníi k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyąą. ³² Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íi doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíi Bik'ehgo'íhi'nań bits'á'dí' bánhi at'éé, án ni'gosdzán biká' nneehíi íhi'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihńii, Nohwe-Bik'ehń, díi bánhíi dayúweh nohwá dihi'né' le'. ³⁵ Jesus gádaabihńii, Shíi bán be'íhi'naahíi nshłi: dahadín shaa nyááhń doo shiná' holeeh at'éé da; shodłąahń doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Íłk'ida' gádaanohwiłdéniiid, Daashoh'íi ndi doo daashohdlaą da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíi dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhń doo yó'ósht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíi hásh't'íyú ánash't'íłgo da, ndi shin'ań dabíi há't'íyú ánash't'íłgo níyáá. ³⁹ Díinko shiTaa shin'ań há't'íi, shaa yinilíi doo łá' shich'a'otłísh da, ádá' nnágodzaahíi bijji dawa nádaabihishnah doleel. ⁴⁰ Díinko shin'ań há't'íi, hadín shíi, biYe' nshłiiníi, sho'iiníi łá'íi shodlaaníi íhi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hińaa doleel: áík'ehgo nnágodzaahíi bijji nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íi nshłi, niihíi bigha Jews daanłini baa daanet'íi łék'e. ⁴² Ái gádaakiłdi'ńii, Díi la' Jesus, Joseph biye', báą bitaa biłgo bídaagonłzihíi át'íi ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nii ádá'? ⁴³ Áík'ehgo Jesus gádaabihńii, Doo shaa daaneht'íi da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'ań shich'í' ábíılaayúgo zhá: nnágodzaahíi bijji nábihishnah doleel. ⁴⁵ Bik'ehgo'íhi'nań binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchii gániigo, Dawa Bik'ehgo'íhi'nań bił ch'ídaago'aah doleel. Dahadín shiTaa yidezts'ąągo bits'á'dí' ígoł'aaníi shaa hińáh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íi da, shíi bits'á'dí' nshłiiníi zhá shiTaa yiłtsąą. ⁴⁷ Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shodlaaníi íhi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hińahi at'éé, ⁴⁸ Bán be'íhi'naahíi nshłi. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íi da'igol'íyú manna daayiyąą n'íi nanezna'. ⁵⁰ Díinko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyąągo doo datsaah da. ⁵¹ Shíi bán hińaahíi, yaaká'dí' nkenyááhíi nshłi: dahadín díi bánhíi yiyąáyúgo dahazhí' hińaa doleel: ni'gosdzán biká' nnee bán yee daahinaa doleelgo baa daanshné'íi shitsi' at'éé. ⁵² Jews daanłini łahada'dit'áhgo gádaakiłdi'ńii, Hagot'éégo díi nneehíi bitsi' nohwaa yiné'go daahidąą? ⁵³ Jesus gádaabihńii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shíi nnee k'ehgo Niyááhíi shitsi' daahsąągo, łá'íi shidił daahdlaayúgo zhá íhi'naahíi nohwii' gol'íi. ⁵⁴ Hadín shitsi' yiyaaníi łá'íi shidił yidlaaníi íhi'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hińahi at'éé; nnágodzaahíi bijji nábihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán at'éé, łá'íi shidił da'anii hidlaaníi at'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaaníi łá'íi shidił yidlaaníi shiyi' gol'íi, bíi ałdó' biyi' gonshłi. ⁵⁷ ShiTaa hińahi shin'a'híi k'ehgo, łá'íi shiTaa bee hinshnaahíi k'ehgo hadín shiyaaníi shee hińaa doleel. ⁵⁸ Áń bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyąą ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaaníi dahazhí' hińaa doleel. ⁵⁹ Capernaum golzeegee íłch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánátséh goz'ąą yune'. ⁶⁰ Łąągo biké' hikaahíi ái daidezts'ąądá' gádaanii, Dázhó doo bígózi dahi yee anii; hadín ái yígółsi? ⁶¹ Biké' hikaahíi Jesus aniihíi yaa yida'íłtahgo yígółsi, áík'ehgo gádaabihńii, Díi ádishniihíi doo nohwil daabik'eh da née? ⁶² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dabíntse sídáá n'yú shił onágodzaago daashoh'íyúgo, nt'é daadohńii? ⁶³ Spirit-híi íhi'naa aayiné'hi at'éé; kots'íhíi doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'í' hasdziihíi spirit hik'e íhi'naahíi at'éé. ⁶⁴ Áídá' nohwitahyú łá' doo

da'ohdlaꞗ da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodlaꞗ dahíí, la'íí hadín ch'íbido'aahn yígólsj. ⁶⁵ Áík'ehgo gánadí'nii, Díí bighꞗ gádaanohwiłdéniiid, Doo hadín dabíí bik'ehgo shaa hiñáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhꞗ.

⁶⁶ Díí bikédí'go biké' hikaah n'íí láꞗgo t'aꞗzhi' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lək'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí gádaayihñii, Nohwíí áldó' shits'ꞗ' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábiñii, NohweBik'ehñ, hadín bich'í' nkáhgo áídá'? Dani zhꞗ yati' dahazhi' be'ihí'naahíí bee yáñti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi biYe' nłjigo, daahosiidlaꞗdgo da'aniiigo bídaagonłzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabiłdo'niiid, Nohwíí nakits'adah holt'eehíí hanohwiñil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nłji. ⁷¹ Áí Judas Iscáriot, Simon biye' áyihñii: áñ nakits'adah itah nłni ch'íbido'aahn nłji.

7

¹ Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanłni daabizilheego hádaat'ijhíí bighꞗ. ² Jews daanłni t'ohdahskán yune' náda'idijhíí biká' ngonyáá. ³ Jesus bik'isyú gádaabiñniiid, Kodí' dahnñáhgo Judéayú nñáh, ákú níké' hikaahíí áná'íl'ijhíí daayiltséh doleełhíí bighꞗ. ⁴ Nñee shígózi le' nziníí doo dánant'í'ego ánát'ijł da. Díí baa nanñaayúgo, ni'godsán biká' nñee bił ch'í'nah ádnłzi. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodlaꞗ da. ⁶ Jesus gádaabiñnii, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíí zhꞗ da'ádzaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'godsán biká' nñee nohwíí doo nohwik'edaanniih da; dénchꞗ'go ánádaat'ijł dishñiiigo baa nagoshñi'híí bighꞗ shíí zhꞗ shik'edaanniih. ⁸ Dánohwizhá da'idaꞗyú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighꞗ doo dak'ad da'idaꞗyú déyáá da. ⁹ Ágáñniiidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lək'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idaꞗyú okaihíí bikédí'go, bíí áldó' dánant'í'ego akú óyáá. ¹¹ Da'idaꞗgee Jews daanłni biká' daadéz'ijgo, Áñhíí hayú? daabiñnii. ¹² Nñee bitahyú láꞗgo baa daanet'ij lək'e: la', Nñee nłt'éhi nłji, daañiidá' la'íí, Dah, nñee ch'a'oyilkaadi nłji, daañii. ¹³ Áídá' Jews daanłni yédaaldzidhíí bighꞗ doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idaꞗahíí da'ihñi'yú goldohdá' Jesus da'ch'okꞗꞗ goz'ꞗꞗyú óyáágo ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanłni bił díyadaagot'ee gádaañiiigo, Hagot'éégo díí nñeehíí dawahá yígólsj, doo óltagyú nayaa dadá'? ¹⁶ Jesus gádaabiñnii, Ilch'igonsh'aahíí doo dashíí ádishñii da, shin'á'n áñííhíí át'éé. ¹⁷ Nñee la' Bik'ehgo'ihí'nañ dáhat'ijhíí ánát'ijł hat'ijyúgo, ilch'igonsh'aahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'ꞗ'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígólsj doleeł. ¹⁸ Dahadín dabínik'ehgo yałti'íí dabíí ízisgo ádestij hat'ij: áídá' hadín bin'á'n ízisgo ágot'eehíí yá hát'íínií, áñ da'anii áñíí, áík'ehgo áñ biyi' lé'gochoohíí da'ádih. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'ꞗꞗ da née? Áídá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighꞗ daashizołhee hádaat'ij? ²⁰ Nñeehíí gádaabiñnii, Ch'iidn niyi' goljij láꞗ: hadín nizilhee hat'ij? ²¹ Jesus gádaabiñnii, Dałán áná'íl'ijdgee nohwil díyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'ꞗꞗ; (ndi Moses doo bits'ꞗ'dí' begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'ꞗ'dí';) áík'ehgo godilziníí bijji nñee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilziníí bijji Moses yegos'aaníí doo k'ích'ídzijs da doleełhíí bighꞗ nñee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijji nñee bits'í dawa nłt'éégo ánáshdlaahíí bighꞗ shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'ánoliníí zhꞗ bee aayádaakti' da, áídá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nñee la' gádaañii, Díñ daayizilheego hádaat'iiníí shj ya'? ²⁶ Áñ kú doo biini' háh dago yałti'go naghaa, áídá' doo nt'é daayihñii da. Nant'án daanłni díñ da'anii Christ nłjigo yídaagołsjid shj. ²⁷ Áídá' díí nñee hadí' naghaa shihíí bídaagonłzi: Christ nyáágo hadí' naghaa shihíí doo hadín yígólsj da doleeł. ²⁸ Áík'ehgo Jesus da'ch'okꞗꞗ goz'ꞗꞗ yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonłsj, la'íí hadí' nashaahíí bídaagonłsj: doo dashíí hásh'ijgo niyáá da, shin'á'n da'anii, áñ doo bídaagonłsj da. ²⁹ Shíí bígonsj; shin'á'go bits'ꞗ'dí' niyááhíí bighꞗ. ³⁰ Áík'ehgo ha'ádaabiłt'e' hádaat'ij: ndi doo daabiłtsood da, doo hwahá

bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bigha. ³¹ Nnee lą́ągo daabosdlaądgo gádaanii, Christ nyaągo, díí nnee godiyihgo áná'ol'ííhí bitisgo áná'ol'ííhí doleel née?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzjídá', okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo aasinilíí bich'í' odais'a', daabiltsoodgo. ³³ Jesus gádaabihíí, Dét'ihézhí' t'ah nohwíl nashkai, ádí' shin'a'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú níaáyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaahídi'nii, Díí nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiníí doo Jews daanlii dahíí bitahyú iltanáhosaą n'íí yich'í' deyaayú, doo Jews daanlii dahíí yíl ch'ídaago'aahgo aníí shí? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íí, Hayú níaáyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaanii bennágódáhíí bijjii, nnee lą́ągo íla'adzaahíí bijjii, Jesus hizí'dá' adjíd hadziigo, Dahadín dibá' silíihí shich'í' nowáhgo odlaą, nii. ³⁸ Dahadín shodlaąhíí biyi'dí' tú hináhi háljii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa yakti', án hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'ééhíí doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíí bigha.)

⁴⁰ Nnee lą́ągo díí yati'íí daidezts'aądád' gádaanniid, Dín da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú Na'iziidíí át'íí lą́ą. ⁴¹ La'íí gádaanii, Dín da'anii Christ nlii lą́ą. La'íí gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníísha' gáníí, Christ David hat'íí bits'á'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David goljii lək'egee? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bigha nnee ilts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiltsood hádaat'íi ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasinilíí okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabihíí, Nt'é bigha doo daaholtsood da? ⁴⁶ Aasinilíí gádaabihíí, Doo la' nnee díí nneehíí k'ehgo yakti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabildo'nii, Ya' nohwíí áldó' nohwich'í' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' la' nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlaą née? ⁴⁹ Áídá' díí nneehíí begoz'aaníí doo yídaagoksí dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah níni, (lah t'é'yú Jesus yaa nyaá lək'e n'íí), gádaabihíí, ⁵¹ Bedaagosii'laaníí k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'íhí, la'íí dá doo ánat'ííhí bídaagonlzhé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'nii, Ya' ni áldó' Gálileedí' nanna née? Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' dín'íi, áík'ehgo bígonlshíh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áídí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lək'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbí da'ch'okąąh goz'aayú nádzáá lək'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áík'ehgo nezdaago bílch'ídaago'aah. ³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi hik'e Phárisees daanlíni bílgo isdzán la' baa yíl hikai, án nant'í' naghaago bígozjíd lək'e; áík'ehgo isdzánhíí íhí'zhí' ndaist'e'dá, ⁴ Jesus gádaayihíí, Ílch'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'í' naghaago, da'anii ánat'íílgo bígozjíd. ⁵ Ágádaat'íiníí bíl ndaats'inohne' le'gá, níigo Moses nohwee ngon'áá ní', begoz'áni biyi': nihíí ánniyyúgo nt'é níi? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayihíí, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchjii lək'e, doo yidezts'aą da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadiłkidgo Jesus hizí'go gádaabihíí, Nohwitahyú la' binchọ' da'ádihíí ntsé idołne'. ⁸ Áígee hayaa ánádzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchjii lək'e. ⁹ Nnee díí daidezts'aądád' binchọ' daagolíiníí yídaagoksíjídgo, báyaníí' áníí nagháhííyú onáhezkai: áík'ehgo Jesus dasahn ch'íntłzh, isdzán báđihgee siziiiníí bílgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizjigo yilts'aągo yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchọ' daanliihíí hayú okai? Ya' doo la' nnee níł ch'ígonyíí da? ¹¹ Isdzánhíí gábihíí, SheBik'ehí, doo hadín da. Jesus gánábildo'nii, Shíí ndi doo níł ch'ígonoshheeh at'éé da: tí'i, nchọ'íí bee ánaó'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayildo'nii, Shíí ní'gosdzán biká' nnee begot'íiníí nshjii: dahadín shiké' higaahí doo chagolheelyú higaal da doleel, áídá' ihí'naa be'idindláadíí

bíyée doleel. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabih̄nii, Dani zhá ádaa nagoln̄í; ádaa nagoln̄í'íi doo da'an̄ii da. ¹⁴ Jesus gábih̄nii, Dashíi ádaa nagoshn̄i' ndihíi ádaa nagoshn̄i'íi da'an̄ii: hadí' níyááhíi lá'íi hayú déyááhíi bígons̄ihíi bigh̄a; áidá' nohwihíi hadí' níyááhíi lá'íi hayú déyááhíi doo bídaagonos̄i da. ¹⁵ Nohwihíi n̄nee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíi doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áidá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íi da'an̄iihi: shíi doo dasahn aayashti' dahíi bigh̄a, shíi lá'íi shiTaa shin'á'n bílgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagosofaaníi biyi' n̄nee naki dálekt'éégo yaa nadaagoln̄i'yúgo da'an̄ii golzeego dahgoz'áa. ¹⁸ Dashíi ádaa nagoshn̄i', lá'íi shiTaa shin'á'n áldó' shaa nagoln̄i'. ¹⁹ Áik'ehgo gádaabih̄nii, NiTaaahíi hayú? Jesus gánádaabildó'n̄iid, Shíi doo shídaagonos̄i da, shiTaa ndi doo bídaagonos̄i da: shídaagonos̄iyúgo shiTaa áldó' bídaagonos̄i doleel ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'í'nihi'n̄iiil goz'áa yun̄e' an̄ii, da'ch'okáaah goz'áa yun̄e' ilch'ígó'aahgo: áidá' doo hadín bíltsod da láa: bidizi'deehíi doo hwahá biká' ngowáh dahíi bigh̄a. ²¹ Jesus gánádaabildó'n̄iid, Shíi dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'íi doleelgo t'ah nch̄o'go ánádaakt'íiilgo nanoh̄ne' doleel: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaan̄ii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, n̄iihíishá', dabíi ádzilkeego an̄ii née? ²³ Áidí' gádaayih̄nii, Nohwíi yáa bit'áahd' nahkai; shihíi yaaká'dí' nashaa: nohwíi díi ni'godsán biká' n̄nee daanoh̄h̄ii; shihíi doo ni'godsán biká' n̄nee nsh̄h̄ii da. ²⁴ Ái bigh̄a, T'ah nch̄o'go ánádaakt'íiilgo nanoh̄ne', daanoh̄wíldish̄nii: án nsh̄iiníi doo daahohdláa dayúgo, t'ah nch̄o'go ánádaakt'íiilgo nanoh̄ne' doleel. ²⁵ Áik'ehgo gánádaabildó'n̄iid, Hadín láa ánt'íi? Jesus gádaabih̄nii, Dantsé nohwíi nagosisn̄i'dá' ánsht'ee daanoh̄wíldish̄nii n'íi, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah láago nohwich'í' hasdziih godziih, láago nohwaa yádaashti' doleel: áidá' shin'á'n da'an̄iiigo, án shíi nagosn̄i'íi zhá ni'godsán biká' n̄nee baa bíl nagoshn̄i'. ²⁷ Jesus biTaa baa yaht'íi doo yídaagol̄s̄i da. ²⁸ Jesus gánádaabildó'n̄iid, Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, dahdaasholteehdá', án nsh̄h̄h̄ii bídaagonos̄i ndi at'éé, dashíi shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áidá' shiTaa shíi ch'ígon'áan̄ii bee yashti'. ²⁹ Shin'á'n t'ah bíl nsh̄h̄ii: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshilt'e' da; dávik'ehndi dá bíl bik'ehyú ánásht'íiil. ³⁰ Ágáníigo yaht'íiige láago daabosdláad. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdláadíi gádaayih̄nii, Shiyati'íi dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'an̄ii shiké' hikaahíi daanoh̄h̄ii; ³² Áik'ehgo da'an̄ii ágot'eehíi bídaagonos̄i doleel, áidí' da'an̄ii ágot'eehíi ch'ídaanohwíníiil.

³³ Gádaayih̄nii, Abraham hat'íi daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidl̄ii da: áidá' hagot'éégo ánn̄ih̄i, Ch'ídaanohwide'n̄iiil, n̄n̄iihíi? ³⁴ Jesus gádaabih̄nii, Da'an̄ii, da'an̄iiigo gádaanoh̄wíldish̄nii, Dahadín nch̄o'go ánát'íiilíi nch̄o'íi yisna' n̄h̄ii. ³⁵ Isna' n̄liiníi doo dahazh̄i' binant'a' bigowá yun̄e' gol̄ii da: áidá' biye'híi zhá dahazh̄i' bigowá yun̄e' gol̄ii. ³⁶ Áik'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' ch'ídaanohwizn̄ilyúgo, da'an̄iiigo ch'ídaanohwi'des'n̄il. ³⁷ Abraham hat'íi daanoh̄h̄iiigo nohwígons̄i; da'ágát'éé ndi daashizol̄hee hádaakt'íi, shiyati'íi doo hak'i nohwiyi' bá goz'áa dahíi bigh̄a. ³⁸ Shíi shiTaa bits'á'dí' bígo'áahíi bee nohwich'í' yashti': nohwihíi nohwitaa bits'á'dí' bídaagonofáahíi ánádaakt'íiil. ³⁹ Áidí' gádaabih̄nii, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabih̄nii, Abraham bichágháshé daanoh̄h̄iiyúgo Abraham at'íiníi k'ehgo ánádaakt'íiil doleel ni'. ⁴⁰ Áidá' k'adíi daashizol̄hee hádaakt'íi, shíi da'an̄ii ágot'eehíi Bik'ehgo'ih̄i'nañ bits'á'dí' disiiits'áni baa nohwíi nagoshn̄i': díi doo Abraham ye'at'éé da ni'. ⁴¹ Nohwíi nohwitaa ánát'íiilíi k'ehgo ádaakt'íi. Áidí' gádaabih̄nii, Néé nant'í' na'ildeehíi doo bits'á'dí' daagosiidl̄ii da; néé nohwitaa dála'á, ái Bik'ehgo'ih̄i'nañ. ⁴² Jesus gádaabih̄nii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ daanohwiTaa n̄h̄iiyúgo, nohwíi daansh̄o' doleel ni': Bik'ehgo'ih̄i'nañ bits'á'dí'go níyááhíi bigh̄a; doo dashínik'eh níyáá da, Bik'ehgo'ih̄i'nañ shin'á'. ⁴³ Nt'é bigh̄a'shiyati'íi doo bídaagonos̄i da? Shiyati'íi doo ídaayełts'áa hádaakt'íi dahíi bigh̄a. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'íidn nant'án, án hat'íi daanoh̄h̄ii, áik'ehgo nohwitaa nch̄o'go hat'íiilíi k'ehgo ádaakt'íi: dantsé godeyaadí' n̄nee naitseedi n̄h̄ii, bíi lá'íi da'an̄ii ágot'eehíi doo nakínt'og da, da'an̄ii ágot'eehíi doo lá' biyi'

golíí dahíí bigha. Lé'ılchoogo yakti'dá' dabíí ye'at'éhi yee yakti': lé'ılchóhi nliigo, lé'ichoohíí bitaa nlii. ⁴⁵ Áídá' shíí da'anii ádishñiihíí bigha doo daashohdlaa da. ⁴⁶ Hadín la' dénchog'o ánásht'ííhí ch'íshinoh'áah? Áídá' da'anii ádishñiiyúgo, nt'é bigha doo daashohdlaa da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí yídést's'aa: Bik'ehgo'ihí'nań doo bíyéé daanohlii dahíí bigha doo ídaayełts'aa da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabiñii, Samáritan nliini, ch'iidn niyi' golíni, daaniñ'niihíí da'anii ádaan'nii shi ya'? ⁴⁹ Jesus gáníí, Ch'iidn doo shiyi' golíí da; áídá' shi'Taa dinłsı, nohwihíí doo daashidinłsı da. ⁵⁰ Nnee daashidinłsiníí doo biká désh'ji da: dała'ánhíí zhá'ái yiká déz'ji, án aayanáltih doleel. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishñii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí, da'itsaahíí doo yo'ji da doleel. ⁵² Jews daanlíni gánádaabiłdo'niid, K'adíí nídaagosilzıid, ch'iidn niyi' golííhíí. Abraham daztsaa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áídá' ni áññii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí da'itsaahíí doo yolih at'éé da, nñii. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íí bitisgo ánt'éhi née? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí alódó': hadín láá'ánsht'ee nñzi? ⁵⁴ Jesus gábiñii, Shíí ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihií doo nt'é da: shidi'dilzihíí shi'Taa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaahń, daabiłdohñii: ⁵⁵ Áídá' nohwíí án doo bídaagonłsı da; shíí zhá'án bígonsı: Doo án bígonsı da, dishñiiyúgo, nohwíí k'ehgo lé'ishchóhi yishłeeh: áídá' shíí án da'aniigo bígonsı, biyati'íí bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íí shee hayıłkaahíí yiłtséhgo bił gozhóq ni': áí yiłtsaa dá' bił gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabiñii, Doo hwahá ashldadin nił légódań dadá', hagot'éégo Abraham hí'ji lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiñii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishñii, Abraham dabıntségo shíí ánsht'ee. ⁵⁹ Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daaboñe' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'jidgo, da'ch'okaañ goz'aađi' nnee biyi'dí' ch'ínadzaa.

9

¹ Jesus higaayú nnee bińáá ágodihgo gozłini sidaago yiłtsaa lék'e. ² Bitsilke'yu nabıdaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díí nneehíí bińáá ágodihgo gozłij? Hadín nchog'o adzaa, díí nneehíí née, dagohíí báá hik'e bitaa née? ³ Jesus gádaabiñii, Díí nneehíí, la'íí báá hik'e bitaa doo nchog'o ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań áná'ol'ijhíí bee ch'í'nah alne'híí bigha at'éé. ⁴ T'ah got'jidá' shin'a'ń binasdziidíí áshłe': t'é'gohíí doo hadín na'iziid da. ⁵ T'ah ni'gosdzán biká' nashaadá' ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníí nshlii. ⁶ Ágánñiidá' ni'zhı' hadnzhéégo bizhígúı leezh yił naidiziidgo nnee bińáá ágodinihíí bińáágee yıdezhizh, ⁷ Gábiñiiigo, Ti'i, tá'ngisyú nñah, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nneehíí tá'digisyú óyáá, áidí' go'jigo nadzá.

⁸ Nnee bit'ahdı' daagolíníí, la'íí bińáá ágodihdá' daabo'ji n'íí gádaanii, Díí nneehíí idókeedgo sidaa n'íí ya'? ⁹ La'íí gádaanii, Áń át'ji: la'íí, Áń ga'ánolini at'ji, daanii: bíı, Shíí áshł'ji, nñii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nińáá nágosdlii? daabiñii. ¹¹ Gáníí, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyılıaago, shińáá yıdezhizhdá' gáshıñniid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áidí' shińáá nágosdlii. ¹² Ánhíí hayú? daabiñii. Doo bígonsı da, nñii.

¹³ Nnee bińáá ágodih n'íí Phárisees daanlíni yaa yił hikai. ¹⁴ Jews daagodnłsiníí bijji Jesus gosht'ish áyılıaago nnee bińáá nágosdlii lék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabıdaadiłkid, Hagot'éégo nińáá nágosdlii? Gádaayıñii, Jesus gosht'ish shińáá yıdezhizh, áidí' ta'désgizgo gosh'ji násisdlii. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaanii, Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi da laa, godilziníí bijji doo godnłsı dahíí bigha. La'íí gádaanii, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yidnłsı dahíí godiyihgo áná'ol'ij? Áík'ehgo bigha ilts'á'kai. ¹⁷ Nnee bińáá ágodih n'íí gánádaayıłdo'niid, Nihíí nińáá ánágodlaahíí nt'é biññii? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ji biłdishñii, nñii. ¹⁸ Jews daanlíni nnee bińáá ágodih n'íí bińáá nágosdliihíí doo daayodlaa dago báá hik'e bitaa yiká áñniidgo, ¹⁹ Nayıdaadiłkid, Ya' díí

nohwizhaazhé biṇáá ágodihgo gozlii dohnii n'íí nées? Hagot'éégo go'ji k'adí? ²⁰ Baa hik'e bitaa gádaabiṇii, Díí nohwizhaazhé át'éégo bígonlzi, biṇáá ágodihgo gozlii ni': ²¹ K'adí hagot'éégo go'ji, hadín biṇáá ánágodlaahíí doo bígonlzi da: án goyaḡ silji; nahódaadołkid: dabíí ádáyal'ti' le'. ²² Baa hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigha ádaañii lək'e: da-hadíí, Christ at'íí, niigo baa nagolṇi'yúgo Jews ha'ánálséhdí' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'ḡḡ lək'e. ²³ Áí bigha báḡ hik'e bitaa ágádaañiid, Án goyaḡ silji; nahódaadołkid. ²⁴ Nnee biṇáá ágodih n'íí yiká ánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá ba'ihénnzi: díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsi dago bídaagonlzi, daañii. ²⁵ Nneehń gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsi da shihíí, yidnłsi shihíí doo bígonsi da: da'ágát'éé ndi dał'a'á zhá bígonsi, shiṇáá ágodih n'íí, k'adí gosh'ji. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo áníílaa? Hagot'éégo niṇáá ná ánágodlaa? ²⁷ Nneehń gádaabiṇii, İlk'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'ḡḡ da ni': nt'é bigha nohwil nanágošhni'? Ya' nohwíí ałdó' biké' hikaahíí daahleeh nées? ²⁸ Áídí' dénehq'ého bich'í' yádaakti'go gádaañii, Ni zhá biké' higaalíí nlii dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandlii. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yich'í' yałti' n'go bídaagonlzi: áídá' díí nneehíí hadí' naghaa shihíí doo bídaagonlzi da. ³⁰ Nneehń gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa shihíí doo bídaagonłsi da, áídá' shiṇáá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayidnłsi dahíí doo bídaayést's'ḡḡ dago bídaagonlzi: áídá' dahadíí Bik'ehgo'ihí'nañ yokaḡhíí, la'íí án dábił bik'ehgo'ánát'jilíí Bik'ehgo'ihí'nañ bíyést's'ḡḡ. ³² Ni'gosdzán álzaadí' yushdí' godezt'i'go nnee biṇáá ágodihgo gozlii n'íí go'ji nasdlii t'ah doo golzee da. ³³ Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiṇii, Nchq'íí zhá bił gosínilínihi, nohwil ch'ídaagonsh'aah nihó'ni nées? Áík'ehgo' Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábiṇii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hondlaḡ nées? ³⁶ Nneehń gáníí, Hadínhíí baa shil nagolṇi', sheBik'ehń, áík'ehgo hoshdlaḡ doleeł. ³⁷ Jesus gábiṇii, İlk'idá' h'íí, nich'í' yałti'íí án át'íí. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdlaḡ, ni. Áídí' yoskaḡd.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bigha ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'ji dahíí daago'ji nádaadleehíí bigha; áídá' hadíí daago'iiníí biṇáá ádaagodih daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bit'ahyú nadaaziiníí díí daidezts'aḡdá' gádaabiṇii, Ya' nées ałdó' nohwiṇáá ádaagodih nées? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwiṇáá ádaagodihyúgo nohwinchq'íí áđih doleeł ni': áídá' k'adí, Daagohiit'ji, daadohni; áík'ehgo nohwinchq'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishni, Dahadíí dibelji ha'ánánił ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'jhi dagohíí aayihí'nił nlii. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibelji nanyoodi nlii. ³ Ch'íná'itih yaa sidaahn bá yó'o'itih; án bidibelji yich'í' aníigo daidíts'ag: dabíí bidibelji bizhi' yee yich'í' aníigo ch'iyihinił. ⁴ Dabíí bidibelji ch'iyihiniłdá', yáđih dahdigháh, áík'ehgo dibelji biké' dahnádikséh: bizhihíí yídaagołsihíí bigha. ⁵ Nnee doo yídaagołsi dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádikséh; án bizhihíí doo yídaagołsi dahíí bigha. ⁶ Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiṇniid; áídá' nt'é niigo anii shihíí doo bił ídaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishni, Shíí ch'ígót'í'í nshji, dibelji ha'ánániłgee. ⁸ Dashíntsé híkaihíí dawa da'in'jhił la'íí aadaayihí'nił daanli; áí dibelji doo daabidits'ag da. ⁹ Shíí ch'ígót'í'í nshji: hadín shíí shinkááyú ch'inyááhíí hasdádogaal, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleeł. ¹⁰ In'jhił in'jhił bigha nádáh, la'íí na'itseedhíí bigha, dawahá da'íli yilchihíí bigha: shihíí ko'ihí'na' daagolji doleełhíí bigha niyáá, dázhq' bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihinaa doleeł. ¹¹ Shíí dibelji nanyoodíí nł'éhi nshji: dibelji nanyoodíí nł'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelji yá nyiné'. ¹² Hadíí na'iziidíí, doo dibelji nanyoodíí nlii dahíí, doo dibelji bíyéé dahíí, ma'cho higaalgo yo'jídá' dibelji yits'á'yúgo

nádilwo'i; áík'ehgo ma'chohíí dibelíí la' yil ndaadeel, la'ihíí náhoksééh. ¹³ Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bigha, dibelíí doo yaa bil goyéé dahíí bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíí dibelíí nanyoodíí nlt'éhi nshlíí, shidibelíí bídaagonsí, shíyééhíí shídaagoksí. ¹⁵ ShiTaa shígólsihíí k'ehgo shíí áldó' shiTaa bígonsí: shí'ihí'na'íí dibelíí bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibelíí lahyúgo ha'ánsinil: áí áldó' bil nánishkáh, áí shizhíihíí daidiits'íh doleel; áí da'ázhí' nádleeh, dibelíí nanyoodíí da'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihí'na'íí nniishné', nádidiishné' doleelgohíí bigha shiTaa bil nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíí shinawodíí bee ndiishné', dashíí shinawodíí bee nádidiishné'. Díí shiTaa yee shá ngon'áá ní'.

¹⁹ Díí yati'híí bigha Jews daanlíni ílts'á'kai. ²⁰ Láágo gádaanñiid, Ch'iidn biyi' golíí, biini' ádíh; nt'é bigha hídaayo'ks'áá? ²¹ Lá'íí gádaanñiid, Ch'iidn biyi' golíí doo díí k'ehgo yakti' da go'íí. Ya' ch'iidn nnee bináá ágodiníí yináá yá ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaqah goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nañ bá its'ágót'áá bee bíná'goníihgo da'idaagee ngonyáá. ²³ Da'ch'okaqah goz'aagee Solomon bich'ínágohin'áá yuné' Jesus anádaal lək'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íla'adzaago gádaabilñii, Da'os'ahzhí' láá nohwíl nagolní'go ánt'ee? Christ nííyúgo dabígózigo nohwíl nadaagolní'. ²⁵ Jesus gádaabilñii, Nohwíl nadaagosisní' ní', ndi doo daashohdlaq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'ííhíí dabígózigo yee shaa nagolní'. ²⁶ Áídá' doo shidibelíí daanohíí dahíí bigha doo daashohdlaq da. ²⁷ Shidibelíí shizhíihíí daidits'ag, áí bídaagonsí, áí shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'áá dahíí baa daasiiné'; doo da'íííí daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoníí at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainíí dawa yitigo at'éhi níí; doo hadín shiTaa bilák'e hayoníí yinel'áá da. ³⁰ Shíí hik'e shiTaa bílgo da'á ndlíí. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabohne'go. ³² Jesus gádaabilñii, ShiTaa bits'á'dí' nlt'éégo áná'ol'ííhíí doo alch'ídn nohwíl ch'í'nah ashlaa da; hadííhíí bigha ndaashidohne'? ³³ Jews daanlíni gádaabilñii, Nlt'éégo áná'íl'ííhíí bigha doo ndaaninlne' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ déncho'go baa yán'ti'híí bigha; ni nnee nííni Bik'ehgo'ihí'nañ áná'nl'ííhíí bigha. ³⁴ Jesus gádaabilñii, Dilzini daanohíí nohwíldéñiid, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' bek'e'eshchíí shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daasné'íí nnee dilzini daiñiigo yozhiiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí doo k'ihzhí' ngot'áá dago; ³⁶ Ya' shíí shiTaa its'á'shíntíígo ní'godzáñ bik'ázhí' nkeshin'á'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go baa yán'ti', daashidohñii née; Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlíí, dishñiihíí bigha? ³⁷ ShiTaa ánát'ííhíí k'ehgo doo ánásht'íí dayúgo, doo daashohdlaq da. ³⁸ Áídá' be'ánásht'ííyúgo, doo daashohdlaq da ndi, ánásht'ííhíí daahohdlaq; áí bee shiTaa shiyi' golííhíí, lá'íí shiTaa biyi' gonshííhíí bídaagonoksí, lá'íí daahohdlaq doleel. ³⁹ Áí bigha daabíktsoodgo ch'éh ánáádaabil'íí; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí' Jesus Jórdan túnlííhíí hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágóláa goz'áazhí'; akú naghaa. ⁴¹ Nnee láágo baa heskaigo gádaanñii, John doo godiyíhgo áná'ol'ííhíí áyíílaa da: ndi John díí nneehíí yaa nagolní' n'íí dawa da'aníí lək'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láágo daabosdlaqad.

11

¹ Béthany golzeegee nnee la', Lázarus holzéhi, nñiih lək'e, áí kíh goznílgee Mary lá'íí bik'isn Martha daagolíí. ² (Án Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizíl bee bikee yá k'eyildee n'íí, án bilah Lázarus holzéhi nñiih.) ³ Lázarus bilahkíí Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehñ, níí nzhóni nñiih, daayíñiigo. ⁴ Jesus yidezts'áá dá' gáníí, Díí nñiihíí doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah alnéhgo ágot'íí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeh doleelhíí bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn lá'íí Lázarus bílgo bíl daanzhoq. ⁶ Lázarus nñiihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaq lək'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayíñii, Judéayú náádookáh. ⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabilñii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni níí

ndaazihné'go hádaat'ij ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánádaabildo'niid, Ya' da'á jii doo nakits'adah lénádihiikos da née? Dahadín jiihí yiyi' nagmaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'gosdzán biká' begot'inií yo'jiihí bigha. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'inií ádihií bigha. ¹¹ Ánniidí bikédí'go gánádaayildo'niid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñii, NohweBik'ehñ, Lázarus ilhoshyú nkt'éé nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aní: áidá' bit-silke'yuhí hánáyoggo ilhoshgo áyihñii l'á daanzí l'ek'e. ¹⁴ Jesus ániita ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleeñii bigha doo akú nashaa dahíi nohwá shil gozhó; ndi halaa bich'iyú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídymus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihñii, Néé áldó' akú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sitijigo díi' bee yiskaayú Jesus nyáá l'ek'e. ¹⁸ Jerúsalem dí' nakidn dahgostoyú shi B'éthany goz'aa: ¹⁹ Áidí' Jews daanlíni l'áago Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaakti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'iy' yich'iy' ch'ínyáago yaa nyáá, Mary kih yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyiñii, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihinañ bihónkeedíi naa yiné'go bigonsi. ²³ Jesus gábiñii, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábiñii, Nnágodzaahíi bijii nách'idikáhgee naadidodaalgo bigonsi. ²⁵ Jesus gábiñii, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihinaahi nshii: dahadín shodlaayúgo daztsaa ndi, hinaa nádodleeł. ²⁶ Dahadín hinaago shodlaaní doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaa née? ²⁷ Martha gábiñii, Ha'oh, sheBik'ehñ: Christ, Bik'ehgo'ihinañ biYe' ni'gosdzán biká' hígháhi níjigo hoshdlaa. ²⁸ Gánniidá' onádaago dant'éhego bik'isn Mary gáyiñii, Ilch'ígó'aahíi kú nyáago nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aa dá' dagoshch'iy' nádiidzaago yich'iy' oyáá. ³⁰ Jesus Martha baa nyáá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kih goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaakti'go kih yune' yil naháztaa n'íi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyáahíi daayo'ijigo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shi, daanii l'ek'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáadá' yiltsaago yiyahzh'iy' hayaa adzaa gáníigo, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'jidá' biyi'siziinií doo bil gozhó da l'ek'e, ³⁴ Áik'ehgo gáníi, Hayú ndaasołtji lán? NohweBik'ehñ, yushdé' akú dín'ij, daabiñii. ³⁵ Jesus hichag l'ek'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhog l'ek'e! daanii. ³⁷ Áidí' la' gánádaado'niid, Nnee bináá ágodini déz'ijigo ányiidlaa n'íi, díi nnee áldó' doo datsaah dago áyílaa doleeł lán shi ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijyú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitij, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaníi bilah Martha gábiñii, SheBik'ehñ, k'adíi n'chog' silij go'ij, díi' yiskaadá' daztsaa n'íi bigha. ⁴⁰ Jesus gábiñii, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'di' ízigo ágot'eehíi hiltséh doleeł, ya' doo ágánikdéniiid da lá née? ⁴¹ Áik'ehgo daztsaaníi sitijgee tséé binásgee daaden'aaníi yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'ijidá' gáníi, ShiTaa, shidints'agíi na'ihénsi. ⁴² Dábik'ehñ shidints'ago bigonsi, ndi kú nnee nadaazihíi bigha ádéniiid, shin'a'íi daayodlaa doleeñii bigha. ⁴³ Ágánniidá' adjid yiká aníi, Lázarus, aadí' ch'ínnáh, yihñii. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'a' bik'ídaadesdizgo; binii áldó' nadik'a' bik'ídesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabiñii, K'eda'oh'ad, áik'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áidí' Jews daanlíni l'áago Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'ijigo daabosdlaad l'ek'e. ⁴⁶ Áidá' la', Phárisees daanlíni yich'iy' okaigo, Jesus anát'ijidíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áik'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nnee yánádaalthíi íla'ádaizlaago gádaayihñii, Hago l'áa ádaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo aná'ol'ijihí l'áago anát'ijil. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo anát'ijiyúgo nnee dawa dánko daabodlaah doleeł at'éé; la'íi Romans daanlíni náseéhgo nohwi'okaah goz'aaníi la'íi nohwini'íi nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áidí' ái ádaanniidíi la', Cáiaphas holzéhi, ái legodzaahíi biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini gádaabiñniid, Doo nt'é bídaagonołsi da, ⁵⁰ Nnee da'á nnee dawa

yá datsaahgo zhá nzhoo, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílíi hileeh da, áí doo nohwíl bídaagozi da láá. ⁵¹ Díi doo dabínik'ehgo aníi da: áí legodzaahíi biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitijigo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleehíi dabíntsé yaa nagolní; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíi Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihíi da'ázhí' ánalnehgo áldó' bá datsaah doleel. ⁵³ Áí bijjídí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchíi. ⁵⁴ Áí bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igolíyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' k'ih gozníl Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaa.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo Jews da'iyaa'íi bich'i' goldohdá', Jews daanlíni láágo okaah zhinéégo ilch'i' ádaach'idilne'híi bigha il'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaah goz'aa yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'ijgo gádaahídi'nii, Nt'é daanohsi, da'idaayú hínáh doleel shi ya? ⁵⁷ Okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íi Phárisees daanlíni, dahadín Jesus hayú naghaahíi yígólsiyúgo bíl nadaagolní'go yá ndaagoz'aa, daayiltsodhíi bigha.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhzhí' gostán yilkaah godziihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaadí' náyihilna' n'íi golíyú. ² Áígee o'i'áayú bá áda'ch'izlaago Martha koch'i' ndaahazkaa, Lázarus itah bíl da'ch'iyaa lék'e. ³ Mary ik'ah lán ílíni, spikenard holzéhi, da'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyíldée: k'ih yune' ik'ah k'ikagolchiníi dahot'éhé godideznag. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbido'aakíi gáníi, ⁵ Zhaalihíi tét'iyéhií bitah'i'niihíi bigha nt'é bigha díi ik'ah doo taagi gonenadín penny izlijgo nahaznii da? ⁶ Díi aníihíi doo tédaat'iyéhií yaa bíl goyéégo anii da; ndi in'íihi nlijhíi bigha anii, bestso bisis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíi náyihiniil. ⁷ Jesus gáníi, Ch'ík'eh at'íi: leeh shi'dilteehíi bijji doleehíi bigha da'áik'ehgo nainé' nzhoo. ⁸ Tédaat'iyéhií dá'ik'ehno nohwitahyú nadaakai; shihíi doo dá'ik'ehno nohwitahyú nashaa da doleel. ⁹ Jews daanlíni láágo Jesus ákú naghaago yídaagolsigo baa náánsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaadí' náyihilna' n'íi daayiltséhií bigha áldó'.

¹⁰ Áídá' okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus áldó' zideego doleehíi yaa nadaagoshchíi; ¹¹ Bíi bigha Jews daanlíni láágo Jesus daayosdlaadgo bits'á' daheskaihíi bigha zideego hádaat'íi.

¹² Áí iskaa hik'e nnee láágo da'idaayú híkaihíi Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzíidá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'adaaz'aahíi daayonilgo, yidaáhzhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'i'íi biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihinañ bizhi' yee higaakíi bits'á'dí' gózhóq le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiníi k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé ílíni: nín'íi, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bíl ídaagozi da: ndi Jesus ízisgo ye'at'éehíi ch'í'nah ágolzaadá, díi bak'e'eshchíi n'íi lá'íi áb'idilzaahíi yinádaalnii. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaadí' náyihilna'go tsébi'i'ándí' ch'ínáh yihniid n'dá' nnee bináat'ánagot'íi n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahíi ya'ikodaanzíihíi bigha nnee Jesus yidaáhzhí' onaksáá. ¹⁹ Áík'ehgo Phárisees daanlíni gádaahídi'nii, Doo hagot'éégo ládaahodle'go da laa; daadeh'íi, ni'godsán biká' nnee dawa biké' dahnádnáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni lá' itah náánsáá, da'idaagee da'ch'okaahyú. ²¹ Áí Philip yaa hikai, Gálílee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áík'ehgo gádaabílnii, Jesus daahihíiltséh hádaahiit'íi. ²² Philip Andrew yil nagolní'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áázhgo Jesus yil nadaagosni'.

²³ Jesus gádaabihii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah hileehíí bee biká' ngonyáá. ²⁴ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, T'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágát'ée nt'ée: áídá daztsaa yúgo zhá binest'a' l'áá hileeh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' bił ilííhíí bi'ihí'na' bits'a' da'ílíí hileeh; áídá' dahadín díí ni'godzán biká'gee bi'ihí'na' doo bił ilíí dahíí ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hinaa doo. ²⁶ Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí áldó' naghaa doleek: dahadín shá na'iziidíí shiTaa bidn'shi at'ée. ²⁷ Shiyi'sizini doo bił anii da k'adíí; nt'éshq' dishniih? ShiTaa, díí shich'í' ágonéhíí bits'a' hasdáshín'teek, dishniih née? Dah, díí shich'í' ágonéhíí bigha niyááhi at'ée. ²⁸ ShiTaa, ízisgo nizhi'íí ch'í'nah ánlé'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadzihií gánniid, Ilk'idá' ízisgo nizhi'íí ch'í'nah áshlaa ni', áík'ehgo ch'í'nah ánanáshdle'. ²⁹ Nnee bit'ahgee nadaaziiníí l'a' áí daidezts'aqgo gádaanii, Ides'nih: l'a'íí gádaanii, Bik'ehgo'ihí'na' binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. ³⁰ Jesus gáníí, Díí hadzihií doo shíí shigha da, nohwíí nohwicha ánniid. ³¹ K'adíí díí ni'godzán biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áík'ehgo ni'godzán binant'a' ch'ídolt'eeł. ³² Shíí ni'dí' ts'ídag dahshidi'diiltiyúgo nnee dawa ích'í'go ashdléh. ³³ Hagot'éeego datsaah doleekíí bebígózihíí bigha ágánniid. ³⁴ Nnee gánádaado'niid, Begoz'aaníí biyi', Christ dahazhí' golíí, golzeego née daasidiits'aq: nt'é bigha, Nnee k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteek, nnií áídá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí nnihií hadín ánnii? ³⁵ Jesus gádaabihii, Be'idindláádíí dét'ihézhí' t'ah nohwá begot'íí. Be'idindláádíí t'ah golíídá' bee nahkai, dahyúgo godilhiíí nohwitis hileeh: dahadín godilhiyú naghahíí hayúgo higaahíí doo yígótsi da. ³⁶ Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'íídá', be'idindláádíí daahohdlaq, áík'ehgo idindláádíí bichagháshé daadoleek. Jesus díí yee hadziidá' yits'a' n'yáágo yits'aq nádest'íid l'ek'e.

³⁷ Godiyihgo áná'ol'íhíí l'áágo bináál áyíílaa ndi t'ah doo daabodlaq da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi gánniid n'íí begolne'híí bigha ágodzaa, NohweBik'ehń, nadaagosiiłn'íí hadín yosdlaq? L'a'íí hadín nohweBik'ehń bigan binawodíí bił ch'í'nah alzaa? ³⁹ Áí bigha doo da'odlaq da, Esáias gánádo'niidhíí bigha. ⁴⁰ Bináá ádaagodihgo, l'a'íí bijíí daant'izgo áyíílaa; dahyúgo bináá yee daayo'íí, l'a'íí bijíí bee bił ídaagozi, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziłh doleek. ⁴¹ NohweBik'ehń bits'a'idindláádíí yo'íídá' yaa yałti'go Esáias ágánniid l'ek'e.

⁴² Da'ágát'ée ndi nant'an daanlíni l'áágo Jesus daayosdlaq ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagoln'í' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'ée dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'na' bił nzhooníí doo dázhó hádaat'íí dadá' nnee bił nzhooníí zhá itisgo hádaat'íí.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaqahíí doo shíí zhá shodlaq da, áídá' shin'á'n áldó' yodlaq. ⁴⁵ Hadín sho'iiníí shin'á'n yo'íí. ⁴⁶ Be'idindláádíí nshíigo ni'godzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaqahíí doo godilhiyú naghaa le' at'ée da. ⁴⁷ Dahadín ádishniihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'ée dahíí, án doo baa yashti' da: ni'godzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáshishniłgo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yałti'íí gólíí: yati' bee yásíłti'íí nnágodzaahíí bijíí baa yałti' doleek. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásíłti' da, shiTaa shin'á'n nt'é dishniigo yashti'íí, nt'é dishniigo hasdziihíí shá ngon'aq. ⁵⁰ Díí bígonsi, hadín biyati' bikísk'eh at'ée híí ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hinaa doleek: áík'ehgo shiTaa áshihnihií bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godin'ihgo da'idaqahíí dabíntsé, Jesus ni'godzán yits'a' biTaa yich'í' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígótsídá', ni'godzán biká' biké' hikaahíí bił nzhoqgo dąngonyáázhi' bił nzhoq. ² O'i'ááyú da'ch'iyaaqadá' Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus ch'íbidí'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'an natsíbilkeesgo ábíl'si; ³ Jesus biTaa dawa baidin'aqgo yígótsi, l'a'íí Bik'ehgo'ihí'na' yits'a'dí' n'yáá, Bik'ehgo'ihí'na' yich'í'

nádesdzaago áldó' yígólsj; ⁴ Áík'ehgo da'iyaaqdí' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz; áídí' niibek'e'ildéhé náidnltsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígisé biyi'zhí' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizdí' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayildéh nkegonyaa. ⁶ Áídí' Simon Peter baa gonyáágo gábilnii, SheBik'ehń, ya' shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábilnii, Nt'é bigha asht'ííníí k'adyúgo doo bígonksj da, ndi bígonksjnh ndi at'ée. ⁸ Peter gábilnii, Shikee doo shá tánángis at'ée da. Jesus gánábikdo'nii, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nł gonsht'ij da. ⁹ Simon Peter gábilnii, SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábilnii, Dahadín ténálth'íí bikee zhá táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizij nt'éégo tanásgiz: nohwíí tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ibido'aahíí yígólsjhhíí bigha ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aał bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíí ánágodlaa, áídí' dahnánezdzaago gádaabilnii, Nohwá ásdzaahíí bídaagonoksj née? ¹³ Iłch'ígó'aahíí la'íí nohweBik'ehń daashikdohñii: da'áígee ádaadohñii áí; án nshłjhhíí bigha. ¹⁴ Shíí nohweBik'ehń la'íí nohwil ch'ígó'aahíí nshłni nohwiikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí áldó' nohwiikee látádaahgisgo dábik'eh. ¹⁵ Be'ol'ij doleelíí nohwináál áshłaa, áík'ehgo nohwíí áldó' ágádaah'tij le'. ¹⁶ Da'anii, da'aniigo gádaanohwilkdishñii, Na'iziidíí doo binant'a' yitiso at'ée da; hadín hil'a'íí bin'a'íí doo yitiso at'ée da. ¹⁷ Díí bídaagonoksjgo, be'ánádaah'tijyúgo nohwil daagozhóq doleel.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí hanohwinilíí bígonksj: ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí begolne' doleelíí bigha, Hadín bán bil hishaaníí shich'ij' got'ijh. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwil nagoshñi', áík'ehgo be'ágodzaago da'án nshłjigo daahohdlaa doleel. ²⁰ Da'anii, da'aniigo gádaanohwilkdishñii, Dahadín de'á'n náidnltijyúgo, shíí áldó' nashidilteeh; hadín nashidnltijhhíí shin'a'á áldó' náidilteeh. ²¹ Jesus ágánniidá' biyi'siziiníí doo bil gozhóq dago, nagolnigo gáníí, Da'anii, da'aniigo gádaanohwilkdishñii, Nohwíí la' ch'ishinoh'aah doleel. ²² Hadínshá' áyilñii daanzigo bitsilke'yu nádaakiné'ij. ²³ Bitsilke'yu la', Jesus bil nzhónihi, Jesus bitilzhí' binentij lək'e. ²⁴ Áík'ehgo Simon Peter áí nay'izhgizhgo gáyilñii, Nahódnlkid, hadín áyilñii áí? ²⁵ Bitilzhí' binentíiníí Jesus gáyilñii, SheBik'ehń, hadín álnñii áí? ²⁶ Jesus gáníí, Ee's'í'áago baa dish'alíí, án áldishñii. Yee'iz'áago Judas Iscariot yaa yin'áá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'áahíí náidn'áadá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábilnii, Nt'é ánle'íí dahale ánle'. ²⁸ Da'iyaaqgo naháztaaníí nt'é bigha ágábilniiidíí doo la' yígólsj d da. ²⁹ Judas zhaali bisis nayi'aahíí bigha Jesus ágábilnii, daanzij laa, Da'idaaníí bá hidán nayilñihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí laa daanzij. ³⁰ Judas ee'ist'áahíí náidn'áahíí bikédí'go dagoshch'ij' ch'ínyáá; áídí' t'é' gozlij.

³¹ Ch'ínyááadá' Jesus gáníí, K'adíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éehíí shíí shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éehíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' ízigo be'ánsht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolilíí, dagoshch'ij' ch'í'nah áidolilíí. ³³ Shichagháshé, dé't'ihézhij' t'ah nohwil nashkai. Shiká daadeh'ij' doleel; Jews daanlíni ádaabikdéniiidíí k'ehgo nohwíí áldó' gánohwilkdishñii, Hayú déyááyú doo nohkáh at'ée da. ³⁴ Begoz'aaníí aníidéhi bee nohwá ngonsh'aah, hł daanohjooqo; dashíí shil daanohshoqhíí k'ehgo nohwíí áldó' hł daanohjooq doleel. ³⁵ Díí bee shiké' hikaahíí daanohjigo nnee dawa yidaagoksj doleel.

³⁶ Simon Peter gábilnii, SheBik'ehń, hayú dínayaa? Jesus gábilnii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nńah da; áídá' ikédí'go shiké' nńah doleel. ³⁷ Peter gábilnii, SheBik'ehń, nt'é bigha k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíí nigha dasiitsaa ndi dábik'eh. ³⁸ Jesus gábilnii, Ya' shíí shigha dantsaah née? Da'anii, da'aniigo gánildishñii, Tazhik'áne doo hwahá aniih dadá', taadn doo bígonksj da shilñiih ndi at'ée.

14

1 Doo nohwíí natsídaahiltq' da le': Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaa, shíí áldó' daashohdlaa. 2 ShiTaa golííyú láágo nohwiba' goz'aa: doo ágát'ée dayúgo doo nohwíl nagoshni' da doleel ni'. Ákú nohwá ilch'í'goshléhyú déyáá. 3 Ákú nohwá ilch'í'goshlaadá' nánshdángo t'aažhi' nohwíl nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasóttaa doo. 4 Hayú déyááyú bídaagonoksí, itínhíí áldó' bídaagonoksí. 5 Thomas gábilnii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonlzi' dadá' hagot'éeego itínhíí bídaagonlzi'? 6 Jesus gábilnii, Shíí itínhíí nshlíj, da'anii ágot'eehíí, la'íí ihí'naahíí nshlíj: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'ée. 7 Shídaagonoksíyúgo shiTaa áldó' bídaagonoksí doleel ni': kodí' godezt'i'go bídaagonoksí, la'íí daahołtsaa. 8 Philip gábilnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwíl ch'í'nah ánle', áik'ehgo nohwíl dádaabik'eh. 9 Jesus gábilnii, Philip, ya' nohwíl nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shígonksíjh da née? Hadín sho'iníí shiTaa yo'íj: áidá' nt'é bigha, NiTaa nohwíl ch'í'nah ánle', nnií? 10 ShiTaa biyi' gonshlíj, la'íí shiTaa shiyi' golíj doo hondlāah da née? Yati' bee yashti'íí doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golííníí ánásht'íí dabií ánáyol'íj. 11 ShiTaa biyi' gonshlíjgo, la'íí shiTaa shiyi' golíjgo shondlāah: dagohíí ánásht'íí zhá bigha shondlāah. 12 Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Hadín shodlaaníí ánásht'íí k'ehgo ánát'íj doleel; ánásht'íí bitisgo ndi ánát'íj doo; shíí shiTaa bich'í' nádésdzáhíí bigha. 13 Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá lashle', shiTaa ízisgo ye'at'éeéhíí biYe' bee ch'í'nah ádolnii doleelgo. 14 Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá lashle'.

15 Nohwíl daanshoqoyúgo bengoni'áaníí bikísk'eh ádaanoht'ee. 16 ShiTaa hoshkaah doleel, áik'ehgo la' Kich'oníihíí nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwíl nlii doleel. 17 Án Spirit da'anii ágot'ehi ch'í'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán biká' nnee doo hagot'éeego nágodí'aah da, doo daayo'íj da, doo yídaagoksí dahíí bigha: áidá' nohwíí bídaagonoksí; nohwíl nlii, la'íí nohwiyi' golíhíí bigha. 18 Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áidí' nohwich'í' nádishdáál. 19 Dét'íhézhí' ni'gosdzán biká' nnee doo nádaashíłtséh da; da'ágát'ée ndi nohwíí daashołtséh: shíí hinshnaahíí bigha nohwíí áldó' daahinohnaa doleel. 20 Ái bijj shíí shiTaa biyi' nshlíj, nohwíí shiyi' daanołj, shíí nohwiyi' daanshíjhií bídaagonoksí doleel. 21 Hadín bengoni'áaníí yígółsigo yikísk'eh at'éeéhíí, án bíł nshoq: hadín bíł nshooníí shiTaa bíł nzhóni at'ée, áik'ehgo án shíł nzhooqo bich'í' ch'í'nah ádinszi' doleel. 22 Judas, doo Iscáriot dahi, gábilnii, NohweBik'ehń, nt'é bigha ni'gosdzán biká' nnee doo bich'í' ch'í'nah ádnłéh dadá', néé zhá nohwich'í' ch'í'nah ádnłéh doleel? 23 Jesus gábilnii, Nnee bíł nshoqoyúgo shiyati'íí yikísk'eh at'ée doleel: shiTaa bíł nzhooq doleel, áik'ehgo baa nt'aashgo bíł daagondlii doleel. 24 Hadín doo bíł nshoq dahíí shiyati'íí doo yikísk'eh at'ée da: yati' daadohts'agú doo dashíí shiyati' at'ée da, shiTaa shin'a'ń biyati' at'ée. 25 Díí ágot'eehíí bee nohwich'í' yásíłti', t'ah nohwitahyú nshíjda'. 26 Kich'oníihíí, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'í' daidil'aa doleelíí dawa nohwíl ch'ígó'aah doleel, nohwíl nagosisni'íí dahot'éhé bínadaałniihgo ánohwíłsí doleel. 27 Ilch'í'gont'éeéhíí nohwaa nshné', ilch'í'gont'éeéhíí shits'á'dí' be-goz'ánihíí nohwaa daanshné': doo ni'gosdzán bits'á'dí' ágot'eehíí k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwíí natsídaahiltq' da le', doo nédaaldzid da le'. 28 Gádaanohwíłdéniiidíí daadisots'aa, Deyáadí' nohwaa náshdáh doleel. Nohwíl daanshoq lék'eyúgo nohwíl daagozhóq doleel ni', shiTaa bich'í' nádésdzá dishniihíí bigha; shiTaa shitisgo at'ehi nlii. 29 Doo hwahá begolne' dadá' nohwíl nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaa doleelíí bigha. 30 Kodí' godezt'i'go doo láágo nohwich'í' yadaashti' da: díí ni'gosdzán binant'a' higaalhií bigha, án doo shebik'eh da. 31 Ni'gosdzán biká' nnee shiTaa shíł nzhooqo yídaagoksí doleelíí bigha, shiTaa shá ngon'áaníí k'ehgo ánásht'íj. Daohsíjh, hikaah le'.

15

1 Shíi dasts'aa dahnansé'íi da'aníihíi nshíi, shiTaahíi dahnansé'íi nht'éégo áyílsinií nlii. 2 Shits'ádaaz'aahíi doo nest'a' áile' dahíi dawa shits'áyiniik: áidá' shits'ádaaz'aahíi nest'a' áile'íi náyigeesh, nest'án dayúweh láágo áiléh doleehíi bigha. 3 Nohwíi ilk'idá' yati' bee nohwich'i' yásiiti'íi bee daanohwidilkood. 4 Shiyi' daanohíi, shíi áldó' nohwiyi' nshíi. Its'ádaaz'aahíi doo dabízhá nest'a' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliiyúgo zhá; nohwíi áldó' nest'a' doo ádaahle' da, shiyi' daanohliiyúgo zhá. 5 Shíi dasts'aa dahnansé'íi bá'ó'áhi nshíi, nohwíi shits'ádaaz'aahíi daanohíi. Dahadíi shiyi' nliinií, lá'íi biyi' nshíinií, án nest'a' láágo áiléhi nlii; shíi da'ánshdihyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. 6 Nnee lá' doo shiyi' nlii dayúgo, its'ádaaz'aahíi lá' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi lenádaihezlaago kó' biyi' odaiskaadgo níid. 7 Shiyi' daanohliiyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'aayúgo, dahádaah't'íihíi daahóhkeedgo nohwá ádaadolniik. 8 Nohwinest'a' láágo ánádaal'íihíi bee shiTaa ízisgo at'ééhíi ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aníigo shiké' hikaahíi daanohíi. 9 ShiTaa bíl nshoohíi k'ehgo nohwíi shíi daanohshoq: dayúweh shíi daanohshoq le'. 10 ShiTaa yegos'aaníi bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehn bíl nshoohíi k'ehgo bengoni'áaníi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dávik'ehn shíi daanohshoq doleel. 11 Shits'a'dí' kol'ijóóníi nohwiyi' daagolíi doleelgo, lá'íi dázhó nohwíi daagozhóq doleehíi bigha be'ánohwidéniid. 12 Díinko bengoni'áni at'éé, Shíi daanohshooníi k'ehgo nohwíi áldó' híi daanohjoq doleel. 13 I'ijóóníi díi bitisgo at'éhi doo hadíi ye'at'éé da, nnee bi'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. 14 Bengoni'áaníi be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanohíi. 15 Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíi daanohwidishniigo daanohwoshíi da; na'iziidíi binant'a' ánát'íihíi doo yígótsi da: áidá' shit'eké daanohwidishniigo daanohwoshíi; shiTaa bits'a'dí' disiits'a'á'íi dawa nohwíi ígózigo ashlaahíi bigha. 16 Nohwíi doo hadaasisohtíi da, shíi hanohwiheñil, nest'a' ánádaal'íiyú dahdohkángo nohwaa godini'áá, ái nest'a' daagolíi nt'éé doleelgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. 17 Díinko nohwá ngoni'áá, híi daanohjoq le'. 18 Ni'godzái biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihíi dabíntsé shik'edaanniihgo bídaagonojsi. 19 Ni'godzái biká' ágot'eehíi bich'i'zhinéé daanohliiyúgo, ni'godzái biká' nnee dabíi bich'i'zhinééhíi bíi daanzhóni at'éé; áidá' ni'godzái biká' ágot'eehíi doo bich'i'zhinéé daanohíi da, ndi bits'a' nohwiniñil, ái bigha ni'godzái biká' nnee nohwik'edaanniih. 20 Nohwich'i' haszii n'íi bínádaal'ni, Na'iziidíi doo binant'a' yitigo at'éé da, nohwidéniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíi áldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíi yikísk'eh ádaat'ee lək'eyúgo, nohwíi áldó' ádaadohniihíi yikísk'eh ádaat'ee doleel. 21 Shizhi'híi bigha díi dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yídaagótsi dahíi bigha. 22 Doo niyáágo bich'i' yádaasilti' dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adíi bincho'íi bigha doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. 23 Dahadíi shik'enniihíi shiTaa áldó' yik'enniih. 24 Bitahyú áná'ol'íihíi doo hwahá hadíi áile'hi ashlaa dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni': k'adíi shíi hik'e shiTaa bílgo daanohwiktsaago nohwik'edaannii. 25 Dabíi bich'i' begoz'aaníi biyi' k'e'eshchiinií, Doo nt'é bigha shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaníi begolne'go ánágot'íi. 26 Kich'oníihíi, án shiTaa bits'a'dí' nohwich'i' dish'aa doleehíi nyáágo, Holy Spirit da'aníi ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'a'dí' níini, án shaa nagolni' doleel. 27 Nohwíi áldó', dantsé godezt'i'dí' nohwíi nashkaihíi bigha shaa nadaagoñi' doleel.

16

1 Doo t'aazhí' nanánohohdéh da doleehíi bigha díi dawa bee nohwich'i' yádaasilti'. 2 Jews ha'ánátséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleel: lá'íi dahadíi nohwizes-hiinií Bik'ehgo'ihí'nañ bá ásh't'íi nzi doleehíi baa gowáh. 3 Ái shiTaa doo yídaagótsi da, shíi ndi doo shídaagótsi dahíi bigha ánádaat'íi doleel. 4 Díi baa nohwíi nagosisni'íi baa gonyáágo, bínádaal'ni doleehíi bigha nohwíi nagosisni'n'. I'ch'ígonsh'aahgo godeyaadá' díi doo

baa nohwil nagosisni' da ni', t'ah nohwil nashkai n'ii bigha. ⁵ K'adii shides'a'n bich'i' deyaá; áidá' doo la', Hayú dínyaa? daashildohniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díi baa nohwil nagosisni'hii bigha nohwijii biyi' doo nohwil daagozhóq da daasolij. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniiigo ánohwildishnii; dahdisháhii nohwá nzhóq: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oniihii doo nohwaa hináh da; áidá' óyááyúgo zhá nohwich'i' dish'aa doo. ⁸ Án'nyáágo nchó'go ágot'eehii, nzhóqgo ágot'eehii, la'ii aayá'iti'ii ni'gosdzán biká' nnee yil ch'i'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaa dahii bigha nchó'go ágot'eehii bil ch'i'nah ádaile' doleeł; ¹⁰ ShiTaa bich'i' deyaágo doo nádaashołtséh dahii bigha nzhóqgo ágot'eehii bil ch'i'nah ádaile' doleeł; ¹¹ Díi ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'hii bigha aayá'iti'ii bil ch'i'nah ádaile' doleeł. ¹² Łáágo t'ah nohwich'i' yashti' ndi k'adiiyúgo doo nohwil ídaagozi da. ¹³ Áidá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'i'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehii dawa nohwá yígółsı doleeł: doo dabínik'eh yałti' da doleeł; nt'éhéta yidits'agii zhá yaa yałti' doo: la'ii begoldohii nohwil ch'i'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'di'go be'ágot'eehii náidiiné'go, yaa nohwil nagolni' doleełii ízisgo be'ánsht'eehii nohwil ch'i'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'di'go be'ágot'eehii dawa shiyéhi at'éé. ái bigha shits'á'di'go be'ágot'eehii náidiiné'go nohwil ch'i'nah áidoliil, déniid. ¹⁶ Dét'ihézhı' doo nádaashołtséh da: áidı' dét'ihézhı' nanádaashołtséh, shiTaa bich'i' deyaáhii bigha. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaaıłdi'nii, Dét'ihézhı' doo nádaashołtséh da: áidı' dét'ihézhı' nanádaashołtséh: la'ii, ShiTaa bich'i' deyaáhii bigha, daanohwilniihii, nt'é niigo anii? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo anii, Dét'ihézhı', niihii? Néé doo bídaagonłzi da nt'é niigo aniihii. ¹⁹ Jesus nabídaadıłkid hádaat'iiigo yígółsıgo gádaabıłnii, Dét'ihézhı' doo nádaashołtséh da: áidı' dét'ihézhı' nanádaashołtséh, dishniihii bigha náıdaadołkid née? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Daahchag, la'ii chał ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' nnee bil daagozhóq doleeł; doo nohwil daagozhóq da doleeł, áidá' doo nohwil daagozhóq dahii nohwil daagozhóq nádaadodleeł. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bil gozhóq da, ilchiige ngonyááhii bigha: áidá' ishchijihii bikédi'go, ni'gosdzán biká'zhı' nnee yishchijihii yaa bil gozhóqgo, nniih n'ii doo yínálniih da. ²² Áık'ehgo doo nohwil daagozhóq da k'adii: ndi nádaanohwiłtsáqgo nohwil daagozhóq doleeł, doo hadiin nohwil gozhóónii nohwits'á' náidoné' at'éé da. ²³ Áı bijii doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedii nohwaa daayiné' doleeł. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áık'ehgo dázho nohwil daagozhóq doleeł. ²⁵ Díi ilch'ígót'aahgo na'goni'ii bee nohwil nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'ii doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahii baa gowáh, áidá' dabígóziigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleeł. ²⁶ Áı bijii shizhi' biláhyú da'óhkeed doleeł: shiTaa nohwá hoshkaah doo daanohwildishniiigo da: ²⁷ ShiTaa dabii bil daanohshóq, nohwil daanshóqhiı bigha, la'ii shiTaa bits'á'di' níyáágo daahosohdlaadhii bigha. ²⁸ Shii shiTaa bits'á'di' ni'gosdzán biká'zhı' nkeniyáa: k'adii ni'gosdzán bits'á'di' shiTaa bich'i' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Anıta dabígóziigo yánłti', ilch'ígót'aahgo na'goni'ii dee bee yánłti' da. ³⁰ Dawa bígonłsıgo k'adii bídaagosiilziid, doo hadiin nanódiłkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihinań bits'á'di' nyaago daanosiidlaad. ³¹ Jesus gádaabıłnii, Anıta da'osohdlaad née? ³² Isaa, ıłtahosohkaigo danohtijige gowayú onáhasohkaidá', shızhá dasahndi ch'ıdishtish doleełii baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'ınıłkizh da, shiTaa bil nash'aashii bigha. ³³ Shii shiláhyú ilch'i'gont'éehii be'ádaanoht'ee doleełii bigha díi bee nohwich'i' hasdzii. Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaahii biyi' nahkai: áidá' nohwil daagozhóq le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehii bitis silii.

17

¹ Jesus díi aal ánniidá' yaaká'yú déz'iiigo gánii, ShiTaa, baa gowáh n'ii biká' ngonyáa; shii, niYe' nshliinii, ízisgo be'ánsht'eehii ch'i'nah áne'go, shii áldó' ízisgo ánt'éehii ch'i'nah ánshle'. ² Daahinaahii dawa beshik'ehgo shá ngoń'aa, hadii shaa daadın'aaahii

dawa dahazhì' ihì'naahíí baa daadinsh'aa doleełgo. ³ Díinko dahazhì' ihì'naahíí át'éé, danizhà Bik'ehgo'ihì'nañ da'aníhi nłíhíí nídaagołsı, la'íí shíí, Jesus Christ shínnł'a'íí, áldó' shídaagołsı doleeł. ⁴ Ni'godzán biká' ízisgo be'ánt'ééhíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa dín'ąą n'íí ąął ashłaa. ⁵ ShiTaa, k'adíí ni'godzán t'ah doo álne' dadá' ízisgo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. ⁶ Ni'godzán biká' nnee bitahdí' la' shaa nńilíí bich'ì' nizhi' bígóziigo ashłaa: nıyéé daanliji ni', shaa nńil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa dín'ąąhíí ni nits'ą'dí'go yídaagołsı. ⁸ Yati' shaa dín'ąąhíí bee bich'ì' yádaasiltı'; áí nádaidmné', nits'ą'dí' nıyááhíí da'aniigo yídaagołsı, la'íí shínnł'a'íí daayos-dłaad. ⁹ Bá da'oshkąąh: ni'godzán biká' nneehíí doo bá da'oshkąąh da, áídá' hadíí shaa nńilíí zhà bá da'oshkąąh; áí nıyéé daanliji hıgha. ¹⁰ Shıyééhíí dawa nıyéé, nıyééhíí dawa shıyéé; áík'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'godzán biká' nashaa da doleeł, áhíí ni'godzán biká' nakai, shihíí nich'ì' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nńilíí nizhi' binawodíí bee daahóntą', dałá'á ndliji hıgha k'ehgo dałá'á daanliji doleełgo. ¹² Ni'godzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa nńilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtą' ni'; binádaadesh'ııgo doo la' ch'a'otkizh da, ndi da'ılıí hıleeł yá gozłını zhà, Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolne'híí bıgha. ¹³ K'ad nich'ì' nádeszá; shıł gozhóóníí dážhó bee bił daagoyıłshóq doleełhıí bıgha díí ni'godzán biká'zhì' bee yashtı'. ¹⁴ Niyati'íí baa bił nadaagosisni'; ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bıgha ni'godzán biká' nnee bik'edaannıih. ¹⁵ Ni'godzán bits'ą'ńıí doo dishniigo oshkąąh da, áídá' nchó'ıí bits'ą'go ádaanłsı, dishniigo oshkąąh. ¹⁶ Ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'anıihíí nits'ą'dí' begoz'aaníí bee hadaanle': niyati' da'anıhi. ¹⁸ Ni'godzán biká'zhì' shidínł'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'godzán biká'zhì' odaal'a'. ¹⁹ Bíí bıgha godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí áldó' da'anıhi bee hadaadılne' doleełhıí bıgha. ²⁰ Doo dabıí zhà bá da'oshkąąh da, hadín díí nnee biyati'hıí bıgha daashodłaa doleełhıí áldó' bá da'oshkąąh; ²¹ Áí dawa dałá'á daanliji doleełgo; ni shıTaa nłınıhıí shıyi' nliji, la'íí niyi' nshliji hıgha k'ehgo bíí áldó' dałá'á daanliji go nohwiyi' daanliji doleeł: shınnł'a'go ni'godzán biká' nnee daayodłaa doleełhıí bıgha. ²² Ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nńé'ıí baa daasiiné'; dałá'á ndliji hıgha k'ehgo dałá'á daanliji doleełhıí bıgha; ²³ Shıí biyi' daanshliji go, ni shıyi' nliji go, díí nnee dážhó nł'éégo ádaabile'go dałá'á daanliji doleeł; áík'ehgo ni'godzán biká' nnee shidínł'a'go yídaagołsı doleeł, la'íí nił nshóqhıí k'ehgo nił daanzhóqhıí áldó' yídaagołsı doleeł. ²⁴ ShiTaa, hadíí shaa nńilíí hayú nashaayú bił daanshliji doleełgo hasht'ıı; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nńé'ıí daidołtsééł, ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshóq lėk'ego. ²⁵ ShiTaa, dážhó nł'éégo ánt'ééhíí, ni'godzán biká' nnee doo nídaagołsı da lėk'e: ndi shıí nígonsı, la'íí díí nneehíí shınnł'a'go yídaagołsı. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleeł; i'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagolji doleeł, la'íí biyi' daanshliji doleełhıí bıgha.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhágo nłını, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'ąązhì' yił okai. ² Judas, ch'íbı'aahíí, áldó' dégózhónégo goz'aaníí yígółsı: Jesus łahgee akú bitsilke'yu yił onákah lėk'e. ³ Ákú siláada la'íí aasinılıí, okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihıí, kọ'nalbaahıí, kọ'diltłishıí la'íí benagonlkaadıí daayonıłgo Judas yił hikai. ⁴ Jesus díí bee bich'ì' ágonéhıí dawa yígółsıgo áí nneehıí yich'ì' nyáágo gádaayıńni, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ Nneehıí gádaabińni, Jesus, Názareshdí' gółını. Shıí án ánsht'ee, ni, Jesus. Judas, ch'íbı'aahíí, áldó' itah sizji lėk'e. ⁶ Shıí án ánsht'ee, daabińniidá' dagoshch'ì' t'ąązhì' deheskaigo ni'zhì' nanehezdee. ⁷ Jesus gánadaabiłdo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názareshdí' gółını, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'ni, Shıí án ánsht'ee, daanohwıłde'niid: shıí shıká hadaanohtaayúgo, díí

n̄eehí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ N̄ee shaa níilí doo la' shaa ch'a'okáad da, ání n'íi begolne'híi bigha anii. ¹⁰ Simon Peter, besh be'idiltkishé naitíhíi hayidzúgo, okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidíi bijaa dihe'nazhinéego naidnlgizh. Na'iziidíi Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyihíi, Nibízh be'idiltkishé bízis biyi' onántíi: shiTaa idee yee sha'ikaahíi hishdlaa ndi at'éé. ¹² Áídí' siláada la'íi binant'a' la'íi aasinilíi Jews odais'a'íi Jesus daayitsoodgo hdaayist'oo, ¹³ Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlóz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híi áí legodzaahíi biyi' okaa yebik'ehi da'tiséyú sitíi lèk'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'í' ya'tí'go gáníid lèk'e, N̄ee dala'á n̄ee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i aldó': án okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini bígólsgo kih yune' Jesus yil ha'a'aazh. ¹⁶ Áídá' Peter dáádítíhgee sizíi. Áídí' Jesus bitsilke'yu la'ihíi, okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini yígólsgo, ch'ínyáágo, isdzán dáádítíh yaa sitini yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádítíh yaa sitini Peter gáyihíi, Ni aldó' la' áí n̄eehíi bitsilke'yu itah níí nsí. Dah, shí doo áí nshíi da, níi, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíi la'íi aasinilíi gozk'azíi bigha deda'deshjeedgo nádaaniidziigo kó'zhí' nadaazi: Peter aldó' itah nániidziigo sizíi lèk'e.

¹⁹ Okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini Jesus biké' hikaahíi la'íi ilch'ígó'aahíi yaa nabídkid lèk'e. ²⁰ Jesus gábihíi, Ni'godzáan biká' n̄ee ch'í'nah bich'í' yadaashti' ní; Jews ha'ánátséh nagoz'aq yune', la'íi da'ch'okaa goz'aq yune' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ní, Jews daanlíni íla'ánadaat'íhgee; doo nt'é nash'í'go yashti' da ní. ²¹ Nt'é bigha nashídnkid áídá'? Hadíi daashidezts'aaní nt'é daabildéniidíi yidaagósi: áí nahódaanlkid. ²² Ágáníidá' aasinilíi la', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonks'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini bich'í' yách'ílti' née? ²³ Jesus gábihíi, Doo bik'ehgo haszii dayúgo baa shí nagolní': áídá' da'aníigo hasdziyúgo nt'é bigha shónlts'í? ²⁴ Ánnas, Jesus lèst'ooogo Cáiaphas, okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini, bich'í' oyi'a' ní. ²⁵ Simon Peter nániidziigo sizíi lèk'e. Gádaabíh'iníi, Ni aldó' la' bitsilke'yu níí daandzi. Dah, shí doo án nshíi da, nádo'niid. ²⁶ Okaa yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidíi la', án Peter yijaa naidnlgizh n'íi bik'íi níni, gáníi, Ni née, dégozhóné goz'aqagee áí n̄eehíi bí nish'íi ní? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áne ánníid.

²⁸ Cáiaphas bikíh goz'aqadí' yáná'itihé yune' Jesus odaizlóz: dázhó t'ahbí lèk'e; Jews daanlíni ákone' ha'á'ikaaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníhgo da'idaagee doo itah daahiidleeh da, okaa zhinéego doo ilch'í'daandléh dahíi bigha daanzigo, doo ha'akáh da lèk'e. ²⁹ Áik'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáágo gádaabíhíi, Áí n̄eehíi hago láá adzaago bíl nohkai? ³⁰ Jews gádaabíhíi, Doo nchó'go adzaa dayúgo doo naa bíl nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánádi'nií, Dánohwíi bedaagosó'aaníi bee baa yadaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'nií, N̄ee zideego begoz'aaníi doo bee daagosil'aq da. ³² Jesus hagog'éego datsaah doleehíi dabíi yaa nagolní' n'íi begolne'go ángot'íi. ³³ Pílate yáná'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'í' hadziigo gáyihíi, Ya' níi Jews ízigo biNant'a' nííi née? ³⁴ Jesus gábihíi, Ya' danínik'eh ánníi née, dagohíi la' ágádaashíniigo ní nadaagolní'híi bigha ánníi née? ³⁵ Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nshíi gá? Dani bíl hánt'í'íi la'íi ní'okaa yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aq: hago ándzaa áídá'? ³⁶ Jesus gábihíi, Beshik'ehíi doo díi ní'godzáan biká' begoz'aq da: beshik'ehíi díi ní'godzáan biká' begoz'aqyúgo, Jews daanlíni doo baa shí'deltíi dahíi bigha shinadaal'a'á nadaagonlkaad doleehíi ní: n'íi beshik'ehíi díi ní'godzáan doo bits'á'dí' begoz'aq da. ³⁷ Pílate gábihíi, Nant'án nííi láá ya'? Jesus gábihíi, Da'áígee ánníi, Nant'án nshíihíi. Da'aníi ágot'eehíi baa nagoshní' doleehíi bigha gosilíi, la'íi áí bigha ní'godzáan biká'zhí' niyáá. N̄ee daantíígee da'aníi zhinéé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánabídi'nií, Da'aníi ágot'eehíi n̄niíhíi nt'é golzeego ágolzee? Díi ánníidá' Jews daanlíni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayihíi, Díi n̄eehíi doo hago adzaa dago bígosíisíid. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godíníhgo

da'idaagee nnee la' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'aa: áík'ehgo Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nneehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánl'teeh. Barábbas-híí in'íhi nlij l'ek'e.

19

¹ Pílate añiigo Jesus habí'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aa l'ek'e, la'íí diyagé lichíí dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'í' hayaa ánádaat'ijgo, Gozhóq le', Jews ízisgo biNant'a' n'líni! daañiidá' daayołts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nnee gádaayihñii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłs'ijid, áí bídaagonołs'í doleełhíí bigha nohwich'í' bíł ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bí'íhíí nneezi lichiiigo dot'izhi gol'ijgo ch'ínyáá. Pílate gádaabiñii, Kú nneehíí sizij nko! ⁶ Okaañ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí aasinilíí daabiłts'aa dá' nádaadilghaazh, Ts'í'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, ts'í'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, daañiigo. Pílate gánádaabiłdo'niid, Dánohwíí ts'í'ılna'áhi bídaahołkałgo daazołhée: shíí doo hago adzaa dago bígosíłs'ijid. ⁷ Jews daanlíni gádaabiñii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bik'isk'eh datsaah dávik'eh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ádil'ijhíí bigha.

⁸ Pílate díí yidezts'aa dá' dayúwehégo biini' hah silij; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihñii, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábiñii, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínánshteehgo dagohíí ts'í'ılna'áhi bíni'dilkałgo beshik'ehíí doo bígonłs'í da née? ¹¹ Jesus gábiñii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'aa dayúgo: áí bigha hadín naa shink'ínií itisgo nch'ogo adzaa. ¹² Áídí' Pílate ch'ínábíłtee hat'íí: ndi Jews daanlíni nádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nnee ch'ínánl'teehyúgo doo Caesar bit'eké n'lij da: dahadín ízisgo nant'an ádil'inií Caesar yits'á'zh'igo na'ídiltee.

¹³ Díí yidezts'aa dá' Jesus yil ch'in'áazhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee anágot'ijł, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin'ihíí bá ilch'í'golnéhíí bijij, gostán bik'ehenkéézyú shi: Pílate Jews daanlíni gádaayihñii, Kú nohwíNant'a' sizij nko! ¹⁵ Áídá' nádaadilghaazh, Zodéé, zodéé, ts'í'ılna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabiłdo'niid, Ya' nohwíNant'a' ts'í'ılna'áhi bíhishkałgo zis-hée née? Okaañ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaañii, Caesar zhá nohwinant'a' nlij. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistij, ts'í'ılna'áhi yídaabiłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yil onals'aa l'ek'e. ¹⁷ Jesus dabíí bits'í'ılna'áhi yogheelgo, itsits'in sí'áni, golzeego ágolzéhi goz'aažh'í' bíł nánzáá, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus ts'í'ılna'áhi yídaayiskał, la'íí nnee naki ałdó' ba'ashhahdí' ts'í'ılna'áhi bídaabi'deskał, Jesus iln'í'gee dahdaistijdá' nneehíí dá'ıl'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchij, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni ts'í'ılna'áhi yiká' yiyiskał. ²⁰ Jews daanliinií l'áago k'e'eshchiinií daayozh'i; Jesus ts'í'ılna'áhi bíheskałíí kih goznílií da'alhánégo goz'aa: áík'e'eshchiinií Hebrew, Greek, la'íí Latin k'ehgo k'e'eshchij l'ek'e. ²¹ Jews bi'okaañ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihñii, Jews biNant'a' nlij, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nshłij niigo ágóléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahíí ilk'idá' ágoshlaa, ñii l'ek'e.

²³ Siláada Jesus ts'í'ılna'áhi yídaiskałdá', bidiyagéhíí dííyú ilk'idaizñil, dánt'ijgee dała'á bíyéego; iká'íhíí doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zh'í' ngont'i'go hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaaıłdi'ñii, Díí doo k'ad ndaahiıdzooos da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadín gonesnaahíí bíyéé doleeł: díinko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií begolné'go anágot'ijł, Shidiyagéhíí ilta'is'ñii, shi'íhíí bigha da'diljoł. Áík'ehgo siláada díí ye'ánádaat'ijid.

²⁵ Jesus ts'í'ılna'áhi bíbideskałíí ba'ashhahgee báá la'íí báá bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, la'íí Mary Mágdalene nazij l'ek'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsilke'yu dała'á bíł nzhónihíí

ba'ashhahgee nazijgo yiltsaada', baá gayihni, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dała'á siziiní, Kú nimaa! yihni. Áídí' godezt'i'go yil onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díí bikédí'go Jesus dawa aal alzaahí yígótsigo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní begolne'go gání, Dibá' sélí. ²⁹ Áígee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaq: tú daayilt'o'íi vinegar yee daiz'aadi' tsí nneezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aago, Jesus bizé'zhí' dahyída'nhtsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzda' gání, Aal alzaa: áídí' hayaa onot'aada' dabíi' biyi'sizini be'ogoyáago ayílaa lək'e. ³¹ Ilch'i'golne'íi bijji lək'e, áí godilziní bijji (dázho nzhoggo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í tsí'ina'áhi biká' dahnaztjigo doo bil dádaabik'eh dahíi' bigha' bijád daahotjigo nanáhó'níi, daayihniigo Pílate nádaayoskaq. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhadí' tsí'ina'áhi bídaahiskalí dantséhíi' bijád daayihetj', la'ihíi' aldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaago yidaagotsjijdhíi' bigha' yijád doo daayihetj' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' besh nneezi' oylgeed, áídí' dagoshch'i' di' la'íi' tú bil ha'ijool. ³⁵ Áí yo'ijhn' yaa nagolni', na'goni'íi da'anii; da'aniiigo nagolni'go yígótsi, nohwíi' aldó' da'ohdlaq doleelgo. ³⁶ Díí be'ánagot'ijdi' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní, Bits'in doo la' k'e'iltod da doleel, nihíi' begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní la'i aldó' gánadí'nii, Hadín yighátsi'ngeedíi' án daine'jij doleel.

³⁸ Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadi' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aahíi' nlíni, dánant'i'ego Jews daanlíni yénaldzidhíi' bigha', án Jesus bits'ihíi' yiyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'áq. Akú nyáago Jesus bits'ihíi' naidnné'. ³⁹ Nicodémus aldó', t'é'yú Jesus yaa nyáa n'íi, jeeh nch'i'i, myrrh holzéhi, aloes bil nadesziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shí yogheelgo nyáa. ⁴⁰ Jesus bits'ihíi' nádaidnné'go nak'a'ligaihi yik'idaidesdiz, hikaqolchiní bilgo, Jews daanlíni nnee ledaihiniihíi' k'ehgo. ⁴¹ Tsí'ina'áhi bíheskaqee dégozhóné goz'aq: áí biyi' tsébi'i'án áníidéhi goz'aq, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehe da. ⁴² Jews daanlíni ilch'i'golne'íi bijji' bigha', la'íi' tsébi'i'án da'alhánedí' goz'aqahíi' bigha' Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lək'e.

20

¹ Godilziní bijji Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhidá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitij n'íígee nyáa, nt'éégo tséé daadin'áq n'íi yó'ot'aago yiltsaa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bil nzhog n'íi, yilgo yaa hílwodgo gayihni, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándí' ch'idaistij láq, hayú ndaistij shíhíi' doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíi' bilgo ch'ín'áazhgo tsébi'i'ányú ó'áazh. ⁴ Dała' nátsidnkteel: ndi bitsilke'yu la'ihíi' Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'yaa adzaago ákóne' déz'jijdo go nak'a'ligaihi' zhá akú sinilgo yiltsaa, ndi doo ha'ayáa da. ⁶ Simon Peter akú nyáa dábi'ké, án tsébi'i'án yune' ha'ayáago nak'a'ligaihi' zhá sinilgo yiltsaa, ⁷ Nak'a'ligai bitsits'in bik'idesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'ligai la'ihíi' bil sinil da. ⁸ Bitsilke'yu la'i tsébi'i'ányú dantsé hílwodíi' aldó' ha'ayáago yiltsaago osdlaq. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní, Daztsaadí' naadiidáh doleel, nihíi' doo hwahá bil idaagozjij da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángée hichago sizji: hichagdá' ts'yaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'jij, ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiltsaa, la' nés'aq n'íígee sidaago, la'íi' dés'eez n'íígee. ¹³ Gádaabihni, Isdzán, nt'é bigha' nchag? Mary gábihni, SheBik'ehñ nádaidntij láq, hayú ndaistij shíhíi' doo bígonsi da. ¹⁴ Ágánniidá' t'aazhi' adzaago Jesus sizijgo yiltsaa, ndi Jesus at'ijhíi' doo yígótsijid da. ¹⁵ Jesus gábihni, Isdzán, nt'é láq bigha' nchag? Hadín biká dín'ij? Áí ni' goz'aaníi' dégozhónégo ágótsiníi' át'ij láq nzigo gayihni, Jesus bits'ihíi' nádnhtij lək'eyúgo, hayú nhtij shíhíi' shil nagolni', áík'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bilni. Mary lediidzaago Hebrew

k'ehgo, Rabbóni, biłnii; shiłch'ígó'aahíi golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábiłnii, Shedinolchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'í' dahnádishdáh dahíi bigha: áidá' shik'isyú bich'í' nñahgo shá bił nadaagolnı', ShiTaa, nohwı́ı áldó' nohwıTaa, Bik'ehgo'ihı'nań hoshkaqahń, nohwı́ı áldó' Bik'ehgo'ihı'nań daahohkaqahń bich'í' nádésdzá. ¹⁸ Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayılñii, NohweBik'ehń hish'ıı, áidı' ábiłnii n'ıı yıl nadaagosnı'.

¹⁹ Da'ái bijji o'ı'ááyú, godilzinıı bijji, Jesus bitsilke'yu ıła'adzaa lék'e, Jews daanlıni yédaaldzidhıı bigha dáádıtıhıı da'dentááda' Jesus bitahyú sizijigo daayıltsaa, nt'éego gábiłnii, Iłch'ı'gont'éehıı bee nohwich'ı' goz'aq le'. ²⁰ Ágánñiidá' bigan ıa'ıı ba'ask'ehgeehıı yıl ch'ı'nah áyılıaa. Bitsilke'yu beBik'ehń daayıltsaa dá' bił daagozhqod. ²¹ Jesus gánádaabilđo'ñiid, Iłch'ı'gont'éehıı bee nohwich'ı' goz'aq le'. ShiTaa shides'a'hıı k'ehgo nohwı́ı áldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánñiidá' yıká'zhı' deyołgo gádaayılñiid, Holy Spirit nohwaa det'aq: ²³ Dahadıń bincho'hıı bigha baa nágodenoh'aqahıı, áı bincho'ıı baa nágodet'aq; dahadıń bincho'hıı bigha doo baa nágodenoh'aq dahıı, bincho'ıı t'ah yegoyılıı.

²⁴ Thomas, nakits'adahıı itah nlıni, Dıdymus holzéhi, Jesus nyááda' doo áıgee itah sidaa da lék'e. ²⁵ Bitsilke'yu ıa'ihıı bił nadaagolnı', NohweBik'ehń daahiıltsaa, daabiłñiigo. Thomas gánıı, Bigan biyi' besh bikısk'eh nagoz'aqahıı hish'ııyúgo zhá, besh odaaz'aa n'ıı yuné' nadishñiihgo, ıa'ıı ba'ask'ehgee o'ı'án yuné' nadishñiihyúgo zhá oshdláq doleel.

²⁶ Tsebiı yiskaq hik'e Jesus bitsilke'yu kıh yuné' naháztáq lék'e, k'adıı Thomas biłgo: áıgee dáádıtıh da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijigo nanádaayıltsaa go gábiłnii, Iłch'ı'gont'éehıı bee nohwich'ı' goz'aq le'. ²⁷ Áidı' Thomas gáyılñii, Dzaq bedenñihgo shigan nńıı; yushdé' dahdenñihgo sha'ask'ehgee o'ı'ánhıı nabik'ıññiih; doo odláq dahıı doo nıııgo da, ondláq le'. ²⁸ Thomas gábiłnii, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshnahń nııı láq. ²⁹ Jesus gábiłnii, Shi'ııhıı bigha shosındlaq: hadıń doo sho'ıı da ndi shodlaanıı biyaa gozhqod doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bińáal godiyıhgo áná'ol'ııhıı ıáqgo áyılıaa, ıa' dıı naltsoosıı biyi' doo bak'e'eshchıı da: ³¹ Áidá' Jesus, Christ nııı, ıa'ıı Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nııı daahohdláq doleelgo; áidı' daahohdláqgo bizhi'ıı biláhyú daahinoħnaa doleelhıı bigha dıı bak'e'eshchıı.

21

¹ Dıı bikédı'go túsikaanıı Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'ı' ch'ı'nah áná'delzaa; dıı k'ehgo ch'ı'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dıdymus holzéhi, Nathánael, Gálılee biyi' Cánagee golıni, Zébedee biye'ke, ıa'ıı Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztáq lék'e. ³ Simon Peter gádaabiłñii, Ha'ishleehyú déyáa. Yıl nakaihıı gádaabiłñii, Néé áldó' ákú nił nkáh. Dahıskaigo dagoshch'ı' tsina'eehıı yiyi' okai; áı bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayolkaaldá' Jesus tábaayú sizij; áidá' bitsilke'yu Jesus at'ıınıı doo yıdaagołsı da. ⁵ Jesus gádaabiłñii, Shichagháshé, łog ıa' hadaasolee néé? Dah, daabiłñii. ⁶ Gánádaayılđo'ñiid, Tsina'eehıı dihe'nazhińéego łog behaidlehé nanest'ólihıı tédaalkaad, áík'ehgo ıa' hadaahleeh. Áidı' áı tédaalkaad nt'éego łog dázhq ıáqahıı bigha doo hagot'éego hadaıktıı bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bił nzhónihıı Peter yich'ı' gánıı, NohweBik'ehń at'ııı láq. Simon Peter hadıń at'ıınıı yaa idezts'aq dá', na'idziid bigha bi'ıı adayidiltsooz n'ıı ánágodlaago tayı' yáhıt'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu ıa'ihıı, łog behaidlehé nanest'ólihıı łog bee halk'ıłgo daidołshoolgo, tsina'eehıı yee hikai, (doo anahdı' táts'á ngont'ı' da, dała'á gonenadıń da'des'eezyú shı.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsııd diltı'go, łog ıa'ıı bán biłgo kq'ká' sińilgo daayıltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabiłñii, Łog hadaasolee'ıı ıa' deda'noħñiı. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehıı yiyi' oyáágo, łog behaidlehé nanest'ólihıı łog nchaahıı bee halk'ıłgo tábaqzhı' nyidenłshóod, łogıı dała'á gonenadıń biká'yú ashldladin taagi: łog dázhq ıáq ndi łog behaidlehé nanest'ólihıı doo odláad da. ¹² Jesus gádaabiłñii, Yushdé' da'ohsaq. Bitsilke'yu daaste'go doo ıa', Hadıń ánt'ıı? daabiłñii da, beBik'ehń at'ııgo

yídaagolsiɪdhíí bigha. ¹³ Áídí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg ałdó'. ¹⁴ Díí bılgo taadn Jesus bitsılke'yu yich'ı' ch'ı'nah ádelzaa, daztsaąadı' naadiidzaahıı bikédı'go.

¹⁵ Aął da'iyaađá' Jesus Simon Peter gáyıɪnii, Simon, Jonas biye' ńlíni, ya' díí bitisgo nił nshoqó née? Peter gábiɪnii, Ha'oh, sheBik'ehń; shıł nzhóónıı bígonłsı. Jesus gánádo'niid, Shidibehlıı bizhaazhé shá biza'hıniıł. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábıłdo'niid, Simon, Jonas biye' ńlíni, nił nshoqó née? Peter gábiɪnii, Ha'oh, sheBik'ehn, shıł nzhóónıı bígonłsı gádnii. Jesus gánábıłdo'niid, Shidibehlıı shá biza'hıniıł. ¹⁷ Taadngee gánábıłdo'niid, Simon, Jonas biye' ńlíni, nił nshoqó née? Peter doo bıl gozhóq da, taadn, Nił nshoqó née? biłnıidhıı bigha. Áık'ehgo Peter gábiɪnii, SheBik'ehń dáwa bígonłsı gádnii; shıł nzhóónıı bígonłsı. Jesus gánábıłdo'niid, Shidibehlıı shá biza'hıniıł. ¹⁸ Da'anii, da'anıigo gánıłdishnii, Ání nannaadá dani ák'ená'ıdléehgo, dahánt'ııyú nanna ni': hastiin sınıııgohıı ilts'á' dahdıłnıhdá', ła' n'ıı ná ágole'go, doo hánt'ıı dayú nidılteeh doo. ¹⁹ Díí Jesus yee ánnıid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihı'nań ízisgo ye'at'éehıı ch'ı'nah ádolnııłgo. Ágánıııdá' Peter, Shiké' hınááł, yıɪnii. ²⁰ Peter t'aazhı' déz'ııdgo, Jesus bitsılke'yu bıl nzhónıhıı biké' hıgaalgo yıltsaa; án da'iyaađ n'ııgee Jesus bitıłdı' yınentııdıá', SheBik'ehń, hadııhıı ch'ını'aah doleel? nııid lək'e. ²¹ Peter bıłtsaąadı' Jesus gáyıɪnii, SheBik'ehń, láı nıeehń hago annéh áıdá'? ²² Jesus gábiɪnii, Hasht'ııyúgo nánısdzaazhı' hınaa, hant'é nanınłt'og áızhı'? Nkú shiké' hınááł! ²³ Áı bitsılke'yu dała'á doo datsaah da, ch'ıniıhıı Jesus yıl nakaihıı bitah dıdezđlaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłnııid da; daazhógo, Hasht'ııyúgo nánısdzaazhı' hınaa, hant'é nanınłt'og áızhı', biłnıııdá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'ıniıhıı bınaal díı dawa ánagot'ııł lək'ehıı yaa nagolnı'dı' yak'e'eshchıı ałdó': yaa nagosnı'ıı da'anıigo bıdaagonłzı. ²⁵ Ła'ıı łaągo ałdó' Jesus ánát'ııd; áı dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'godzán biká' doo hayú bá goz'aa da doleel shı nsı.

THE ACTS OF THE APOSTLES

¹ Theóphilus nílíni, alk'iná' Jesus ánát'íhíí lá'íi íkch'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashlaa, ² Binadaal'a'á hahesnilíí Holy Spirit binkááyú bíl ch'ídaagoz'aaná' yaaká'yú onázaazhí' áí naltsoos biyi' baa nagosisni': ³ Jesus biniigodelzaahíi bikédé'go dizdin yisakaaníi biyi' binadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'íh, da'anii hinaago yídaagoksíhíí bigha, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee bégóz'aaníi bich'í' zhiñéégo ágot'éhíhíi baa yíl nadaagolní': ⁴ T'ah yíl naháztaaná' gádaabíhíi, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shi-Taa aníhíi begolzaazhí', áí baa nohwíl nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'íi ni'; áiná' nohwíi da'kwíi yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolníi. ⁶ Łaahikaiyú nayídaadikid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naalidziidgo ánandle' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonoksi bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú lá'íi ni'gosdzán nánel'aayú shaa nadaagolní' doleel. ⁹ Aął yaa hadzii'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'íigo dahbi'didiltíigo yaak'os biyi' yune' bíl ogoyáa. ¹⁰ Bíl ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'íigo nnee naki bidiyagé daaligaihi bit'ahgé' daahizí'go; ¹¹ Gádaabíhíi, Gálileegé' nnee daanołni, hat'íi bigha yaaká'yú daadel'íi? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltíigo daal'iiníi da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dził Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhí' náakai, áí da'átháni, Jews daagodnksiníi bijíi oná'ildahíi ga'áhosahyú goz'aą l'é'e. ¹³ Náakaiyú dák'ehéyú nágost'aą yune' onákai, áíge'e Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, lá'íi Judas, James bik'isn, naháztaą. ¹⁴ Kóne' áí dawa isdzáné lá', Mary, Jesus bima, lá'íi Jesus bik'isyú bílgo dała'á daabiini'go da'okaąh l'é'e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaaníi dała'an gonenadínhíi biká'yú nadin shí dała'adzaagee Peter da'íhni'gé' hizí'go gáníi, ¹⁶ Nnee daanołni, shik'íiyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e' n'íi yágo'iiníi, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagolní' n'íi, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi baa nagolní'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nliigo bíi bílgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aą ni'. ¹⁸ Áí nnee nch'og'go adzaahíi bidená bich'í' nahesnilíi bee ni' nagohesnií, áíge' ts'íyaa nago'go bibid desdohgo bich'í' haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagolíníi dawa yídaagoksigo ni'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayíhíi, áí Díł Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchíi, Goljí n'íígee dénch'og'égo yó'ogolne'go, doo hadń góljí da doleel: lá'íi, Na'iziid n'íígee lá' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaaná' nnee lá' bíl nahikai ni', ²² John nnee baptize ádaił'íigé' godezt'í'go Jesus nohwich'á' onábi'doltíizhí', áí nneehíi lá' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahíi yo'iiníi bíi aldo' bíl baa nadaagohiilní' doleel. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, lá'íi Matthías bílgo. ²⁴ Áígee da'okaąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, ni nnee bijíi dawa bígonksí, díi nnee naki halzaahíi hayíi hánktiiníi nohwíl ch'í'nah ánle', ²⁵ Judas dabíi bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á nlii n'íi yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánktiiníi áígee nnaltéeh doleel. ²⁶ Dahadń halteehíi bee bígozihíi ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltíi: án nadaal'a'á itah silíi, łats'ádah zhágo ni'.

2

¹ Péntecost-híi bijíi Jesus daayokaąhíi dała'á daabiini'go dałahágee dała'adzaa. ² Dahíko yaaká'gé' nawode nch'iidhíi k'ehgo áhíłts'áągo naháztaą yune' dahot'éhé bengonyáa. ³ Kq' izaad ga'at'éhi íłts'á'go adzaago dała'á daantíigo biká'zhí dahíłti'go bíl ch'í'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'aągo yati' íłtah at'éhi yee yádaaktí'go nkegonyaa,

Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiyikti'. ⁵ Áíná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsini, ni'godszań nánel'ąągé' Jerúsalemýú nádaagosdle' lę'e. ⁶ Díi baa ch'iniiná' nnee ląągo dała'adzaago hago ląą ágodzaa daanzį, dała'á daantįigo bíi biyati' yee yádaakti'go da'dezts'ąą'húi bighą. ⁷ Dązhó bił díyagodzago gádaakłdi'nii, Sąą'a, aishą' dawa Gálileegé' nneehii ádaanii? ⁸ Áíná' hago'at'éégo dánohwii daanohwiyati'ii yee yádaakti'go daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'ii nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrýgia, Pamphýlia, Egypt la'ii Líbya Cyréne binaayú il'angé' lędaadiltíni, la'ii Romegé' dét'ih hasta' hikaihi, Jews la'ii nnee Jews bi'okąąhii k'eh da'okąąh daazlíni, ¹¹ Cretes la'ii Arábians daanlíni, dánohwii daanohwiyati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ánát'įłhii yaa nadaagolni'go daadiits'ag. ¹² Áík'ehgo dawa bił díyadaagodzoo la'ii hago ląą ágodzaa daanzigo gádaakłdi'nii, Díišą' hago ánągot'įłhihi? ¹³ Ła'ii daazhógo déyaadaadloho gádaanii, Díi nneehii wine ániidéhi daayodląągo ádaanii. ¹⁴ Áíná' Peter łats'adahii yił daahizį'go nnee dała'adzaahii yich'į' hadzii, Nnee Judéagé' la'ii Jerúsalemgee daagonolni, díi ádishniihii nt'éégo hódaysólts'ąągo nohwil ídaagozį le': ¹⁵ Díi nneehii bił nádaagodiyis ádaanołsį ndi doo ágát'éé da, ánaazhá ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áíná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi n'ii díi ánągot'įłhii dab'įłtsená' yaa nagosni' ni' gánniidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań gánii, Ikék'eh nnągodzaayú be'ągodonił, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'ii nohwitsi'ke dawa ągodoniłhii shá yaa nadaagolni' doleel, nnee áni nakaiyehii bił ch'į'nah ádaagol'į doleel, hastiyúhii nadaayeel doleel: ¹⁸ Ái benagowaaná' nnee shánada'iziidii la'ii isdzané shánada'iziidii shiSpirit baa daadish'a' doleel; áík'ehgo ągodoniłhii shá yaa nadaagolni' doleel: ¹⁹ Yáa biyi' ízisgo ánągot'įłhii ch'į'nah ádeshkiił, ni' biká' godiyįho be'ígózinii, ái dił, kę', la'ii kłd aad k'ehgo at'éégo áldó' ch'į'nah ádeshkiił: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehń nadáhii bijį, dązhó gonłt'ééhii bijį biká' ngowaa daná' ch'įgoná'áłhii diłhii doleel, t'ę'goná'áłhii dił doleel: ²¹ Áíná' hadń Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'ii yee yiká ániihń hasdádogał. ²² Israel hat'i'ii daanołni, díi yati'ii ídaayesólts'ąą; nohwii bídaagonołsį go'ii, Jesus Názarethgé' nłni, Bik'ehgo'ihí'nań nohwińáál Jesus binkáayú ízisgo áná'ol'įłhii la'ii godiyįho be'ígózinii ánáyo'įłgo nohwich'į' bee bígóziggo áyíłaa: ²³ Ái Jesus-hii Bik'ehgo'ihí'nań dab'įłtsé yaa natsekeesgo yaa nagoshchįigo nohwaa hiiłtįigo nnee begoz'aanii doo yikisk'eh ádaat'ee dahii nohwii ádaabikłdohiiigo tsį'įłna'áhi yídaayiheskałgo daayizes-hii: ²⁴ Áíná' Jesus nezgaigo da'itsaahii Bik'ehgo'ihí'nań nłahyú áyíłaaná' nábihil'na': da'itsaahii doo dayúweh botą' bik'eh dahii bighą. ²⁵ David Jesus yaa nagolni'go gánii, SheBik'ehń dawahn shádnýú hish'į; shinawod shá ągółsłhii bighą shigan dihe'nazhinéégo nłii: ²⁶ Ái bighą shiił bił gozhóq la'ii sizaa gozhóqogo yashti'; la'ii án zhą ba'oshkiiigo shits'í hanayoł doleel: ²⁷ Shiyi'siziinii ch'iidntahyú doo nyinoné' at'éé dahii bighą, Dilzini Nłni níyéhii diłdzidihii bich'ą'zhį' ánłsį doleel. ²⁸ Hago'at'éégo ch'ihinaa dolełii shił ch'į'nah áłlaa; shił nłiiigo dązhó shił gozhóqogo áshłsį. ²⁹ Nnee daanołinii, shik'iiyú, bich'ą'gé' daagosiidłni David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwil nagoshni', daztsąągo ilch'į'nniltį ni', ilch'į'nniltį n'ii díįii t'ah dzaągeee begoz'ąą. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidii nłii ni', la'ii Bik'ehgo'ihí'nań bit'ła dahdidilniigo gábiłniid, Nich'ą'gé' hadaakishchiinii la', Christ holzéhi, benik'eh n'ii yebik'ehgo ádishkiił, nniigo yígółsį; ³¹ Áík'ehgo ái dab'įłtsé yígółsįgo Christ nábi'dihil'na'hii baa nagolni' gánniidgo, Biyi'siziinii ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, la'ii bits'ihii doo diłdzid da. ³² Díi Jesus-hii Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'hii daanohwigha nohwińáál ągodzaa. ³³ Ízisgo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo sidaago, la'ii Holy Spirit higháh dolełii biTaa bee bąngon'ąągo díi daal'įłhii la'ii daadołts'agii bíi áyíłaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bił ogoyáa da; ndi dabii gánii, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyihniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ³⁵ Ni'ina'ii benik'eh silįigo nikelł'áahyú nininilzhį'. ³⁶ Ái bighą Israel hat'i'ii dawa da'aniigo díi

yídaagolsi lé', Jesus-híi ts'i'ina'áhi bídaahesokka n'íi Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'eh'n, Christ nliigo nohwá áyíílaa. ³⁷ Nnee díi daidezts'a'ana' bíl daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íi la' nadaal'a'áhíi yich'i' gádaanii, Nnee daano'iinií, nohwik'íiyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabih'ii, Nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaahne'go da'á daano'tijee Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaano'hi'dolne', nohwinch'íi nohwá da'izl'íi alne'híi bigha, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleeł. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwíi díi bee nohwángot'a'aa la'íi nohwíi nohwich'á'gé' daakidilchihíi, la'íi doo daano'hwik'íi dahíi áldó' bángot'a'aa, dahad'n Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'eh'n ích'i' yojíihíi. ⁴¹ Hadíi bíl daagozh'ógo biyati' nádaidné'íi baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijii nnee taadn doo náhóltag dayú shi Jesus daayodlaani' yedikai. ⁴² Ái nnee nadaal'a'á bee bíl ch'idaago'aahíi, la'íi líl daanliigo, bán nihi'né'íi, la'íi oka'ahíi dayúweh ndzilgo yaa nakai. ⁴³ Da'á daant'íigo daidn'sigo ndaaldzid: ízigo ánágot'íihíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'íi. ⁴⁴ Jesus daayodlaani' dawa da'ahágee naházta'a, dawahá da'aházhi' daabiyéego; ⁴⁵ Daabiyéehíi baa nadaahazniigo hadíi yídaadiníi yitaada'izni. ⁴⁶ Dajii biigha da'á daabiini'go da'ch'oka'ah goz'a'aa yune' da'á'ánat'íih, bíl daagozh'ógo, doo ích'i' yaa daagoch'i'go da daabigowayú líl náda'idíih lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahédaanzigo nnee dawa bíl dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú hayíi hasdákaihi' dajii biigha ínáhikah lé'e.

3

¹ Ha'iz'a'agé' hayaazhi'yú Peter la'íi John bílgo da'ch'oka'ah goz'a'ayú dezh'aah lé'e. ² Nnee dágozliigé' doo naghaa dahi dajii biigha da'ch'oka'ah goz'aani' ch'íná'it'íihíi Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'íktééh lé'e, da'ch'oka'ah goz'a'aa yune' ha'áhikáhi' yídókeedgo; ³ Peter la'íi John bílgo da'ch'oka'ah goz'a'aa yune' hi'ashgo yiltsa'ago, Da-hat'íhíta shaa nohné', niigo yídókeed. ⁴ Peter la'íi John bílgo nnee sitiiníi da'as'ah daayiné'íiná' Peter gáníi, Nohwín'íi. ⁵ Nnee sitiiníi hat'íhíta shaa daayiné' nziigo yine'íid. ⁶ Áiná' Peter gáníi, Shihíi béshligaihi' la'íi óodo doo la' nashné' da; ndi hat'íi bigon-sh'íihíi naa nshné': Jesus Christ Náza'rethgé' gólíni bizhi' binkááyú nádn'nahgo dah nnáh. ⁷ Bigan dihe'nazhi'néé yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'i' bikee la'íi bikegod bílgo ndzil daazli. ⁸ Hadag yáhilwodgo hiz'i', áigé' dahnyaagé' da'ch'oka'ah goz'a'aa yune' Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahénzigo higaal la'íi yáhilwo'go Peter la'íi John bílgo yil okai. ⁹ Higaal'na' Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahénzigo nnee dawa daabo'íi. ¹⁰ Da'ch'oka'ah goz'aani' ch'íná'it'íih Dénzhóné holzéhi bahgee ídókeedgo sitii n'íi át'íigo nnee yídaagolsi: áik'ehgo hago'at'éego bich'i' ágodzaahíi daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íi Peter la'íi John bílgo dayúweh yota'na' nnee lá'ágo bich'i' nádnk'íigo bíl díyadaagot'eego baa da'adzaa ch'íná'gohin'a'ágee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee da'adzaahíi yiltsa'ana' yich'i' yakti' gáníigo, Israel hat'i'i daano'íni, hat'íi bigha nohwil díyadaagot'ee? Hat'íi bigha dánohwíi nohwinawodíi bee dagohíi dánohwíi njo'ohíi bee díi nneehíi naghago ánáhiidlaa daano'sigo da'os'ah daano'hwine'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihina'na' Abraham, Isaac, Jacob la'íi bich'á'gé' hadaahidelch'íihíi daayoka'ah'n, biYe' Jesus ízigo at'éego áyíílaa; Pílate baa daadeso'a'ágo ch'íná'íit'eeh hat'íi, ndi nohwíi, Doo hádaahiit'íi da, daado'ni, Pílate bi'na'ál. ¹⁴ Dilzini, Nt'éego Ánat'íihíi, Doo hádaahiit'íi da, daabildoh'niiná', Nnee yizes-híni nohwá ch'íná'no'teeh, daabildoh'ni ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'eh'n daaze-so'hi'na', án Bik'ehgo'ihina'na' daztsa'agé' nábihil'na'; ái dawa nohwiná'ál ánágot'íi ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodla'ago díi nnee daa'íini' la'íi bídaagono'sini' ndzilgo ánáhiidlaa: bi'odla'íi díi nneehíi doo hayú baa dahgoz'a'aa dago ánáhiidlaa, daano'hwigha nohwiná'ál. ¹⁷ Shik'íiyú, doo bídaagono'siyú ádaaldzaa dago bígonsi, nohwá nadaant'aahíi áldó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilné doleeł, nihi' Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidíi dab'íit'sená' yaa nadaagol'ni' n'íi Bik'ehgo'ihina'na' ye'íílaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwinch'íi

bich'á'yúgo ádaalne', áíge' Bik'ehgo'ihinañ bich'i' dahdołkáh, áík'ehgo nohwincho'íi nohwá k'ená'ildéh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bich'á'gé' nohwıl gozhóóníi begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áíge' Jesus Christ nohwich'i' náidi'aa doleeł, án alk'iná' baa nohwıl na'gosni' ni': ²¹ Án ni'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi daadilzini dabí'ıltsená' yaa nagolni' n'íi begolne'go dawahá ilch'i'nágodle'híi begonyaazhi' yaaká'yú gólíi. ²² Moses daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyılñniid, Nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ nohwe Bik'ehn binkááyú Na'iziidíi nohwá hailteeh, shíi hashiltíini k'ehgo; án ádaanohwiñihíi dawa nł'éégo ídaayesołts'aq doleeł. ²³ Díi k'ehgo doleeł, dahadn ái Bik'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidíi doo íyést'saq dahn nnee bitahgé' da'ızlıi doleeł. ²⁴ Samuel golíige' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidíi dawa yádaakti' n'íi díi bijíiyúgo ánágot'ıñhíi dabí'ıltsé yaa nadaagolni' ni'. ²⁵ Nohwíi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi bich'á'gé' hadaakılshołchij, la'íi Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'i' hadzii, Nich'á'gé' daakideshchiinihíi la' binkááyú ni'gosdzán biká' il'angé' ledaadılchiinihíi dawa biyaa gozhóo doleeł, niigo daanohwitaa n'íi yıl lánghost'aq n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus, hayıktıgo da'ıltsé nohwich'i' oyıl'a' ni', dała'á nołtıgo ncho'go ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanoł'eego nohwiya gozhóo doleełhíi bigha nohwich'i' oyıl'a' ni'.

4

¹ Peter la'íi John bıłgo nnee t'ah yich'i' yádaakti'ná' okaqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaqah goz'aaníi yınádaadéz'ini binant'a' la'íi Sáducees daanlíni baa hikai, ² Ái hadaashkee lé'e, Peter la'íi John bıłgo nanezna'íi Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yıl ch'ídaago'aahíi bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter la'íi John bıłgo daayıltsodgo ha'ánezhteezh iskaqzhi': alk'iná' o'i'áahíi bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láago Peter la'íi John bıłgo biyati' daidezts'aaníi daayosdlaq; ashdladn doo náhótag dayú shi da'osdlaq. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'íi, Jews yánazini la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ánnas holzéhi, Cáiaphas, John, Alexándar, la'íi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bik'íi dawa aldo' dała'adzaa lé'e. ⁷ Díi nneehíi Peter la'íi John bıłgo da'ahı'gee daayineskeego nayídaadılkid, Hat'íi binawod, hadn bizhi' bee díi ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bıł nıigo yábıykti'go gádaabiñni, Nnee bánadaanoł'aahíi la'íi Israel hat'i'íi bánasoziini, ⁹ Nnee doo nagháhihíi bich'osii'n'íi, díi nnee hago at'éégo nábi'dilzihihíi bigha díi jıi nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíi la'íi Israel hat'i'íi dawa bídaagonołsı le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, tsı'ılna'áhi bídaahesołkał n'íi, daztsaagé' Bik'ehgo'ihinañ nábihıl'na' n'íi, án bee díi nnee nł'éé nasdliigo nohwidáhyú sizij. ¹¹ Díi tséhíi kıl ádaagołe'íi daanołini yó'odaasołne' n'íi ilhagon'aagee da'ıltsé si'aaníi silij. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdakołteehe' gólíi da, díi yáa das'aaníi bitł'áahyú hizhíihíi bee hasdáhikáh doleełhíi dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aq da. ¹³ Peter la'íi John bıłgo nnee doo da'oltag dahi, débaagoch'oba'íi daanlij ndi doo bıł daagoyéé dago yádaakti', nnee nadaant'aahíi yídaagołsııdgo bıł díyadaagot'ee; áík'ehgo Jesis yıl nakai n'íi yınádaagołsııd. ¹⁴ Nnee nábi'dilzihihíi bit'ahgé' sizijgo daayo'ıñhíi bigha doo hat'íi nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John bıłgo ch'ínoł'aash daayılñniidná', dasahn ilch'i' yádaakti', ¹⁶ Díi nneehíi hago ádaahiidle'? Godiyıhgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíini dawa yídaagołsı; nohwíi doo daahohiidlaq da daan'nihi doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halaa gádaabiłdo'niih, Án bizhi'íi bee hadn bich'i' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áík'ehgo yushdé' daayılñniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ilch'ínánágonoł'aah hela', daabiñniigo bándagoz'aq. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bıłgo gádaabiñni, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwíi nohwich'i' idılts'aqgo née, dagohíi Bik'ehgo'ihinañgo née, hayíi dábi'ehíi bendaagonoł'aah.

20 Nohwíí hayíí hiit'iiníí la'íí dihiits'agíí baa nagohiilni'hi at'éé. 21 Nnee nadaant'aahíí, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabikdo'niidná' nádoht'aash daabikniid; nnee dawa ágodzaahíí bigha Bik'ehgo'ihina' ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. 22 Nnee nábi'dilzihií dizdinhíí bitisyú bíl legodzaahi. 23 Peter la'íí John bílgo ch'ínát'áázhná' yíl nakai n'íí yich'í' onát'aazhgo okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí la'íí Jews yánazini ádaabikni n'íí yaa nadaagosni'. 24 Áí daidezts'aqaná' Bik'ehgo'ihina' bich'í' da'okaqahgo gádaanii, NohweBik'ehni, yáá, ni'godzáni, túnteel la'íí daabiyi' daagolíníí dawa Bik'ehgo'ihina' nííígo ánláa; 25 David, nánal'a'á, binkááyú yánkti'go gánni ni', Hat'íí bigha doo Jews daanlii dahíí hadaashkee, la'íí nnee dawahá doo begolne' dahíí yaa natsídaakees? 26 Ni'godzáni biká' ízisgo nant'án daanliiníí ilk'izhí' ádaadzaa, la'íí nnee yánadaant'aahíí da'adzaa, Bik'ehgo'ihina' la'íí Its'ánktini, Christ holzéhi, bílgo yich'í' náda'nziidgo. 27 Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'ánktini, yich'í' náda'nziidgo Hérod la'íí Póntius Pílate, doo Jews daanlii dahíí, la'íí Israel hat'i'íí bílgo da'adzaa, 28 Nigan binawodíí la'íí niini' be'ágodoniíí dabí'ítsé bengón'aa n'íí yee ádaane'go da'adzaa. 29 K'adíí nohweBik'ehni, nowhenadaago'aahíí hóyíníts'aa, áík'ehgo nánada'idziidíí niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinksi, 30 Dahdnlníhgo na'ílziih; la'íí niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íí binkááyú godiyihgo be'ídaagoziníí la'íí ízisgo ánágot'íííí ánán'ííí le', da'okaqahgo daanii. 31 Aqá da'oskaqdná' da'adzaagee godihes'naa; áigé' Holy Spirit bee baa daagodest'aqago Bik'ehgo'ihina' biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. 32 Nnee láqago da'osdlaqadíí biini' da'adzaa, bijíí da'adzaa nasdlii: daabiyéehíí doo dasahn shíyée daanzí da; ndi dawahá da'alaházhí' daabiyéé lé'e. 33 Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehni Jesus daztsaqagé' naadiidzaahíí dázhó nkt'éégo yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihina' bílgoch'oba'íí zhá bitisgo biká'zhí' at'éé daazlii lé'e. 34 Tédaat'iyéhií bitahyú doo la' da silii: hayíí bini' dagohíí bikih daagolíníí baa nadaagohezniiigo, bich'á'gé' daayist'íííí 35 Nadaal'a'á bádngée ndaayihezniil: áigé' hayíí tédaat'iyéhií hat'íí yídaadiníí daantíííí yitah da'iznii. 36 Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag ya'ktí'íí ye'at'éhi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'i'íí nliini, 37 Ni' bíyéehíí baa nagohezniiigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'á bádngée nyiné'.

5

1 Áiná' nnee la', Ananíás holzéhi, bi'aad, Sapphíra holzéhi, bílgo ni' baa nadaagoheznii, 2 Bi'aad yígótsigo zhaali baa hi'né'íí la' t'aqzhí' yotá'ná' la' zhá nadaal'a'á bádngée nyiné' lé'e. 3 Áík'ehgo Peter gáníí, Ananíás, hat'íí bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanílaago Holy Spirit bich'í' nashínch'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íí lahzhí' t'aqzhí' hórta'go nnné'? 4 Doo hwahá nahinih daná' niyéé ni' ya'? Nahezniihíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dani benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsidínkeezgo díí bee ándzaa? Doo nnee bich'í' nashínch'a' da, Bik'ehgo'ihina' bich'í' nashínch'a'. 5 Díí yati'íí Ananíás yidezts'aqaná' nágo'go daztsaa: nnee dawa yaat'ídaanzihíí tsídaadesyiz. 6 Nnee áníí nakaiyéhií nádikaigo ch'id bíl daizdis, áigé' ch'adaabizyiyú lehdaabistii. 7 Áigé' taadn ledihikeezyú shí nnee daztsaaníí bi'aad ágodzaahíí doo yígótsi dago ha'ayáá. 8 Peter gáyihni, Shíí nagolní', gáho'laqago izliigo ni' nohwaa nagoheznii née? Áigé' gáníí, Ha'aa, akohgo izlii. 9 Peter gánábikdo'niid, Hat'íí bigha Bik'ehgo'ihina' biSpirit nabínohtaahgo bich'í' godeso'aa? Isaa, níka' lehdaistiiníí ch'ígót'i'yú nadaazi, áí ni áldó' ch'ídaaniitkeh. 10 Áík'ehgo dagoshch'í' Peter bádnyú nágo'go daztsaa: nnee áníí nakaiyéhií ha'ákaigo isdzán daztsaaqago yídaagótsiid, áigé' ch'adaabizyiyú biká' le'sitii n'íí bahgee lehdaistii. 11 Nnee da'osdlaqadíí da'ánát'íííí tsídaadesyiz lé'e, la'íí hayíí yaat'ídaanzihíí áldó' tsídaadezyiz. 12 Nnee bitahyú godiyihgo be'ídaagoziníí láqago, la'íí ízisgo ánádaagot'íííí nadaal'a'á binkááyú ánágot'ííí; (Sólomon bich'ínághin'áqagee da'adzaa daabiini'go da'ánát'íííh. 13 Jesus doo daayodlaq dahíí ndaaldzidgo doo yéhiikai da ndi nnee nkt'éégo baa natsídaakees. 14 Nnee dayúweh láqago

la'í isdzané bílgo Jesus daayodlaaní yénáhkai;) ¹⁵ Áík'ehgo daanezgaihí da'intinyú ch'ínadai'nílgo biká'da'astiné la'í ch'id biká' nazhjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhá ndi biká'zhí' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem binaayú kih nagoznílgé' áldó' nnee láágo daanezgaihí la'í nnee spirits daanchó'íi biyi' daagolíníi yíl nihikáh, áí dawa nádaadziih lé'e. ¹⁷ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíi dábilgo (Sádducees daanlíni,) dázho hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaiskaad lé'e. ¹⁹ Tlé'yú Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'itíhíi yá ch'íntáágo ákú yíl ch'íkai, áíge' gábilnii, ²⁰ Ti'i, da'ch'okaqah goz'aayú dołkáh, áígee nasozíigo díi nht'éego ihí'naahíi baa yati'íi dawa nnee baa bíl nadaagołni'. ²¹ Díi daidezts'aqaná' hayilkaayú da'ch'okaqah goz'aq yune' ha'ákaigo bíl ch'ídaago'aah. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíi bílgo hikaigo nnee yánadaaltihíi la'íi Israel hat'i'i yánaziinií dała'áyílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'í'a'. ²² Áiná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íi nadaal'a'á n'íi doo hwaa da lé'e, áíge' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nht'éego o'ogęęzná' aasitíni dáádítłhgee t'ah nazijná' baa nkai ndi ch'ídaasiitaa hik'e doo hadn ákone' naháztaq da laq. ²⁴ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi siláada da'ch'okaqah goz'aaníi yináadaéz'ini binant'a' la'íi okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díi daidezts'aqaná' hagosha' at'éego laq dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ La' nyáágo gádaabiknii, Nnee ha'ádaasolkaad n'íi da'ch'okaqah goz'aq yune' nazij, nnee yíl ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okaqah goz'aaníi yináadaéz'ini la'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yíl nakai: nnee tsée bee daanohwilné' doleełhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíi bigha. ²⁷ Yíl nakainá' nnee yánadaaltihíi naháztaqgee yíl hikai baa yá'ití'híi bigha: áígee okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadikid, ²⁸ Gáníigo, Díi yízhíhíi bee ilch'ínágonol'aah hela', daanohwiln'niigo nohwá ndaagosiit'aq ni', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'aq nht'éego bíl ch'ínánágonol'aah, la'íi áí nnee zesdiinií nohwíi nohwik'izhí' daadoł'ahgo ádaakt'ij. ²⁹ Peter la'íi nadaal'a'á la'ihíi bílgo hadaasdziigo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníyú ádaant'eego dávik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus tsj'ılna'áhi bídaahesolkaalgo daazesolhij n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahń daztsaagé' nábihil'na'. ³¹ An Nant'an la'íi Hasdá'iiníi nliigo Bik'ehgo'ihí'nañ ábílaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i bincho'i bich'á'zhí'go ádaile'go bincho'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíi bigha. ³² Díi ánágot'ijhíi daahit'ijigo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit áldó' yaa nagolni', áí Holy Spirit-híi hayíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yikisk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aq ni'. ³³ Yánadaaltihíi áí daidezts'aqaná' bíl daagoshch'iigo, nadaitseed hádaat'ijigo yendaagoshchij lé'e. ³⁴ Áiná' Phárisee la' nnee yánadaaltihíi itah níni, Gamáliel holzéhi, begoz'aaníi ilch'ígó'aahi, nnee dawa nht'éego baa natsekeesi hizí'go, Díi nneehíi dé't'ihézhí' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áiná' gáníi, Israel hat'i'íi daanolíni, díi nnee hago ádaale'íi baa daagonol'saq. ³⁶ Doo ániná' nnee la' Theúdas holzéhi ízigo at'éhi ídeshchijigo nnee láágo díigo nanadínyú shj' bėhikai ni': án zedijigo bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosaaqo begoldoh n'íi doo hat'íi da silij ni'. ³⁷ Áí bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'niil doleełhíi bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án áldó' nnee láágo íts'áinil: án áldó' daztsaq, áíge' bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosaaq ni'. ³⁸ K'adíi gánohwíldishnii, Díi nneehíi doo baa nal'ai da, doo nadaanolt'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'ijl lé'eyúgo, doo hat'íi da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonolkaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíi Gamáliel aníhíi bíl dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayilniigo ánakai, áíge' Jesus bizhi'íi bee yánánalti' hela', daabilniiná' ndaabinestsaz, áíge' onádaabis'a'. ⁴¹ Áík'ehgo yánadaaltihíi yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híi bigha ádaayágosihyú ádaats'izlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nht'éego ádaat'eego yídaagokshíi bigha bíl daagozhó lé'e.

42 Dajji biigha da'ch'okqah goz'aa yune' la'ii daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolni'go yaa ilch'idaago'aah lé'e.

6

1 Áiná' Jesus daayokqahíí láágo siljíná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íí doo bił daagozhóqo Hebrews daanlíni gádaayilnñiid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwí nohwitahyú isdzané biká' nanezna'ihíí doo yich'í' zhinéé ádaat'ee da lé'e. 2 Áík'ehgo nakits'adahíí nnee Jesus daayokqahíí dawa yushdé' daayilnñiid, áigé' gádaayilnñii, Ch'iyán nadaahii'niihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nadaagolni'íí doo k'ihzhí' ndaagont'aa bik'eh da. 3 Áík'ehgo, nohwik'ííyú, nnee gots'idi, nt'éégo baa yádaakti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyáání nohwitahgé' hadaahñiıl, áí nnee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. 4 Áiná' nohwíí dágodest'iyú da'ohiikqah la'ii Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa yádaahiilt' doleel. 5 Ádaanñihíí nnee dawa bił dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázhó nđzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'ii Nicolás, Jews bi'okqahíí yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaiheznil. 6 Áí hadaisñilíí nadaal'a'á yidázhzhí' yil nnikaigee yiká' ndaadesñiigo yá da'oskaqad. 7 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokqahíí láágo bínáhiikai; okqah yedaabik'ehi áldó' láágo odlaaní yikísk'eh ádaat'ee lé'e. 8 Stephen, dázhó nđzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízisgo ánágot'ijhíí la'ii godiyihgo be'idaagoziníí nnee bitahyú ye'ána'ol'ijl. 9 Nnee la', Libertines daaholzéhi, la'ii Cyrénegé' la'ii Alexándriagé' daagolíni, la'ii nnee Ciliciagé' la'ii Asiagé' nakaihi ha'ánátséhíí bitahgé' Stephen yil ladaadit'ah nkegonyaa. 10 Áiná' Stephen goyáágo la'ii Holy Spirit yábiyilti'go nneehíí doo la' bitisgo hadziih da lé'e. 11 Áík'ehgo nnee la' yich'í' na'daaheznilgo gáyilnñii, Nadaalch'aago Stephen baa yádaakti', áík'ehgo gádaanñii, Moses la'ii Bik'ehgo'ihí'nań ncho'go yaa yałti'go daadihiits'ag. 12 Áigé' nnee Stephen yik'edaannñihíí, Jews yánazíni, la'ii begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi, la'ii nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áigé' nnee yánádaaltihíí yil yaa hikai. 13 Nnee nadaach'áhi yil hikai, áík'ehgo gádaanñii, Díí nneehń díí godiyihgo goz'aaní la'ii begoz'aaní dawahn ncho'go yaa yałti'; 14 Gáñiigo daadihiits'ag, Jesus Názareshgé' gólíni díí godilzihgo goz'aaní nagohilkaad, la'ii Moses nohwá yengon'áq n'ii lahgo ánáyidle'. 15 Nnee yánádaaltihíí dawa Stephen da'is'ah daineł'ijgo binii Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayiltsaa.

7

1 Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilñii, Ádaanilch'inñihíí da'anñii née? 2 Stephen gáníí, Nnee daanołíni, shik'ííyú, nnee báyan daanołíni, shídaayesólts'aa; nohwitaa n'ii Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiayú gólíí ni'ná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'idindláad nlíni bich'í' ch'í'nah ádelzaa, 3 Áígee gábilñiid, Nini' la'ii nik'íí bich'á' dahnnáhgo ni' nił ch'í'nah áshle'yú nñáál. 4 Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee golíí lé'e: bitaa daztsaa'na' díí ni' biyi' daagonolñizhí' Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo onágóde' lé'e. 5 Áiná' ni' biyéehíí doo la' baa gon'áq da, doo ndi dałahndi nch'idel'eezgo da: áiná' bichagháshé doo la' da ndi bíí la'ii bich'á'gé' daalideshchiinihíí daabiyéé doleelgo yágon'áq lé'e. 6 Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bich'í' hananázziigo gánñiid, Nich'á'gé' daalideshchiinií ni' doo yídaagolñi da n'ii yiyi' daagolñi doleel; áígee nnee ni' daabiyéehíí isná ádaabidle'go díídn gonenadín legodzaazhí' biniidaagont'éé doleel. 7 Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; áí bikédé'go áigé' ch'ékáhgo dzaagee daashokqah doleel, nii lé'e, Bik'ehgo'ihí'nań. 8 Áigé' Bik'ehgo'ihí'nań circumcisión bee Abraham yil lángot'aa: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozliigo tsebíí behiskaaní bijji circumcise áyíłlaa; áigé' Isaac biye' Jacob gozlii; Jacobhíí biye'ke

nakits'adah daagozlij, áí bich'á'gé' nakits'adahyú nnee hat'i' silij. ⁹ Jacob biye'kehíí daabidizhé Joseph daayolch'ijigo, yik'edaannihgo Egyptyú baa nadaaheznii: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bil nlijgo, ¹⁰ Bich'í' nadaagont'ogíí bigha dawa yich'á' bintjij, áigé' Pháraoh, Egypt yánant'aahíí, yil nzhoggo la'íí binadzahgee goyáágo Bik'ehgo'ihinañ ábilsj; Pháraohíí Egypt dahot'éhé la'íí bikij biyi' daagolíníí yánant'aago ábíílaa. ¹¹ Egypt la'íí Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéégo daagodeyaa: áigee daanohwitaa n'íí bich'iyá' n'íí bich'á' ádaasdiidgo biniidaagonkt'éé lé'e. ¹² Egyptyú nadá' góljij láágo Jacob yaat'inziiná' daanohwitaa n'íí da'iltse ákú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshlij n'íí shíí ánsht'ee, daayilniigo bídaagołsij; la'íí Joseph bik'íí Pháraoh yígółsij. ¹⁴ Áigé' Joseph bitaa la'íí bik'íí dawa bilgo gots'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'íl'a', ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'ínil, ákú Jacob daztsaa, la'íí daanohwitaa n'íí áldó' da'ilké'go nanezna', ¹⁶ Áí dawa Sýkemyú onádaiheznijgo ilch'í'ndaahi'niil goz'aa yune' da'ilké'go ledaahasnil, áí goz'aaníí Abraham Sýkem biye' Emmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagoheznii ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bángon'áá n'íí begolne'íí alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daakideshchiinihíí Egyptgee láá silij lé'e. ¹⁸ Áiná' Egyptyú la' nant'an nanásdlj, án Joseph doo yígółsij da lé'e. ¹⁹ Án nohwíí hahit'í'í yik'edaannih lé'e, la'íí daanohwitaa n'íí gadaayilniigo bándagoz'aa, Mé' daagozlijhíí da'izlijyú ch'ídaaholkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áigee Moses gozlijgo dázhó dénzhóné lé'e, án bitaa goljij yune' nadaach'ilteego taagi daahitaa: ²¹ Áigé' da'izlijyú ch'ídaach'istijyú Pháraoh bitsi' nábinktijgo dabíí bizhaazhé k'ehgo yihina'. ²² Egyptyú daagolíníí bigoyá'íí dawa Moses bil ch'et'áágo dázhó nkt'éégo yahti' la'íí nkt'éégo ánat'ijil silij. ²³ Moses dizdin bil legodzaaná', shik'íyú Israel hat'í'í bich'í' doshah nzi lé'e. ²⁴ Áík'ehgo la' inaghanaghaago yiltsaa, án yik'izhij' onálwodgo yil nałts'ihgo daztsaa: ²⁵ Shíí hat'í'í biniidaagonkt'ééhíí biyi'gé' Bik'ehgo'ihinañ shich'onijgo bil ch'ídishkaahíí yidaagołsij shij nzi lé'e; ndi doo bídaagołsij da. ²⁶ Iskaa hik'e dabíí hat'í'í naki ilch'í' dahnádilwo'go yiká'nyáá, nkenágoheltogod nzigo gadaayilnii, Ik'isyú nołdljiná' hat'í'í bigha ihí'dohíh? ²⁷ Áiná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyo'ijil dahn Moses k'ihzhij' yenyilná' gáníí, Hadn nohwinant'a' la'íí nohwaa yahti'íí áníílaago ánt'ij? ²⁸ Adaaná' nnee Eýptian níni zíníhijhíí k'ehgo shíí áldó' shizinihéhé née? ²⁹ Díí ánííhíí bigha Moses dabíí hat'í'í yich'á' halwodgo Mádiangee goljij ngohéyáá, áigee biye'ke naki gozlij. ³⁰ Áigé' dizdin legodzaa bikédé'go Dził Sína holzéhi binaayú da'izlijyú ch'il dilth'í' biyi'gé' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'ijná' bil díyagot'ee lé'e: ilhánégo yinel'ijgo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihinañ bich'í' hadzii, ³² Gánijgo, Shíí daanita n'íí Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah nshlij, Abraham, Isaac la'íí Jacob Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah nshlij. Moses tsídolyizgo ditidgo doo ázhij' nádést'ijid da. ³³ Bik'ehgo'ihinañ gábilnii, Nikee ádaandlee: ni' biká' sínziiníí ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egyptyú shichagháshé biniidaagonkt'éégo hish'ij, áí hish'ijgo ik'ídaadi'niihíí dists'ag, áík'ehgo áí bich'á' nshniilyú níyáá. Ti'í, dá'ad Egyptyú nideł'a'. ³⁵ Dadíí Moses Israel hat'í'í doo hádaabit'ijgo gadaanii n'íí, Hadn nohwinant'a' la'íí nohwaa yahti'íí áníílaa? Da'ái Moses n'íí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'í' ch'í'nah ádelzaa n'íí binkááyú Bik'ehgo'ihinañ bides'a', nant'an nlijgo la'íí Israel hat'í'í biniidaagonkt'ééhíí yich'á' yíniilgo bides'a'. ³⁶ Áí Moses n'íí izisgo ánágot'ijhíí la'íí godiyihgo be'ídaagoziníí Egyptyú la'íí Red Seayú ánat'ijil ni'ná' Egyptgé' ch'ínijgo da'izlijyú nanalse'go dizdin legodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-híí Israel hat'í'í gadaayilnii ni', Bik'ehgo'ihinañ binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehn nohwá habilteeh, shíí hashiktíhíí k'ehgo; án hódaayesółts'aa. ³⁸ Da'izlijyú ha'ánáłséh n'ná', díí Moses-híí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'í' yahti' n'íí la'íí daanohwitaa n'íí bigizhgee yahti'íí nlijgo yati' hináhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Án daanohwitaa n'íí doo bídaayést'saa hádaat'ij da ni', doo hádaabit'ij da, áiná' Egyptyúgo nádiikáhíí zhá bijijé' hádaat'ij lé'e.

40 Aaron gádaayiknii, Hat'ihíta daahohiikaqahí nohwá ánle', áí nohwá go'ijí doleek: díí Moses Egyptgé' ch'ínohwinil n'íí hago adzaa shihíí doo bídaagonlzi da. 41 Áíná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'ihíta yiyaa odaayihiniigo daayokaqah, dabíí ádaizlaahíí yaa bíl daagozhógo. 42 Áík'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíí daayokaqahgo Bik'ehgo'ihí'nañ dabiini'zhi' ch'ídaabiznil; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi' k'e'eshchihíí k'ehgo, Israel hat'i'i daanoíni, da'izliyyú dizdin nohwee ledaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibelíí bizhaazhéta nadaaltseedíí lá'íí dahat'ihíta shaa daahoñiil lá née? 43 Gowagolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaqahíí nadaañil, lá'íí daahokqahíí Rémpfan holzéhi bits'iksosé k'ehgo be'ilzaahíí aldó' nadaañil, díí be'ilzaago ádaasolaahíí daahokqahgo: áík'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínokáhgo ánohwishle'. 44 Daanohwitaa n'íí gowagolgai biyi' da'okaqahi Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanliigo bebígózini da'izliyyú goz'aq, áí hago'at'éégo alnéhíí Bik'ehgo'ihí'nañ Moses yil ch'í'nah áyílaahíí k'ehgo alzaa. 45 Daanohwitaa n'íí Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihí'nañ doo Jews daanlii dahíí bá ch'íneheyoodná' gowagolgai biyi' da'okaqahíí ni' daabiyéé gozliyyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlii dahíí David dánant'aa silijzhi' Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwitaa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; 46 David Bik'ehgo'ihí'nañ yil nzhoo silij, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahn yiyi' golíí doleehíí bá ágóshle' nzi lé'e. 47 Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihí'nañ kih yiyi' golíí níí bá ágólaa. 48 Áíná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golíí da; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí gáníí n'íí k'ehgo, 49 Yaaká'yú goz'aaníí biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ni'godzánhíí biká' dahnádes'isíí át'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? níí lé'e Bik'ehgo'ihí'nañ: hayúsha' hanasógo áíná'? 50 Aisha' shiganíí doo dawa bee ashlaa da lé'e? 51 Doo nohwee daagondlii dahi, nohwíí lá'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaanoł'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinołsini da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhi'go ádaanoł'ee, daanohwitaa n'íí ánádaat'ijil n'íí k'ehgo nohwíí aldó' ánádaalt'ijil. 52 Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nht'éégo Ánat'ijilíí yígháhíí dabí'ítsená' yaa nadaagolni'íí nadaistseed; áí Nht'éégo Ánat'ijilíí nyee'íí biyi'zhi' ch'ídaasołtjigo daazesołhij: 53 Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi be-goz'aaníí nohwaa daidez'aq ndi doo bikísk'eh ádaanoł'ee da. 54 Nnee dała'adzaahíí Stephen aníihíí daidezts'aqaná' dázhó bíl daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. 55 Áíná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláádíí lá'íí Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo sizijgo yiltsaq, 56 Áíge' gáníí, Yáá ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhñ Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéégo sizijgo hish'ij. 57 Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkij. 58 Kih gozníí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíí bidiyagé nnee aníí nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayiheznil. 59 Stephen t'ah nyída'ilne'ná' gáníigo oskaqad, Jesus sheBik'ehñ, shiyi'siziiníí nádnné'. 60 Hayaa adzaago nawode gánniid, SheBik'ehñ, díí nchq'ihíí dákoh bik'izhi' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsaq.

8

1 Stephen daabizilheehíí Saul da'áígee bíl dávik'eh lé'e. Áíge' godeyaago Jesus daayokaqahíí Jerúsalemgee ha'ánátséhíí biniidaagonł'éégo inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa iltanáhosaaqo Judéayú lá'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhá da'akú naháztaq lé'e. 2 Nnee daagodnołsini Stephen dát'eego yaa daachagná' ledaistij. 3 Áíná' Saulhíí Jesus daayokaqahíí dayúweh binaghanakai, gowaqahíí dała'a gon'áqo nantaago, nnee lá'íí isdzané daayiltsoodgo ha'áyilkaad lé'e. 4 Jesus daayokaqahíí iltanáhosaaq n'íí dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. 5 Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' kih goznilgee Christ yaa yil nadaagolni'. 6 Nnee láqago Philip yakti'ihíí daidezts'aqo lá'íí godiyihgo ánágot'ijilíí ye'ánat'ijilíí daayiltsaqo, aníihíí daleł'eego yaa natsídaakeesgo

bídaayésts'aa lé'e. ⁷ Spirits daanch'oi nnee láágo biyi' daagolíí n'íí daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesaa, lá'íí láágo daadi'il n'íí lá'íí doo nadaakai da n'íí nádaabi'dilziih. ⁸ Áík'ehgo áí k'ih goznilgee dázhó kol daagozhóó lé'e. ⁹ Áí k'ih goznilgee nnee lá' Simon holzéhi dab'íłtsená' nnee Samáriayú daagolíínií daabo'ni'go k'izéyoniki golíí lé'e, nnee ízisgo at'éhi ádil'ijgo: ¹⁰ Án nnee dawa bídaayésts'aa, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, nnee ízisgo ádaat'eehíí ndi gádaaniigo, Díí nnee Bik'ehgo'ihí'nań binawod bił nlii láá. ¹¹ Daabo'ni'go nzaad ogoyaahíí bigha nnee yédaaldzidgo daayidnłsi lé'e. ¹² Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nł'éégo baa na'goni'íí lá'íí Jesus Christ bizhi' daayozhiigo yaa nagolni'go nnee lá'íí isdzané daayosdlaagdgo baptize ádaaszaa. ¹³ Simon dabíí ndi osdlaagdgo baptize ábi'delzaa: áígé' Philip yił dahizh'aazhgo godiyihgo be'ídaagozinií lá'íí ízisgo áná'ol'ihíí yiłtsaago bił diyagot'ee lé'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíínií Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nádaagodn'áá yaat'ídaanzijná' Peter lá'íí John biłgo bich'í' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaad: ¹⁶ (BeBik'ehń Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadń lá' Holy Spirit bee baa godet'aah da lé'e.) ¹⁷ Peter lá'íí John biłgo biká' ndaadelniiigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ¹⁸ Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadezniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aa hii Simon yiłtsaana' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', ¹⁹ Gáníigo, Shíí áldó' díí beshik'ehgo shaa godinot'aah, áík'ehgo dáhayíí biká' ndaadeshniihíí Holy Spirit baa daadit'aah doleeł. ²⁰ Áiná' Peter gábiłnii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' aahiné'íí nahashniih nńzihií bigha nizhaalihíí dábił da'izlii nleeh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nijí doo bik'ehyú at'éé dahíí bigha díí ánáhiit'ihíí doo hwaa ná goz'aa da. ²² Ninch'íí bich'á'yúgo ánné'go onkaah, áík'ehgo nijí biyi'gé' dénch'égo tsidínkeezíí da'izlíné da'ánadolnił. ²³ Nch'og'go ágot'eehíí zhá niyi' begoz'aago ninch'íí k'nest'ł'oo bigosłsłid. ²⁴ Áík'ehgo Simon gádaabiłnii, Áshikdołniihíí doo shich'í' be'ágone' dahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shá honokaaah. ²⁵ Peter lá'íí John biłgo daayo'ij' n'íí yaa nadaagosni', lá'íí Jesus biyati'íí yaa yił nadaagosni'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'í' hadziigo gáyiłnii, Dahńáhgo yagiyú nńáh, Jerúsalemgé' Gázazhi' intínhií bich'í'go, da'izliiyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áígé' nnee Ethiópian eunuch nłni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópians yánant'aahíí yiké'gee sitini, dawahá lán íłni Cándace biyéehíí yebik'ehi, Jerúsalemyú okaahyú naghaagé' ²⁸ T'aaazhi' nádaal'lé'e, bitsinaghái bijad nakihíí yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíí goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyiłnii, Tsinagháihíí alhánégo bich'í' nńáh. ³⁰ Áík'ehgo Philip bich'í' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhiihíí yidezts'aago gáyiłnii, Ya' áí hónzhiihíí bigonłsłí née? ³¹ Ethiópian gáníí, Hago'at'éégo bigonsíni, dahadń shił ch'ígó'aahyúgo zhá go'ij'? Hasiináhgo shit'ahgé' dahndaa, nii. ³² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií díí k'ehgo aníhi yozhíí lé'e, Dibel'ijí zideeyú ch'olqosíí k'ehgo, dagohíí dibel'ijí bizhaazhé biłshéhíí yádngée sitiigo doo hat'íí níí dahíí k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Ádaayágosiyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadńshá' bich'á'gé' daalideshchiinihíí yaa nagolni'? Ni'gosdzán bich'á'gé' bi'ihí'na' nádií'né', niigo. ³⁴ Áígé' nneehń Philip gánábildo'niid, Nánoshkaah, díí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí ániłhíí hadń áihniihíí? Dabíí ádaayalti' née, dagohíí nnee lá' yaa yałti' née? ³⁵ Áík'ehgo da'ái Bek'e'eshchiinií biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus yaa yił nagolni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'í' dahch'idikaigo nneehń gáníí, Kú tú lá' laa; hat'íí bigha doo baptize áshi'dilne' da doleeł? ³⁷ Philip gáníí, Nijí dawa bee ondlaayúgo ágáni'dilne'. Nneehń gábiłnii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliigo hoshdlaa. ³⁸ Tsinaghái nnólghed, niid: áígé' tú yiyi' o'áázhgo Philip nneehń baptize áyíłaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihí'nań biSpirithíí dagoshch'í' Philip

onábíltíí: n̄nee Ethiópián n̄l̄ni doo hwaa nábiltsáa da, ndi bil gozhóogo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsáa: áigé' k̄ih nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagoln̄i'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezh̄i' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaq̄ah̄í nagont'og yá hát'íígo la'íi naotseed yo'n̄íigo okaq̄ah yebik'ehi da'tiséyú sitini yaa nyáá, ² Áigee gáyih̄ni, Damáscusgee Jews ha'ánálséh̄í bich'í' naltsoos shá ánlé', áik'ehgo n̄nee la'íi isdzáné hayii Jesus yikisk'eh daahikah̄í la' baa niyááyúgo lídaasht'óogo Jerúsalemyú shinaghadokah. ³ Áigé' Saul Damáscus golzeeh̄í bit'ahyú higaal̄go, dah̄iko yaaká'gé' bich'í' nke'idindláád l̄é'e: ⁴ Áigee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'aq̄ l̄é'e, gán̄íigo, Saul, Saul, hat'íi laq̄ bigh̄a shiniigonk't'éégo áshin̄ks̄i? ⁵ Saul gán̄íi, Hadn̄ ánt'íi, shiNant'a'? Áigé' nohweBik'eh̄n gábih̄ni, Shiniigonk't'éégo áshin̄ks̄inih̄í shúí ásh̄t'íi, Jesus honszéhi: ts̄id̄ik'iih̄í bee n̄its'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aq̄zh̄i' h́on̄talyúgo dayúweh dání ídida'n̄h̄i'. ⁶ Saul bil díyagot'eego dit̄id̄go gán̄íi, SheBik'eh̄n, hat'íi áshl̄éhgo hánt'íi? Jesus gábih̄ni, Nádn̄dáhgo k̄ih goznilyú n̄n̄áh, ákú hat'íi ánléh̄í baa nił na'goni' ndi at'éé. ⁷ N̄nee yil hikah n'íi doo hadaadzi dago naz̄j̄n̄á' yati' daidits'ag ndi doo hadn̄ daayo'íi da l̄é'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bin̄áá ilch'á'ágolaa ndi doo go'íi da l̄é'e: áik'ehgo bigan daach'ot̄a'go Damáscusyú odaach'izl̄oqz. ⁹ Doo go'íi dago taagi be'isk̄aa, dáshin̄á' la'íi dádíbá'. ¹⁰ Damáscusgee n̄nee Jesus yokaq̄ah̄n Ananías holzéhi gol̄íi l̄é'e; án Jesus bil ch'í'nah ágól̄aago, Ananías, bil̄ni. Ananías gán̄íi, Kú sídáá, sheBik'eh̄n. ¹¹ Jesus gábih̄ni, Nádn̄dáhgo k̄ih bigizhyú itín Ts'ígodezd̄oh golzeegee n̄n̄áh, áigee n̄nee Saul holzéhi, Tár̄susgé' gól̄ni, Judas gol̄íige biká na'ín̄lkid: áigee án okaq̄ah laq̄. ¹² Áigee n̄nee Ananías holzéhi ha'ayáago, go'íi nádleeh doleeh̄í bigh̄a ndel̄niigo Saul bil ch'í'nah ágol̄zaa l̄é'e. ¹³ Ananías gábih̄ni, SheBik'eh̄n, án n̄neeh̄n Jerúsalemgee n̄nee daanokaq̄ah̄í nyeego yiniidaagodezlaah̄í baat'íns̄i ni': ¹⁴ K'adíi án kú hígháhgo hayii nizhi'íi yeda'okaq̄ah̄í lídaikt'o'go baa godet'aq̄ l̄é'e, okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábih̄ni, Ti'i: án ich'á'n̄ítini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanlii dah̄íi, ízigo nadaant'aah̄í, la'íi Israel hat'íi shizhi'íi yidaagols̄i áiléh doleel̄go: ¹⁶ Shíi shigh̄a hago'at'éégo biniidaagonk't'éé doleeh̄í baa bil ch'í'nah ágoshl̄é'. ¹⁷ Áik'ehgo Ananías dahiyaago k̄ih yune' ha'ayáá; Saul yiká' ndel̄niiná' gán̄íi, Shik'is̄n̄, Saul, Jesus nohweBik'eh̄n, itínyú yushd̄é' h̄in̄áálná' nich'í' ch'í'nah ádelzaah̄n, gon'íi nádleeh doleel̄go, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bin̄áá biká' siltsooz sil̄i l̄é'e n'íi yó'ózhóodgo go'íi násdl̄íi. Áigé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áigé' iyaq̄ago nalwod nasdl̄íi. Damáscusgee Jesus daayokaq̄ah̄í yil naháztaq̄ago da'kwíish̄i behisk̄aa. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánálséh̄n nagozn̄il yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' nlii, niigo yaa nagoln̄i'. ²¹ N̄nee daabidezts'aq̄'íi dawa bil díyadaagot'eego gádaani, Díns̄h̄a' n̄neeh̄n Jerúsalemgee n̄nee Jesus bizhi' daayozh̄íigo da'okaq̄ah̄í naistseedn̄ át'íi; ái bigh̄a kú nyáá ni', lídaikt'o'go okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yil dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh n̄dzilgo yaht'ígo Jesus da'an̄ii Christ nlii láq̄, niigo Jews Damáscusgee daagol̄ín̄í doo bich'í' hanádaasdzi dago áyíílaa. ²³ L̄áq̄ago hiskaaníi bikédé'go Jews daanliin̄í Saul daizil̄heego ndaagoshch̄i: ²⁴ Áiná' ndaagoshchiin̄í Saul yigols̄iid ni': daabizil̄hee hádaat'íigo daj̄i biigha, dat'é' biigha k̄ih gozn̄ilíi bin̄aayú l̄eda'dilt'íh̄gee dáada'dit̄h̄í nzhógo yin̄ádaadéz'íi; ²⁵ Áiná' Jesus daayokaq̄ah̄í t'é'yú l̄eda'dilt'íh̄í bitis yuyaa gódah ch'í'idaabileeh, táts'aa yi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemyú nyááná' Jesus daayokaq̄ah̄í yedigh̄áh hát'íi ndi bédaaldzid l̄é'e, da'an̄ii Jesus yokaq̄ah̄n sil̄i ndi doo daabodlaq̄ dah̄íi bigh̄a. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidilt̄iigo nadaal'a'á yaa yil n'áázhgo gán̄íigo yaa nagoln̄i', Díñ n̄neeh̄n higaalyú Jesus yo'íigo bich'í' yaht'í' ni', la'íi Damáscusgee doo biini' h̄ah dago Jesus yá siz̄iigo yaa yaht'í' ni'. ²⁸ Áigé' Jerúsalemyú da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áigee doo biini' h̄ah dago

Jesus yá siziigo yaa yahti', Jews daanliiníí Greek biyati' yee yádaakti'íí yich'í' yahti'go yił lahadaadit'áhná' daabizilhee hádaat'íí lẹ'e. ³⁰ Áí odlá' bee ilk'ííyú yídaagoksíídná' Caesaréayú yił hikai, áígé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áík'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánálséhíí Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíníí bíł nkenádaagodez'aqgo hadag bá nádaagodeyaa lẹ'e, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daidnłsigo dayúweh bá daagowáhgo, la'íí Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó ląá silíí. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahíí Lýdda golzeeyú daagolíníí alđó' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ilhíí bighą sitíigo tsebíí legodzaahi. ³⁴ Peter gáyilnii, Enéas, Jesus Christ nánilzihi: nádndáhgo nitsesk'eh ilch'í' nándle'. Áígé' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áík'ehgo Lýddagee daagolíníí la'íí Sárongee daagolíníí daayiltsaągo Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áígé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqahń gólíí, Tábita holzéhi. Tábita golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nł'éeego at'éhi, tédaat'iyéhíí yich'oníhi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsą, áígé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kłh dahnágost'aą yune' ndaistíí lẹ'e. ³⁸ Lýdda golzeehíí Jóppa dábit'ahyú goz'aą, áík'ehgo Jesus daayokaqahíí Peter akú naghaago yaat'ídaanzíigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú nńáh, daabilniigo. ³⁹ Áígé' Peter dagoshch'í' yił onákaigo ik'éhéyú kłh dahnágost'aąyú yił okai. Ákone' itsaahíí Peter yit'ahgé' daachago nazíí, íicho la'íí diyagé Dórcas t'ah hınaaná' áyíılaa n'íí dahdaayiníígo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'inołkáh yilnńiidgo, ch'ékainá' Peter hishzhizhgo oskaą; áígé' its'í siné'zhí' déz'íídná' gáníí, Tábita, nádndáh. Áík'ehgo ch'írgalho Peter yiltsaąaná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilniigo náidnłqos; áígé' Jesus daayokaqahíí la'íí itsaa daanliiníí dawa yushdé' daayilnńiidgo gádaabilnii, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdaadgo láníhi Jesus daayosdlaą. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yildzehń yił sikeego doo alch'ídé hiskaą da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nłini, gólíí lẹ'e. ² Án nneehń godnłsini, la'íí yił naháztaaníí bíłgo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnłsı lẹ'e, tédaat'iyéhíí yich'í' odaagohijáhi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aągé' hayaazhı' taagi łedihikeezyúshı Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bíł ch'í'nah ádelzaa, áí baa nyáągo, Cornélius, bilnńiid. ⁴ Yinel'íídná' tsídolyizgo gáníí, Hat'íí ląáhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhíí bich'í' hadziigo gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ni'okaqahíí la'íí niłgoch'oba'íí bíł nelá'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadnł'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yił nánókáh: ⁶ Simon ikágé yildzehń yił sikee, bigową túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'aą: hago áńne' shıhíí yaa nił nagolnı'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'í' yahti' n'íí da'aazhı' ásdíídná' Cornélius binal'a'á naki yich'í' ánniid, siláada godnłsinihi dawahn nail'a'ihı alđó'; ⁸ Áík'ehgo bíł ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yił nadaagolnı'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áígé' hiskaą hik'e odais'a' n'íí kłh goznłlí yich'í' alhánégo hikahná' ha'iz'aązhı' godeyaayú Peter kłh biká'yú okaqah lẹ'e. ¹⁰ Dázhó shiná' silíigo dahat'íhıta hoshąą nzı: áiná' áda'ilne'ná' nt'éeego bíł ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'í' ilch'á' ágodzaago yiltsaą, hat'íıshı ligaihi bich'í' bíł nkegonyáá, nadik'a' ligaihi k'a'at'éhi, díjgé' daayotą'go ni'zhı' yił nkedaistsooz: ¹² Áí biká'gee ba' ıłtah at'éhi, dzilká'yú daagolını, ch'osh la'íí dló' nadaakaigo yiltsaą. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'aą gáníigo, Peter, nádndáh; la' naltseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníí, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahidaągo nohwá goz'aą dahıí doo hwaa hishaą da. ¹⁵ Yati'íí náyidezts'aą gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nł'éeego áyíılaahıí doo da'izlíné bilnńii bik'eh da. ¹⁶ Díí k'ehgo taadn da'ilké'go bich'í' ágodzaa: áígé' nadik'a' ligaihıí yaaká'yú bíł onágodzaa. ¹⁷ Peter, shıł ch'í'nah ágolzaahıí hagoshá' ágot'eego shich'í' ágot'ííđ, nzıná' nnee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon

hayú gólíí? daaniigo na'ódaadilkidgo ch'ítinyú nazi. ¹⁸ Ya' Simon, Peter áldó' bizhi'ín kú sidaa née? daaniigo na'ónádaadilkid. ¹⁹ Peter bich'í' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábiñii, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'innáh. Bił nádńkáh, doo t'ąazhí' nt'éégo da: shíí kú odaasil'á'i at'éé. ²¹ Áík'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íí yich'í' gódah ch'ínyáágo gádaayihñii, Nnee bíka daanołtaahíí shíí ásht'íí. Hat'íí bighą kú nołkai? ²² Gádaabiñii, Cornélius, siláada dałan gonenadín yinánt'a' nłini, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsini, Jews dawa nłt'éégo baa yádaakt'i, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'í' hadziigo níká idol'áa niigo, bigowayú nńáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áík'ehgo Peter, Ha'alkáh, yihñiid, áigé' da'akú bedaiskaą. Iskaą hik'e Peter yil onákai, la'íí la' odlą' bee ilk'isyú daanliiní Jóppagé'hi áldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaągee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'íiyú la'íí daabit'ekéhií dała'áyíılaago biba' naháztaą. ²⁵ Peter t'ah bich'í' higaalna' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokąąh nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnłozgo, Hizji: shíí áldó' dáni k'ehgo nnee nshłni ánsht'ee, biñii. ²⁷ Iłch'í' yałt'igo ha'a'áazh, áigee ląągo biba' dała'ách'ít'éégo yiltsąą. ²⁸ Peter gádaayihñii, Nnee Jew nłini nnee lahgo hadaazt'í'í yil na'aashgo, dagohíí yich'í' onadángo doo bee bá goz'ąą da nohwíí bídaagonłs; ndi shíí Bik'ehgo'ihí'nań gáshihñiigo shil ch'í'nah áyíılaa, Nnee da'izlii ádaat'ee, dagohíí dénch'ogó ádaat'ee, doo daabiñni da. ²⁹ Ái bighą shiká odaasoł'a'ná' doo t'ąazhí' ánsht'eego da, dagoshch'í' niyáá: k'adíí nanohwídishkid, hat'íí bighą shiká odaasoł'a' ląą? ³⁰ Cornélius gábiñii, Dí'í hiskaąná' dákogee in'áazhí' dáshiná' oshkaąh ni'; áigé' ha'iz'ąagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaąh nt'éégo nnee bidiyagé bich'á'idindładi shich'í' sizji ni', ³¹ Gáshihñiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nań ni'okąąhíí yidezts'ąą, la'íí tédaat'iyéhií baa ch'onba'íí yee nínálniih. ³² Áík'ehgo nnee Jóppla golzeeyú daadnł'áago Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; Simon, ikágé yildzehń, yil sikee, bigową túnteel sikaaní bit'ahyú goz'ąą: án nyáago nich'í' yałt'í' doleel. ³³ Ái bighą dagoshch'í' níká o'íl'aad ni'; nłt'éégo ándzaago nyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee, Bik'ehgo'ihí'nań hago'at'éégo nángon'ąą shłhíí dawa daadnts'ihíí bighą. ³⁴ Peter yałt'í' nkegonyaago gánñiid, Bik'ehgo'ihí'nań nnee dałekt'eego yaa natsekees bígosłsjiid: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í daant'ijee da hadń Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiní la'íí nłt'éégo at'éehíí Bik'ehgo'ihí'nań bił dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' Israel hat'í' bich'í' bił o'ol'a'íí bídaagonłs, Jesus Christ binkáayú nkegohen'ąągo yá'iti': (án dawahá yebik'ehń nłji:) ³⁷ Da'ái yati'íí John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yałt'í'í bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonłs dishñii; ³⁸ Bik'ehgo'ihí'nań Jesus Názařeth golzeegé' gólini, Holy Spirit la'íí binawodíí bee baa godin'ąągo its'áyinkłji: áigé' nłt'éégo ánát'ijigo ánadaal lé'e, la'íí ch'iidn yisná ádaabiłsini n'íí nádaizih; Bik'ehgo'ihí'nań yihłihíí bighą. ³⁹ Jews daabini'yú la'íí Jerúsalemyú dawa ye'ánát'ijhíí nohwíí nohwináal ánagot'ij; án tsj'ılma'áhi yídaayiheskałgo daizes-hji: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jji hileehgo Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'ná' ch'í'nah hit'ijgo ábíılaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'í' da, áiná' nohwíí daahihiltséh doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohwihezñilíí nohwich'í' Jesus daztsąagé' naadiidzaahíí bikédé'go bił da'iidąą n'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ch'í'nah hit'ijgo ábíılaa. ⁴² Jesus gánohwiñiigo nohwá ndaagoz'ąą, Yati' baa gozhóni nnee baa bił nadaagołni', la'íí bich'í' gáshikdołniih, Daahinaahíí la'íí nanezna'íí yaa Yakt'í' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań haiyikłji. ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidi n'íí dawa án yaa nadaagołni'go gádaanniid, Án bizhi'íí bee dahadń bodłąago ba'ohíhń binch'ogó da'izlíné doleel. ⁴⁴ Peter t'ah díí yaa yałt'í'go hayíí daidezts'aaní dawa Holy Spirit bee baa daagodest'ąą. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíí bitahgé' Jesus daayodlaaní Peter yil hikaihíí bił díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanłini da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'ąąhíí bighą. ⁴⁶ Holy Spirit-híí

yati' la'i yee yádaakti'go ádaabiłsigo la'íi, Bik'ehgo'ihinań bich'i' ahédaandzi, daaniigo daidezts'aą. Áik'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadń dıi nnee dánohwıi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aanıi doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolńiil, niigo yee yágon'aą. Áige' gádaabiłnii, Da'kwıi hiskaązhi' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'a la'íi Jesus bee ilk'ıyú daanliini Judéayú daagolıni, doo Jews daanlii dahıi Bik'ehgo'ihinań biyati' áldó' nádaagodn'aągo yaat'ıdaanzı. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhiné daanliini doo bił daabik'eh dago ³ Gádaabiłnii, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bił da'inaa ląą. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éego ánadaagot'ıłıi ilké' nyinilgo yaa yił nadaagolni' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Jóppa golzeeyú sídaągo oshkaąhgo shıł ch'ı'nah ágolneh nkegonyaa: Hat'ıshı ligaihi shich'i' bił nkegonyaa, nadik'a' ligaihi diige' daayota'go shich'i' yił nkedaistsoozgo hiłtsaą: ⁶ Da'as'ah nel'ıidgo áı biká'gee ba' ıłtah at'éhi, dziłká'yú daagolıni, ch'osh la'ıi dló' nadaakaigo hiłtsaą. ⁷ Yati' desiits'aą gáníigo, Peter, nádndáh, naktseedgo nnáa. ⁸ Áiná' gádéniid, SheBik'ehń, doodah, da'izlıné dagohıi doo daahiidaągo nohwá goz'aą dahıi doo hwaa ızaashné'i at'éé da. ⁹ Yati'ıi yaaká'gé' gánashido'niid, Bik'ehgo'ihinań nht'éego áyılıahıi doo da'izlıné biłnii bik'eh da, nii. ¹⁰ Dıi k'ehgo taadn da'ıłké'go shich'i' ágodzaa: áige' nadik'a' ligaihi yaaká'yú bił onágodzaa. ¹¹ Áige' dagoshch'i' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'i' hil'aad ląáhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshıłniiid, Ákú bił nádńkáh, doo t'aązhi' nt'éego da. Odlą' bee ilk'ısyú daanliini gostán áldó' biłonáhiikai, áige nkaigo nnehiı bigową yune' ha'áhiikai: ¹³ Áik'ehgo nohwıł nagosni' hago'at'éego bigową yune' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a yaaká'gé'hi sizıigo yiłtsaągo gábiłniiid, Nnee la' Jóppa golzeeyú daadn'áa, Simon, da'án Peter holzéhi, yił nánókáh; ¹⁴ Án ni la'ıi bił nahántaanıi biłgo yati' bee hasdádołkahıi yaa nił nagodolnih. ¹⁵ Áik'ehgo bich'i' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'aą, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'aą n'ıi k'ehgo. ¹⁶ Jesus ániı n'ıi, John tú zhá yee baptize ádaayızlaa; ndi nohwıi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolńiil, nohwıłnii n'ıi bénashniih. ¹⁷ NohweBik'ehń Jesus Christ daahosiidląądná' Bik'ehgo'ihinań Holy Spirit nohwaa daizné'ıi bıi áldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shıi doo hat'ıi bee inshıi dago, doo doodah dishnii da ni'. ¹⁸ Áı daidezts'aąná' doo hat'ıi ndaado'nii da, áiná' Bik'ehgo'ihinań ya'ahédaanzıgo gádaanii, Áik'ehgo nnee doo Jews daanlii dahıi áldó' bincho'ıi yich'a'zhi' ádaasdaayúgo ihinaa doo ngonel'aą dahıi Bik'ehgo'ihinań baidin'aą. ¹⁹ Stephen zesdihiı bikédé'go Jesus daayokaąhıi biniidaagodeszaahıi bighą ilch'a'yú oheskaihiı, la' Pheníce golzeezhi', la'ıi Kýprus golzeezhi', la'ıi Antioch golzeezhi' oheskai, dá Jews daanliini zhá Bik'ehgo'ihinań biyati' yee yich'i' yádaakti'go. ²⁰ La'ıi nnee Kýprus golzeegé' la'ıi Cyréne golzeegé' daagolıni Antioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'ıi yich'i' yádaakti', Jesus nohweBik'ehń yaa yił nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihinań yił daanliigo nnee ląągo da'osdlaągo Bik'ehgo'ihinań yich'i' dahaskai. ²² Jesus daayokaąhıi Jerúsalemgee ha'ánálséhiı áı yaat'ıdaanzıgo Bárnabas Antiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'ıi ye'ánát'ıłıi yiłtsaągo bił gozhóó lé'e, Nohwi'odlą' ndzilgo bee nasokıigo nohweBik'ehń doo bich'a'zhi' ánadaahołne' da, daayıniigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasń nnee nht'éhi nlii, Holy Spirit ye'at'éhi, la'ıi bi'odlą' ndzili: áik'ehgo nnee ląągo Bik'ehgo'ihinań daayosdlaą. ²⁵ Áige' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yıka ntaayú óyáa: ²⁶ Ákú yaa nyáągo Antiochyú yił nat'áázh. Áige Jesus daayokaąhıi yił ha'ánálséhgo dał'a'á legodzaa, áik'ehgo nnee ląągo yił ch'ıdaagoz'aą. Antiochgee Jesus daayokaąhıi da'ıłtsé inashood

daahosze'. 27 Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí Jerúsalemgé' Ántiochzhí' hikai. 28 Ái ła' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyik'ti'go, Ni'godszań dahot'éhé shiná' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'án nlińná' díí be-golzaa. 29 Ínashood daantíígee dayídaanel'aagee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolíníí bich'odaahi'nii daanzígo biini' łaadaizlaa: 30 Gádaadzaago Bárnabas ła'íí Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziiníí yich'í' odaizné'.

12

1 Ái benagowaaná' Hérod nant'án nliigo ínashood ła' yiniidaagonłsi nkegonyaa. 2 Áń bik'ehgo James, John bik'isn, bésh be'idilłkishé bee zesdi. 3 Ái Jews daanliiníí bił dádaabik'ehgo yígolsiđná', Peter łađó' ha'alt'e'go yee nagoshchii lé'e. (Bán benil-zoolé da'adıhgo bán alzaahi daach'iyaańá' díí be'ánagot'iłł.) 4 Áik'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayilłsoodgo ha'ádaist'e', áigé' siláada di'go sińili bińadaadéz'iigo baa neltii; Bitis-hagowáh bee biná'godiníhgo bikédé'go nnee bińaál ch'ínadishteel nziigo. 5 Peter ha'ána'ilka' yune' ásitiińá' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ínashood ha'ánałséhíí dá bá da'okaah nt'éé lé'e. 6 Iskaa hik'e Hérod Peter ch'ínadishteel nzi lago, ndi da'ái bitlé' bésh hish-bizhíí naki bee hibi'dest'ooogo siláada naki bigizhyú alhosh: siláada ła'ihíí dáádítłhgee yinádaadéz'i lé'e. 7 Dahiko Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitii yune' ididezdlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, biłniiid. Bésh hishbizhíí bigan bee lełł'ó n'íí nanehesdee. 8 Áigé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gánałbiłdo'niiid, Nidiyáge' ánagodle'go áde'itł'ó, ła'íí nikee na'astł'óné bee ná'ńl'éés: áik'ehgo ágáđzaa. Áigé' gánałbiłdo'niiid, Ika' ninasti'íí ídinánłtihgo shiké' ńńáh. 9 Áigé' ch'ínyáago yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ánát'iłłí da'anii bich'í' ánát'iłłí doo yígolsi da; áina' daazhógo shił ch'í'nah ágodzaa nzi lé'e. 10 Siláada yinádéz'iiníí ilłséhíí ła'íí iké'geehíí yitis ch'ín'áazhná' kih goznilíí bich'í'zhí'go bésh dáádítłhi yaa n'áazh; ái dabinik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áazhgo kih bigizhyú itin yune' o'áazh; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nań bi-nal'a'á bich'á' onáđzaa. 11 Peter dabii ídinágołziđgo gániiid, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á shich'í' yił'aadgo, Hérod bíla'łł'áhgé' ła'íí Jews daanliiníí hago áshidilłne'go ndaayohí n'íí yich'á' ch'íshinłtihgo bigosilłiđ. 12 Díí yígolsiđná' John, da'án Mark holzéhi, bima Mary bigowayú óyáá; áigee ła'ágo dała'adzaago da'okaah lé'e. 13 Peter ch'í'itinyú dáádítłhií ńyinests'iigo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítłhyú ńyáá. 14 Peter bizhiihíí yígolsiđgo dá doo yá ch'í'itinhé bił gozhóogo ha'ánałwodgo, Peter dáádítłhgee sizii, niigo nnee ákone' naháztaaníí yił nadaagosni'. 15 Niini' áđih née! daabiłniiid. Áina' dayúweh ágánií. Gánađabiłdo'niiid, Bináđidzohíí zhá benagowaa. 16 Áina' Peter dayúweh dáádítłhi ńyinłts'i: áigé' bá ch'ída'iztaago daabiłtsaańá' bił diyadaagot'ee lé'e. 17 Dant'éhe naháztaa doleelłhií bigħ nabída'igizh, áigé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań ha'ána'ilka'gé' ch'íbinłtiiníí yaa nagosni'. Áigé' gániiid, Díí ágodzaahíí James ła'íí odlá' bee nohwik'íyú baa bił nadaagołni'. Áigé' dahnyaago łahyúgo onanáđzaa. 18 Hayilkaa hik'e siláada bitahyú ch'inií hadndláád, Peter hago adzaa, daaniigo. 19 Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áik'ehgo siláada yinádaadéz'i n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'aq. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáágo da'áigee sidaa lé'e. 20 Hérod, Tyre ła'íí Sídongee nnee daagolíníí yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yánał'a'á, t'eké' ádaisdlaago dałaházhí' dała'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áq le', daaniigo yich'í' yádaakti', nant'án bini' bich'á'gé' zhá da'iyaałhií bigħ. 21 Áik'ehgo ch'ídaagoz'aaníí bijii Hérod nant'án k'ehgo ik'e'idlaago nant'án dahs-daa n'gee dahnezdaago nnee hikaihíí nł'éégo yich'í' yałti'. 22 Áik'ehgo nneehíí, Díí bich'í' da'ch'okaahń bizhiihíí ánií, doo nnee da! daaniigo ndaadilłghaazh. 23 Hérod, Bik'ehgo'ihí'nań zhá daach'idnłsini at'éé, doo nii dahíí bigħ dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhí' áyíłlaa: áigé' ch'osh bitsi daiyaago bizes-hii. 24 Áina'

Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi dayúweh didezdaadgo nchaa silji. ²⁵ Bárnabas la'íi Saul biłgo, bigha daades'a' n'íi qal ádaizlaaná' Jerúsalemgé' John, da'án Mark holzéhi, yił nakai.

13

¹ Antiochgee inashood ha'ánálséhíi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi la'íi ilch'idaago'aahíi, ái Bárnabas la'íi Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yił daahina'n, la'íi Saul itah ha'ánákah lé'e. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahná' Holy Spirit gábiñii, Bárnabas la'íi Saul shá nada'iziidgo bich'i'í' ádeñiid n'íi shá its'ánole. ³ Áik'ehgo dáshiná' nada'oskaqadná' Bárnabas la'íi Saul yiká' ndaadesñii, áigé' odais'a'. ⁴ Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Selúciayú n'áázh; áigé' Cýprusyú bił oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánálséh nagoz'aa yune' Bik'ehgo'ihinañ biyati' yaa yádaakti': John bich'odaani lé'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áigee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nlíni, bena'ich'aahíi iltah at'éégo áná'ol'ijhi, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziid ádil'inihi, Paul la'íi Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ Án nnee góyáni, nant'án nlíni, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; án Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi yidits'ih hát'ijhi bigha Bárnabas la'íi Saul yiká'ii'a'. ⁸ Áiná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíi bena'ich'aahíi iltah at'éégo áná'ol'ijhi golzeegego ágolzee) nant'án dánko odlaa hileeh nzihíi bigha Bárnabas la'íi Saul yidázhzi' yakti' lé'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyikti'go da'as'ah yineł'ii, ¹⁰ Áigé' gáyihii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'ini, dawahn nnee bich'i'í' nach'áhi, dawahn ncho'go ánt'éhi, nht'éégo ágot'eehíi dawa doo nił nzhoo dahi, Bik'ehgo'ihinañ bich'i'í' ts'ígodesdoh itinhíi digizgo ánkini, doo dayúweh ágánt'ii da le'. ¹¹ K'adíi Bik'ehgo'ihinañ nich'i'í' ná'diziidgo dé't'ihézhí' nináá ágodihgo ch'ígona'ái doo hí'ii da nleeh. Dagoshch'i'í' biná'oh golbaa gozlii, áigé' godilhił bik'egonyáá; áik'ehgo hadn bidiloosn yika nantaa nágodiidzaa. ¹² Áigé' nant'án ánágot'ijhi yo'ijina', Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íi baa yił díyagot'eego osdlaad. ¹³ Paul yił nakaihił biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíi biyi' Pérga golzeezhí' hikai: áigé' John bich'á' Jerúsalemyú onádzaa. ¹⁴ Áigé' Pérgagé' yúweh ni' Pisidia golzeehíi biyi' Antioch golzeeeyú onanákaai, Jews daagodnksinił bijii ha'ánálséh goz'aa yune' ha'ákaiyé' dahdinezbih. ¹⁵ Begoz'aanii la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi biyati' daayozhiihíi bikédé'go Jews ha'ánálséhíi binadaant'a' bich'i'í' oda'is'a' gádaaniigo, Nnee daanołini, shik'íiyú, yati' la' nnee bich'i'í' bidag yádaakti' lé'eyúgo dák'ad ágádaadoñiih. ¹⁶ Áik'ehgo Paul hizí'go na'ígizhná' gánii, Israel hat'i'i daanołini, Bik'ehgo'ihinañ daadinołsini, ídaayesóts'aa. ¹⁷ Díi Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahn daanohwitaa n'íi hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagolii n'ná' nnee ízigo ádaat'eego áyílaa ni', la'íi binawod bee ni' Egyptgé' ch'inił ni'. ¹⁸ Déncho'go ádaat'ee ndi yinádéz'iiigo da'izliiyú dizdinhíi hagee bił legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gots'idýú hat'i'i doo hat'íi dago áyílaaná' bini' n'íi Israel hat'i'i dała'á daantiiígee bíyéé doleełii bebigozihíi yá áyílaago ni' yá ilk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihíi bánadaant'aago bá ágólaa, díidn gonenađnyú ashladin legodzaayú shi, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' ízigo nant'án daayokeed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'i'íi nlíni, Bik'ehgo'ihinañ baa destiiigo bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Án k'ihzhí' nnáinłtjiná' David nant'án ánálzaa; án díi k'ehgo ániigo yaa nagolni', David, Jesse biye'híi shił dábik'ehyú at'éehíi la'íi dáhasht'iiyú ánat'ijhił bigosíłsijd. ²³ Díi nnee bich'á'gé' hadaahishchinihíi bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ ngon'áanii k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iinihił bá yiktii, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwincho'íi bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'i'íi dawa yich'i'í' yakti' lé'e. ²⁵ John binasdziid k'ad qal áile'ná' gánii, Hadn at'ii daashidoñiih? Shił doo án áshł'ii da. Ndi shikédé'go higháhihíi biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítił da.

26 Nnee daanołini, shik'íyú, Abraham hat'i'i daanołini, ła'íi nohwitahgé' Bik'ehgo'ihinań daadinołsini, hasdách'ikáhíi baa na'goni'íi nohwíi nohwich'í' alzaa. 27 Jerúsalemyú daagolíníi binadaant'a' dábilgo Jesus doo yinádaagolzi da, ła'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íi, godilziníi bijji dawahn náhójii n'íi doo bił ídaagozi dahíi bigha ádaanii n'íi begolzaa, da'itsaahíi bee bá ndaagoz'aago. 28 Hat'íi bigha daayizilhéehíi doo yídaagolzi da, ndi Pílate nádaayokaqah, zihéé daayilniigo. 29 Bek'e'eshchiiníi aqł begolzaaná' tsi'ina'áhi biká'gé' godah ch'ínadaiztijiigo, tsébi'i'án yune' ikh'i'ndaiztiji. 30 Ndi daztsaagé' Bik'ehgo'ihinań nábihil'na': 31 Áigé' ła'ágo iskaago hayíi Gálileegé' Jerúsalemzhi' yil hikaihíi yich'í' ch'í'nah ánádil'ji lé'e, aí k'adyúgo binaál ánagot'jidi nnee yil nadaagolni'. 32 Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolni', bich'á'gé' hadaaknelt'aanii Bik'ehgo'ihinań bángon'áa n'íi k'ehgo, 33 Jesus nábi'dihil'na'íi, nohwíi bichagháshé daandliiníi nohwá ye'ílaa; psalm nakigee aldó' biyi' gáníigo k'e'eshchi, ShiYe' níji, díi jji'gé' nitaa sílji. 34 Doo dilzdiz nanádleeł dago daztsaagé' náyihil'na'íi yaa nagolni'go gáníi, Da'aniigo David bángoni'áanii nohwíi nohwaa nshné'. 35 Psalm ła'íi aldó' biyi' gánádi'nii, Dilzini Nlíni níyéehíi dilzdizíi doo bee bángon'áah da. 36 Davidhíi naghaa n'ná' habinoł'jii bá Bik'ehgo'ihinań yigha bin'a'íi aqł áyílaahíi bikédé'go, David daztsaago bik'íi n'íi le'sinilíi bitahyú nbi'deltji lé'e, áik'ehgo nłdzid; 37 Ndi Bik'ehgo'ihinań nábihil'na'íi doo nłdzid da. 38 Ái bigha nnee daanołini, shik'íyú, bídaagonolzi le', díi nneehń baa nohwil nagolni', binkááyú dénch'ogó ádaanoł'ee n'íi nzhooníi bee nohwaa nágodit'aahíi bigha: 39 Hayíi án yodlaahń dawahá biyi'gé' nł'éégo ch'íbilteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkólteehi at'éé da. 40 Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íi doo bee nohwich'í' ágonéh da doleelhi bigha baa daagonolzaa; 41 Saq, aadaadlohi daanołini, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadoleel: nohwíi yokkaahíi biyi' hat'íhíta ashle', aí ashle'íi ła' nohwil nagolni'yúgo ndi doo daaholđlaq da. 42 Jews daanliiníi ch'ínákainá' doo Jews daanlii dahíi, Iké'gee godilziníi bijji da'áik'ehgo nohwil nanádaagodołnih, daabilniigo nádaabokaqah. 43 Áik'ehgo dała'ách'it'éehíi aqł tanách'osaqaná' Jews daanlíni ła'íi Jews bi'okaqahíi yedikaihíi daidnłsini ła'ágo Paul ła'íi Bárnabas yiké' dahiskai; aí bich'í' yádaakti' ła'íi, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi dayúweh nł'éégo baa hołkaah, daabilniigo bidag yádaakti'. 44 Áigé' godilzih hik'e kih goznilgee nneehíi dásdozhá dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań biyati' ídaayésts'aayú. 45 Jews daanlíni nnee dała'at'éehíi daayiltsaqaná' dážhó da'olch'jidi lé'e, Paul ániíhíi doo áigee da, daanii ła'íi nch'ogó yaa yádaakti'. 46 Paul ła'íi Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihinań biyati'íi nohwíi iltsé nohwich'í' bee yá'iti'go dávik'eh: ndi daanołwíi k'ihzhí' bídaasoyilgo dahazhi' ihinaahíi doo bik'eh sitji da daanołzi dago, ádándaagosol'aahíi bigha doo Jews daanlii dahíi bich'í'go dahsiikai. 47 Ágáníigo nohweBik'ehń nohwá ngon'áa, Doo Jews daanlii dahíi bá idindláadíi níjiigo hanil'ji, ni'gospzán náhen'áayú nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i ninkááyú hasdákáh doleel. 48 Doo Jews daanlii dahíi díi daidezts'aqaná' bił daagozhógo Bik'ehgo'ihinań biyati' ya'ahédaanzí lé'e: dahazhi' daahinaa doleelgo nábidihesdlaahíi dawa da'osdlaqad. 49 Bik'ehgo'ihinań biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. 50 Ndi Jews daanlíni isdzané daagodnłsini nł'éégo bídaagozini, ła'íi nnee nant'án daanlíni ákú daagolíníi biini' yá ádaagozlaa, Paul ła'íi Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áik'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. 51 Bikee leezeł yaa daayilháal, doo hádaabich'it'ji dahíi nnee bee bígózihíi bigha, áigé' Icóniumyú onanát'aazh. 52 Hayíi da'osdlaqadíi bijji dawa yee bił daagozhóq, ła'íi Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

1 Icónium golzeegee Paul ła'íi Bárnabas bilgo Jews ha'ánátséh goz'aq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áik'ehgo nnee ła'ágo da'osdlaqad, ła' Jews daanlíni, ła' Greeks daanlíni. 2 Áiná'

Jews doo da'odlaꞗ dahí, doo Jews daanliꞗ dahí yiꞗ daagoshkishgo odla' bee ilk'íyú daanliiní bich'í' nchọ'go natsídaakesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihinań yá yádaakti' lẹ'e, áík'ehgo godiyihgo be'ígózini la'í ízisgo áná'ol'íli Paul la'í Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihinań ánát'íli go biyati' yee bilgoch'oba'í da'anii at'éégo bígózigo áyílaa. ⁴ Áígee nnee daagolíní ilk'ékai; la' Jews daanliiní yiꞗ daagost'íid; la'í Paul la'í Bárnabas yiꞗ daagost'íid. ⁵ Doo Jews daanliꞗ dahí la'í Jews daanliiní bindaant'a' bilgo biní da'dihíh la'í nbída'ime'go ndaagoshchí, ⁶ Áí yídaagost'íidná' Lýstra la'í Dérbe, Lycaónia biyi' kịh nagoznilyú la'í binaayú dahtsídinkí. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilíhi sidaa lẹ'e, dágozlińá' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bine'íli go bi'odla' golíigo nádzihgo bígołs'íid, ¹⁰ Áík'ehgo, Nádnáhgo hizí, bilnii. Nnee di'ín dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'ééhí Paul adzaahí daayiltsaana' Lycaónia biyati'í yee nádaadilghaazhgo gádaanii, Daadinliní nohwich'í' nken'áash, nnee k'ehgo nohwhitahyú ánát'ash. ¹² Bárnabasn Júpiter daayilnii; Paulhí, itisgo yakti'hí bigha Mercúrius daayilnii. ¹³ Kịh gozníli bádngée kịh biyi' Júpiter bich'í' da'ch'okaa'í goz'aꞗ lẹ'e; áígee Júpiter bich'í' okaa' yebik'ehn magashi la'í ch'il hishbizhgo alzaahí ch'é'ítinzhí' la'ádaizlaa, magashihí natseedgo Paul la'í Bárnabas okaa' hgo baa hi'níli nziigo, nnee da'adzaahí binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'a, Paul la'í Bárnabas, díi yaat'ídaanzigo doo bi' daanzhọ dago ák'e nada'ihidziiz nágodidzaago, nnee da'at'ééhí yitah anákeel lẹ'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵ Nnee daano'ini, hat'íi lá' bigha ágádaakt'í? Nohwíi áldó' nohwíi k'ehgo nnee ndlini ant'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhí' ádaame'ná' Bik'ehgo'ihinań hináhi daahokaa' le', án yáá, ni'goszán, túnteel la'í dawa biyi' daagolínihí áyílaahi at'éé: ¹⁶ Án doo ániná' nnee ílah at'éégo hadaazt'íi dabiini'yú nadaakeego áyísi lẹ'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'ígózi doleekíi dawahn nohwich'í' ch'í'nah áyísi, nkt'éégo nohwich'í' at'éé, nanágołt'ihgo la'í ná'nt'ihgo nohwá ágól'si, ch'iyán la'í ilgoyikshóníi bee hwoi daandliigo ánohwísi áldó'. ¹⁸ Áí gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikaa' daanzí n'íi t'aazhí' ádaadzaa, ndi dásdozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlini Antiochgé' la'í Icóniumgé' hikaihí nnee la' yíini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsaa lá' daanzigo kịh goznil bitisyú ch'ídaideshood. ²⁰ Áiná' ínashood binaayú nazíigo, nádiidzaago kịh goznil yune' onanádzaa: áíge' iskaa hik'e Dérbeyú ó'áázh, Bárnabas bilgo. ²¹ Áí kịh goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'go lá'ago da'osdlaꞗdná' Lýstra, Icónium la'í Antioch golzeeyú t'aazhí' onákai, ²² Ínashood nldzilgo ádaile'go, yidag yádaakti'go, Dayúweh da'odlaꞗ le', daayilniigo, la'í, Nyé'i daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliiní itah daahiidleeh, daayilniigo áldó'. ²³ Dáshiná' da'okaa' hgo ínashood ha'ánátséhíi dawago yánazini yá hadaiheznilná' Bik'ehgo'ihinań yada'ohíhíi yaa yidin'á. ²⁴ Pisídia yiyi' ch'ín'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihinań biyati' yee yádaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áíge' Antiochyú t'aazhí' bi' onada'iz'eel, áíge' odaach'is'a' ni', áíge' binasdziidíi qal ládaizlaahíi Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi yee baa daagodest'aꞗ ni'. ²⁷ Ákú nakainá' ínashood da'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíi dawa yaa yiꞗ nadaagolní', la'í doo Jews daanliꞗ dahí odlaꞗgo yá yiꞗ ch'ída'iztaaníi áldó'. ²⁸ Da'áígee ínashood yiꞗ naháztaꞗgo nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeege' hikaigo odla' bee ilk'íyú daanlini yiꞗ ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníi bik'ehgo circumcise ádaano'hi' deszaayúgo zhá hasdálkáh, daaniigo. ² Paul la'í Bárnabas díi yaa yádaakti'go díyat'eego yiꞗ lahada'dit'áh, áík'ehgo Paul la'í Bárnabas, la'ihíi áldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'a la'í ínashood yánazini díi baa nahódaidíkiyú dołkah, daayilniigo hadaiznil. ³ Ínashood ha'ánátséhíi daabides'a'go dahdiikai; doo Jews

daanliji dahii Jesus yich'i' dahaskaihií yaa nadaagolni'go Phenice la'ii Samaria golzeeyú ch'ikai: odlá' bee ik'íyú daanliinií dawa yaa bił daagozhóó. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánátséhíí, nadaal'a'á la'ii ínashood yánazini bílgo yaa hikaihií ba'ahédaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidií dawa yaa yił nadaagolni'. ⁵ Ła' ínashood Phárisees zhinéégo daagot'iinií daahizigó gádaanńiid, Da'anii círcumcise ádaal'ijigo dávik'eh, la'ii Moses yegos'aanii bikísk'eh ádaanoł'eego daan'niigo bándaaagosii'ąą. ⁶ Nadaal'a'á la'ii ínashood yánazini dii yaa yádaakti'hii bighá dała'adzaa. ⁷ Nzaad godeyaago łahada'dit'áhná' Peter hizigó hadzii, Nnee daanołini, shik'íyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'ii, shii shinkááyú doo Jews daanliji dahii daidits'ago Jesus daayodłáą doleełgo Bik'ehgo'ihinań nohwitahgé' hanáshíłtji' ni'. ⁸ Bik'ehgo'ihinań daakojii dawa yigółsini Holy Spirit nohwii nohwaa daadest'aanii k'ehgo bíi alđó' baa daadest'ąągo bił'ijóonii yee yił ch'í'nah áyíłs; ⁹ Nohwii la'ii bíi bílgo dáłekt'eego nohwaa natsekeesgo bi'odłá' bee bijii nł'éégo ánádaisdlaa. ¹⁰ Áik'ehgo hat'ii bighá nohwii la'ii daanołwitaa n'ii ch'éh ádaahiil'ji' n'ii, Jesus daayodłani doo Jews daanliji dahii ładaile'go ádaakt'ijigo Bik'ehgo'ihinań nabídaanołtaa? ¹¹ Jesus Christ nohwe-Bik'ehń dážhó bílgoch'oba'ii bee hasdáhi'ńiłgo bíi alđó' da'áik'ehgo hasdákáhgo dahohiidłáą. ¹² Nnee dała'adzaahii dawa doo hat'ii daahiłts'ag daná' Bárnabas la'ii Saul yídaayést'sąą, hago'at'éégo doo Jews daanliji dahii bitahyú Bik'ehgo'ihinań binkááyú godiyihgo ánagot'ijii la'ii ízigo áná'ol'ijii ánada'ol'ijii n'ii yaa nadaagolni' lé'e. ¹³ Aął hadaasziniá' James hadziigo gánńiid, Nnee daanołini, shik'íyú, shídaayel't'sąą: ¹⁴ Símeon gánii ni', Da'íłtsená' doo Jews daanliji dahii Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee da'okąąhgo hayinił doleełhii bighá yaa nyáá lé'e. ¹⁵ Dáłekt'eego Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'ii yaa nadaagosni'; dii k'ehgo k'e'eshchii ni', ¹⁶ Dii bikédé'go nádishdaalgo David bich'ą'gé' hadaakishchinihií nadaant'ąngo ánadaashdle', kiih ánagoch'idle' łehii k'ehgo; nagohezgo' n'ii dawa nágodisht'ijii, nł'éégo nnágodish'aał: ¹⁷ Nnee la'ihii alđó' Bik'ehgo'ihinań hádaabit'ji' doleełhii bighá, la'ii doo Jews daanliji dahii shizhi' bee daahojiihií alđó', nii nohweBik'ehń, dii dawa ánát'ijii. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinań ni'godzán ágólzaagé' yushde' godezt'i'go binaszidií yigółs; ni'. ¹⁹ Ái bighá shii dii k'ehgo shił dávik'eh, doo Jews daanliji dahii Bik'ehgo'ihinań bich'i' dahnáhikáhií doo hat'ii bighá bich'i' nadaagont'og bik'eh da: ²⁰ Dii zhá bee bich'i' k'eda'ilchii, Beda'okąąhii nastseedgo nadn'ái yaa hi'niil n'ii doo daalsąą da, doo nant'i' nach'ikai da, la'ii dawahá bize'da'ist'oonii la'ii diłihii alđó' doo daalsąą da. ²¹ Doo ániiná'gé' godezt'i'go kiih nagoznilií dawagee hadń Moses yaa nadaagolni'ii gólji, Jews daagodńsinií bijii Jews ha'ánátséh nagoz'ąą yuné' Moses binaltsoos dawahn nádaahojii. ²² Nadaal'a'á, ínashood yánazini, la'ii ínashood ha'ánátséhíí dawa bílgo dabii bitahyú nnee hádaiheznilgo Ántiochyú Paul la'ii Bárnabas yił daides'a'go bił dádaabik'eh; áik'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi la'ii Silas, ínashood bitahyú nnee ádn nazinihií: ²³ Naltsoos dii k'ehgo k'e'eshchiinií yił odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandliini, nadaal'a'á, la'ii ínashood yánazini bílgo, nohwii doo Jews daanołji dahii, Ántiochyú, Síriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanołini, Gozhóó, daanołwih'ni. ²⁴ Doo hadń ágádaabiln'ni da ndi, nohwich'ą'gé' la' yati' yee nanohwinł'ogo, Círcumcise ádaanołwi'dilne', la'ii Jews bich'i' begoz'aanii yikísk'eh ádaanoł'ee, daanołwih'niigo nohwiini' nadaidezgeedii baat'idaanz; ni': ²⁵ Áik'ehgo dała'áhiidzaaná' nnee la' hadaahii'niil, ái Paul la'ii Bárnabas, nohwil daanzhóni, ákú bił nádaadn'aago daanołwigha nohwil dádaabik'eh. ²⁶ Dii nneehii dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' bee daabich'ozhiihií bighá. ²⁷ Áik'ehgo Judas la'ii Silas dii naltsoosii bił daadel'a', dá dii bek'e'eshchiihií k'ehgo dabii nohwil nadaagodolnih. ²⁸ Holy Spirit la'ii nohwii nohwil dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá dii zhá bee nohwá ndaagosii'ąą; ²⁹ Beda'okąąhii nastseedgo nadn'ái yaa hi'niil n'ii, la'ii dił, la'ii dawahá bize'da'ist'oonii doo daalsąą da, doo nant'i' nach'ikai da alđó': dii bich'ą'zh'i'

ádaanoŋ'eego nzhq̄. Da'ái zhá nohwich'ì' k'eda'shiilchjì. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood daŋa'ádaizlaaná' naltsoosí yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiní daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehí bigha biŋ daagozhóq̄. ³² Judas ła'í Silas, dabí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yaŋt'i daanliigo, odla' bee bik'íyú łaágo yich'ì' yádaakti', ła'í ndzilgo bi'odla' goleehí bigha yidag yádaakti' lé'e. ³³ Dèt'ihézhì' naháztaq̄ hik'e odla' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'ì' onádaís'a', biŋ daagozhóq̄go. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídaá ndizhqq̄, nñiid. ³⁵ Paul ła'í Bárnabas ałdó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo ła'í yaa nadaagolnì'go, ła'ihí ałdó' łaágo ágadaat'ì' ni'. ³⁶ Da'kwíi hiskaaní ch'ígoyáá hik'e Paul Bárnabas gáyihñi, Noo', t'aaqzhì' nádot'aash kñh goznìl n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilnì' n'íyú, odla' bee nohwił'íyú baa nanádaanotaa hagoshq̄' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yiŋ dikáh hát'íi. ³⁸ Ndi Paulñ doo yiŋ dikáh hát'íi da, dabí'iktséná' Pamphýliagee bich'á' t'aaqzhì' ádeheltjì ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yiŋ okai da ni'. ³⁹ Áí bigha ła', Ch'ík'eh, niiná' ła'í, Dah, niigo yigha díyat'eego łahadit'áh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasñ Mark biŋgo biŋ oda'iz'eel, Cýprus golzeeyú; ⁴⁰ Paulñ Silas hayikjìgo dahn'áázh, odla' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biŋgoch'oba'í nohwił daanlii, daabilniigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú ła'í Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánátséhí bi'odla' ndzil hileehí bigha akú ch'ín'áázh.

16

¹ Áíge' Paul Dərbeyú nanadzaa, Lýstrayú ałdó': áígee Jesus yodláni sídaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nłini bimaa; áiná' bitaahíi Greek nlii: ² Án Lýstragee ła'í Icóniumgee odla' bee ilk'íyú daanliiní nł'éeq̄go baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yiŋ di'aash hat'íigo círcumcise ábílaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolíníi dawa yídaagokshíi bigha. ⁴ Kñh nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á ła'í ínashood yánazini begoz'aaní bá ádaizlaahíi bek'e'eshchini baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleehí. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánátséhí bi'odla' ndzil daasiljì, ła'í dajjì biigha bínáhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaakti' da, bilniigo Phrygia ła'í Galátaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éeq̄go Holy Spirit doo hádaabist'ìi da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahíi ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ Tł'éyú Paul biŋ ch'ínah ágolzaa: nñee Macedóniagee golini sizjì; án gábilniigo náboq̄q̄h, Yushdé', kú Macedóniayú rñahgo nohwich'onñii. ¹⁰ Biŋ ch'ínah ágodzaaná' dagoshch'ì' Macedóniayú nkáh daaniidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilnì'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwiłñii łaá daandziq̄. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdq̄h Samothráciashì' nohwił dahdez'eeł, iskaq̄ hik'e Neápolisú nohwił naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhì' ohiikai, áí Macedonia biyi' itisgo kñh goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataq̄go da'kwíi hiskaq̄. ¹³ Jews daagodnłsiníi bijjì túnlini bahgee kñh goznilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaq̄h goz'aa; áígee dinebigho isdzané nihikáhíi bich'ì' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatíragé' golini, nak'q̄ lichiiigo dot'izhíi baa nahñihñ, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaq̄hñ, nohwidezts'aa: án Bik'ehgo'ihí'nañ bijjì ilch'á' áyíilaago Paul áníhíi nł'éeq̄go yidezts'aa. ¹⁵ Án ła'í yiŋ naháztaaní biŋgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokaq̄hgo gánohwiłñii, NohweBik'ehñ da'anii yodlaq̄go daashidolñiiyúgo, shigowayú nahísóttq̄. Dayúweh yushdé' daanohwilñiiyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaq̄h goz'ayú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' goljìgo o'jñ, biyisnahíi zhaali yá ágole'n nohwaa nyáa: ¹⁷ Án Paul ła'í nohwíi nohwiké' naghaa, dilwoshgo gánúigo, Díi nñeehíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíi ádaat'ee, hago'at'éeq̄go hasdách'igháhíi yaa nohwił nadaagolnì'i. ¹⁸ Da'ágánát'jìlgo łaágo iskaq̄. Áí Paul yik'etsézdjìdgo t'aaqzhì' adzaago spirit nchq'íi gáyihñii, Jesus Christ bizhi'íi bee gánikdishñii, Biyi'gé' hannáh. Áík'ehgo dagoshch'ì' hayáa. ¹⁹ Biyisnahíi zhaali yá ádaile' n'íi bich'á' ásdjìdgo yídaagokjìdná' Paul ła'í Silas yiŋ ndaazdeelgo na'hñih goz'ayú nadaant'án

biyahzhì' ndaideshood, ²⁰ Áígé' nant'ánchañ daanliiní yaa yíl hikaigo gádaayihni, Dí nneehí, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'í nohwí Romans daandlíni nádaagodiit'aago doo nohwá goz'ąą dahíi yee ích'ídaago'aah, áí bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'ąą da. ²² Áígé' nnee ląągo dała'adzaahíi bik'i dahishjeed; áígé' nadaant'aahíi Paul la'íi Silas bidiyagé baa nadaihezdzižzná' habída'íktsaasgo bá ndaagoz'ąą. ²³ Aasiñilí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'níli gádaayihniigo, Nht'éégo binádaadnl'ji: ²⁴ Ágábilniihíi bighą da'ihni'yú ha'áná'ilka' yune' da'obiláa, bikee o'i'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áígé' tl'é'ís'ahyú Paul la'íi Silas Bik'ehgo'ihinañ daayokąąhgo la'íi ya'ahédaanzigo da'do'aałgo ha'áshijeedíi daabidezts'ąą lé'e. ²⁶ Dągosike ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaníi dihes'naago dagoshch'i' dáádítłh dawa ch'ída'ezkeęz, la'íi bésh hishbizhíi bełıdaahestłóó n'íi k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'níli ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítłhíi ch'ída'astąągo yo'įigo ha'áshijeedíi hahizkji lą nziigo bésh be'idiltłshé hayi-idzižzgo idizildee niizji. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníi, Íni'dólníh hela': daanohwigha t'ah kú naháataą. ²⁹ Bena'igésé nai'níli, Kq' shaa noł'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsídolyizgo ditłidná' Paul la'íi Silas yiyahzhì' nágo', ³⁰ Áígé' yíl ch'ékainá' gádaayihni, Hago ashnéhgo hasdąshidilteeh? ³¹ Gádaabihni, Jesus Christ nohweBik'ehñ hondłąyúgo hasdánílteeh, la'íi bil nahántaanihíi ałdó'. ³² Áígee án la'íi yíl naháztaanihíi dawa Bik'ehgo'ihinañ biyati' bee yich'i' yádaakti'. ³³ Da'ái bitł'é' binída'desnihgee bá tádaizgiz; áígé' dagoshch'i' án la'íi yíl naháztaaníi dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowayú yíl onákaiyú yá da'dezné', áígé' án la'íi yíl naháztaaníi dawa Bik'ehgo'ihinañ daayosdłąđhíi bighą bil daagozhóó lé'e. ³⁵ Got'ji gozłijná' nant'án iké'gee siñilí aasiñilí akú odes'a', Nneehí ch'ínánót'aash, daaniigo. ³⁶ Bena'igésé nai'níli ádaanihíi Paul yíl nagosni' gáníigo, Nant'án iké'gee siñilí in'a', ch'ínánót'aashgo: áik'ehgo ch'ínót'aashgo nohwł gozhóógo nádoł'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábilni, Nohwí Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nnee bináal nohwída'ashłizh, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíi dánant'j'é ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíi kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasiñilí díi yati'íi nant'án iké'gee siñilí yíl nadaagosni': áí Paul la'íi Silas Romans daanliiníi yídaagołsiđdná' ndaaldzid. ³⁹ Áik'ehgo akú hikaigo nht'éégo yich'i' hanádaasdziiná' ch'ínádaabizlaago, Kłh gozłilgé' ch'ínót'aash, daabihni. ⁴⁰ Áik'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áígé' Lydia bigowayú ó'ááz: odlą' bee bik'íyú daanliiníi daayo'įiná' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áígé' Amphípolisyú la'íi Apollóniyú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, akú Jews ha'ánálséh goz'ąą lé'e: ² Ákóne' Paul ha'ayáa, da'át'įhíi k'ehgo, áígee Jews daagodnłsiníi bijji Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníi yaa yándaaltihgo taadn godilzłh. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahíi dábikeyú adzaa, daayihniigo nht'éégo ch'í'nah ádaayłsigo yaa yádaakti'; áígé' gádaayihni, Díi Jesus baa nohwł nagosni'n Christ nłji. ⁴ Áik'ehgo la' da'osdłąđgo Paul la'íi Silas yíhikai; Greeks daagodnłsini ląągo, isdzáné itisyú nandeehíi doo ałch'idé ałdó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'įđgo nnee nchų'go nadaakaihíi dała'ádaizlaago nnee áígee daagolíníi yíl daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdzižz, Paul la'íi Silas nnee dała'adzaahíi bich'i' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yídaagołsiđdná' Jasongo la'íi odlą' bee ík'íyú daanlíni ałdó' la' bilgo nadaant'án bidázhzi' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díi nneehíi ni'godzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'íi kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'íyó'níi lé'e: nant'án la'ihíi nłji, Jesus holzéhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aaníi doo yikísk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dała'adzaahíi la'íi nant'án daanliiníi díi daidezts'ąąná' doo bil dábikey da. ⁹ Jason la'ihíi bilgo idánada'hes'nilná' nańdaabines'įđ. ¹⁰ Odlą' bee ík'íyú daanliiníi tl'é'yú Paul la'íi

Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánálséh goz'ąą yuné' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áígee daagolíni Jews Thessalonícagee daagolíni bitisgo nht'éégo natsídaakees lé'e, Jesus baa na'goni'íi dážhó hádaat'įigo nádaidmné'go Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi dajji biigha yitah daadéz'įigo daayozhíi lé'e, Jesus baa na'goni'íi da'anii shj daanzigo. ¹² Ái bigha ląągo da'osdlaąd; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíi doo alch'idé da, nnee aldó' ląągo da'osdlaąd. ¹³ Áiná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihinań biyati' yee yałti'íi yıdaagołsįdgo, ákú náńsąągo, Beréagee daagolíníi ył daagoshkizh lé'e. ¹⁴ Áík'ehgo odla' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'į' Paul túnteel bich'į'go odais'a': Silas la'íi Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul ył okaihíi Áthenszhj' ył niikai: t'ąązhj' nádesht'aazhná' Paul gábihńii, Silas la'íi Timothy dagoshch'į' shaa no'aash le'gá shá bıldıńii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíi bich'į' da'ch'okąąhíi dážhó ląągo yo'įigo biyi'siziiníi doo bił gozhó da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánálséh goz'ąą yuné' Jews daanlíni la'íi nnee daagodnłsini ył lahada'dit'áh, la'íi na'iniih nagoz'ąayú dajji biigha nákaahíi aldó' ył lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyą' yaa nakaihíi, la' Epicuréans daaholzéhi, la'íi Stóics daaholzéhi baa hikai. La' gádaanii, Díi bizaagolánihíi ląą hat'íi nńih? La'ihíi, Bich'į' da'ch'okąąhíi doo bígózi dahi yaa nagolńi' ngonolńii, daanii, Jesus yaa nagolńi' la'íi nanezna'íi naadiikáhíi yaa nagolńi'híi bigha. ¹⁹ Daabiltsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú ył hikai gádaayihńiiigo, Ánídého ilch'ígót'aahíi baa nohwł nagolńi'. ²⁰ Hat'íishj' doo bígózi dahi baa nagolńi'go da'nts'ag: ái bídaagonłzi hádaaahit'įi. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíníi la'íi nzaadgé' daagoljį n'íi dawa daazhógo na'goni' ánídéhíi yaa nadaagolńi'go dagohíi yıdaayést'sąągo naháztąą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú sizįigo gáníi, Athensgee daagonolńi, dážhó nohwł daagodiyłh ląągo bígosłsįd. ²³ Hishgaalyú dawahá daaholkaąhíi daanesh'įi, la'íi da'olkaąhgee DILZINI DOO BÍGÓZINI BICH'Į' golzeego k'e'eshchiiníi hish'įi ni'. Áík'ehgo daaholkaąhíi doo bídaagonolį dahíi baa nohwł nagoshńi'. ²⁴ Bik'ehgo'ihinań ni'godzán la'íi dawahá biká' daagolíníi áyílaahn yaaká'yú la'íi ni'godzán bilgo yeBik'ehń nłįigo da'ch'okąąh nagoz'aaníi nnee áyílaahíi doo yiyi' goljį da. ²⁵ Doo hat'íi yídn nłj dahíi bigha dawahá nnee ádaizlaahíi doo bee daach'okąąh da, dabíi nnee dawa ihinaahíi, nádidzołi la'íi dawahá yá ágólshíi bigha. ²⁶ Nnee dała'á bich'ą'gé' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'ni'godzán biká' dahot'éhé gólįigo yá áyílaa, la'íi hazhį' daahinaahíi la'íi hayú daagolíníi yá ngon'ąą; ²⁷ Bik'ehgo'ihinań yiká daadéz'įi doleełhíi bigha, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi dała'á ntįigo doo nohwich'ą' nzaadyú gólíni at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'íi bee nadaahiikai, la'íi binkáayú daagondłj; nohwitahgé' biyati' nzhónihíi la' gádaaniihíi k'ehgo, Nohwíi da'anii bichągháshé daandłj. ²⁹ Nohwíi Bik'ehgo'ihinań bichągháshé daandłjigo, nnee dábiini'ihíi yee Bik'ehgo'ihinań ádaile', óodo dagohíi béshligaii, tséeta bee nht'éégo be'ilzaahíi áyílaahíi k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihinań doo yıdaagołsį daná' binchó'íi doo yineł'įi da ni': ndi k'adíi Bik'ehgo'ihinań nnee dahot'éhé gádaayihńiiigo bá ndaagoz'ąą, Nohwinchó'íi bich'ą'yúgo ádaalne': ³¹ Nnee háyiltíiníi ni'godzán biká' nnee dávik'ehgo yaa yałti' doleełgo la'a jįi ngon'ąąhíi bigha; ái da'anii ágodonńii da'ái nnee daztsąągé' náyihil'na'íi bee nnee dawa yígólįigo áyílaa. ³² Nanezna'íi naadiikáhíi yaa da'dezts'ąąná' la' baa daadloł lé'e; la'íi, Baa nohwł nanagolńi' ndi at'éé, daanii lé'e. ³³ Áík'ehgo áíge' Paul ch'ínyáá. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdlaąd: Dionýsius, Areópagite nłni, la'íi isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíi bilgo aldó'.

18

¹ Díi bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. ² Áígee Áquila, Jew nłni, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, ái bi'aad Priscilla bilgo da'ánihíi Italygé' n'áázh, (Jews daanlíni Romegee daagolíníi, Daanohwigha ch'ínólkáh, nńigo Cláudius ngon'ąąhíi bigha,) áík'ehgo

Paul yaa nyáá. ³ Paul áldó' gowaḡolgai ágole'íi nliḡgo yił daagolíḡgo yił nada'iziid lẹ'e: (ái gowaḡolgai ádaile'íi daanliḡ.) ⁴ Jews daagodnksiníi bijii dawahn ha'ánálséh goz'aa yuṇe' Paul Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni yich'í' yánádaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íi Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yałti' nt'éé, Jesus, Christ nliḡ, niigo Jews daanlíni yił nadaagolni'. ⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'ii dahíi bigha dénchọ'ého bidáhzhí' yádaakti'ná' Paul bidiyagé' yilháalḡo gádaabiḡni, Dáhaago ádaaldzaa lẹ'eyúgo dánohwíi nadaanohwinkt'og; shíi doo nashinkt'og da: kodé' godezt'í'go doo Jews daanliḡ dahíi bich'í' dahdisháh. ⁷ Áigé' dahnyaago nṇee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaḡhñ, bigowayú óyáá; áí gowaḡhíi Jews ha'ánálséh goz'aaníi dábit'ahgé' goz'aa lẹ'e. ⁸ Crispus, Jews ha'ánálséh yinant'a' nliḡni, yił naháztaaníi dawa Jesus daayosdlaḡ; la'íi Córinthgee daagolíníi Paul biyati' daidezts'aḡná' da'osdlaḡdgo baptize ádaaszaa. ⁹ Áigé' t'lé'yú Jesus Paul bił ch'í'nah ágólaago gábiḡni, Doo néndzid da, yánłti', doo t'aḡzhí' ánt'éé da: ¹⁰ Shíi nił nshliḡgo nṇee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaḡḡee shichagháshé lḡḡgo daagolii. ¹¹ Áík'ehgo áigee golíḡgo dałádn legodzaagé' gostán dahitaḡ, nṇee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'igo'aah lẹ'e. ¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'án nliḡná' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'í' nanakii, áík'ehgo yáná'itihéyú yił hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nṇeehn begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḡhgo nṇee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayiḡni, Nchọ'go ánágot'iił dagohíi nyeeyú ádzaahíi baa yádaakti'yúgo nohwíyést's'áḡgo dábił'eh doleeł ni', Jews daanołni: ¹⁵ Áiná' yati', hizhíi la'íi benagosol'aaníi zhá baa lahada'doł'áhíi bighayúgo, dánohwíi nadaanohwinkt'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehíi doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áík'ehgo yáná'itihéḡe' ch'iyineñyood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánálséhíi yinant'a', yił ndaazdéelgo yánáltihíi dahnándaahíi bádṇṇee nyída'ashtłzh. Gállio ánágot'iił doo yich'í' zhineé at'éé da ni'. ¹⁸ Díi bikédé'go Paul da'áigee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odlḡ' bee bik'íyú daanlíni yich'á' bił o'í'éeł Síriayú, Priscilla la'íi Áquila biłgo; Cenchréagee bitsizil yiłshéḡ: godnksigo ngon'áḡ n'íi bigha. ¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áigee Priscilla la'íi Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áiná' bíhíi Jews ha'ánálséh goz'aa yuṇe' oyáágo Jews daanlíni yich'í' yádaakti' lẹ'e. ²⁰ Da'anahzhí' síndaa, daabiḡniiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnanásdzaa, gáyiḡniigo, Okḡḡgo da'idaḡyú dázhọ' disháh háshł'ii, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íyúgo nohwaa nádishdáál. Áík'ehgo Éphesusgé' bił oná'í'éeł. ²² Caesaréayú bił na'n'éelna' inashood ha'ánálséh yúdag óyáágo dét'ihézhí' yił yádaakti' lẹ'e, áigé' yagi Antiochyú onanádzaa. ²³ Dét'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahyúgo onanádzaago Galátia la'íi Phrygia golzeeyú ch'inyáá, inashood dawa bi'odlḡ' nłdzil ánádaidle'go. ²⁴ Jew nliḡni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú n'yáá; dázhọ' nł'éégo yałti', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi nł'éégo yígółsi. ²⁵ NohweBik'ehñ bikísk'eh ch'ogaahíi nł'éégo baa bił ch'ígot'áni; bijii yuṇe' diltki'go, dawahn nohweBik'ehñ yaa yałti'go ilch'ígó'aah lẹ'e, John baptize ábi'delzaahíi zhá yígółsi ndi. ²⁶ Án Jews ha'ánálséh goz'aa yuṇe' doo biini' háh dago yałti' nkegonyaa; Priscilla la'íi Áquila daabidezts'aḡná' dasádn'yú yił okaigo Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ch'ogaahíi nł'éégo doo hidziih dago bił ch'idaago'aah lẹ'e. ²⁷ Akéyayú shił ido'eel nzina' odlḡ' bee bik'íyú daanlíni, Apóllos ákú deyaa, ndaadołteeh le'gá, daayiḡniigo inashood Akéyagee daagolíníi yich'í' k'eda'ashchii: ákú n'yáána' inashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaḡdíi nł'éégo yich'onii lẹ'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bee Jesus, Christ nliḡ, bił ch'í'nah ádaayiḡsigo nṇee bináál Jews daanliiníi yił lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apóllos Córinthgee sidaná' Paul ni' bidazhineégo ch'inyáágo Éphesusyú n'yáá; ákú inashood la' yaa nyáágo, ² Gádaayiḡni, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'aa

lánée da'osodlaqdná? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliiní doo hwaa baat'ídaandzi da. ³ Paul gáyihni, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíí bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinchó'íí bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíí, Jesus holzéhi, daaholdlaq, daayihniigo. ⁵ Díí daidezts'aqaná' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aqago yati' la'i yee yádaakti', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nnee nakits'adah shí hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánálséh goz'aq yune' onadángo doo biini' hah dago yałti'go taagi dahitaq, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaní yaa yałti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aqzhí' na'ádi'nilgo doo da'odlaq da lé'e, aí dała'at'ééhíí bináál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nchó'go yaa yádaakti', aí bigha Paul, ínashood bilgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajji biigha ilch'í' yánádaaltih. ¹⁰ Díí k'ehgo ádaat'ijigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolíníí dawa, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehń biyati' daidezts'aq. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań Paul binkááyú ízisgo ána'ol'ijíí doo hwaa hit'ij dahi ye'ánát'ij: ¹² Báygo dagohíí itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíí bich'í' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíí nádaabi'dilziih, la'íí nnee spirits nchó'i biyi' daagolíí n'íí hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits nchó'i hadainiyoodíí daanlíni, Jesus nohweBik'ehń bizhi' yee ádaaniigo spirits nchó'íí hadainiyood daanzigo gádaayihni, Jesus, Paul yaa yałti'ihí, bee ná ngoní'áq. ¹⁴ Jews bi'okqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gots'idihíí ádaat'iid lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nchó'i gádaabiñni, Jesus bígonsi, Paul aldó' bígonsi; nohwíí hadń ádaat'ij shí? ¹⁶ Nnee spirit nchó'i biyi' golínihíí nnee gots'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silji, áik'ehgo gowaqé' dádaakichiigo biní'da'deznihgo ch'ínkíí. ¹⁷ Éphesusgee daagolíníí, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni díí yídaagolsiđdná' dawa tsídaadesyiz lé'e; áik'ehgo Jesus nohweBik'ehń bizhi' nnee dawa daidnłsi nkegonyaa. ¹⁸ Nnee láqgo da'osdlaqdíí nehaskaigo nchó'go ánádaat'ij n'íí yaa nadaagolni'. ¹⁹ Bena'ch'aahíí ye'ánádaat'ij n'íí la' binaltsoos dała'ádaizlaago nnee dawa bináál daidnłid: aí da'izliñhíí daayołtag hik'e zhaali béshligaihíí ashldadin doo náhółtagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dayúweh binágođaalgo itisgo at'éé silji. ²¹ Díí ánaqot'ijdíí bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáago Macedóniyú la'íí Akéyayú ch'idishaal nziqo gáníí, Ákú déyááhíí bikédé'go Romeyú aldó' dishaal. ²² Áigé' bich'odaaniihíí naki, Timótheus la'íí Erástus Macedóniyú odes'a'; bíí Asiayú dét'ihézhí' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okqahíí nnee dénchó'go yaa hagoł'áa nkegonyaa. ²⁴ La' nnee Demétrius holzéhi, béshligaihíí yitsidi nlíni, kñh biyi' Diána daach'okqahíí béshligai bee be'ilzaago áile'i, án béshligai daayitsidíí láqgo yich'í' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án aí nnee la'íí da'ágát'éégo binasdziidíí bilgo dała'áyíílaago gádaayihni, Shik'isyú, díí nada'idziidíí bich'á'gé' ízisgo da'it'ijhíí bídaagonłsi. ²⁶ Díí daal'ij la'íí daadołts'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okqahíí nnee ádaile'íí doo bich'í' da'ch'okqah bik'eh da, niigo Paul, nnee láqgo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé aldó': ²⁷ Díí nohwinasdziidíí nohwich'á' daayilchóq; doo aí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okqahíí ízisgo at'éhi, kñh biyi' daach'okqahíí doo ilji da hileeh, aí Asia dahot'éhé la'íí ni'godsán biká' nnee dawa daabokqah n'íí bich'á'gé' ízisgo gos'ánihíí bech'ígowáh doleel. ²⁸ Díí daidezts'aqaná' díyat'eego bádaagozhchijidgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolíníí daayokqahíí, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áik'ehgo kñh goznilgee godikish gozlijgo, dała'ánách'it'ijh goz'aq yune' nádnkji, Paul yil nakaihi Gáius la'íí Aristárkus, Macedóniagé' daagolíni, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láqgo dała'adzaahíí bitahyú digháh hát'ij ndi yil nakaihíí, Dah, daabiñni. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, aldó' bich'í' o'if'a', Dała'ánách'it'ijh goz'aq yune' donah

hela', daabilniigo nádaabokaah. ³² Nnee la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanii: áígee godikish; hat'íi bigha da'áaach'idzaahíi la' doo yídaagoksíid da lé'e. ³³ Nnee la' Alexándér holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziih, daabilniigo ádnyú nadaabizlqqs. Án na'ígizh, nnee yich'í', Jews daanlíni bá yashti' nziigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagoksíidná' dála't'ohé, Éphesusgee daagolíni daayokaahíi, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nliini at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn ledihikeez. ³⁵ Áíge' kih goznilíi begoz'aaníi yek'e'eshchini nnee da'áa'at'éehíi, Doo hago'aa da, yilniidná' gádaayihni, Éphesusgee daagonolíni, díi kih goznilgee daagolíni, Diána, ízisgo at'éhi, daayokaahgo hadn doo yígólsi da? La'íi be'ilzaahíi Júpiter bich'á'ge' naltó'íi daayokaahgo áldó' hadn doo yígólsi da? ³⁶ Díi doo da'anii da doo hadn nii le' at'éé dahíi bigha doo daagonolch'aad dago dávik'eh, doo natsí'ikees dahíi doo ádaakt'íi da. ³⁷ Díi nnee kú daanenoyoodíi dilziigo nagoz'aaníi doo da'íhchogh da, la'íi isdzán be'ilzaahi daahohikaahíi doo nchog'o yaa yádaakti' da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius la'íi da'itsidi yil nada'iziidíi dahadn yaa yádaakti'go hádaat'íiyúgo, yáná'itihé ch'í'otaa, la'íi aayádaakti'íi gólíi, akú laa yádaakti' dávik'eh. ³⁹ Dayúweh la' hádaat'íiyúgo nnee yándaaltihíi ilch'í' hilneh ndi at'éé. ⁴⁰ Díi jii be'ánagot'íidhíi bigha nohwaa yáda'iti' ngolníi, hat'íi baa daagonch'aadihíi doo la' da. ⁴¹ Díi yee gánniidná' nnee da'áa'at'éehíi, Nádaadolkáh, yilniid.

20

¹ Godikish n'íi aahná', Paul ínashood yushdé' daayihniidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'á' Macedóniyú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolíni yitaaghaago yidag yádaakti'ná' Greeceyú nyáá. ³ Ákú taagi bedahitaa. Jews daanlíni benadaago'aaná' Síriayú bil naadez'eel nt'éégo Macedóniyúgo ch'ínánóshdáh nzi lé'e. ⁴ Sópater Beréagé' gólíni, Aristárkus la'íi Secúndus, Thessalonícagé' daagolíni; Gáius, Dérbegé' gólíni, la'íi Timótheus; Tíkakus la'íi Tróphimus, Asiagé' daagolíni, aí dawa yil deskai. ⁵ Ái Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztaa lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daah'daa ni', áíge' Philíppigé' Tróaszhi' ashda'i nohwee daizkaa nohwil dah'o'olgo; áígee naháataago gots'idi nohwee daizkaa. ⁷ Godilziníi bijii ínashood da'okaaahgo da'iyáago da'ádaaná' Paul iskaa dahnádishdáh nziigo dá yil yádaakti'go t'é'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'áayú da'ádaa yuné' ik'ah koi' láago daadilti' lé'e. ⁹ Ákú nnee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íne daadentáagee dahsdaago iihhaazh: Paul dá ya'kti' nt'éégo nneehíi gódah ch'ínenlól, aí taagi nágost'áage' lé'e, áíge' daztsaago nádaintii lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáago hayaa adzaago yinazhchidná' gáníi, Doo hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hi'naa. ¹¹ Paul wá'yúdag onádaaná' bán yehesdlaadgo da'iyáa, áíge' yil ilch'í' yánádaakti'go nzaad ogoyáa gost'íidzhi', áíge' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áni nagháha gódah ch'ínenlól n'íi hi'naago yil onákai, dázhó bil daagozhógo. ¹³ Paul dab'íiltsé tsina'eelíi si'ayú nkaige' Ássosyú nohwil da'des'eel, akú nkaigo Paul tsina'eelíi yiyi' dahndáah doleel, daandziigo: Paul dáni' akú higháhgo ngonlchíihíi bigha. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáaná' tsina'eelíi yeh hiyáago Mityléneyú bil nohwil da'iz'eel. ¹⁵ Áíge' nohwil dahna'iz'eelgo iskaa hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwil ch'ída'iz'eel; áíge' iskaa hik'e Sámosyú nohwil nada'iz'eel, áíge' Trogýllyumgee dét'ih naháataa; iskaa hik'e Milétusyú nohwil nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíi biyi' doo nzaad begodigháh dahíi bigha Éphesus bitis bil ch'ída'í'eelgo ngon'áa: dávik'ehyúgo Péntecost-híi bijii Jerúsalemyú dáhah hikáhíi bigha. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazini, Kú nólkáh, daabilniigo o'il'a'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'íiltsé Asiagee níyáage' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshii n'íi bídaagonoksi, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shinaá túnalíiná' Jews daanlíni shenadaago'aahíi bee shich'í' nagont'ogo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhooníi doo la' t'aazhi' ánsi dago baa nohwil nadaagoshni'go nohwil ch'í'nah ashlaa ni', da'áa'adakt'íiyú la'íi daagotahyú, ²¹ Jews la'íi Greeks daanlíni,

Nohwinchọ́'í bich'á'zhì'go ádaaṅne'ná' Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì'go ádaaṅneh, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń daaholdlaago bada'okíí, dishniigo baa bił nadaagoshni' n'íí áddó' bídaagonoksi. ²² Áík'ehgo k'adíí Holy Spirit nashihĩnaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'aa doleekíí doo bígonsi da: ²³ Ndihií ha'ánshteeh la'íí shiniigonk't'éé doleekíí shiba' goz'aa go Holy Spirit shił nanágołnih, kịh nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áíná' áí doo shił hago'at'éé da, shi'ihì'na'íí doo shił ilíí da, shił gozhógo shinasdziid łashé zhá hásh't'íí, la'íí yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihì'nań bił goch'oba'íí nkt'éégo baa na'goni'íí aal baa nagoshni'go hasht'íí. ²⁵ Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihì'nań bilakt'áhgee begoz'aanií baa nagoshni'go nashaa n'íí doo nádaashoktséh dahíí bígonsi. ²⁶ Áík'ehgo díí jji gádaanohwiłdishni, Doo da'dokts'ag daná', ch'a'onesokdeeyúgo doo hat'íí nashinokt'og da. ²⁷ Doo la' t'aažhì' ánsi dago Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ngon'áanií dawa baa nohwił nadaagosisni'híí bigha. ²⁸ Ádaa daagonokdzaa, la'íí ínashood dawa bá daagonoksa, Bik'ehgo'ihì'nań daayokaaago ha'ánátséhíí dabíí bidil yee yist'iidí Bik'ehgo'ihì'nań bá da'dokné'; áí binádaadel'íígo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díí bígonsi, nohwich'á' dahdiyaaahíí bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú híkáhgo ínashood ndi k'izédaidihinił doleek. ³⁰ Nohwíí nohwitahyú ndi nnee la' yati' doo da'anii dahíí yee yadaakti' nkegoniigháh, ínashood daanłini bich'á'zhì' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh doleek. ³¹ Áí bigha ádaa daagonokdzaa, t'é' biigha la'íí jji biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi legodzaazhì' shináá túnalıíná' dała'á nokt'igo nohwił ch'igonsh'aah n'íí binádaałniih. ³² K'adíí, shik'íiyú, Bik'ehgo'ihì'nań la'íí biyati' bilgoch'oba'íí baa nohwinshnił, áí yati'íí daanokdzilgo ádaanohwile', la'íí Bik'ehgo'ihì'nań báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyee doleekíí nohwaa yiné'go yinel'aa. ³³ Béshligaihií, óodo, dagohíí diyagé la' daabiyéehíí doo ádá hásh't'íí da. ³⁴ Nohwíí bídaagonoksi, dashíí ídee hinsh'naa ni', la'íí bił nashkaihií dawahá bá ádaagonsi ni'. ³⁵ Díí k'ehgo nada'oksiidgo doo daanokdzil dahíí bich'odaałniigo dá bik'eh nohwił ch'ínah ashłaa, la'íí Jesus nohweBik'ehń gáníí n'íí binádaałniigo nohwił ch'igonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhó da, áíná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozhó. ³⁶ Díí aal yee yakti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashoktséh da, nihií bigha itisgo doo bił daagozhó da. Áí gé' tsina'eehí si'aaayú yił nakai lé'e.

21

¹ Áí gé' bich'á' nohwił da'iz'eelná' Cóos golzeezhì' ts'igozdoh nohwił oda'iz'eel, iskaa hik'e Rhodes golzeezhì', áí gé' Pátara golzeezhì': ² Phenécia tsina'eehí dez'ili ląa baa nkaigo beh hiikaigo nohwił dahna'iz'eel. ³ Áí gé' Cýprus golzeehíí nohwe'eshganzhinéego hit'ji siljina' nohwił ch'ida'iz'eel Sýriazhì', Tyreege nohwił nda'iz'eel: áí gee tsina'eehí yogheekíí nahi'niłhíí bigha. ⁴ Ínashood baa nkaigo áí gee gots'idi nohwee da'izkaa: áí Holy Spirit yádaabiłti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabiłniigo. ⁵ Gots'idihíí aal nohwee nyínkkaana' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad la'íí bichagháshé bilgo kịh goznilií bich'á'zhì' bił ch'ínkai: ákú tábaayú daahiilzhiizhná' da'osiikaad. ⁶ Bik'ehgo'ihì'nań nohwił daanłi doleek, daałih'niina' tsina'eehí beh hiikainá' bíhíí gowayú onakai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhi' nohwił da'iz'eel, áí gee odlá' bee nohwik'íiyú bił ikch'ì' yádaahiłti'go dała'á jji bił naháataa. ⁸ Iskaa hik'e Paul bił nahiikahíí Caesaréazhì' nohwił onáda'iz'eel; áí gee Philip, Jesus yá nagolni'i, gots'idi ha'niłi itah nłini; bigowa yune' ohiikaigo bił naháataa. ⁹ Bitsi'ke doo ndaanee dahíí díí'i, áí Bik'ehgo'ihì'nań binkáayú yadaakti' lé'e. ¹⁰ Áí gee naháataaago dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihì'nań binkáayú yakti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' nyáa. ¹¹ Nohwaa nyáago Paul biziz náidnlaago dabíí bikee la'íí bigan kiyist'ooná' gánniid, Holy Spirit gáníí, Jerúsalemgee Jews daanłini nnee díí sis bíyéehí díí k'ehgo kidaabiłt'ohgo

doo Jews daanlii dahíi yaa daabikéeh doleel. ¹² Díi da'disiits'aqaná' nohwíi la'íi nnee áígee daagolíníi bílgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabik'niiigo nádaahohiikaqah. ¹³ Paul gánniid, Hat'íi bigha daachago shijíi nniihgo ádaanołsi? Shíi Jesus nohweBik'ehń bizhi'híi bigha Jerúsalemyú ha'ánshteeh, la'íi dastsaahgo ndi shil dabik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaahn'nihi hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehń hát'íinií bikísk'ehyú ágodoniił. ¹⁵ Díi bikédé'go ilch'i'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréagé' daagolíni bíl ohiikai, ái Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo áníná' ínashood silíni, bigowayú bíl nkai, án bíl naháataq. ¹⁷ Áíge' Jerúsalemyú nkainá' odla' bee nohwik'isyú baa nkaihíi bigha nohwa'ahédaanzii'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bíl ha'áhiikai James bich'i'; áígee ínashood yánazíni dała'adzaa. ¹⁹ Ilch'i' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihinań hat'íi áyílaahíi dała'ágo ilké' gon'áágo yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Díi daidezts'aqaná', NohweBik'ehń ízisgo at'éhi nlii, daanii, áíge' Paul gádaayiknniid, Isqa, nohwik'isn, Jews daanlíni bitahgé' ląágo doo náhóltagyú da'osdlaqad; ái dawa Jews bich'i' begoz'aanii dážhó nht'éégo yikísk'eh ádaat'ee: ²¹ Áíná' naat'idaanzii, Jews daanlíni doo Jews daanlii dahíi bitahyú daagolínihíi, Moses nohwil ch'idaagos'aanii yó'odaadoł'aago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'ii da, la'íi nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanoł'ee da, bik'niiigo bíl ch'idaagon'áh, nídaagołsiid. ²² Hago'at'éegoshá' ádaahii'ne'? Nnee ląágo dała'ane' doleel: kú nyaahíi yaat'idaanziih go'ii. ²³ Ái bigha ádaanik'niihíi k'ehgo áne': nohwitahyú nnee díi' godnłsiníi yich'i' hadaagodile'go ndaagoz'aq lę'e; ²⁴ Ni alđó' godnłsigo bíl ilch'i'da'dóldlé'go bíl nkáhgo ákú bá nadahínnił, bitsits'in ląaigo daiłshéhíi bigha: díi bee nnee dawa bich'i' bígozi doleel, naat'idaanzii n'íi doo da'anii da, ndi begoz'aanii bikísk'eh ánt'éé. ²⁵ Áíná' doo Jews daanlii dahíi da'osdlaqadii bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehíi doo be'ádaanoł'ee da nzhq, áíná' beda'okaqahíi nastseedgo nadn'ái yaa hi'niikíi, la'íi dił, la'íi dawahá bize'da'ist'oonii doo daalsaq da, doo nant'i' nach'ikai da alđó'. ²⁶ Áik'ehgo Paul nnee díi'ihíi yil okaigo iskaq hik'e godnłsigo yil ilch'i'áda'desdlaaná' da'ch'okaqah goz'aq yune' yil okai, godnłsigo ilch'i'ádaach'idle' aqł bengowáhíi bebigozihíi bigha, la'íi dała'á ntiiigo dahat'ihíta Bik'ehgo'ihinań bá baa hi'né'híi alđó' bebigozihíi bigha. ²⁷ Gosts'idiskaanii k'azhá aqł bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíníi da'ch'okaqah goz'aq yune' Paul daayiltsaqaná' nnee dawa yil daagoshk-ishgo Paul yil ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaanniid, Israel hat'i'i daanlíni, nohwich'odaahnii: Díni nneehń nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i'i la'íi begoz'aanii la'íi díi goz'aanii bich'á'yúgo ádaanoł'ee, daayilniigo: dayúwehyú Greeks daanlíni alđó' da'ch'okaqah goz'aq yune' yil okaigo díi godiyihgo goz'aanii daayilchqod. ²⁹ (Dabi'iltšená' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yil na'aashgo daabo'ii ni'go, án Paul da'ch'okaqah goz'aq yune' yil o'ázh daanzii ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áíge' ilch'i' nádnkiiigo dała'adzaa ni': áíge' Paul yil ndaazdeelgo da'ch'okaqah goz'aqgé' ch'idaabist'e'ná' ch'íná'itihíi dagoshch'i' daada'deztaq ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozliigo yaat'ínzi: ³² Áik'ehgo dagoshch'i' siláada la'íi binadaant'a' bílgo nnee dała'adzaahíi yich'i' gódah ch'ínkii: ái nnee daayiltsaqaná' Paul nyída'iz-haal n'íi dákehégo ádaisiid. ³³ Áíge' siláada binant'a'íi Paul yaa nyáago biltsodgo, Besh hishbizhíi naki bee hibi'dolt'oh, nii; áíge', Hadń at'ii, hat'ii hago áyílaa? niigo yiká na'odíikid. ³⁴ Nnee dała'at'ééhíi la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanii: áik'ehgo godńch'aadhíi bigha ch'éh yigołsiihgo at'iiigo, Siláada sinilyú bíl dołkáh, nniid. ³⁵ Gódah ch'itiiinzhí' nyáána' nnee ląágo dała'at'ééhíi hadaashkeehíi bigha siláada dahdaabinkii. ³⁶ Nnee dała'at'ééhíi daadilwoshgo biké' náłseeł, Daazołhee, daaniiigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yil ha'akáhná' siláada binant'a'íi gáyilnii, Nich'i' hasdziih née? Siláada binant'a'íi gánii, Greek biyati' bee yánti' née? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee nílini née, da'ilk'ehéná' nnee godikishgo díidn doo náhóltagyú

nada'iltseedíí da'igozlijyú oyinil n'íí ni née? ³⁹ Paul gáníí, Shíí Jew nshlji, Cilícia biyi' ízisgo kih goznilíí Társus golzeegé' gonshlíni: nánoshkaqah, ch'ík'eh nnee bich'í' hasdziih. ⁴⁰ Silááda binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yihniidná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizjigo nnee dała'at'éehíí yich'í' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'aa daná' Hebrew biyati' bee yich'í' yakti' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanołini, shik'ííyú, la'íí nibáyán daanołini, nohwiñáál ádá hasdziihíí ídaayesólts'aa. ² (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'aaaná' dayúwehégo doo hat'íí náhists'aa da: Paul gánniid,) ³ Shíí Jew nshlji, Cilícia biyi' kih goznilíí Társus golzeegee gosilíí, ndi dzaqagee díí kih goznilgee shi'dihiilna', begoz'aaníí daanohwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamáiel holzéhi shil ch'ígon'áá, nohwíí ádaanoł'eehíí k'ehgo nłdzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá sízjii ni'. ⁴ Nnee la'íí isdzané Jesus yikísk'eh daayikahíí kidaasht'ogó ha'áná'ilka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonł'éégo ádaansi, dak'azhá hishhaqgo. ⁵ Díí ánát'íídíí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini la'íí nnee yándaaltihíí shídaagolsj: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolnihíí, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíníí kidaasht'ogó Jerúsalemyú bil nshkáh, biniidaagodilne' doleełhíí bigha. ⁶ Damáscusyú dak'azhá nsháhgo ha'iz'aa'yú shj, dahko yaaká'gé' shich'í' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshihniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íí láá bigha shiniigonł'éégo áshihłsji? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadn'ánt'íí, shiNant'a'? Gánáshildo'niid, Shiniigonł'éégo áshihłsinihíí shíí ásh'íí, Jesus, Názařegé' gonshlíni. ⁹ Bil hishkaahíí áldó' nke'dindláádíí daayiltsaa ndi izhii shich'í' yakti'íí doo daidezts'aa da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago láá áshne', sheBik'ehń? Jesus gáshihłniid, Nádnáhgo Damáscusyú nnañ; ákú hat'íí ánléhií aqł baa nił na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó ligaigo nke'idindláádhií bigha doo gosh'íí da siljigo bil hishkaahíí Damáscusyú odaashizłqoz. ¹² La' nnee Ananías holzéhi, begoz'aaníí yikísk'eh njiigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnłsini, Jews áígee daagolíníí dawa nłt'éégo baa yádaakti'i, ¹³ Án shaa nyáágo shit'ahgee hizj'go gáshihłniid, Shik'isn Saul, go'íí nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'í' gosh'íí násisdljigo Ananías yiltsaa. ¹⁴ Gánáshildo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwitaa n'íí daayokaqahń, hat'íínií bigonsj doleełgo hanit'íí, Nłt'éégo Anát'ííhíí hłłtséhgo, la'íí bizhihíí dints'łhgo. ¹⁵ Hat'íí hí'ínií la'íí hat'íí dints'agíí nnee dawa án bá baa bil nagoln'í' doleeł. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehń bizhi' bee bich'í' ánniigo baptize áni'dolneh, áík'ehgo nincho'íí yó'o'eeł. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okaqah goz'aa yune' oshkaqah nt'éégo shil ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshihniigo hłłtsaa, Dahale, Jerúsalemge' dagoshch'í' ch'í'nañ: shaa bil nadaagoln'íí doo hádaat'íí da doleełhíí bigha. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehń, Jews ha'ánáłséh nagoz'aa dahot'éhé daanodlaaníí ha'áná'ilka'á baa hinil, la'íí nbída'nilhaal n'íí dabíí yídaagolsj: ²⁰ La'íí Stephen, ná nagoln'íí nłini, bidil idezjoolná' bit'ahgé' sízjigo shil dávik'eh ni', hayú daabizis-hiinihíí iká' daabi'íhíí bá biñádesh'íí ni'. ²¹ Áíge' gánáshildo'niid, Dahnañ: nzaadyú doo Jews daanljíí dahíí bich'í' nideł'a'. ²² Nnee dała'adzaahíí bídaayests'aa lé'e, ndi díí yee ánniidná' nádaadilghaazhgo gádaanniid, Yúwehyú, daazołhee: nnee ga'at'éehihíí ni'godzán biká' doo hinaa bik'eh da. ²³ Nádaadilghaazhgo iká' daabi'íhíí dahnadai'ah, la'íí leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitini, Silááda sinilyú bil nołkáh, bilniid, la'íí habída'olhaalgo nahódaadołkid, hat'íí bigha baa daadilwoshíí bígonozjih. ²⁵ Áiná' kidaabist'ooqóná' Paul silááda dała'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziinií gáyihłniid, Nnee Roman nłini doo baa yá'iti'í habi'łhaalgo ná goz'aa née? ²⁶ Silááda binant'a'i díí yidezts'aaaná' silááda binant'a' da'tiséyú sitini yich'í' oyáágo gáyihłni, Hago ánné'go lán? díí nneehń Roman nłini laq. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íí Paul yaa nyáágo gáyihłni, Shil nagoln'í', ya' Roman

ńlǐ́ nées? Paul gánǐ́, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'i gánádo'ńiid, Roman nshłiiní lǎágo bigha nahaníli at'éé. Paul gánǐ́, Shíí dá Roman nshłǐigo gosilíni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadikid n'íi bich'á' nádnkǐi: ła'íi silááda binant'a'i aldó', Paul łhist'ooníi, Roman nłǐigo yígolsǐidhíi bigha tsídolyiz. ³⁰ Iskaą hik'e silááda binant'a'i hat'íi bigha Jews daanlíni baa dahdaagoz'aaníi da'anii yígolsǐih hat'ǐigo, k'ena'b'ahná' okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íi yándaaltihí, Dała' ałneh, daayihńiid, áík'ehgo Paul ył gódah ch'i'áázgho yándaaltihíi biyahzhǐ' ył nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltihíi da'as'ah yinel'ǐidná' gánǐ́, Nnee daanołni, shik'isyú, díi jǐizhǐ' ngont'i'go Bik'ehgo'ihí'nań shineł'ǐigo nł't'éégo ánasht'ǐil bígonsǐigo hinshnaa. ² Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaalts'ǐ, daayihńii. ³ Áík'ehgo Paul gábihńii, Dá'iká'gee zhǎ ligaigo análzaahi ńlíni, Bik'ehgo'ihí'nań nił hayaa nałts'ǐ go'ǐi: begoz'aaníi bee shaa yánłti'go dahsínadaa née, áiná' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánt'éé dago nik'ehgo shi'dolts'ǐ? ⁴ Bit'ahgee naziinií gádaabihńii, Bik'ehgo'ihí'nań bi'okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchǒ'go baa yánłti' née? ⁵ Paul gánádo'ńiid, Shik'isyú, okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nłǐi lǎáhíi doo bígonsǐ da ni': nohwíi nohwihat'i'i binant'a' doo nchǒ'go baa yádaakti' da le', ńiigo bek'e'eshchǐi. ⁶ Nnee ła' Sádducees daanłǐigo ła'íi Phárisees daanłǐigo Paul yígolsǐidná', yándaaltihíi yich'ǐ' gánǐ́, Nnee daanołni, shik'isyú, shíi Phárisee nshłǐi, Phárisee ńlíni biye' nshłǐi: nanezna'íi naadiikáh hoshdlǎahíi bigha shaa yá'ti'. ⁷ Díi ánniidná' Phárisees daanłiiníi ła'íi Sádducees daanłiiníi łahada'dit'áh nkegonyaa: áík'ehgo nnee dała'at'ééhíi nakiyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'íi doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíi spirit ta doo ła' golǐi da, daanii: áiná' Phárisees daanłinihíi, Ái gólǐi, daanii. ⁹ Áík'ehgo nawode hagoldog: begoz'aaníi ye'ik'eda'alchíhi Phárisees ył daagot'iiníi daahizǐ'go gádaanii, Díni nneehń doo hat'íi nchǒ'íi ye'adzaa dago bídaagosilzǐid: spirit dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'ǐ' yałti' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihí'nań bich'ǐ' nadaagonłkaad da ndizhǒ. ¹⁰ Łahada'dit'áh n'íi hagowáh nkegonyaaná' silááda binant'a' Paul dánko ilk'ídaach'idzǐis he'at'éé nzǐigo, silááda, Ákú dolkáhgo baa hadaanołteehgo noljahyú bił nádokáh, daayihńii. ¹¹ Iskaą t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizǐiná' gánǐ́, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosínńi'híi k'ehgo Romeyú aldó' shá nagolńi' doleeł. ¹² Jǐi gozłǐiná' Jews daanłiiníi ła' ndaagoshchǐigo, Paul daayizes-hǐizhǐ' doo da'iyáągo, doo da'idłǎągo ádándaagost'ąą. ¹³ Ndaagoshchiinií dizdin bitisyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íi Jews yánazíni yich'ǐ' okaigo gádaayihńii, Nłdzilgo ádándaagosii't'ąą, Paul daazeldǐizhǐ' doo da'iidaą dago. ¹⁵ Áík'ehgo nohwíi ła'íi yándaaltihíi biłgo silááda binant'a'i bich'ǐ' ch'inií daadoł'aah nohwaa ył nolkáhgo, dayúweh na'ídaadolkid k'a'at'éégo: nohwíi alł'iná' biba' naháatąą, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazilheego yiba' naháztaaníi Paul bilah bizhaazhé yaat'ínzǐiná' Paul silááda sinilyú yich'ǐ' oyáágo ył nagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo Paul silááda dała'á gonenadín binant'a' ła' yushdé' yihńiigo gáyihńii, Díni nnee ánií naghahń silááda binant'a' da'tiséyú sitíni bich'ǐ' bił n'áash: ył nagolńi' hat'ǐihíi bigha. ¹⁸ Silááda binant'a' yaa ył n'aazhná' gánǐ́, Paul, ha'ásitíni yushdé' shihńiidgo, Díni nnee ánií naghahń hat'íi shǐi nłdishńii niłniigo bich'ǐ' bił n'áash, shihńii. ¹⁹ Áík'ehgo silááda binant'a' dasahn nabídikid yune' obiilóóz, Hat'íi baa shil nagolńi'go lán? biłni. ²⁰ Paul bidá'áhń gánǐ́, Jews daanlíni iskaą nnee yándaaltihíi bich'ǐ' Paul bił n'aash daaniłn'ńii, daaniigo ndaagoshchǐi, nł't'éégo baa na'ódikidíi k'a'at'éégo. ²¹ Áiná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaą, Paul daizes-hǐizhǐ' doo da'iyáągo, doo da'idłǎągo nłdzilgo ádándaagost'ąą: áík'ehgo, Ha'aa, ńniihíi yiba' naháztaą. ²² Áík'ehgo silááda binant'a' nnee ánií naghahń, Shil nagosínńi'íi hadń bił nagolńi' hela', yihńiidná', Nádnđáh, yihńiid. ²³ Áigé' silááda dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yihńiidgo

gáyiḡnii, Silááda naki gonenadín, la'íi ḡḡ bee silááda daanliiníi gots'idin, la'íi silááda bésh yee nadaagonkaadíi naki gonenadín dagoshch'i' Caesaréayú dahnádiiséhgo áhléh, t'é'go ngost'ái bik'ehenkéézgo; ²⁴ Paul áldó' ḡḡ bił hiltéhíi bá iłch'i'hołéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bił nołkáh. ²⁵ Díi k'ehgo ániigo Félix yich'i' k'e'eshchii: ²⁶ Shíi Cláudius Lýsias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízisgo ánt'éhi, Gozhóó, niłdishniigo nich'i' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nneehñ Jews daanlíni la' daabiłtsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlii lááhií bígosłsłjđgo silááda kú bił nshkaigo bich'á' ndaadihiiltii. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aaníi bígonsł hasht'iiigo bá yándaaltihíi baa bił ni'ááz. ²⁹ Dabíi yenahas'aaníi bik'izhi' baa dahgost'aa láágo bígosłsłjđ, ndi ha'ásitiiníi dagohíi da'itsaahíi doo la' bee bángot'aa da. ³⁰ Díi nneehñ zideego yaa ndaagoshchiiníi baa shił nagosni'ná' dagoshch'i' nich'i' oł'a', hayíi baa dahdaagoz'aaníi nináál baa nadaagodolnih biłdishniigo bándaaagosii'aa. Da'ái zhá nich'i' k'e'shiłchii. ³¹ Áik'ehgo silááda ádaabiłdo'niidhíi k'ehgo t'é'yú Antípatrisyú Paul yił okai. ³² Iskaą hik'e siláádahíi sinilyú nákiná' ḡḡ bee silááda daanliiníi Paul yúweh yił okai: ³³ Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul áldó' yaa yił hikai. ³⁴ Naltsoosíi yozhi'ná', Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayidíłkid. Cilíciagé' góljđgo yígołsłjđná', ³⁵ Gáyiḡnii, Naa dahdaagoz'aaníi hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aaąee Paul silááda bináadaéz'iiigo ngon'áá.

24

¹ Áigé' ashdlá'iskaaníi bikédé'go okaaḡ yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, la'íi Jews yánazini biłgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakti'go yił hikai, án Paul bee baa dahgost'aaníi nant'ánchañ yaa yił nagolni' doleełgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gániiigo, Nigha nohwini' iłch'i'gont'éé, la'íi nohwitahyú nchq' n'íi nt'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo ánt'éhi. ⁴ Niłgoch'oba'go ayáhago nich'i' hasdzihií idínłts'aaągo nánoshkaąḡ. ⁵ Díi nneehñ baa nagont'ogú nliigo bídaagosilzjđ, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíníi yił daagołkizh, la'íi Nazarénes daanlii zhinéégo yásizini bídaagosilzjđ: ⁶ Da'ch'okaaḡ goz'aa yune' gołchqḡ nt'éégo bił ndaasiideel: nohwíi benagosii'laaníi bee baa yádaasiilti' doleeł ni'. ⁷ Ndi Lýsias, siláada binant'a'n, nohwaa nyáago hagoshkéhégo nohwilák'e hayidzjiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaníi naa hikáhgo, niigo ngon'áá: dá ni nahidíłkidgo hat'íi bigha baa dahdaagosii'laaníi dawa bígonłsłjđ doleeł. ⁹ Jews daanlíni áldó' díi ániihíi da'anii ánií daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nabí'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gániiigo, Doo ałch'idn łegodzaa dago díi hat'i'ii bá yánáltihii níjđgo bígonsłhií bigha shił gozhóógo ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díi bígónłsłjđ, nakits'adah iskaąná' Jerúsalem yúdag oshkaąhyú níyáá ni'. ¹² Áigee da'ch'okaaḡ goz'aa yune', la'íi Jews ha'ánáłséh goz'aa yune', la'íi křh goznilyú la' bił laha'disht'áhgo doo hadn sho'ii da ni', la'íi nnee bił daagodikishgo doo hadn sho'ii da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aaníi daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'i' ádá nagoshni', Jesus bikík'eh da'ch'okahíi, okaaḡ bee sahngo na'ádi'niłi daabiłdi'nihií, ái itah nshlii, bich'á'gé' nnee sílínií Bik'ehgo'ihinañ daayokaaḡ lé'e n'íi hoshkaąḡ, begoz'aaníi bee nohwá ngot'aa n'íi la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkáayú na'iziidi n'íi bek'e'eshchiiníi dawa hoshdlaa: ¹⁵ Nt'éégo ádaat'eehíi la'íi doo dábił'ehyú ádaat'ee dahíi nanezna'gé' naadiikáh doleełií ái nnee yiká daadéz'iihií shíi áldó' Bik'ehgo'ihinañ binkáayú biká désh'ii. ¹⁶ Áigé' dawahn Bik'ehgo'ihinañ la'íi nnee áldó' daashinełjđgo nt'éégo ánasht'iiigo bígonsł doleełhií bigha niłzilgo nabik'íisiid. ¹⁷ Da'kwíi łegodzaahíi bikédé'go tédaat'iyehíi hat'ihíta baa daanshné'go, la'íi Bik'ehgo'ihinañ hoshkaąḡgo hat'ihíta baa nshné'go bił níi'ii bich'i' násdzaa. ¹⁸ Díi bee ánasht'iihá' da'ch'okaaḡ goz'aa yune' godnłsłgo iłch'i' áde'dinshdlaago, doo shinaayú nnee láágo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni la' Asiagé' daagolíníi shaa hikai ni'. ¹⁹ Ái hat'ihíta bee shaa dahdaago'aayúgo nináál shaa dahdaago'aago kú híkáhgo dábił'eh. ²⁰ Dagohíi yándaaltihíi shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo

nchọ'go ánát'jídí shídaagolsjídí, nnee kú nich'j' hikaihí yaa nadaagoln'go dábik'eh, ²¹ Díí dala'á zhá doo bił dábik'eh da ni', bitahyú sízjigo nádishghaazhgo gádénid n'ná', Nanezna'íi naadiikáhíi hoshdlaahíi bigha díi jji nohwináál shaa yá'iti'. ²² Ái Félix yidezts'aaná', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi nkt'éégo yígolsj'íi bigha gáníi, Dét'ihégo Lýsias, siláada binant'a'íi, kú n'yaágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áigé' siláada gononadín binant'a'íi gáyilnii, Paul binádín'j, ndi lahgee dabíi hát'j'iyú naghaa le', la'íi bit'eké baa nákah nnizhgo, hat'ihíta yidn nliiníi baa nádainé'go nnizhgo. ²⁴ Da'kwíi iskaaníi bikédé'go Félix bi'aad Drusílla, Jew nlíni, yił n'áazhgo Paul yiká o'iił'a', áik'ehgo Christ ch'odlaahíi yaa yałti'go daidezts'aá. ²⁵ Dábik'ehyú ánách'ot'j'íi, la'íi ádaagoch'idzaaníi, la'íi yunáasyú kaa yá'iti'íi yaa yałti'go Félix ditlidgo tsídolyizgo gáníi, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dábik'ehgee níká ánádeshne' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'il'aa nt'éégo ilch'j' yałti', Paul ch'ínanshteéhíi bigha zhaali shaa yiné' shj nzi lé'e. ²⁷ Naki legodzaahíi ch'igóyáaná' Félix nant'ánchañ n'íige Pórcius Féstus nant'ánchañ silj; áik'ehgo Félix Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitj nt'ééná' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleelíi biyi' nyááná' taagiskaaníi bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okaaqah yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi Jews daanlíni ádn nazínihíi Paul bee dahdaagost'aaníi Féstus yaa yił nadaagoln'na nádaayokaaqah, ³ Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabilniiid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchijná'. ⁴ Áiná' Féstus gániiid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotq' ni', shíi dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áik'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíi bił nádóshkáh, áigee nneehñ nchọ'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagoln'i'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaa, áigé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaa hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bił nołkáh, nniid. ⁷ Ákú n'yaáná' Jews Jerúsalemgé' hikaihíi binaayú nadaazj, daazhógo ágolzeego, Doo alch'idn dénchọ'go adzaa da, daabilniiigo baa dahdaagoz'aá. ⁸ Paul ádá hadzii gáníigo, Jews yenagos'aaníi, dagohíi da'ch'okaaqah goz'aaníi, dagohíi Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áiná' Féstus, Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú áshneh nzigo Paul gáyilnii, Ya' Jerúsalem yúdag rnahgo ákú shinaál naa dahgoz'aaníi bigha naa yá'iti' hánt'j' née? ¹⁰ Paul gáníi, Caesar bá yánáltihíi bidáhgee sízj, da'áigee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo dénchọ'go ánásht'j'íi dahíi nkt'éégo bigonsí. ¹¹ Nchọ'go ánásht'j'íi lé'eyúgo hat'íi bigha dastaahgo ásdzaayúgo dastaahíi doo bich'á' ch'a'oshgheed at'éé da; bigha shaa yá'iti'íi doo hat'íi dayúgo, doo hadñ Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yałti'go hasht'j'. ¹² Áik'ehgo Féstus, yił nant'án daanliiníi ilch'j' yadaakti'na' Paul gáyilnii, Caesar naa yałti' hánt'j', áik'ehgo án bich'j' nnáh doleel. ¹³ Da'kwíi iskaaníi ch'igóyáaná' Agríppa, ízisgo nant'án nlíni, la'íi Bernice biłgo Féstus, kozh'j' nant'án silijihíi bigha, Caesaréayú yaa n'áazh. ¹⁴ Ákú sikeego lággo bedaizkaqaná' Féstus Agríppa Paul yaa yił nagosni' gáníigo, Nnee la' dá ha'ásitj nt'ééná' Félix onádzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemyú sídááná' Jews bi'okaaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazini, ái nneehñ yaa shil nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniiigo. ¹⁶ Gádaabikédéniiid, Nnee baa dahgost'aaníi hayíi baa dahdaagoz'aaníi doo baa yadaakti'égo, la'íi baa dahgost'aahíi bigha dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiníi doo áik'ehgo daagoz'aá da. ¹⁷ Áik'ehgo baa dahdaagoz'aaníi kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, iskaa hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnídáago, Yushdé' nneehñ bił nołkáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aaníi daahizj'na' nchọ'go ánagot'j'íi bee baa dahdaago'aa shj niizj', ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíi daabi'okaaqahíi yaa lahada'dit'áh la'íi nnee la' Jesus holzéhi daztsaa n'íi Paul yaa nagoln'yúgo, T'ah hinaa, nihiíi aldo' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díi k'a'at'éehíi hago'at'éégo baa yashti' shj'íi doo bigonsj dago, Jerúsalemyú nnáh hánt'j' née, ákú naa yá'iti'yú? bildéniiid. ²¹ Áiná' Paul gáshilniiid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni

zhá shaa yahti'go hasht'íí, áík'ehgo Caesar bich'í' ol'a'zhí' binádaadel'íí, daabiléndeniidgo bá ndaagosii'áá. ²² Agríppa Féstus gáyihni, Nñeehn dabíi yahti'go dists'ih hásh't'íí. Féstus gáníí, Iskaágo nts'ih ndi at'éé. ²³ Iskaá hik'e Agríppa la'íí Bernice bilgo baa da'olníigo n'áázh, siláada yánadaant'aahíí la'íí kih goznilgee nnee itisyú nadaandeehíí bilgo dała'ánách'it'ííh goz'aá yune' yil onak'sáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gáníí, Agríppa, ízisgo nant'an n'líni, la'íí kú neheskaihíí daanohwigha, dín nñeehn daal'íí ako, dzaagee Jews daagolíníí dawa la'íí Jerúsalemyú daagolíníí áldó' daadilwoshgo gádaashihni, Dín nñeehn doo hinaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bigha da'itsaahíí doo la' yee adzaa da laago bígosílsjíd, la'íí dabíi gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitíni shaa yahti'go hasht'íí, áík'ehgo ákú bich'í' dish'aago ngoni'áá. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'í' doo hat'íí baa bek'e'eshchii da. Áí bigha nohwaa bil ni'áázh, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'an n'líni, naa bil ni'áázh, áík'ehgo nahídaadelkidíí bikédé'go shinant'a' hat'íhita baa bich'í' k'e'eshchii doleeł. ²⁷ Ha'ásitiiníí hat'íí bee baa dahgost'aaníí doo bígoziné dago del'a'go doo shil bik'eh da, shíí.

26

¹ Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'aá. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: ² Agríppa, ízisgo nant'an n'líni, Jews daanliiníí yee shaa dahdaagoz'aaníí dawa díí jji ninaál bee ádá hasdziihíí baa shil gozhóq: ³ Jews daanlíni bi'at'e' la'íí lahada'dit'áhíí nkt'éégo bígonksihíí bigha: nkt'éégo shíyínłts'aá, nánoshkaah. ⁴ Jerúsalemgee bil nít'i'íí daagolíníí bitahyú ishkiin nshłj ni', áigé' yushde' godezt'igo hago'at'éégo hinshnaahíí Jews daanlíni dawa yídaagoksi. ⁵ Doo áníí shídaagoksi da ni', shá hadaadziih hádaat'íyúgo, Phárisee nliigo, Phárisees daandliiníí nohwi'okaaah itisgo daidnksiníí yikísk'eh hinaa ni', daashihni doleeł ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihinañ bándaaagoz'aá n'íí hoshdlaahíí bigha shaa yá'iti'go kú sízj: ⁷ Díí Bik'ehgo'ihinañ ngon'áaníí begolne'go nohwíí nakits'adáhyú hahiit'i'íí dájji biigha dátłé' biigha nłdzilgo Bik'ehgo'ihinañ daahohłdlaa. Díí oshdlaaníí Jews daanlíni shaa dahdaagoz'aá, Agríppa, ízisgo nant'an n'líni. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ nanezna'íí naadaayihil'nahíí hat'íí bigha doo daahohłdlaa hádaakt'íí da? ⁹ Jesus, Názareshgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíí ánasht'íłgo dávik'eh nsj ni'. ¹⁰ Áík'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaaah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí bik'ehgo Jesus daayokaaahíí láágo ha'áhalkaad ni'; la'íí natseedgo bándaaagot'a'íí, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánátséh nagoz'aá yune' lahgee biniidaagodinsj ni', Jesus ncho'go yaa yádaakt'igo ádaashłe' ni'; la'íí dážhó bik'edaadinshniihgo doo Jews daanlii dahíí bikih nagoznilyú ndi biniidaagodinsj ni'. ¹² Ágánasht'íłgo okaaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aá, Ti'i ákú n'nah, daashihniidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízisgo nant'an n'líni, hishaalyú ha'iz'aágo shíí la'íí bil hishkaahíí bilgo nohwiinaayú ch'ígona'ái be'idindláádíí bitisgo yaaká'gé' nohwich'í' nke'dindláád ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshihniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íí láá bigha shiniigonkt'éégo áshihłs? Tsídik'ihíí bee nits'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aazhi' hóntalyúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. ¹⁵ Gádéniid, Hadn'ánt'íí, shiNant'a'? Gáshihniid, Shiniigonkt'éégo áshihłsinihíí shíí ásh't'íí, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizji: díí bigha nil ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanłt'íí, hago'at'éégo shihłtsaaníí la'íí hat'íí nil ch'í'nah ádidishdliihíí shá baa nagolni' doleełgo; ¹⁷ Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlii dahíí áldó' bich'á' niishteeh, doo Jews daanlii dahíí bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íigo ánádaadle'go chagołheelge' idindiinzhí' ánáda'ne'go, la'íí Satan nadaabiłahíí bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ánáda'ne'go bincho'íí bich'á'zhí' ádaile', la'íí daashodlaahíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlii doleełhíí bigha bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áík'ehgo Agríppa, ízisgo nant'an n'líni, díí yaaká'gé' shil ch'í'nah ágolzaahíí da'áshihniiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníí iltsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíníí, la'íí ni' Judéa dahot'éhé biyi'yú daagolíníí, la'íí doo Jews daanlii dahíí áldó' gádaaldishni, Nohwincho'íí bich'á'yúgo ádaane'go Bik'ehgo'ihinañ

bich'í' ánadaahe', la'íi nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaakdzaahíi dábeht'eego ánadaakt'íi. ²¹ Díi bigha Jews daanlíni da'ch'okaqah goz'aq yune' shíi ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ni'. ²² Díi jizhí' ngoñt'i'go Bik'ehgo'ihinañ shich'oníigo kú síz'íi, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíi, ízisgo ádaat'eehíi bílgo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi la'íi Moses be'ágone' daanii n'íi zhá baa nagoshni'go gádaabídishnii: ²³ Christ biniigodilne' doleel, la'íi da'íltse daztsaqagé' naadiidáhíi nlii doleel, be'idindíiníi Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi yil ch'í'nah áyítsi doleel. ²⁴ Ágáníigo ádá yahti'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édiñ laq; láágo ígon'aaníi niini' édiñgo áníílaa laq. ²⁵ Paul gánado'niid, Féstus, ízisgo ánt'éhi, doo shiini' édiñ da: da'anii ágot'eehíi shiini' golíigo baa yashti'. ²⁶ Ízisgo nant'an n'líni, díi baa yashti'íi bígonksí, doo hat'íi t'aqzhí' be'ánsht'ee dago nich'í' yashti'; díi dahot'éhé bígonksí; doo la' nagont'i' dayú ba'ánágot'íidhíi bigha. ²⁷ Agríppa, ízisgo nant'an n'líni, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi hondlaq née? Hondlaqgo nígonksí. ²⁸ Agríppa Paul gáyíni, Ínashood hishleehego dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánado'niid, Doo dásdozhá da, da'anii odláni n'íi doleel, doo dáni zhá da, áiná' díi jii daasidezts'aaníi dawa da'ánsht'eehíi k'ehgo ágát'éé doleel, dishniigo Bik'ehgo'ihinañ hoshkaqah, díi líshi'dest'ooníi zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízisgo nant'an, la'íi nant'an'chañ, la'íi Bernice la'íi yil naháztaaníi bílgo nádiikai. ³¹ K'ihzhí'yú niikaigo gádaabíidni, Díi nneehñ bigha datsaahíi dagohíi bigha ha'á'istiiníi doo ye'ánát'íid da laq. ³² Agríppa Féstus gáyíni, Díi nneehñ ch'ínadzá doleel ni', Caesar doo yaa ádet'aq dayúgo.

27

¹ Italyú nohwil dahdez'eelgo nagot'aqaná' Paul, la' ha'áshijeedíi bílgo silááda dalán gonenadín binant'a', Július holzéhi, binádaadéz'íi doleelgo baa ni'nil, án silááda Augústus yánant'aahíi itah nlii. ² Tsina'eehíi Adramýttiumgé' Asia bitábaq zhinéeyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwil dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bíl dekai. ³ Iskaq hik'e Sídon golzeegee nohwil nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' n'áhgo nlt'éégo ádaaniksí le', bílnniid. ⁴ Áíge' nohwil dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nch'iidhíi bigha. ⁵ Cilícia la'íi Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwil ch'ída'iz'eel, áíge' Lýcia biyi' kih goznilíi Mýra golzeezhí' nohwil nda'iz'eel. ⁶ Áígee silááda gonenadín binant'a' tsina'eehíi Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hoókáh, nohwilniid. ⁷ Dátáqadégo nohwil da'o'olgo doo alch'idn nohweda'iskaq da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhí' nohwil ch'ída'iz'eel, nch'iidhíi bigha doo dayúweh nohwil da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaq zhinéé nohwil da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwil nda'iz'eel, kih goznil Laséa golzeehíi bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíi bigha, la'íi daagodnísigo dáshiná' da'ch'okaqahíi al'íná' bitis ch'ígoyááhíi bigha il'o'ohíi bégódzid ni', áik'ehgo Paul gádaabíni, ¹⁰ Shik'isyú, díi bígonksí, nohwil da'o'olgyú tsina'eehíi la'íi daayo-gheehíi bich'í', nohwíi dó' nohwich'í' nadaagont'og doleel. ¹¹ Áiná' silááda gonenadín binant'a'n, o'ohíi yebik'ehñ la'íi tsina'eehíi býéé gólíin zhá óyésts'aq, áiná' Pauln doo óyésts'aq da. ¹² Tsina'eehíi nná'i'olgee doo nohwehai bik'eh dahíi bigha ch'iláqgo gádaani, Nohwil da'o'ol le', dáhago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleel, daanzigo; Pheníce ái Crete biyi' goz'aq, áígee tsina'eehíi nna'ol northwestzhí'go la'íi southwestzhí'go ch'ígót'i'. ¹³ Hayaagé' t'adégo nch'iidná', nohwá íits'íid daanzigo, besh ndaazíi tsina'eehíi bee dahast'og n'íi ihnadaiz'aqaná' Crete bibahyú bíl ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eehíi hílch'í'cho bíl hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhíi bigha tsina'eehíi doo hílch'í'dázhí' dahdi'eeñ da, dabiini'yú dez'eel lé'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eelgo tsina'eehíi alch'íséhíi da'onanta tsina'eehíi nchaahíi bit'ahyú ndaiz'aq: ¹⁷ Áíge' tsina'eehíi nchaahíi biká'yú

dahdaiz'aaaná' besh hishbizhí nchaahí tsina'eekí bik'idesdiz; gosht'ishcho yedaaldzidgo gowaogolgai biká' dastsoozí nadaayintsoozná' nch'iidí zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwil ilch'á' nách'ihí bigha iskaqa hik'e tsina'eekí yoghélihí la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaqa hik'e tsina'eekí benadziidi dabií yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íi ts'iksosé doo hwaa bee got'ij dago doo alch'ideskaqa da, la'íi díyat'éégo nohwil ilch'á' nách'ih, áik'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laqa daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ihní'gé' hizijgo gáníi, Shik'isyú, shich'í' idaayesóts'aayúgo, Cretegé' doo nohwil dahda'n'eel dayúgo, doo díi k'ehgo nohwich'í' nadaagont'og da doleel ni', la'íi doo hat'íi ch'a'oné' da doleel ni'. ²² Áiná' gádaanohwildishnii, Bidag ádaano't'ee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eekí zhá da'izlíi hileeh. ²³ T'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ, biyéé nshijín la'íi hoshkaqhñ, binal'a'á yaaká'gé'hi shit'ahgé sizijgo, ²⁴ Gáshihniid, Paul, doo niini' hah da le'; Caesar bidáhgee sínziji doleel: la'íi bil niñ da'o'ohíi dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ naa godin'áá. ²⁵ Áik'ehgo shik'isyú, bidag ádaano't'ee le': Bik'ehgo'ihí'nañ hoshdlaqhíi bigha da'áshihniihíi k'ehgo ágone'go bígonsi. ²⁶ Áiná' ni' táyi' dahgoz'aaníi biká'gee yonohwi'dilkaad doleel. ²⁷ Díi'ts'adah ilkaahíi bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eekí bil ilch'á' nnáihniiná' t'é's'ahyú shi nada'ih'eekí ni' bich'í'yú nohwil da'n'eel daanzí lé'e; ²⁸ Áik'ehgo hayaa tú yída'nes'aqadgo nadin ilk'ich'idesniih, k'a'áhosah lágo yídaagoljijid: yunáasyú tú yínada'nes'aqadgo k'adíi ashda'adah ilk'ich'idesniih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eelhií bigha bil daagoyé'ego besh ndaazíi tsina'eekí bedahast'óníi díi'ni nkedeznil, tsina'eekí biké'nnáá yúyaa, áiná' jii góleeh, daaniigo da'okaqa. ³⁰ Nadaal'eekí tsina'eekí biyi'gé' hahiikeeh daanzigo, tsina'eekí alch'iséhíi téh daayihesznil, besh ndaazíi tsina'eekí bádngé' nkedaayiniil ádaagodil'ijgo, ³¹ Paul silááda la'íi silááda gonenadín binant'a'íi gáiyihni, Díi nneehíi dá tsina'eekí biyi' naháztaayúgo zhá daahonaa. ³² Áik'ehgo silááda tsina'eekí alch'iséhíi bedahdaahest'ooníi daayiheshgizhgo bil odaagohez'eel. ³³ K'ad hailkaahyú Paul nádaayokaqahgo gádaayihni, Da'olsaago nzhog, nda'ohígo dáshiná' díi'ts'adahyú nohwíyolkaat. ³⁴ Áik'ehgo nádaanohwoshkaqa, da'olsaqa, ái bee daanołdzilgo; nohwitsizil da'á'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díi yee ánniidná' bání náidnné'go dawa bináat Bik'ehgo'ihí'nañ áshogd yihniigo oskaqadná' ilk'iyíłdláadgo yiyaa nágodiidzaa. ³⁶ Áik'ehgo nnee la'ihíi yidag ádaat'eego dabií aldo' da'iyáá. ³⁷ Daanohwighago naki gonenadín iká'yú gosts'idin gostán hiilt'ee, tsina'eekí biyi'. ³⁸ Náda'isdijdzhi' da'iyáaná' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eekí dá'aldzolé silij. ³⁹ Got'ij gozlijná' ni'híi doo yídaagoljij da: ndi tú onáhikáago ténagohij'áá daayo'ij, áígee nohwil ndaanó'eel daanzí. ⁴⁰ Áik'ehgo besh ndaazíi tsina'eekí bee dahast'og n'íi daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aahíi bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íi tsina'eekí bit'a' bádñ zhiñéehíi hadag ádaizlaago nch'iid bich'í'go tábaqzhi' bil nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednijjee tsina'eekí lehígo'go doo nahí'naa da silij; biké'dinnáágé'íi tú nádidáhíi nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíi la' nada'dikqoh daanzigo, silááda nadaabiltseedgo ndaagoshchij, ⁴³ Áiná' silááda gonenadín binant'a'n Paul doo zidee hat'ij dago, Dah, bilniid; Hayíi nada'olkó'íi tsina'eekí bitisyú'an odaoljago táts'ada'olkóh, daayihni: ⁴⁴ La'íi gáiyihni, Tsij nteelíi la'íi tsina'eekí baa nahastó'íi bee hanaazhi' nada'olkóh. Áik'ehgo dawa ni'zhí' nádaaheskai.

28

¹ Táts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaníi Melita golzee lágo bídaagosiilzjid. ² Nnee áígee daagolíníi k'ídaanzigo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanołdziil, daanohwihniid, nagoltih nkegonyaa, la'íi gozk'azíi bigha. ³ Paul chizh la' náyihezlaago dayinilná' t'iish bik'asda' golíni ndoogo áigé' hayáago Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nnee áígee daagolíníi t'iishíi Paul bigangé' nahitijgo daayiltsaana' gádaakildi'nii, Díi nneehñ nnee nailtseedíi nlíni láá, túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíi bigha datsaah. ⁵ Áiná'

Paul t'iishí dá kọ' biyi'zhì' nayílt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool shì daabo'ńígo, dagohíí datsaah shì daanzigo biba' naháztąą; ndi ńzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'jíná' biini' lahgo ánadaizdlaago, Diyin nlii láą, daanzì. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'ąayú daagolíníí binant'a', Públius holzéhi áígee ła' bini' lé'e; án k'ínoho'ńígo bigowayú taago nohweskaą. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan díké yaa naghaago sitji: Paul baa nyáágo biká' ndelńiiná' bá oskaądgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'ąayú daagolíníí ła'ihíí kah yaa nakaihíí nehaskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidńsigo dawahá nohwá daayihezńil; ła'íí k'ad nohwił da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíí tsina'eehíí yih daihezńil. ¹¹ Taagi nohwedahitaąaná' tsina'eehíí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíí, Cástor ła'íí Póllux beda'aszaahi bádńgee nazjigo ádaaszaago bił nohwił da'dez'eel. ¹² Sýracuse nohwił nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaą. ¹³ Áíge' nohwił léda'n'eelgo Rhégium nohwił nda'iz'eel: áíge' iskaą hik'e hayaagé'go dezhch'iidgo iskaą hik'e Putéoliyú nohwił nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlą' bee nohwił'íyú baa nkaigo, Nohwił nahisółtąą le', daanohwiłńiigo, bił naháataą gots'idiskaą: áíge' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlą' bee nohwił'íyú ákú daagolíníí hiikahgo nohwaat'ídaanzjíná' Ápiai Forum ła'íí Three Taverns golzeezhì' nohwiba' hikai; áí Paul yiłtsaąaná' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo bił gozhógo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'áshijeedíí bińadaadéz'iiníí binant'a' yaa ńnil: ndi Paulhíí dasahn goljigo baa godet'ąą, siláada ła' bińadéz'jigo. ¹⁷ Taagiskaąaná' Paul Jews áígee daagolíníí yánazini, Dała'alńéh, daayilńii: dała'adzaaná' gádaayilńii, Nnee daanolini, shik'íyú, Jews daanliiníí dagohíí daanohwitaa n'íí bi'at'e' doo hago ashłaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásitjigo niyáágo Romans daanlíni baa shi'deltji. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bighą dastsahíí doo ła' dahíí bighą ch'ínadaashíłteeh hádaat'ji ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliiníí áí doo hádaat'ji dago, Caesar shaa yałti' hasht'jı, dishńii lé'e, bił ní't'íí doo hat'íí bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'i'íí bángot'ąąhíí bighą díí bésh hishbizhíí bee kishi'dest'qohíí bighą dała'ánohwishłaa, nohwines'jigo, nohwich'j' yashti'go: ²¹ Gádaabiłńniid, Judéage' naltsoos naa nagolńi'go doo ła' nohwaa hi'ńil da, ła'íí nohwił'íyú áíge' kú neheskaihíí doo ła' naa naagolńi' da, doo ła' ncho'go naa yałti' da. ²² Dahot'éhé díí okaąh bee sahngo na'adí'ńilihíí baa yá'iti'go bídaagonłzi: ni hago'at'éégo baa natsínkeesíí daadihiits'jł hádaahiit'ji. ²³ Bángot'aaníí bijji nnee láągo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'albige' o'i'ąązhì' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo yaa nagosńi', Moses yegos'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí k'eda'ashchiiníí bich'ą'ge' Jesus yaa nagosńi'go biini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ Ła' yaa yałti'íí daayosdłąąd, ła'ihíí doo daayosdłąąd da. ²⁵ Łahada'dit'áhgo Paul dałán yee hananádzi'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íí da'anjigo gáyilńniid, ²⁶ Díí hat'i'íí bich'j' nńáhgo gádaabiłńniih, Daadołts'ag ndi doo nohwił ídaagozi da doleel; daaneł'jı ndi doo da'anj daal'jı da doleel: ²⁷ Díí nneehíí biini' daanyee' daazljı, doo da'diits'ag da daazljı, ła'íí daaneshch'il daazljı; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'jı doleel ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleel ni', ła'íí biini' yee bił ídaagozi doleel ni', áík'ehgo shich'j' ádaane'go nádaasdziih doleel ni'. ²⁸ Díí bídaagonłsı le', Bik'ehgo'ihí'nań bich'ą'ge' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlij dahíí bich'j' ol'a', nohwiłdishńii, áłhíí ídaadést'sąą ndi at'éé. ²⁹ Díí yee hadziiná' Jews daanliiníí dážhó łahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kįh yighą na'ihiniłhíí yiyi' goljigo naki łegodzaa, ła'íí baa hikáhíí dawa ya'ahénzı ni', ³¹ Doo nanł'j' dago, nnee doo ła' tsibildjı dago Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa nagolńi' ni', ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, áń binal'a'á nshlįigo shich'į' áńńiid, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshńi'húí bighą its'áshí'doltjį, 2 (Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yałtį'go dabıntsé yengon'áá, áí godiyįhgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchjį lęk'e,) 3 Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolńi', áń nnee k'ehgo nyáágo David linolt'įkńi nlij; 4 Jesus Christ daztsąądí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlijgo ch'į'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golįigo: 5 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'ąą, binal'a'á nshlįi doleelgo, áík'ehgo Jesus bizhi'íí ba'ihégoşį doleelhíí bighą baa nagoshńi'go, nnee iltah at'éego hadaazt'íi daabodlaąhgo bikísk'eh ádaat'eego ashle': 6 Nohwíí alđó' Jesus Christ býéé daanohlįi doleelgo nohwich'į' áńńiid: 7 Daanohwigha Romeyú daagonohliiníí nohwich'į' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań bił daanohshoqgo báhadaadeszaahíí daanohlįigo nohwich'į' áńńiid: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 8 Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwighą ba'ihénsį, nohwi'odla' ni'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'įnihíí bighą. 9 Bik'ehgo'ihí'nań, biYe' baa yati' nł'éhi baa nagoshńi'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhą nohwá oshkaąh nt'éé shá yígółsį; 10 Díńko bighą dá oshkaąh nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo áńíta dáhago'at'éego nł'éégo nohwaa desháál. 11 K'azhą daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí ła' nohwaa nshné'híí bighą, áí bee nłdzilgo daahodohsįl doleelgo; 12 Díí áłdishńii, nohwíí hik'e shíí biłgo nohwi'odla' dała'ázhi' ilđenáágo bee hadag ádaańlnzį doleel. 13 Shik'íyú, doo alch'ídndi nohwich'į' disháh háshł'įigo ni' bídaagonołsįgo hasht'įí, doo Jews daanlįi dahíí ła'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' hosilbáąhíí k'ehgo nohwitahyú alđó' ła' hodishbiłhíí bighą, (ndi nashi'dinkł'ogo t'ahkó goldoh.) 14 Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí alđó', daagoyáąhíí hik'e doo daagoyáą dahíí alđó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bił nagoshńi'go shá goz'ąą. 15 Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshńi'go dázhó háshł'įí, Romeyú nadaahisohtaanií ndi. 16 Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e idaayánsdzį da: áí Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, ła'íí Greeks daanliiníí alđó'. 17 Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nnee bich'į' dávik'ehyú at'ééhíí ch'į'nah alzi, odla' begodeyaadí' odla' bengont'įzhį': bek'e'eshchiiníí gáníihíí k'ehgo, Hadín dávik'ehyú at'ééhíí odla' zhą yee hınaa doleel. 18 Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsį dahíí ła'íí nchọ'íí ye'ánadaat'įkńi dawa yich'į' Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yaaká'dí' ch'į'nah alzi, áí nchọ'íí ye'ánadaat'įkńi yee da'anii ágot'eehíí t'ąązhį' ádaayıłsį; 19 Bik'ehgo'ihí'nań bebígózi doleelíí ch'į'nah alzaago yıdaagołsį, Bik'ehgo'ihí'nań dabíí bił ch'į'nah áyılshíí bighą. 20 Ni'gosdzán alzaadí' godezt'į'go Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi doo hit'įí dahíí nł'éégo bígózi, dahazhį' binawod golíiníí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań nliiníí nt'é áyılłaaahíí bebígózi; áí bighą áí nnee nchọ'go ánaadaat'įkńi doo nt'é bee bich'į' ch'įdaagonowáh at'éé da: 21 Bik'ehgo'ihí'nań yıdaagołsį ndi doo daidnłsį da, doo ya'ihédaanzį dahíí bighą doo nt'é bee bich'į' ch'įdaagonowáh at'éé da; áídá' da'ílinégo natsídaakees, ła'íí biini' doo goyáą dahíí godilłil begoz'ąą daasilįi. 22 Ídił daagodząągo doo daagoyáą da daasilįi, 23 Nnee datsaahi, ła'íí dló', ła'íí dawahá bijad dį'įgo nadaakaihíí ła'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayokaąh lęk'e; áí bee Bik'ehgo'ihí'nań doo datsaah dahi bits'á'dindláádíí hik'e díí kogan be'ádaaszaahíí biłgo ilđenáágo ch'įdaiznil. 24 Áí bighą bijíí yune' nchọ'go zhą natsídaakeesgo dázhó nchọ'íí bich'į' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, daabits'ihíí ilđenáágo doo daidnłsį da:

25 Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí da'anii ágot'eehí hik'e lé'ikchoohí bilgo ildenáágo ch'idaiznil, la'í Bik'ehgo'ihinaan áyílaahí zhá daidnksigo daayokaqahdá' bíhí doo daach'okaqah da; Bik'ehgo'ihinaan zhá dahazhí ba'ihégosí. Doleelgo at'éé. 26 Ái bigha bits'í bee idaayágosiyú ánadaat'íí hádaat'ííhí bich'í' Bik'ehgo'ihinaan yó'odaabidez'aa: isdzané nnee bá álzaa n'í isdzané dabíí k'í idaayágosiyú ánadaat'íí: 27 Da'áik'ehgo aldó' nnee isdzané bá alzaa n'í k'ihzhí' ádaizlaago, dabíí ikh'í' biini' daama'; nnee dabíí k'í idaayágosiyú ánadaat'íí, ái bigha nda'iksiihí dabíí ích'í' nadaayi'nii, ái da'áígee dávik'eh. 28 Bik'ehgo'ihinaan doo dayúweh yídaagosi hádaat'íí dahíí bigha dázho binatsekees daancho'íí yich'í' Bik'ehgo'ihinaan yó'odaabidez'aa, doo ánách'ot'íí dahíí ye'ánadaat'íí doleelgo; 29 Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí behadaak'ik, la'í nant'í' na'idaahí, ncho'go ánadaat'ííhí, dawahá dayúwehégo idáhadaat'iinií, da'o'ni'í; la' bíyéehí idáhadaat'iinií aldó' behadaak'ik, la'í its'izilheehí, lahadaadit'áhí, nadaach'aahí, bi'at'e' ncho'íí, la'í ch'inii daaniihí aldó' behadaak'ik; 30 La' yinída'dilnigo ch'inii daanii, Bik'ehgo'ihinaan yik'edaanniih, doo hadín daidnksí da, idaa da'odlígo dabíí idaa yádaaktí, dabíí ncho'í' ádaile'go yídaagol'aah, daabishchíí n'í doo daidits'ag da, 31 Doo daagoyáá da, doo da'ádaaniiyú ádaat'ee da, doo hadín bil daanzho da, doo hadín yaa nádaagode'aah hádaat'íí da, doo bil daagoch'oba' da: 32 Bik'ehgo'ihinaan nnee ágánadaat'ííhí da'itsaahí bee yándaagoz'aa go yídaagosi ndi, doo dabíízhá ágánadaat'íí da ndi nnee ágánadaat'ííhí bil dádaabik'eh.

2

1 Ái bigha nnee nílini, ni hadín ánt'ee shíhí, nnee la' baa yánlti'yúgo doo nt'é bee nkt'éégo nich'í' ch'ígonowáh at'éé da; nnee la' baa yánlti'yúgo dani idi ch'ígondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhí bigha. 2 Díinko bídaagonlzi, ágánadaat'ííhí Bik'ehgo'ihinaan dávik'ehgo bándago'aah. 3 Áik'ehgo nnee nílini, dani aldó' ágánt'íídá' ágánadaat'ííhí baa yánlti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihinaan doo nángo'aah da doleel n'nzí gá? 4 La'í Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí la'í nidag at'ééhí hik'e nzaadyú nágoho'aahí ch'ída'izkaadí doo bil óntag da go'í; Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íí nincho'íí bits'á'zhí' hináágo nelnááhí doo bígonksí da gá? 5 Áidá' nijí ntl'izíí bigha la'í nincho'íí doo bits'á'zhí' ánnéh hánt'íí dahíí bigha, dani goyéé'íí bee ích'í'godnt'áah, Bik'ehgo'ihinaan bihashke' yí ch'í'ííhí bíjizhí'; ái bíjiz dabíí dávik'ehyú at'éégo nángo'aahí ch'í'nah áidoliik; 6 Bik'ehgo'ihinaan nnee da'á daantíígee da'ánadaat'íí n'í dávik'ehgo biyaa gozhóóní dagohí biniidaagodile'íí yich'í' nahíniik: 7 Hadíí nkt'éégo ánadaat'ííhí yich'í' dahdaandoh nt'éégohí Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dindláadí la'í bil dávik'eh doleehí, la'í dahazhí' ihinaahí yiká daadéz'iinií, ihina doo ngonel'aa dahíí Bik'ehgo'ihinaan baa daid'aah: 8 Áidá' lahadaadit'ángo lanakaihí, la'í da'anii ágot'eehí doo yikisk'eh ádaat'ee da ndi ncho'go ágot'eehí yikisk'eh ádaat'eehí Bik'ehgo'ihinaan bihashke'íí bee biniidaagodilne'. 9 Nnee da'á daantíígee ncho'go ánadaat'ííhí bich'í' goyéé'go godigháh, la'í biniidaagonkt'éé doleel, Jews daanliinií ntsé, doo Jews daanlii dahíí aldó'; 10 Áidá' da'á daantíígee nkt'éégo ánadaat'ííhí Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dindláadí bíyéé doleel, bil dávik'eh doleel, la'í ikh'í' daagont'ééhí bíyéé doleel, Jews daanliinií ntsé, doo Jews daanlii dahíí aldó': 11 Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nnee doo la' itisgo yistíí da. 12 Hadíí Jews bich'í' begoz'aaní doo bit'ááhyú ádaat'ee dago ncho'go ánadaat'ííhí begoz'aaní doo bee bándagot'aah da ndi da'ílií daaleeh; áidá' begoz'aaní bit'ááhyú ádaat'eego ncho'go ánadaat'ííhí begoz'aaní bee bándagot'aah; 13 (Ái begoz'aaní dédaidits'agíí zhá doo Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dávik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaní yikisk'eh ánadaat'ííhí zhá dávik'ehyú ádaat'ee daabíid'ni doleel. 14 Doo Jews daanlii dahíí Jews bich'í' begoz'aaní doo yídaagosi da ndi dabíí ye'ádaat'eehí bik'ehgo ái begoz'aaní áníhí yikisk'eh ádaat'eego Jews bich'í' begoz'aaní doo yídaagosi da ndi begoz'aaní dabíí idá ádaislaa: 15 Begoz'aaní bíjiz yune' dahgoz'aaní ch'í'nah ádaayisí, nt'é nkt'ééhí dagohí ncho'íí dabíí yídaagosi, la'í

binatsekeesí lahgo ányodlii, lahn nlt'éégo ánsht'ee ni' daanzí, áidá' lahníi nch'ogo ánsht'ee ni' daanzígo;) ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíi bijíi yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íi áníihíi k'ehgo bi'at'e' nadain'íi' n'íi Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleel. ¹⁷ Jew niłdi'niihíi, begoz'aaníi bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee nńzi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bee ída'óndlii, ¹⁸ Áń hát'íiníi bígonsi nńzi, la'íi begoz'aaníi bee nił ch'ígot'aahíi bigha hadíi dázho nlt'éégo ágot'eehíi zhá nił dábik'eh, ¹⁹ Bińáa ágodiníi yágo'iiníi nshíi nńzi, la'íi godilhiíi biyi' nakaihíi bá'idindláadíi nshíi nńzi ída'óndlii, ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníi biyi' il'ígóziníi la'íi da'anii ágot'eehíi begoz'aahíi bígonksídá' doo daagoyáá dahíi bił ch'ídaagon'áah, la'íi mé' daanliihíi k'ehgo doo hwahá yídaagołsijh dahíi bił ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, la' bił ch'ídaagon'áahíi nłini, dani ídił ch'ígot'áah née? Doo da'noh'íih da nńiigo il' ch'ígon'áahdá' in'íih née? ²² Doo nant'í' nahkai da nńiigo il' ch'ígon'áahdá' nant'í' nanńaa née? K'eda'ashchín nił nch'odá' ái daach'okaałhgo nagoz'aayú nanńaago in'íih née? ²³ Ni, begoz'aaníi bee ída'óndliihíi, begoz'aaníi doo bikísk'eh ánt'éé dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań doo nił il'íi da go'íi. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi áníihíi k'ehgo doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íi nch'ogo baa yá'iti', nohwíi nohwicha. ²⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh ánt'ééyúgo circumcise áni'delzaahíi ná il'íi: áidá' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíi k'ehgo ánt'éé. ²⁶ Da'áik'ehgo nnee la' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíi begoz'aaníi áníihíi k'ehgo at'ééyúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíi k'ehgo bił otag ya'? ²⁷ Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníi bek'e'eshchiiníi bígonksí ndi doo bikísk'eh ánt'éé dahíi ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlii ndi doo ái zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii Jewhi nlii da; la'íi nnee bits'í zhá circumcise ábi'delzaahíi doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: ²⁹ Áidá' bijíi biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiníi, áń da'anii Jewhi nlii; la'íi bijíi yune' circumcise ábi'delzaahíi da'anii circumcise ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziiníi Bik'ehgo'ihí'nań bił goyikshógo áile'híi bigha, doo begoz'aaníi áníihíi zhá bigha da; hadín ágát'éehíi doo nnee zhá nlt'éégo baa yádaakti' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nlt'éé.

3

¹ Áik'ehgo Jew nłini nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíi hant'é il'íi? ² Dawa bee dázho il'íi at'éé: dantségee Jews daanliiníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daadest'aahi at'éé. ³ La' doo da'odlaa dayúgohíi? Ya' doo da'odlaa dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań doo da'álch'iniiyú at'éhi at'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíige le'da'ılchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nliigo bígózi le'; bek'e'eshchiiníi Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' yałti'go gáníi, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleel, la'íi dahagee dahadín ni'iltahyúgo bitis nńleel, nii. ⁵ Áidá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'éehíi ch'í'nah áyılısiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nań bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bigha doo bik'ehyú nohwich'í' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'godsán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú at'éé dayúgo, hagog'éego ni'godsán biká' nnee yándaago'áah doleel? ⁷ Lé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihí'nań da'aniiigo at'éehíi ch'í'nah áyılısiigo ízisgo at'éehíi ái bee bígóziyúgo, nt'é bigha shíi nshch'ohíi k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah? ⁸ (La' nnee nohwini'daadilniigo nohwaa ch'inii daanii,) Nlt'éehíi bengowahíi bigha nch'ogo ádaahiit'íi le', daan'niiigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiłniihíi bándagont'aahíi dábik'eh. ⁹ Áik'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníi itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi nch'ohíi bi'isna' daanliigo il'k'idá' ch'í'nah ádaasiidlaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníi gáníi, Doo hadín dábik'ehyú at'éé da, dah, dałá'á ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bił ígózi da, doo hadín

Bik'ehgo'ihinañ yiká déz'ij da. ¹² Dawa k'ihzhigo ádaasdzaa, dawa doo da'íllí da daasilij; doo hadín nkt'éégo ánát'ijl da, dah, dała'á ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híi nnee le'sitijhi bil ch'í'otaqahíi k'ehgo at'éé; bizaadíi bee k'izéda'dilteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yune' benagoz'aa: ¹⁴ Yati' be'okáakíi la'íi yati' koní'daadihni'íi bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizołhéétzhí' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ikch'ohíi hik'e iniidaagodile'íi benagoz'aa: ¹⁷ Nkegohen'áanii begoz'aaquíi doo yídaagołsı da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihinañ doo daidnłsı da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiinii. ¹⁹ Jews bich'ij begoz'aanii ániíhíi nnee da'ái bit'ááhzhí' ádaat'eehíi yich'ij ániigo bídaagonłzi: áik'ehgo nnee daantijgee doo hagot'éégo ídaa yánaadaalti' da doleel, la'íi ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee doo dávik'ehyú ádaat'ee dago bándago'áah doleel. ²⁰ Nnee doo la' Jews bich'ij begoz'aanii yikísk'eh ánát'ijlhi zhá bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú at'éé da: begoz'aanii ániíhíi bigha nch'og'go ánach'ot'ijlhi bigoch'ıłsı. ²¹ Nnee Jews bich'ij begoz'aanii doo yikísk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú at'éé doleel k'adii nohwıl ch'í'nah alzaa, ái doo ánidá' begoz'aanii bek'e'eshchiinii baa na'goni', la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziid níi yaa nadaagosni'; ²² Díinko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odłago Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé, da'odlaanii dawa ágadaat'ee; nnee la' doo łahgo at'éé da, dawa dáłekt'ee: ²³ Nnee dawa nch'og'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihinañ ízigo ye'at'éhíi dáych'ij' nihikáh; ²⁴ Áidá' binch'og'íi bits'á'zhí' Christ Jesus ch'ínadañil, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ baa daach'oba'go dávik'ehyú ádaat'éhi daayihni, doo nt'é bigha nahi'niłi da: ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ Jesus zideego bidilii bee nnee binch'og'íi yá nahi'nił doleelgo yil'áad, ái daayodłago binch'og'híi bigha baa nágodet'aa doleelgo; ái bigha Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú at'éehíi nnee bich'ij' ch'í'nah alzaa, án nzaadyú bádaagoho'aalgo nnee nch'og'go ánádaat'ijlhi doo yil'otag da; ²⁶ Bik'ehgo'ihinañ dabii dávik'ehyú at'éehíi díi goldohíi biyi' nnee bich'ij' ch'í'nah alne'go, dishni: dabii dávik'ehyú at'éhi nliigo ch'í'nah alne'go, la'íi dahadín Jesus yodłaqhíi dávik'ehyú at'éé yilnihi at'éé. ²⁷ Ídaa ch'odłigo yách'ikti'íi hayú begoz'aa? Doo hayú begoz'aa da. Hant'é bigha? Ya' dakó nkt'éégo ánach'ot'ijlhi bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé née? Dah, ki'odł'íi zhá bigha. ²⁸ Áik'ehgo díi bídaagosilzjid, nnee Jews bich'ij' begoz'aanii doo yikísk'eh at'éé da ndi bi'odł'híi bigha Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú at'éhi bihni. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ihinañ Jews daanliini zhá daabokaqhíi nlii née? Doo Jews daanlii dahíi aldó' daabokaqhíi nlii ya'? Ha'oh, doo Jews daanlii dahíi aldó': ³⁰ Bik'ehgo'ihinañ dała'á nlii, áik'ehgo nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bi'odł'híi bigha Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú ádaat'éhi daabihni doleel, la'íi doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi aldó' bi'odł'híi bigha dávik'ehyú ádaat'éhi daabihni doleel. ³¹ Ágadaan'niigo begoz'aanii doo illi dago ádaahiidle' née? dah, da'anii doo ágát'éé da, áidá' begoz'aanii nłdzilgo ádaanli.

4

¹ Áik'ehgo Abraham, bits'á'dí daadihe'na'íi, nt'é daan'niigo baa nadaagohiilni' doleel? ² Abraham dabii nkt'éégo ánát'ijlhi bigha Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú at'éhi yilni lək'eyúgo, ái bigha ída'odli doleel ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee ágát'éé da lək'e. ³ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinii nt'é nii? Abraham Bik'ehgo'ihinañ yodłaad, áik'ehgo bi'odł'híi bigha dávik'ehyú at'éégo bá hótag lək'e, nii. ⁴ Hadín na'iziidi bich'ij' na'i'niłi doo baa ch'oba'go nahi'nił da, ndi binasdziidhi bigha bich'ij' nahi'nił. ⁵ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi ch'ínayihniłihi at'éé, hadín án yodłaqhíi bi'odł' bee dávik'ehyú at'éégo bá hótag, doo nkt'éégo ánát'ijlhi bigha da. ⁶ Da'áik'ehgo nnee doo nkt'éégo ánát'ijlhi bigha da Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú at'éégo bá yółtagíi biyaa gozhógo David aldó' yaa k'e'eshchij, ⁷ Gániigo, Hadín doo bik'ehyú ánadaat'ijl dahíi bigha baa nádaagodest'aa, la'íi binch'og'íi bá k'e'oldeehíi biyaa daagozhó

le'. ⁸ Nnee binchọ'í nohweBik'ehń doo bá yótag dahíí biyaa gozhọ́ le', n̄ii, David. ⁹ Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahíí zhá ágát'éeego biyaa gozhọ́ le' bikdi'n̄ii n̄ee? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí áldó' n̄ee? Abraham bi'odlạ'híí bighạ dábik'ehyú át'éeego bá hótag lẹk'e daan'n̄ii. ¹⁰ Dadá' bich'ị' ágót'ehi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' n̄ee? N̄ee bikedí'go n̄ee? Doo bikedí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skałhíí k'ehgo bi'odlạ'íí bee dábik'ehyú át'éeehíí bebígózị, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlạ' golíí ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa n̄lịí doleełgo; áí áldó' dábik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleełhíí bighạ. ¹² Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí áldó' bitaa n̄lịí, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhá bighạ da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odlạ'ihíí yikísk'eh hikahíí bighạ áldó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlạ' golííníí áldishn̄ii. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ła'íí bits'á'dí' hadaaknolt'aaníí ni'gosdzán daabíyée doleełgo yee bángon'áá ni', ndi doo begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí bighạ da, bi'odlạ'íí biláhyú dábik'ehyú ádaat'eehíí bighạ. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí zhá Bik'ehgo'ihí'nań yágon'ááníí daabíyée doleełyúgo, odlạ'ihíí da'íliné hileeh, ła'íí Abraham bángont'ááníí doo ílịí da hileeh: ¹⁵ Begoz'aaníí golíyyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádihyúgo begoz'aaníí bił nach'ighaahíí áđih. ¹⁶ Áí bighạ da'odlaaníí zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bángont'ááníí daabíyée doleeł; Abraham bits'á'dí' hadaaknolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yágon'ááníí daabíyée doleeł; doo hadíí begoz'aaníí daayotạ'híí zhá da, ndi Abraham k'a'at'éeego da'odlaaníí áldó'; án daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa n̄lịí. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyihniigo bek'e'eshchij, Nnee iltah at'éeego hadaazt'í'í bitaa n̄lịígo ánishłaa, yih̄nii,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlạahíí bighạ áyihniigo yágon'áá lẹk'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íí nádaayihil'nahíí, ła'íí doo daagolịí da n'íí daagolịigo ádaile'íí n̄líní: ¹⁸ Abraham hastiin n̄lịigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlạago án bits'á'dí' t'ah nyohokíí, Nits'á'dí' łąá doleeł, biłdo'n̄iidhíí k'ehgo nnee łąágo iltah at'éeego hadaazt'í'í bitaa n̄lịí doleełgo. ¹⁹ Abraham dałá'á gonenadín hak'e shij biłegodzaago bits'í daztsaahíí k'ehgo adzaa, ła'íí bi'aa, Sarah, doo iltchii da, ágát'ée ndi Abraham áí doo yaa natsekees da, áídá' bi'odlạ' doo t'ąazhị' bágodeyaa da lẹk'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bángon'ááníí doo t'ąazhị' natsíná'íkeesgo yodlạa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo bi'odlạ'íí n̄dzil silij; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadíí yee bángon'ááníí ye'ile'go yinel'ąąhíí Abraham da'anii yígółsị lẹk'e. ²² Áík'ehgo bi'odlạ' golííhíí bighạ Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ehi yih̄nii. ²³ Áídá' áyihniihíí doo dabíí zhá bee bá k'e'eshchij da; ²⁴ Ndi n̄ee áldó' nohwá bek'e'eshchij, n̄ee Jesus nohweBik'ehń daztsađdí' naadiidzaago ábíílaahíí daahohiidlaaníí áldó' nohwá hótag doleeł; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nchọ'híí bighạ zesdij, ch'ínánohwiñiíhíí bighạ naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áík'ehgo da'osiidlạadhíí bighạ nohwinchọ'íí bits'á'zhị' ch'ínánohwinilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'ááníí yee nohwinel'íí: ² Jesus biláhyú nohwi'odlạ'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí goz'ąą yune' hah'agóót'í'go nohwá alzaa áldó', áí biyi' yune' nasiidzị, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éeehíí łąhdí' nohwíyée doleełíí ndaahóndliigo baa nohwił daagozhọ́. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bighạ nohwiidaagonk't'ée ndi baa nohwił daagozhọ́; koniigonk't'éeehíí kóni' k'eh ách'íłsiníí ákółshíí bídaagonlzhíí bighạ; ⁴ Ła'íí kóni' k'eh ách'íłsiníí ko'at'e' n̄t'éeego áyíłsị, ła'íí ko'at'e' n̄t'éeehíí Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éeehíí łąhdí' kóyée doleełíí nch'ohíigo ákółsị: ⁵ Ła'íí Holy Spirit nohwaidin'ááníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjọphíí nohwijíí behalk'ihíí bighạ áí ndaahóndliihíí begolne', áík'ehgo doo baa yádaandzị da doleeł. ⁶ Doo hagot'éeego ích'odaahi'n̄ii dadá', Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinlzi dadá', da'áígee biká' ngonyáago Christ nohwá daztsaą. ⁷ Nnee dábik'ehyú át'éeehíí ndi doo hadín

yá datsaah at'éé da; dagohíí ła' nnee nlt'éégo at'ééhíí yá datsaah shíí. ⁸ Áídá' t'ah nchọ'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjoqohíí nohwil ch'í'nah áyíílaa. ⁹ Áík'ehgo bidil bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidliigo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'nil. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nań bi'ina' daandliidá' biYe' daztsaaahíí bee bił k'íí nádaasiidlii lək'eyúgo, áí bitisgo bił k'íí daasiidliigo biYe' nohwiyi' hínaahíí bigha hasdánohwiido'nil. ¹¹ Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil daagozhóq, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íí nádaasiidlii. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'iid, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'godzáń biká' nchọ'íí ła'íí nchọ'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nchọ'go ánádaat'ííhíí bigha: ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchọ'íí ni'godzáń biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádihyú nnee nchọ'go ádáat'iid ndi doo bándagot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, nnee Adam iksihíí k'ehgo doo da'iksiih da ndi; Adam da'itsaah zhińéégo nnee dawa yá sizii lək'e, ndi ła' dogaał doleelíí ihí'ná zhińéégo nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo kainé'íí doo Adam iksiihíí bił lək't'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, iksiihíí bigha nnee ląágo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ła'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee ląágo ihí'naahíí yaa daidez'aa. ¹⁶ Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee nchọ'go adzaa n'íí áile'íí bił lək't'ee da: áí nnee dała'á iksiihíí bił ch'ígódeehgo áile', ndihíí ląágo nda'hesiidá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, iksiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí dážhó ch'ída'izkaadíí daayit'ííh, ła'íí dávik'ehyú ágót'eehíí daazhógo kainé'íí aldó' daayit'ííh, áík'ehgo dawahá yitis daanliigo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á iksiihíí bigha nnee dawa baa yá'iti'go bił ch'ígódeeh; ła'íí nnee dała'á dávik'ehyú át'ééhíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo áłdi'niiyú át'éé dahíí bee ląágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilii, da'áík'ehgo nnee dała'á áłdi'niiyú át'ééhíí bee ląágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolniil. ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí bengonyáágo nda'iksiihíí ląá silii. Áídá' nda'iksiihíí ląá siliiyú Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí itisgo ląágo begoz'aa: ²¹ Nda'iksiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, da'áík'ehgo dávik'ehyú ágót'eehíí bee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, ła'íí nnee Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biláhyú ihí'ná doo ngonel'aa dahíí yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ląágo begoz'aa doleelhií bigha nchọ'íí dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchọ'íí bich'í' dasiitsaadá' dayúwehyú nchọ'íí biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' díí doo bídaagonłsi da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bił dała'á daasiidliigo, baptism bee án bił dasiitsaaahi at'éé. ⁴ Áík'ehgo łebi'doltiihíí k'ehgo baptism bee bił dasiitsaadí' bíí bił lenohwido'nil: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaadí' naadiidzaahíí k'ehgo née aldó' nohwe'ina' ánídégo análzaahíí bikísk'eh hiidaałgo dávik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bił dała'á daasiidliigo bił dasiitsaadá' dabíí daztsaadí' naadiidzaagee aldó' dała'á bił daandlii doleel: ⁶ Díínko bídaagonłzi, nohwinchọ'íí be'ádaant'eehíí dawa bił ch'íhideeh doleelgo, ła'íí nchọ'íí doo dayúweh bi'isna' daandlii da doleelhií bigha nchọ'íí be'ádaant'ee n'íí tsí'ılna'áhi biká' Christ bił bínohwi'deskał. ⁷ Hadín daztsaaahíí nchọ'íí doo dayúweh bi'isna' nlii da. ⁸ Néé Christ bił

dasiitsaayúgo, bił daahin'naa doleelgo daahohiidlaa: ⁹ Christ daztsaadi' naadiidzaago doo dananatsaah dago bidaagonlzi; da'itsaahí doo dayúweh botá' da. ¹⁰ Jesus nchó'go ágot'eehí bigha daztsaa, dałandigee aal layiilaago: áidá' hinaahí Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego hinaa. ¹¹ Da'áik'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwíi aldó' nchó'go ágot'eehí bich'í' dasohtsaa, áidá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bá daahinohnaa. ¹² Ái bigha nohwits'í datsaahí doo nchó'í bich'í' bił ch'í'notíih hela', ágadaanoht'eeyúgo nchó'í nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchó'go hádaat'iiní doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee nchó'go ágot'eehí bich'í' bidaalnaa da le', doo bee nchó'go ádaanoht'ee da le': áidá' nnee nanezna'dí' naadiikaihí k'a'at'éego nohwinchó'híi bigha nanesona' ndi k'adíi hasdáhkaigo daahinohnaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídidaal'naa le', la'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bidaalnaa le', ái bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaní doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áik'ehgo nchó'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áidá'? Begoz'aaní doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi nohwebik'ehíi bigha ya' dayúweh nchó'go ánadaahit'íi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díinko doo bidaagonlzi da née? Hadíi bikísk'eh ádaanoht'ee doleelíi bigha baa ídaadesoht'aayúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchó'íi baa ídaadesoht'aayúgo da'itsaahí nohwidahyú begoz'aq. áidá' Bik'ehgo'ihí'nań baa ídaadesoht'aayúgo dávik'ehyú ágot'eehí nohwidahyú begoz'aq. ¹⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégozi, lah nchó'go ágot'eehí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áanii nohwíi'íi' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolii. ¹⁸ Áik'ehgo nchó'íi doo hago't'éego be'ádaanoht'ee da daasoliihíi bigha dávik'ehyú ágot'eehí bánada'ohsiidíi daasolii. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áik'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózi da doleel ni': nohwits'í la' bee nchó'go na'idáhi la'íi nchó'go ágot'eehí dayúweh ilk'edaahit'íi' bich'í' ídidaal'naa ni'; k'adíi da'ágát'éego nohwits'í dawa bee dávik'ehyú ágot'eehí bich'í' ídidaal'naa le', áik'ehgo nkt'éego hadaanohwidiléh doleel. ²⁰ Nchó'go ágot'eehí bánada'ohsiidá' dávik'ehyú ágot'eehí doo hago't'éego be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánadaahit'íi' k'adíi bik'ee ídaayádaanoht'íi' nt'é bee daasoh't'íi'? Ágádaat'eehí aalgee da'itsaahí begoz'aq. ²² Áidá' k'adíi nchó'íi doo hago't'éego be'ádaanoht'ee da, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bánada'ohsiidíi daasolii, áik'ehgo nkt'éego hadaanohwidile', ái aalgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahí begoz'aq. ²³ Konchó'íi da'itsaahí bidená nahi'nił, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań dahazhí' ihí'naahí kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

¹ Shik'íiyú, (begoz'aaní bidaagonlzi nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaní nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bidaagonlzi. ² Isdzán biká' t'ah hinaago yiké'zhí' nliigo begoz'aq; áidá' biká'íi daztsaayúgo dábiini'yú át'éé hileeh. ³ Áik'ehgo biká'íi hinaadá' la' nnee yił naná'naáyúgo, nant'í' naghaa daayihii doleel: áidá' biká' daztsaayúgo dábiini'yú át'éé; áik'ehgo la' nnee yił naná'naáyúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áik'ehgo shik'íiyú, Christ daztsaahí bigha nohwíi bił dał'á daasoliiigo begoz'aaní doo nohwenábik'eh dago bich'í' dasohtsaa; la'ihíi bíyée daanoht'íi doleelgo, án daztsaadi' naadiidzáhi nlii, áik'ehgo nkt'éego ágot'eehí Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaahidle'. ⁵ Nchó'go be'ádaant'eehí nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aaní nchó'go hádaahit'iiní nohwiyi' hizí'go áyílaahí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áik'ehgo nchó'go ánadaahit'íi' bigha da'itsaahí bee nohwich'í' goz'aq ni'. ⁶ Jews bich'í' begoz'aaní bi'isna' daandliigo nohwotá' n'íi bits'á'zhí' nane'na'go, k'adíi begoz'aaní bits'á'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaní ilk'idá' bek'e'eshchii n'íi nanohwílaago Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, áidá' Holy Spirit nanohwílaago nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'ni doleel áidá'? Begoz'aaní nchó'íi bił dálekt'ee née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaní da'adíhyúgo nchó'íi doo bígonsi da doleel ni': begoz'aaní, Doo dawahá ídáhánt'íi da le', doo shihii dayúgo, dawahá

ídáhách'ít'ínní doo bígonsi da doleel ni'. ⁸ Ái bengot'áání, Doo dawahá ídáhánt'íi da le', shiñiigo dayúwehégo ídáhásht'íigo áshíílaa. Begoz'aaníí ánííhíi doo hwahá bígonsíih dadá' nshchó'yúgo ndi doo bígonsi dahíi bighá nchó'íi shich'í' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. ⁹ Lah begoz'aaníi doo bígonsi dago hinshnaa ni': áídá' bengot'ááníi bígosíisjídá' nchó'íi híina', áík'ehgo nchó'íi baa nannaayúgo ndizołhíi at'éé shiñiigo shizes-híihíi k'ehgo at'éé. ¹⁰ Áík'ehgo bengot'ááníi, da'ái ihi'naahíi shainé' doleel n'íi, da'itsaahíi shá áyíílaago bígosíisjíd. ¹¹ Bengot'ááníi nashiłáago nchó'íi shich'í' nazhch'a', la'íi bee shidizesdji. ¹² Áík'ehgo begoz'aaníi dilzih, la'íi bengot'ááníi dilzih, dávik'ehyú at'éé, la'íi nł'éhi at'éé. ¹³ Áík'ehgo ya' ái nł'éhihíi da'itsaahíi shá áyíílaa née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Áídá' nehíisídá' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníi da'itsaahíi shángot'áá, nchó'íi da'anii nchó'íi at'éégo bígozi doleelhíi bighá begoz'aaníi alzaa; áík'ehgo bengot'ááníi biláhyú nchó'íi dázhó itisyú nchó'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aaníi yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzi: áídá' shíi nchó'go be'ánsht'eehíi bighá nchó'íi bich'í' nashi'dehezni. ¹⁵ Nł'é bighá ánásh't'íihíi doo bígonsi da: doo hasht'íyú ánásh't'íi da; áídá' shił nchó'íi be'ánásh't'íi. ¹⁶ Doo hasht'íyú ánásh't'íi dago begoz'aaníi bee nshchó'íi bígosíisjíd, áík'ehgo begoz'aaníi ánííhíi nł'éé ląá, dishni. ¹⁷ Áík'ehgo doo dashíi ánásh't'íi da, ndi nchó'i shiyi' golíiníi ánat'íi. ¹⁸ Doo nł'ééhíi shiyi' golíi dago bígonsi (dashíi she'at'e'íi áldishni:) dávik'ehyú ánsht'eego hasht'íi ndi be'ánásh't'íihíi doo hagot'éégo be'ánash'ne' da. ¹⁹ Nł'ééhíi be'ánásh't'íigo hasht'íihíi doo be'ánásh't'íi da: áídá' nchó'íi doo hasht'íi dahíi zhá be'ánásh't'íi. ²⁰ Doo hasht'íyú be'ánásh't'íi dayúgo doo dashíi ánásh't'íi hasht'íige nchó'íi shiyi' golíiníi ánat'íi. ²¹ Díinko be'ánsht'eego bígosíisjíd, nł'ééhíi be'ánásh't'íi hasht'íige nchó'íi shidáhgee begoz'ąą. ²² Shijíi yune' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi nł'éé, ídidish'ni: ²³ Áídá' ídidistsąągo díinko bígosíisjíd, shits'í nchó'go hádaat'iiníi shinatsékees nł'ééhíi yil nagonłkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchó'íi bi'isna' nshłigo áshíisj. ²⁴ Nnee débaagoch'oba'ihíi nshłini ląą! Díi shijíi biyi' nchó'íi shizilheehíi hadín yits'á'shłteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań zhá, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ląá, ái bighá Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi. Áík'ehgo dashíi shinatsékeesíi bee Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shits'í be'ánsht'eehíi nchó'íi zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adíi Christ Jesus biyi' daanłini, bighá bił ch'ígódeeh doleelíi da'ádih, ái doo bi'at'e' nchó'íi yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshłigo, Holy Spirit behinshnaahíi binawodíi nchó'íi binawodíi bee dastsaah doleel n'íi yits'á' shiñłíi. ³ Jews bich'í' begoz'aaníi nchó'go be'ádaant'eehíi bighá doo nalwod da silíi, áík'ehgo begoz'aaníi doo áyóléh at'éé da n'íi Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaa, án dabíi biYe' nohwits'í nda'íksihíi k'ehgo at'éégo nohwinchó'híi bighá yin'la', áík'ehgo nchó'íi nohwits'í yiyi' golíiníi bił ch'ígódeeh doleelgo bąngot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchó'íi bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíi bighá begoz'aaníi dávik'ehgo aníihíi bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadíi dabíi bi'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíi bits'í hádaat'iiníi zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíi Holy Spirit hádaat'iiníi yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchó'íi bikísk'ehyú ágot'eehíi baa koni'íi da'itsaahíi bee ká goz'ąą; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíi baa koni'íi ihi'naahíi la'íi ilch'í'gont'ééhíi bee ká goz'ąą. ⁷ Hadín bi'at'e' nchó'íi yikísk'ehyú ágot'eehíi yaa biini'íi Bik'ehgo'ihí'nań yik'enñiih: Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi doo ye'at'éé da, da'anii doo áonéh at'éé da. ⁸ Áík'ehgo hadín dabíi bi'at'e'íi yikísk'eh ádaat'eehíi doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yil daagoyilshóni at'éé da. ⁹ Áídá' nohwií doo nohwi'at'e' nchó'i bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'anii nohwiyi' golíiyúgo. Nnee la' Christ biSpirit doo da'anii biyi' golíi dayúgo,

án doo Christ bíyéé nlii da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golíiyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinoḥḥaa, dávik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíi bigha. ¹¹ Jesus daztsaádí' naadiidzaago áyílaahíi biSpirit nohwiyi' golíiyúgo, Christ daztsaádí' naadiidzaago áyílaahíi biSpirit nohwiyi' golíinií biláhyú nohwits'í datsaah doleeḥíi áldó' hiḥaago ánáidle'. ¹² Ái bigha, shik'íiyú, doo nt'é bigha nohwi'at'e' nchọ'íi bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíi nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áidá' nohwi'at'e' nchọ'íi Holy Spirit bee nadaaltseedyúgo da'anii daahinoḥḥaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinañ biSpirit nadaabiilaahíi dawa, ái da'anii Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daasiidlii, áik'ehgo k'adii doo isnah binant'a' yédaaldzidhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bédaahiildzid da, áidá', Ábba, shiTaa, daabiḥn'ni. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daandliigo nohwíi yune' Holy Spirit dabíi nohwil nadaagolni': ¹⁷ Bichagháshé daandliiyúgo Bik'ehgo'ihinañ bíyéehíi nohwíyéé doleeḥ, néé hik'e Christ bilgo; Christ bil nohwiniidaagonkt'éé lək'eyúgo, dabíi bil daḥa' ízisgo be'ádaant'eego ádaanoḥwi'dolniil. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóónii nohwádihyú goz'aanii ch'í'nah ádolniil, ái baa natseskeesgo díi jjiigo nyee'i biyi' nashaahíi doo shil hago'at'éé da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihinañ áyílaahíi Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé da'anii bíyéégo ch'í'nah ádolniikíi dázhó yiká daadéz'jigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíi doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'jhií bigha da, áidá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihinañ bándagoz'aa, ágát'éé ndi díinko Bik'ehgo'ihinañ nyokíi; ²¹ Dawahá alzaahíi da'ílii hileeh di'ni ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé baa gozhóo doleeḥgo da'itsaahíi yits'á'káhií k'ehgo dawahá alzaahíi áldó' da'ílii hileehíi yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíi daḥa' bil na'dini'go ik'idi'ni, díi jji t'ah ágát'éégo bídaagonzi. ²³ Áidá' doo ái zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daandliigo ch'í'nah ádaanoḥwi'dolniilgo nohwits'í la'i ánalneh doleeḥíi biba' ádaant'eedá' ik'ida'n'ni, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíi ndi ik'ida'n'ni. ²⁴ Díi nkt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nkt'éhi ch'o'jyúgo doo nt'é bigha nnach'ódlíi da: hadín nt'éhéta yiltsaayúgo nt'é bigha dayúweh nyihoḥíi doleeḥ? ²⁵ Áidá' nt'éhéta doo daahiit'ji dahíi ndaahóndliiyúgo, hada'ólniigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daandzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bigha da'ohiikaḥ doleeḥíi doo bídaagonzi da ndi Holy Spirit dabíi nohwá okaḥ, néé ch'éh ádaan'nihií bigha ik'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíi yá okaḥ, Bik'ehgo'ihinañ hát'jhií k'ehgo okaḥíi bigha Bik'ehgo'ihinañ, kojii yune' nantaahíi, Holy Spirit binatsekeesíi yígósi. ²⁸ Díinko bídaagonzi, hadíi Bik'ehgo'ihinañ bil daanzhooníi, lá'íi dabíi ngonlchiigo yiká ádaanniidíi dawa daḥa' nkt'éégo bá ádaalne'go áyísi. ²⁹ Bik'ehgo'ihinañ nnee bíyéé doleeḥíi dabintségo yidaagoksi, ái biYe' yedaakt'éégo ádaabidilne'go dabintsé yengon'aa, biYe' bik'isyú láago bíi dantsé nagháa doleeḥíi bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihinañ bíyéé doleeḥíi dabintsé yidaagoksiníi yiká ádaanniid: yiká ádaanniidíi binchọ'íi yits'á'zhí' ch'ínádaayiznil: lá'íi ch'ínádaayiznilíi ilch'j' daabi'dolniilgo yágon'aa. ³¹ Áik'ehgo nt'é daan'ni áidá'? Bik'ehgo'ihinañ bil daagohit'jyúgo, hadínshá' nohwich'j' na'iziidgo nohwaa gonnee doleeḥ? ³² Bik'ehgo'ihinañ dabíi biYe' ndi doo t'aazhi' yota' dago daanoḥwigha nohwá nyinktínií, da'án bil daḥa' dawahá daazhógo nohwainé' go'j. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihinañ yita'hazlaahíi hadín nt'é yik'izhi' yidi'aah? Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú ádaat'éhi yihniidi at'éé. ³⁴ Hadín nohwil ch'idaagógheehgo nohwándaago'aah áidá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, áidí' daztsaádí' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihinañ bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okaḥi at'éé. ³⁵ Hadínshá' Christ bil daanjooḥíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadín da go'j. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bil daanjooḥíi yits'á'zhí' ánohwile' néé, ya' nohwich'j' nagont'ogíi néé, ya' nohwiniidaagonkt'éehíi néé, ya' shiná' góyéé'íi néé, ya' nohwidiyágé ádihií néé, ya' ngodzidíi néé, dagohíi ya' bésh be'idiltkshé bee nohwidizideehíi néé? ³⁶ Bek'e'eshchiinií gániiigo, Niyéé daandliihíi bigha nadaanoḥwi'ditseedgo o'i'áah;

dibelíí natseedgo bágoz'ąąhíí k'ehgo nohwaa natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díí dawa bee nohwich'í' ánágot'íí ndi, Christ bił daanjõõhíí biláhyú doo adzaąyú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'anii bígonsi, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjõõhíí yits'ą'zhí' nohwinoníí át'éé da, da'itsaahíí ndi, ihí'naahíí ndi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi, spirits nchõ'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunaásdí' nohwich'í' goldohíí ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjõõhíí yits'ą'zhí' nohwinoníí át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjõõ.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo lélíshchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíí yune' shił nagolní', ² Doo shił gozhóq da, shijíí dážhõ nniih nt'éé. ³ Bígonedzaąyúgo shik'ííyú, bił hat'í'íí, hasdakáh doleełhíí bighą Christ bits'ą'dí' shił ch'ígódeeh ndi nzhõq doleeł ní': ⁴ Áí Israel hat'í'íí daanlii; Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daanliigo baa daagodest'ąą, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'idindláádíí yił daanlii, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bił lándagost'ąą, yegos'aaníí aldó' baa daidez'ąą, hagog'éégo da'okąąh doleełíí baa daadest'ąą, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nht'éégo ágot'eehíí nohwíyéé doleeł daayilniigo yaa daagodez'ąą; ⁵ Israel hat'í'íí ilk'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań hadaabidezníí, bits'ą'dí' hadaakinolt'ąą, áí bits'ą'dí' Christ gozliigo nnee silii, án dawa yitis nlii, Bik'ehgo'ihí'nań nlii, dahazhí' ba'ihégoşı le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'íí yágon'áání doo edelniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'ą'dí' hadaakinolt'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'í'ihíí daanlii da: ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'ą'dí' hadaakinolt'aaníí doo dawa hadaiheznil da: áídá' Abraham gáyilniid, Niye' Isaac bits'ą'dí' hídeshchiiníí zhą nichągháshé biłdi'nii doleeł. ⁸ Díínko áldishnii, Abraham bits'ą'dí' hadaakinolt'aaníí doo áí zhą bighą Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bił otag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yágon'áání bik'ehgo hadaakinolt'aaníí, áí da'anii bichągháshé bił otag. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań gáníigo Abraham yágon'ąą, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golii doleeł, nii lék'e. ¹⁰ Doo áí zhą da; áídá' Rebecca aldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'ą'dí' daadihe'na'i, yá hiltsąą silii, ¹¹ (Bik'ehgo'ihí'nań dabíí bik'ehgo nnee hadaayiniil, doo ánadaat'ííhíí bighą da, áík'ehgo Rebecca bichągháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íí doo hwahá nht'éégo dagohíí nchõ'go ánadaat'íí dadá', Bik'ehgo'ihí'nań Isaac hayiltíí bighanigoliihíí begolne' doleełgo,) ¹² Rebecca bił nagosni', Dantsé nagháhihíí iké'yú nagaahíí binal'a'á nlii doleeł. ¹³ Bek'e'eshchiiníí gáníigo, Jacob shił nzhõq ní', áídá' Esauhíí doo hasht'íí da ní'. ¹⁴ Nt'é daan'nii áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo dábik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyilnii, Hadíí hádaasht'iiníí baa daach'oshba' doleeł, la'íí hadíí hádaasht'iiníí baa tídaasht'ii doleeł, nii. ¹⁶ Áík'ehgo nnee nt'é hát'ííníí dagohíí nnee binawodíí doo bighą Bik'ehgo'ihí'nań habítíí da, ndi biłgoch'oba'íí ch'í'nah hileehíí bighą. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí biyi' Pháraoh gáyilnii, Shinawodíí ninkááyú hit'íí doleełhíí bighą, la'íí ni'godszań biká' dągoz'ąą nt'éégo shizhi' bígózi doleełhíí bighá nant'aago ániishlaa, nii. ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'íígo la' yaa ch'oba', áídá' la' bijíí nt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshilnii áídá', Nt'é bighą Bik'ehgo'ihí'nań t'ah nnee nchõ'go ánát'íígo yik'izhí' di'aah? Bik'ehgo'ihí'nań nt'é hát'ííníí doo hadín hago áyoléh át'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhą nííni, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań t'ąązhí' bich'í' yánánltih? Ábi'deszaahíí ábíílaahíí, Nt'é bighą gát'éégo áshiinlaa, yilnii doleeł née? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íí gosht'ish dała'á sitlégi yee tús ílínihíí áile', la'íí da'ái bee tús doo ílií dahíí yee áile', ya' áí doo áile'go goz'ąą da née? ²² Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí la'íí binawodíí ch'í'nah áile' hat'íígo nnee bił ch'ígódeeh doleeł n'íí yá daagoho'aalgo nízaad godeyaa lék'eyúgohíí, nt'é daan'nii áídá'? ²³ La'íí dabíí bits'ą'dí' ízisgo ágot'eehíí ch'í'da'izkaadíí ch'í'nah áile'híí bighą

hadín áí ízisgo ágot'eehíí dabíntsé yá ilch'í'golaahíí yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandlji, nohwiká ádaanniidíí, doo Jews daanliiníí yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlji dahíí yitahdí' áldó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Doo shichagháshé daanlji da n'íí shichagháshé bildishnii doleeł, la'íí, Doo shil daanzhoo da n'íí shil daanzhoo bildishnii doleeł. ²⁶ La'íí, Shichagháshé doo daanohlji da, yihii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihí'nań hinaahíí bichagháshé daanlji bilđi'nii doleeł, nii. ²⁷ Esaias áldó' Israel hat'i'íí yaa yádaakti'go gáníí lək'e, Israel bits'á'dí' hadaahinolt'aaníí túnteel bahyú sáihíí k'ehgo ląą ndi ayáhágo zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'ehń dabik'ehyú ánát'ijigo binaszidíí ąą áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'godzán biká' nneehíí bándaaagot'áaníí dáhahgo bándaaagot'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntsedá' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáisjíd dayúgo, Sódongee daagolíníí k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', la'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii áidá'? Doo Jews daanlji dahíí dabik'ehyú ádaat'ee doleeł doo yiká ádáát'jíd da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dabik'ehyú ádaat'ee daasilji, bi'odlą' daagoljiihíí bighą. ³¹ Áidá' Israel hat'i'íí begoz'aaníí biláhyú dabik'ehyú ádaat'ee doleeł yiká ádáát'jíd ndi áí begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'jíd. ³² Nt'éshą' bighą? Doo bi'odlą'íí yee yiká ádáát'jíd dahíí bighą, áidá' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dabik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzjigo ch'éh yiká ádáát'jíd. Áí Christ doo daayodląą dahíí bighą tsée bighą nach'igeehíí daineztałhíí k'ehgo ye'ádaat'ee lək'e; ³³ Bek'e'eshchiiníí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníigo, Isąą, Sion gee tsée bighą nach'igeehíí, tsée ts'iztałgo nach'ikaadíí nnsh'aah: hadín bodląąhíí doo hant'é yik'ee ídaayándzj doleeł, nii.

10

¹ Shik'íyú, shijíí yune' dázhó hasht'jii, Israel hat'i'íí hasdádokahgo, la'íí áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań náhoshkąąh. ² Díí bígonsjigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' dahdaanldohgo hádaat'jii ndi hagot'éégo bich'í' ách'ít'ééhíí doo yídaagołsj da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dabik'ehyú áile'íí doo yídaagołsj dago, dabíí dabik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'jídgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dabik'ehyú áile'íí doo yaa ídaadest'ąą da. ⁴ Christ ch'odląayúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ách'ít'ééhíí bighą dabik'ehyú ách'ít'éé da, áidá' nnee dał'á daantjige Christ daayosdłąądíí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dabik'ehyú át'éé doleeł. ⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh at'ééhíí bee dabik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'e'eshchijigo gáníí, Nnee begoz'aaníí yikísk'eh ánát'ijhíí da'ái yee hinaa doo. ⁶ Odlą'íí bee dabik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'ena'ashchijigo gáníí, Nijíí biyi' yune' doo gánii da, Hadínshą' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bil godah ch'ínant'ashgo:)
⁷ La'íí doo gánii da, Yuyahgo o'i'án yuyaa hadínshą' digháh? (Christ daztsąądí' t'ąązhj yil nat'aashgo.) ⁸ Áidí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlij, dá nizé' yune', la'íí nijíí yune' ndi begoz'ąą, nii: áí yati'íí ko'odlą' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nizé'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdląą, nniyúgo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus daztsąądí' náyhilna'íí nijíí yune' hondląayúgo hasdánnáh doleeł. ¹⁰ Nnee bijíí yune' odląayúgo dabik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; la'íí bizé'dí' oshdląą niigo hasdayáahi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodląąhíí doo hant'é yik'e ídaayándzj da doleeł. ¹² Jews daanliiníí la'íí Greeks daanliiníí dáłekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo la' ląhgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dał'á nnee dawa yeBik'ehń nlijigo, hadíí bich'í' ch'oba' ádaaniihíí bilgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'. ¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íí yozhúigo yich'í' ch'oba' ánniidíí hasdádogaal. ¹⁴ Áń hagot'éégo yich'í' ádaanii, doo hwahá daayodląąh dadá'? Hagot'éégo daayodląąh, án doo hwahá ya'ikodaaniizjiih dadá'? Hagot'éégo daidits'ih, doo hadín bil nadaagolni' dadá'? ¹⁵ Hagot'éégo bil nadaagolni', la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníí gáníigo, Dahadín yati' baa gozhóni,

bee nkenágheltɔdii, yaa yaŋti'go higaalii ba'ihégoŋi, áí nt'éeego ágot'eehii nnee yaa bił gozhóq doleeŋii yaa nadaagolŋi! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdzaa da. Esaias gáníhí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadín bił nagosiilŋi'íi yodlaa áidá? ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odla' goleeŋ, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwil na'goni'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Áidá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'godzán biká' dagoz'aa nt'éeego baa na'goni'íi begoz'aa, ni'godzán náhin'áayú biyati' daats'idests'aa. ¹⁹ Áidá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íi doo bił ídaagozi da lək'e née? Dantsé Moses gání, Láhgo hat'i'íi, nnee doo bił da'otag da daabilch'iniihí bee daanohwiłch'olch'jigo ádaanohwishle', la'íi hat'i'íi doo daagoyáa da daabilch'iniihí bee hadaashohkeego ádaanohwishle'. ²⁰ Áidí' Esaias doo biini' háh dago Bik'ehgo'ihí'nań yá yaŋti'go gání, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íi shídaagosjíd; doo shiká nada'ódíkid da n'íi bił ch'í'nah ádishdlaa. ²¹ Áidá' Israel hat'i'íi gáyihni, Nnee doo daashidits'ag dahíi la'íi shidázhí' yádaakti'íi bich'j' ilts'á' dahdideshniigo o'i'aah.

11

¹ Áík'ehgo na'ídishkid, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań bichágháshé yó'oyilkaad née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. Shíi áldó' Israelite nnee nshjji, Abraham bits'á'dí'go hashidolchjji, Benjamin hat'i'íi bits'á'dí' gosiljji. ² Bik'ehgo'ihí'nań bichágháshé dabíntsé yídaagolŋi doo yó'oyilkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiníi Elias yaa nagolŋi'íi doo bídaagonokŋi da née? Bik'ehgo'ihí'nań yokaahgo Israel yaa yaŋti'go gání, ³ SheBik'ehń, nnee binkáayú na'izíidíi nadaistseed, la'íi naa hi'né'íi biká' dahi'niil nagoz'aa n'íi tadaayozŋil; dashízhá isdziih, la'íi shidizideego nadaagolch'i', nii. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań nt'é bilnii? Nnee gots'idi doo náhóltagyú ídá'ásíisjíd, doo Baal be'ilzaahíi yich'j' nádaahilzhish dahíi. ⁵ Áík'ehgo díi goldohíi biyi' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'go da'ayáhágo ídá'áyiidlaago hayiheznil. ⁶ Bilgoch'oba'íi bee hayiheznilyúgo, doo nt'éeego ánadaat'jilhií bigha da: doo ágát'ée dayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi yunáasyú doo iljji da doleeŋ. Áidá' nnee nt'éeego ánát'jilhií bigha hayiniilyúgo doo bilgoch'oba'íi bigha da: doo ágát'ée dayúgo nt'éeego ánát'jilhií yunáasyú doo iljji da doleeŋ. ⁷ Hago'at'éeego áidá? Israel hat'i'íi yiká hádaat'iiníi ch'éh yigha ádaát'jíd; hayiheznilií zhá nádaidné', áidá' la'ihíi bináa ádaagosdjid. ⁸ (Bek'e'eshchiiníi gáníhí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań áí da'alhoshgo nakaihií k'ehgo natsídaakesgo ádaabizlaa, bináa doo yee daago'jji dago, bijeyi' áldó' doo yee da'dits'ag dago;) díi jji t'ah ágádaat'ee. ⁹ La'íi David gání, Bił daagonedljiigo da'iyáahíi bee bánakí'íi áago daabiljizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhíi k'ehgo, da'ái bincho'íi bee bich'j' nanáhi'niile': ¹⁰ Bináa doo nzhógo yee daago'jji dago alnéhgo doo daago'jji da le', biyil ndaazíi bigha dahazhí' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid áidá', Ya' Israel hat'i'íi nanihezdeehíi doo nádaahidzjji da née? Dah, da'anii doo ágát'ée da: ndi nanihezdeehíi biláhyú doo Jews daanljji dahíi hasdákai, Israel hat'i'íi hasdách'ikaihií danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'jji doleeŋ bigha. ¹² Israel hat'i'íi nanihezdee n'íi biláhyú ni'godzán biká' nnee da'it'jjiyúgo, la'íi ch'éh ádaát'jídíi biláhyú doo Jews daanljji dahíi da'it'jjiyúgo, áí bitisgo Israel hat'i'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nań yich'j' ninábide'niilíi biláhyú nnee dawa da'it'jji doleeŋ. ¹³ K'adíi doo Jews daanohjji dahíi nohwich'j' yashti', shíi doo Jews daanljji dahíi bich'j' shi'dol'aadgo shinasdziidíi iljji go ánsj. ¹⁴ Dáhago'at'éeego bił dała' hat'i'íi hasdách'ikaihií danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'jjiigo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'i'íi yó'olkaadíi biláhyú ni'godzán biká' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íi nádaasdljiyúgo, áí Bik'ehgo'ihí'nań bich'j' ninábide'niilíishá' hago'at'ée? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíi k'ehgo at'ée. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíi Bik'ehgo'ihí'nań baa nané'íi diyihyúgo, ná'ast'oodíi dawa áldó' diyih: la'íi ch'il bikeghad diyihyúgo, bits'ádaaz'aahíi áldó' diyih. ¹⁷ Jews daanliiníi ch'il olive holzeehíi k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíi la' nehestoyúgo, áidí' ni, doo Jew níi dahíi,

ch'il olive da'iljyú hadajeehí k'ehgo ánt'éhi, áí naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseehí ni áldó' bee nanlwodgo bee nksétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'í' ída'ónđlii da. Ída'ónđliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíí doo nee hináa da, áídá' bii bee hináa. ¹⁹ Ya' gánńii née, Shíí áígee onáshí'doltsiihíí bighá its'ádaaz'aahíí nahestó'? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi áí doo da'odląą dahíí bighá nahestó', áídá' nihíí ni'odlą' zhá bee sínzj. Áík'ehgo doo bee ída'ónđlii da, áídá' nzhógo godínsj: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań doo t'aązhí' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztó', áík'ehgo ídaa gondząą, ni áldó' dńko ágánidolíí at'éé. ²² Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí ła'íí bihashke'íí baa natsínkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhí' áile'; áídá' nihíí naa ch'oba', bíłgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyi' hináátyúgo: áídá' doo ágánt'éé dayúgo ni áldó' yó'onidi'aah. ²³ Jews daanliiníí, doo da'odląą dahíí doo dayúweh ye'adaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nań zhá áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitj. ²⁴ Olive da'iljyú hadajeehíí bits'á' nanideshghzdá' ch'il olive nt'ééhíí biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nt'ééhíí dabíí bits'ádaaz'aahíí nahestó' n'íí biyi' onádaittsiihíí itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íyú, doo ídaa da'ohđlíí da doleelgo díí doo bigózi da n'íí bídaagonoksjh hádaanohwisht'j, Israel hat'í'íí ła'zhí' doo daago'j da daasilj, doo Jews daanlj dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhí'. ²⁶ Áík'ehgo Israel hat'í'íí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníí gánjgo, Siondí' Hasdái'niiníí dogaal, án Jacob hat'í'íí doo Bik'ehgo'ihí'nań daidńsj da n'íí daidńsjgo ádaabidolii: ²⁷ Bincho'íí baa nádaagodesii'ąđá', da'ái íłk'idá' bńdaagosii'ąđ ni' yínadaalńiih doleel, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'íí k'ihzhí' ádaizlaa: áídá' daabita n'íí hadaiyiehzńilhíí bighá Israel hat'í'íí bíł daanzho. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká áńniidyúgo doo ła'ngo áná'ne' da. ³⁰ Łah Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohđląą da ni', áídá' k'adíí Israel hat'í'íí doo da'odląą dahíí bíłahyú Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwaa daadest'ąą: ³¹ K'adíí Israel hat'í'íí doo da'odląą da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aaníí bíłahyú bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí baa daadidot'aal. ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa doo da'odląą dahíí yich'í' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá'íí hik'e bíł ígózinií bíłgo ła'ągo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'í' godi'aahíí doo hagot'éégo ba'ch'iilkáah da, bí'at'e'íí doo hagot'éégo bigózi da! ³⁴ Hadínshá' nohwe-Bik'ehń binatsekeesí yígólj? Hadínshá' nabineztąąđ? ³⁵ Dagohíí hadínshá' nohwe-Bik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'aązhí' dant'éhéta baa náyiné' doleelhíí bighá? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí' daagolj, ła'íí dawa bíłahyú daahinaa, ła'íí dawa bá daahinaa, án dahazhí' ba'ihégoj doo. Doleelgo at'éé.

12

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'híí bighá nádaanohwoshkaąh, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa daach'iné'híí k'ehgo nohwíí t'ah daahinohnaadá' nohwits'ihíí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíł gozhó, áík'ehgo daadinoksjgo daahohkaąhgo dávik'eh. ² Díí ni'gosdzń biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee nohwinatsekeesí ánídégo ánálne'go ła'ngo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íníí nt'éégo at'ééhíí, bíł goyilshóóníí, ła'íí dážhó nzhooníí bídaagonoksjh. ³ Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí bíłahyú báyashti'go shaa godet'ąą; áík'ehgo dała'á notjjege gádaanohwıldishńii, Doo itisgo ídaa daagonohđząągo dała'á notjjege Bik'ehgo'ihí'nań odlą' daholąągo nohwainé'íí dávik'ehgo ídaa natsídaahkees. ⁴ Nohwits'í dała'á ndi ła'ayú henláá ndi doo dała' dáłekt'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo née hiidląą ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bíł dała'á daandljigo, ła'íí its'í dała'á ndi ła'ayú henlááhíí k'ehgo daandljigo íłch'odaahii'ńii. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwainé'íí íłtah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałt' nohwaa det'ąayúgo haląą nohwi'odlą' daholąągo nohwainé'íí dávik'ehgo bee

yádaahiilti' le'; ⁷ Ła' bich'odaahii'niigo nohwaa det'aayúgo halaą ágánádaahiit'ijl le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'aayúgo nł'éeego ilch'ígó'aah le'; ⁸ Hadín idag yałti'go baa det'aayúgo áík'ehgo nnee yidag yałti' le'; hadín dawahá nayiniihí doo yaanchi' dago nayiniih le'; hadín dawahá yebik'ehí nł'éeego nabi'dinł'og le'; łá'í hadín łá' yaa ch'oba'í yaa bił gozhógo ánát'ijl le'. ⁹ Da'anii nohwił'ijog le', doo daazhógo da. Nchog'go ágot'eehí bik'edaadinohniih; nzhooní zhá nłdzilgo daahinohta'. ¹⁰ Łil daanohjog le', ilł'íyú łil daanjoohí k'ehgo; daakidinłsigo nnee łá'í ntsé sitijgo ádaanłsı le'; ¹¹ Doo nohwił daagoyée'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijí yuñe' dilł'go ádaanohwiłsı le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; ¹² Nohwádihyú nł'éeehí ndaahóndliihí bighą nohwił daagozhó le'; nohwiniidaagonł'éeýugo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaąh nł'ée le'; ¹³ Bik'ehgo'ihinań daayokaąhí hant'é yidih daanliiní bitaadaahniih; nohwista' nakáhí baa nohwił daagozhó le'. ¹⁴ Nohwik'edaannihí biyaa gozhó le' daadohniigo bá da'ohkaąh; doo yati' bee daahohkáal da. ¹⁵ Bił daagozhóoní dába'ashhah nohwił daagozhó le', łá'í daachagí alđó' dába'ashhah daachag le'. ¹⁶ Dáłekt'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisol'nil da, débaagoch'oba'ihí doo bińáal'ídaadołkaąh da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. ¹⁷ Dahadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déńá ágánádaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nł'éeehí zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaą lək'eyúgo nnee dawa nkegohen'ągo bił daagonohłi. ¹⁹ Shił daanohshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihinań nohwá k'ena'né'í biba' goz'ągo ádaagonłsı le': gánígo bek'e'eshchij, Goyéego koch'ı' godish'aahi ánsht'ee, ik'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń ání. ²⁰ Ái bighą, nik'ennihí shiná' silijyugo bá'ńné'; dibá' silijyugo tú bá ná'łsijh: áík'ehgo ágánt'ijyugo bitsit'á tsiid dahnásíkaahí k'ehgo ánle'. ²¹ Nchog'í doo nohwitis hileeh da le', áídá' nł'éeehí bee nchog'í bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dałá'á daantúgee nadaant'aahí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihinań nadaant'aahí dawa yebik'eh: nadaant'aahí binawodí Bik'ehgo'ihinań yengon'ąą. ² Ái bighą hadín nadaant'aahí yits'ą'zhı' at'éehí Bik'ehgo'ihinań yegos'ánihi doo yikísk'eh at'éé da: ái ídándaagot'a'hi at'éé. ³ Nnee nł'éeego ánádaat'ijłi nadaant'aahí doo yédaaldzid da, nchog'go ánádaat'ijłi zhá nadaant'aahí yédaaldzid. Ya' nant'an doo béńldzid hánt'ij da née? Nł'éeego ánánt'ijł, áík'ehgo nzhoggo naa yałti' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná nł'ée doleełhí bighą Bik'ehgo'ihinań yá na'iziid. Nchog'go ánánt'ijlyugo béńldzid; doo da'ılızhi' bésh be'idiltłshé dahyotijł da: án Bik'ehgo'ihinań yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'ijł dahí Bik'ehgo'ihinań bihashke' yik'izhi' áile'. ⁵ Ái bighą nadaant'aahí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihinań bihashke' doo bits'ą'zhı' ánádaaht'ijłhí zhá bighą da, áídá' nł'éeego ánádaaht'ijłgo ídídaagonłzihí bighą alđó'. ⁶ Da'ái bighą tax nadaahohniik: tax bich'ı' nadaahi'niłi Bik'ehgo'ihinań yánada'iziidí daanlijgo ái nayik'ída'iziid. ⁷ Ái bighą bich'ı' nada'ohnił le'at'éehí dawa bich'ı' nada'ohniik: tribute bich'ı' nadaahohnił le'at'éehí tribute bich'ı' nadaahohniik; tax bich'ı' nadaahohnił le'at'éehí tax bich'ı' nadaahohniik; hadí bédaaldzid le'at'éehí bédaaldzid; hadí daadinłsı le'at'éehí daadinołsı. ⁸ Nnee doo łá' naa hayi'áa da le', il'ijóoní zhá łaa hadaasoł'aa le': hadín łá' bił nzhoghí Bik'ehgo'ihinań yegos'aaní yikísk'eh at'éé. ⁹ Begoz'aaní gání, Doo nant'ı' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'ij da; ái begoz'aaní łá' alđó' dawa łnáhi'nilgo díńko begoz'ąą, Nit'ahdí' gólíní nił nzhog le', dani ídił njoohí k'ehgo. ¹⁰ Hadín bit'ahdí' gólíní bił nzhooní doo yini'idiłhíh da; ái bighą koł ijóoní begoz'aaní ye'iiláa. ¹¹ Łá'í goldohí bídaagonłsı, k'adí da'olhoshdí' ch'ínadaanohdziidí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'niłi alhánidí begoz'ąą, dantsé da'osiidłądá' n'í bitisgo. ¹² Tł'é'hí k'ad bech'igonáh, k'ad hałkáh: halaą, ái bighą chagołheł zhineégo ágot'eehí nohwits'ą'zhı' ádaahidle', łá'í bésh diyagé idindláad

zhinéégohíí ík'e daahiidleeh. ¹³ Nt'éeego hiidaal le', jíígo ch'ogaahíí k'ehgo: doo ncho'íí bee nohwil daagonedlíggo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'í' nahiidaago da, ncho'íí doo bich'í' t'aazhí' ách'ít'éeé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'niihgo da, la' bíyéehíí doo ídáhádaahiit'íggo da: ¹⁴ Nohwits'í ncho'go hádaat'iinií doo bee da'ohle' dahíí bigha doo nohwijíí yune' ncho'íí bágoz'aago ádaanołsı da, áídá' bésh diyagé benagonlka- adíí biyi' nasozjihíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozji.

14

¹ Hadín bi'odla' doo nldzil dahíí bich'í' daanohshoq le', doo bil ładaadoht'áhgo da. ² Nnee la' bi'odla' golínií hidán da'adzaahíí yiyaa, áídá' la' bi'odla' doo nldzil dahíí hidán hadaajeehíí zhá yiyaa. ³ Nnee hidán dawa yiyaaahíí la' nnee doo dawa yiyaa dahíí doo da'ílinégo yaa natsekees da le'; la'íí nnee doo dawa yiyaa dahíí la' nnee dawa yiyaaahíí aldó' doo da'ílinégo yaa natsekees da le': bíí aldó' Bik'ehgo'ihí'nań nábinłtini at'éeé. ⁴ Nihíí hant'é nłíggo la'í yána'iziidíí baa yánti'go? Binant'a'íí nt'éeego yána'iziidyúgo dá na'iziid doleeł, doo nt'éeego yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nań zhá binawod golíggo sizíggo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jji la'ihíí yitigo yidnłsı: la'íí dawa dalekt'eego yidnłsı. Nnee dala'á daantúígee doo bil nagokigo yaa natsekees da le'. ⁶ Hadín la'jji yidnłshíí nohweBik'ehń yidnłsigo at'íí; hadín la'jji doo yidnłsı dahíí bíí aldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'íí. Hadín hidán dawa yiyaaahíí nohweBik'ehń yidnłsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahíí aldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'íí, bíí dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo iyaa. ⁷ Nnee hinaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hinaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'íggo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'íggo daahiitsaah: áík'ehgo daahin'naa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlı. ⁹ Díí bigha Christ daztsaa, áídí' naadiidzaago naahi'na', nanezna'íí hik'e daahinaahíí bilgo yeBik'eh doleełgo. ¹⁰ Nt'é bigha nohwik'isyú baa yadaakti'? Nt'é bigha nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzjıh doleeł. ¹¹ Bek'e'eshchiinií gánúigo, NohweBik'ehń gáníí, Da'anii hinshnaago da'anii gádishnii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhíish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleeł, nii. ¹² Áík'ehgo daanohwigha dala'á daantúígee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiilni' doleeł. ¹³ Áí bigha kodí' godezt'i'go doo laa yadaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' laadaahidle', doo nohwik'íyú yigha nadokałíí bádıhyú begoz'aago ádaahidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'ıksiihíí doo bádıhyú begoz'aago ádaahidle' da. ¹⁴ Díí bígonsı, Jesus nohweBik'ehń shıł ígózigo áshıłsı, hidánhíí doo ncho' da; áídá' hadín hidán ncho' nzıhíí bíí bich'í' ncho'. ¹⁵ Nt'é nnaahíí bigha nik'isn bińi'ńnihyúgo doo kolıjóóníí be'ánt'éeé da. Nt'é nnaahíí nnee la' bee bil ch'ígonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'éeé. ¹⁶ Nt'éhéta nt'éeé nńzi ndi, déncho'ého baa yá'iti'yúgo, doo be'ánaadaht'ıjı da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee itah ch'ilıjıyúgo, doo nt'éhéta ch'iyaaahíí la'íí ch'idlqahíí zhá bigha da; áídá' Holy Spirit binkááyú dáıik'ehyú ách'ít'éeéhíí, la'íí kıl nkegohen'ááhíí, la'íí kıl gozhóqohíí bigha itah ch'ilıjıhı at'éeé. ¹⁸ Hadín díí ye'at'éeego Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihí'nań bil dáıik'eh, nnee aldó' bil dádaabik'eh. ¹⁹ Áík'ehgo halaqá nt'éhéta nkegohen'áágo áyılınıí biká hádaahiit'ıjı le', la'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahidle'íí biká hádaahiit'ıjı le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidíí daalchóq da. Hidán dawa nt'éeé; ndi hadín nt'éhéta yiyaaahíí bigha la' nanakaadyúgo, áı yee ni'ıksiih. ²¹ Itsı' nnaahíí dagohíí wine ndlaahíí dagohíí dahago ánánt'ıjıhı bigha nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta ncho'go ánát'ıjıgo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bigha bi'odla' doo nldzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'ıjı dago nzhóq. ²² Ni'odla' nldzil née? Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nt'éeego ánt'éeéhíí bígonsı le'. Hadín áík'ehgo ánát'ıjıhı doo ídángot'aa dago biyaa gozhóq doleeł.

²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahíi yiyaaahíi, ái bigha idángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'íi dahíi bigha: doo ki'odla' be'ánách'ot'íi dahíi nch'ogo ánách'ot'íi at'éé.

15

¹ Néé nohwi'odla' daanldzilíi, hadíi biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahíi bich'odaahi'nii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesíi bigha da. ² Áídá' néé da'á daantijííge nohwi'tahdí' daagolíiníi bá nkt'éé doleekíi baa natsídaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehíi bigha. ³ Christ ndi doo dabízhá ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníi biyi' biTaa gáyihíi, Hadíi bee daanich'o'ni' n'íi shik'izhí' nasdlíi, nii. ⁴ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bee nohwił ch'ígót'aahíi bigha alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwiłsigo, nohwádihyú nkt'éhi goz'aaníi ndaahóndlii doleehíi bigha alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, kóni' k'eh ách'íłsigo la'íi ko'odla' ndzilgo áyíłsiníi, dałekt'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áík'ehgo nohwinatsekees da'á'ago, nohwi'odla' da'á'ago Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaaahíi, ba'ihédaanoht'igo doleel. ⁷ Christ k'ínoho'níihíi k'ehgo k'ídaa'oh'nii, áík'ehgo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí doleel. ⁸ Gánohwiłdishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíi binal'a'á silíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' da'aníihíi baa bił ch'í'nah ágoléhgo, la'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bee yágon'ááníi begolne' doleelgo: ⁹ La'íi doo Jews daanlíi dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiiníi gáníigo, Díi bigha doo Jews daanlíi dahíi naa bił nadaagoshni', la'íi nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsi doleel. ¹⁰ Gánádi'nii, Doo Jews daanohlíi dahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bił nohwił daagozhó' le'. ¹¹ La'íi gánádi'nii, Doo Jews daanohlíi dahíi dawa, nohweBik'ehñ ba'ihédaanoht'igo le'; nnee dawa áldó' ba'ihédaanoht'igo le'. ¹² Esaias áldó' gáníi, Ch'íl bikeghad bits'á'dí' hanajéedíi k'ehgo Jesse bits'á'dí' hanádaa'oh'chiiníi da'á' doo Jews daanlíi dahíi yá nant'aa doleekíi hígháh; án doo Jews daanlíi dahíi bada'ohíi doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyú nkt'éhi nohwádihyú goz'aaníi ndaahohkíihíi itis odaazlíi doleehíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ, nkt'éehíi ndaahohkíigo ádaanohwile'íi, daahohdláago koł gozhóóníi la'íi ilch'í'gont'éehíi nohwee halk'íł le'. ¹⁴ Shik'íiyú, nkt'éehíi be'ádaanoht'eego, dázhó daagonohsaago nohwígonsi, la'íi bił ch'ídaanoht'aahgo bídaagono'aa. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' hah dago la' nohwich'í' bek'e'shíłchíi, bínádaadoh'íł doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi shik'izhí' áyílaahíi bigha, ¹⁶ Okaañ yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlíi dahíi bił nadaagoshni', áík'ehgo doo Jews daanlíi dahíi Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánshniilgo naidiiniil doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidhíi bigha Jesus Christ biláhyú ída'oshdlíi. ¹⁸ Christ shiláhyú ánát'íłhíi zhá doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleel, shinkááyú doo Jews daanlíi dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yikísk'eh ádaat'eego ádaayíłs, shinkááyú yakt'igo hik'e ánát'íłgo, la'íi ¹⁹ Godiyihgo be'ígóziníi hik'e ígozisgo ánágot'íłhíi Christ shinkááyú ánát'íłgo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit binawodíi shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdí' Ilírikamzhí' daagotahyú Christ nkt'éégo baa na'goni'íi aal baa yásíłti' ni'. ²⁰ Áík'ehgo Christ doo bigózi dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'íisiid ni', Christ ilk'idá' bigóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee k'ih bit'ááh si'aaníi áyílaahíi bik'á'gee na'isht'íhíi k'ehgo ashne' doleel ni': ²¹ Áídá' bek'e'eshchiiníi gáníigo, Hadíi doo hwahá baa bił nagoni' dahíi bił ch'í'nah daaleeh: hadíi doo hwahá ya'ikodaanzí dahíi yídaagolsi doo, nii. ²² Áík'ehgo yashti'go nashi'dint'ogíi bigha ch'eh nohwich'í' disháhgo asht'ij ni'. ²³ Áídá' k'adíi dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'íi doo alch'idé legodzaa da nohwich'í' disháh hásh'íigo, ²⁴ Spainyú déyáago nohwi'nee ch'ínsháhgo daanohwidistseekíi hásh'íi, áígee dét'ihézhí' nohwił daagozhó'ogo nahétaq hik'e Spainyú naadeszaago shich'odaadohniil nsí. ²⁵ K'adíi Jerusalemíi

Jesus daayokaqahíi bich'odaashñiihyú déyáá. ²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daagolínihíi bíl daagozhóqo Jerusalemgee Jesus daayokaqahíi tédaat'iyéhií zhaali yich'í' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bíl daagozhóqo ádaile'; ái da'anii baa hadais'áhi daanlii. Áígee Jesus daayokaqahíi yaaká'dí' begoz'áni daabíyéehíi lahzhí' doo Jews daanlii dahíi yaa daizné'híi bighá ni'godzán biká'gee nandeehíi la'yee yich'odaaniihgo dábik'eh. ²⁸ Díi aqá ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahíi baa daadeni'áqo nohwaa deshaal, Spainyú déyáágo. ²⁹ Nohwaa níyáágo Christ nht'éégo baa na'goni'íi bee gozhóóníi ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíi bígonsi. ³⁰ Ái bighá shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ, la'íi Holy Spirit bee kíl daanjóqohíi bighá nánohwoshkaqah, Bik'ehgo'ihí'nañ shá nádaahohkaqahgo dala' nohwil dahdaanshdq le'. ³¹ Áik'ehgo Judéagee doo da'odlqa dahíi doo hago ádaashile' dago shá da'ohkaqah; la'íi zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaqahíi bá íla'áshlaahíi yaa bíl daagozhóqo nádaidoné'go aldó' shá da'ohkaqah; ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo shilgozhóqo nohwaa nsháh, la'íi nohwigotahgee dét'ih nohwista' nsháhgo nohwil hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ be'ích'í'gont'éehíi nohwil nlii le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'í' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánálséhií yitahyú na'iziidihi: ² Án Jesus daayokaqahíi k'ehgo nohweBik'ehñ biláhyú k'ídaahoh'ñii, la'íi shich'odaahñiih nohwilñiiyúgo bich'odaahñiih: án lánihí yich'odaazni', shíi aldó' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaníhi, Gozhóq, shá daabildohñii. ⁴ Ái shighá goyéégo bich'í' nadaagoyaa, dásdozhá shighá nanezna', ái ba'ihénsi; la'íi hayú doo Jews daanlii dahíi ha'ánálséhií nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzí aldó'. ⁵ Ái bigowayú ínashood da'okaqahgo íla'ánát'íiíi dawa aldó', Gozhóq, shá daabildohñii. Epenétus, dázho shil nzhónihíi, Gozhóq, shá daabildohñii, án Akéyayú dantsé Christ yich'í' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóq, shá daabildohñii, án nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronikas hik'e Junia, bíl hat'íihí, bíl ha'áshjéd n'íi, Gozhóq, shá daabildohñii, ái Jesus binadaal'a'á itah daanlii, daach'ínsíni ádaat'ee, ái dashíntsé Christ yich'í' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehñ biláhyú shil nzhóni, Gozhóq, shá daabildohñii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaaníhi, la'íi Stáki shil nzhóni, Gozhóq, shá daabildohñii. ¹⁰ Apélles, Christ bíl dábik'ehi, Gozhóq, shá daabildohñii. Aristobulus yil daagolíníi aldó', Gozhóq, shá daabildohñii. ¹¹ Heródion, bíl hat'íihí, Gozhóq, shá daabildohñii. Narcíssus yil daagolíníi, nohweBik'ehñ daayokaqahíi, Gozhóq, shá daabildohñii. ¹² Tryfína hik'e Tryfósa, nohweBik'ehñ yánada'iziidi, Gozhóq, shá daabildohñii. Pérsis, bíl daach'izhóni, nohweBik'ehñ láqo yána'iziidíi aldó', Gozhóq, shá daabildohñii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehñ habiltíiníi, Gozhóq, shá daabildohñii, án báqahíi, shíi aldó' shimaa bíldishñiihí, Gozhóq, shá daabildohñii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'íi Hérmes, Gozhóq, shá daabildohñii, nohwik'isyú yil nakaihíi aldó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas la'íi Jesus daayokaqahíi yil nakaihíi dawa, Gozhóq, shá daabildohñii. ¹⁶ Daagodinósiqo daalóhts'os le'. Christ daayokaqahgo ha'ánálséhií nagozníi, Gozhóq, daanohwilñii. ¹⁷ Shik'íiyú, nadaanohwoshkaqah, hadín nohwil ch'ígon'áqahíi yídaago'áq n'íi délahgota nohwil ch'ídaago'áahgo ích'ínohwiníiíi la'íi nohwich'í' daagodílkishíi, daat'éhi ádaat'íi shihíi bídaagonósiqihgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehñ doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; ái nht'éégo ádaanii ndihíi, la'íi nzhóqo hanádaadzih ndihíi doo daagoyáq dahíi k'izédaabidínií. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eehíi nnee dawa yídaago'sihíi bighá nohwaa shil gozhóq; áidá' nht'éégo ágot'eehíi zhá bich'í' daagonohsaqo, la'íi nchó'go ágot'eehíi doo bídaagonósi dago hasht'íi. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ be'ích'í'gont'éehíi dak'adégo Satan nohwá yaa gonñeego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehñ

bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aą le'. Doleełgo at'éé. ²¹ Timotheus, bil na'isiidíí, la'íí Lúcius, Jason, la'íí Sosípater, bil hat'í'ihí, Gozhóó, daanohwiłnii. ²² Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shilchínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhóó, nohwikdishnii. ²³ Gáius golíígee sídáá, dzaągee ínashood íla'ánát'íih, án, Gozhóó, daanohwiłnii. Erástus, dzaą k'ih goznilgee zhaali yaa sidaahíí, la'íí Quártus, nohwik'isn, aldó', Gozhóó, daanohwiłnii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'aą le'. Doleełgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí, aí Jesus Christ baa na'goni'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'godzáń alzaadí' yushdí' godezt'í'go na'goni' doo bígózi da n'íí, aí Jesus Christ baa na'goni'íí, bee ch'í'nah silji, ²⁶ Aí k'adíí bígózi alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nnee íltah at'éégo hadaazt'í'íí dawa bil na'goni', daayodlaąhgo yikísk'eh ádaat'ee doleełhíí bigha, aí Bik'ehgo'ihí'nań doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhí' ba'ihégoši le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nañ háshit'ǵigo shi'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, 2 Ínashood Corinthgee ha'ánátséhíí bich'ǵi' k'e'iilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'i'nañ báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'ǵi' k'e'iilchii, án dabíí beBik'ehñ la'íí néé nohweBik'ehñ nliǵi: 3 Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dí ilgoch'oba'íí la'íí ilch'ǵigont'ééhíí bee nohwich'ǵi' goz'aq le'. 4 Bik'ehgo'ih'i'nañ bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bigha dábi'ehñ oshkaqahgo nohwá ba'ihénsi; 5 Án dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágólsǵi; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íí nohwitahyú ndzilgo áyílsǵi: 7 Áík'ehgo yaaká'dí nohwaa hi'né'íí doo la' binohdǵi da; Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí biba' ádaanoht'eedá: 8 Bik'ehgo'ih'i'nañ nołdzilgo ánohwiksǵi doleel danágódzáázhi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aq da doleel. 9 Bik'ehgo'ih'i'nañ da'áníyú át'éé, án biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ bil hǵi daanohdliǵigo nohwich'ǵi' ánniid. 10 K'adíí nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláyú dátekt'eego yádaakti' doleelgo, nohwitahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dátekt'eego la'íí dátekt'eego natsídaahkeesgo dałaházhi' be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'íyú, ilch'ǵi' nanádaagonołkaad laq, Klóe yil naháztaaní shil nadaagolni'. 12 Gádishniigo ádishni, la', Shíí Paul zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Apółlos zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǵi, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǵi, daadohni laq. 13 Ya' Christsha' dákwíhi daahohikaqah néé? Ya' Paul tsǵi'ina'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanoht'ee le' da? 14 Bik'ehgo'ih'i'nañ ba'ihénsi, doo la' baptize ádaanoht'ee le' da, Crípus hik'e Gáius zhǵi; 15 Baptize ánohwishlaayúgo dánko dahadíń gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágołǵi. 16 Áídá' Stéphanas bil daagolínii baptize ashlaa aldo': ba'ashhah la' baptize ashlaa shihíí doo bígonsǵi da. 17 Christ doo baptize ash'ǵigo shin'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'a': doo yati' goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵi'ina'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleel ni'. 18 Tsǵi'ina'áhi baa na'goni'íí ch'á'onehezdeehíí bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'ǵi'yúgo Bik'ehgo'ih'i'nañ binawod at'éé. 19 Bek'e'eshchiini' gániiigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'áđǵigo ádaashle' doleel, nnee bil idaagoziníí aldo' doo bil idaagozǵi dago ádaashle' doleel. 20 Nnee goyáni n'íí hayú lán? Begoz'aaníí ye'ik'e'ılchíhi n'íí hayú lán? Ni'godzán biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'godzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'i'nañ doo nt'é dago áyílaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ih'i'nañ góyáqgo ngonłchǵi' lęk'ehíí k'ehgo ni'godzán biká' nnee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'i'nañ ch'eh yídaagołsǵi, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałti'íí, ni'godzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'niilgo Bik'ehgo'ih'i'nañ ngon'aq. 22 Jews daanlíni godiyǵigo be'ígózinihíí yiká hádaat'ǵi, la'íí Greeks daanlíni kogoyá' zhǵi yiká daadéz'ǵi: 23 Áídá' nééhíí Christ tsǵi'ina'áhi bíheskałíí baa nadaagohiilni', áí Jews daanlíni bidáh sizǵi, Greeks daanlíni bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; 24 Áídá' Bik'ehgo'ih'i'nañ bich'ǵi' ádaanniidíí, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni dawa yich'ǵi'yúgo Christ, Bik'ehgo'ih'i'nañ binawodíí át'éé, la'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ bigoyá' at'éé. 25 Bik'ehgo'ih'i'nañ bigoyá'íí, ni'godzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íí yitigo goyáq; ni'godzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo Bik'ehgo'ih'i'nañ doo nalwod da ndi, nnee binawodíí yitigo nalwodhi at'éé. 26 Shik'íyú, Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwich'ǵi' ádaanniidíí baa natsídaahkees; doo hołaqgo nnee bigoyá' bee daagonohsaq da, doo hołaqgo dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołaqgo ízigo ágot'ee

zhinëégo gosoljí da: ²⁷ Ndi Bik'ehgo'ihinań ni'gosdzán biká' nt'é doo góyáá dahí hayihezníl, daagoyáání ídaayádaandzigo áile'hí bigha; la'í Bik'ehgo'ihinań doo daandzil dahí hayihezníl, nadaalwodí ídaayádaandzigo áile'hí bigha; ²⁸ Ni'gosdzán biká' doo ízigo ádaat'eego daagozliiní, la'í daach'ich'ólaahí Bik'ehgo'ihinań hayihezníl, doo begonáh dahí hayihezníl, dzaagee begoz'aaní doo nt'é dago ch'í'nah áile'hí bigha; ²⁹ Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee ída'odlí da dolee. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinań ánát'jigo Christ Jesus bíl da'á daanohjí, án biláhyú Bik'ehgo'ihinań daagondzágo ádaanohwizlaa, dávik'ehyú ádaant'ee, la'í godilzihgo ádaant'eego ádaanohwizlaa, án biláhyú ałdó' hanádaanohwidihez'níl: ³¹ Bek'e'eshchiiní gáníhí k'ehgo, Hadín ída'odlíhí nohwe-Bik'ehń ye ída'odlí le'.

2

¹ Shik'íyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihinań baa na'gon'í ni'gosdzán biká' yati' dézhóné la'í kogoyá'í doo bee nohwich'í' yashti'go niyáá da. ² Áídá' nohwíl nashkai n'dá' Jesus Christ zhá, ts'íkna'áhi bíheskał n'í, baa yashti'go shiini' kashlaa ni', la'ihí doo nt'é da. ³ Doo ndzil dago, neszidgo, la'í dážhó deshtidgo nohwíl nashkai ni'. ⁴ Shiyati'í la'í na'goshni'í nnee goyáni biyati' ích'í' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo la'í binawod ch'í'nah ánsihgo yashti' ni': ⁵ Áík'ehgo nohwi'odla' nnee bigoyá'í bich'í'zhinëégo doo bada'ohlí dago, ndi Bik'ehgo'ihinań binawodí bada'ohlí. ⁶ Nohwitaahyú nnee Holy Spirit bee báyan' daasiliiní bich'í' igoyá' bee yádaahiilti', doo dí goldohí bits'á'dí' igoyá'í da, la'í ni'gosdzán biká' nadaant'aahí bigoyá'í doo bee yádaahiilti' da, áí doo nt'é daaleeh da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihinań bigoyá' doo bigózi da n'í, nanl'í'í bee yádaahiilti', áí Bik'ehgo'ihinań ni'gosdzán dabíntsedá' ngonlch'jigo yengon'áá lək'ehí, áí bee Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' anáyet'iiní biyi' bíl daandli' doleełhí bigha; ⁸ Áí dí ni'gosdzán biká' nadaant'aahí doo la' yígótsi da: yídaagósiyúgo nohweBik'ehń bits'á'dindláad nlini ts'íkna'áhi doo yídaayołkał at'éé da. ⁹ Bek'e'eshchiiní gáníhí k'ehgo at'éé, Konáá doo yo'j dahí, kojaa doo idits'ag dahí, la'í nnee bijí yune' doo hwahá be'ogowáh dahí, Bik'ehgo'ihinań hadí ył daanzhooní yá layiláa, nii. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihinań biSpirit bee nohwich'í' ch'í'nah áyílaa: Holy Spirit dawahá yinel'j, Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' doo bigózi dahí ye'at'éehí ndi. ¹¹ Hadín nnee nliiní nnee ye'at'éhi yígótsi? Nnee biyi'siziiní zhá; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań ye'at'éhi nnee doo la' yígótsi da, dabí biSpirit zhá. ¹² Áík'ehgo ni'gosdzán biká'gee spirit benagowahí doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihinań nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'í bídaagonlzi doleełhí bigha. ¹³ Áí ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyá' ilch'ígó'aahí bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwíl ch'ígó'aahí bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'go ágot'eehí yaaká'dí' yati'í bee nł'éégo ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áídá' nnee Bik'ehgo'ihinań biSpirit doo ye'at'éé dahí Bik'ehgo'ihinań biSpirit bits'á'dí' ágot'eehí doo náidiné' da: bí bich'í'yúgo déba'odlohé: doo yígonósi at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígótsihí bigha. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígótsi, áídá' dabí nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahí doo yígótsini at'éé da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'ehń binatsekeesí yígótsi, bíl ch'ígó'aah doleełgo? Doo hadín da. Áídá' néé Christ binatsekeesí bídaagonlzi.

3

¹ Shik'íyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehí k'ehgo doo nohwich'í' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'gosdzán be'ádaanoht'eehí k'ehgo, ániigo ínashood daasoljihí bigha mé' daanohjihí k'ehgo nohwich'í' yashti' ni'. ² Ibe' nohwá náda'siksjidhí k'ehgo yati' dabígóziní bee nohwich'í' yashti' ni', its'í'í dah, áí yati' nyee'í at'éé: doo hwahá bídaagonósi dahí bigha doo bee nohwich'í' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonósi da. ³ T'ah ni'gosdzán

biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú ła' bíyéehíí ídáhádaaht'íí, ílch'í' daashohkee, ła'íí ílts'á'zhí' daahohkah, áí bighą t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, ła'íí ni'gosdzán biká' nneehíí k'ehgo t'ah nadaahkai go'íí. ⁴ Ła' gáníídá', Shíí Paul zhińéé nshłíí; ła'íí, Shíí Apollos zhińéé nshłíí, nńi; áík'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee go'íí. ⁵ Paulhííshą' hadín? Apollosííshą' hadín? Nada'iziidíí biláhyú da'osodłąđíí zhą ndłíí, nohweBik'ehń néé dántíígee binasdziid nohwaa din'ąąhíí k'ehgo na'ídziid. ⁶ Shíhíí k'ediiláá, Apollosíí yiyaa naná'nłłtish: ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áyíłaa. ⁷ Áík'ehgo hadín k'e'dileehíí dagohíí hadín naná'nłłtishíí doo nt'é nłíí da; ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áile'íí zhą. ⁸ K'e'dileehíí ła'íí naná'nłłtishíí bılgo dáłekt'ee: ła'íí nńee daantíígee binasdziidíí bidená bich'í' nahi'nńił. ⁹ Néé Bik'ehgo'ihí'nań dała' bıl nada'idziidíí daandłíí: nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań k'e'nłááhíí ła'íí nayik'í'iziidíí daanołłíí, Bik'ehgo'ihí'nań bikłh yitł'ihíí k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nńee góyáni kłh ágole'íí kłh bitł'ááh łedn'aahíí áile', ágát'éégo shíí Bik'ehgo'ihí'nań bılgoch'oba'íí shaa yiné'íí bik'ehgo nohwi'odłą' bitł'ááh łedn'aahíí ashłaa, áídí' nńee ła' yıká' hadag yitł'ih. Áídá' nńee daantíígee hagoť'éégo ágole'íí yaa goyąá le'. ¹¹ Nohwi'odłą' bitł'ááh łedn'aahíí íłk'idá' ágolzaa, áłhíí Jesus Christ, nńee doo ła' ánágóđle' at'éé da. ¹² Dahadín dıí itł'ááh łedn'aahíí biká' ágole'íí, óodo, béshłigai, tséé łąą íłłni, ndilchí', t'oh, dagohíí t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nńee daantíígee binasdziidíí ch'í'nah alńe' doleeł: kaa yá'ití'íí bįjįíígee kọ' bee ch'í'nah hileeh; nńee daantíígee binasdziidíí hago'at'éehíí kọ' bee bígozłłh doleeł. ¹⁴ Nńee ła' hadag ágolaahíí t'ah goz'ąayúgo, bidená bich'í' nahi'nńił doleeł. ¹⁵ Áídá' nńee ła' binasdziidíí ąąłłid łék'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'nńił le'at'éé n'íí baa ch'a'one': ndi bíhíí hasdábılteeh, kọ' biyi' ch'í'nyááhíí k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bikłh biyi' daach'okąąhíí daanołłłni ádaanoht'eehíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nohwiyi' golłłhíí bídaagonołłsı ya'? ¹⁷ Nńee ła' Bik'ehgo'ihí'nań bikłh biyi' daach'okąąhíí dńchọ'go áyíłaa łék'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'íłł hileehgo ábile' doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bikłh biyi' daach'okąąhíí godiyłłhíí bighą, áí kłhíí nohwíí daanołłíí. ¹⁸ Nńee doo ła' ích'í' nach'aa da le'. Nohwitahyú nńee ła' ni'gosdzán bigoyą' ye'at'éé ngolńıí łék'eyúgo, áí doo nt'é yígółsıńıí k'ehgo ádóđle', áík'ehgo goyąá hileeh. ¹⁹ Dıí ni'gosdzán biká' igoyą'íí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í'yúgo déba'odłohé at'éé: bek'e'eshchiiníí gánıí, Nńee daagondząą daanzıńıí nadaach'aago nadaagołłchı'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań daabiljızh. ²⁰ Ła'íí gánadı'nńi, NohweBik'ehń nńee daagondząą daanzıńıí binatsekeesıí yígółsı, doo nt'é bee alńe' dago. ²¹ Áí bighą nńee doo ła' bada'okıí da le': dawahá nohwıyéhi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni'gosdzán, ihı'naahíí, dagohíí da'itsaahıí, dawahá k'adıí daagolńı, dagohíí dawahá begonáhi, dawa nohwıyéhi ádaat'ee. ²³ Áídá' Christ bíyéé daanołłíí; Christ-híí Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé nłíí.

4

¹ Christ yánada'iziidíí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' doo bígózı da n'íí nłt'éégo daineł'íígo yaa nadaagolńı'íí daandłíígo nohwaa nats'ikees le'. ² Áík'ehgo nńee nada'iziidíí binant'a' da'ábıłńıyú ánát'ıłłgo goz'ąą. ³ Nohwıí shaa yádaaktı'yúgo, ła'íí nńee aayánáltıhıí shaa yaktı' ndi, doo shıł hago'at'éé da; shıí ndi doo ídaayashtı' da. ⁴ Dńchọ'ého asdzaahıí doo bígonsı da, ndi áí bighą nłt'éégo shıch'ı' ch'ígowáh doo dıshńı da: áídá' nohweBik'ehń zhą shaa yaktı'. ⁵ Áí bighą doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaaktı' da, nohweBik'ehń nádzáągo zhą, án dawahá godıłłhıı bıyi' nanł'ı' n'íí got'ıłłzhı' ch'ı'nah áıdolıł, ła'íí nńee bįjıı yuné' yaa natsıdaakeesıı ch'ı'nah áıdolıł: áík'ehgo nńee daantíígee nłt'éégo ánádaat'ıłł łék'eyúgo, Bik'ehgo'ihı'nań, Nłt'éégo ánádaaht'ıłł nı', daabilńıı doleeł. ⁶ Shık'ııyú, shıí hik'e Apollos bılgo nohwe'ıdaagonoł'aah doleełgo nohwıch'ı' ádaayasıłłtı'; bek'e'eshchiinıı ánıłhıı bitısgo nńee doo baa natsıdaahkees da doleełgo, ła'íí nohwıı nńee doo dała'á bee ídaada'ohđłıídá' ła'ihıı nohwıł daančo' da

doleelgo. ⁷ Hagot'éégo láá lahgo ánt'éégo sínlii? Nt'é láá nýéhi doo naa hi'né'hi da lán? Naa hi'né' lèk'eyúgo, nt'é bigha' ída'óndlii? Doo naa hi'né'híi k'ehgo láá ánt'ee. ⁸ Ik'idá' dawahá daanohwíyée ya', ilk'idá' hadaanolzdil ya', nant'an k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwidih ndi: nadaanoht'aahí dázho hásh'íi, néé áldó' nohwil nadaant'aa doleelhií bigha'. ⁹ Néé, Jesus binal'a'a daandliiníi, Bik'ehgo'ihí'naán iké'yú ch'ínohwinil shi nsi, nnee natseedgo bándagost'aahí k'ehgo: ni'goszán biká' daagolíníi, Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'a yaaká'yú daagolíníi, la'íi nnee dawa daanohwine'íigo ádaanohwi'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bigha' nnee déba'odlohé daandlii, nohwihíi Christ binkááyú daagondzaa daanohsi; néé doo daandzil dahíi k'ehgo nohwaa nats'íikees, nohwihíi nadaanlwod daanohsi; nohwíi nnee daanohwidnksi, néehíi daanohwich'ich'olaa. ¹¹ Díi jii t'ah shiná' la'íi dibá' daandlii, nohwidiyagé ádaadih, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigowa' ádaagodihgo da'íi nahiikai; ¹² Danéé nohwigan bee nada'idziid: daanohwoch'iid lèk'eyúgo bá da'ohiikaah; nohwiniidaagonksi ndi bich'i' dahdaandlo: ¹³ Ncho'go nohwaa yádaakti'íi biyaa gozhó' doleelíi bá hádaahiit'íi: ni'goszán biká' dawahá ncho'i ch'íideehíi daandliihíi k'ehgo nohwaa nats'íikees, díi jii ndi nohwil ch'ídaagosdinihíi k'ehgo nohwaa nats'íikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanohdzihíi bigha' nohwich'i' k'eshchii da, áidá' shichagháshé shil daanzhooníi daanohliigo nohwil ch'ídaagons'h'aahí bigha' ádaanohwidishni. ¹⁵ Christ bá nohwil ch'ídaago'aahí gonenan doo náhóitag dayú gólíishá' ndi nohwitaahí dala'a: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagoshni'go nohwitaa sílii. ¹⁶ Ái bigha' nádaanohwoshkaah, shedaal'íi le'. ¹⁷ Ái bigha' Timotheus, nohweBik'eh' biláhyú shizhaazhé shil nzhoggo ba'oshlihi, nohwich'i' ol'a', Christ biláhyú shi'at'e'íi binádaagonozigo áidoliil, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'ích'ígosh'aahí k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzihíi bigha' la' ídaada'odlii. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'eh' hát'íyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odliihíi doo biyati' zhá bígonsih da, ndi binawod golíiyúgo bígonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee begoz'aaníi doo dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'íi da, binawodíi yee ch'í'nah hit'íi. ²¹ Hadíihíi be'ánsht'eego hádaht'íi? Gish be'idiltishé hishtíigo nohwaa nsháh néé, dagohíi shil daanohshoggo doo hashishkee dago nohwaa nsháh néé?

5

¹ Nohwitahyú nant'i' na'ildeehíi be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éégo nant'i' na'ildeehíi nnee Bik'ehgo'ihí'naán doo daayokaah dahíi bitahyú ndi doo hak'e begoz'aah da, kotaa bi'aahí ko'aago. ² Dázho ídaadokaah láa, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánát'íihíi nohwitahdí' ch'ilt'é' doleel ni'. ³ Doo nohwitahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitahyú nshíi, áik'ehgo shináál' ánagot'íihíi k'ehgo ilk'idá' díi nnee ánát'íidíi baa yásíti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'eh' bizhi'íi bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shináál' da ndi shiini' bee shináál'hi k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'eh' binawod nohwil nliigo, ⁵ Nnee ágádzaahíi Satan baa daadinoh'aah, bits'íi biní'diníi doleelhií bigha', áik'ehgo biyi'siziiníi hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'eh' nadáhíi bijii. ⁶ Ídaada'ohdliihíi doo nzhog da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhago ik'áán nást'óodíi dahot'éhé daabíndiksohíishá' doo bídaagonoksi da néé? ⁷ Ncho'go ánadaht'íihíi nohwitahyú begoz'aaníi bán benilzoolé doo ánídá' n'íi yó'odaahné'hi k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áik'ehgo ánídégo ná'ist'oodhíi k'ehgo daaleeh, bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahíi k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitis-hagowáh n'íi bee binádaahiilniihgo dibehíi bizhaazhé zesdijihíi k'ehgo Christ nohwá zesdijí lèk'e: ⁸ Áik'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idijihíi da'áik'ehgo begoz'aah le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíi doo daahiidaa dago, dagohíi bán benilzoolíi k'ehgo natsekees o'ní'hií la'íi ncho'go ágot'eehíi bil'alzaahíi doo daahiidaa dago; áidá' bán benilzoolé dá'ádihgo bán alzaahíi nádaahidijih le', ái bánhíi nt'éégo la'íi da'aniigo nats'íikeesi golzeego ágot'inihi. ⁹ Nant'i' nakaihií doo bil'nahkai da, nohwildishniigo nohwich'i' k'eshichíi

ni': 10 Áídá' nant'í' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, daan'íjhií, dagohíí k'e'eshchín daayokaqahíí doo ínashood daanlií dahíí doo ádátdishnii da; áí ádátdishnii lèk'eyúgo, ni'godzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bíł nahkai da doleeł ni'. 11 Áídá' gánohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshchii, Nnee lá' ínashood daayiknihií nant'í' nagháa lèk'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'íiníí, k'e'eshchín yokaqahíí, yati' ye'okáakíí, da'idlaqá nt'ééhíí, dagohíí aháda'i'nihií nlií lèk'eyúgo, doo bíł nahkai da; ágádaat'eehíí doo bíł daohsaq da. 12 Hant'é nashinkt'ogo yánáltihíí ádish'íigo doo ínashood daanlií dahíí baa yashti' doleeł? Ínashood daanliiníí zhá baa yádaakti'go goz'aq. 13 Doo ínashood daanlií dahíí Bik'ehgo'ihinań zhá yánáltihíí nliigo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nch'ogo ánát'íjhií nohwits'á' nolteeh.

6

1 Nohwíí lá' dahagot'éégo ilch'í' gosol'aq lèk'eyúgo, doo ídaa yágosí dago doo ínashood daanlií dahíí binadzahgee láa yałti' née, ínashood daanliiníí binadzahgee zhá láa yałti' le'at'éhi? 2 Ínashood daanliiníí dahagee ni'godzán biká' nnee yaa yádaakti' doleełí doo bídaagonołsí da née? Ni'godzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aqadá', da'ayáhágo goz'ánihií baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? 3 Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolini baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonołsí da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'godzán biká' zhińéégo ágot'eehíí nt'éégo baa yádaahiilti' go'íí. 4 Díí ni'godzán biká' zhińéégo dant'éhé bighá láa yádaakti' lèk'eyúgo, nnee ínashood daanliini doo daidnłsí dahíí yaa yádaakti'go hanádaahníł née? 5 Díí bik'ee ídaa yádaanozdziigo ánohwishle'go ánohwíldishnii. Ya' nnee góyááníí nohwitahyú doo lá' da née? Doo lá' bik'isyú kł dahnagos'aqagee yaa yałti' doleełí yik'eh sití da née? 6 Áídá' nnee lá' bik'isn bilgo láa yałti'go, aayanáltihíí doo ínashood daanlií dahíí binadzahgee láa yałti'. 7 Áík'ehgo nohwitahyú dázhq dégoch'ogo goz'aq, aayanáltihíí binadzahgee láa yádaakti'hií bighá. Áídá' nt'é bighá doo ch'ík'eh ánánohwi'íjł da? Nt'é bighá doo ch'ík'eh nohwich'í' nadaach'aa da? 8 Áídá' nda'ol'siih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'íi da, bich'í' nadaach'aa. 9 Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh dago doo bídaagonołsí da gá? Nohwich'í' na'doch'aa hela': iké' na'idaahíí, k'e'eshchín daayokaqahíí, nant'í' nakaihíí, nnee daanliiníí nnee yilgo doo bik'ehyú ádaat'íi dahíí, 10 Da'n'íjhií, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'idlaqá nt'ééhíí, yati' yeda'okáakíí, lá'íí ahada'i'nihií, díí dawa Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh da. 11 Nohwíí lá' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee lá'íí Bik'ehgo'ihinań daahohiikaqahíí biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, lá'íí dábi'ehyú ádaanoht'ee daanohwiłdo'niid. 12 Dawahá shá bíł ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nií da: dawahá shá bíł ch'í'otaq ndi doo lá' ích'í' shiltsood da áshi'dilne' da. 13 Hidán nohwibid bá át'éé, lá'íí nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihinań da'ála doo nt'é dago áiléh doleeł. Nohwits'íhií doo nant'í' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, lá'íí nohweBik'ehń binawodíí nohwits'í bá át'éé. 14 Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń naahi'na'go áyíílaa, née áldó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohwiiléh. 15 Ya' nohwits'í Christ bíł dała'á daanliigo at'ééhíí doo bídaagonołsí da gá? Áík'ehgo ya' Christ bíł dała'á nliiníí isdzán nant'í' nagháhi bíł dała'á ádíshdléh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleeł. 16 Ya' nnee lá' isdzán nant'í' nagháhi ya'ádidiltíigo isdzánhií bíł bits'í dała'á nadleełí doo bídaagonołsí da gá? Gáníigo dahgoz'aq, Nakihíí bits'í dała'á nádodleeł. 17 Áídá' hadín nohweBik'ehń ya'ádidiltíjhií spirit dała'á át'éé. 18 Nant'í' na'idahíí bits'á' nadohkeeh. Nnee ni'ik'siih lá'ihíí doo bits'í yee ni'ihik'siih da; áídá' dahadín nant'í' nagháahíí bits'í yee ni'ihik'siih. 19 Ya' nohwits'íhií Holy Spirit nohwiyi' golíiníí bikih

biyi' daach'okqahíí ádaat'eehíí doo bídaagonoŋŋi da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa yiné'ihí at'éé, doo daanohwíí nohwíyéhi ádaanoht'ee da go'íí. ²⁰ Łáñ izliigo nadaanoht'ee: áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ izisgo at'ééhíí ch'í'nah ádaanoŋŋi, nohwits'íhíí ła'íí nohwiyi'siziiníí bee, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé.

7

¹ Baa shich'í' k'eda'shołchíí n'íí bee nohwich'í' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nkt'éé. ² Áídá' dánko nant'í' nakáhíí bigha nnee dała'á daantíígee dabíí bi'aa golíí le', ła'íí isdzáné dała'á daantíígee dabíí bika' golíí le'. ³ Isdzán bika' yíł nteesh hat'ííyúgo nneehíí doo dah nni da le': ła'íí nnee áldó' da'áík'ehgo bi'aa áidoliil. ⁴ Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'ííł da le', ndi bika' bik'ehgo: nnee áldó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'ííł da le', ndi bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ilch'í' a'nohchí' da, dahagee dáshiná' ohkqahgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go łaa naht'aash, doo ágáhoht'ííł dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'ííníí doo bidag ánoht'ee da doleełhíí bigha Satan nanohwíntaah doleeł. ⁶ Díí nohwíł ch'í'ish'aahíí bigha nohwich'í' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa áldó' ádaat'eego hasht'íí. Áídá' nnee dała'á ntíígee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' begoz'aq, ła' nadaaneedá' ła'ihíí doo nadaanee dago. ⁸ Áík'ehgo doo nadaanee dahíí ła'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaabildishnii, Shíí k'ehgo doo nadaanee da ndizhoq. ⁹ Áídá' na'í'neehíí bich'í' doo ích'idildih dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhoq: nach'inneehíí shich'í'yúgo doo nkt'éé da ndi na'í'neehíí bidáhzhí' ch'ilííyúgo dánko nant'í' ch'idigháhíí itisgo doo nzhoo da. ¹⁰ Áídá' nadaaneehíí gádaaldishnii, doo shíí da, nohweBik'ehñ gáyihnii, Isdzán bika' yíł ilk'ínáot'aash hela': ¹¹ Áídá' yíł ilk'ínát'aazh lək'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí bika' yaa nánódáh: ła'íí nnee bi'aa yíł ilk'ínáot'aash hela'. ¹² Ła'ihíí shíí gádaaldishnii, nohweBik'ehñ doo gáníí da, Ła' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaq da ndi, bika' odláni yíł golíígo bił dábik'ehyúgo, yó'ayół't'e' hela'. ¹³ Ła'íí isdzán odláni bika' doo odlaq da ndi yíł golíígo bił dábik'ehyúgo yó'ayół't'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlaq dahíí bi'aa bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aq, ła'íí isdzán doo odlaq dahíí bika' bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aq áldó': áík'ehgo nohwichagháshé da'ch'odlaqzhí' bił da'otag doleeł, doo ágát'éé da lək'eyúgo doo da'ch'odlaqzhí' bił da'otag da doleeł ni'. ¹⁵ Ła' doo odlaq dahíí nádilwod lək'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí bika' bits'á' nýááyúgo doo daabihest'oo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ, Nkego-hen'áqgo nahkai, daanohwiknii. ¹⁶ Isdzán, ínashood nííni, díí baa natsínkees, ninkááyú nika' dánko hasdábí'didołteel. Nnee, ínashood nííni, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábí'didołteel. ¹⁷ Nnee daantíígee Bik'ehgo'ihí'nañ baa daagodez'aqahíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehñ bich'í' ánniidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Adishniigo ínashood ha'ánálséh nagozníí dawa baa goni'áq. ¹⁸ Nnee ła' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' ilk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzí da le'. Nnee ła' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Án círcumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Círcumcise áko'delzaahíí dagohíí doo círcumcise áko'delzaa dahíí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníí bikísk'eh ách'ít'ééyúgo zhá ílíí. ²⁰ Nnee daantíígee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'í'iziid le'. ²¹ Ya' nich'í' ánniidá' isnáh nííni lá née? Áí doo nił hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otaq lək'eyúgo ch'ínándáh. ²² Dahadíí nohweBik'ehñ bich'í' ánniidá' isnáh nlił ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee doo isnáh nlił at'éé da: áídá' dahadíí bich'í' ánniidá' doo isnáh nlił da ndi, Christ bi'isna' silíí. ²³ Łáñ izliigo nadaanoht'ee: nnee zhá bi'isna' nádaahleeh hela'. ²⁴ Shik'ííyú, nohwich'í' ánniidá' daanohtíígee hagot'éégo no-

hwich'ì' goz'aa lèk'eyúgo, da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihì'nañ bił daanohtìjì le'. ²⁵ K'adí ch'íkí doo hwahá nneh dahí baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aaní bee da, ndi nohweBik'ehñ biłgoch'oba'íi shaa yiné'go shada'ohígo áshílaahí bigha bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogí bengonyáahí bigha dahadín da'at'éehí k'ehgo naghaago bá nzhog shì nsì. ²⁷ Ya' nannee née? Hagot'éegoshá' bił k'ínasht'aazh doo nñzì da. Ya' doo nannee da née? Doo isdzán biká dín'jì da le'. ²⁸ Áidá' nñnaayúgo, doo isínłsii da; la'íi na'ilíhn nñáayúgo doo isiih da. Áidá' hadíi kł nñadaasaaní ni'gospdzán biká' nagont'ogí bee bich'ì' nagoz'aa doleek: ái bits'á'zhì' daanohtwoshta' hasht'jì. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aaní hileehgo ayáhágo godziih, nohwildishñiigo ádishñii: áik'ehgo kodí' godezt'ì'go hadíi bi'aa daagolíní, bi'aa doo daagolí dahí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsídaakees dago; ³⁰ Hadíi daachagí doo daachag dahí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bigha daachagí doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíi bił daagozhóóní doo bił daagozhóq dahí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíi nada'ihñiihí doo nt'é daabíyéehí k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ La'íi hadíi ni'gospdzán biká' ágot'eehí nabik'í'iziidí, doo ái zhá nabik'í'iziidhí k'ehgo ádaat'ee da le', díi ni'gospdzán biká' benagowaahí bech'ígowáhi at'éehí bigha. ³² Doo nohwiini' ląá dago nohwá hasht'jì. Hadín doo nanee dahí nohweBik'ehñ bich'ì' zhinéego ágot'eehí zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehñ hagot'éego yil goyilshóqgo áile'íi yaa natsekees: ³³ Áidá' nnee naneehí ni'gospdzán bich'ì' zhinéego ágot'eehí zhá yaa natsekees, hagot'éego bi'aa yil goyilshóqgo áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán naneehí hik'e isdzán doo nanee dahí biłgo doo lèk'ee da. Isdzán doo nanee dahí nohweBik'ehñ bich'ì' zhinéego ágot'eehí yaa natsekees, hagot'éego bits'í hik'e biyi'siziiní godilzìhgo at'éego áyilsi doleelgo: áidá' isdzán naneehí ni'gospdzán bich'ì' zhinéego ágot'eehí yaa natsekees, hagot'éego biká' yil goyilshóqgo áile'íi yaa natsekees. ³⁵ Díi daanohtwíi nohwá nzhoggo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nht'éehí bigha, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhí bigha. ³⁶ Nnee la' bitsi' doo nniinéh hát'jì dahí bigha, doo sitsi' bich'ì' nht'éego ánsht'ee da, nzì lèk'eyúgo, la'íi na'ilíhn bayánzhì' dahiyaayúgo, la'íi na'í'neehí bá nht'éé nziyúgo, ái doo hago'at'éé da, doo nchog'go ánat'jì da, ch'ík'eh nniinéh ndi nzhog. ³⁷ Áidá' nnee la' nłdzilgo tsídezkeezgo, la'íi doo nt'é daabíni'ayúgo, dabíi hát'íiníi yitis nłjigo, bitsi' doo nniinéh dago biini' layiiláa lèk'eyúgo nht'éego adzaahi at'éé. ³⁸ Áik'ehgo nnee bitsi' la' nnee yaa yinkłjìyúgo nht'éego adzaa; áidá' doo la' nnee yaa yinkłjì dayúgo itisgo nht'éego adzaa. ³⁹ Isdzán biká' danihi'náazhì' begoz'aaní bee libi'dezt'og, ndi biká' daztsaayúgo daazhógo naghaa, dabíi hát'íiníi yil niinéh doleek; nohweBik'ehñ bił dávik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliiní doo nnaná'náa dayúgo zhá bił gozhóq shì nsì: Bik'ehgo'ihì'nañ biSpirit áik'ehgo nashísiyilkees shì nsì.

8

¹ K'eshchín daach'okąąhgo hidán baa hi'niil n'íi baa yashti': daanohtwigha hidán doo godiyìh dago bídaagonłzì. Ndi shí itisgo gonsąa ch'inziyúgo itisgo da'ich'ídotleek, áidá' ilgoch'oba'íi ínashood nłdzilgo ábile'. ² Dahadín shí itisgo gonsąa ch'inziní, bígoch'ìłsì le'at'éhi doo la' bígoch'ìłsì da. ³ Áidá' dahadín Bik'ehgo'ihì'nañ bił nzhogoyúgo, án Bik'ehgo'ihì'nañ bígólłsì. ⁴ Áik'ehgo k'eshchín daach'okąąhgo hidán baa hi'niil n'íi daach'iyąąhí baa yashti', k'eshchín doo da'anii hińaa dago bídaagonłzì, la'íi Bik'ehgo'ihì'nañ dałá'á zhá gólíiníi aldó' bídaagonłzì. ⁵ Yaaká'yú la'íi ni'gospdzán biká'yú dant'éhéta daach'okąąhí, gods daaholzéhi, ląá ndi, (bich'ì' daach'okąąhí ląágo, la'íi nadaant'an ląágo daagolíi ndi.) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihì'nañ dałá'á nohwá gólł, nohwiTaa, án bits'á'dí' dawa daagolíi, la'íi án bá daahin'naa; la'íi nohweBik'ehñ dałá'á gólł, Jesus Christ, án binkáayú dawa daagolíi, la'íi án binkáayú daahin'naa. ⁷ Da'ágát'éé ndi ínashood doo dawa ái yídaagolłsì da: áidá' kú begonyaazhì' la' k'eshchín zhá daach'okąąhí yídaagolłsì ni'; ái hidán godiyìhgo at'éé daanzìgo hidán k'eshchín daach'okąąhgo baa

hi'niil n'íi daayiyaayúgo, yunaásyú itisgo doo daanldzil nazij da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihinaan bit'ahgo nohwinoníil át'éé da: daahiidaayúgo doo áí bigha Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee itisgo daanjoo da, dagohí doo daahiidaa dayúgo doo áí bigha Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee itisgo daanch' da. ⁹ Áidá' ídaa daagonohdzaa, nohwi'odla' daanldzilhií bigha hidán k'eshchín baa hi'niil n'íi daahohyaayúgo, dánko nnee bi'odla' doo daanldzil dahíi la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bígonksini, k'eshchín náda'okaqahé yune' nnaago nnee la', bi'odla' doo ndzil dahíi no'iyúgo, dánko doo hago'at'éé laa nzigo bíi áldó' yiyaa dolee; ¹¹ Áík'ehgo shí itisgo gonsaa nnzihíi bik'izhi' áí nnee bi'odla' doo ndzil dahíi dánko ch'a'otízh, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíi dávik'ehyú át'éé nzigo ádaabinoksigo bich'i' ncho'go ánadaaht'ijigo Christ bich'i' ncho'go ánadaaht'ijil hileeh. ¹³ Áík'ehgo hidán hishaqahíi bigha shik'isn nanago'yúgo, dánagódzázhi' doo itsi' náoshdaa at'éé da, shik'isn doo nanashgeeh hasht'ij dahíi bigha.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshij da gá? Ya' doo dawahá shá bil ch'i'otaa da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú shinasdziid daanohtij da gá? ² La' bich'i' doo Christ binal'a'á nshij dayúgo, nohwíi nohwich'i' áí nshij go'ii: nohweBik'ehn biyati' bee nohwich'i' yashti' n'íi biláhyú hasdánohwido'nilhií bigha Christ binal'a'á nshijigo shigózi. ³ Díi bee ádayashti', hadín nashidilkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliinií da'iidaago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bil ndaan'nehgo bil nahiikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíi, nohweBik'ehn bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíi k'ehgo? ⁶ La'íi ya' shíi hik'e Barnabas zhá behihi'naahíi bigha doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíi na'iznilgoshá' siláada nlij? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'a'íi doo yiyaa dasha'? Hadín dibehíi yinádez'iinií bibe' doo yidlá dasha'? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii áldó' ánií go'ii. ⁹ Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii Moses binkáayú nohwich'i' alzaahíi gáníigo bek'e'eshchij, lch'ihgee magashi t'oh naghái nyí'ileesíi doo bizé' na'ikt'éh da, nii. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'anii nohwá bek'e'eshchij: nnee nágodzizíi nest'án nyohohíigo nágodziz, la'íi lch'ihíi áldó' t'oh naghái nyohohíigo at'ii. ¹¹ Áík'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nkt'éehíi bee nohwil ch'idaagosiit'aaqá', ni'gosdzán biká' nandeehíi nohwaa daanohe'yúgo, ya' nohwil dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nnee dant'éhéta bídaandihíi nohwaa daanohe' daanohwilniigo bá goz'aaayúgo, ya' néehíi doo ágadaan'niigo nohwá goz'aa da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'onkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagont'og da doleehií bigha dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okaqahíi biyi' dilzihgo ádaagot'eehíi nayik'ida'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihinaan baa hi'niilíi lahzhí' daayiqaahíi ya' doo bídaagonoksi da néé? La'íi dawahá beda'okaqahíi biká' dahí'niilgee nada'iziidíi hidán Bik'ehgo'ihinaan áígee baa hi'niilíi lahzhí' daayiqaá áldó'. ¹⁴ Áík'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íi da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohweBik'ehn bándagoz'aa. ¹⁵ Shíi áldó' díi bee shá goz'aa ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíi doo ágadaashohle' dishniigo nohwich'i' k'eshchii da: doo shich'i' nahi'niilgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ansht'eehíi shits'á' náidoné' át'éé da, dahyúgohíi shiná' shizes-hij ndi nzhoq. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bigha ída'oshdlii da: áí na'idziidíi shaa det'aaahíi bigha dáshini'aaayú áshléhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíi bee shich'i' goz'aa! ¹⁷ Díi na'idziidíi dashíi hasht'ijigo ánasht'ijlyúgo, bigha shich'i' nahi'niil: áidá' dashíi doo hasht'ij da ndi ashle'yúgo, díi na'idziidíi shaa det'aaahíi bigha ashle'. ¹⁸ Nt'é shich'i' nahi'niil áidá'? Díinko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bigha nahi'niil da, áík'ehgo yati' baa gozhóni

yaa yaati'íi nshíjgo, áí bigha shich'í' nahi'núígo shá begoz'aa ndi doo be'ánasht'íi da. ¹⁹ Nnee doo la' binal'a'á nshíj da ndi, nnee dawa binal'a'á nshíjgo ádeshdlaa, nnee láágo Christ bich'í'go honshbíhíí bigha. ²⁰ Jews daanliiní bich'í' Jew nneehí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanlíni Christ bich'í'go honshbíhíí bigha; Jews bich'í' begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehí Christ bich'í'go honshbíhíí bigha; ²¹ Jews bich'í' begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahí Christ bich'í'go honshbíhíí bigha, (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní doo bikísk'eh ánsht'ee da doo dishní da, ndi Christ yegos'aaní be'ánsht'ee.) ²² Doo daanldzil dahí bich'í' doo nldzil dahí k'ehgo ádeshdlaa, doo daanldzil dahí Christ bich'í'go honshbíhíí bigha: nnee dawa bich'í' dabí k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éego la' hasdakáh doleehíí bigha. ²³ Áík'ehgo be'ánasht'íi, yati' baa gozhónihíí bigha, áí bits'á'dí' shíí aldó' nohwígo itah shiyaa gozhó doleehíí bigha. ²⁴ Ihanách'idikahgee dawa hadíí ilhandeskaihíí da'á aadilwodíí gonhée goz'aa'í doo bídaagono'si da née? Áík'ehgo daagono'neehíí bigha nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhií dawahá bee ídaagodzaa, ch'ah hobíhíí daayo'bíhíí bigha. Áí ch'ah hobíhíí da'as'ah hichóphi ndi ágádaat'íi; áídá' néehíí doo hichóphi daahonlíhíí bigha ádaahiit'íi. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'idzogí doo bígonsi dahí k'ehgo doo hishwo' da; na'íníts'iníí da'adzaayú díts'íhíí k'ehgo doo dists'íh da: ²⁷ Áídá' shits'í hát'íníí dawa baa gonsaa, na'íníts'íhíí k'ehgo shits'í ts'íyaa bíl onasts'í beshik'ehíí bigha: doo ágasht'íi dayúgo yati' baa gozhóni baa yásitihíí bikédí'go dánko shíí ndi ch'ínáshi'dilt'e'.

10

¹ Shik'íyú, díí bídaagono'si hasht'íi, daanohwita n'íí dawa yaak'os yit'ááh náseel lèk'e, la'íí túnteel yiyi' ch'inátsáá lèk'e; ² La'íí dawa yaak'os yit'ááh la'íí túnteel yiyi' ch'inátsáágee baptize ádaako'deszaahí k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yígo da'á daazlí; ³ La'íí dawa yaak'á'dí' hidánéhi daayiyaa lèk'e; ⁴ La'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayidlaa lèk'e; Bik'ehgo'ihí'nañ áí túhíí tsee biyi'dí' hálígo áyíílaa, Christ áí tseehí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehí dá'aanákahyú yil daanlí lèk'e. ⁵ Áídá' láni Bik'ehgo'ihí'nañ doo yil daagoyíshó doo lèk'e: áík'ehgo da'igolíyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí ánagot'íi n'íí yee nohwí ch'ígó'aahíí bigha ánagot'íi lèk'e: áí nnee nchó'go ágot'eehíí hádaat'íi lèk'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'íi da doleehíí bigha. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayoka'ah lèk'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gáníhíí k'ehgo, Nnee dah dinezbíhgo da'iyaa, la'íí da'idlaa, áídí' náádikaahgo gotaa lèk'e. ⁸ La' nant'í' nakai lèk'ehíí k'ehgo hala' doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego da'á jii neznaa lèk'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'nañ nayídaantaah lèk'ehíí k'ehgo hala' néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahíí bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daanet'íi k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwí ch'ídaago'aahíí bigha bich'í' ádaagosdzaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíi, bits'á'dí' bídaagonl'aah doleelgo, néé begoldohíí bengont'íií bee nohwaa gonyáá. ¹² Áík'ehgo hadín síz'íí nzíhíí ídaagodzaa le', dánko nadokahíí bigha. ¹³ Nnee dawa da'ahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí aldó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'í'go nohwá ágoléh, bich'í' dahdaano'ldoh doleelgo. ¹⁴ Áí bigha, dázhó shíí daanohshóni, k'e'eshchín daach'oka'ahíí bits'á'zhí'go ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'í' yashti'híí k'ehgo nohwich'í' yashti; daanohwíí díínko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíí bee daach'oka'ahíí ba'ihédaandzigo da'ohiika'ahd'á daahiidla'ahíí, ya' áí doo Christ bíl bee itah daandlí da gá? Bán nadaahí'né'dá' nádaahidíhíí, ya' áí doo Christ bits'íí bee itah daandlí da gá? ¹⁷ Bán da'á'ahíí k'ehgo néé hiidla' ndi da'á' daandlí, bán da'á'ahíí

nádaahidjijí bigha. ¹⁸ Israel hat'í'í ánadaat'ijí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'nihi lahzhí' nádaijijí, ya' do áí bee itah daanlij da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áidá? K'eshchín da'aníhi nlij née? Hidán k'eshchín baa hi'nihi godiyih née? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah dahí hant'é daayokaqahí yaa ndaahiníhi ch'iidn yaa daahiní, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iidn bitah daanohij hasht'ij da. ²¹ NohweBik'ehñ bi'ide' bee da'ohdlaqadá' lahyúhí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éego da'ohdlaqah da: dilzihgo nohweBik'ehñ bił da'ohsaqadá' lahyúhí ch'iidn doo hagot'éego bił da'ohsaq da. ²² Ya' nohweBik'ehñ nohwich'í' hashkeego ádaanzí née? Ya' née bitisgo nadaanlwod née? ²³ Dawahá shá bił ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otaq ndi doo dawa shi'odla'í nldzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nt'éhi idáhách'ít'ij da le', áidá' nnee la'í nt'éhi bá hách'ít'ij le'. ²⁵ Dant'éhéta itsi' nanáhi'niigee nahiníhi daahsaq, hishaq shi, dagohí doo hishaq da shi daanohsiggo doo biká na'ídaadołkidgo da: ²⁶ Ni'godzán la'í biká' daagolíní dawa nohweBik'ehñ bíyéehí bigha dawa daahiidaqago dávik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaq dahí la' shigowayú únááyú nñah nohwíni lək'eyúgo, la'í akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'í' nniikááhí daahsaq, hishaq shi, dagohí doo hishaq da shi daanohsiggo doo biká na'ídaadołkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díí hidán k'eshchín baa hi'nili at'éé, nohwíniyúgo, daohsaq hela', nohwí nagoln'íhí nbígha, la'í ch'iyaaqago doo dávik'eh da nzihí bigha: ni'godzán la'í biká' daagolíní dawa nohweBik'ehñ bíyéehí bigha dawa daahiidaqago dávik'eh: ²⁹ Ch'iyaaqago doo dávik'eh da nñzhí bigha doo dishniigo ádishnii da, áidá' nnee nił nagoln'í ch'iyaaqago doo dávik'eh da nzihí bigha: gánni shi, Hidán dawa shá bił ch'í'otaqadá' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bił ch'í'otaq dahí shaa néit'ij? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqadá', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íhí bigha ncho'go shaa yá'iti'? nñi shi. ³¹ Áidá' gánohwídishnii, Da'ohsaqgee la'í dant'é ádaahleehgee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoš doleehí bigha ádaah'ij. ³² Jews daanliiní hik'e doo Jews daanlij dahí, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáséhí nohwicha nanánóhdéh hela': ³³ Shí dawa ánásht'ijí bee nnee dawa bił goyikshóq hásh'ij, doo dashí zhá nt'ééhí idáhásht'ij da, ndi lani nt'ééhí bá hásh'ij, yee hasdádokah doleelgo.

11

¹ Shí Christ be'esh'ijí k'ehgo nohwí aldó' sheda'ol'ij le'. ² Shik'íyú, nohwa'ihédaansi, dawa bee shénadaahnihi bigha, la'í nt'é nohwí ch'íní'áá n'í dánohwí nagosisni'hi k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehí bigha. ³ Áidá' díí bídaagonoši hasht'ij, Christ nnee daantijgee yá sizijgo bitsits'inhí k'ehgo nlij; la'í nneehí isdzáné yá sizijgo bitsits'inhí k'ehgo nlij; la'í aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ Christ yá sizijgo bitsits'inhí k'ehgo nlij. ⁴ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deñtsóozdá' okaqahyúgo, dagohí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsi dago ánát'ij. ⁵ Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago okaqahyúgo, dagohí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsi dago ánát'ij: áí isdzán bitsits'in hilzheedhí k'ehgo at'éé. ⁶ Áik'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deñtsóoz dayúgo bitsizíl k'ínogéesh: áidá' isdzán bitsizíl k'égizhgo dagohí hilzheedgo yik'ee ídaayándziyúgo bitsits'in bina'deñtsóoz le'. ⁷ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deñtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilzaahí nlijgo ízisgo ye'at'ééhí ch'í'nah áyíshí bigha: áidá' isdzánhí nnee ízisgo ye'at'ééhí ch'í'nah áyísi. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhí nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'í nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhí nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bigha isdzán bitsits'in bina'deñtsóoz bik'eh, áí bika' yidits'agí bebígózhí bigha, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' daagolíní daabo'ijí aldó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee nnee doo hagot'éego hileeh da, isdzán da'ádijgo, la'í isdzán aldó' doo hagot'éego hileeh da, nnee da'ádijgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éego nnee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá

Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago Bik'ehgo'ihinañ yokáahíí dábik'eh née? ¹⁴ Da'ádaant'eehíí bee nohwil ch'ígót'aah, nnee bitsizil nneezýúgo yik'ee ídaayándzj. ¹⁵ Áídá' isdzán bitsizil nneezíí bee ba'olníhi at'éé: bitsizilíí bitsits'in bik'eñtsóoz doleełgo baa hi'né'. ¹⁶ Áídí' nnee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'íyyúgo, díínko bee bil nadaagołni', ádishñii n'íí k'ehgo ádaant'ee, la'íí Bik'ehgo'ihinañ daayokáahgo ha'ánátséhíí dawa aldó' yikísk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áídá' díí bee nohwil nagoshñi'íí nkt'éégo ánádaaht'íjł doo hagot'éégo nohwildishñii da, íla'ánáht'íjł bits'á'dí' doo nkt'éé daahleeh da, da'itisgo ncho' daahleeh. ¹⁸ Dantsé baa yashti'íí díínko, ínashood da'okáah yune' íla'ánáht'íjłgee ílts'á'yú daahohkahgo nohwa'íkonsj; áshihñihíí lahzhj' hoshdlá. ¹⁹ Hadíí da'anii da'odlaaníí nohwitahyú bebídaagozj doleełhíí bigha ílts'á'yú daahohkahíí nohwitahyú begoz'áa doo. ²⁰ Dalahágee íla'ánáht'íjłgee nohweBik'ehñ doo da'anii dilzjhgó bá da'ohsáa da go'íí. ²¹ Áídá' da'idaagee dahale dánohwíí nohwi'idánéhi daahsáago nohwa'íkonsj, nnee la' doo hwahá da'iyáa dadá': áí bigha la' shiná' daanlij, la'ihíí láágo da'idlá. ²² Ya' nohwigowa nagoz'áa yune' doo da'ohsáa da gá? Dagoíí Bik'ehgo'ihinañ daayokáahgo ha'ánátséhíí doo bil da'oltag da née, la'íí nohwitahyú tédaat'iyéhíí ídaayádaandzjgo ádaahle' née? Nt'é nohwildishñii áídá'? Ya' díí bigha nohwa'ihénsigo yashti' doleeł gá? Dah, doo áík'ehgo nohwaa yashti' da. ²³ Nohwitahyú nashaadá' nohwil ch'ígoní'áa n'íí nohweBik'ehñ shil ch'ígon'áni at'éé, áí díínko, Jesus nohweBik'ehñ yik'edaannihíí bílák'edaabistjídá', da'ái bitl'é'gee bán náidn'áa: ²⁴ Áídí' ya'ihéznjgo oskáadá' ilk'édaizné'go gánniid, Nkóh, daohsáa; díí shits'í át'éé, nohwá nehestj'i: díí bee shinádaadołhíhgó ánádaaht'íjł. ²⁵ Da'iyaaníí bikédj'go da'ágát'éégo idee beda'iskaaníí náidnkáago gánniid, Díí idee besikaaníí shidil bee ánídégo Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee bilgo lángot'aaníí át'éé: náda'ohdljłgee bee shinádaadołhíhgó ánádaaht'íjł. ²⁶ Díí k'ehgo bán nádaahdjłhgó, la'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdljłgee, nohweBik'ehñ daztsaaníí ch'í'nah ádaanołsj, nádzáázjhj'. ²⁷ Áí bigha hadín doo godnłsj dago díí bán yiyáayúgo, dagoíí díí nohweBik'ehñ bi'ide' bee idláayúgo, nohweBik'ehñ bits'í la'íí bidil yich'j' nihesíí. ²⁸ Áík'ehgo nnee dawa ídinel'jłgo zhá bán yiyáa la'íí idee bee idlá le'. ²⁹ Hadín doo dábik'ehyú át'éé dadá' iyáayúgo la'íí idláayúgo, áí bee dabíí góyéégo ích'j'godot'áál, da'anii nohweBik'ehñ bits'í doo yidnłsj dahíí bigha. ³⁰ Áí bigha nohwitahyú láni doo nadaalwod da la'íí kaa yaa nakai, la'íí láni da'ílhosh. ³¹ Néé da'anii ídaadinel'jł lék'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleeł. ³² Áídá' nohwaa yá'iti' lék'eyúgo nohweBik'ehñ nohwil ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsj, ni'godsán biká' nnee doo bil nohwil ch'ígódeeh da doleełhíí bigha. ³³ Áí bigha, shik'íyú, da'ohsáagee íla'ánáht'íjłhyúgo ílba' nasóohtáa. ³⁴ Nnee la' shiná' silij lék'eyúgo gowayú iyáa le'; áík'ehgo íla'ánáht'íjłhíí doo nohwil ch'ígódeeh da. La' biká nadaashídołkid n'íí náísdzáágo hasht'egodeshíí.

12

¹ Shik'íyú, k'adíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hagot'éégo at'éé shihíí bídaagonłsjh hasht'jł. ² Bik'ehgo'ihinañ doo daahohkáah dadá' k'e'eshchín doo yádaakti' dahi daahohkáahgo ch'a'onátsáa ni'íí bídaagonłsj. ³ Áí bigha díí bídaagonłsjh dážhó hásh'tjł, nnee la' Bik'ehgo'ihinañ biSpirit binkááyú yałti'yúgo doo Jesus bil ch'ígodíni at'éé nii da go'íí: la'íí nnee la' Holy Spirit binkááyú yałti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehñ nlij, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí íltah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidíí íltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehñ dała'áhi. ⁶ Íltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihinañ yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihinañ dała'áhi nnee bíyééhíí dawa bíláhyú íltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daantjłgee Holy Spirit binkááyú na'iziidíí baa daagodet'áa, nnee dawa bá nzhqo doleełgo. ⁸ Áík'ehgo la' Holy Spirit binkááyú

yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihíí da'ái Spirit-híí binkááyú yati' bee koł ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihíí odlá' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihíí da'ái Spirit binkááyú ná'hilzihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íí godiyihgo áná'ol'íígo baa daagodet'aa; la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'go; la'íí spirits hago'at'éhííí yádaagołsigo; la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti'go; la'íí yati' doo bigózi dahíí niigo anííhíí yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa. ¹¹ Díí dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híí dáhat'íígee nnee daantíígee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dała'á ndi laayú henláá, la'íí laayú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ ałdó' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhi' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníí dagohíí doo Jews daandlii dahíí, isnáh daandliiníí dagohíí doo isnáh daandlii dahíí; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí' daahiidlaago ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dała'áhi laayú henláá, doo dała'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíí, Shíí doo kogan nshlii dahíí bigha doo kots'í itah nshlii da, nii lək'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁶ La'íí kojaahíí, Shíí doo kōnaa nshlii dahíí bigha doo kots'í itah nshlii da, nii lək'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁷ Kots'íhíí dawa kōnaa nliiyúgo hagoť'éégo ch'idits'ag? Kots'íhíí dawa kojaa nliiyúgo hagoť'éégo ich'ikchii doo? ¹⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'ííhíí k'ehgo kots'í laayú henlááhíí daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíí dała'áyúgo, hagoť'éégo its'í hileeh áídá'? ²⁰ Áídá' kots'í laayú henláá ndi kots'íhíí dała'áhi. ²¹ Áík'ehgo kōnaahíí doo hagoť'éégo koganhíí, Doo hánesht'íi da, yilniih da; la'íí kotsits'inhíí doo hagoť'éégo kokeehíí, Doo hánesht'íi da, yilniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laayú henlááhíí doo nalwod da ngolniihíí ákōne' itah nliigo zhá kots'í gólíi: ²³ Nohwits'í laayú henlááhíí la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikes ndi, áí la'ihíí bitisgo nht'éégo bił da'ónltag; nohwits'í laayú henlááhíí doo hagoť'éégo nel'íi bigonedzaa dahíí dayúwehyú nht'éégo bił da'ónltag. ²⁴ Áídá' nohwits'í laayú henlááhíí daadilkqohyú hit'íigo alzaahíí doo bił da'ónltag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dawa dała' ladaayiznil, doo bił da'ónltag dahíí dabíí nht'éégo áyíłsi. ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í laayú henlááhíí doo ilk'edaadi'niih da doleek; áídá' nht'éégo ádaakilzi doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań dała'ázhi' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo dała'á biniigonłt'éé lək'eyúgo dawa yil biniidaagonłt'éé; dagohíí dała'á daach'idnłsi lək'eyúgo dawa yaa bił daagozhóq doleel. ²⁷ Áík'ehgo nohwíí itah Christ bits'í daanohlii, la'íí dała'á daanohlii laayú henlááhíí daanohlii. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań díí k'ehgo ínashood daanliiníí bitahyú nyiinłil lək'e, dantségee bindaal'a'á daanliigo, nakigeehíí binkááyú yádaakti'go, taagigeehíí ilch'ígó'aahgo, iké'geehíí godiyihgo áná'ol'íígo, ná'ilzihgo, ich'onniigo, nant'an daanliigo, la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanlii née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ilch'ígó'aahíí daanlii née? Ya' dawa godiyihgo ánáda'ol'íi née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilzihgo baa godet'aa née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo anííhíí yaa nanádaagolni'go baa godet'aa née? ³¹ Áídá' Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí itisgo at'ééhíí zhá hádaahł'íi le': áídí' díinko itisgo ágot'éhi nohwil ch'í'nah ágóshłéh.

13

¹ Nnee daanliiníí nht'éégo yádaakti'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínihíí biyati' bee yashti'shą' ndi, shił'ijóóníí da'adíhyúgo bésh dilwoshé áhiłts'agíí, dagohíí bésh be'idot'alé hídiildilgo áhiłts'agíí k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yałti'íi shaa godet'aashą' ndi, nt'é doo bigózi da n'íi dawa bigonsishą' ndi, dawa shił'ígózi'shą' ndi, la'íí shi'odla'íi bee dził ląshı godihí'niil lək'e ndi, shił'ijóóníí da'adíhyúgo shíí doo nt'é nshlii da. ³ Dawa shíyééhíí tédaat'iyéhíí baa hishniłshą' ndi, la'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'aa lək'e ndi, shił'ijóóníí da'adíhyúgo shíí doo nt'é bee hisht'íi da. ⁴ Koł ijóóníí nyéé lək'e ndi nzaadzhi' bidag ách'ít'éé, la'íí koł goch'oba'; la' bíyééhíí doo ídáhách'ít'íi da; doo ída'ch'odlii

da, doo ích'idilkààh da, ⁵ Koł ijóóníí doo nchọ'go ách'ít'íí da, doo dashízhá ch'inzi da, doo dágóshch'í' bágoch'ilchííh da, doo dénchọ'ého baa nats'ítsikees da; ⁶ Doo nchọ'go ágot'eehíí baa koł gozhọ́ da, áídá' da'anii ágot'eehíí zhá baa koł gozhọ́; ⁷ Dawa bidag ách'ít'ée, dawa ch'odlā, nkt'éehíí dawa nch'okíí, dawa bich'í' dahch'idnldqh. ⁸ Koł ijóóníí doo ádííh da: yunáásyú ágone'íí baa nagoln'í' lẹk'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózí dahíí bee yách'ilti' lẹk'e ndi bengowáh; bee koł ígózíníí bech'ígowáh. ⁹ K'adíí lahzhí' zhá bídaagonlzi, hik'e yunáásyú ágone'íí lahzhí' zhá baa nadaagohiiln'í'. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ngonlchííhíí dawa lalzaagee, doo dayúweh lahzhí' zhá bídaagonlzi da doo, áídá' dawa nohwííídaagozi doleel. ¹¹ Chagháshé nshííjídá' chagháshé k'ehgo yashti' ni', chagháshé k'ehgo doo gonsáá dago natséskees ni': áídá' nnee sílji hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzhọ́go biyi' got'íí dahíí biyi' daadet'ííhíí k'a'at'ée, áídá' biká' ngonyáágo daalínél'ííhíí k'ehgo nzhọ́go got'íí doleel: k'adyúgo lahzhí' zhá bígonsi, áídá' biká' ngonyáágo dawa bígonsi doleel, dashíí shígózíhíí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo ki'odlā, hik'e nkt'éehíí nch'ohokííhíí, la'íí koł ijóóníí bílgo, díí taagihíí begoz'aa; ndi koł ijóóníí itisgo at'ée.

14

¹ If ijóóníí be'ádaanoht'eego biká hádaaht'íí, la'íí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hádaaht'íí, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yahti'íí itisgo hádaaht'íí. ² Hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózí dahíí yee yahti'íí doo nnee yich'í' yahti' da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań zhá yich'í' yahti': nnee doo la' yígótsi dago; áídá' doo bígózí dahíí biyi'siziiníí yee yaa yahti'. ³ Áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yahti'íí nnee yich'í' yahti', nnee bi'odlā' nldzilgo áile' doleelgo, la'íí yidag yahti'go, la'íí yil goyilshọ́go ánádaahidle'go. ⁴ Hadín yati' doo bígózí dahíí yee yahti'íí dabíí bi'odlā' nldzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yahti'íí ínashood ha'ánátséhíí bi'odlā' nldzilgo ádaile'. ⁵ Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózí dahíí yee yahti'go hádaanoht'íí, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yahti'íí itisgo nohwá hásh'íí: hadín Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yahti'íí hadín yati' doo bígózí dahíí nt'é niigo anííhíí yaa nanágonn'í' yúgo zhá nkt'ée, ínashood ha'ánátséhíí bi'odlā' nldzilgo áile' doleelhíí bighā. ⁶ Shik'ííyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózí dahíí yee yahtigo nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bígonokííh at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nań shíł ch'í'nah áyíílaahíí nohwíł ch'í'nah ádaashk'e'yúgo zhá, dagohíí bígonsíhíí nohwíł nagoshn'í'yúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yahti'yúgo zhá, dagohíí nohwíł ch'ígonsh'aahyúgo zhá. ⁷ Be'idaadot'áté, áí tsísolta la'íí béshts'ọ́séta, doo daahinaa da ndi anííhíí dits'ag, áídá' doo áígee aníí dayúgo, hagot'éégo nt'é idot'áléhíí bídaagoch'íksí? ⁸ La'íí siláada bíbeshdilwoshé doo áígee aníí dayúgo, hadínshā' nagonkaadhíí bighā ích'í'ididle'? ⁹ Nohwíhíí ágádaanoht'ee, yati' doo bígózí dahíí bee yádaakti'yúgo, hagot'éégo nt'é daadohniíhíí yádaagokí doleel? Daazhógo da'ilízhí' yádaakti'. ¹⁰ Ni'godszań biká' yati' iltah at'éégo doo áłch'idé da shā' ndi, dawa bígózigo yádaakti'. ¹¹ Áík'ehgo yati' doo bígonsi dayúgo, nnee anííhíí nnee lahgo hadaazt'í' híí k'ehgo bich'í' ánsht'ee doleel, la'íí da'áík'ehgo shich'í' at'ée doleel. ¹² Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dážhọ́ hádaaht'íígo, ínashood ha'ánátséhíí bi'odlā' nldzilgo ádaile'íí itisgo hádaaht'íí, áík'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áík'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózí dahíí yee yahti' lẹk'eyúgo, nt'é niigo anííhíí yaa nanágonn'í' híí bighā okāh le'. ¹⁴ Yati' doo bígózí dahíí bee oshkāh lẹk'eyúgo, shiyi'siziiníí okāh ndi nt'é dishniigo ádishniíhíí doo bígonsi dago, doo shiini' bee oshkāh da. ¹⁵ Hagolá ashne' áídá'? Shiyi'siziiníí bee oshkāh, la'íí bígonsigo oshkāh áldó'; shiyi'siziiníí bee idish'aał, la'íí bígonsigo áldó' idish'aał. ¹⁶ Dagohíí niyi'siziiníí zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénnzjyúgo, nnee Christ doo hwahá nkt'ée go yígokííd dahíí onkāhgo ánniíhíí doo yígótsi dadá', hagot'éégo, Da'anii doleelgo at'ée, nii doleel? ¹⁷ Nkt'ée go ihénnzjigo onkāh ndi nidits'agíí doo bich'odaasíni'

da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitiso Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yahti'go Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihénsi: ¹⁹ Ágát'éé ndi inashood ha'ánáshéegé goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíi bee yashti'shą' ndi, yati' ashdla' yídaagoksiníi nnee la' bee bił ch'igonsh'aahíi bighą bee yashti'íi itisgo shił nt'éé. ²⁰ Shik'íyú, nohwil ídaagozi zhinéego doo chągháshé k'ehgo zhá be'ádaanoht'ee da le': áidá' nchọ'íi zhinéego mé'híi k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhinéego nnee báyań daasilíhíi k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' yegos'aaníi biyi' gáníigo bek'e'eshchíi, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íi nnee nanidí'íi biyati' bee díi nneehíi bich'í' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleeł, nii, nohweBik'ehń. ²² Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi godiyihgo be'ígóziníi át'éé, ái da'odlaaníi doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaą dahíi bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú yati'íi doo da'odlaą dahíi doo bá alzaa da, áidá' da'odlaaníi bá alzaa. ²³ Áík'ehgo inashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lẹk'eyúgo, la'íi nnee la' Christ doo hwahá nt'éégo yídaagoksiid dahíi, dagohíi doo da'odlaą dahíi hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwihni doleeł go'íi. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú yádaakti' lẹk'eyúgo, la' nnee doo odlaą dahíi, dagohíi Christ doo hwahá nt'éégo yígoksiid dahíi hah'ayááyúgo, binchọ'íi bił ch'í'nah áile', la'íi yá'ti'íi yidezts'aahíi bighą ídinél'íi doo: ²⁵ Áík'ehgo bijíi biyi' nainł'í' n'íi ch'í'nah áyílaago, Bik'ehgo'ihina'na' yich'í' hishzhiihgo yokaąh doleeł, Da'anii Bik'ehgo'ihina'na' nohwil nlii lá, niigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íyú? Íla'ánáht'íihgeé daanohtijgeé la' ido'aal, la' ilch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yahti', la' bił ch'í'nah ágólzigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é niigo aníihíi yaa nanágolni'. Ái dawa inashood ndzilgo nazii doleełhíi bighą ánadaaht'íi le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lẹk'eyúgo, naki dagohíi taalt'éégo zhá begoz'aą, ái bitisgo dah, dáliké'go yádaakti' le'; la'íi nt'é niigo aníihíi dała'a yaa nanágolni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é niigo aniihíi yaa nanágolni'íi doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nt'éé, ha'ánázéh yune', ích'í' yádaakti'go zhá, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' yich'í' yádaakti'go nt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú yádaakti'íi naki dagohíi taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíi nt'é daaniigo yádaakti'íi yaa natsídaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí' bił ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yahti'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihina'na' nohwinkááyú yahti'íi nohwá bił ch'í'otaą, dáliké'go, daanohwigha bídaagono'aah doleełgo, la'íi daanohwigha nohwil daagoyilshóó doleełgo. ³² Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú yádaakti'íi ídaa daagodzaągo dávik'eh. ³³ Godikishíi doo Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'hi at'éé da, áidá' nkegohen'ááníi zhá, Bik'ehgo'ihina'na' bá hadaadeszaahíi, inashood daanliiníi, ha'ánáshéegé ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yune' isdzané dant'éheego ádaat'ee le': doo akóne' yádaakti' dago bágoz'aą; da'dits'ago bágoz'aą, begoz'aaníi aldo' aníihíi k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aah hádaat'íiyúgo yił nadaanneehíi gowayú nayídaadiłkid le': isdzané ha'ánázéh yune' yádaakti'yúgo bik'e ídaayagosí. ³⁶ Ya' ádishniihíi doo nohwil dávik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihina'na' biyati'íi nohwíi nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohsíi née? Dagohíi dánohwízhá nohwaa hi'né'i daanohsíi née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihina'na' shinkááyú yahti', dagohíi Holy Spirit be'ánsht'ee nziyúgo, nohwich'í' k'e'eshchiihíi nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'éehíi yígótsi doleeł. ³⁸ La' nnee díi doo yígótsi hát'íi dahíi, dayúwehégo doo yígótsi da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íyú, Bik'ehgo'ihina'na' nohwinkááyú yahti'íi dázhó hádaaht'íi, la'íi Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíi bee yahti'íi dah doo daabiłdohni da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yune' doo godikish dago la'íi ilch'í' daagodinolsigo goz'aaníi k'ehgo ánadaaht'íi le'.

15

¹ K'adíi shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íi nohwil ch'í'nah ánánáshdle'; ái nágodoh'aą n'íi, ái bee ndaasozi; ² Da'ái bee hasdánohwidi'niil, baa nohwil

nagosisni' n'íí bínádaan̄nihgo daahonoht̄'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osohdlaḡad da. ³ Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwıldéniidgo, Christ nohwinch̄'híí bigh̄a dazts̄aḡ, Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo; ⁴ Áídí' lehiilt̄ij, taagi hileehíí bijij naadiidzaa, Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'ij l̄ék'e, áídí' binal'a'á nakits'adáhíí ałdó' daabo'ij l̄ék'e: ⁶ Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanl̄inihíí, ashđla' gonenadín bitisyú dała' daabo'ij l̄ék'e; áí dásdozh̄a dawa díí j̄ij t'ah daahinaa, áídá' ła' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'ij l̄ék'e; áídí' nadaal'a'á dawa ałdó'. ⁸ Da'iké'yú shíí ałdó' hiłts̄aḡ ni', doo gonsh̄leeh dagee gosil̄ijhíí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nsh̄ij, nal'a'híí k'ehgo doo shido'j̄ij bik'eh da, Bik'ehgo'ih̄i'nañ daayok̄aḡhgo ha'ánátséhíí góyéégo bich'ij' nagosh'áá l̄ék'ehíí bigh̄a. ¹⁰ Bik'ehgo'ih̄i'nañ biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízid: áídá' doo shíí ásh̄t'ij da, Bik'ehgo'ih̄i'nañ biłgoch'oba'íí shił nliiníí át'ij. ¹¹ Ágát'ée ndi shíí dagohíí ła' da'des'a'íí nohwich'ij' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdlaḡad. ¹² Christ dazts̄aḡdí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú ła', nanezna'íí doo naadikáh da, daadoh̄nii? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil̄nadaago-hiilni'íí doo il̄ij da silij, ła'íí nohwi'odłá'íí ałdó' doo nt'é da silij. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ doo Christ naadiidzaago áyíłaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa l̄eda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ih̄i'nañ Christ naadiidzaago áyíłaa, daan'nihií bigh̄a. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da l̄ék'eyúgo, Christ ałdó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odłá' doo il̄ij da; áík'ehgo nohwinch̄'íí t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áík'ehgo Christ bił dała'á daanliḡgo da'ilhaazhíí ałdó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'gosdzán biká'gee daahin'naago zh̄a Christ bee nłt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé n̄nee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áídá' da'an̄ii Christ dazts̄aḡdí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzahi nliḡ. ²¹ Áík'ehgo n̄nee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo n̄nee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'á'dí' n̄nee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliiníí dawa nadaahi'naa doleel. ²³ Áídá' n̄nee dała'á daant̄ij̄gee naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíí nliḡ; áí bikédí'go Christ daabiyééhíí ałdó' naadikáh, dabíí nádzáágo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, ła'íí yedaabik'ehgo binawod daagol̄ij n'íí dawa Christ da'ilíí yilchiihíí bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aḡ n'íí biTaa, Bik'ehgo'ih̄i'nañ, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaal. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikełt'ááh nni'n̄ilzh̄ij' yebik'eh doleeli at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'ilíí yilchiihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ih̄i'nañ dawahá Christ bikełt'áázh̄ij' nyinnil. Áídá', Dawahá bikełt'áázh̄ij' nni'n̄il, niidá' hadín bikełt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nliḡ dahíí nłt'éégo bígózi. ²⁸ Dawahá biyahzh̄ij' alzaadá', Bik'ehgo'ih̄i'nañ dawahá biYe' biyahzh̄ij' áyíłaa n'íí biYe' ałdó' dabíí biyahzh̄ij' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ dawa yebik'eh doleel. ²⁹ Doo ágát'ée dayúgo, dazts̄áni bá baptize ádaabi' — dil̄ne'íí nt'é bigh̄a ádaat'ij? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'ésh̄a' bigh̄a bá baptize ádaabi'dil̄ne'? ³⁰ Ła'íí nt'ésh̄a' bigh̄a dawa j̄ij da'o'aal̄gee négodzidíí bidahzh̄ij' nasiidziḡ? ³¹ Shik'íiyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shił gozh̄oḡhíí bigh̄a gánohwıldish̄nii, Dawa j̄ij da'itsaahíí bee shich'ij' goz'aḡ. ³² N̄nee ni'gosdzán biká' zh̄ineehíí yádaakti'híí k'ehgo yashti'go gádish̄nii, Dziłká'yú bégódzidi daagol̄iníí Ephesusgee bił nadaagonskkaad l̄ék'eyúgo, nt'é bee hisht'ij, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? Ła' gádaan̄ii, Hal̄aḡ da'idaḡ le', da'idłaa le': hisk̄áḡ dahiitsaahíí bigh̄a. ³³ Nohwich'ij' nadoch'aa hela'; n̄nee daancho'ihíí bił nach'ikaiyúgo nłt'éégo ách'ít'ééhíí yilch̄oḡh. ³⁴ Ch'ínádaanozdziid, nłt'éégo ih̄i'naahíí baa nánohkáh, ncho'go ánádaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ih̄i'nañ doo yídaagołsi da: bik'ee ídaayádaanozdzi doleelhíí bigh̄a ádaanohwıldish̄nii. ³⁵ Áídá' n̄nee ła' na'ídaadil̄kid,

Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleel? daaniigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edílnaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhá hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíí doo aí ga'at'éhi k'edílnaa da, k'edilzíí zhá k'edílnaa, t'oh nagháí dagohíí lahgo at'éhihíí shí: ³⁸ Hant'é hajéedíí Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí hát'íyú áile', áík'ehgo k'edilzíí dała'á n'áágo hajéedgo íltah at'éégo ánołigo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa lekt'ee da: la' nnee bits'í, la'íí dawahá nadaakaihíí, la'íí lóg, la'íí dló' áldó'. ⁴⁰ Its'í la' yaaká'yú daagolíí, la'ihíí ni'gospdzán biká' daagolíí: yaaká'yúhíí be'ízisgo at'éhi doo ni'gospdzán biká'yúhíí be'ízisgo at'éhi lekt'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'iksqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'iksqsé dała'á n'áágo lahgo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí áldó' ágát'éé. Its'í k'edilzíí k'ehgo lehi'né'íí hichqoh, its'í lahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichqohi da. ⁴³ Its'í doo íłłigo lehi'né' n'íí ízisgo at'éégo nádidáhgo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íí binawod golłigo nádidáhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'gospdzán biká'gee kots'ihíhíí lehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'ihíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'gospdzán biká'gee golłíí, la'íí yaaká'dí'go kots'í golłíí. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchíí, Dantsé nnee alzaahíí Adam holzéhi hínaa silíí; Adam iké'yúhíí spirit be'ihí'naahíí silíí. ⁴⁶ Áidá' its'í yaaká'dí' gólííníí doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'gospdzán biká' gólííníí ntsé begonyáá, áníita its'í yaaká'dí' gólííníí begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ni'gospdzán bits'á'dí' nłíí, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíí yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'ehñ nłíí. ⁴⁸ Ni'gospdzán biká' nnee leezh be'ádaaszaahíí, dantsé nnee leezh be'alzaahíí k'ehgo ádaat'ee: la'íí yaaká'yú daagolííníí, nnee yaaká'dí' nyááhíí k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh be'alzaahíí k'a'ádaandłłigo daagosiidłłihíí k'ehgo yaaká'dí' nnee áldó' k'a'ádaandłłi doleel. ⁵⁰ Shik'íyú, díí nohwil nagoshni', nnee daanliiníí bits'í hik'e díł bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleelíí ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí doo bíyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isąą, doo bígózi da n'íí nohwil ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'uilwosh da doleel, áidá' lahgo ádaant'eego ánohwil'dilne' doleel, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ohíí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé ánníí doleel, la'íí nanezna' n'íí its'í doo hichqohíí bee naadikáhgo ádolniił, la'íí néé lahgo ádaant'eego ánohwil'dilne' doleel. ⁵³ Díí its'í hichqohíí its'í áníidéhi doo hichqoh dahíí ík'eyidleeh doleel, la'íí díí its'í datsaahíí its'í áníidéhi doo datsaah dahíí ík'eyidleeh doleel. ⁵⁴ Áík'ehgo díí its'í hichqohíí doo hichqoh dahíí ík'eyiidlaago, la'íí díí its'í datsaahíí doo datsaah dahíí ík'eyiidlaago, gáníigo bek'e'eshchiiníí begolne' doleel, Da'itsaah n'íí baa goneznaago doo nt'é da silíí. ⁵⁵ Da'itsaahíí nłíni, ninawod bee nohwich'ąą n'íí hayú begoz'ąą? Da'itsaahíí nłíni, gonłnéé n'íí hayú goz'ąą? ⁵⁶ Nohwinch'ó'híí bighą da'itsaahíí nalwod; la'íí begoz'aaníí biláhyú nch'ó'íí nalwod. ⁵⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoš, án nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú da'itsaahíí baa daagonłnéégo ánohwile'. ⁵⁸ Áí bighą, shik'íyú, shil daanohshóni, nłdzilgo nasozíí, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá ląągo nohweBik'ehñ bá nada'ohsiid, nohweBik'ehñ biláhyú bá nada'ohsiidíí doo da'ílínéhi at'éé dago bídaagonłshíí bighą.

16

¹ K'adíí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí zhaali bá ndaahohñiikíí bee nohwich'í' yashti': Galatiayú ínashood ha'ánátséhíí gábikdishnii n'íí k'ehgo nohwíí áldó' ágádaahne'. ² Godilziníí bijíí dávik'ehñ dała'á nohtíígee Bik'ehgo'ihí'nañ danelt'eego bee nohwich'ozni'híí k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohñiilgo ilch'í' ndaahohñiil, áík'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohñiil da doleel. ³ Áík'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhqo daadohñihíí naaltsoos baa daanohñiil, aí zhaali baa daasoné'íí Jerusalemyú daidí-iné'híí bighą akú daadish'aał. ⁴ Shíí áldó' akú disháh dávik'ehyúgo, akú bil dishkah. ⁵ Macedóniayú ch'ínsháh shí: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaal. ⁶ Akú dét'ihézhí' nohwil nahashtá shí, dagohíí da'akú sheehai shí, áík'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú

bee shich'odaahñii doleeł. ⁷ Akú ch'ínsháhgo doo dét'ihézhì' nohwistsééh hást'íí da, áídá' nohweBik'ehñ hát'ííyúgo nohwil nahashtá hást'íí. ⁸ Pentecost bengonyaázhi' Éphesusgee siidáa doo. ⁹ Nht'éégo na'isiidíí dahot'éhé bee shá ch'íntáá, ła'íí shich'ì' nadaagonłkaadíí łaá. ¹⁰ Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanołsı da le': nohweBik'ehñ binasdzidíí nayik'í'iziid, shíí na'isiidhíí k'ehgo. ¹¹ Doo hadín da'ílnégo baa natsesees da le': áídá' bich'odaahñiigo bil gozhógo shich'ì' dowáh: bíí hik'e shik'isyú ła' áldó' shaa hikáhíí nhoshkíí. ¹² Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú ła' bilgo nohwaa hikáh dázho hást'íí ndi k'adyúgo doo digháh hát'íí da; ndi bá ch'ígót'ì' gozłigo nohwich'ì' digháh ndi at'éé. ¹³ Daadeh'íí, nohwi'odłá'íí bee nłdzilgo nasozı, báyan k'ehgo ádaanoht'ee, nadaawodgo nadaasozı le'. ¹⁴ Dawa ánadaaht'ıłkíí hl daanojoggo ánadaaht'ıł le'. ¹⁵ Shik'ííyú, Stéphanas bigowá dągoz'ąą nt'éégo Akéyagee dantsé da'osdłądgo bídaagonłsı, ła'íí ínashood daanliiníí yınádaadéz'ıigo yaa ádaadest'ąą, ¹⁶ Nnee ágádaat'eehíí hik'e nohwich'odaanñihíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'iziidíí dawa daadohts'ago nánohwoshkąąh. ¹⁷ Stéphanas hik'e Fortunátas ła'íí Akéyas hikaihíí baa shıl gozhó: nohwíí doo nohkáh dagee ái hikai. ¹⁸ Shiyi'siziiníí hanáyoggo ádaashiilaa, ła'íí nohwíí áldó' ágádaanohwislaa: nnee ágádaat'eehíí daadinołsıgo ba'ihédaanołsı. ¹⁹ Asiagee ínashood ha'ánátséhíí dawa, Gozhó, daanohwihñii. Áquila hik'e Priscilla ła'íí bigowá yuné' ha'ánátséhíí áldó' dawa nohweBik'ehñ binkááyú, Gozhó, daanohwihñii. ²⁰ Christ biláhyú nohwik'ííyú daanliiníí dawa, Gozhó, daanohwihñii. Daagodinołsıgo daałohts'os le'. ²¹ Shíí, Paul, Gozhó, nohwilishñihíí dashíí shigan bee k'eshılchíí. ²² Nnee ła' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ bil nzhog dayúgo, bil ch'ígodíni at'éé. NohweBik'ehñ nánídáh. ²³ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee nohwil goz'ąą le'. ²⁴ Christ Jesus binkááyú shıl ijóóníí bee nohwich'ì' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

¹ Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ła'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahíi Corinthgee ha'ánálséhií bich'í' k'e'iilchii, ínashood daanliinií dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíinií biłgo: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'aq le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoşí le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'aq, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánágodle'íi; ⁴ Áń góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanohwíşí, nnee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bigha, danée Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwíşíhíi bee hadag ánádaahiidle'go. ⁵ Christ biłgo dánohwiniigonkt'éé nt'ééhíi k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwíşí nt'éé. ⁶ Néé nohwiniigodilne' lėk'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleełhíi ła'íi hasdánohwiniil doleełhíi bigha hi at'éé, ái nohwiniigonkt'ééhíi k'ehgo nohwíi áldó' nohwiniigonkt'ééhíi bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwíşí, ła'íi néé hadag ánohwí'dilne' lėk'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleełhíi ła'íi hasdánohwiniil doleełhíi bigha hi at'éé. ⁷ Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díinko bígonlzihíi bigha, néé nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi áldó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwíşíhíi k'ehgo nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwíşí doleeł. ⁸ Christ biláhyú nohwik'íiyú daanołhíni, Asiayú góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bídaagonoşí háhiit'íi, dázhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bigha nohwinawod dásdozhá asđidgo daahiitsaah laq niidzi: ⁹ Da'itsaahíi bee nohwá ngot'aq niidzi, áidá' danée doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihíi'na'íi ba'óndlii doleełhíi bigha nohwich'í' ágodzaa. ¹⁰ Áń góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwiniil áidí' yits'á' nánohwiniil: ła'íi ágánánohwidle' doleełgo ba'óndlii; ¹¹ Nohwíi áldó' nohwi'okaqahíi bee nohwich'odaahni, áik'ehgo nnee láágo nohwa da'oskaqadgo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozni'íi nnee láágo ba'ihédaanzi doleeł. ¹² Díi baa nohwilgozhóq, díinko nohwijíi yune' bígonlzi, ni'goszán biká' nnee bitahyú ła'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'aniiigo, doo daazhógo da ánáhiit'íi, doo ni'goszán biká'dí' igoya'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íi. ¹³ Daahohshíhíi ła'íi dá bee nohwil ídaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'iilchii; ái dahot'éhé baa nohwil ídaagozi doleełgo hasht'íi; ¹⁴ Ilk'idá' lahzhí' nohwídaagonoşí n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwil gozhóq'íi k'ehgo nohwíi áldó' nohwaa nohwil gozhóq doleeł, Jesus nohweBik'ehń nádáhií bijii. ¹⁵ Ái da'aniiigo bígonsíhíi bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwil daagoyilshóq doleełgo; ¹⁶ Macedóniayú hishaalyú ła'íi t'aqzhí' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. ¹⁷ Ya' daazhógo ádishniigo ágádishni lá néé? Ya' ni'goszán biká' nnee k'ehgo nagoshchí' néé, ya' shil nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, dishni néé? ¹⁸ Dah, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nlijhíi k'ehgo doo nohwil nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, nohwikn'ni da. ¹⁹ Silvánus ła'íi Timotheus hik'e shíi biłgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwil nadaagosiilni'íi doo bil nagokigo, Ha'oh, ła'íi, Dah, nii da, áidá' án dávik'ehn, Ha'oh, nii. ²⁰ Dávik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań nt'é niigo yengon'áqadá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', ła'íi án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşí doleełgo. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań néé hik'e nohwíi biłgo Christ bil da'á daandliigo nłdzilgo ánohwíşíhi at'éé, ła'íi da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Áń nohwiká' da'izkałhíi k'ehgo bíyéé daandliigo nohwígóziigo ayíilaa, ła'íi nohwijíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'áq, ái Bik'ehgo'ihí'nań nohwilniigo yengon'áánií begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díi da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsiigo biká' ádishni, doo nohwil daagozhóq dago

ánohwishle' doo hasht'íí dahíí bigha doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwíl daagozhóó doleelgo nohwíl nada'idziid; nohwi'odla'íí ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwíl daagozhóógo ádaanohwishle'go da shiini' lashlaa. ² Doo nohwíl daagozhóógo ánohwishlaayúgo hadín lá shíl gozhóógo áshile', nohwíí zhá gónko doo nohwíl daagozhóógo ánohwiishlaa n'íí? ³ Áí bigha áík'ehgo nohwich'í' k'eshíłchíí, nohwaa niyáágo nohwíí shíl daagoyíkshóó le'at'éhi doo shiini' bídaadohííhgo da; díí da'anii nohwá bígonsí, nt'é baa shíl gozhóóníí nohwíí áldó' baa nohwíl daagozhóó doleel. ⁴ Nohwich'í' k'e'shíłchííídá' doo shíl gozhóó da ní', shijíí doo nkehen'áá da ní', lá'íí hishchag ní'; doo nohwiini' daadishniihíí bigha da, áídá' dázhó shíl daanohshóogo baa nohwíl nagoshni'híí bigha. ⁵ Dahadínta bini'niihyúgo, doo dashízhá shich'í' at'íí da, áídá' daanohwigha nohwich'í' at'íí, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishnii hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'éehíí láágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dávik'eh. ⁷ Áík'ehgo bich'í' ánádaahne'go binchó'híí bigha baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołsı, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázhó itiségo ts'íyaa ábile'. ⁸ Áík'ehgo nohwíl daanzhooníí bíł ch'í'nah ádaahle'go nádaanohwoshkqah. ⁹ Nt'é nohwíl déniidíí bikisk'eh ádaanoht'ee shı bígonsíhíí bigha nohwich'í' k'e'shíłchíí. ¹⁰ Dahadíń nchó'híí bigha baa nádaagonoh'aahíí shíí áldó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíí nohwich'í' asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagot'éégo nohwich'í' na'iziidíí bídaagonłzı. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyááda' nohweBik'ehń shá ch'íntáá, ¹³ Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bigha shiyi'siziinií biyi' doo íłch'í'gont'éé da ní'; áík'ehgo áídí' bits'á' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégołsı, án dákozhá Christ binkááyú nagonł'nehgo ánohwıłsı, lá'íí nohwinkááyú bígozıgo ádilzı, áí líkagolchihíí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhíí lá'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' Christ yee líkagolchihíí k'a'at'éégo ndlıjı: ¹⁶ Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'í'yúgo golchiníí da'itsaah áidoliłhíí k'a'at'éégo ndlıjı; áídá' hadíí hasdákáhíí bich'í'yúgołhíí golchiníí ihí'naa áidoliłhíí k'a'at'éégo ndlıjı. Hadíń láá díí yinel'aa? ¹⁷ Láágo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaaktı, áídá' nées doo ágánt'ee da; nées Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aniiigo baa yáhiiltı, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinł'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiiltı'.

3

¹ Ya' nohwich'í' ídaayánahiiltı'go godeyaa nées? Ya' naltsoos nées nłt'éégo nohwaa nagolnı'íí hádaahł'ıí nées, dagohíí nohwits'á'dı' lá' naltsoos ágát'éehíí háhiit'ıí nées, lá' ágádaat'ıíhíí k'ehgo? ² Nohwíí naltsoos nłt'éégo nohwaa nagolnı'íík'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwijíí biká' bek'e'eshchıjı, nnee dawa daayozhıigo yıdaagołsı: ³ Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolnı'íí nées áhiidlaahíí daanohłıigo bígózı, doo ink bek'e'eshchıjı da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biSpirit bek'e'eshchıjı, doo tséé nteelıí biká' da, ndihíí nnee daabi-jıí biká' k'e'eshchıjı. ⁴ Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań ba'óndliihíí bigha án'nii: ⁵ Dant'é bíniil'aqahíí doo nées nohwits'á'dı' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań zhá bits'á'dı' benagowáhi at'éé; ⁶ Áń ánídégo nohwá ngon'áání baa nagohiilnı'go bíniil'aqago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'áání zhá baa yáhiiltı' da, áídá' nt'é niigo anıíhíí yaa yáhiiltı', Holy Spirit nohwinkááyú yaktı'go: Jews bich'í' begoz'aaní da'itsaahíí bee nnee bángot'aa, áídá' Holy Spirit-híí nnee ihí'naa yaa daidı'aah. ⁷ Begoz'aaní tséé biká' k'e'eshchiinií da'itsaahíí áile' ndi dázhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'ı' Moses binií' bits'á'dindláádıí bigha ch'éh daayinel'ıí, bits'á'dindláádıí bech'ıgonáh doleel ndi; ⁸ Áí

ndi ágádaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníí dážhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íí. ⁹ Da'itsaah áile'go begoz'aaníí bits'á'dindláád lèk'eyúgo, dávik'ehyú áile'go begoz'aaníí itisgo bits'á'dindláadi at'éé. ¹⁰ Da'aniigo begoz'aaníí lah bits'á'dindláád n'íí, k'adíí doo bits'á'dindláád da silij, la'i bitisgo bits'á'dindláádhií bigha. ¹¹ Begoz'aaníí bech'ígonyáá n'íí bits'á'dindláád lèk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'á'dindláád go'íí. ¹² Áí ndaahóndliigo dabígóziigo yáhiilti': ¹³ Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíí édihií doo daayiktséh dago biniizhi' nná'iktsos: ¹⁴ Daabiini' bee doo daago'íí da silij, áík'ehgo díí jii ndi doo ánídá' Bik'ehgo'ihinañ hik'e bíí bilgo lángon'áni daayozhúgo binatsekeesíí biná'isti' n'íí t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. ¹⁵ Díí jii ndi Moses binaltsoos daahojúgo binatsekeesíí t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagoksi da. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'í' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íí k'ihzhi' yó'oltsoos. ¹⁷ NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nliigee daanohwigha nohwil ch'í'otaq. ¹⁸ Daanohwigha, nohwini doo bináda'isti' dago, kát'íné biy'zhi' daadinéel'jhií k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíí daanéel'íí, áík'ehgo án bits'á'dindláádíí nohwits'á'dindláádgo daahidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

¹ Áík'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'híí bigha nohwaa dain'áágo nyee ndi dahndoh; ² Nadaant'í'go ncho'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo lé'ilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'aniihíí ch'í'nah ánlzi, áík'ehgo nnee da'á'á daantúgo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee da'áigee yáhiilti'go yídaagoksi. ³ Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íí hadín bich'í' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíí zhá bich'í' bená'isti'hi at'éé: ⁴ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlaq dahíí biini' yíleda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihinañ ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'goni'íí bits'á'dindláádíí doo bee bich'í' got'íí hileeh dahíí bigha. ⁵ Doo néé ídaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehñ níni zhá baa nagohiilni'; áídá' néehíí nohwá na'idziidíí ndlij, Jesus bigha. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ, Chagotheelyune' idindláád le', nniidíí nohwijíí yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dindláádíí bídaagonlzihií bigha, áí Jesus Christ binii biká'zhi' hit'íí. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílínihíí nohwiyi' goljí, ínowod dážhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi bígózi doleehíí bigha. ⁸ Itah at'éedí' nohwich'í' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo ánogot'íí shíhíí doo bídaagonlzi da ndi biyah daandoh; ⁹ Nohwiniigodnksi ndi doo yó'onohwidi'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizes-hji da; ¹⁰ Jesus bi'ihina'íí nohwiká'zhi' hit'íí doleehíí bigha, Jesus adzaahíí k'a'at'éégo néé ndi dávik'ehñ da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa. ¹¹ Nohwits'í dadotsaahíí ndi Jesus bi'ihina' bee ch'í'nah doleehíí bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bigha da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa, áídá' áí bigha nowhíí ihinaahíí nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaqdhíí bigha bá yashti', niigo k'e'eshchij; néé áldó' da'ágát'éégo ohiidlaq, áík'ehgo ágadí'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díí bígonlzi, hadín Jesus naadiidzaago áyílaa n'íí, néé áldó' Jesus bilgo nádihiikáh ánohwile' doleel, áídí' dabíí binadzahgee nnohwidonil, nohwíí bilgo. ¹⁵ Ádaagodzahíí dawa nohwíí nohwigha ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí an'odaazlihií nnee bitahyú dayúweh noseełgo ba'ihégosinií áldó' dayúweh noseeł doleel, Bik'ehgo'ihinañ dážhó ba'ihégosi doleelgo. ¹⁶ Áí bigha doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajji bígha nohwiyi'siziinií ániidégo ánalniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'í' nadaagont'ogíí dážhó nohwaa gozhóníí doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ilch'í'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iinií doo néel'íí

dadá' doo hit'jì dahíí zhá néel'jì: dawahá hit'iiníí bech'ígowáh; áidá' doo hit'jì dahíí dahazhì' begoz'áá.

5

¹ Díínko bídaagonlzi, ni'gosdzán biká' nohwits'í bee gowałogai k'ehgo biyi' daagondliníí nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahíí, yaaká'yú dahazhì' goz'áni nohwá goz'áá. ² Kogee díí nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'ńíí, yaaká'yú biyi' daagondlji doleekí bíđh daandljiigo ík'edaahihiidléh hádaahiit'jìgo: ³ Ík'eda'iidlaayúgo dádaańchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíí bighá hádaahiit'jì. ⁴ Díí nohwits'í gowałogai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondljiigo, nohwich'j' badaagont'ogíí bighá ík'edaan'ńíí: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo ídaadihi'ńiigo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'jìhíí bighá, áík'ehgo ihí'naahíí da'itsaahíí yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí áí bighá ilch'j'nohwilaa, la'íí Holy Spirit nohwaidin'áá, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań ilk'idá' áńniidíí da'anii begolne'go nohwil ch'j'nah hileeh. ⁶ Áí bighá dávik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'íhíí nohwigowáhíí k'ehgo t'ah biyi' daagondljiigo nohweBik'ehn doo bil daagondljiigo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odlq'íí zhá bee hiikaah, doo daahiit'iiníí bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishńii, nohwits'í bits'á'dí' dahdini-ikáhgo nohweBik'ehn bil ndaagondleehgo dázhó hádaahiit'jì. ⁹ Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondljiyúgo, dagohíí bits'á'yú daagondljiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bil daagoyihilzhó doleehíí bighá nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhì' nkáhgo nohwaa yá'ití' doleek; nohwits'í biyi' daagondljiidá' ánađahiit'jì n'íí dávik'ehgo daanohwich'j' nahi'ńiil, nkt'éehíí dagohíí nchó'íta. ¹¹ Áík'ehgo nohweBik'ehn bégódzidíí bígonlzihíí bighá nnee bich'j' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań yígótsj; nohwíí aldo' nohwijíí naz'áadı' nohwídaagonoksj shj. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'j' ídaayanáhiilti' da, áidá' nohwee ída'ohíí doleehíí bighá nohwich'j' k'e'íilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanoliníí zhá yee ídaada'odlíí, áidá' kojíí yune' begoz'ánihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'j' t'áazhì' hanádaahdzii doleehíí bighá nohwich'j' k'e'íilchii. ¹³ Nohwiini' áđjìh k'a'ánondljiyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá áhiit'jì: nohwiini' goljyúgo nohwíí nohwich'j' áhiit'jì. ¹⁴ Dałá'á, nnee dawa yá daztsáá; áík'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzihíí bighá Christ bil ijóóníí nanohwiilaa: ¹⁵ Áń nnee dawa yá daztsáá, hadín hińaahíí doo dayúweh dabíí ídahi'naa da doleelgo, áidá' hadín bá daztsáadı' naadiidzaahíí yá hińaa doleelgo. ¹⁶ Áí bighá kodí' godezt'igo nnee doo la' nnee at'éé zhińéégo baa natsíhiikes da: Christ nnee zhińéégo at'éégo baa natsíhiikes ni' ndi, doo dayúweh nnee zhińéégo baa natsíhiikes da. ¹⁷ Áík'ehgo hadín Christ yil dałá'á nasdlji lək'eyúgo, nnee áńidégo áńabi'delzaa: dabíntsedá' ye'at'éé n'íí ałł bech'ígoyáá; dawahá áńidégo áńalzaa go'jì. ¹⁸ Díí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'áá, án Jesus Christ biláhyú bik'íí ánađaanohwisdlaa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bil ilk'íí nádaasdljihíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ¹⁹ Díínko aldishńii, Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzán biká' daagolíníí bik'íí áńayiidlaa, doo binchó'íí bá yil ołtag dago; la'íí nnee bik'íí áńayidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ²⁰ Áík'ehgo Christ binal'a'á ndljiigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nádaanohwokałł: Bik'ehgo'ihí'nań bik'íí nádaahdleeh, nohwiln'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikałł. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'éehíí be'ádaant'ee doleehíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań Christ, doo nchó'go at'éé n'íí, néé nohwinchó'íí biká'zhì' áile'go nchó'go at'éégo áyíilaa.

6

¹ Néé aldo', Bik'ehgo'ihí'nań bil na'idziidíí ndljiigo, bil goch'oba'íí doo da'íližhì' nádaadohné' da le', nohwiln'niigo nánohwihiikałł. ² (Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nil ch'í'otáagee nidesiits'áá, hasdách'igháhíí bijjì nich'osiiní' ni',

nii: isaa, dák'ad begoz'aa; díi jji hasdách'igháhíí nohwá begoz'aa.) ³ Doo hadín nohwich'á nakaadgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadín yik'ígodi'áh da doleełhíí bigha: ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nkt'éégo ánt'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinltsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnádzaa ndi, nyeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinlzihíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí nkt'éégo ánt'eego nohwígózi, nohwil'ígóziníí bee, bágohii'aakíí bee, nohwil'goch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'íí dago nohwil'ijóoníí bee nkt'éégo ánt'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aníihíí áhn'nii, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee hin'naa, nkt'éé zhinéégo benagonlkaadíí nohwigan dihe'na zhinéégo dahiitijíí lá'íí nohwe'eshgan zhinéégo dahiitijíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nkt'éégo bá na'idziidgo nohwígózi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnksííge dagohíí doo daanohwidnksíí dagee, nnee nkt'éégo nohwaa yádaakti'gee dagohíí dénch'og nohwaa yádaakti'gee nldzilgo nasiidzi; nahich'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aníihíí be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi lá'ihíí nkt'éégo nohwídaagołsi; k'azhá dahiitsaah ndi hin'naa láá; nohwiní'daadeznih ndi doo nanohwi'distseed da; ¹⁰ Doo nohwil'gozhóq da ndi nohwijíí biyi'dí' dábik'ehn nohwil'gozhóq; tént'iyé ndi nnee láágo hádaaldzilgo áidle'; nohwíyéé da'ádhgo ndi da'anii dawahá nohwíyéé. ¹¹ Corinthgee daagonhíiníí, doo nt'é nohwits'á' nanl'ijí dago nohwich'í' yáhiilti', nohwijíí dáwa bee nohwich'í' bil'ch'í'ótáa. ¹² Néé nohwijíí yune' nohwíí nohwá goz'aa, áídá' nohwíí nohwijíí yune' doo néé nohwá goz'aa da. ¹³ (Shichagháshé bich'í' yashti'híí k'ehgo nohwich'í' yashti',) néé nohwijíí nohwich'í' ilts'á' át'éé, áík'ehgo bidenágo nohwíí áldó' nohwijíí nohwich'í' ilts'á' ádaahle'. ¹⁴ Doo da'odl'aa dahíí hik'e da'odl'ahíí doo bil'ádaanohwi'dest'og da le': dábik'ehyú át'ééhíí lá'íí doo dábik'ehyú át'éé dahíí hagot'éégo líl t'eké daanli? lá'íí idindláádíí hik'e chagołheehíí hagot'éégo dála'á nli? ¹⁵ Hagot'éégo Christ lá'íí ch'iidn nant'an dálekt'eego natsídaakees? Hagot'éégo odl'ahíí lá'íí doo odl'aa dahíí dála' natsídaakees? ¹⁶ Kih biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okáahíí lá'íí k'eshchín hagot'éégo dálekt'ee? Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bikíhíí k'ehgo daanohli; Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Shíí áí biyi'gonshli, lá'íí bitahyú anáshdaak; shíí Bik'ehgo'ihí'nań nshkínihi daashokáah doleeł, áí shichagháshé daanli doleeł. ¹⁷ Áí bigha bitahdí' hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehń, dant'éhéta nch'íí doo baa nahkai da; áík'ehgo nánohwidishnił, ¹⁸ Shíí nohwiTaa nshli doo, nohwíí shiye'ke lá'íí shitsi'ke daanohli doo, nii, nohweBik'ehń, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shił daanohshóni, áí nohwá ngot'aaadá', halaa nohwits'í lá'íí nohwiyi'siziiníí yilch'ohíí dáwa ídaadihilkoqohgo bits'á'yú nihiikáh le', áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzidgo daadinlziigo ilch'í'da'índle'. ² Nohwijíí biyi' nohwá goz'aaago ádaahle'; doo hadín bich'í' dénch'og ásiidzaa da, doo hadín dénch'og áhiidlaa da, doo hadín bich'í' nahiich'aa da. ³ Díi doo nohwik'idish'áhíí bigha ádishnii da; Nohwijíí biyi' daanohli, dála' da'iitsaah doleełgo lá'íí dála' daahin'naa doleełgo, ilk'idá' nohwildishnii ni'. ⁴ Doo shiini' hah dago nohwich'í' yashti', dážhó nohwaa da'oshkíí: nohwich'á bidag ánsht'ee, néé nohwich'í' goyéégo nagowaa ndi dážhó shil gozhóq. ⁵ Macedóniayú niit'aazhdá' nohwits'í doo hanáyol da ni', ilch'idí' nagont'og ni'; nohwinaadyú nagonlkaad ni', lá'íí nohwijíí biyi' néhiildzid ni'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań, doo kol daagozhóq dahíí kol daagozhóqgo ánadaakodle'íí, Titus nyááhíí bee nohwil'gozhóqgo ánánohwiidlaa; ⁷ Doo án nyááhíí zhá bee da, áídá' án nohwaa bil'gozhóqgo ádaasolaahíí bee; shaa ch'ína' daasolijigo, chaal nahkaigo, lá'íí shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwil' nagoln'dá' dážhó itisgo shil gozhóq ni'. ⁸ Naltsoos nohwich'í' ágoshlaa n'íí bigha dét'ihézhí' doo nohwil' daagozhóq dago bigosíłsijd, áí bigha doo shil gozhóq da ni': da'ágát'éé ndi

k'adí doo shil hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shil gozhóq, doo nohwil daagozhóq da n'íi doo bigha da, áidá' doo nohwil daagozhóq dago ncho'go ánadaaht'ijil n'íi bits'á'zhigó ánadaasodzaahíi bigha: doo nohwil daagozhóq da n'íi Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí, áik'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'í' k'e'shilchíi'hií bee. ¹⁰ Doo koł gozhóq dahíi Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi koncho'íi bits'á'zhigó ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo koł gozhóq dago ánákode' da: áidá' ni'godzán biká' ágot'eehíi zhinéégo doo koł gozhóq dahíi izilhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwil daagozhóq da n'íi, Bik'ehgo'ihina'nañ bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaago ádaanochwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagog'éégo bil daagosol'aa da hádaaht'ijigo ádaanochwizlaa, ncho'íi bik'ee daasholch'iigo, Bik'ehgo'ihina'nañ bédaaldzidgo daadinolsigo, shídih daanochwijigo, dázhq baa daanochwini'go, la'íi doo bik'ehyú at'éé dahíi biniidaagodołéhgo ádaanochwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'aa dago bigózi. ¹² Naltsoos nohwich'í' ágoshlaa ndi nnee doo bik'ehyú at'éé dahíi doo án bigha nohwich'í' k'e'shilchíi' da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'í' at'éé dahíi bigha, áidá' Bik'ehgo'ihina'nañ binadzahgee dázhq nohwaa daanochwini'go bídaagonolsi doleelíi bigha nohwich'í' k'e'shilchíi'. ¹³ Ái bigha nohwíi nohwil daagozhóq'hií bigha néé aldó' nohwil gozhóq'go ánohwi'deszaa: la'íi ái bitisgo Titus biyi'siziiníi nohwaa bil nágojogodhíi bigha néé aldó' dázhq nohwil gozhóq'go ánohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshkíigo Titus bil nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzi da; áidá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aniigo ádishni'hií k'a'at'éégo nohwaa da'oshkíigo Titus bil nagoshni'íi aldó' da'aniigo bigózi. ¹⁵ La'íi hagog'éégo da'áníiyú ádaahdzaa, la'íi hagog'éégo nohwiini' daaháhgo daadohtidgo nohwaa nyáá yénálníi'hií bigha bijíi biyi'dí' itisgo bil daanochwishq. ¹⁶ Ái bigha dawa bee nohwaa da'oshkíi'hií bigha shil gozhóq.

8

¹ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihina'nañ bilgoch'oba'íi Macedóniayú ínashood ha'ánátséhíi baa godet'aaníi bídaagonolsigo háhiit'ij; ² Doo alch'idéyú bich'í' nadaagont'ogíi bee nabída'dintaahgee dázhq bil daagozhóq'go, la'íi dázhq tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'aaqzhi' la'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'ijigo; ⁴ Nádaanochwokaqahgo gádaanochwíni, Díi ndaasii'né'íi nádohné'go ínashood la'ihíi bee bich'ohni'ih. ⁵ Ndaayiné' shi ndzi n'íi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihina'nañ bik'ehgo nohweBik'ehñ yaa ídaadest'aa, áigeehíi néé aldó' nohwaa ídaadest'aa. ⁶ Áik'ehgo tédaat'iyéhíi bá zhaali lená'idlaago na'idziidíi nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú lanle', biln'ni. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníi bee, nlt'éégo yádaakti'íi, nohwigoyá' golíiníi, nyee ndi hohkaahíi, la'íi nohwil daanojóníi bee, áik'ehgo díi ich'odaahni'ihgo ndaanochné'íi bee aldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanochwinkso'go nohwich'í' k'e'eshchii da, ndi la' nyeeego nayik'ída'iziidíi baa nohwil nagoshni'go, nohwíi aldó' be'ágádaaht'ee'yúgo, ái bee da'anii nohwil da'ijq shihíi bigozih. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ dázhq bilgoch'oba'íi bídaagonolsi, án dázhq háldzil ndi nohwigha tét'iyé silij, tét'iyéhíi biláhyú nohwíi hádaaldzil daahleeh doleelgo. ¹⁰ Díi baa natséskeesíi nohwil ch'ínish'aah: díinko nohwá nlt'éé, da'á' legodzaadá' begodeyaa n'íi aqł ádaahle', begodeyaadá' dázhq hádaaht'ijigo ádaaht'ij. ¹¹ K'adíi aqł ádaahléh; baa nohwil daagozhóq'go begodigháhíi k'ehgo baa nohwil daagozhóq'go aldó' aqł ádaahléh: nt'é daanochwíyée shihíi k'ehgo ndaanochné'. ¹² Nnee dabíi há'íi'hií bigha nyiné'yúgo, bíyée shihíi k'ehgo nyiné'íi Bik'ehgo'ihina'nañ bil dávik'eh; nnee bíyée da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihina'nañ doo nt'é yokeed da. ¹³ La'ihíi biyil da'alzolé doleelgo, áidá' nohwíi nohwiyl daandaaz doleelgo doo dishniigo ádishni da: ¹⁴ Áidá' la'ihíi biyil nohwiyl dálekt'ee doleelgo dishniigo ádishni, k'adíi nohwíyée láágo, la'ihíi yidih daanliiníi ái bee bich'odaahni'ih, áidá' dahagee nt'é bídih daanochwijiyúgo, bíyéehíi bee nohwich'onáda'ni'ih aldó'; áik'ehgo dawahá dálekt'ee: ¹⁵ Díinko bek'e'eshchij,

Hadín lǎ́ágo lenáyehezlaa ndi doo ła' ch'ekáad da; hadín da'ayáhágo lenáyehezlaa ndi doo yídih nlii da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinań ba'ihégosi, dánohwaa shiini'hii k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábílaahii bigha. ¹⁷ Titus doo náhohiikaahii zhá bigha nohwich'i' deyaa da; áidá' dabii dážhó hát'jigo nohwich'i' deyaa. ¹⁸ ła' nohwik'isn Titus bił nohwich'i' del'a', án inashood ha'ánátséhii dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yałti'go dážhó nł'éégo bígózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhá bigha nohwich'i' del'a' da, áidá' inashood ha'ánátséh nagoznilií bił anáhiikaahgo hádaabisti, díi łch'oniiigo na'idziidii nohweBik'ehn ba'ihégosihi bigha nabik'ida'idziid, ła'ii łch'odaahniigo hádaah't'iihii nnee bił ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'ii. ²⁰ Díi zhaali lǎ́ágo lenádaahiidláhií hagog'éégo nadaahii'niihii bigha doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ii da: ²¹ Doo nohweBik'ehn binadzahgee zhá da, áidá' nnee dawa binadzahgee alđó' dabik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ii. ²² Nohwik'isn ła'ihii alđó' bił nádaadel'a', án doo alch'idndi nabínantaahgo lǎ́ágo nł'éégo ánát'ijigo bígosiilziid, án k'adii díi na'idziidii nayik'iziidgo dážhó hát'jii, bestso ndaahohniłgo nohwígonsihii bigha. ²³ Hadín Titus yiká na'idikidyúgo, án shich'oniihii át'éé, nohwá na'idziidii ant'ee: ła'ii hadín nohwik'isyúhii yiká na'idaadikidyúgo, iltah at'ééyú inashood ha'ánátséh nagoznilií bá nal'a'a daanlii, ái bee Christ ba'ihégosi. ²⁴ Áik'ehgo dabii bińáál ła'ii inashood ha'ánátséh nagoznilií daabińáál nohwil'ijóónii bił ch'í'nah ádaahle', ła'ii nt'é bigha nohwaa óndliihii da'anihi at'éé alđó' bił ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Inashood bich'odaahii'niihii doo bee nohwich'i' k'eshchii da ndi nzhoo: ² łk'ida' hádaah't'iinii bígonsi, ái bigha nohwaa da'oshliigo Macedóniayú daagolínii gádaaldishnii, Dała'a łegodzaada' Akéyagee daagolínii ik'ida' bestso lenádaaniłgo begodeyaa ni', daaldishnii; áik'ehgo ich'odaahniih dážhó hádaah't'iihii bigha ágádaane' hádaat'ii nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'i' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'ii doo da'ılıjzh'i' da doleehii bigha; da'adaaldishnii n'ii k'ehgo ik'ida' bestso ndaahezonil shi: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo łch'i'daasolaa dayúgo, nohwee ida'óndlii n'ii néé (hik'e nohwii biłgo) bik'ee idaayádaandzi doleel. ⁵ Ái bigha dabik'ehyú adishniigo shik'isyú shádih nohwich'i' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'ii, dabintsé ndaadeso'aa n'ii, ndaahohnił doleelgo, áik'ehgo nohwijiidí' dážhó hádaah't'ijigo ndaahohnił, doo baa daanohch'i'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwidishnii, Hadín ayáhágo k'e'dileehii ayáhágo inł'aahi at'éé; áidá' hadín lǎ́ágo k'e'dileehii lǎ́ágo inł'aáhi at'éé. ⁷ Nnee daant'ijee biini' layiilaago ntsínkéézii k'ehgo nyinoné'; doo nohwil'goshch'iigo da, dagohii doo bídaanohwich'inyo'go da: hadín bił gozhógo nyiné'ii Bik'ehgo'ihinań bił nzhoo. ⁸ Bik'ehgo'ihinań dawahá nł'ééhii lǎ́ágo nohwá áile'go yinel'aa; bídił daanohniini lǎ́ágo dabik'ehn nohwá ayıłsi doleel, nł'éégo na'idziidyú dawa lǎ́ágo bich'odaahniih doleelgo: ⁹ Gániiigo bek'eshchii, Dahot'éhé nayniih; tédaat'iyéhii yich'onii; nł'éégo at'ééhii dahazh'i' begoz'aa, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań, k'ediléhii k'edilyii yaa yiné'ii, da'án bán nohwainé'go daahsaá, áidí' k'eda'doláahii lǎ́ágo hadaajeego áile', da'án nł'éégo ádaah't'eehii lǎ́ágo nohwá inł'aá doleelgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihinań ánohwidolił, áik'ehgo lǎ́ágo ich'odaahniih doleel, ái Bik'ehgo'ihinań ba'ihégosinií áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díi zhaali ndaahohniłihii inashood hant'é yídaadił shihii baa daado'né', áidá' doo ái zhá da, ndi bitisyú an'odaazliihii k'ehgo alđó' nnee lǎ́ágo ái bigha Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzí doleel. ¹³ Zhaali ndaahohniłihii bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil' da'aniigo bikisk'eh ádaanoht'eehii nohwígózi doleel, ái bigha ła'ii dabii hik'e nnee dawa biłgo doo alch'idn bich'odaasoni' dahii bigha nnee bich'odaasoni'ii Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzí doleel; ¹⁴ Ái nneehii Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'ii dážhó nohwiji biyi' goljihii bigha nohwá da'okaaqahgo nohwaa daabiini'

doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihina'nanohwainé'í doo hagog'éeego baa nagoch'oln' at'ée dahí dázho ba'ihégoſi.

10

¹ Shí Paul, Christ isht'egodnt'éeego la'íi dawa yich'i' nzhoggo at'éehí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkaah; la' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwináályúgo dázho histe', áidá' doo nohwináál dayúgo zhá doo histe' da, daashihii: ² Áidá' nohwaa nánisdzaago nohwináályúgo doo nohwich'i' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkaah, nnee la' ni'godzán biká' zhinéego be'ádaant'eego nohwaa natsídaakesíi doo bich'i' siste' da dolee'í k'ehgo. ³ Ni'godzán biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonkaadhíi k'ehgo nagonlkaad da: ⁴ (Benagonlkaadíi doo nnee zhinéego da, áidá' Bik'ehgo'ihina'nan binawodíi biláhyú nadaalwodgo nch'íi binawodíi bil goz'aagee da'ílii yikchii;) ⁵ Dénch'ého natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehíi da'ílii hilchii, nnee ídaada'odlíigo Bik'ehgo'ihina'nan bígonsi daaniihíi, daazhógo ádaaniigo bits'á'zh'i' ádaabiksiníi aldó' da'ílii hilchii, la'íi natsígokeesíi dawa Christ daidits'ag dolee'go áhiidle'; ⁶ Daanohwidohts'ag daasoljidá', doo daanohwidits'ag dahí dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchii. ⁷ Dant'éhéta biká'dígo hit'iiníi zhá daane'íi née? Dahadín Christ bíyéehíi nliigo ídaanatsekeesyúgo, díi yaa tsínadókees, Christ bíyéehíi nliihíi k'ehgo née aldó' Christ biyéé ndlii. ⁸ Ndzilgo nadaasoziiigo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiſigo dahí bigha nohweBik'ehn benohwik'ehgo ánohwilaa: ái dázho baa ída'oshlíigo díyat'éeego baa yashti' ndi doo ídaayanisdzih da dolee'. ⁹ Naltsoos nohwich'i' k'e'eshchiiníi bee doo tsínahwidishees hasht'íi da. ¹⁰ Díi k'ehgo nko ádaashilch'inii, Naltsoos yee nant'aago la'íi nalwodgo áile'; áidá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'éehíi doo nalwod da, biyati'íi doo nt'é da, daashilch'inii. ¹¹ Nnee díi k'ehgo ániihíi díi yidaagoksih, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'i' k'e'ilchiihíi k'ehgo áhii'ne' dolee', akú nt'aashgo. ¹² Hadíi nt'éeego ídeheshjeedgo ídaayádaakti'íi doo itah daandliigo háhiit'íi da, dagohíi doo bil kshhah áhii'ne' ndi háhiit'íi da: dabíi binatsekeesíi yee ikdenáago ídída'nel'aahgo, la'íi ikdenáago kshhah ádaane'go doo daagoyáa da. ¹³ Nohwá nagoz'aaníi bitisgee doo bee ída'ondliigo ídaayáhiilti' da dolee', áidá' nagoz'aaníi Bik'ehgo'ihina'nan nohwaidin'áaníi zhá biyi' na'idziid dolee', ái itah daanohlii. ¹⁴ Nohwíi daagonohliiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagohiilni' ni'; áik'ehgo nohwá nagoz'aaníi itah daanohliigo, nohwich'i' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníi doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aaníi bitisyuhíi, nnee la' binasdziidíi, doo bee ída'ondliigo ídaayáhiilti' da; áidá' nohwi'odla' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidíi ndiikséhgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'éeyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníi aldó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' dolee', nnee la' binasdziidíi danohwintsé alzaa lá shihíi doo bee ída'ondliigo da. ¹⁷ Hadíi ída'odlíigo yahti'íi nohweBik'ehn zhá ye'ída'odlíi le'. ¹⁸ Nnee nt'éeego ídaanagoln'íi doo daach'idnksihi at'ée da, áidá' nnee nohweBik'ehn bil dávik'ehíi zhá.

11

¹ Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'ée ndi nohwich'i' yashti'íi nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íi: nánohwoshkaah, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'ihóshnii, Bik'ehgo'ihina'nan nohwinel'íi k'ehgo: na'ilihn bi'at'e' nzhooníi doo hwahá niinéhi biká' da'á dolee'í k'a'at'éeego Christ bíyéé daadohlee'íi bigha ilk'idá' baa nohwidini'áa. ³ Áidá' Eve t'iish bich'i' nazhch'a'go k'izé'bidestíi n'íi k'ehgo, Christ da'aniigo nohwil nzhog n'íi yits'á'zh'i' ádaanohwile' nolíi nsigo shiini' háh. ⁴ Dahadín'ta Jesus la'ihii yaa yánánalti'go nohwaa nyááyúgo, dagohíi spirit nohwaa det'aqa n'íi lahgo at'éhi la' nohwaa det'aayúgo, dagohíi yati' baa gozhóni nagodo'aqa n'íi lahgo at'éhi náágodo'aayúgo, nohwil dádaabik'eh nolíi nsí. ⁵ Christ binal'a'á dázho itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábi'ch'i'égee nshliigo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaago yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íi bígonsi; díi dawahá bee nohwil ch'i'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihina'nan biyati'

baa gozhóni doo bigha nahi'niil dago baa nohwil nagosisni'hii bigha, nohwii itisgo ádaanohwilsí doleełgo shii ídaagoch'iyoshba'ii bee isiih née? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhii bigha ínashood ha'ánátséhii nagoznili la'ihii zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitaahyú sídáádá' nt'éhéta bíđih nshłji ndi doo hadín bee nanikt'og da ni': ndi Macedóniadi' shik'isyú shich'odaanii ni': áik'ehgo doo nt'é bee nanohwinikt'og da ni', áidí' doo dayúweh nanohwinikt'og hasht'ji da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'anii ágot'eehii shiyi' goljiihii bigha gádishnii, Akéya golzeehii biyi'yú díí ídaanagoshni'íi doo hadín yida'dinotjiih at'éé da. ¹¹ Nt'é bigha? Ya' doo shil daanohshoqohii bigha da gá? Bik'ehgo'ihina' shá yígótsj, shil daanohshoqogo. ¹² Áidá' ái nneehii, danée nada'idziidhii k'ehgo nada'idziid daaniihii, doo da'anii dago ádaanii da ch'í'nah ashle'hii bigha hagot'éégo ánásh'jiihii dayúweh ágánásh'jii doleeł. ¹³ Nnee ágádaat'jiihii doo da'aniigo Bik'ehgo'ihina' bá daades'a'ihii daanlii da, nnee k'izédaidiiniigo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'jigo ádaadilzi. ¹⁴ Doo bigha nohwil díyagot'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'yú gólínií bits'á'dindláadhii k'ehgo ánádil'ji. ¹⁵ Díí doo nt'é bigha kol díyagot'ee le'at'éé da, ch'iidn bánada'iziidii ndi nkt'éé zhiéégo nada'iziidii gol'jigo ádaadilzi; ái ncho'go ánádaat'jiihii bigha dáncho'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwidish'nii, Doo hadín lógohi sho'nií da le'; ái k'ehgo natsídaahkees ndi hodaashołts'aa, shii áldó' dé't'ih ídeshkaqahgo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihii doo nohweBik'ehnyegos'aa go hasdzii da, lógohii k'ehgo dázho ídeshkaqahgo yashti'. ¹⁸ Nnee láqgo ni'gosdzán biká' ágot'eehii yee ídaadilkaqahgo yádaakti', shii áldó' ídeshkaqahgo yashti' doleeł. ¹⁹ Nohwii, dázho daagondzaq daanohsiigo, lódaagohii nohwil daagozhóqogo hodaayesołts'aa. ²⁰ Hadii nnee isnáh ádaanohwinlii ndi, bestso nohwits'á' ndaayihiniil ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstji ndi, dagohii nohwit'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'jiiyúgo doo binldzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzj. Áidá' dahadín doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkaqahgo yee yádaakti'yúgo, (lógohii k'ehgo yashti',) shii áldó' doo siste' dago ídeshkaqahgo bee yashti'. ²² Ya' Hebrews daanlii née? Shii áldó' ái nshłji. Ya' Israel hat'i'i daanlii née? Shii áldó' ái nshłji. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'jiihii daanlii née? Shii áldó' ái nshłji. ²³ Ya' Christ yánada'iziidii daanlii née? Shii dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' áđihii k'ehgo yashti'); daabinasdziidii bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashidołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshi'dilt'eeh, doo alch'índi dásdozhá daashizes-hji da ni'. ²⁴ Ashdladn Jews daanlii dízdin doleełzhi' da'á áđihgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsj bee hashída'is-haal ni', ladntsée yee daashołné' ni', taadn tsina'eehii shil nango' ni', da'á t'é' da'á jji da'íliné biká' shil dahna'eeł ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanliiyú négodzidii begoz'aa, da'in'jiihii bigha négodzid, dashii hat'i'ii bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanlii dahii bits'á'dí' négodzid, kih goznil yune' négodzidii begoz'aa, da'igoljiiyú négodzidii begoz'aa, túnteel sikaayú négodzidii begoz'aa, shik'isyú daanlii ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; ²⁷ Nyeego na'isiidhii bigha dázho hiyaago la'ii shikna'diiniigo, dadesh'jigo iikáhgo, shiná' náshdleehgo la'ii dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishqa dago, la'ii gozk'azii biyi' diyagé da'áđihgo nashaa ni'. ²⁸ Ái la'ihii shich'j' ánágot'jii bilgo dábiká'zhj' dawa jji ínashood ha'ánátséhii il'aniyú nagoznilií baa shiini'go nashaa. ²⁹ Nnee la' doo niłzil da née? Shii áldó' ba'ashhah doo niłzil da. Nnee la' ncho'go at'jigo ábiile' née? Ái bigha shá góchjiiđgo bich'j' niidoo. ³⁰ Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo niłzil dahii bil ch'í'nah daaleehii ída'oshdlíigo baa yashti' doleeł. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihina', án dahazhi' ba'ihégosini, doo łeshchoo dahii shá yígótsj. ³² Damáscusyú nant'ánchaañ, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitini, bik'ehgo kih goznili Damascus holzéhi binaadyú asiniilii yinádaadez'ji, shii daashiltsood doleełgo: ³³ Áidá' táts'aa biyi' dahsidáágo kih goznilií binaadyú łedit'jiihii biyi' ch'í'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'ishíileego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlíigo yashti'íí dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'íid da ndi. NohweBik'ehń shil ch'í'nah ágólsiníí, ła'íí shil ígózigo áshíílaahíí baa nagoshni' doleeł. ² Nnee ła' Christ bíyééhíí bígonsi, án díí'ts'adah legodzaadá' yaaká'yú taago nágost'ąayú hadag bil ogoyáá; (bits'í beego shi, dagohíí bits'í áđihgo shi, doo bígonsi da: Bik'ehgo'ih'nań yígótsi.) ³ Áí nneehíí (bits'í beego shi, dagohíí bits'í áđihgo shi, doo bígonsi da; Bik'ehgo'ih'nań zhá yígótsi;) ⁴ Ni' gozhóqóyú, paradise golzeeyú, hadag bil ogoyáadá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'olni' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yakti' goz'ąą dahi yidezts'ąą. ⁵ Áí nneehíí ba'oshlíigo yashti' doleeł: áídá' shíí doo ída'oshdlíigo yashti' da doleeł, doo bíníłdzil dahíí zhá bee ída'oshdlíigo baa yashti' doleeł. ⁶ Ída'oshdlíigo yashti' niizíí ndi doo shiini' áđihgo ádishniih da; da'aníí ádishniihíí bighą: áídá' doo ágádishniih da, shi'at'e' yo'iiníí dagohíí shidits'agíí bitisyú nnee doo ła' yee shaa natekees da doleełhíí bighą. ⁷ Bik'ehgo'ih'nań doo alch'ídn shil ígózigo áshíílaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkąąh dahíí bighą nt'éhéta diwozhi shighán'ááhíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáschich'í' nagont'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkąąh da doleełhíí bighą. ⁸ Díí bighą nohweBik'ehń taadn ch'eh ch'oba' áłdéníid ni', Shits'á' begonowáh, dishniigo. ⁹ Áídá' gáshilni, Shilgoch'oba'íí ná bínel'ąą: doo bíníłdzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Áí bighą doo bíníłdzil dahíí bee ída'oshdlíigo shil gozhóqógo yashti' doleeł, Christ binawodíí shiká'zhí' doleełhíí bighą. ¹⁰ Doo bíníłdzil da lęk'e ndi, goláníyú ánádaashilch'ido'niil ndi, nt'é hásh't'íiníí bínshđih ndi, shiniidaagonłsi ndi, shich'í' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighą díí bee shich'í' nagowaayúgo baa shil gozhóqó: doo bíníłdzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. ¹¹ Biini' áđihíí yakti'híí k'ehgo yashti' ni' nohwíí bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíí nt'éégo shá yádaakti' le'at'éhi: doo nt'é inshłi da ndi nadaal'a'á ła'ihíí ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábich'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyihgo be'ígóziníí, doo ágondzijiýú, ła'íí ízisgo ánágot'ííhíí bee ánát'íidíí bee da'aníí Bik'ehgo'ih'nań shides'a'go bídaagonłsi. ¹³ Ínashood ha'ánátséh ła'ihíí nt'é bee iké'zhí' daasolji? Shíí doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áí zhá bee iké'zhí' daasolji. Díí bighą shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díí taadngee ilk'idá' nohwich'í' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyééhíí bighą asht'íí da, nohwíí zhá nohwighą asht'íí: chągháshé báą hik'e bitaa doo yá na'noníí bik'eh da, ndi bíí bichągháshé yá na'noníigo dábik'eh. ¹⁵ Shil gozhóqógo nohwighą shíyééhíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'ídihishniik: itisgo shil daanohshoqohíí bighą nohwíí da'ich'í'go nohwil daanshoq ndi. ¹⁶ Da'aníigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'í' lé'ishchoogo ndaanohwiltsood ni', daashilđohnii láą. ¹⁷ Ya' dahadíí nohwich'í' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nnáh bilđishni ni', nohwik'isn dała'á bil ol'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíí ásh't'íí n'íí k'ehgo doo Titus at'íí da lán née? ¹⁹ Díí án'niihíí bee ídáyáhiilti'go áhiit'íí daanohłsi née? Christ bíyéé ndliigo Bik'ehgo'ih'nań binadzahgee án'ni: nohwil daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'íí. ²⁰ Hagoshą' ádaanoht'ee le' nsihíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásh't'íí da, nohwíí alđó' doo ndaashohíhíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'íí da shi: łahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'íí, ilch'í' hadaashohkee, itis hishłeeh daanohłsi, kida'oktah, ch'inii daadohni, ídaadołkąąh, ła'íí nohwil daagokish doleeł nolí nsigo shiini' háh: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwighą ídaayánsdzigo áshíłsi doleeł nolí nsi, nohwitahyú lání ncho'go na'idaago, nant'í' nakaigo, ła'íí ncho'íí doo yich'í' t'ąązhí' at'éé dahíí yee nda'iksiihíí doo hwahá yits'á'zhí' ánádaa'ne' dahíí bighą doo shilgozhóqó da doleeł nolí nsigo shiini' háh.

13

¹ Díí nohwich'í' nanáshdaahíí bílgo taadn hileeh. Kaa dahgost'ayúgo naki dagohíí taagi bináál ánágot'íídíí da'ádaaniihíí bee bígózi. ² Nakidngee nohwaa niyáadá', nnee nda'iksiih n'íí, ła'ihíí áldó', gádaabíldéniid, Nohwaa nánsdzaa lək'eyúgo doo t'ąązhí' si-itíí dago nohwiniidaagonł'éégo ánohwishłe'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabíldish'nií: ³ Christ shinkááyú yałti'go bee bídaagonłsijihíí hádaahł'ijihíí bighą ágádishnií, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod golíí. ⁴ Án doo nłdzil dago tsí'ihna'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hińaa. Néé áldó' bíł dała'á daandłijigo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bíł daahii'ńaa doleeł. ⁵ Ídaadinił'íí, nohwi'odłą' daahohtą' shí; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golíigo doo bídaagonłsı da née? Nanohwídintaahíí bah nandeyúgo Christ doo nohwiyi' golíí da bídaagonłsijih. ⁶ Néé nanohwídintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonłsijih ndi at'éé. ⁷ Doo nda'oksiih da doleełgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hoshkaąh; née doo nłt'éégo nohwígózijihíí bighą ádishnií da, áídá' nohwíí nłt'ééhíí be'ádaanoht'ee doleełgo, née nanohwídintaahíí bah nandéh ngolńíí ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éégo bich'í' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhą. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolíí lək'eyúgo nohwıl daagozhóó: ła'íí dązhó nłt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'ijigo ohiikaąh. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inńiihgo bee nohwich'í' yashti' da doleełhíí bighą: nohwi'odłą' dayúweh nohwá binıłseełgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwıłsı dago nohwe-Bik'ehń beshik'ehgo áshííłaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee ąął nohwich'í' k'e'shıłchíí. Christ bíłáhyú nłdzilgo daanołseeł le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íí nkegohen'ąągo daagonohłji le'; áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, il'ijóóníí ła'íí ilch'í'gont'ééhíí bits'á'dí'hi, nohwıl nłji le'. ¹² Daagodinołsigo daalohts'os le'. ¹³ Ínashood dawa, Gozhóó, daanohwıłnií. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bíł'ijóóníí, ła'íí Holy Spirit bíł dała'á ánohwıłsijihíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íi nshíí, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áidá' Jesus Christ la'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsaadi' naadiidza-ago áyílaahi;) 2 Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíł nashkaihíi dawa, Galátiagee ínashood ha'ánálséh nagozníli bich'í' k'eda'ilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'aq le', 4 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinch'í' hígħa Jesus n'ídeltíi, díi nch'og'go nagowaahíi yits'á' nohwiníił doleelgo: 5 Kodí' hik'e dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dázhó ba'ihégoş le'. Doleelgo at'éé. 6 Nohwiká ánniidgo Christ bíłgoch'oba'íi biyi' onohwinil n'íi dagoshch'í' bits'á'zhí' ádaasohdzaahíi, la'íi yati' baa gozhóni laħgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíi baa shíł díyagot'éé: 7 Díi ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'aq da; áidá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íi Christ nł't'éégo baa na'gon'íi laħgo ádaile'go hádaat'íi. 8 Áidá' nées dagohíi yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'íi laħgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. 9 Da'ádaade'niid n'íi k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'aq n'íi laħgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. 10 Ágádishniigo ya' nnee bíł daanshoq hileeh née, née Bik'ehgo'ihí'nań zhá bíł nshoq hishleeħ née? Ya' nnee bíł daagoyikshóqo hasht'íi gá? Dah, t'ah nnee bíł daagoyikshóqo hasht'íiyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áidá' shik'íiyú, yati' baa gozhóni baa nagoshni'íi doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíi bídaagonolsíiħgo hasht'íi. 12 Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíł ch'et'aq da, áidá' Jesus Christ shíł ch'í'nah áyílaahihi bee bígosíłsíid. 13 Jews daanlíni bí'okáqahíi bikísk'eh ánsht'ee n'íi ba'ikodaanohsı, Bik'ehgo'ihí'nań daayokáqahíi ha'ánálséhíi nyeego biniidaagonł't'éégo shinagha nakai ni', da'ílii hishchiigo ch'éh at'íi: 14 Jews daanlíni bí'okáqah bikísk'eh ánsht'eedá' dashíi bíł hat'i'ihíi bíł dáledaahonsdzaahi bitisgo gonsaq ni', bits'á'dí' hadaaknelt'áni bí'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázhó hasht'íi ni'. 15 Áidá' doo hwahá goshlee dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hashíłtíi, la'íi shaa ch'oba'íi bee shiká ánniidá', 16 BiYe' shíł ch'í'nah áyílaa, nnee doo Jews daanlíi dahíi bitahyú baa nagoshni' doleelhíi bigha shiká ánniid; áidí' doo hadín dagoshch'í' baa bíł nagoshni' da ni': 17 La'íi Jerúsalemyú dashíłtségo Jesus binadaal'a'áhíi doo bich'í' oyáá da; áidá' Arabiayú oyáá ni', áidí' Damáscusyú nánsdzaa. 18 Áidí' taadn legodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'adah bíł sheiskaq. 19 Jesus binadaal'a'á la'ihíi dała'á zhá hish'íi ni', nohweBik'ehń bik'isn, James holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsı, doo lé'ishchoo dago díi bee nohwich'í' k'e'eshchihíi. 21 Ái bikédí'go ni' Sýria la'íi Cilícia daagolzeeyú níyáá; 22 Judéagee ha'ánázéh nagoznili Christ daayokáqahíi doo hwahá daashíłtséh dadá': 23 Díi zhá shaa ch'iniigo daidezts'aq, Áń nohwiniidaagodeláa n'íi, odlá' da'ílii yilchíigo ch'éh at'íi n'íi, da'án k'adíi da'ái odlá' n'íi yaa yánáltih laq, ch'ini. 24 Áik'ehgo shíi shigha Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzı lék'e.

2

1 Áidí' díi'ts'adah legodzaago Jerúsalemyú Bárnaabas la'íi Titus bíł onanáshkai. 2 Jerúsalemyú nádishdáh doleehíi shíł ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlíi dahíi bitahyú yati' baa gozhóni baa yánáshtihíi ákú baa nadaagosisni', nnee nł't'éégo daach'idnłsiníi zhá dasahńdi baa bíł nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'ílii'zhí' na'isiidhi at'éé, dánko da'ílii'zhí' na'síziid doleelhi at'éé. 3 Ákú Titus holzéhi bíł nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabiłniid da, Greek nlii ndi: 4 Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'inií hah

ádaabidines'jíd, áí Jews bich'í' begoz'aaníí bee isnáh daandlji n'íí Christ bits'á' nohwiníhíí yídaagosjijigo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'jíd: ⁵ Áí doo hódaayéelts'aá da ni', dét'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aníhíí dayúweh nohwitahyú begoldoh doleelhíí bigha. ⁶ Nnee daach'idnksinií, (ágádaat'eeshá' ndi doo shil hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań nnee dawa dálekt'eego yaa natsekees:) áí nnee nkt'éégo baa ch'iníhíí díí baa yashti'íí doo hak'i la' baa dahnágóst'áá golzeego shil nagolni' da: ⁷ Ndihíí Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aahíí k'ehgo shíí, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí bich'í' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aágo yídaagosjíd; ⁸ (Bik'ehgo'ihí'nań, Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíí, da'án shíí áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daandlji dahíí bich'í' yánáshtihgo;) ⁹ Áík'ehgo James, Céphas, la'íí John, nkdzilgo bi'okaaah yee ínashood yitl'ááh naziinií k'ehgo baa natsi'gokeesíí, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí shaa det'aahíí yídaagosjídá', bil dála' daasiidljigo Barnabas hik'e shíí líl lák'edaadelniigo gádaanohwílnii, Nohwíí doo Jews daandlji dahíí bich'í' noh'aash, née circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' dekai. ¹⁰ Díí zhá gánádaanohwíldo'niid, Tédaat'iyéhíí bínádaakniih; áí shijíí dawa bee biká hásh't'íí ni'. ¹¹ Áídí' Peter Antiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíí bigha dábiniihí' áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daandlji dahíí yil da'iyaa: áídá' áí nneehíí hikaidá' t'aazhí' áinzigo its'á'ideltji, circumcise zhinéégo daanliinií yénáldzidhíí bigha. ¹³ Áídí' Jews daanlíni la'ihíí Peter adzaahíí bigha bíí áldó' t'aazhí' ádaaszaa lék'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silji. ¹⁴ Áí nneehíí yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aníhíí doo bikísk'eh ádaat'ee dahíí bígosííjídá' dawa bináál Peter gáldéniid, Ni, Jew rííí ndi doo Jews daandlji dahíí ádaat'eehíí k'ehgo ánt'éeyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigha doo Jews daandlji dahíí dabíni'aayú Jews ádaat'eehíí k'ehgo ádaanoht'eego nkt'éé, daabílnii láá? ¹⁵ Doo Jews daandlji dahíí doo bik'ehyú ádaat'ee da, áídá' née, Jews daandljigo daagosiidliinií, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díí bídaagonlzi, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ánách'ot'jijhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé da, áídá' Jesus Christ ch'odlaahíí zhá bigha: áík'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlaad, Christ daahohiidlaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú ádaat'éhi daanohwílnii doleelgo, doo begoz'aaníí bikísk'eh ánádaahiit'jijhíí bigha da: nnee doo la' begoz'aaníí yikísk'eh ánát'jijhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú át'éé da. ¹⁷ Áídá' Christ biláhyú nkt'éégo ádaat'ee daanohwí'idi'nii hádaahiit'jídá', née Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwigozjidyúgo, ya' áí bigha Christ nchó'íí bich'í' nohwelnáá née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'aágo baa yashti' n'íí nkt'éégo baa yánáshtih lék'eyúgo, shíí nnee íksiihi nshljigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánánsht'ee dahíí bigha begoz'aaníí bich'í' dasitsáá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań zhá bich'í' hinshnaa. ²⁰ Tsí'ílna'áhi biká' Christ bil dasitsáá, ndi hinshnaa; áídá' doo shíí hinshnaa da, Christ shiyi' goljigo án bee hinshnaa: k'adíí shits'í bee nashaahíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hoshdlaago bee nashaa, án bil nshqogo bi'ihí'na' shá nyiné'go shá daztsaa. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee Christ nohwainktíinií doo da'íli hósh'níí da: Jews bich'í' begoz'aaníí bee nnee dávik'ehyú ádaat'ee daasilijyúgo, Christ daztsaaahííshá' doo ílíí da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohlíni, doo daagonohsaa dahíí, hadín láá k'izénohwídeznilgo da'aniiigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolji? Nohwíí nohwínadzahgee Jesus Christ tsí'ílna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwíł ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díí zhá nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bigha Holy Spirit nohwaa daadest'aá née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaahíí bigha née? ³ Nt'é bigha áík'ehgo doo daagonohsaa da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolji, n'íí

k'adíí dánohwíí ánádaah't'ííhíí bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'íííízhí' láágo goyéego nohwich'í' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwaa daizné'íí, lá'íí nohwitahyú godiyíhgo ánát'ííhíí, ya' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighá ánát'ííhíí née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaqahíí bighá ánát'ííhíí née? ⁶ Da'anii nohwi'odla'híí bighá. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaqad, áík'ehgo bi'odla'híí bighá dávik'ehyú át'éégo bá hótag lək'e. ⁷ Áí bighá díí bídaagonoŋsı le', nnee bi'odla' daagolíníí áí da'anii Abraham bichagháshé daanlii. ⁸ Doo Jews daanlii dahíí Christ daayodlaqahíí bighá bincho'íí yits'á'zhí' Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaabidoñihíí dabíntsédá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí ch'í'nah alzaa, áí dabíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'í' yá'iti' gáníígo, Nnee iltah át'éégo hadaazt'íí dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleel, nii. ⁹ Áík'ehgo nnee Christ daayodlaqahíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaqahíí, bílgo biyaa daagozhóni at'éé. ¹⁰ Áídá' Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bíl ch'ídaagosdini ádaat'ee: gáníígo bek'e'eshchii, Nnee daantíígee begoz'aaníí naltsoos besi'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, lá'íí doo ye'ánát'ííhíí dahíí bíl ch'ígodini at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee doo lá' Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh at'ééhíí zhá bighá dávik'ehyú át'ééhíí nt'éégo bígózi, bek'e'eshchiiníí gánííhíí bighá, Hadín dávik'ehyú át'ééhíí odla' zhá yee hiŋaa doleel. ¹² Jews bich'í' begoz'aaníí, da'ohdlaqayúgo zhá hasdahkáh, doo nohwíhii da, áídá' gánohwíhii, Begoz'aaníí ánííhíí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhí' daahohŋaa doleel. ¹³ Jews bich'í' begoz'aaníí bee bíl ch'ígodini bits'á'zhí' Christ bidihíí yee nadaanohwihesnii, dabíí nohwá bíl ch'ígodííhíí silii, gáníígo bek'e'eshchííhíí bighá, Hadín tsí'íhna'áhi biká'dí' nahitííhíí bíl ch'ígodini at'éé, nii: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ biláhyú doo Jews daanlii dahíí áldó' daabiyéé doleelhíí bighá adzaa; lá'íí néé Jews daandliiníí, doo Jews daanlii dahíí bílgo nohwi'odla' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'aa n'íí, daanohtwíyéé doleel. ¹⁵ Shik'ííyú, nnee ánádaat'ííhíí baa nohwíł nagoshni'go nohwíł ch'í'nah ashle'; nnee lá' bíyééhíí lá' yaa yidin'áago naltsoos bee nítsoozíí doo hadín yiká' nnánótíí at'éé da, dagohíí yínágo do'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham lá'íí bits'á'dí' hadaahíhíhíí ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii. Hadaahíhíhíí láágo doo nii da, áídá' dała'á zhá ba'det'aa, nii, áí Christ. ¹⁷ Díínko átdishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo lá'det'aaníí Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo áyíílaa, áídí' díí'gonenadiníí biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí yágon'áq lək'e; ndi áí yágon'áaníí Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo lá'det'aa n'íí doo yiká' nnánótíí at'ee da, áí Abraham ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii n'íí doo da'ííí yóhíí át'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí yágon'áaníí bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áq n'íí zhá bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bighá alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'ííhíí dahíí áí yee yídaagoksííhíí doleelhíí bighá, Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí dała'á zháhíí ba'det'aaníí hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Abraham hat'í'íí dé't'íhézhi' yitl'ááh nakai doleelgo yágon'áq; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'aa, lá'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ bigizhgee sizini binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo dała'á yigizhgee sizii da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizii, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham dasahndi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí ya' Abraham bits'á'dí' hadaahishchiiníí ba'det'aa n'íí yókáal née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihí'naago nohwainé' lək'eyúgo, áí begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dávik'ehyú ádaant'ee doleel ni'. ²² Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa ncho'go ágot'eéhíí ha'ábisñil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodlaqahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ídaabidoñiilgo ba'det'aa n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidlaqago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótáq hileeh dadá',

begoz'aanii nohwebik'ehgo ádaant'ee ni', odla'í nohwá ch'í'ótáá silijzhí'. ²⁴ Begoz'aanii lah nohwil ch'ígó'aahíi nlii ni', Christ bich'í' nnohwiñil doleełgo, án daahohidlaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaanohwiñil doleełgo. ²⁵ K'adíi odla' nohwá ch'í'ótáá silijgo ilch'ígó'aahíi doo dayúweh nohwebik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohdlaahíi bigha daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohlii. ²⁷ Nohwíi baptize ánohwi'deszaahíi bee Christ bil dała'á daasolijyúgo, diyagé ádaagoch'idle'híi k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlii dagohíi Greek nlii doo daadohñii da, isnáh nlii dagohíi doo isnáh nlii da, nnee nlii dagohíi isdzán nlii doo daadohñii da; daanohwigha Christ Jesus bil dała'á daanohlii. ²⁹ Christ bíyéé daanohliiyúgo, Abraham bits'á'dí' hañinolt'aanii daanohlii, Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íi nohwich'í' begolzaa.

4

¹ Díinko áldishñii, chagháshé la' bitaa bíyéehíi bíyéé doleeł ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh nliihíi k'ehgo at'éé, bitaa bíyéehíi dawa yebik'eh doleeł ndi; ² Áídá' bilch'ígó'aahíi la'íi bíyéé doleeł yebik'ehíi binádéz'ii, hagee bitaa yee bángon'áázhi'. ³ Da'ágát'éégo née chagháshé k'ehgo daandliidá', díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhiñéégo dantsé ilch'ígót'aahíi isnáh ádaanohwiłsi ni': ⁴ Áídá' dávik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yides'a' lèk'e, án isdzán bishchíi, Jews bich'í' begoz'aanii bit'áázhí' gozlii, ⁵ Nnee ái begoz'aanii isnáh ádaabiłsiníi bidikíi bee nanáyihilñiiigo ch'ínáyiniil doleełgo gozlii, née Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandlii doleełgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohliihíi bigha, biYe' biSpirit nohwíi yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Ái bigha doo dayúweh isnáh níi da, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé níi; bizhaazhé níiyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíi Christ biláhyú níyéé doleeł. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo hwahá bídaagonołsih dadá', bich'í' da'ch'okáahíi daazhógo ádaat'éhi daahohkáahgo bi'isna' daanohlii ni'. ⁹ Áídá' k'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagosołsiidá', án nohwídaagosołsiidá' áldishñii, hant'é bigha dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhiñéégo dantsé ilch'ígót'aahíi t'áázhi' bich'í' ánádaahne'? Ái doo ndzil da, la'íi da'ílinéhi ádaat'ee, ái bi'isna' daanohliigo hánádaah'ii née? ¹⁰ Lahgee godilzigo yolkaakíi, lahgee dahnáyit'ihíi, lahgee goldohíi, lahgee lenágodáhíi daadinołsi láá. ¹¹ Da'íliizhi' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo láágo natseskees. ¹² Shik'íiyú, ánsht'eehíi k'ehgo ádaanoht'ee doleełgo nádaanohwoshkáah; shíhíi da'ádaanoht'eehíi k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'í' ncho'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yashti'dá' shits'í baa dahgoz'áago nohwaa niyáágo bídaagonołsi. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aanii bee nanohwí'dintaah ndi, doo da'ílinégo ádaasho'níi da, doo shits'á'zhí' ádaasohdzaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'híi k'ehgo ndaashidołti, Christ Jesus ndaadołtihií k'ehgo ndaashidołti. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwil daagozhóq n'íi ya' doo binádaahñiih da née? Dzaq nohwaa nagoshni', bígonedzaayúgo dánohwíi nohwiñáá hadaasohñilgo shaa daasohñil doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'í' yashti'híi bigha ya' nohwik'edaadinshñiihgo ádishñii daanohsi née? ¹⁷ Ái nneehíi, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadil'iiníi, nkt'éégo nohwich'í' yádaakti' ndi, doo da'anii nohwá nkt'éé da; ái bee shits'á' nohkáhgo ánohwile'go, bíi zhiñéégo ádaanoht'ee daahleehíi bigha ádaanohwiñii. ¹⁸ Áídá' da'anii nkt'éégo ágot'eehíi bigha nnee nkt'éégo nohwich'í' yádaakti'ihíi nzhóq, dávik'ehn, doo dashíi nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanohlii, isdzán ilchíigo bil nádi'nñiihíi k'ehgo nohwá shiniinágonkt'éé, Christ bi'at'e'íi beádaanoht'ee daasolijzhí', ²⁰ Nohwíi nohwaa shil nagokihíi bigha dá'ad hadó' akú nohwil daanshlii le'nsi, áik'ehgo iltah at'éégo bee nohwich'í' hadaasdzi' doleeł ni'. ²¹ Shil nadaagołni', nohwíi, Jews bich'í' begoz'aanii be'ádaanoht'ee hádaah'iiníi, begoz'aanii ániíhíi doo bídaagonołsi da gá? ²² Díik'ehgo nko bek'e'eshchii, Abraham biye'ke naki lèk'e, dała'á isdzán isnáh níinihíi bizhaazhé, la'ihíi isdzán doo isnáh níini dahíi bizhaazhé bilgo. ²³ Isdzán isnáh níinihíi bizhaazhéhíi chagháshé dándaagohileehíi k'ehgo gozlii,

áidá' doo isnáh nlíni dahíi bizhaazhéhíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníhíi k'ehgo begolnéhgo gozlii. ²⁴ Díi da'anii ánágot'íi'hi bee nohwíł ch'ígót'aahi ádaat'ee: díi isdzáné nakihíi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee lán'got'ąą lęk'ehíi nakiyú ágot'éhi yá nazii; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehíi nyilchíhi, án dzil Sinai golzeegee ngot'aanii yá sizini. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dzil Sinai yá sizii, án dakú ni' biká' Jerúsalemhíi yaa nagolni', án bichagháshé bilgo isnáh daanlínihi. ²⁶ Áidá' Jerúsalem yaaká'yúhíi doo isnáh nlii da, aí née daanohwimaa nlii. ²⁷ Gáníigo bek'e'eshchii, Nił gozhóó le', doo ilchíi dahíi nlíni, nichagháshé da'ádiníhi; nił gozhóógo nnlwosh, doo nił nádi'dinih dahíi: isdzán biká' da'ádiní n'íi isdzán biká' golíni n'íi bitisgo bichagháshé láą. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'ąą n'íi k'ehgo Isaac gozlii, née áldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandlii. ²⁹ Áidá'go ágot'eehíi k'ehgo, chagháshé ndaagoleehíi k'ehgo bi'dizhchiiníi, Holy Spirit binawodíi bee bi'dizhchiiníi yiniigodnłsi, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' hant'é níi gá? Gáníigo bek'e'eshchii, Isdzán isnáh nlíni bizhaazhé bilgo ch'ínenyóód; isnáh nlíni yishchínihíi bitaa bíyéehíi doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlíni dahíi bizhaazhéhíi zhá bíyéé hileeh. ³¹ Áík'ehgo shik'íyú, née isdzán isnáh nlíni doo bichagháshé daandlii da, isdzán doo isnáh nlíni dahíi bichagháshé daandlii.

5

¹ Christ ch'ínánohwiñilhíi bighą nłdzilgo nasozii, Jews bich'í' begoz'aanii doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'ąązhí' bee ik'ínádaadohgisgo da. ² Shíi Paul gánohwiłdishñii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lęk'eyúgo, nohwíi Christ doo nohwíł daant'é da. ³ Nnee dała'á daanohtii'gee circumcise ádaanohwi'deszaahíi gádaanohwiłdishñii, Jews bich'í' begoz'aanii dážhó dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'ąą, doo łahzhí' zhá da. ⁴ Nohwíi dahadínta begoz'aanii bikísk'eh ánsht'eehíi bighą Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ánsht'ee daanohsiníi, Christ nohwich'í'yúgo doo nt'é dago ádaanołsi; Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi doo hádaaht'ii dago bits'ą'zhí' ádaahdzaa. ⁵ Née Holy Spirit biláhyú daanohwi'odłą' bee dávik'ehyú ádaant'ee doleełi nohwá łaalnéhíi ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bil dała'á ch'iliiyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíi doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áidá' ko'odłą'íi koł'ijóónii bee ch'í'nah hileehíi zhá ilii. ⁷ Ihách'ideskaihíi k'ehgo nht'éego hohkeel ni'; hadín láą nohwíł godishkish lán, da'anii ágot'eehíi doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíi? ⁸ Hant'é k'ihzhí' ádaanohwizlaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ánniidíi doo bits'ą'dí'gohi at'éé da. ⁹ Bání benilzoolé da'ayáhago ik'áan nást'ódíi dahot'éhé daabíndiłsolhíi k'ehgo doo nzhóq dahíi da'ayáhago bitah dench'aadgo dawa daayilchóq. ¹⁰ NohweBik'ehñ biláhyú nohwaa da'oshíi, łahgo ilch'ígót'aahíi dá baa natseskeesíi k'ehgo nohwíi áldó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleeł: hadín nohwíł daagodikishíi, án baa yádotih. ¹¹ Shik'íyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishñiigo nashaa lęk'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsi le'at'éé da. Ágádishñiigo nashaa lęk'eyúgohíi, tsí'ılna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áík'ehgo Jews daanliiníi doo dayúweh shich'í' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwíł daagodikishíi nohwits'ą'zhí' nó'níił dadó'. ¹³ Shik'íyú, dawa bil ch'í'ótąąhíi bich'í' nohwí'łokeed ni'; áidá' doo aí bighą nchó'go ánadaaahit'iiłgo nohwá bil ch'í'ótąą daanohsi da, ndi łil daanohjóógo łil ch'odaahñii. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii dawa díinko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdí' gólínií nił nzhóq le', dání ídił njoqhíi k'ehgo. ¹⁵ Áidá' dat'ógo ilch'í' daadołghashyúgo, ilch'í' nadaagonolkaadyúgo, ídaa daagonohdzaą, dánko ąął daalóghał ako. ¹⁶ Díi gánohwiłdishñii, Holy Spirit bee hohkaah le', áík'ehgo nohwits'í nchó'go hádaat'iiníi doo beda'ol'ii da. ¹⁷ Ko'at'e' nchó'íi Holy Spirit yich'í' nagonłkaad, łá'íi Holy Spirit ko'at'e' nchó'íi yich'í' nagonłkaad: díi doo ilch'í' łekt'ee da; aí bighą doo dahádaaht'iiyú ánadaaht'iił da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwiylaaýúgo, Jews bich'í' begoz'aanii doo bit'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchó'íi díinko bebigoziih,

nant'í na'idaahí, iké na'idaahí, nchọ'go natsíts'ikeesí, nchọ'í doo bich'í t'ąązhí ách'ít'éé dahí, ²⁰ K'e'eshchín daach'okąąhí, ígonłgaashí, ik'ech'inñihí, la'ch'idit'áhí, dawahá ídáhách'it'iiní, ha'ishkeehí, ilch'í nagoch'inłkaadí, ilts'ą'zhí' ádaach'it'eehí, la'í da'anii ágot'eehí yits'ą'zhí'go ilch'ídaago'aahí, ²¹ Ła' bíyééhí ídáhách'it'iiní, its'izilheehí, koł nágodeyisí, nchọ'í baa goch'inikiiní, la'í díi ba'ashhah áldó' nchọ'go ánadaat'íłłí: da'ádá' baa nohwł nadaagosisni' n'íi baa nohwł nanádaagoshni', díi ye'ánadaat'íłłí Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaní doo bíyéé daaleeh da. ²² Áídá' nest'ą' ch'il yiká' nánt'íhí k'ehgo díinko Holy Spirit bits'ą'dí'go begoz'áni at'éé, koł ijóóní, koł gozhóóní, koł nkegohen'áání, bągoch'oho'aahí, dawa bich'í' ch'izhóóní, ko'at'e' nł'ééhí, kegondliđí, ²³ Kojíi yune' isht'egodnt'ééhí, ídaa goch'idzaaní: ágádaat'eehí begoz'aaní bits'ą'dí' doo bándagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiní bi'at'e' nchọ'ihí bił daanzhọqgo yiká hádaat'íi n'íi tsí'ılna'áhi yídaayeskahí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadéltíi da le', doo nchọ'í bich'í' daahil'aa da le', doo la' bíyééhí ídáhádaahiit'íigo nchọ'go łaa natsídaahiikes da le'.

6

¹ Shik'íyú, nnee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwí, Holy Spirit bee nasoziiiní, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakti'go t'ąązhí' nł'éégo nkenánohłteeh; ni áldó' dąnko áík'ehgo nanídi'notaahi at'ééhí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee łł ch'odaahni le', ái bee Christ yegos'aaní beda'oł'íi doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgó ánsht'ee da, nziyúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. ⁴ Áídá' nnee dała'á daant'íige yé'ánát'íłłí hago'at'ééhí ídineł'íi le', áík'ehgo dabíi bi'at'e' nzhọqyúgo, ái yaa bił gozhóq doleeł, doo la'í nnee ye'ánát'íłłí bighą da. ⁵ Nnee dabíi biyíl dahyoweełhí k'ehgo nnee daant'íige bi'at'e' doo nzhọq dayúgo dabíi nabikt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihinań biyati' baa bił ch'ígót'aahí, bíyééhí nł'éhíhí dawa łahzhí' hadín bił ch'ígót'aahí yaa yihinił le'. ⁷ Doo ích'í' nadaach'aa da le'; Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehí da'ái náyhigéshi at'éé. ⁸ Hadín bi'at'e' nchọ'í yee k'edileeyúgo ídił ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'ą'dí' yaaká'yú dahazhí' ihinaahí yinkt'áni at'éé. ⁹ Nzhọqgo ánadaahiit'íłłí doo bik'e' hįkáh da le': dayúweh ágádaahiit'íyúgo nł'éégo da'inł'ąą. ¹⁰ Áík'ehgo nohwá ch'ígót'ąądá' halaą nnee dawa bich'í' nł'éégo ánadaahiit'íł le', ndi nnee Bik'ehgo'ihinań daayodłąqgo bichągháshé daanliiní itisgo ádaanłi le'. ¹¹ Díi nchaago k'e'eshchiiní dashíi nohwich'í' k'eshilchíni daah'íi. ¹² Nnee dabíi zhą nł'éégo daabineł'íigo hádaat'iiní circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwiłni; Christ bits'ą'dí' yaa yádaakti'yúgo dąnko biniidaagonł'éé doleełhí bighą ádaanohwiłni. ¹³ Dabíi circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaní doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwí da'ádaanohwiłniigo circumcise ádaanohwi'deszaahí yee ídaa da'odłíigo yádaakti'hí bighą circumcise ádaanohwi'dolniłgo hádaat'íi. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń tsí'ılna'áhi yiká' daztsąąhí zhą bee ída'oshdlíigo yashti'go Bik'ehgo'ihinań áshłsi le', ái bee ni'godzán biká' ágot'eehí daztsąąhí k'ehgo shich'í' at'éé, la'í shíi áldó' ni'godzán biká' ágot'eehí dasiitsąąhí k'ehgo bich'í' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bił dała'á daanohłiyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíi doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íłłi da, ndi ánídégo ánadaanohwi'deszaahí zhą íłłi. ¹⁶ Díi ádishniihí yikísk'eh daahikáhí Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí' ilch'í' gont'ééhí la'í biłgoch'oba'íi bee yich'í' goz'ąą le', ái da'anii Israel hat'í'í daanłigo Bik'ehgo'ihinań bichągháshé daanłi. ¹⁷ Kodí' godezt'í'go díi bighą doo hadín nashinkt'óg da le': ilk'ídá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shiká'zhí' hit'íi. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íi daanohwiyi' yune' begoz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaągo bíyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' iłch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aą le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'aągee nohwiyi'siziiníí bá gózhógo dawa nohwainé', Christ biláhyú: ⁴ Áń biláhyú ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hanánohweznil, bináál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aą da doleełgo: ⁵ Bichagháshé daandlıj doleełgo hanánohwidi'níıłgo nohwá ngonłchıj, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'ıjgo yaa bił gozhó, ⁶ Ízigo biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzi doleełgo, áí nohwiká'zhı' áyılago, biYe' bił nzhóni biláhyú: ⁷ Áń bidikíí bee nchó'íí bits'á'zhı' nanánohwi'diheznii, nohwinchó' n'íí bighá nohwaa nágotet'aą, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadıí bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhı' áyılı, daagondzaągo la'íí dawahá bidaagonlzigo ánohwıksı; ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań hát'ıjıí doo bigózi da n'íí nohwıl ch'ı'nah áyılaga, da'án bił gozhógo hát'ıjıí k'ehgo án ngonłchıj: ¹⁰ Goldohıí biká' ngonyáągo yaaká'yú ágot'eehıí la'íí ni'godzán biká' ágot'eehıí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Áń biláhyú áldó' nt'é nohwıyéé doleełıí nohwaa det'aą, dabıí hát'ıjgo dawa layıl'ıjıí k'ehgo nohwádıhyú nohwá ngonłchıj: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaądıí, nkt'éégo daahii'naahıí bighá Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éhi nnee daayidnıksı doleełgo. ¹³ Nohwiı áldó' yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznilı daasidohts'aądá' daahohdlaą ni': daahosohtlaądá' Holy Spirit bee nohwángon'aą n'íí bee nohwiká' izkaahıí k'ehgo bee nohwıgózı, ¹⁴ Áí bee Christ bidikíí bee nohwá nayihesnii n'íí nohwıyéé silıjzhı', nt'é yengon'aą n'íí da'aniigo nohwıyéé doleełgo bidaagonlzı, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleełgo. ¹⁵ Áí bighá Jesus nohweBik'ehń daahohdlaągo, la'íí ínashood dawa nohwıl daanzhógo ba'ikonizjıdá', ¹⁶ Da'ákozhá Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihénsı, nohwá da'oshkaąhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokaąhıí, Jesus biTaa ízigo ye'at'ééhıí, daagonohsaągo ádaanohwile'go nohwá oshkaąh, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dabıí nohwıl ch'ı'nah áidle'go bidaagonıksı doleełgo áldó' oshkaąh: ¹⁸ Nkt'éégo ágot'eehıí daahohıı doleełıí bighá nohwıká' ánnııdıí bidaagonıksı doleełgo, la'íí ínashood daanliinıí biłgo ízigo ágot'eehıí behádzili nohwıyéé doleełıí áldó' bidaagonıksı doleełgo nohwıjıı yune' nohwıl ch'ı'nah ágósı doleełıí bighá nohwá oshkaąh, ¹⁹ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziıdhıı k'ehgo, néé daahohııdlaanıı nohwá siné'go bidaagonıksı doleełıí bighá nohwá oshkaąh; ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binawodıı bee Christ daztsaądı' naadııdzaago áyılaga dá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'ıí, spirits binawodıı, dak'a'at'ééhıí, la'íí yedaabik'ehıı dawa bitisgo, doo díı goldohıı zhá biyi' da, ndi yunaásyú goldoh doleełıí áldó' biyi', ıłtah at'éégo daabizhi' daawójııhıı dawa bitisgo sitıjgo áyılaga: ²² Dawahá yebik'ehgo bilákt'ááh nyiné', la'íí ínashood dawa yá sizıjgo bitsits'inhıı k'ehgo at'éégo áldó' ábıılaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliinıí, bits'ı nıjgo bełalzaa, án bee dawa ıłtah at'éégo layıl'ıjıh.

2

¹ Begoz'aanıı doo bikısk'eh ádaanoht'ee dahıı bee, la'íí nohwinchó'ıı bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań nádaahoh'na'go ánohwılaa; ² Nohwinchó'ıı biyi' ni'godzán biká' ágot'eehıı zhá bech'ıgót'ı'yú bikısk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'ıı binant'a', án

Bik'ehgo'ihinaan doo daidits'ag dahii bitahyú na'iziidii bikisk'eh hohkaah ni': ³ Néé aldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwí'at'e' nchọ'go hat'íiníi bikisk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bilgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliidá' nchọ'go ádaant'ee n'íi bigha Bik'ehgo'ihinaan nohwiniigodilé'íi nohwich'í' begoz'aq ni', nnee la'íi ádaat'eehíi k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihinaan, bilgoch'oba' ch'ida'izkaadhi, dážhó bil daanjoq lek'ehíi bigha, ⁵ Nohwinchọ'íi bee nane'na' n'dá' Christ bil dała'á daasiidliigo daahii'naago ánánohwidlaa, (bilgoch'oba'íi bee hasdákai); ⁶ Bil dała' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íi Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aagee bil naháataqago ánohwilaa: ⁷ Áik'ehgo yunaásyú goldohíi biyi' Bik'ehgo'ihinaan Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bilgoch'oba'íi ch'ida'izkaadíi ch'í'nah áidoliik. ⁸ Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi bee hasdákai, nohwí'odla'íi biláhyú; doo dánohwíi ádaah'íi da: Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíi bee da, áik'ehyúgohíi dánko nnee la' ída'odlíi hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinaan nanohwik'ida'iziidíi daandlii, Christ Jesus biláhyú nkt'éégo ánádaahiit'íi doleelgo ánohwilaa, áik'ehgo bikisk'eh hiidaal doleelgo Bik'ehgo'ihinaan nohwá ngonlchíi lek'e. ¹¹ Ái bigha díi benádaakniih, doo Jews daanohlii dago daagosolii, circumcise ádaabi'deszaahíi, doo circumcise ádaanohwi'deszaa dahi daanohwi'nii, ái circumcisionhíi nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; ¹² Áidá' Christ doo bídaagonoksi da ni', nanidí' daanohliigo doo Israel hat'íi daanohlii da, Bik'ehgo'ihinaan nt'é yee yágon'aq n'íi doo nohwíi nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'godzáan biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihinaan doo bil daanohlii da ni': ¹³ Lahn' nzaadyú daanohlii ni', ndi k'adíi Christ Jesus bíyéé daasolii, Bik'ehgo'ihinaan bit'ahgo ánádaanohwidlaa, Christ bidikíi bee. ¹⁴ Án nohwá ilch'í'gont'éehíi nlii, da'án Jews daandliiníi la'íi doo Jews daanohlii dahii dała'á ádaanohwizlaa, la'íi nohwigizhgee bigha ilts'á'zhí' ádaant'ee n'íi k'ihzhí' áyílaa, nohwigizhgee tséé bee ilt'íiníi k'ihzhí' áyílaahíi k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aanií biyi' itah at'éégo bikisk'eh ádaant'ee n'íi bigha ilk'edaadin'nii n'íi Christ bits'í bee k'ihzhí' áyílaa; áidí' nnee naki n'íi dała'á ánáyidlaahíi k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'aq nágosdlii. ¹⁶ Néé naki hat'íi daandlii n'íi tsí'ihna'áhi biláhyú dała'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihinaan bil k'íi nádaasiidlii, áik'ehgo ilk'edaadin'nii n'íi aq bengonyáa: ¹⁷ Nzaadyú daanohlii n'íi, ilhánégo daandliihíi bilgo Jesus nkegohen'áanií yaa nohwil nagolni'go nyáa. ¹⁸ Án bigha daanohwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nohwíTaa bich'í' ha'áhiikángo ha'ágót'i'go nohwá alzaa. ¹⁹ Ái bigha k'adíi doo lahdí' nnee daanohlii da, doo nnee lahgo hat'íi daanohlii da, áidá' nnee Bik'ehgo'ihinaan báhadaadeszaahíi bil dała'á hat'íi daasolii, Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé daasolii; ²⁰ Jesus binadaal'a'á la'íi Bik'ehgo'ihinaan binkááyú nada'iziid n'íi kih bit'ááh ledn'aahíi k'ehgo daandliigo, biká' nohwí'dest'íhíi k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíi hágon'áágee tséé dantsé si'áni nliigo; ²¹ Án biláhyú dágoz'aq nt'éégo ladaasnilgo alne', nohweBik'ehí biláhyú godiyihgo kih biyi' da'ch'okáahíi goleeh: ²² Án biláhyú nohwíi aldó' itah nohwí'dest'íi, Bik'ehgo'ihinaan yiyi' ngoléehíi bigha ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bigha shíi Paul, Jesus Christ bigha, la'íi nohwíi aldó' doo Jews daanohlii dahii nohwigha ha'ásitíi, ² Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi nohwil ch'í'nah ashle'go shaidin'áanií ba'ikodaanohsi lán shi: ³ Doo bigózi da n'íi shil ch'í'nah áyílaago shil ígoziid; (ilk'idá' ayáhágo nohwich'í' bek'eshiilchíiigo nohwil nagosisni' ni'; ⁴ Ái daahohshíígee Christ ye'at'éehíi doo bigózi da n'íi bigosíisíidíi nohwíi bídaagonoksi doleel.) ⁵ Ái doo ánidá' goldohíi biyi' ni'godzáan biká' nnee doo hwahá bil ch'í'nah ádaalne' da ni', áidá' k'adíi Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'á la'íi binkááyú yádaakti'íi daadilzihíi Holy Spirit bee bil ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daandlii dahii, Jews daandliiníi

biłgo Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' ágot'eehíi dała' daabiyéé doleeł, dała' Christ bił dała'á daanliigo bits'í dała'á daanlii doleeł, la'íi Bik'ehgo'ihinań Jews daanliinií yángon'áání Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlii dahíi áldó' daabiyéé doleełgo bił ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Ái yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi shaa yiné'íi bee, binawodíi shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi doo ízisgo at'éé dahíi dawa shíi dábich'í'gee siitíi ndi doo Jews daanlii dahíi bitahyú Christ bee nohwiyaa daagozhóóni doo bígonoksíih at'éé dahíi baa yashti'go Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi shaa det'aa; ⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinań Christ biláhyú dawa áyílaahíi, ni'gosdzán alzaadi' yushdí' godezt'i'go ngonkchíinií doo bígózigo áyílsi da n'íi, hagot'éégo at'éehíi shíi nnee dawa bił ch'í'nah ashle'go shaa det'aa: ¹⁰ Áik'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nlíni biláhyú spirits binadaant'a'íi la'íi binawodíi yaaká'yú nagoz'aagee Bik'ehgo'ihinań bigoyá' iltah at'éhi yídaagoksi doleeł, ¹¹ Ái dahazhí' goz'áni Bik'ehgo'ihinań yengon'áání bik'ehgo layiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú: ¹² Án daahohiidlaago doo daasiite'go da, doo nídaahiidldzidgo da Bik'ehgo'ihinań bich'í' ha'áhiikángo nohwá ha'ágót'i'. ¹³ Áik'ehgo nohwicha goyéégo shich'í' nagoyaahíi bigha doo hayaa ádaanoht'ee da le', ái bee lán da'nohíi. ¹⁴ Díinko bigha Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bich'í' hishzhíizh, ¹⁵ Án bichagháshé yaaká'yú daagolíinií hik'e ni' biká'yú daagolíinií dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízisgo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíi bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziinií nalwodgo nohwá áile' doleełgo nohwá daahoshkaah; ¹⁷ Nohwi'odla' bee Christ nohwíi' biyi' yune' golíi le'; áik'ehgo ik'ijóónií bee nohwikeghad golíigo nldzilgo sozjigo, ¹⁸ Nohwíi ínashood dawa biłgo Christ bi'ijóónií nanigodí', ts'ínangodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíi bee nohwil bígózí doleełgo; ¹⁹ La'íi Christ bi'ijóónií, be'ígózí yitis nel'aa ndi, bídaagonoksi doleełgo, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleełgo nohwá da'oshkaah. ²⁰ Daahokeedíi la'íi natsídaahiikeesíi dawa bíi zhá yitis nel'aa go áile', binawodíi nohwiyi' na'iziidhíi k'ehgo, ²¹ Dabíi zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíi dawa biyi', ínashood daanliinií dawa ya'ihédaanzigo daayidnłsi doleeł, doo nnágot'i'go da. Doleełgo at'éé.

4

¹ Áik'ehgo shíi, nohweBik'ehń bigha ha'ásitíinií nánohwoshkaah, nohwíká ánniidíi bikísk'eh nldzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwíi' yune' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aał le', lił daanojhooogo ikh'í' hadag ádaanoht'ee le'; ³ Holy Spirit bee dała'á ádaanołsigo ikh'í'gont'éehíi be'ádaanoht'ee doleełgo nyeego nabik'ída'ohsiid. ⁴ Christ biláhyú dała'á daanołhíi, Holy Spirit áldó' dała'á, da'áik'ehgo áldó' daanohwigha ihinań doo ngonel'aa dahíi ndaahohíi doleełgo nohwíká ánniid; ⁵ NohweBik'ehń dała'á, nohwí'odla' dała'á, nohwibaptism dała'á, ⁶ Bik'ehgo'ihinań dała'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitisgo nlíni, dawa yił nlíni, daanohwigha nohwiyi' golíni. ⁷ Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi iltah at'éhi dała'á daantjige nohwaa daizné', Christ nohwainé'íi k'a'áholaaago. ⁸ Áik'ehgo gádi'nii, Wá'yú bił onágodzaadá' isnáh daanlii n'íi láago yádih onádaago, nnee yaaká'dí'go yaa daagodez'aa lək'e. ⁹ (Wá'yú bił onágodzaa ch'iniiyúgo, lahn' áidí' ni'gosdzán yuyaa bił nkegonyáhi lán shi. ¹⁰ Bił nkegonyáahíi da'án yaaká'yuhíi nzaadyú dábitiséyú bił onágodzaahi at'éé, aal laile' doleełhíi bigha.) ¹¹ Bik'ehgo'ihinań nnee yaa daizné'íi iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanliigo yaa daagodez'aa; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; la'íi la' ínashood yinádaadéz'jigo bił ch'ídaago'aahgo; ¹² Ínashood hadaadeszaago nkt'éégo Bik'ehgo'ihinań yá nada'iziid doleełgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleełgo, la'íi ínashood dawa Christ bits'í nliinií nldzilgo ádaile'go baa daagodez'aa: ¹³ Áik'ehgo daanohwigha nohwí'odla' bee dała'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihinań biYe' nkt'éégo

bídaagonlziḡh, nḡee báyań hileehí k'ehgo néé Christ bits'í daandliḡgo án bee báyań daahiidleehgo Christ ye'at'éehí dawa be'adaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chaḡháshé daanliḡhí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahí bee doo ilts'á' nohwil'ánagoyol da le', nḡee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahí yee nohwiká daadihésbḡh, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iiní, áí doo ídaayilts'aḡ da le'; ¹⁵ Áídá' k'í daanjḡgo da'anii ágot'eehí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehí k'ehgo Christ nohwelik'ehgo bił dała'á daandleehgo án biláhyú daanldzéé' le': ¹⁶ Nohwits'í lḡḡgo ilghadaadit'aḡhí l'a'í its'id bee daalotḡ'í gólí, dawa nkt'éégo nadaakidziidyúgo nkt'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'ihí daandliḡgo dabíi bee daalóntḡ, l'a'í k'í daanjooníi bee néé Christ bits'ihí daandliiní ncha daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehń biláhyú hasdziihgo gánohwidishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanliḡ dahí da'ílnégo natsídaakesgo hikaahí k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesí yee doo daago'ij da, doo bił ídaagozi dahí bighḡ Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' ihinaahí yits'á'zhí' ádaat'ee, bijíi biyi' chagołheel benagoz'aḡhí bighḡ: ¹⁹ Bijíi nt'iz silijgo ncho'íi doo yich'í' t'aḡzhi' ádaat'ee dago yaa ádaadest'aḡ, ncho'go ánadaat'ijhí zhá bił daank't'ee daasilij. ²⁰ Áídá' nohwihí ágágot'eehí doo Christ bits'á'dí' bídaagoł'aḡ da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanohsi l'ek'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehí nohwil' ch'ídaagoz'aḡ l'ek'eyúgo: ²² Doo ánídá' ncho'íi be'adaanoht'ee n'íi yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idilteehgo ncho'íi zhá hát'ijgo da'ílii hileeh; ²³ Nohwinatsekeesí, nohwiyi'siziiníi biłgo ániidégo nohwá ánáolne'; ²⁴ Ániidégo be'adaanoht'eehí ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihinań k'ehgo dávik'ehyú at'éégo l'a'í da'anii dilziḡgo alzaa. ²⁵ Áík'ehgo léda'olchoohí yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtijee nohwit'ahdí' daagolíníi da'anii ágot'eehí yee k'í nadaagołni': nḡee bits'í dała'á ndi lḡḡyú henláahí k'ehgo néé iltah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee déncho'ého ágot'eehí yeh nohoł'é' hela': hadaashohkeehí bił ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'an doo bá goz'aḡgo ádaagonołsi da le'. ²⁸ Hadín in'ijhí doo dayúweh in'ijh da le': áídá' dabíi bigan yee nkt'éégo na'iziid le', hadín nt'é yidih nliiníi l'a' yaa yiné' doleelhí bighḡ. ²⁹ Yati' ncho'íi doo l'a' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áídá' yati' nkt'éhi zhá, hadag ádaakole' doleelgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa gozhóq doleelhí bighḡ. ³⁰ Bik'ehgo'ihinań biHoly Spirit doo bił gozhóq dago doo ádaanołsi da le', án bee nohwiká'iskał, ch'inánohwi'niikíi bijijzhí'. ³¹ Nohwil' daagoshch'iihí, nohwínágochijhí, hadaashohkeehí, hagołdohí, ncho'go yádaakt'íi, l'a'í da'oh'ni'go natsídaahkeesí dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Łaadaach'ohba' le', laatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihinań Christ bighḡ nohwincho'híi bighḡ nohwaa nágozez'aḡhí k'ehgo nohwíi aldo' laa nádaagodenoh't'aah le'.

5

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bichaḡháshé bił daanzhónihí daanołijgo Bik'ehgo'ihinań beda'ol'ij; ² Christ bił daanjḡohí k'ehgo k'í daanojhḡgo hohkaah, án k'ikagolchiníi Bik'ehgo'ihinań daach'okaḡhgo baa hi'né'hí k'ehgo zesdiḡgo Bik'ehgo'ihinań nohwá ya'ádet'aḡ. ³ Áídá' nant'í' na'idaahí, ncho'go natsíts'ikeesí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiní, dała'á ndi doo bída'ol'tah da, inashood Bik'ehgo'ihinań bá hadaadeszaago doo ágádaat'ij bik'eh da; ⁴ Ikóhgo yati'íi, yati' da'ílnéhí, dawahák'e ách'iniihí doo ádaadohni bik'eh da: áídá' Bik'ehgo'ihinań ahíyi'e daabiłdohniigo nkt'éé. ⁵ Díi bídaagonołsi, hadín nant'í' nagaahí, ncho'go at'éehí, dawahá dayúwehégo idáhát'íiní, áí da'ílné daayokaḡhí, án Christ bilakt'áhgee begoz'aaní, da'ái Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaní doo itah bíyéé da doleel. ⁶ Dahadín biyati' da'ílnéhí izanoł'é' hela': áí bighḡ dabíi zhá daabik'ehí Bik'ehgo'ihinań biniigodilé'íi yiká'zhí' áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehí doo itah daanołij da le'. ⁸ Łah chagołheel zhinéé daanołij ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindláád zhinéé daasolij: áík'ehgo got'ini

biyi' hikahí k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit n̄nee nayik'í'iziidyúgo, nt'éeego ágot'eehí, dábik'ehyú ágot'eehí, ła'í da'aniigo ágot'eehí biyi' begoz'ąągo áile'); ¹⁰ NohweBik'ehń hant'é bił goyilshóq doleekí bídaagonońsijh. ¹¹ Doo chagołheel zhinéego da'ílinégo ánadaat'ijłhí k'ehgo ánadaat'ijł da, áidá' ágánágot'ijłhí n̄nee bił ch'í'nah ádaanońsigo bigózi le'. ¹² Nagont'iyú ánadaat'ijłhí bích'iltahyúgo ndi bik'ee ídaayągosj. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahí idindláadí bee bigózi: dawahá hit'inií idindláadí bee hit'ij. ¹⁴ Áik'ehgo gáníigo dahgoz'ąą, Ihoshí, ch'ínándzíd, dasińtsąadı' nádndáh, Christ níká'zhj' idindláadgo áile'. ¹⁵ Hagot'éeego hohkahí baa daagonońsąą, n̄nee doo daagoyąą dahí doo k'ehgo da, áidá' daagoyáni hikahí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díi yolkaakí biyi' doo nzhqo dahí zhá begoz'ąąhí bighą goldohí ilúigo ádaanońs. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaą le', nohweBik'ehń nohwá hát'ínií bídaagonońsijh. ¹⁸ Wine nohwil nádaagodołhis hela', áí dENCHQ'go kodilteehi at'ée; áidá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ilgo nłdzilgo bee nasozj le'; ¹⁹ Siní Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosinií, ła'í ínashood biyinií bee ilch'j' da'doh'aał le', nohwil daagozhóqo nohwijí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'j' da'doh'aał le'; ²⁰ Dábik'ehń Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa bich'j' dawahá ba'ihédaanońs le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinońsigo daadohts'ag le'. ²² Isdzáné daanołhínií, daanołwiką' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agí k'ehgo. ²³ N̄nee bi'aa yá sizjigo bi'aahí bitsits'ini at'ée, Christ ínashood dawa yá sizjigo bitsits'ini at'éehí k'ehgo: ínashood daanliinií dawa Christ bits'í nlijgo áí hasdá'inií at'ée. ²⁴ Áik'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agí k'ehgo isdzáné daanliinií aldó' dawahá bee biką' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anii ínashood daanliinií ląą ndihí Christ biláhyú dała'á at'ée, Christ áí bił nzhqogo ya'idet'ąąhí k'ehgo n̄nee daanołhínií, daanołwi'aa nohwil daanzhqo le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisi k'ehgo áí ínashood dała'á at'éehí Christ biyati' yee taayigisigo idáhaididle'hí bighą ya'idet'ąą, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idilłigo da, dant'éhéta dENCHQ'ehí da'ádih; áidá' dilzihgo, dánk'ée nt'éeego, bits'ą'dindláad siljigo ídaayi'né' doleehí bighą ya'idet'ąą. ²⁸ Da'ágát'éeego n̄nee bi'aa bił daanzhqo le', dabíi bits'ihí k'ehgo. Hadín bi'aa bił nzhoníi dabíi idil njóni at'ée. ²⁹ N̄nee doo ła' dabíi bits'í bił nchq' da; áidá' nt'éeego áyilsigo bił nzhqogo yinádéz'ij, nohweBik'ehń ínashood dawa dabíi bee dała'á nlijgo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éeego áyilsj, ³⁰ Néé dała'á daantjige Christ ła' bits'í daandlijhí bighą, bitsj' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bighą n̄nee bitaa hik'e báą biłgo yits'ą' dahdighángo bi'aa yihiigháh doleel, áik'ehgo naki dilt'ee n'íi dała'á nádleeh doleel. ³² Díi dązhq doo bigózini at'ée da: Christ hik'e ínashood ląą ndihí Christ biláhyú dała'á at'éhi aldishni. ³³ Áidá' dała'á daanohtjige gádaanołwikishni, Nohwi'aa nohwil daanzhqo le', dabíi idil njqohí k'ehgo; ła'í isdzáné biką' daayidńs le'.

6

¹ Chągháshé daanołhíni, nohwitaa nohwimaa biłgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bił dała'á daanołhijhí bighą: ágádaanoht'eego nt'ée. ² Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishłil nohwiln̄niidíi díńko dahgoz'ąą, Nitaa nimaa biłgo dínsj le'; ³ Áik'ehgo niyaa gozhóq doleel, ni'godzán biká' nzaadyú hinnáá doleel. ⁴ N̄nee daanołhínií, nohwichągháshé doo bił daadohtehgo bídaagoyolchij da: áidá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichągháshé doo dábik'ehyú ádaat'ee dagee bich'j' yadaakti'go bił ch'ídaagonoh'aahgo bihołmaa. ⁵ Nada'ohsiidíi, ni'godzán biká' bánada'ohsiidíi da'áníyú ádaanoht'ee, daadohtidá' nohwiini' dahąngo, nohwijí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíi binadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo n̄nee bił daagonońshóqohí zhá bighą da; áidá' Christ bánada'ohsiidíi daanołhijgo nohwijíidí' Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ijyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaak'inií Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaak'ijhí k'ehgo nohwil daagozhóqo ádaak'ij, doo n̄nee bá ádaak'ijhí k'ehgo da: ⁸ Díi bídaagonońs, n̄nee nt'éeego adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'áik'ehgo nt'éeego bich'j'

nahĩniĩ, isnáh nliiní dagohí doo isnáh nliĩ dahí. ⁹ Nohwí nant'án daanoħliiní, nohwá na'iziidí da'áik'ehgo bich'ĩ' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéego bee nadaagoh'aa da: nohwí áldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólíĩ bídaagonoĩsĩ; án doo nnee il'anigo yaa natsekes da. ¹⁰ Iké'yúhí, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodí bee nłdzilgo nasozĩ. ¹¹ Besh diyagé Bik'ehgo'ihĩ'nań nohwainé'íĩ dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'ĩ' nach'aagee nłdzilgo nasozĩ doleeħí bighą. ¹² Doo nnee daanliiní bich'ĩ' nadaagonlkaad da, áidá' spirits binadaant'a'íĩ, binawodí, dí ni'godzáń biká' chagoħeeħí binadaant'a'íĩ, ła'íĩ spirits daancho'íĩ yúdahyú gólíni bich'ĩ' nadaagonlkaad. ¹³ Ái bighą besh diyagé Bik'ehgo'ihĩ'nań nohwainé'íĩ dawa ádaagohdle', nagont'ogíĩ bijĩĩ nasozĩ doleeħí bighą, áik'ehgo ąął ádaasołago t'ah nasozĩ doleeł. ¹⁴ Da'anii ágot'eehí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozĩ, ła'íĩ dávik'ehyú ágot'eehí bee besh nohwitíl naztaągo ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ąąhíĩ nohwiķee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odłą' bee nohwinadłh dahdaadohtłh, ái bee k'aa' dikł'i ch'iidn nant'án yidik'ohíĩ daanoħtsees doleeł. ¹⁷ Áidí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', ła'íĩ besh be'idilkishé Holy Spirit nohwainé'íĩ dahdaadohtłh, ái Bik'ehgo'ihĩ'nań biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkąąh nt'éé, nohwijíĩ' dahot'éhé bee da'ohkąąhgo Bik'ehgo'ihĩ'nań bída'dohkeed, daadeh'łłgo ínashood dawa doo hagee ngont'í'go da bá da'ohkąąh; ¹⁹ Shíĩ áldó' shá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihĩ'nań yati' shizayiniĩ le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bigózi da n'íĩ ch'í'nah ádaashle' doleełgo, ²⁰ Shíĩ, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíĩ bighą dahshi'dest'qogo ha'ásitłł; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíĩ k'ehgo yashti' doleeł shá da'ohkąąh. ²¹ Hago ánasht'łłhíĩ ła'íĩ hago ánsht'eehíĩ bídaagonoĩsĩ doleełgo Tíkikas, nohwik'isn nohwł daanzhóni, begondłłgo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwł nagolni' doleeł. ²² Áń nohwich'ĩ' hił'áad, hago ádaant'eehíĩ bídaagonoĩsĩ doleeħí bighą, áik'ehgo nohwijíĩ ył daagoyłshóó doleeł. ²³ Ĩk'íyú daanlíni ilch'ĩ'gont'éehíĩ bee bich'ĩ' goz'ąą le', ła'íĩ il'ijóóníĩ odłą' bilgo áldó' bee bich'ĩ' goz'ąą le', ái dawa Bik'ehgo'ihĩ'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bits'ą'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bil daanzhooníĩ dawa Bik'ehgo'ihĩ'nań bilgoch'oba'íĩ bee bich'ĩ' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shíí Paul ła'íí Timótheus biłgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíí bich'í' k'e'iilchii, ínashood yinádaadéz'iinií ła'íí tédaat'iyehíí nkt'éégo áyílsinií aldó' bich'í' k'e'iilchii: ² Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³ Dahagee nohwínáshniihgee nohwichą Bik'ehgo'ihinań hoshkaąhń ba'ihénsi, ⁴ Dábik'ehn daanohwigha nohwá oshkaąhgee shił gozhógo nohwá oshkaąh, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąadı' díí jjiizhí' bee shich'odaahniigo ngohenyááhíí ba'ihénsi; ⁶ Díí nkt'éégo bígonsi, nohwijíí biyi' nkt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíí Jesus Christ nádáhíí bijji ąął laile' doleek: ⁷ Shijíídí' shił daanohshoqohíí bighą daanohwigha díí k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítíídá' ła'íí yati' baa gozhóni yashti'go bá sízjídá' shíí hik'e nohwíí aldó' lahdí' Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íí bee nohwiká'zhí' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go i'ijóóníí bee shił daanoh shoqgo daanohwigha nohwaa ch'íná nshliinií Bik'ehgo'ihinań shá yígółsi. ⁹ Díí bighą nohwá oshkaąh, nohwił ídaagozjigo ła'íí daagonohsaągo nohwił'ijóóníí dážhó ch'ída'izkaadyú nohwá bínágohidáh; ¹⁰ Áík'ehgo nkt'éégo ágot'eehíí zhą nohwił dábik'eh doleek; ła'íí nohwijíí bił da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohnaa doleek, Christ nádáhíí bijjiizhí'; ¹¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań ízigo at'éehíí ch'í'nah hileehgo, ła'íí án ba'ihégozi doleehíí bighą dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíí bee nkt'éégo áná'ol'jiihíí an'odaazljigo ánádaah'tjilgo nohwá oshkaąh. ¹² Shik'íyú, shich'í' ágódzaahíí yati' baa gozhóni yunáasyú be'ánágon'ąą doleehíí bighą shich'í' ágódzaahíí bídaagonołsi hasht'jii; ¹³ Áík'ehgo Christ bighą ha'ásítííhíí silááda ízigo nant'án yánada'iziidíí ła'íí nnee dahot'éhé dádaagoljii nt'éégo shídaagoksjid; ¹⁴ Ha'ásítííhíí bighą nohweBik'ehń biláhyú shik'isyú daanliinií ląągo bi'odlą' daanłzil daasilji, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, ła'íí doo biini' daaháh dago yee yadaakti'. ¹⁵ Ląągo shídaayéstsaąhíí bighą shik'edaannihgo, dagohíí ilch'í' nadaagonłkaadgo nnee ła' Christ yaa nadaagolni'; ła'ihíí nkt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': ¹⁶ Ilch'í' nadaagonłkaadgo Christ yaa nadaagolni'íí daazhógo ádaanii, ha'ásítíí ndi dayúweh shich'í' nagontł'og le' daasho'niigo: ¹⁷ Áídá' ła'ihíí bił daanshoqohíí bighą Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sízjigo nshideltjiihíí yídaagoksjihíí bighą. ¹⁸ Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíí da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áík'ehgo shíí shił gozhó, ła'íí dayúweh shił gozhó doleek. ¹⁹ Nohwi'okaąhíí ła'íí Jesus Christ biSpirit shich'oniihíí bee shiyaa gozhó doleekgo bígonsi, ²⁰ Doo ídaayánsdzj da doleek, áídá' doo shiini' háh dago shits'í binkáayú Christ ba'ihégozi n'íí k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégozi doleekí shijíí dawa bee hasht'jigo bikádesh'jii, t'ah hinshnaadá' dagohíí dasiitsąą ndi. ²¹ Shíí hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsąąyúgohíí ihinaa doo ngonel'ąą dahíí hisht'jih. ²² Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihinań bá na'isiidíí binest'ą' goljiihíí k'ehgo dayúweh ídaagowa': áídá' hadíí nágodish'aahíí doo bígonsi da. ²³ Díí nakigo goz'aanií dážhó baa natséskees, dahdishągo Christ bił hishteehíí dážhó hasht'jii; áí itisgo shił nzhqo: ²⁴ Áídá' dayúweh hinshnaahíí itisgo nohwá nzhqo. ²⁵ Áík'ehgo díí bígosłsjid, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwił daagonshlii doleekgo, nohwi'odlą' nłdzilgo ła'íí bee nohwił daagozhógo dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashni doleek; ²⁶ Áík'ehgo nohwaa násdzaahíí bighą Jesus Christ binkáayú shaa nohwił daagozhó doleek. ²⁷ Dáhagot'éégo shich'í' godeyaayúgo, Christ nkt'éégo baa na'goni'íí bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanoksi; áík'ehgo nohwaa niyáągo nohwish'jii, dagohíí doo nohwaa

niyáá da ndi, dálet'eego natsídaahkeesgo la'íi. da'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaní bá ndzilgo nasozijgo, la'íi ndzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsi doleek; ²⁸ Nohwik'edaannihíi doo bédaaldzid da: áí bee díinko yídaagosi, áí da'ílii daadoleekí ádaat'ee, nohwihíi hasdákaihií ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'hi. ²⁹ Christ daahohdlaago nohwaa godet'aa, áidá' doo daái zhá da, bá nohwiniidaagonk'éégo aldó' nohwaa godet'aa; ³⁰ Shíi la'íi nohwíi dálet'eego nohwi'odla' bee nadaagonlkaad, ágát'éégo nagonshkaadíi daashoh'iji ni, la'íi t'ah nagonshkaadíi sha'ikodaanohsi.

2

¹ Áík'ehgo Christ bił da'á daandlihií bee bidag ádaant'eego, la'íi lił daanjoohií bee lił goyilshóogo, la'íi Holy Spirit bił daandliigo, laadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees da'á ádaanosi, dálet'eego lił daanohjóo le', da'ágo natsídaahkees, nohwiini' da'á le', áí bee shił gozhóogo ádaashinosi. ³ Laanahkaihií dagohíi itisgo ádesoh'nilíi doo nohwitahyú begoz'aa da le'; áidá' daanohtijee ídaa daagoch'iyolba'go nnee la' nohwitigo nk'éégo baa natsídaahkees le'. ⁴ Da'á daanohtijee doo daanohwízhá ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihíi aldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekeesíi be'ádaanoht'ee le': ⁶ Án Bik'ehgo'ihina'na' nlii ndi Bik'ehgo'ihina'na' yił da'á nliigo doo yota' da ni': ⁷ Áidá' áí its'á'zhi' áyíidlaago kána'iziidhií át'éehíi k'ehgo ya'ídet'aaago nnee bits'í yee gozlii. ⁸ Áidá' nnee k'ehgo nyáago ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihina'na' yikisk'eh at'éégo da'itsaah yune' ch'inyáa lék'e, ts'i'ina'áhi biká'. ⁹ Áí bigha Bik'ehgo'ihina'na' dázhó da'itiséyú binesdaa, la'íi hizhihií dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíílaa: ¹⁰ Áík'ehgo yaaká'yú la'íi ni'godzán biká'yú, ni'godzán bit'áahyú gólínií aldó', dawa bich'i' daahilzhiish doleek, Jesus bizhi' hójii'ge; ¹¹ La'íi hadíi yadaakt'i'í daantijee Jesus Christ dawa yeBik'ehna' nlii daanii doleek, Bik'ehgo'ihina'na' nohwiTaa ba'ihégoši doleekhií bigha. ¹² Áík'ehgo shił daanohshóni, doo dáshináal zhágo da, ndi k'adíi doo shináal dadá' ndi, dávik'ehn da'dohts'ag n'íi k'ehgo, Bik'ehgo'ihina'na' daadinosiigo daadohtidgo daanohwíi hasdánohwid'nihií laadaahle'go nabik'ída'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihina'na' bił goyilshóníi hádaht'ijgo la'íi be'ádaanoht'eego ánohwikshíi bigha nohwiyi' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'iji dago, la'íi doo lahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíi la'íi doo ncho'go natsídaahkees dahíi, Bik'ehgo'ihina'na' bichagháshé doo nt'é bigha nohwił daach'iteh dahíi bee ch'í'nah ídaadinolzi, nnee daancho'go ádaat'eehií la'íi dabíi zhá daabik'ehgo ádaat'eehií bitahyú ni'godzán biká' nohwits'á' dindláad; ¹⁶ Yati' be'ihina'na' nnee dawa bich'i' bił dahdaadohni; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáa dahíi bigha, la'íi doo da'íliizhi' na'siziid dahíi bigha shił gozhóo doleek, Christ nádahíi bijji. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'na' nt'éhéta baa hi'né'hií k'ehgo nohwi'odla' baa hiné'dá' shíi baa ídensht'aaago shidił aldó' baa hiné'yúgo, baa shił gozhóo doleek, la'íi daanohwigha nohwa'ashhahdí' shił gozhóo doleek. ¹⁸ Da'áhií bigha nohwíi aldó' nohwił daagozhóo le', sha'ashhahdí' nohwił daagozhóo le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehna' ba'oshliigo dák'adégo Timótheus nohwich'i' dish'aa, nohwa'ikodaaniisijhií shił goyilshóo doleekhií bigha. ²⁰ Dzaagee án zhá da'á bił natséskees, án zhá nohwá nk'éehíi hát'íi. ²¹ La'ihíi dabíi nadaabi'dintl'ogíi zhá yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíi doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nk'éégo ánát'ijgo bídaagonosi, nnee biye'hií k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'i' ágot'ee doleekí bigositsijidgo, dagoshch'i' nohwich'i' dish'aa doleek. ²⁴ La'íi shíi aldó' dét'ihégo nohwich'i' dishángo nohwe Bik'ehna' ba'oshlii. ²⁵ Epaphrodítus, shik'isn, bił na'isiidi, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' bá siláada bił nshíni, nohwich'i' nádish'aago dávik'eh shi nsí, án shich'i' daadiso'la' n'íi, áík'ehgo hadíi bídih nshínií shaa yihiniilgo shich'ozni'. ²⁶ Án nohwaa ch'ína silij, la'íi nniigo ba'ikodaanohsihií bigha biini' láá. ²⁷ Yóiyahgo nniih ni', dasdozhá daztsaa, áidá' Bik'ehgo'ihina'na' baa ch'ozbaad; doo dabíi zhá da, shíi aldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'ée

dayúgo doo shiɩ gozhóó dahíí da'itiségo doo shiɩ naagojoo da doleeɩ ni'. ²⁸ Áík'ehgo dázhó hásh't'íígo nohwich'í' deɩ'a', nádaahótsaaḡee nohwíɩ daagozhóó doleeɩ, áík'ehgo shíí dá shiɩ dégots'ííd doleeɩ. ²⁹ Áí bigha nohweBik'ehń biláhyú dázhó nohwíɩ daagozhóógo nádaadołteeh; nḡee ágádaat'eehíí daadinołsi; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhíí bigha dasdozhá daztsaa, bi'ihí'na' doo yaa biɩ goyéé dago, hagot'éégo shich'odaahnii doleeɩ n'íí aḡá shá áyíílaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'ííyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwíɩ daagozhóó le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchihíí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliiníí baa daagonohsaa, ncho'go ánádaat'ííhíí baa daagonohsaa, hadíí bikáḡe nailḡesíí, ła'íí nohwikáḡe nadaahółḡeés daanohwíɩhíí ałdó' baa daagonohsaa. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahíí daandlii, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaḡah, Christ Jesus zhá baa da'ondlii, danéé nohwí'at'e'íí doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áída' shíí bighane gołíígo ída'oshdlíí. Nḡee ła' nt'é yee ída'odliíyúgo, shíí itisgo at'éehíí bigha ída'oshdlíí: ⁵ Gosilíídí' tsebíiskáḡo circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshlíni, Benjamin hat'í'íí bits'á'dí', Hebrew nshlíigo shimaa hik'e shíttaa biłgo Hebrew daanlii ni'; Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí baa yách'ilti'yúgo bikísk'eh ánsht'eego Pharisee nshlíi ni'; ⁶ Jews da'okaḡahíí dahot'éhé bee oshkaḡahíí baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliiníí biniidaagonł'éégo ádaansı ni'; Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bik'ehgo dávik'ehyú ánsht'eehíí baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'aḡ da ni'. ⁷ Ndihií áí dawa bee sist'ııd n'íí Christ bigha shich'í' doo nt'é da nasdlííhíí k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bígonsıhíí dázhó ílííhíí bigha dawahéhíí shich'í' doo nt'é da nasdlíí: án bigha dawahéhíí k'ihzhí' nyiiné'híí bigha biɩ ch'ígódéehíí k'ehgo biɩ oshtag, bidená Christ hisht'ıı doleełhíí bigha, ⁹ Ła'íí Christ biɩ dała'á nshlíigo shígózi doleełhíí bigha, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eehíí bigha dashíí dávik'ehyú ánsht'ee da, áída' Christ hoshdláḡahíí binkááyú zhá dávik'ehyú ánsht'ee, áí dávik'ehyú ách'ít'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, ko'odla'ıı bee: ¹⁰ Christ bígonsıhıı hasht'ıı, ła'íí binawodíí daztsaađi' naadiidzaahíí bee ch'í'nah alḡe'íí bígonsh'aah ałdó', ba'ashhadı' shiniigonł't'éé doleełgo, ła'íí án datsaahdá' at'éé n'íí k'ehgo ánsht'eego hasht'ıı; ¹¹ Hagot'éégo bígonedzaḡayúgo zhá nanezna' n'íí naadiikáhḡee shíí ałdó' itah deshłeełgo hasht'ıı. ¹² Shíí doo hwahá bee shaa goḡah da, doo hwahá dázhó nzhoo hishłeeh da, ndi ágánsht'ee doleełhíí bigha dayúweh baa hishaal, Christ yigha hashiktıınıí łaashłe' doleełgo. ¹³ Shik'ííyú, shíí áí doo hwahá łaashłe' dago bígonsı: áída' shiké' ńnááyú ágot'eehíí baa yishḡahdá' dała'ágo goz'ani zhá baa hishaal, sháđihyú ágot'eehíí zhá bich'í' dahnshdoḡgo, ¹⁴ Ngont'i'ḡee na'desdzogıı bich'í' hishwoł, áí Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bigha nohwich'í' anííhíí honshbııh doleełhíí bigha. ¹⁵ Áík'ehgo halaa, Holy Spirit bee bayán daasiidliiníí shíí ánsht'ee dishḡihíí k'ehgo baa natsídaahiikes le': áída' dant'éhéta łaḡo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwíɩ ch'í'nah áile' ndi at'éé. ¹⁶ Áḡát'éé ndi ik'idá' bídaagosiilzııdıı nłdzilgo daahónta'go bikísk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'ííyú, dała' daanohłııgo shedaal'ıı, nohwíí bikísk'eh ihí'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áyikísk'ehyú ádaat'eehíí daanel'ııgo bídaagonołsi le'. ¹⁸ (Nḡee łańi Christ bitsı'ılma'áhi yik'edaanḡihgo nadaakaihíí baa nohwíɩnanáḡosh'ni, k'adíí shıınáátú nálııdıá' nagoshni': ¹⁹ Áí bendaagoyaago da'ılıí daadoleel, bibidıı binant'a' ádaayıısi, bik'ee ídaayágoıı doleeł n'íí yee ídaada'odlií, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áída' néé nohwini'ıı yaaká'yú goz'aḡ, áídı' Hasdánohwiḡihíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádahíí bikádaadét'ıı: ²¹ Dawa dabıı yebik'ehgo áyıısiḡo binawodıı yee yınel'aḡahíí k'ehgo, nohwits'ı baagoch'oba' n'íí dabıı bits'ı bits'á'dındııhíí k'ehgo łaḡo ánáidle' doleeł.

4

1 Áík'ehgo shik'íyú, dázho shil daanohshóni, nohwaa ch'íná nshlji, baa shil gozhóni daanohlji, nohwí ch'ah hobijhí k'ehgo hosilbaahí shá daanohlji, dázho shil daanohshóni, nohweBik'ehñ biláhyú ndzilgo nasozji. 2 Euódias nánoshkaah, Síntiki áldó' nánoshkaah, nohweBik'ehñ biláhyú nohwiini' let'ee le', dishniigo. 3 Dani nil naki disht'éhi, ni áldó' nánoshkaah, dí isdzané bich'odaanniih, aí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bil nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihí bil nada'isiid n'í áldó' bilgo, dawa naltsoos be'ihinahi biyi' bizhi' dahnagoz'aa. 4 Dábik'ehn nohweBik'ehñ biláhyú nohwil daagozhóle': ágánanohwidish'nii, Nohwil daagozhóle' le'. 5 Dawa bich'i' daanohshoonii nnee nohwá yidaagoksi le'. NohweBik'ehñ ałhánedí' nádaak. 6 Doo nt'é bigha nohwiini' láa da le'; áidá' ihédaanohsigó dawa bigha Bik'ehgo'ihina' nádaahokkaah, nt'é hádaaht'iini' bil nadaagohi'go bídaahohkeed. 7 Áík'ehgo ilch'i'gont'éehí Bik'ehgo'ihina' kaa yiné'í bígoch'iksiní bitisgo at'éhi nohwijí hik'e nohwinatsekeesí biyi' goljiigo nt'éégo áyisi, Christ Jesus biláhyú. 8 Iké'yuhí, shik'íyú, nt'éhéta da'aniihí, nt'éhéta dilziní, nt'éhéta dábik'ehyú at'éehí, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahí, nt'éhéta dázho nzhooní, nt'éhéta nt'éégo baa ch'iniihí; dázho nt'ééyúgo, ba'ihégoši bik'ehyúgo, dí baa natsidaahkees. 9 Shits'á'dí' bídaagosoksiidgo nádóné'í dawa, shits'á'dí' da'desots'aa n'í áldó', la'í be'ansht'eehí daah'í n'í, dí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihina' ilch'i'gont'éehí kaa yiné'í nohwil nlii doleel. 10 NohweBik'ehñ binkáayú dázho shil gozhó, k'adí ánita zhá shaa nohwil nádaagoyéé; da'anii shaa nohwil daagoyéé ni', ndi doo hagot'éégo bídaanel'aa da ni'. 11 Doo nt'é bídh nshlji dishni da; hagot'éégo hinshnaahí shil da'ákohego bígo'aa. 12 Débaagoch'oba'ágo hinshnaahí bígosoksiid, dawahá shich'i' ch'ida'izkaadgo hinshnaahí áldó' bígosoksiid: da'ádzaayú la'í dawa bee, ná'ch'ildijhí la'í shina', dawahá ch'ida'izkaadi la'í dawahá bídh nshlji baa shil ch'ígót'aa. 13 Christ shinawod shá ágósiní biláhyú dawa ashléhgo bínensh'aa. 14 Ágát'éé ndi shich'i' nagont'ogee shich'odaasoni'í nt'ééyú ádaahdzaa. 15 Áidá' Philippigee daagonohni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniadí' dahdiyaadá', ínashood ha'ánátséh nagoznili doo la' shich'ozni' da, nohwí zhá shich'odaasoni', ilde'ágo ládaadihi'né'í zhinéégo. 16 Thessaloníca golzeegee sidáadá' ndi bídh nshlji bigha zhaali bee shich'onádaahniih ni', doo dałandi zhá da, nakidn ni'. 17 Doo nt'é shaa hi'né' hásh'íhí bigha dishni da: láago nohwá ínagodángo nohwich'i' goldohí zhá nohwá hásh'í. 18 Bídh nshlji n'í shaa hi'né' dázho bitisgo láago: da'áígee dáshik'eh, shich'i' ádaasolaa n'í Epaphrodítus shainnil, aí Bik'ehgo'ihina' baa bi'niikí likagolchini at'éégo dá bil bik'eh, bil gozhógo náidnné'hi at'éé. 19 Bik'ehgohinshna' nt'é bídh daanohniini' Christ Jesus dawa ch'ida'izkaadgo hágołzilí bee nohwá ágoléh. 20 Bik'ehgo'ihina' da'ái nohwitaa ba'ihégoši le', dahazhi' doo ngonel'aa dayú. Doleelgo at'éé. 21 Inashood daantúgee Christ Jesus biláhyú, Gozhó, shá daabilohni. Nohwik'isyú bil naháshtaaní, Gozhó, daanohwini. 22 Inashood dawa, Gozhó, daanohwini, Caesar yił daagolini aí zhá bitisgo. 23 NohweBik'ehñ Jesus Christ bilgoch'oba'í daanohwigha bee nohwich'i' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee ínashood daanliiníi la'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'óndliihíi bich'í k'e'íilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í goz'aa le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwicha ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiikaah, ⁴ Christ Jesus daahohdlaago la'íi ínashood dawa nohwil daanzhogo ba'ikondzihií bigha, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníi ndaahoíhií bigha ágádaanoht'ee; ái ndaahoíhií yati' baa gozhóni, yati' da'anihi bee ík'idá' daadesots'aa ni'; ⁶ Ái yati'íi nohwitahyú didezdláadhíi k'ehgo ni'gospzán dágoz'aa nt'éego didezdláad; nohwíi daadesots'aa go Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi da'aniigo bídaagonoishíi bijjidi' godezt'i'go nt'éego ádaanohwoliíhií k'ehgo bíi aldó' nt'éego ádaaboliik: ⁷ Ái yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bil na'idziidi, bits'á'dí' bídaago'aa, án nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíi nlii; ⁸ Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóníi aldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Ái bigha ái ba'ikonihidziiníi bijjidi' godezt'i'go aldó' dá nohwá ohiikaah nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íiníi bídaagonoishíi bigha daagonohsaa, la'íi yaaká'dí'go í'ígóziníi dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiikaah; ¹⁰ NohweBik'ehń dá bil bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ánadaaht'íi dawa bee bil daagonoishógo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'a' ch'il yiká' nant'íhií k'ehgo nt'éego da'noht'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígóziníi noseeigo aldó' nohwá ohiikaah; ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo binawodíi dawa bee daanozdilgo, ái bee nohwil daagozhógo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; ¹² La'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'íigo ohiikaah, án bits'á'dindláadíi biyi' ínashood bíyéé doleelíi néé aldó' nohwíyéé doleelgo ladaanohezlaa: ¹³ Án chagotheel binawodíi bits'á'zhí' nohwinildí' biYe' bil nzhónihi bilakt'áhgee daanliiníi yitah nohwinil: ¹⁴ Án bidíi bee nohwincho'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwincho'híi bigha nohwaa nágotet'aahgo: ¹⁵ Án Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'íi dahn ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabíntségo gozlíni: ¹⁶ Án dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'gospzán biká'yú ágot'eehíi, hit'íiníi la'íi doo hit'íi dahíi, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'a'íi, la'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, la'íi bá alzaa: ¹⁷ Án dawahá dabíntsé nlii, dawahá án bee daalota'. ¹⁸ La'íi ínashood dawa bits'íhií k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlii: án dantsé godeyaahíi nlii nanezna'íi bitahdí' dantsé náhi'na'i nlii; dabíi zhá dawa bee da'tiséyú nlii doleelgo. ¹⁹ BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíigo bil dávik'eh; ²⁰ La'íi tsí'íkna'áhi biká'gee bidíi idezjoolíi bee nkegohen'ááníi nohwá goz'aa go áyíílaago, ni'gospzán biká' ágot'eehíi dawa la'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíi ách'í' nt'éego ányidle'go aldó' bil dávik'eh. ²¹ Áidí' nohwíi lah ncho'go ánadaaht'íi bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'zhí' ádaanoht'ee ni', la'íi nohwinatsekeesíi bee bik'edaadinohnií ni', ndi k'adíi bik'íi ánadaanohwidlaa ²² Christ bits'í daztsaaníi bee; áik'ehgo nohwíi hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aa go da, doo hagot'éego nohwil iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee daanohwidiyoisii: ²³ Dayúweh da'ohdlaahíi bee nalwodgo ndzilgo nasoziiyúgo, hasdách'ighahíi yati' baa gozhóni nohwil nadaagolni'íi ndaahoíhií doo bits'á'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'éego daanohwidiyoisii; ái yati' baa gozhóni daadesots'aaníi yáa bit'ááhgee nnee dawa bee bich'í' yá'iti'íi; ái yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shíi, Paul, hashi'doltii; ²⁴ K'adíi nohwá shiniigonk'ééhíi

baa shil gozhóó, ínashood dawa, Christ bits'íhí k'ehgo nlíni, yá biniigodilne'íí t'ah ła' édihí shíí shits'í biniigonk't'ééhíí bee łaashle': ²⁵ Ínashood dawa, Christ bits'íhí k'ehgo nlíni, bá na'isiidgo hashi'doltij, áí na'idziidíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'á, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dawa baa nagoshni'go; ²⁶ Áí doo bigózı da n'íí doo ánídá' goldohíí ła'íí daaknolt'ıhíí bits'á'zhı' nanl'ı' ni', ndi k'adíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bił ch'ı'nah ádelzaa: ²⁷ Áí bich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań doo Jews daanlij dahíí bitahyú doo bigózı da n'íí dázhó łań ílíni bigózıgo áile'go ngon'áá, áí Christ nohwiyi' goljı, án nohwiyi' goljıgo Bik'ehgo'ihí'nań baa gozhóóyú itah daahkeehgo ndaahołhi at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dała'á daantjıgee Holy Spirit bee bayán daazlijgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' bił nkáh doleełhíí bighá Christ baa nagohilni', nnee dała'á daantjıgee baa daahii'niigo, ła'íí dawa bee daagondzaago bił ch'ı'gont'aahgo: ²⁹ Áí bighá dázhó na'isiid, Christ Jesus binasdziidíí nalwodgo shinkááyú na'iziidíí bee dahnsdoh.

2

¹ Dázhó nohwaa shiini'híí bídaagonoısgo hasht'ıı, Laodicéa golzeeyú daagolıınıí ałdó', ła'íí nnee dawa doo hwahá daashiktséh dahíí ndi baa shiini'; ² Bijıí hadag ádaanzıgo hı daanjoonıí bee daalotá'go bá háshı'ıı, ła'íí doo bił nagoki dago bił'ıgózınií ch'ı'da'izkaad doleełgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, łań' doo bee bigózı da n'ıı, áí Christ at'éhi, yıdaagoııhıgo bá háshı'ıı; ³ Igoyá' ła'ıı il'ıgózı łań ílíni án bilakt'áhzhı' begoz'áá. ⁴ Doo hadın yati' k'ızé'idılteehıí bee nohwich'ı' nach'aa da doleełhıí bighá ádishıı. ⁵ Doo shits'íhıí bee nohwił nshlij da ndi shispirit bee nohwił nshlij, áık'ehgo dawa daagodinıısgo goz'áahıí k'ehgo ádaa'ııgo, ła'ıı Christ ndzilgo daahohdlaago bigonsınií baa shil gozhóó. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehń nádaagodo'ááda' daahosohdlaadhıı k'ehgo bikısk'eh hohkaah le': ⁷ Áń bee nohwikeghad goljıgo bee daanołseeł le', ła'ıı nohwił ch'ıgót'áahıı k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dázhó ba'ihédaanohsı le'. ⁸ İdaa daagonohdzaa, dá ni'gosdzán biká'gee kogoyá'ıhi, ła'ıı yati' da'ılínéhi k'ızé'idılteehıı yee isnáh ádaanihodléh hela', áí dá nnee bi'at'e' n'ıı ye'ádaat'éhi, dá ni'gosdzán biká' ágot'eehıı zhá bee ilch'ıgót'aah n'ıı, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ıdaago'aahıı baa daagonohsaá. ⁹ Bik'ehgo'ihı'nań ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljı. ¹⁰ Áń, spirits binadaant'a'ıı hik'e binawodıı dawa yánant'aahń, bił dała' daanołhııgo hadaanołhı'deszaa: ¹¹ Áń biyi' daanołhııgo ałdó' nohwıı circumcision doo nnee bigan bee alzaa dahıı bee circumcise ádaanołhı'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaanołhı'deszaahıı bee nohwıı nchó'go be'ádaanoht'ee n'ıı dawa nohwaidnııli at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihı'nań, Christ daztsáadı' naadiidzaago áyıláahıı, binawod bada'okıhıı bighá baptism bee Christ bił lenohwido'nil, da'ái bee ałdó' bił naadohkai. ¹³ Nohwıı nchó'go be'ádaanoht'eego ła'ıı doo circumcise ádaanołhı'deszaa dago nanesona' lék'e, ndi nda'hołsıihıı dawa yee Bik'ehgo'ihı'nań nohwaa nágodin'áágo Christ bił daahinołnaago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsı'ılna'áhi bíheskałdá' Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı doo bikısk'ehyú ádaanoht'ee dahıı bighá naltsoos nohwee nniltsooz n'ıı Bik'ehgo'ihı'nań tsı'ılna'áhi yıheskałgo k'ihzhı' áyıláa; ¹⁵ Áı bee spirits binadaant'a'ıı ła'ıı binawodıı yitis silijgo ch'ı'nah hit'ııgo áyıláago yaa nágonesnaa. ¹⁶ Áı bighá da'ákołhayú dahadıń hadıı daahsaanıı bee nohwıda'ıltah hela', dagohıı godiy-ıniı bijıı dagohıı dahnýitijıı dagohıı Jews daagodnııniı bijıı, daadinołsgo nohwiłnıı hela': ¹⁷ Áı yunáásyú ágodonııli bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áıdá' da'anııhıı Christ be'ágodonııł. ¹⁸ Da'ákołhayú hadıń, idaagoch'ıyolba'go nolıgo, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı daahohkaah le', daanołhııniıyúgo daadohts'ag hela', án daaholbııh le' at'éé n'ıı nohwich'ı' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhıı shil ch'ı'nah ágolzaa niıhıı, dabıı bi'at'e' nchó'hıı k'ehgo binatsekeesıı bee doo nt'é bighá doo siıhgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhıı Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliınıı, doo yotá' da; ínashood dawa

Christ bits'í nliɔ, áík'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyílsɔ, áí dásɔzɔjɔ nt'éégo ilghadaadit'aaní hik'e its'id bee lidaadest'ɔɔgo Bik'ehgo'ihina'na' noseeɔgo áyílsɔ. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehí dantsé baa ilch'ígót'aah n'íi bits'á'zhɔ' Christ bilgo nanesona' lək'eyúgo, nt'é bigha t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehí nohwebik'ehgo daahinohnaahí k'ehgo díinko begoz'aaní bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínchi'ela'; nli'hela'; dahnné'ela'; ²² Áí dawa da'ilíi daaleeh;) áí begoz'aaní dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ilch'ígót'aahí ádaat'ee. ²³ Áí ánadaach'it'ijhíi goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'ijgo da'ch'okaah, idaagoch'iyolba'go noligo, la'íi kots'í biní'ch'idilnigho da'ch'okaah; áí dážhɔ doo ilíi dadá' dá kots'íhíi zhá bil ilíi.

3

¹ Christ bil naadohkai lək'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihina'na' dihe'nazhinéego dahsdaahí bits'á'dí'go ágot'eehí zhá hádaaht'ijgo bikádaadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehí zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehí da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehí bits'á'zhɔ' nanesona', Bik'ehgo'ihina'na' biyi' nohwi'ina'íi nádes'íi, Christ bilgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliinií, ch'í'nah nasdliigo nohwíi aldo' bil nohwits'á'dindláadgo daanohtwidoltsee. ⁵ Áí bigha ni'gosdzán biká' nchɔ'go ágot'eehí hádaaht'iinií nohwíi biyi' daagolíinií daazothee; nant'í' nahkaihíi, nchɔ'zhinéego be'ádaanoht'eehí, nohwits'í nchɔ'go hat'íinií, nchɔ'go natsidaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehégo idáhadaaht'iinií, áí da'ilíne daayokaahíi át'éé, áí dawa daazothee: ⁶ Áí nchɔ'go ágot'eehí bigha nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihina'na' bihashke'íi bee bich'í' goldohi at'éé: ⁷ Lahn' áí k'ehgo nohwíi aldo' nahkai ni', áí k'ehgo daagonohlii n'dá'. ⁸ Áídá' k'adíi díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágochijhíi, da'oh'ni'íi, nchɔ'go aayadaakti'íi, yati' dénchɔ'ehi yee yadaakti'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo aníidá' nchɔ'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nchɔ'go ánadaaht'ijl n'íi bilgo yó'odaasohné'dá' doo ilch'í' léda'olchoo da; ¹⁰ Aníidégo be'ádaanoht'eehí ánadaagohdlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' ánohwilaahíi dayúwehégo bídaagonoksih, la'íi bedanoht'eego ánadaanohtwidle': ¹¹ Ágádaach'it'eehíi nnee Greek nliini dagohíi Jew nliini, circumcise ábi'delzaahíi dagohíi doo circumcise ábi'delzaa dahíi, lahdí' nnee dagohíi Síthian holzéhi, isnáh nliini dagohíi doo isnáh nlii dahíi doo il'ánigo baa natsits'ikees da, áídá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íi án biyi' dawa da'á daanlii. ¹² Áík'ehgo nohwíi, Bik'ehgo'ihina'na' hadaanohtweznilgo báhadaadeszaahíi daanohtlíni la'íi bil daanohtshóni, íánadaago'ijhíi k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'í' ch'izhóóníi, kol goch'oba'íi, idaagoch'iyolba'íi, kojíi yune' isht'egodnt'éehíi, la'íi bágoch'oho'aahíi ádaagohdle'; ¹³ Ilch'í' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yil h'íltahyúgo laa nádaagodenoht'aah: Christ nohwinchɔ'híi bigha nohwaa nágodin'aahíi k'ehgo nohwíi aldo' laa nádaagodenoht'aah. ¹⁴ Díi dawa bitisgo il'ijóníi ádaagohdle', áí dawahá daahotá'go dawa laile'. ¹⁵ Áídí' Christ bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíi nohwíi biyi' yebik'eh le', da'á nádaasohdliigo áí bich'í' nohwíi ánniid ni'; la'íi ihédaanohtsi le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ídaizkaadgo nohwiyi' golíigo baa hli nadaagoht'igo bigoyá'íi dawa bee hli ch'ídaagonoht'aah; la'íi nohwíi biyi'dí' nohweBik'eh' bich'í' ihédaanohtsigo da'doh'aal, siníi Bik'ehgo'ihina'na' biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégosinií, la'íi inashood biyinií bee da'doh'aal. ¹⁷ Dá yadaakti' shɔ ndi, dant'éhéta baa nahkai shɔ ndi, dawahá Jesus nohweBik'eh' bizhi' biláhyú ánadaaht'ijl le', dabíi biláhyú Bik'ehgo'ihina'na' nohwiTaa bich'í' ihédaanohtsigo. ¹⁸ Isdzáné daanohtlíni, daanohtwiká' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'eh' bil dábi'eh. ¹⁹ Nnee daanohtlíni, daanohtwi'aa nohwi' daanzhɔ le', doo bich'í' nohwi' daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanohtlíni, nohwitaa, nohwimaa bilgo da'ánohtwiniyú daadohts'ag le': áí nohweBik'eh' bil goyikshɔ. ²¹ Nnee daanohtlíni, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolchij da, ágádaanoht'eyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíi, ni'gosdzán biká'

bánada'ohsiidíí da'ánohwiñiiyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bíldaagonokshóhíí zhá bighá da; áidá' nohwijíí da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinołshíí bighá ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shíhíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanołsigo, doo nnee zhá bá ashle' daanołsigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíí bighá nohwíyéé doleekíí nohweBik'ehñ nohwaidoné' doleelgo bídaagonoksi: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhíí bighá. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'éé dahíí binchó'íí zhá bich'í' nanáhi'ñiił: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee doo il'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'án daanołhíni, nohwánada'iziidíí bich'í' dávik'ehyú ánádaaht'íłł, ła'íí doo il'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíí áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' goljigo bídaagonoksi. ² Dá da'ohkaah nt'éé, ihédaanołsigo daadeh'íí; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'igo nohwá be'ágodoliłhíí bighá, Christ baa na'goni'i doo bígózi da n'íí, bighá ha'ásitíínií, baa yáhiilti' doleelgo: ⁴ Ái nnee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'ééhíí k'ehgo baa yashti' doleelgo shá da'ohkaah. ⁵ Doo da'odlaa dahíí bitahyú ídaa daagonohdzaago nadaahkai, goldohíí íłjigo ádaanołsigo. ⁶ Dávik'ehn nohwił goch'oba'go yádaakti', ishíh k'ehgo bee nohwiya'ti' daadiłk'oshgo nnee daantíígee hagog'éego bich'í' hahdziihíí bídaagonoksi doleelgo. ⁷ Hago ánsht'eehíí dawa Tíkikas yaa nohwił nadaagolni' doleel, án nohweBik'ehñ biláhyú nohwił isn nohwił daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi begondliłhi, bił dała' na'isiidi nlił: ⁸ Án nohwich'í' de'áad, hago ádaanoht'ee shíhíí yígoksiłhíí bighá, ła'íí nohwijíí yil daagoyiłshó doleelgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shil nzhóni, begondliłhi, áldó' nohwich'í' de'áad, án nohwitahdí' nlił. Dzaagee ánágot'íłhíí dawa yaa nohwił nadaagolni' doleel. ¹⁰ Aristárkas, bił ha'áshítézhí, Gozhóó, daanołhwiłnii, Marcus áldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nliłni, (án ilk'idá' ła' nohwił nadaagosni' n': nohwaa nyaayúgo bich'í' k'íí daanołhdzi le'gá. ¹¹ ła'íí Jesus, Justus holzéhi, áldó', Gozhóó, daanołhwiłnii. Ái zhá nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'ániłhíí bá bił nada'isiid, ái shil daagoyiłshóó. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nliłni, Christ yána'iziidi, Gozhóó, daanołhwiłnii; án dávik'ehn bijíí dawa bee nohwá okaah, nłdzilgo nasozjigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'ínií be'ádaanoht'eego, ilch'í'daanołwidilne' doleelgo nohwá okaah. ¹³ Díí bá bígonsi baa nagoshni', dázhó nohwaa daabiini'go, ła'íí Laodicéayú daagolíníí, Hierápolisuyú daagolíníí áldó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee nliłni, nohwił daanzhóni, Demas biłgo, Gozhóó, daanołhwiłnii. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolíníí, Gozhóó, shá daabilđohñii, ła'íí Nímphas áldó', ínashood bikih yune'íłá'ánádaat'íłhíí biłgo, Gozhóó, shá daabilđohñii. ¹⁶ Díí naltsoos nohwitahyú hojídá' Laodicéayú ha'ánázeh yune' áldó' hojii le'; nohwíí áldó' Laodicéadí' naltsoosíí áldó' daahohshíí. ¹⁷ Arkípas shá gádaaldohñii, Hant'é nohweBik'ehñ nasdziidi naa yiné'íí áñle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhóó, nohwich'í' k'e'eshchii. Ha'ásitíínií bínádaałniih. Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'ąa le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihinań nohwitaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánálséhíí bich'í' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihinań nohwitaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'ígont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 2 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihinań bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaąąh. 3 Nohwi'odłá'húí bighą nkt'éégo ánádaaht'íłhí, nohwil'ijoołhíí bighą nyeeego nada'ohsiidíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaa-hołíhíí bighą dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihinań nohwitaa daahohiikaąąhgee dábik'ehn bínádaaahilniih; 4 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań bił daanołshóni, Bik'ehgo'ihinań hanánohwesniłgo bídaagonłzi. 5 Yati' baa gozhóni baa nohwil' nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod goliłgo Holy Spirit nohwinkááyú yałti', áídí' da'aníhi bídaagosłsjiid; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíí nohwiłhą hago ánádaaahit'íł lán shi n'íí bídaagonłsji. 6 NohweBik'ehń hik'e néé biłgo nohwedaanołt'ee daasolji; doo alch'idéyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwil' daagozhógo yati' nádaagodo'ąą. 7 Áík'ehgo Macedóniagee ła'íí Akéyagee Jesus daayod-laaní dawa nohwíí nohwi'at'e' daineł'íłgo nohwikisk'eh ádaat'ee daasilji. 8 Macedóniagee ła'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihinań biyati' yídaagosłsjiid, doo da'áígee zhá da, ndi ilts'á'yú aldo' Bik'ehgo'ihinań daahohdłąąhíí bígozjiid; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'ni bik'eh da. 9 Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabií nohwaa nadaagolni', ła'íí nohwíí k'e'eshchín bits'á'zhí' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihinań hińáhi hik'e da'aníhi bá nada'ohsiid; 10 ła'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsąądí' naadiidzaago áyíłlaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihinań hashkeego nohwini-idaagodiléhíí yits'á' nohwińili at'éé.

2

1 Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonłsji. 2 Philippi golzeegee ilk'idá' nchq'go nohwich'í' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonłsji, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihinań binkááyú doo bédaaahildzid dago Bik'ehgo'ihinań biyati' baa gozhóni baa nohwil' nadaagosilni'. 3 Ilch'ígont'aahíí doo lé'ichoołhíí bits'á'dí'go da, ła'íí doo nchq'go nats'íikeesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: 4 Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihinań bíłdábik'ehgo nohwá ngon'ąą, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhógo da, áídá' Bik'ehgo'ihinań nohwijíí nayintaahíí zhá bił goyilzhóqłhíí bighą yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. 5 Nohwíí nohwá bídaagonłsji, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaaahit'íłgo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihinań nohwá yígółsji. 6 Doo nnee daanołwidnłsji híí biká daadéet'íłgo da, doo daanołwidinołsji go da, ła'íí aldo' doo daanołwidnłsji go da, Christ binal'a'á daandliłhíí bighą nohwída'dokeed le'at'éhi, áídá' doo ágádaan'ni da, áík'ehgo doo nadaanołwinłt'og da. 7 Áídá' nohwitahyú nahiikaidá' nkt'éégo ádaanołwinzi ni', isdzán bichągháshé nkt'éégo áyilshíí k'ehgo: 8 Dážó nohwil' daanołshoqłhíí bighą Bik'ehgo'ihinań biyati' baa gozhóni baa nohwil' nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandziłhíí bighą. 9 Shik'íyú, nada'iidziid n'íí, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íí bínádaaahilniih: Bik'ehgo'ihinań biyati' baa gozhóni baa nohwil' nadaagohiilni'dá' doo nadaanołwinłt'og da doleehíí bighą t'é'gee hik'e jjiígee nada'iidziid ni'. 10 Akú, Jesus daahohdłąąhíí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinłzigo ádaant'eego, dábik'ehyú ádaant'eego, ła'íí doo hadín nt'é nohwik'izhí' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá

bídaagonoksi, Bik'ehgo'ihinañ aldó' nohwá yígóksi: ¹¹ Díí aldó' nohwá bídaagonoksi, nnee bichagháshé yich'í' yadaakti'híi k'ehgo, néé aldó' dała'á notjigo nohwil daagozhógo ádaanohwidle' ni', la'íi nohwil ch'ídaagosii't'aa ni', ¹² Bik'ehgo'ihinañ bik'eh sohtjigo daahinohnaa le', daanohwiłn'niid, án bilakt'áhgee la'íi bits'á'dindlaádíi goz'aa yuñe' daanohwokéed. ¹³ Díí aldó' bigha Bik'ehgo'ihinañ dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihinañ biyati' baa nohwil nadaagohiilni' n'íi nádaago'aa dá', doo nnee biyati'híi k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihinañ biyati'híi bigha nádaagodo'aa, áí yati' daahohdlaahíi nohwiyi' nkt'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíi, shik'íiyú, Judéayú Christ Jesus binkáayú Bik'ehgo'ihinañ daayokaaqhgó ha'ánátséhíi bedaanokt'ee daasoljii, áí Jews daanliiníi biniidaagodnksihíi k'ehgo nohwíi aldó' nohwitahyú daagolíníi nohwiniidaagodnksii: ¹⁵ Jews daanliiníi bik'ehgo Jesus nohweBik'ehn zedjii, Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziid n'íi aldó' nadaiktseed, la'íi néé nohwiniidaagodnksii; áí Bik'ehgo'ihinañ doo yilgoyikshógo da, la'íi nnee dawa yich'í' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlii dahíi bich'í' yadaahiilti'go hasdákáh doleekíi doo hádaanohwit'ii dahíi bigha dabíi binch'íi l'áago ádaayoliik; áík'ehgo áníta Bik'ehgo'ihinañ hashkeego biniidaagodiléhíi bik'ázh'í' ádaile'. ¹⁷ Shik'íiyú, dét'ih nohwits'á' ohiikai, k'adíi doo daakiit'ii da ndi nohwijii bee dała'á daandlii, la'íi k'azhá nádaanohwiłtséh. ¹⁸ Áík'ehgo ch'éh nohwich'í' nádnkáhgó ádaahiit'ii, shíi Paul, doo alch'idndi nohwich'í' nádishdáh hást'íi, ndi ch'iidn nant'án t'aaqzh'í' daanohwota'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehn nádzáágo bináat nkt'éhishá' ndaahóndlii? Nt'éshá' bigha nohwil daagozhógo doleel? Nt'éshá' bigha dant'é hobijihíi nohwaa hit'áah doo? Nohwíi nohwich'í' go'íi. ²⁰ Nohwíi nohwich'í' ádaada'óndlii, la'íi nohwíi nohwich'í' nohwil daagozhógo.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidzjii hádaahiit'iihíi bigha dasahndi Athensgee siikeehíi nohwil dávik'eh; ² Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yadaahiilti'go bil nada'idziidi, án nohwi'odla' nldzilgo ádaanohwile'go la'íi nohwidag yaakti'go nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíi bigha nnee doo la' bi'odla' yits'á'zh'í' anne' da doleekíi bigha nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíi bídaagonoksi goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'aa. ⁴ Da'anii akú nohwil naháataqáda' nohwil nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleelgo; áí begolzaago bídaagonoksi. ⁵ Na'íntaahíi dánko nanohwíneztaad noljii dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíi da'ílijzh'í' hileeh noljii nsigo dázhó nohwa'ikoniisjii hasht'jigo nohwi'odla'íi bigonsijihíi bigha la' nohwich'í' o'a'. ⁶ K'adíi Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odla'íi, nohwil'ijóóníi bilgo dázhó nkt'éégo yaa nohwil nagolni', nkt'éégo dávik'ehn nohwínadaahniih laa, la'íi néé k'azhá nádaanohwiłtséhíi k'ehgo nohwíi k'azhá nádaanohwiłtséhgo nohwil nagolni': ⁷ Áík'ehgo shik'íiyú, néé nohwich'í' nadaant'ogee la'íi góyéégo nohwich'í' nagowaagee nohwíi nohwich'í' nohwil nádaagojogh, nohwíi nohwi'odla'híi bigha: ⁸ K'adíi da'anii daahin'naa, nohweBik'ehn binkáayú nldzilgo nasozijihíi bigha. ⁹ Bik'ehgohin'naahíi binadzahgee dázhó nohwich'í' nohwil daagozhógo, áík'ehgo hagog'éegoshá' Bik'ehgo'ihinañ nohwich'í' ba'ihédaandzi doleel? ¹⁰ T'é'gee hik'e jii'gee dáda'ohiikaah nt'éé, nádaanohwiłtséh hádaahiit'iihíi bigha, nohwi'odla'íi la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shijihíi nkt'éégo nohwá ánalne'go hádaahiit'ii. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ dabíi, án nohwiTaa nlíni, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehn, nohwich'í' nkáhíi nohwá ilch'í'gole' ndi at'éé. ¹² Lii daanohjooníi la'íi nnee dawa nohwil daanzhooníi nohweBik'ehn dayúweh nohwá ígohiigháhgo áyilsi le', néé nohwich'í' ádaant'eehíi k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehn nnee báhadaadeszaahíi yil nakáhgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa binadzahgee nohwijii doo baa dahgoz'aa dago, la'íi nch'íi da'ádijhgó godilzjhgó ánohwile' doleekíi bigha ágádaanoht'ee.

4

1 Díí áldó', nohwik'íyú, nádaanoohwiikaqah, la'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'ąqahíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bił daagonołshógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. 2 Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'ąqahíí bídaagonołsı. 3 Bik'ehgo'ihí'nań hadaanoohwidile'go hádaanoohwit'ıı, doo nant'ı' nahkaigo da: 4 Dała'á notııgee nohwits'ıhíı daadinołsıgo, la'íí nchó'ıı doo bee ánadaaht'ııı dago ıdaa daagonohdzaą; 5 Doo Jews daanlıı dahıı, Bik'ehgo'ihí'nań doo yıdaagołsı dahıı, ádaat'ııhıı k'ehgo nchó'go hádaat'ıınıı doo baa ádaadinoht'aah da: 6 Nınee doo nt'é bee la'ıhi yich'ı' na'ızıid da le': díı k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahıı dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ıłk'ıdá' nohwił nadaagosiılnı'. 7 Bik'ehgo'ihí'nań doo nchó'go ádaant'ee doleelgo daanoohwokéed da, áıdá' daagodinłzı doleelgo daanoohwokéed. 8 Hadıń díı yati'ıı doo ıııı dago yaa natsekeesıı, doo nınee yich'ı' at'éé da, áıdá' Bik'ehgo'ihí'nań, Holy Spirit nohwaa daidez'aanıı, án doo ıııı dago yaa natsekees. 9 Bik'ehgo'ihí'nań dabıı ıłk'ıdá' ıı daanoohjooogo nohwił ch'ıdaagoz'ąq: áık'ehgo nohwik'ısyú nohwił daanzhooogo doo hagog'éégo ágánánohwiłdish'niigo nohwich'ı' k'e'eshchii bik'eh da: 10 Macedóniagee nohwik'ısyúhıı da'anıı dawa nohwił daanzhoo; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanoohwiikaqah; 11 La'ıı nkegohen'ąągo daagonohıııgo bídaagono'aah, nohwinasdziidıı dánohwıı nádaanoohwınt'og le', dánohwıı nohwigan bee nohwinasdziidıı ádaat'ıı le', ádaanoohwıń'niı n'ıı k'ehgo; 12 Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlıı dahıı daanoohwidnłsı doleel, la'ıı doo nt'é bídıh ádaanoht'ee da doleel. 13 Shik'ıyú, da'ıłhoshıı hago'ádaat'ee shıhıı bídaagonołsıııgo hasht'ıı, doo daahchag da doleelhıı bighą, dahazhı' ihı'naa doo ndaayolıı dahıı daachagıı k'ehgo. 14 Jesus daztsąadı' naadiidzáhi daahohiidlaayúgo, da'ái k'ehgo áldó' hadıı Jesus daayodlaągo da'ıłhoshıı Bik'ehgo'ihí'nań Jesus biłgo yıł nakáhi at'éé. 15 Díı nohweBik'ehń ádaanoohwıniigo ágádaanoohwıń'niı, nohweBik'ehń nádzáągo néé t'ah daahin'naago kú naháataanıı nanezna'ıı doo dabıntsé nkáh da. 16 NohweBik'ehń ádııd hadodzihgo dabıı yaaká'dı' bił nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitınihıı hadziigo, Bik'ehgo'ihí'nań béshdilwoshé yee ánnıidgo: áıgee Christ daayodlaągo nanezna'ihıı da'itsé naadıkáh: 17 Áıdı' néé t'ah daahin'naago kú naháataanıı, áı bił dała' yaak'os biyi'zhı' nánohwidi'do'nił, áıgee nohweBik'ehń baa nkáh, áıdı' godezt'ı'go dahazhı' nohweBik'ehń bił daandlıı doleel. 18 Áı bighą díı yati'ıı bee ıldag yádaaktı' le'.

5

1 Shik'ıyú, hagee goldohıı, hagee yolkaakıı Jesus nádaakıı doo bighą nohwich'ı' bek'e'eshchii da. 2 Dánohwıı ıłk'ıdá' nht'éégo bídaagonołsı, nohweBik'ehń nádaakıı bıjıı in'ııhıı t'é'go nagmaahıı k'ehgo nadáh. 3 Nkegohen'ąą, daanııdá' isdzán bizhaazhé golee-hgo bił nádı'dinıhıı k'ehgo dágosıle goyéégo goldohıı bee baa godogaal; doo bee bits'ą' gónąhgo da. 4 Áıdá' nohwıı shik'ıyú, doo chagołheelyú nahkai da, áık'ehgo áı bıjııhıı doo in'ııhıı k'ehgo bee nohwaa godogaal da. 5 Nohwıı dawa idindláad zhinéégo, jıı zhinéégo ádaanoht'ee: doo t'é' zhinéégo da, doo chagołheel zhinéégo ádaant'ee da. 6 Áı bighą halaą, doo da'ıilwosh da le', la' ádaat'eehıı k'ehgo, áıdá' daadéet'ııgo ıdaa daagondzaą le'. 7 Hadıı da'ıłhoshıı t'é'go da'ıłhosh, hadıı bił nádaagodeyisıı t'é'go bił nádaagodeyis. 8 Áıdá' néé, jıı zhinéégo daandlıınıı, halaą, ıdaa daagondzaą le', nohwi'odla' la'ıı nohwił'ıjoońıı bésh nohwitıl naztaqahıı k'ehgo ádaagohıidle' le'; hasdáhiıkáhıı ndaahóndlıihıı bésh ch'ahıı k'ehgo ádaagohıidle' le'. 9 Nohwiniidaagodile'ıı Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwá hát'ıı da, áıdá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'ąą, 10 Án nohwá daztsąahıı bighą daahin'naa dagohıı nane'na' ndı dabıı bił daagondlıı doleel. 11 Áı bighą dayúweh nohwił daagozhógo ádaalinołzıgo hadag ádaalinołzı le', ıłk'ıdá' ágádaanoht'eehıı k'ehgo. 12 Nohwik'ıyú, díıńko nádaanoohwiikaqah, nohwitahyú

nada'iziidíí nohweBik'ehń biláhyú nohwá nazjigo nohwił ch'ídaago'aahíí daadinolsj le';
¹³ Nada'iziidhíí bighą daadinolsjigo nohwił daanzhoq le'. Nkegohen'ááníí nohwitahyú
begoz'ąą le'. ¹⁴ Shik'ííyú, bił daagoyéhíí, nada'ohsiid daabikdohnii, bijíí doo nłzil
dahíí bidag yádaakti', doo nłzilgo nazjij dahíí bich'odaahnii, ła'íí nnee dawa bich'j'
nł'éeqo ádaanoht'ee, daanochwik'nii. ¹⁵ Dahadíń doo bik'ehyú ádaanochwizlaa dayúgo
doo iké'dená ágánádaahdle' da, áídá' ilch'j' nł'éeqo ádaanoht'ee, ła'íí nnee dawa bich'j'
nł'éeqo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwił daagozhóq nt'ée le'. ¹⁷ Dá da'ohkąąh nt'ée le'.
¹⁸ Dawahá bighą ihédaanohsj: díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íí, Jesus Christ
biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhj' daahonohta' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yakti'íí,
yaa yádaakti'íí doo da'ílinégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nł'éeqo
ągot'eehíí nłzilgo daahonohta'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ągot'ee dahíí dawa bits'ą'zhj'
ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'ą'dí' ilch'j'gont'éeéhíí, dabíí hadaanochwidóle';
nohwispirit-híí, nohwiyi'siziiníí, nohwits'í biłgo dahot'éhé doo hagot'éeqo nohwaa
dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzj' Bik'ehgo'ihí'nań ádaanochwiks
dolełgo nohwá oshkąąh. ²⁴ Nohwiká ánniidń da'ánííyú át'éhi nlij, án dawa łąyile'.
²⁵ Shik'ííyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶ Nohwik'ííyú dawa daagodinołsigo daahohts'os le'.
²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanochwiknii, Díí naltsoosíí nohwik'ííyú, ínashood daanlíni,
dawa bich'j' daahohshíí. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ biłgoch'oba'íí bee nohwich'j'
goz'ąą le'. Dolełgo at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánálséhíí bich'į' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Shik'ííyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihinań bich'į' nohwa'ihédaandzi doleełgo at'éé, áí dávik'eh, nohwi'odłą' nchaa holeeł, ła'íí dała'á notįįgee dayúweh lił daanojjoqhií bighą; 4 Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihinań daayokaąąhgo ha'ánálséhíí nagoz'ąą yuńe' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iłtah at'éégo bee nohwich'į' nada'idziidgee ła'íí nohwich'į' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'eehíí ła'íí nohwi'odłą' nkdzilgo bee nasozįhií bighą: 5 Díí bee Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú nohwaa yakti'go bígózi, bíí bilakt'áhgee goz'ąą yuńe' ohkáhií bik'ehgo sohtįįgo nohwił ołtag, áí bá nasozįhií bighą nohwiniidaagont'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihinań bił dávik'eh, hadíí nohwich'į' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí'go bich'į' naná'hi'níli at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'į' nadaagont'ogíí ła'íí néé biłgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohweBik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolíni, dáka'ádaat'éhi biłgo yaaká'dí' yił ch'į'nah ádelzaahíí bijįi, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihinań doo yídaagołsi da lán shįhií, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehń nkt'éégo baa na'goni'íí doo yikísk'eh ádaat'ee da lán shįhií, Bik'ehgo'ihinań ko' dahdinahíí biyi' yiniidaagodolił: 9 Doo nnágot'i' dago biniidaagodilne'go bił ch'įgódeeh, nohwe Bik'ehń ła'íí binawod bits'ą'dindláádíí bits'ą' bida'dentąągo biniidaagodilne'; 10 Nádáhií bijįi hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízisgo ye'at'ééhíí ch'į'nah alne', ła'íí daabosdłąądíí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwił nadaagosiilni' n'íí daayosdłąądhíí bighą). 11 Díínko bighą dávik'ehn nohwá da'ohiikaąąh, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwíká ánniidíí bik'eh sohtįįgo nohwił ołtag doleeł, ła'íí nkt'éégo ágot'ee zhineégo hádaaht'iiníí ła'íí nohwi'odłą' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá laidolił: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohwe-Bik'ehń bizhi' ba'ihégołsi doleeł, ła'íí nohwíí ałdó' Jesus biláhyú nohwa'ihégołsi doleeł, Bik'ehgodaahii'naahíí ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhií ła'íí bich'į' iła'ádaahi'ne' doleełi baa yádaahiilti'go nánohwohiikaąąh, 2 Spirit at'éé daach'iniihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'ą'dí' daach'iniihíí bee, Christ nádáhií bijįi iłk'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo ląągo natsídaahkees da le'. 3 Doo hagot'éégo nnee ła' nohwich'į' nach'aa da le': áí bijįi doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleełgo zhą, ła'íí nnee dázhó nchq'i ye'at'éhi ch'į'nah hileeh, án da'ilíí hileeh doleełgo gozłini; 4 Áń Bik'ehgo'ihinań daabidi'niihíí ła'íí dawahá daach'okaąąhíí dawa yich'į' na'iziidgo yitisgo ídestįi doleeł, Bik'ehgo'ihinań daach'okaąąh goz'ąą yuńe' Bik'ehgo'ihinań idildi'niigo dahsdaa doleeł. 5 Ya' doo bínadaaħniih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił nagoshni' ni'? 6 Dázhó nchq'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'ąązhį' botą'íí bídaagonołsi, ch'į'nah alne'íí t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. 7 Nchq'go ágot'eehíí doo bígózi da n'íí iłk'idá' na'iziid: t'ąązhį' botą'íí k'ihzhį' alza-zhį' t'ąązhį' botą' doleeł. 8 Áníita dázhó nchq'i ye'at'éhi ch'į'nah hileeh, án nohwe-Bik'ehń biyol bee bidizołheek, nádaalgee bits'ą'dindláádíí bee bidizołheek: 9 Áí nchq'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod gołįigo godiyįhgo be'ígóziníí ła'íí ízisgo ána'ol'įiłhií k'ehgo ána'ol'įi ágodil'įi doleeł, 10 Áí nchq'i ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yił higháh, áí bee nnee nadaach'aa doleełgo; áí nneehíí da'anii ágot'eehíí

bił daanzhōyūgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'jī dahíí bighā da'ílíí hileeh. ¹¹ Doo hádaat'jī dahíí bighā Bik'ehgo'ihí'nań natsekees k'izé'idilteehíí biká'zhí' ádaile', áík'ehgo lé'ichoohíí daayodlaā doleeł: ¹² Áík'ehgo nnee da'anii ágot'eehíí doo daayodlaā dago nchō'go ágot'eehíí bił daanzhooníí dawa ch'iidn bikō' dilti' yuyaa bāndaagodot'aal. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bił daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwiheznilgo la'íí da'anii ágot'eehíí daahohdlaāgo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań hasdánohwińilgo nohwá ngon'áá, áí bighā dábik'ehn nohwichā Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaandzī doleełgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dindláádíí bił daanohwiyéé doleełgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yadaahiilti'íí bee nohwíká ánñiid. ¹⁵ Áík'ehgo shik'íyú, nǎdzilgo nasozij, nohwiyaati' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'ááníí daahohohtā'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehń dabíí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bilgo, bił daanjoqohíí, la'íí bilgoch'oba'íí biláhyú dábik'ehn hadag ádaanohwińsiníí la'íí nzhōqogo ágot'eehíí nihóndliigo ádaanohwińsiníí, ¹⁷ Áń nohwijíí yune' nkegohen'áágo ádaanohwińsī, la'íí nht'éégo ánádaht'jīł hik'e nht'éégo yadaakti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíí, shik'íyú, nohwá da'ohkaāh, nohweBik'ehń biyati'íí dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzī doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehíí k'ehgo bá da'ohkaāh; ² La'íí nnee dabíí zhā bik'ehgo ádaat'eehíí, la'íí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bits'á' nohwide'niil doleełgo bá da'ohkaāh ałdó': nnee doo dawa bi'odla' daagoljī da. ³ NohweBik'ehń da'áníyú at'éhi nlij, án nǎdzilgo nasozijgo ánohwińsī, la'íí nchō'íí bits'á'zhí' ánohwińsī. ⁴ Hadíí bee nohwá ndaagosiit'āhíí bikísk'eh ádaanoht'ee, la'íí dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehń nohwijíí dawa bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwil daanzhōq ánohwińsī le', la'íí bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwińsī le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú nǎdzilgo nohwich'í' hahiidziigo gádaanohwiń'nií, Nohwik'isn, ínashood nłini, doo na'iziid dahíí, nohwil ch'ídaagosiit'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bits'á'zhí'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíí bídaagonoksī, nohwedaanoht'eego nzhōq: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'niilé doo hadín bił da'iidāā da ni'; áídá' t'é'gee hik'e jūgee nyeego nada'idziid ni', doo la' nadaanohwinkt'og da doleełhíí bighā: ⁹ Doo nohwá goz'āā dahíí doo áí bighā ágádaahiit'jī da, ndi nohwedaanoht'ee doleełhíí bighā nohwińááládaahiit'jī ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwiń'nií ni', Hadín doo na'iziid dahíí doq iyaā da le'. ¹¹ Nohwíí la' doo nht'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzī, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidil-doo dahíí nadaanohwinkt'og laā. ¹² Nnee ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nǎdzilgo bich'í' hahiidziigo gádaahn'niigo bidag yadaahiilti', Nht'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwihidán daahsaā. ¹³ Nohwíí shik'íyú, nht'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díí naltsoosíí biyi' nohwiyaati'íí nnee la' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nneehíí dabíídaagonohsigo bits'á'zhí' ádaanoht'ee, áí bighā ídaayándzī doleeł. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohñiigo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'í' yadaakti'go bił ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehń, bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí, dabíí dábik'ehn dawa bee ilch'í' gont'ééhíí nohwiká' áyilsi le'. Daanohwigha nohweBik'ehń nohwil daanlij le'. ¹⁷ Shíí Paul, Gozhōq, daanohwidishñiigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzhoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'āā le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiníí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shen-daagoz'aahíí bigha binal'a'á nshíí; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'aq dahíí ndaahóndlii; ² Timothy, odlá' bee da'anii shiye' nlíni, bich'í' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' aatét'íí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'aq le'. ³ Macedóniayú déyáadá' ánikdéniiid n'íí k'ehgo nanánoshkaahgo gánánidish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' la' nneehíí lahgo at'éégo ilch'ígó'aahíí doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', nldzilgo daabilnii, ⁴ Yati' daazhógo alzaahíí la'íí hadín hadaakínest'aaníí doo aqłzhí' baa na'gozni' dahíí doo ídaayekt's'áq da le', daabilnii ałdó', áí lqágo lahadaagoch'ídit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihí'nań kángon'ááníí doo layolé' at'éé da, áí ko'odlá' zhá bee laile'. ⁵ Áídá' kojíí biyi' nzhqogo, nkt'éégo ánách'it'ííł bígoch'íksigo, la'íí da'anii ch'odlaahíí bigha koł ijoo doleełgo koł ch'ídaagont'aah: ⁶ Áí la' nnee k'ihzhí' ádaaszaago lahadaadit'áhíí doo nt'é be'alnéhi yaa yádaakti'íí daasilíí; ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíí daanliigo hádaat'íí; ndihíí nt'é daaníihíí la'íí nt'é nldzilgo yaa yádaakti'íí doo yídaagołsı da. ⁸ Áídá' begoz'aaníí nkt'éhi áile' bídaagonłzi, dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, la'íí bikísk'eh ánádaach'it'íílyúgo; ⁹ Díí ałdó' bídaagonłzi, begoz'aaníí nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsı dahíí, nchq'go ádaat'iiníí, doo bíldaagodiyłh dahíí, ni' biká' nandeehíí zhá bíldaanzhqqhíí, bitaa hik'e bąq nadaitseedíí, la'íí nnee nadaitseedíí bá álzaa, ¹⁰ La'íí nant'í' nakaihíí, nnee dabíí ilch'í' biini' daamba'íí yee ídaadilchqqhíí, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, léda'ilchoohíí, yáná'iti' yune' nadaach'aahíí, la'íí dahadínta da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhí' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; ¹¹ Áí da'anii ilch'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' baa gozhóni, biyati' nkt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshni'íí shaa godet'aq. ¹² Christ Jesus nohweBik'ehń bich'í' ihénsı, án díí bigha bínensh'aago áshíílaa, sha'okíihíí la'íí bána'isiidgo áshíílaahíí shıl oktago ba'ihénsı; ¹³ Shíí dabíntségo Jesus nchq'go baa yashti' ni', biniigodeshłaa ni', la'íí hoshch'iid ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsı dayú, la'íí doo oshdlaq dayú ásht'íí lək'ehíí bigha. ¹⁴ NohweBik'ehń bilgoch'oba'íí shich'í' an'odaazlii, odlá' la'íí í'ijóóníí Christ Jesus biláhyú nohwíyééhíí ałdó' shich'í' an'odaazlii. ¹⁵ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaago dávik'eh, Christ Jesus nnee nchq'go ánádaat'ííłíí hasdáyihiniilhíí bigha ni'gospzán biká'zhí' nyáá; shíí áí itah dážhó itisgo nchq'ihíí nshíí ni'. ¹⁶ Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dážhó shágoho'aakíí ch'í'nah áile'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikedí'go hadíí da'odlaahgo ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee daahinaa doleełíí ałdó' yágoho'aal doleełíí shágoho'aal n'íí bee bígózi doleełhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shaa chozbaad. ¹⁷ Áík'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhí' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'íí dahi, Bik'ehgo'ihí'nań dabízahá goyánihi, doo ngonel'aq dayú dahazhí' daabich'idnłsı la'íí dážhó ba'ihédaach'inzi le'. Doleełgo at'éé. ¹⁸ Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gánidishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nkt'éégo nagonłkáad le'; ¹⁹ Ni'odlá' nldzilgo hóną, la'íí nkt'éégo ánánt'ííłíí adígonłzi le'; la' bi'odlá' doo daayotą dago daabi'odlá' doo nt'é da silíí, tsina'eehíí nihiltqodhíí k'ehgo: ²⁰ Áí Hyméneus la'íí Alexánder daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go yaa yádaakti' dago yídaago'aah doleełhíí bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, bich'í' bidéhid, yiniidaagodilne' doleełgo.

2

¹ Áík'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkqaahgo, Bik'ehgo'ihinaan yil daanliigo yá da'ohkqaahgo, la'í ba'ihédaanohsigo yá da'ohkqaah le', daanohwiłdishnii; ² Ízisgo nadaant'aahíi hik'e nnee yedaabik'ehíi dawa bá da'ohkqaah le'; nkegohen'áago k'idaalón'niigo daahii'naa doleelíi bigha, Bik'ehgo'ihinaan bikísk'eh ádaant'eego la'í dawa daadinlzigo. ³ Ágát'éégo da'ohiikaahíi Bik'ehgo'ihinaan Hasdánohwiñiíi bil nkt'éé la'í bil dábik'eh; ⁴ Án nnee dawa hasdáyihiniil hik'e da'anii ágot'eehíi yídaagolsi hat'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihinaan dała'á nlii, Bik'ehgo'ihinaan hik'e nnee bigizhgee siziinií dała'á, án Jesus Christ, nnee silijigo nyáhi; ⁶ Án nnee dawa ádaidet'aago yá nada'iznil, nnee binchq'íi yits'áyiniigo, Bik'ehgo'ihinaan ngon'áá n'íi biká' ngonyáago chí'nah silij. ⁷ Ái baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'í doo Jews daanlii dahi odlá' hik'e da'anii ágot'eehíi bil chígonsh'aahgo háshi'dolti; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Ái bigha dahayú nnee da'okqaahgo hasht'íi, bil daagodiyihgo bigan ts'ídag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, la'í doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzáné daanlíni áldó' da'ákohgo ík'eda'asdlaa le', doo ídaada'odlíigo da, la'í biini' daagolijigo ídaa daagodzaago; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkqohé la'í diyagé lán ílíníi yee ík'ena'asdlaaago da; ¹⁰ Áídá' nkt'éégo ánádaat'ijhíi yee ík'eda'asdlaa le', (ágádaat'ijhíi isdzáné Bik'ehgo'ihinaan bikísk'ehyú ádaant'ee daaniihíi dábik'eh.) ¹¹ Isdzán nlíni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo la' nnee yil chí'gót'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'í' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áídá' isdzánhíi bich'í' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihinaan, Dah, bich'íi dáyitisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo biniigodilne' ndi dá yil chí'hikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bil daanzhoogo, bil daagodiyihgo, la'í biini' daagolijigo daahinaayúgo.

3

¹ Díi da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iinií binasdziidíi hát'íyúgo aí na'idziid nkt'éhi hat'íi. ² Ínashood yinádéz'iinií, bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' nkt'éhi, bista' nakáhíi bil nzhóni, la'í nkt'éégo ilch'ígót'aahíi nlii le'; ³ Doo idlaa dahíi, doo dagoshch'í' bágochijih dahíi, bestso doo yidázhí' nlii dahíi; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíi, nzhogo at'éehíi, doo dawahá idáhát'íi dahíi nlii le'; ⁴ Án bigowagee bichagháshé nkt'éégo yá nant'aa le', bichagháshéhií daabidits'ago, la'í daabidnksigo; ⁵ (Nnee bichagháshé doo nkt'éégo yá nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihinaan daayokqaahgo ha'ánátséhíi nkt'éégo áyísi doleel?) ⁶ Doo ánií ínashood silijhíi da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'idolteelgo ída'odlíi lék'eyúgo, dánko chí'idn nant'án bángot'aahíi k'ehgo bángodot'aal. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlii dahíi nkt'éégo yaa nadaagoln'íi nlii le', doo ágát'éhi nlii da lék'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, chí'idn nant'án biljizh yune' odotlish. ⁸ Tédaat'iyéhi nkt'éégo ádaayísiníi, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolij le', doo nakiyú yádaakti' dahíi, bestso doo yidázhí' nlii dahíi daanlii le'; ⁹ Nkt'éégo ánádaat'ijl yídaagolsigo ilch'ígót'aahíi da'ohiidlaaníi doo bigózi da n'íi daayotá' le'. ¹⁰ Ái áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lék'eyúgo, deacons daanlii doleel. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíi biini' daagolij le', doo chí'nií daanlii dahíi daalij le', ídaa daagodzaago dawa bee daagondlii le'. ¹² Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichagháshé la'í bigowagee dawa nkt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanliigo nkt'éégo nada'iziidyúgo, nnee nkt'éégo baa natsídaakeesihíi la'í Christ Jesus bits'á'dí odlá'íi doo biini' daahah dago yá siziijhíi daayosbaa. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháal doleelíi bikádesh'ijgo díi nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lék'eyúgo, Bik'ehgo'ihinaan bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nkt'éégo

ách'ít'ééhíí bígonłs'íhíí bighą nich'í' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi daayokaąhgo ha'ánálséhé at'éé, áí da'anii ágot'eehíí bee bíyah tsj n'áhi k'ehgo ła'íí bee nłdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bee da'ohiidłąąhi dązhó doo bígózi da n'íí da'anii daan'nii, doo hadín yighą na'ídíłkidgo da: Bik'ehgo'ihí'nań nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabo'ij, doo Jews daanlij dahíí bich'í' yádaach'íłti', ni'goszán biká'zhí' bi'dodłąą, ízisgo idindłáadíí biyi' yúdag obi'doltij lęk'e.

4

¹ Holy Spirit dábígóziigo gáníí, Iké'yú goldohyú ła' odłą' yits'ą'zhí' ádaane' doleel, spirits k'izéda'dilteehíí ła'íí ch'iidn bits'ą'dí' ilch'ígót'aahíí hodaayést'sąą; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'ijigo lėda'ilchoo; binatsekeesíí bėsh sidogíí bee bída'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áík'ehgo nłt'éégo ádaat'eehíí dagohíí doo nłt'éégo ádaat'ee dahíí doo yídaagolsj da silij; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayilnii, ła' hidán doo daahsąą da, daayilnii áldó', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań áí hidánhíí áyíłlaago nnee da'anii ágot'eehíí yídaagolsigo daayodlaaníí ya'ihédaanzigo daayiyaąyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bil dábik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań áyíłlaahíí dawa daank't'éé, áík'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzigo daayiyaągo dábik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí hik'e okaąhíí bee nzhóogo alzaahíí bighą. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíni díí ilch'ígót'aahíí bee bich'í' yánánłtihyúgo, Jesus Christ nłt'éégo yána'iziidíí nłj doleel, yati' daahohiidłąąhíí ła'íí nłt'éégo ilch'ígót'aahíí bikísk'eh hińááhíí bee nłdzilgo ánłtsj doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí, ła'íí sáan yati' daazhógo ádaagole'íí doo óyínłts'ąą da: Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ánt'éé doleelhíí bighą ídínántaahgo bígonł'áah. ⁸ Kots'í nłdzil doleelhíí bighą ídínách'intaahíí ayáhago ilj, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ách'ít'éé doleelgo ídínách'intaahgo bígoch'il'aahíí, áí dązhó dawa bee ilj, díí ihí'naahíí biyi' nłt'éégo nohwá ngon'ąą, ła'íí iké'gee ihí'naahíí biyi' áldó'. ⁹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodłąągo dábik'eh. ¹⁰ Áí bighą nada'iidziid, ła'íí nchó'go nohwaa yádaakti'híí bighą nohwiniidaagonłt'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bada'óndliigo, án nnee dawa hasdáyihiniłhíí nlij, dahadíí da'aniiigo daabodlaaníí zhą itisgo. ¹¹ Díí ádishniihíí nłdzilgo ádaalnii, ła'íí bee ilch'ígon'áah. ¹² Ání nannaaahíí bighą doo sínłe' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, ni'ijóóníí, ninatsekeesíí, ni'odłą'íí, nijíí biyi' nzhooníí bee nłt'éégo ánt'éé le', da'odlaaníí nedaał'ij doleelgo. ¹³ Akú níyáázhi' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nnee bich'í' dayúweh daahónzhii, baa yánłti', ła'íí bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabíntsego ínashood yánadaaziiníí niká' daadesniidá' niyi' golj doleelgo naa hi'né'íí dayúweh bee na'iziid le'. ¹⁵ Áníłdishniihíí dá baa natsínkees nt'éé; áí dá sínzií nt'éégo ánánt'ijł le'; áík'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nnee dawa daano'ij doleel. ¹⁶ Ídaagondzáą, ilch'ígon'áahíí baa gonyąą: áí k'ehgo dayúwehégo ánánt'ijlyúgo hasdánńáh, hadín nidits'agúí áldó' hasdádogaat.

5

¹ Báyan nłni doo bil ntéh da, áídá' nitaa nłni k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yánłti'; nnee ání nakaiyeehíí nik'isyú k'ehgo bidag yánłti'; ² Sáan daanlíni nimaa k'ehgo ádaahón'niih, dilkoqohgo ádinłzigo isdzáné ání nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'niih. ³ Sáan itsaa daanlíni, doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíí daadínłsigo bich'onnii le'. ⁴ Sáan itsaa nłni bichągháshé, dagohíí biwóyéta, bich'ínéta daagoljyúgo, áí bigowaąee Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ihí'naahíí yídaagoł'aah le', áík'ehgo bishchiiníí bidená nanáda'ahi'niił le'; áí Bik'ehgo'ihí'nań bil nt'éé ła'íí bil dábik'eh. ⁵ Itsaa nłnihíí, dasahndi nagháhi, Bik'ehgo'ihí'nań ya'okígo dayúweh na'ókeedgo na'okaąh, t'ł'gee ła'íí jjiige. ⁶ Áídá' gonedłjiihíí zhą hádéz'ijhíí, hińaa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. ⁷ Díí nłdzilgo bee bil ch'ígon'áah

le', áík'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. ⁸ Dahadíń bik'íí, dabíí bichagháshé zhá itisgo, doo nlt'éégo áyíłsı da lęk'eyúgo, doo oshdlaą da nıihıı k'ehgo at'ée, doo odlaą dahıı bitisgo nch'og'go adzaa. ⁹ Isdzáné ła' doo hwahá gostádin bıł łęgodzaa dahıı, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, ła'ıı biká' dała'á n'ııyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nlt'éégo binasdziidıı bee baa na'gonı' le', chagháshé daayinesaayúgo, baa hasta' nách'ikah hat'ııyúgo, ínashood bikee yá tádáıgısyúgo, bich'ı' goyéégo nadaagowahıı yich'odaanııyúgo, ła'ıı na'idziid daanzhoonıı dawa nayik'ı'iziid lęk'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áıdá' itsaa áńıı nakaiyeehıı doo itah bizhi' bá ágóle' da: áı dánko nniınéh hádaat'ııgo Christ yits'á'zhı' ádaane'; ¹² Áık'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihı'nań bá na'isiid doleeł daanıı n'ıı k'ihzhı' ndaizné'hıı bighá biniıdaagodılńéhıı bee bándagodot'aal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anákeekıı yıdaagoł'aah áldó'; doo áı zhá da, ch'ıńıı daanıı ła'ıı dawahá yaa yádaaktı', doo bidıldoo dahıı ndı, doo yaa yádaaktı' da le'at'ée n'ıı ndı yaa yádaaktı'. ¹⁴ Áık'ehgo díı hásht'ıı, itsaa áńıı nakaiyehıı nnádaakse' le', bichagháshé ádaagole', bigowá nlt'éégo ádaayıłsı, áık'ehgo nohwits'á'zhı' ádaat'eehıı doo nohwaa ch'ıńıı ádaile' da doleeł. ¹⁵ İlk'idá' ła' Satan yich'ı'go ádaasdzaa. ¹⁶ Nńee ła' dagohıı isdzán ínashood nlıni bik'ıı itah itsaa nıııyúgo yich'onıı le', ínashood daanliınıı doo nadaabınł'og da doleełhıı bighá; áık'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogonıı dahıı yich'odaanıı doleeł. ¹⁷ Ínashood yánadaaziınıı nlt'éégo yikısk'eh nadaaziınıı nakıdn da'ágánelt'eego daidınłsıgo bich'ı' na'ihıniıł, hadıń yánadaaltihıı ła'ıı ilch'ıg'og'aahıı nayik'ıda'iziidıı da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiınıı gánıı, Magashıı t'oh naghái hayı'ıł'esdá' bizé' doo bik'en'áah da. ła'ıı áldó' gánıı, Hadıń na'iziidıı bich'ı' na'ı'niıłgo goz'ąą. ¹⁹ Ínashood yásızini baa dahgosıt'aahıı doo óyénłts'ąą da le', naki dagohıı taagi hilt'eego daayo'ıı lęk'eyúgo zhá. ²⁰ Nch'og'go ánadaat'ııhıı dawa bıńáal bıł ntéh, ła'ihıı biini' daaháh doleełhıı bighá. ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań ła'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı bitahasdlaahıı binadzahgee nawode bee gánıłdishıı, Díı baa nich'ı' yashti' n'ıı benánhııhıgo baa nanńaa, nńee doo dała'á itisgo nıł nzh'og' da, doo il'anigo baa natsınkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıı yee yánáltih doleełgo nńee da'adza'ıı doo dagoshch'ı' biká' ndenłııh da; nńee nch'og'go adzaahıı doo bıł dała' ánt'ée da; dılkoq'og'go ádinłzı. ²³ Kodı' godezt'ı'go doo tú zhá nidlaą da, áıdá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidlaą, nibid bich'ı' nzh'og'ohıı bighá, ła'ıı da'ákozhá dınnıihıı bighá. ²⁴ Nńee ła' ch'ı'nah nda'ıksıih, áık'ehgo dagoshch'ı' baa yá'iti' doleeł; áıdá' ła'ihıı bıńch'og'ıı doo dagoshch'ı' daahııłtséh da. ²⁵ Da'ágát'éégo nńee ła' nlt'éégo ánát'ııhıı bik'izhı' hit'ıı; doo hit'ıı da ndı, doo hagot'éégo náđıl'ıı da.

6

¹ Isnáh daanliınıı binant'a' daanliınıı daidnłsı le'; doo ágádaat'ıı dayúgo Bik'ehgo'ihı'nań bizhi' ła'ıı bee ilch'ıgot'aahıı doo díłzı dago ádaile'. ² ła' binant'a' ínashood daanlııyúgo, odla' yee bik'ısyú daanlııhıı bighá doo yıtısyú ádestıı da le', áıdá' na'idziidıı bee bich'odaanııhıı ínashood Bik'ehgo'ihı'nań bıł daanzhoonıı daanlııhıı bighá dayúweh nlt'éégo yá nada'iziid le'. Díı dawa ilch'ıgon'áah, ła'ıı bee bıdag yádaanłtı'. ³ ła' nńee ła'gho ilch'ıg'og'aah lęk'eyúgo, ła'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'anııhıı ła'ıı Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo be'ách'ıt'éégo ilch'ıg'og'aahıı doo bıł dáıık'eh da lęk'eyúgo; ⁴ Áń doo nt'é yıgól'sı da ndı ídıłkaah, ła'ıı na'ídıłkid ła'ıı agodıt'áhıı zhá bıł nlt'ée, áı ła' bıyééhıı ídáhách'ıt'ıınıı áıle', ła'ıı ilch'ı' nagonłkaadıı, dénch'og'ego aayá'iti'ıı, ła'ıı nch'og'go łaadaagoch'odlııhıı áldó' áıle', ⁵ Nńee ágádaat'eehıı biini' daach'og'dgo da'anıı ágot'eehıı bıts'á'zhı'go ádaaszaahıı dayúweh ła'hadadıt'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ách'ıt'ééhıı bee ich'ıt'ıı daanzı: ágádaat'eehıı doo bıł nahkai da. ⁶ Nđihıı Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ách'ıt'ééhıı ła'ıı koł dáıık'ehyú ch'ihınaahıı da'anıı bee ła'ągo ich'ıt'ıı. ⁷ Doo nt'é nı'goszán biká' bıł daagosiıđıı da, áıdı' da'anııgo daan'ııgo doo nt'é ch'ıdaan'né' da

doleel. ⁸ Nohwihidán ła'íi nohwi'íi daagolííhíi bigha nohwił daagozhóó le'. ⁹ Áídá' hádaaldzil hádaat'iiníi nabídaadintaahíi ła'íi bánakí'íi ááhíi yee nihidéh, ła'íi doo daagoyaa dago ła'íi íní'da'dilni'go nchó'go hádaat'iiníi yee nihidéh, ái daabilchóoh, ła'íi da'itsaahíi begoz'aa yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidázhí' ch'ilííhíi nchó'go ágot'eehíi dawa bikeghad at'éé: ái ła' ídáhádaat'íigo odlá' yits'á'zhí' ádaane', ła'íi ła'ágo doo bil daagozhóó dahíi yee íní'da'dilni'. ¹¹ Ndiíhíi ni, Bik'ehgo'ihí'nań bána'iziidíi nílni, ágádaat'eehíi dawa bits'ánlyeed; dávik'ehyú ánt'éé le', Bik'ehgo'ihí'nań be'ánt'éé le', ni'odlá' golíi le', ni'ijóó le', níni' k'eh ántsí, ła'íi nijíi yune' isht'egodnt'éé le'. ¹² Nohwi'odlá' bá nagonkád le', dahazhí' ihí'naahíi ndzilgo hóntá', ái bich'í' ni'dokéed ni', áidí' ch'iláni binááł ni'odlá' bee hándzii ni'. ¹³ Díi nawode bee ágániłdishnii, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá daahí'naago áyíłsiníi binadzahgee, ła'íi Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi binááł bi'odlá' nt'éégo yee hadzii n'íi aldó' binadzahgee; ¹⁴ Díi begoz'aaníi bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáázhi': ¹⁵ Ái bijíi biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihí'nań ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhá Nant'án baa gozhóóníi, ízigo nant'ánhíi bitisgo Nant'án, yedaabik'ehíi bitisgo yeBik'ehń; ¹⁶ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíi da'án zhá bits'á'dí'hi at'éé, án idindláadíi yiyi' golíi, doo hadín ákóne' nowáhi at'éé da; án doo hak'e nnee bo'íi da, doo daabołtséh at'éé da: án dahazhí' dilzi le', ła'íi dahazhí' dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'gosdzán biká' hádaaldzilíi gádaabilnii, Doo itisgo ídaadisóhnil da le', ła'íi yee hádaaldzilíi dá doo ba'olnízhí' doo ba'ohíi da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bada'ohíi le', án bilgoch'oba'go dawahá nohwił dávik'ehyú doleelíi ch'ída'izkaadgo nohwaa yihiníi. ¹⁸ Nht'ééhíi baa nahkai le', daabilnii, ła'ágo nht'éégo ánádaht'íi, ła'íi nohwiyééhíi ła'dí' nadaahniih, ła'íi ich'odaahnii le'; ¹⁹ Kíh bitł'ááh ledn'aahíi ndzilýúgo kíhíi ndzilgo goz'aa, da'áik'ehgo nht'éégo ánádaht'íiýúgo yunáasyú goldohyú ndzilgo nasozíi doleel, áik'ehgo ihí'naa doo ngonel'aa dahíi bee daahinohnaa doo, daabilnii. ²⁰ Timothy, bee na'osdli'íi baa gonyáá, yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíi, ła'íi yati' da'ílinígo nadaagoch'ijaahíi bits'á'zhí' ánt'éé, ła'íi ígoł'aaago bil'ígóziníi ga'ánolini, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bits'á'zhí' ilch'ígót'aahíi, aldó' bits'á'zhí' ánt'éé. ²¹ Ła' ái il'ígóziníi daayodłaaago da'anii odlá'íi yits'á'zhí' ádaane'go nda'ahíłsih. Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi bee nich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'á nshlíni, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwá ngon'aanií bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dázho shil nzhóni, bich'í' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwitaa, Christ Jesus nohweBik'ehni bilgo bilgoch'oba'ii, la'ii bits'á'dí' aatét'ii la'ii ilch'í'gont'éehii bee nich'í' goz'aa le'. ³ Nkt'éego anasht'ijlgo bigonsigo, daashitaa n'ii adaadzaa n'ii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid; an ba'ihénsigo shi'okaa'ii bee ninádishnihgo, t'é'gee hik'e jii'gee dá'oshkaah nt'éé; ⁴ Ninaa tú n'ii bináshnihgee k'azhá naniistséh, dázho naa shil gozhó' doleehii bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, áidí' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'ii binádishnih, hik'e ni aldo' odla' da'agát'ehi niyi' begoz'aa'go bigonsi go'ii. ⁶ Ái bigha díi binánlnih hasht'ii, níká' ndinshniidá' niyi' golii doleelgo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'ii ko' nádnktlaadgo dilth'hii k'ehgo dáhinaa nt'éego ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwiini' háhgo natsekees doo nohwaidin'aa da; áidá' natsekees nalwodii, kol'ijóonii, la'ii idaagondzaanii nohwaidin'aa. ⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehni baa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da, shii an bigha ha'ásitíinii aldo' shaa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da: áidá' ni aldo', Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee, yati' baa gozhónihii bigha nyee'i niniigonkt'éé le'; ⁹ An hasdánohwiheznil, la'ii godiyihgo ba na'idziidgo hanohwiheznil, nkt'éego anadaaahit'ijlki doo bigha da, áidá' dabií bighanigoliihii la'ii bilgoch'oba'hii bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aa lék'e, ni'godszaan doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adií ch'í'nah silii, Jesus Christ Hasdánohwiheznilií hit'ii siliihii bee; an da'itsaahii nohwá yó'oyiné', la'ii ihinaahii la'ii doo da'itsaah dahii yati' baa gozhóni bee got'ijzhii nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihii baa yánashtihgo, la'ii doo Jews daanlii dahii bich'í' yides'a'ii la'ii bil ch'í'g'aaahii nshliigo hashi'dolti. ¹² Ái bigha goyé'go shich'í' nagowaa, ndi doo idaayánszi da, hadin hosisdlaadii bigonsihii bigha, la'ii nt'é bee ba'oshliihii Jesus nadahii bijijzhii shá yinádéz'ijgo yinel'aa'go bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'á'dí' idesínits'aa'ii ágádishnii n'ii k'ehgo honta', Christ Jesus bil da'á'á nliigo odla' hik'e il'ijóonii bee hináá'go. ¹⁴ Nkt'éego ágot'eehii naa híné' n'ii, Holy Spirit nohwiyi' golíinii bee nkt'éego binádin'ii. ¹⁵ Asia golzeedi' daagolíinii dawa shits'á'zhii ádaaszaa bigonsi, Phygéllus la'ii Hermógenes aldo' itah. ¹⁶ NohweBik'ehni Onesíphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; an da'ilhane shil gozhó'go anashil'ii, besh hishbizhii bee daashidest'ó' ndi doo yik'e idaayándzi da: ¹⁷ Áidá' Romeyú naghaadá' dázho shikáhantaago shaa nyáa. ¹⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehni nadahii bijii baa ch'oba' doleel; an Éphesus golzeeyú doo alch'idé shá ayíílaa n'ii nkt'éego bigonsi.

2

¹ Áik'ehgo shiye' nlinihii, niyi'siziinii nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'ii nainé'ii bee. ² Nnee la'ago bináal ilch'ígoni'aanií, ni aldo' nnee bada'onliihii bil ch'ígon'aa'ago, bíi aldo' nnee la'ihii yil ch'ídaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nkt'éehii nliigo lahdí' nyé'i niniigonkt'éé le'. ⁴ Hadin nagonkaadii, siláada abíílaahii yil goyikshó' doleelgo hat'ijhii bigha doo siláada zhinéego ágot'ee dahii doo nanábinkt'ogi at'éé da. ⁵ Hadin nadaagolzéé'ge itah nliigo, begoz'aanií bikisk'ehyú át'éeyúgo zhá gonhneego ch'ah hobijhii baa dot'aa. ⁶ K'e'dileehii nyeego na'iziidii, dantsé inot'ijhii biyéé doleelgo goz'aa. ⁷ Adishnihii baa natsínkees; áik'ehgo nohweBik'ehni dawa nil ígózigo anile'. ⁸ Jesus Christ binánlniih, an David bits'á'dí'go níni daztsaadí' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshni'hii k'ehgo: ⁹ Ái yati' baa gozhóni bigha shiniigonkt'éégo besh hishbizhi bee da'shidehest'ó' ndi, nch'ó'go at'ínihi k'ehgo; ndihii Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii

doo ɽest'ɔq da. ¹⁰ Nnee Bik'ehgo'ihinaan yitahaslaahii aaldo' Christ Jesus binkaayuu hasdayidonniigo bits'a'idindlaadii biyee doleehii bigha dawa bee shich'i' agot'ee ndi bich'i' dahnsdoh. ¹¹ Dii agolzeehii da'anii agolzehi: Jesus bil nane'na' lek'eyugo bil nadaahii'naa doo aaldo': ¹² Nohwiniigonkt'ee lek'eyugo bil nadaant'a doleel: aida' doo bidaagonzi da daabiln'niiyugo, bii aaldo' doo nohwigonsi da nohwimii doleel. ¹³ Nee doo da'ohiidlaa da lek'e ndi, bihii t'ah da'agat'ee go da'aniiyu at'ee: aniihii doo laho at'ee go nadleeh da. ¹⁴ Anikdishniihii nnee bil nanadaagolni', aidi' nohweBik'ehn binadzahgee ndzilgo gadaabilnii, Yati' da'iline doo bigha lahada'doh'tah da le', ai doo nkt'ee holeeh at'ee da, ndihii odaayests'aanii daabilchoghii zha hileeh. ¹⁵ Nkt'ee go baa nannah, Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nkt'ee go ant'ee doleehii bigha, na'iziidii doo idaayandzi bik'eh dahii nlii le', yati' da'aniihii dabik'ehyu bee ilch'igon'ah le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihinaan doo bik'eh dahii la'ii da'ilinego nagoch'ijaahii doo oyenlts'aa da: ai dayuweh doo daach'idnisi dago adaakoliil. ¹⁷ Ai biyati'ii lood kots'i' yiyaaahii k'ehgo at'ee: Hymenus la'ii Philetus daaholzehi, ai agadaat'ee itah; ¹⁸ Ai da'anii agot'eehii yi ndaahisiih, naneznadi' naach'idiikahii ilk'ida' bech'igonyaa daaniigo; aik'ehgo lani bi'odla' yi nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan baa ilch'igot'aahii ndzilgo begoz'aa, kih bit'laah iz'aanii ndzilgo si'aaahii k'ehgo, dii k'ehgo nko bik'a' dahgoz'aa, NohweBik'ehn hadii biyeehii yigotsi, la'ii, Hadin Christ bizhi' yozhiihii doo bik'ehyu agot'ee dahii yits'a'zhi' at'ee le'. ²⁰ Nnee haldzilii bigowa yune' doo ts'aa oodo la'ii besh ligai bee adaaszaahii zha sinil da, tsi la'ii leezh bee adaaszaahii aaldo' sinil; la' nkt'ee go bighanigoligo adaaszaa, la'ihii da'adzaahii bigha adaaszaa. ²¹ Dahadin ai ncho'go agot'eehii yits'a'zhi' at'ee go dilkoghgo adilziyugo, ts'aa nkt'ee go bighanigolinihii k'ehgo abi'dolnii, Bik'ehgo'ihinaan ba hadelzaago, aik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bil nkt'ee go yi na'iziid doleel, nkt'ee go na'idziidii dawa bigha ilch'i'hilzaa. ²² Ncho'go agot'eehii ani nakaiyehii hadaat'ini bits'a'zhi'go anneh: aida' dabik'ehyu agot'eehii, odla', kol'ijoonii, la'ii ilch'igont'eehii be'ant'ee, bijii biyi' daagozhonii nohweBik'ehn yich'i' adaaniihii bil hikah. ²³ Doo goyaa dago, doo nt'e yigotsi dago na'idikiidii doo bil laha'dnt'ah da, agadaat'eehii ilch'i' hadaashkeego adaabilhego bigonisi. ²⁴ NohweBik'ehn yana'iziidii doo hashkeego goz'aa da; aida' nnee dawa yich'i' nzhoonii, la'ii nkt'ee go ilch'igot'aahii, la'ii bini' k'eh nlii le': ²⁵ Bits'a'zhi' adaat'eehii yich'i' nzhoggo yi ch'igot'aah le'; Bik'ehgo'ihinaan, ncho'go agot'ee n'ii yits'a'zhi' adaabile' ndi at'ee shi, aik'ehgo da'anii agot'eehii yidaagotsi ndi at'ee; ²⁶ Aik'ehgo yidaagodotsii, ch'iidn nant'an aniiyu anadaat'iihii bigha isnah adaabisdlaada' daabishjizh n'ii yiyi'di' hadokah doleel shi aaldo'.

3

¹ Dii aaldo' bigonisi le', nnagodahyu negodidii begodighah doleel. ² Nnee dabizha idi daanjoo doleel, besto idahadaat'ii doo, ida'odliigo idaayadaakti' doo, idadilkqah doo, ncho'go aayadaakti' doo, bizhchiinii doo daidits'ag da doo, doo ihedaanzi da doo, doo bil daagodiyih da doo, ³ Doo k'idaanzi da doo, adaaniihii doo adaane' da doo, daazhogo aadahdaago'aa doo, ncho'ii yisna' daanlii doo, bedaagodid doo, nnee nzhoggo adaat'eehii bil daancho' doo, ⁴ Nada'ich'aahii daanlii doo, dabizha daabik'eh doo, itisgo na'idi'nil doo, Bik'ehgo'ihinaan bil daanzhoo le'at'ehi gonedliinii zha itisgo bil daanzhoo doo; ⁵ Dabikayuu zha inashood daanliigo Bik'ehgo'ihinaan binawod doo bik'a'zhi' daahit'ii da: nnee agadaat'eehii bits'a'zhi' ant'ee. ⁶ Ai bitahyu nnee la' nadaach'ahi daanliigo gotahyu nadaakaigo isdzane doo daagoyaa dahii, ncho'ii laago ye'adaat'ehi, isnahgo adaile'go adaaniihii da'anii daanzigo adaile', ai dabii itah at'ee go ncho'go natsekesii ch'a'odaabihinii, ⁷ Dabik'ehn idaago'aah, ndihii da'anii agot'eehii ch'eh yidaago'aah. ⁸ Jannes la'ii Jambres daaholzehi Moses yich'i' nadaagonkaad adaat'ee n'ii k'ehgo, ai nneehii da'anii agot'eehii yich'i' nadaagonkaad, ai biini' daancho'go

odla' yits'á'zhì' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo láágo ládaayile' da: Jánnes lá'íí Jámbrés doo goyáá dahíí nnee dawa bich'ì' ch'í'nah ádaasaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyáá dahíí áldó' dawa bich'ì' ch'í'nah ádaadolníí. ¹⁰ Áídá' shíí shígosíníí, ilch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighá hinshnaahíí, she'odla', nzaadyú bágohish'aahíí, shíí ijóóníí, shíni' k'eh ánsíníí, bígonksí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, lá'íí góyéé'go shich'ì' nagowaa n'íí, Antioch lá'íí Icónium lá'íí Lýstra daagolzeeyú shich'ì' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis síl'íhíí dawa bígonksí: áí dawa biyí'dí' nohweBik'ehñ ch'íshink'íí. ¹² Da'aníigo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áídá' nnee daanch'ó'íí lá'íí k'izéda'dilteehíí dayúwehégo ádaanií, nadaach'aago lá'íí dabíí áldó' bich'ì' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígon'áa n'íí lá'íí nldzilgo osíndlaáadíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígon'aaníí bínálniihgo; ¹⁵ Lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini hosíndlaáadgo hagot'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíí níí ch'ígó'aahíí t'ah ánts'ísédá' bígosíníí áldó' bínálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú k'eda'ashchíí, áí ilch'ígót'aahíí bee íl'íí, konch'ó'íí kol ch'í'nah alne'íí bee, ilch'ì'kole'íí, lá'íí dávik'ehyú ágot'eehíí kol ch'ígó'aahíí bee íl'íí: ¹⁷ Áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíí ilch'ì'ilne', lá'íí nlt'éégo ánádaat'íí dawa yitis nel'áa doleel.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ, hit'íigo nadzáágo nant'aa doleelíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, án binadzahgee gánídishnii; ² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yánłti'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíł ch'ída'it'í'yú lá'íí doo bíł ch'ída'it'í' dayú; nch'ó'go ágot'eehíí ch'í'nah ánsí, bíł daadntéhgo bidag yánłti', nyee ndi dayúweh bágó'áágo bíł ch'ígon'áah. ³ Nnee da'anii ilch'ígót'aahíí dázhó doo hádaat'íí dago bengodogaak; áídá' yati' da'ílinéhíí dabíí bí'at'e' nch'ó'íí bik'ehgo yíká na'ódaayilts'í'go, áí bíł ch'ídaago'aahíí yíká daadéz'íí doleel; ⁴ Da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhì'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi zhá hádaat'íí doleel. ⁵ Áídá' nihíí dawahá bich'ì' ídaagondzáá, nyéé'go nich'ì' nagowaa lék'e ndi bich'ì' dahńłdoh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'ízíid, na'idziid nainé' n'íí lanléh. ⁶ Shíí ilk'idá' da'itsaahíí k'ad baa shí'dilteeh, k'ad dah disháhíí kodí' begoz'áa. ⁷ Shí'odla'híí bighá nlt'éégo nagonelkaad, ilhach'idikáhgee hishwołhíí k'ehgo nasdziid shaa hí'né'hi dawa łashłaa, da'anii odla'íí ilch'ígoní'áa: ⁸ K'adíí dávik'ehyú ách'ít'ééhíí bighá ch'ah hobíłhíí shá k'ihzhì' nnit'á, áí nohweBik'ehñ dávik'ehyú át'éégo kaa yánłtíhíí shaa yí'aah, nadáhíí bíł: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'ehñ ch'í'nah ádilne'íí bíł daanzhógo yíká daadéz'iiníí dawa yaa daayiníí áldó'. ⁹ Dáhadnłnłhgo shaa nnáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshiłt'e', díí ní'godzáń biká' ágot'eehíí bíł nzhógo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee nnáhgee Mark bíł n'ásh: án shinasdziidíí bee dázhó shich'oníhi at'éé. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Áídí' dínyaago shí'ícho Tróas golzeeyú Cárpus bigowágee níłtsooz n'íí shá nłtsóos, naltsoos áldó', ikágé biká' k'eda'ashchíígo ádaasaa n'íí, áí dázhó hást'íí. ¹⁴ Alexándér holzéhi, béshłtsogi nayiziidi, dázhó nch'ó'go áshíłaa: nohweBik'ehñ án ánát'íłhíí bich'ì' na'iníí ndi at'éé: ¹⁵ Ní áldó' án baa gonyáá; nohwiayati' yich'ì' nagonłkaad ní'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'ití'dá' doo hadín sha'ashhah sizíí da ní', nnee dawa yó'odaasidez'áa ndi, Díí nch'ó'ihíí doo biká'zhì' daaleeh da, dishniiigo Bik'ehgo'ihí'nañ bá náhoshkáah. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ sha'ashhah sizíí ní', shinawod shá ágółsigo; yati' dawa yídaagodółsíł, lá'íí doo Jews daanłíí dahíí dawa daididots'íł doleelíí bighá: áík'ehgo ndóícho bizé'dí' háshí'dółt'íí ní'. ¹⁸ NohweBik'ehñ nch'ó'go ádaat'íłhíí dawa bits'á'dí' hashłteeh ndi at'éé, áídí' yaaká'yú yebik'ehíí bengonyáázhi' shínádéz'íí doleel: án dázhó ba'ihégoł le' doo ngonel'áa dayú dahazhì'. Doleelgo at'éé. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhó, shá

bihñii, Onesíphorus bichagháshé bilgo aldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehí Milétum golzeegee nñihgo sitiidá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnñihgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nñáh. Eubúlus, Púdens, Línus, ła'í Claudia daaholzéhi, Gozhóó, daaniñii, odla' bee nohwik'íyú dawa aldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehñ niyi'siziinú yil nlii le'. Bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shí Paul, Bik'ehgo'ihinañ bána'isiidíí la'íí Jesus Christ binal'a'á nshkíni k'e'eshchii; díinko bigha shides'a', nnee Bik'ehgo'ihinañ yitahaslaahíí bi'odla' ndzil doleełgo la'íí dayúwehego da'anii ágot'eehíí yídaagoksíih doleełgo, áí bee nnee Bik'ehgo'ihinañ yikísk'eh ádaat'eego alne'; 2 Áí bee dahazhí' ihinaahíí yiká daadéz'íi, áí Bik'ehgo'ihinañ, doo lé'ikchóhi da, yee nohwá ngon'áá lək'e, ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwiniikíí yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'áá; 4 Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odla' dała'áhíí bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa la'íí nohweBik'ehn Jesus Christ Hasdánohwiniikíí bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' aatét'íi la'íí ich'í'gont'éehíí bee nich'í' goz'áá le'. 5 Díí bigha Crete golzeegge nniikíí ni', dawahá doo ich'í'hilzaa dahíí ich'í'nle'go, kīh nagoznílií dawago ínashood yá nazíi doleełkíí hahinííł, ánikdishnii n'íí k'ehgo: 6 Áí nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlii doo, bi'aa dała'áhi, bichagháshé da'odlaągo, nchó'íi dagohíi doo daadits'ag dahíi doo daabiłd'i'ni dahi zhá hahinííł. 7 Ínashood yinádéz'iinií, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidíí nliigo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi, doo dabízhá bik'eh dahíi, doo hashkee dahíi, doo idlaą dahíi, doo dagoshch'í' bágochíih dahíi, bestso doo yidáhzhí' at'éé dahíi nlii le'; 8 Bahasta' nakahíi bil nzhooníi, nnee daank'éehíi bil nzhooníi, biini' golínií, dávik'ehyú at'éehíi, godnksinií, dabíi ádaagodzaanií nlii le'; 9 Bil ch'ígót'áá n'íi k'ehgo yati' ba'olniihíi ndzilgo yotá' le', áík'ehgo da'anii ich'ígót'aahíi bee nnee yidag yakti' doleeł, la'íi yits'á'zhí' ádaat'eehíi da'anii ich'ígót'aahíi yil ch'í'nah ágole' doleeł. 10 Nnee láni yati' yil nakahi, yati' da'íliné la'íi k'izé'idilteehíi yee yádaakti', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwiniihíi itisgo: 11 Nnee ágádaat'eehíi doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilne'go dávik'eh; áí nneehíi doo bee ich'ígót'aah bígonedzaą dahíi bestso hádaat'íihíi bigha yee ich'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bilgo yil nadaagodesgeed. 12 La' itah níni, yunáasyú ágone'íi báyo'iinií gáníi, Cretedí' daagolíni dávik'ehn léda'ikchóhi, dzilká'yú daagolíni bégódzidíi k'ehgo ádaat'éhi, bil daagoyéé'go daadichinií daanlii, nii. 13 Díí yaa nagoln'íi da'anii. Áík'ehgo bil daadntéh, da'anii ich'ígót'aahíi zhá daayodlaą doleełhíi bigha; 14 Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íi, la'íi nnee da'anii ágot'eehíi yits'á'yúgo ádaat'eehíi yendaagos'aanií doo daidits'ag da doleełhíi bigha bil daadntéh. 15 Nnee biini' daanzhooníi nł'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áidá' daanchó'íi la'íi doo da'odlaą dahíi nchó'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daachóqo doo nt'é nł'éégo at'éé dagohíi nchó'go at'éé doo yídaagoksí da daasilíi. 16 Bik'ehgo'ihinañ bídaagonlzi daanii ndi ánadaat'íihíi bee doo hádaat'íi dago bígózi, bik'edaach'inniih, la'íi doo da'dits'ag da, la'íi nł'éégo ánadaat'íihíi dawa doo yik'eh shiheed da.

2

1 Áidá' nihíi, dawahá da'aniigo ich'ígót'aahíi bikísk'eh ich'ígon'áah: 2 Nnee bádaayánhíi gádaabiłnii, Nohwiini' daagolíi le', daanohwich'idnksí le', ídaa daagonohdzaą le', nohwi'odla', la'íi nohwił'ijóóníi, la'íi nohwíni' k'eh ádaanołsiníi bee ndzilgo nasozíi le'. 3 Isdzáné bádaayánhíi gádaabiłnii, Nohwíi áldó' nt'é ánadaat'íihíi bee Bik'ehgo'ihinañ daadinołsı le', doo ch'inii daaniihíi daanohlii da le', idlaąhíi doo bik'e isnáh daanohlii da le', nzhooníi zhá bee ich'ídaagonoh'aah le'; 4 Isdzáné ánií nakaiyehíi biini' daagolíigo biká' la'íi bichagháshé bil daanzhóqo yil ch'ídaagonoh'aah le', 5 Daagoyáągo, biini' la'íi ánadaat'íihíi daanzhóqo, gowa zhá yaa daabiini'go, biká'íi daidits'ago, Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo nchó'go baa yati' da doleełhíi bigha, áí dawa yil ch'ídaagonoh'aah, daabiłnii.

6 Nnee ání nakaiyehíí áldó', Nohwiini' daagoljí le', daabihñii. 7 Dawahá bee nkt'éégo ánách'ot'ííhí bikísk'eh ch'ogaahíí bee ch'í'nah ádinlzi le': da'áígee ích'ígon'áah, gonyáágo lá'íí da'anii ánniigo, 8 Yati' dábik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yáñti'; hadín yits'á'zhí' at'éehíí yik'e ídaayándzi doo, doo hagog'éégo nchq'íí yee naa yakti' dahíí bighá. 9 Na'iziidíí daanohñni, nohwinant'a' daadohts'ag le', lá'íí dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bíl dábik'ehyú ánadaah'tíí le', daabihñii; doo nohwinant'a' t'áazhí' bich'í' yánadaakti'go da; 10 Doo da'noh'ííh da, dawahá bee nohwaa daach'ohíhíí ch'í'nah ádaanolsí; dawahá bee Bik'ehgo'íhi'nañ Hasdánohwiñií baa ích'ígót'aahíí nzhqogo nohwik'izhí' hit'íí doleehíí bighá, daabihñii. 11 Bik'ehgo'íhi'nañ bílgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'í' ch'í'nah alzaa. 12 Áí Bik'ehgo'íhi'nañ doo bikísk'eh íhi'naa dahíí lá'íí ni'gosdzán biká' dawahá nchq'íí hádaahit'iiníí yó'odaant'aahgo bee nohwil ch'ígót'aah, lá'íí díí ni'gosdzán biká'gee daagondzáago, dábik'ehyú ádaant'eego, lá'íí Bik'ehgo'íhi'nañ bikísk'eh daahii'naa doleelgo nohwil ch'ígót'aah; 13 Bik'ehgo'íhi'nañ ízisgo at'éhi lá'íí Jesus Christ Hasdánohwiñií bits'á'idindláadgo ch'í'nah hileehíí bikádaadéet'íí, áí ndaahóndliigo nohwiya gozhqó; 14 Án bidíhíí bee nanánohwesniigo nchq'íí dawa bits'á'dí' hanánohwiheñilíí bighá Jesus nohwá n'ádel'tíí, lá'íí bíyéé daahiidleehgo nasdziid nkt'éehíí bich'í' dahdaandqoh doleelgo nohwinchq'íí da'ádihgo ádaanohwiléhíí bighá áldó' nohwá n'ádel'tíí. 15 Díí bee bíl nadaagolní', bidag yáñti', dawahá bee nik'ehgo bíl daadntéh. Nnee doo lá' hayaa ánole' hela'.

3

1 Binant'a' lá'íí daabik'ehíí da'ádaaníiyú ádaat'eego yínadaalñiihgo ádaanlsí, binadaant'a' daadits'ago, lá'íí nkt'éégo ánadaah'tííhí dawa dagoshch'í' ádaile'go, 2 Doo hadín nchq'go yaa yádaakti'go da, doo ích'í' hadaashkeego da, áídá' nzhqogo ádaat'eego, lá'íí nnee dawa bich'í' nkt'éégo ádaat'eego yínadaalñiihgo ádaanlsí. 3 Néé áldó' doo daagondzáa da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', nchq'íí biká hágot'iiníí lá'íí gonedliiníí íltah at'éehíí bik'eh isnáh daandlíí ni', iyodaandzigo daahii'naa ni', lá' bíyéehíí ídáhadaat'íí ni', nnee bik'edaan'ñiih ni' lá'íí ílk'edaadin'ñiih ni'. 4 Áídá' Bik'ehgo'íhi'nañ Hasdánohwiñií nnee yaa ch'oba'íí lá'íí bíl daanzhooníí ch'í'nah siljídá', 5 Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiñil, doo nkt'éégo ánadaahit'ííhíí bighá da, áídá' nohwinchq'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlíí, lá'íí Holy Spirit ánídégo ánadaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'íhi'nañ hasdánohwiñil; 6 Bik'ehgo'íhi'nañ, Jesus Christ Hasdánohwiñií bíláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'áa; 7 Áík'ehgo bílgoch'oba'íí bee dábik'ehyú ádaanoht'ee nohwilñiidgo, dahazhí' íhi'naahíí bee daahin'naa doleehíí ndaahóndlii. 8 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, díí ádishñiihíí dayúweh baa yánántihgo hasht'íí, áík'ehgo Bik'ehgo'íhi'nañ daayosdlaadíí nkt'éégo ánadaah'tííhíí dayúweh ye'ánadaah'tíí doleel. Áí nkt'éé lá'íí nnee bá nzhqo. 9 Doo daagoyáa dago láha'dit'áhíí, hadaashchiiníí baa na'goni'íí, kíl nadaagonlkaadíí, lá'íí begoz'áahíí bighá hadaashkeego láha'dit'áhíí doo baa nannáa da; áí doo ílíí da, doo nt'é bee alnéh da. 10 Nnee dabíí hát'ííyú odlaaníí nakidn bich'í' yásín'tí'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; 11 Nnee ágát'éehíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonlsí. 12 Ártemas dagohíí Tíkikas nich'í' de'á'dá' dáhadnñiihgo Nicópolisyú shaa nnáh: akú shehaigo ngoni'áa. 13 Zénas, begoz'áni nkt'éégo yígólsini, lá'íí Apólos bílgo dahdi'aashyú bich'oníihgo doo nt'é yídih daanlíí da le'. 14 Bíl ínashood daandliiníí nkt'éégo nada'iziidgo yídaago'aah le', áík'ehgo dabíí ídeedaah'naa, lá'íí dawahá yídih daanliiníí yich'odaanii doleel. 15 Nnee bíl nahashtáaníí dawa, Gozhqó, daanñii. Bíl da'la' da'ohiidláago bíl daanjooníí, Gozhqó, shá bíñii. Daanohwigha Bik'ehgo'íhi'nañ bílgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'áa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

¹ Shíí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítini, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázhó nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'ilchii, ² La'íí Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil siláada daandlíni, la'íí ínashood nigowagee íla'ánát'íhíí áldó' bich'í' k'e'ilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi, dávik'ehn nénáshñiih oshkaahgee, ⁵ Jesus nohweBik'ehñ la'íí ínashood dawa nil daanzhóogo bada'ónkiigo na'ikonsihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi; ⁶ Ni'odla'íí baa nagolní'go Christ biyéé daandlíhíí bigha nkt'éégo ágot'eehíí daanohwíyééhíí dawa nnee dayúweh yídaagoksí doleeł, dishñiigo ná'oshkaah. ⁷ Ni'ijóóhíí bigha dázhó nohwil gozhóó, bidag ánt'ee áldó', shik'isn, ínashood bijíí yune' bil daagozhóógo ánadaasíndlaahíí bigha. ⁸ Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dávik'ehyú ánléh, nldishñiigo nich'í' haszii doleeł ni', ⁹ Ndihií shil nzhóóhíí bigha nánoshkaah, shíí Paul, nnee báyañ sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítini. ¹⁰ Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkaah, án ha'ásítíígo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees sílji: ¹¹ Doo ánídá' nich'í'go doo ílji da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí áldó' shich'í'go lán ílíni sílji: ¹² Dázhó shijíí sí'aa'dí' shil nzhóni nich'í' nádél'a'; áík'ehgo naadnkteeh: ¹³ Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleeł ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'onñi doleeł ni': ¹⁴ Ndihií hago ánásh't'íhíí doo nil nkt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dani hánt'íyúgo zhá. ¹⁵ Dasa' naa nadáhíí bigha dét'ih nits'á' dahnyaa lán shi; ¹⁶ Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsínkees da, áídá' áí bitisgo nik'isn nil nzhóóhíí k'ehgo baa natsínkees; shíí ndi áík'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áík'ehgo baa natsínkees, nohweBik'ehñ biláhyú nik'isn nliji. ¹⁷ Nit'ekéhíí k'ehgo shil óntagyúgo, naashídnkteehíí k'ehgo án naadnkteeh. ¹⁸ Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, áí shíí shiká'zhí' ánle'; ¹⁹ Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íí, dashíí na'hishñiik: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hán'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. ²⁰ Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehñ biláhyú shil gozhóógo áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánashíídle'. ²¹ Díí nich'í' k'e'eshchiíhíí bikísk'eh ánnéngo nígonsi, la'íí bitisgo ndi ánnéngo nígonsi. ²² Shíí áldó' akú hayú nshdaayú shá ilch'í'gole': shá da'ohkaahíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsí. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigha bil ha'áshítézhí, Gozhóó, nohwilñii; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, la'íí Lucas daaholzéhi, bil nada'isiidi, áldó' ágádaanohwilñii. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee niyi'siziiníí bich'í' goz'aa le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo ałch'ídn iltah at'éégo yich'í' yałti' da lək'e, ² Áídá' díí iké'yú yołkaahíí biYe' binkááyú no-hwich'í' yałti', án dawahá bíyéé doleełgo nyinłtíni, án binkááyú ałdó' ni'gospdzán áyílaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee án ałdó' bits'á' idindláád, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'aą nt'éégo nłt'éégo áyíłsigo hadag áyíłs; dabízhá nohwinçq' íí nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'aąyú Ízisgo At'éhi bigan dihe'nazhińéégo dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjhií bigha bizhi' baa yin'áą, bizhi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i la' gáyılñniid da go'íí, Shiye' nłj, díí jjiđ' nitaa síłj. La'íí doo hak'i gánniid da ałdó', Bitaa nshłj doleeł, bíhíí shiye' nłj doleeł. ⁶ La'íí dantsé gozlínihií ni'gospdzán biká'zhí' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yałti'go gáníí, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí dawa daabokaąh le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yaa yałti'go gánádo'niid, Binadaal'a'á spirits daanłjigo ánýiidlaa, bá nada'iziidíí kq' dahdinahíí daanłjigo ánýiidlaa. ⁸ Áídá' biYe'híí gáyılñni, Bik'ehgo'ihí'nań nłlínií, doo ngonel'aą dayú dahazhi' nant'áá doleeł; dážq nłt'éégo nant'áá. ⁹ Nzhqogo ágot'eehíí nł nzhq, nçq'go ágot'eehíí nł nçq'; áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinñaahíí hadín nł nakaihií bitisgo nł goyılshqóhíí bee hani-dilaa. ¹⁰ La'íí gánábıdo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gospdzán nín'aą; yááhíí nigan bee ánlaa. ¹¹ Áí bech'ígowáh; nizhá da'áık'ehgo ánt'éé; áí dənçq' daaleeh, diyagé dənçq' hileehíí k'ehgo; ¹² Áí ch'id iłhanéılzaahíí k'ehgo iłhanínléeh doleeł, la'íí łhgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíí da'ágánt'éé, la'íí doo ngonel'aą dahíí bee hińnáá doleeł, yiłñii. ¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i la' gáyılñniid da go'íí, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina'íí nikelł'ááhyú niníılzhí'. ¹⁴ Áí dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíí daanłjishá', nñee hasdádokahíí yinádaadéz'jı doleełgo odaas'a'ihí?

2

¹ Áí bigha nt'é daadisiits'aaníí dawa baa daagondzaągo dávik'eh, dahyúgohíí danko baa daadihi'nah. ² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binkááyú hasdzihií da'anii dážq nłdzilgo, la'íí nçq'go ádaach'it'eehíí la'íí doo da'ch'idits'ag dahíí da'áií bee koch'í' nanáhi'niłgo; ³ Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo nłt'éehíí doo hádaat'jı dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehń dantsé ánniíd ni', áídí' hadín daabi'dists'aaníí ałdó' da'anii daanłigo yaa nohwıł nanádaagolñi'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' da'anii niigo godiyıhgo be'ígóziníí ch'í'nah ágóláa, ízisgo áná'ol'jıhíí, iltah at'éégo godiyıhgo áná'ol'jıhíí ałdó', la'íí dabíí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágołñi'. ⁵ Ni'gospdzán begonáhíí baa nagohiılñi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo yedaabik'eh doleełgo yaa godin'aą da. ⁶ Łah dahgoz'aągee la' gánłigo yaa nagolñi', Nñee daat'éégo nt'é bigha baa natsínkees nt'éé, nñee nliiníí daatéego nt'é bigha bińádín'jı? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'jhezhi' dábiçh'ı'yú at'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo la'íí daach'idnłsigo bá ágonlaa, nant'ánch'ah bik'edín'aąhíí k'ehgo, la'íí dawahá ánlaahíí yebik'ehgo nłtjı: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bitł'ááhyú nnné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyinłtjıdá', dałá'á ndi doo ágodıhgo da yebik'ehgo nyinłtjı ni'. Áídá' k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiıltséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'jı, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'jhezhi' dábiçh'ı'yú at'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoçh'oba'íí

bee nnee dała'á daantíígee bá da'itsaahí yilj̄h doleełgo biniigonł'éeego daztsaa; áí bigha nant'anch'ah bik'edot'aahí k'ehgo ízisgo at'éeego la'íi daach'idnłsigo bá ágólzaa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań bigha dawahá daagolíníi, dawahá áyílaahíi bichagháshé ląągo bits'á'idindláád goz'aą yune' ha'áyihiniłgo, hasdách'igháhíi begodeyaago yebik'ehíi bini-godilnėhíi bee dážhó nł'éeego ábidoliłgo dábik'eh. ¹¹ Hadile'íi la'íi hadaadeszaahíi dała'á yits'á'dí' daanlii: áí bigha doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayihni, ¹² Gáníigo, Shik'íyú naa bił nadaagoshni' doo, daanokaahíi íla'at'éeýú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'niid, Dabízhá ba'oshkíi. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihinań shaa yinilíi bił daanshlii. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhíi bidil hik'e bits'í daagolíhíi k'ehgo bíi ałdó' ágádelzaa; bíi datsaahíi bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'an, da'ílii dołchił doleełhíi bigha; ¹⁵ Ła'íi hadín da'itsaah yeneldzidhíi bigha bi'ihina' danes'aądzhi' isnah daanliiníi hasdáyidołgo. ¹⁶ Da'aniigo Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ye'adaat'ehi doo ye'at'éeego ádelzaa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaakishchiiníi ye'at'éeego ádelzaa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bá na'idziidgee okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni biłgoch'oba'go la'íi begondliıdgo hileehíi bigha bik'isyú ye'at'ehi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchq'íi bá bidil yee nahinił doleełgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzaagee nabídinestąadhíi bigha, hadíi nabída'dintaahíi yich'odaanihi at'ée.

3

¹ Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daanołhíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíi, Christ Jesus, da'ohiidlaą daahiidleehíi bigha des'a'íi nłni, la'íi nohwi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhqogo baa natsídaahkees; ² Áń habikíiníi begondliıdgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihinań bichagháshé nł'éeego yinádéz'iiníi k'a'at'éeego. ³ Kih ágole'íi kih ágolzaahíi bitisgo daach'idnłsihíi k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłsihíi yik'eh siti. ⁴ Kih dała'á gon'aągo nnee la' ádaagozlaahi at'ée; áídá' Bik'ehgo'ihinańhíi dawahá áyílaahi at'ée. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihinań yána'iziidi nliigo, Bik'ehgo'ihinań bigową biyi' nł'éeego na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleełíi dabínsédá' yaa nagolni' lėk'e; ⁶ Áídá' Christ-híi Bik'ehgo'ihinań biYe' nliigo Bik'ehgo'ihinań bigową dágoz'aą nt'éeego nł'éeego yinádéz'ii; dąngont'izhi' doo nohwiini' hah dago la'íi nohwił daagozhqogo yaaká'yú dahazhi' ihinaahíi ndaahóndliihíi daahóntą'yúgo, néé Bik'ehgo'ihinań bichagháshé itah daandlii. ⁷ Áí bigha Holy Spirit gáníhíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jii biyati'íi daadohts'ago, ⁸ Da'igolíyú Israel hat'íi nabídinestąad n'dá' Bik'ehgo'ihinań doo bikísk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo doo nohwijíi nt'izgo ádaanohsj da le': ⁹ Áígee daanohtwita n'íi nashídaanestąadgo shídaagołsıid, dizdin łegodzaahíi biyi' iltah at'éeego ánasht'ihíi daayıltsaa. ¹⁰ Áí bigha áí daaknolt'ihíi doo baa shil gozhqo dago gádėniid, Dábik'ehń bijíi biyi'dí' ndaahıłsiih, shikísk'eh ch'ogaakíi doo yıdaagołsı da. ¹¹ Áí bigha shágóchıidgo shit'a dahdidishniidá' gádėniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'ée da. ¹² Áík'ehgo ídaa daagonohdzaą, shik'íyú, dah lėk'eyúgo nchq'íi hik'e doo odlaą dahíi nohwijíi yune' bengonyáá lėk'eyúgo, Bik'ehgo'ihinań hináhi dąnko bits'á' dahdidohkahi at'ée. ¹³ Dawa jii ıdag yadaakti', díi jii t'ah nohwich'ı' bił ch'ı'otąadá'; dah lėk'eyúgo nchq'íi k'izé'idilteehíi bee dąnko nohwijíi nt'iz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íi danes'aądzhi' daahóntą'yúgo Christ ye'at'ehi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwiłd'niidá', Díi jii biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanohsj da le', Israel hat'íi Bik'ehgo'ihinań doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aądá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Egyptdí' ch'innilíi doo dawa ágádaadzaa da lėk'e. ¹⁷ Daa daat'ehi Bik'ehgo'ihinań doo bił gozhqo dago ádaayıłsigo dizdin łegodzaa lán? Nnee nchq'go ánadaat'ıigo da'igolíyú nanezna' n'íi shı ya'? ¹⁸ Daa daat'ehi bich'ı' Bik'ehgo'ihinań bit'a dahdidilniidá' gánniid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh at'ée da? Doo

da'odlaꞗ dahí zhá áyih̄ni. ¹⁹ Áík'ehgo bídaagonlzi, doo da'odlaꞗ dahí bighá doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Áí bighá haláꞗ baa daagondzaꞗ le', dah lèk'eyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bihá'idzoł yuñe' nkáh doleełgo nohwaa det'aa n'íi t'ah bił ch'í'otaꞗdá', nohwíi la' dánko dábich'í' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yá'iti'; daanohwitaa n'íi aldo' bich'í' yá'iti' ndi daidezts'aaníi doo daayosdlaꞗ dahí bighá doo bich'odaazni' da. ³ Hadíi da'osiidlaꞗdí zhá áí há'idzołi yuñe' ohiikáh, áí há'idzołi Bik'ehgo'ihí'nañ aníigo gánniid, Shágóchijidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yuñe' doo okáh at'éé da: ni'godzán nni't'aa dá Bik'ehgo'ihí'nañ anát'ijihí aꞗ lálzaa ndi anniid. ⁴ Lahgee gots'idiskaaníi bijji yaa yati'go dahgoz'aa gáníigo, Gots'idiskaaníi bijji Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziid n'íi ni'inziidgo hanayoł lèk'e. ⁵ Áídí kú dahnágost'aa gáníigo, Shihá'idzoł yuñe' doo okáh at'éé da. ⁶ Áík'ehgo la' t'ah ákóne' okáhíi bá goz'aa; áídá' nnee dantsé bich'í' yá'iti' n'íi doo daayosdlaꞗ dahí bighá doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áík'ehgo nzaad ogoyááhíi bikédí'go lah jji Bik'ehgo'ihí'nañ nnágon'áꞗ, David binkááyú gánniidgo, Díi jji biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanohsí da le'. ⁸ Há'idzołi Jesus bee baa daagodez'aa yúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ lah jji doo gánadi'nii da doleeł ni'. ⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanliiníi há'idzołi t'ah bá goz'aa. ¹⁰ Dahadín há'idzołi yuñe' ha'ayááhíi dabíi binasdziid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziid n'íi ni'inziidhíi k'ehgo. ¹¹ Áí bighá haláꞗ, áí há'idzołi yuñe' ha'áhiikáhíi bich'í' dahdaandqoh le', doo ágáhiit'ijí dayúgo, doo da'odlaꞗ da n'íi k'ehgo dánko nanádnkaali at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi hináhi la'íi dázho nalwodi at'éé, besh be'idiltkishé dá'íłts'a' denihíi bitisgo denini at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koyi'siziiníi, kospirit lenehenlááyú, la'íi ihadaadit'aaníi iwoł lenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesíi la'íi kojíi biyi' ágot'eehíi koł ch'í'nah áyíłsi. ¹³ Ni'godzán biká' daahinaahíi dałá'á ntíigeegee Bik'ehgo'ihí'nañ doo bits'aa nant'í'hi at'éé da, áídá' bił ik'ídaandqohíi doo nt'é binadzahgee bił le'eskaad dago, dawahá bił ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', yaaká'yú bił onágodzaahíi, nohwi'okaꞗh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizijigo, haláꞗ da'ohiidlaꞗ daan'niihíi nłdzilgo daahónta' le'. ¹⁵ Nohwi'okaꞗh yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwináda'dintaahíi k'ehgo bíi aldo' dawa bee nabí'dinestaa ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Áí bighá haláꞗ doo t'aaꞗhí' daashijeed dago Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleełgo, la'íi dawahá doo bídaanel'aa dagee biłgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleełgo.

5

¹ Okaꞗh yebik'ehi da'tiséyú sinilíi dałá'á ntíigeegee nnee bitahdí' haltínihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ zhinéego ágot'eegee nnee yá sizijigo, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okaꞗhgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, la'íi nchq'go anách'ot'ijihíi bighá ye'okaꞗhíi nayiktseedgo yaa yihiniilgo nniltijí. ² An hadín doo goyáꞗ dahí la'íi doo nłdzilgo daahikáh dahíi yaa ch'oba'go nayik'íiziidgo yígółsi; dabíi ndi doo nłdzil dago bich'í' nágodidáhíi bighá. ³ Áík'ehgo nnee nda'iksiihíi bighá ye'okaꞗhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa hiniihíi k'ehgo bíi ndi ni'iksiihíi bighá ágánát'ijigo goz'aa. ⁴ Nnee doo la' dabíi ízisgo at'éégo okaꞗh yebik'eh nlijigo ha'idilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ habiktíyúgo zhá, Aaron hayiktijihíi k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ aldo' dabíi ízisgo at'éégo okaꞗh yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'idoltijí da, áídá' hadín, ShiYe' níi, díi jji' níi nitaa sílji, bilniidíi an habiktíi. ⁶ Lahgee dahnágost'aa gee gábilniid, Melkizedek okaꞗh yebik'eh n'íi k'ehgo doo ngonel'aaꞗhí' okaꞗh yebik'ehi níi. ⁷ Christ ni'godzán yiká' nagmaadá' dázho chaal okaꞗhgo bináá tú nadaazlii lèk'e, da'itsaahíi bits'á'zhí' hasdábilteeh

yínel'aaḥí náyokaḥgo yich'í' okaḥ, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań yidnłshíí bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihinań biYe' nlii ndi goyéego bich'í' nagoyáahíí bee biTaa aníihí yikísk'eh at'éego yígółsııd; ⁹ Áík'ehgo dázhó nł'éego ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíí begodeyáhi silii; ¹⁰ Áń, Melkízedek n'íi k'ehgo okaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlii doo, biłniigo Bik'ehgo'ihinań habiłtíi. ¹¹ Áń ląágo baa nadaagohiilni' ndi nohwił nagoch'ılni'hú nyee, doo nł'éego daadohts'ag da daasolıiıhíí bigha. ¹² K'adyúgo ilch'ígó'aahíí daanołlii le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań biyati' dabígózinéhíí dahadíń nohwił ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaanıí nádaasohdlii, daanesoyáá ndi hidán nł'izii doo daahsaá da laa. ¹³ Dałá'á daantııgo hadíń ibe' zhá yidlaanıí dábił'ehyú ágot'ee zhińéego ilch'ígót'aahíí doo nł'éego yígółsı da, mé' k'ehgo at'ééhíí bigha. ¹⁴ Áídá' hidán nł'izii bádaayánhíí bá álzaa, ái nł'éego ánadaát'ııdhíí bigha hadíí nzhooníi hik'e hadíí nchó'ıi yıdaagółsııd.

6

¹ Ái bigha halaa, Christ baa ilch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'i'dí' yunaásyú dahnádihiikáhgo bádaayán bił ch'ígót'aahzhı'go dahdihiikáhgo nohwi'odla' nłdzil hileeh; ánadaaahit'ııhíí da'ılínéhíí bits'á'zhı' ádaahii'ne'dá' nohwi'odla' bee Bik'ehgo'ihinań bich'í' dahsiikáhíí kii bitł'ááh ni't'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo itł'ááh nda'sit'aanıi k'ehgo doo dayúweh ái zhá bee ilch'ıdaagont'aah da le'. ² Okaḥ k'ehgo tach'idígisiı, okaḥ k'ehgo koká' ndaach'idilniihíí, nanezna'ıi nádikáhíí la'ıi Bik'ehgo'ihinań nnee dahazhi' yándaago'a'ıi, ái zhá bee doo dákozhá ilch'ıdaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihinań yee nohwaa godin'áayúgo, bádaayán bił ch'ígót'aahíí k'ehgo ilch'ıdaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni lahn yıdaagółsııd n'ıi, yaaká'dı' kaa hi'né'ıi daizlii n'ıi, Holy Spirit baa godet'aa n'ıi, ⁵ Bik'ehgo'ihinań biyati' nł'éhi, la'ıi binawodıi bee ízigo ánágot'ııhíí yunaásyú begoz'aanıi daizlii n'ıi, ⁶ Bits'á'zhı' ádaadzaa lék'eyúgo doo hagog'éego binchó'ıi yits'á'zhı' ánadaa'ne'zhı' bił nnách'ikáhi at'éé da; bijıi yune' Bik'ehgo'ihinań biYe' tsı'ikna'áhi biká'zhı' yináadaayiheskał la'ıi baa yágosıgo ánadesdlaahíí bigha. ⁷ Ni' biká' nanágotłhgee ledihich'aadı' hadíń nł'éego ádaayıłsinıi bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihinań bits'á'dı' baa gozhóónıi hileeh: ⁸ Áídá' hosh hajéedyúgo ni'ihıi yó'odit'aah, dénchó'go bá ha'idziizhi' zhá bá goz'aa; didlidzhi' zhá bá onágot'ı'. ⁹ Nohwił daanołshóni, áík'ehgo yadaahiilti' lék'e ndi, nohwił doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosıilzııd, hasdách'igháhií bił goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań dábił'ehyú at'éego, bá nada'ohsiidıi doo yaa dinah da, la'ıi bizhi'ıi nohwił nzhóqúhıi bigha bichagháshé bich'odaasonı'ıi ái aldo' doo yaa dinah da; ái t'ah ágádaht'ıi. ¹¹ Díńko nohwá hádaaahit'ıi, dałá'á notııgee da'áík'ehgo ágádaht'ııgo doo nohwił nagoki dago yaaká'yú dahazhi' ihinaahıi ndaahólıi le', nohwi'ihina' bengonyáázhi': ¹² Áidı' doo nohwił daagoyéé da le', áidá hadıi bi'odla' daagolııgo la'ıi nyee ndi yił dahildóhgo Bik'ehgo'ihinań bąngon'áanıi bíyéé doleehıi beda'ol'ıi le'. ¹³ Bik'ehgo'ihinań Abraham yich'ı' hadziigo yąngon'áádá', dabıi bitisgo at'ééhıi doo la' dahıi bigha dabıi bee bitł'a dahdidilniigo, ¹⁴ Gábiłniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóq doleego ánihosh'ni, la'ıi nits'á'dı' ląágo hanáınolt'ııgo ádishhił. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'ı'go yidag at'éédá' nt'é bee bąngot'aanıi begolzaa lék'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabıi bitisgo at'ééhıi biláhyú bitł'a dahnádaadilniih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'ıniigo kotł'a dahch'idilniiyúgo lahada'dit'áh n'ıi bengonáh. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań, nnee yee yąngon'áanıi bá begolne'ıi yenagoshchiinıi doo lahgo ánáidle' dago dabígózıgo bił ch'ı'nah áyıłsı hat'ııgo, ái da'anii ániigo bitł'a dahdidilni ni': ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań nnee nt'é yee yąngon'áágo, la'ıi da'anii ániigo bitł'a dahdidilniigo, ái naki goz'áni doo lahgo ánáidle' da; ái bee hadag ánohwi'dilzi, néé Bik'ehgo'ihinań bitł'ááhzhı' daatsıdihikııhıi hasdáhiikáhıi nohwáđihyú begoz'aanıi

ndaahóndliihíí ntl'izgo daahónta' doleełgo: ¹⁹ Áí ndaahóndliihíí bigha yaaká'yú godiyihgo goz'aa yune' bigizhgee da'denbaálíí bine'yú beha'ágót'i'i: ²⁰ Jesus áđih ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okaah yebik'eh n'íí k'ehgo okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni siljí.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nłini, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú át'ehi bi'okaah yebik'ehi nłij lėk'e; án Abraham ízisgo nant'án daanłini yich'į' nagonłkaadgo yaa gonesnaadí' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhóq le', yihniid; ² Áígee ayihe'nılıí goneznányú ilk'į'nılıí dała'ágo sinılıhíí Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íí, Bii nant'aahíí bits'á'dí' nł'éeego ágot'ehi, golzeego ágolzee, iké'geehíí, Salemgee ízisgo Nant'án, áí, Bii nant'aahíí bits'á'dí' ilch'į'gont'ehi, golzeego ágolzee; ³ Bitaa, báádoo bígózi da, yits'á'dí' dihezna'íí la'íí hadí' dihezna'dí', hazhi' nehe'na'zhi' aldo' doo bígózi da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' k'ehgo dahazhi' okaah yebik'ehíí nłij. ⁴ Díí baa natsídaahkees, áí nneehíí dážhó dák'a'at'ehi lėk'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'nılıí goneznányú ilk'į'nılıí dała'ágo sinılıí yaa yinil lėk'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí bitahdí' okaah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanłini bíyéehíí goneznányú ilk'į'nılıí dała'ágo sinılıí, tithes holzéhi, bich'į' nadaayiníígo begoz'aaníí bikísk'eh bānagoz'aa lėk'e, bik'íí daanłini aldo' Abraham bits'á'dí' hadaakishchij ndi: ⁶ Áídá' Melkízedek, Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí doo bitahdí' nłij da ndi Abraham tithes yaa yihniil lėk'e, la'íí Abraham Bik'ehgo'ihí'nań ba'den'ááhíí Melkízedek, Niyaa gozhóq le', bilnniid. ⁷ Díínko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadín itisgo at'ééhíí, da'ich'į'go at'ééhíí, Niyaa gozhóq le', yihni at'éé. ⁸ Díí jjiyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'į' nadaahi'niił, áídá, Melkízedek t'ah hinaadá', dahazhi' hinaago baa na'goni'íí, tithes bich'į' nadaahi'niił. ⁹ Gádishnii le'at'ehi, Levi, tithes bich'į' nahi'niiłíí, Abraham Melkízedek tithes yich'į' nayiheznilií bee tithes nayiheznilií ga'at'éé. ¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliiníí ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hinaahíí bigha. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'í'íí bitahdí' okaah yedaabik'ehíí bee dawa nł'ée siljí lėk'eyúgo, (áígee Jews daanliiníí begoz'aaníí bee bāngot'aa ni',) hant'é bigha okaah yebik'ehíí la' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'ehi, doo Aaron at'ééhíí k'ehgo da? ¹² Okaah yebik'ehi dabíntsego golíiníí k'ihzhi' nánálteeh lėk'eyúgo hagot'éego goz'aaníí aldo' lahgo anánáln'e'hi at'éé. ¹³ Hadín díí bee baa na'goni'íí lahgo hat'í'íí nłij, áí hat'í'íí bitahdí' dant'éhéta be'okaahíí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iniil goz'aa'gee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehń Juda hat'í'íí nłijgo bígózi; áí hat'í'íí Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díínko dayúwehyú nł'éeego bígózi, okaah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'ehi nánásłłíí, ¹⁶ Áń doo ni'godzán biká' begoz'aaníí bik'ehgo okaah yebik'ehi siljí da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aa dahíí binawodíí bik'ehgo okaah yebik'ehi siljí. ¹⁷ Áń baa na'goni'go gáníí, Doo ngonel'aa dazhi' okaah yebik'ehi nłij, Melkízedek okaah yebik'eh n'íí k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aa n'íí doo nłzil dago, doo nt'é bee análnéh dago k'ihzhi' bengot'aa. ¹⁹ Begoz'aa n'íí doo nt'é nł'éeego layiilaa da ni', áídá' itisgo nł'ehi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bit'á' dahdidilniihíí zhá bee Jesus okaah yebik'ehhi siljí: ²¹ (La'i okaah yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihí'nań doo bit'á' dahdidilniigo okaah yedaabik'ehi daasiljí da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bit'á' dahdidilniigo Jesus okaah yebik'ehi siljí; Bik'ehgo'ihí'nań gábilnniid, Shiini' doo lahgo anáshdle' da doleełgo shit'á' dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'aa dazhi' okaah yebik'ehi nłij, Melkízedek okaah yebik'eh n'íí k'ehgo;) ²² Áík'ehgo aníidégo nohwángot'áaníí, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníí bilgo lángot'aa n'íí bitisgo nł'ehi, Jesus bee nohwá hizí'. ²³ Okaah yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okaah yebik'ehi daanłij dahíí bigha láágo daanłij ni': ²⁴ Áídá' Jesus dahazhi' hinaago dahazhi' okaah yebik'ehi nłij. ²⁵ Áí bigha bíí binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa hikáhíí

dángonel'aqzhi' hasdáyihiniíl, dábik'ehn yá ná'okaqahgo dahazhi' hinaa. ²⁶ Okaqah yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nlt'éé, dilzini, doo k'izé'at'éhi da, dázho nlt'éhi, ncho'go ádaat'eehíi yits'á'zhi' nlini, yaaká'yú ágot'eehíi bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlini dawa jji, ntsé dabíi ncho'go ánádaat'ijhíi áidí' nnee ncho'go ánádaat'ijhíi bigha dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okaqahgo Bik'ehgo'ihina'na' baa nanádaahi'niil, áidá' Jesus doo ágánát'ijhíi bik'eh da, dabíi Bik'ehgo'ihina'na' ya'ideltijdá' dalahndigee dawa layiilaahíi bigha. ²⁸ Nnee doo daanldzil dago nda'iksiih ndihíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú daanlini daaleehgo begoz'aaníi bik'ehgo hahi'niil; áidá' begoz'aaníi bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihina'na' bit'a dahdidilnigee ánniidíi k'ehgo biYe' haltji, án hadelzaa dahazhi'.

8

¹ Baa yádaahiilti'íi díinko ádaaldi'ni: Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'éhi nohwá nlii, án yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhineégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aaníi, gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi da'añihíi án yiyi' na'iziid; ái biyi' da'ch'okaqahíi Bik'ehgo'ihina'na' ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú daanliiniíi dala'á ntíigee Bik'ehgo'ihina'na' dant'éhéta baa hiné'go la'íi dant'éhéta nadaitseedgo ye'okaqahgo baa hiniilgo hahi'niil: ái bigha díi okaqah yebik'ehihíi aldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihina'na' yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díi ni'gosdzán biká' nagmaayúgo doo okaqah yebik'ehi nlii da doleeł ni', begoz'aaníi bik'ehgo okaqah yedaabik'ehi ilk'idá' Bik'ehgo'ihina'na' yeda'okaqahíi yaa daayihiniikíi bigha: ⁵ Ái yaaká'yú da'ch'okaqahgo goz'aaníi bił dálekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíi bichagosh'ohíi k'a'at'éé: Moses k'ad gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihina'na' bił ch'ígó'aahgo gábilniid, Dził biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashlaa n'íi da'áik'ehgo ádníiil. ⁶ Okaqah yedaabik'eh n'íi binadaasdziid n'íi bitisgo at'éégo Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihina'na' hik'e Jews daanliiniíi bił lángot'aa n'íi k'adíi la'ihíi itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', ái lángot'aa n'íi yee nohwágon'aa n'íi k'adíi itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'íi ilch'izaa lek'eyúgo, iké'geehíi doo bannagóst'aah da doleeł ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nlt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihina'na' yigolsjídá' gánniid, Israel hat'i'íi Judah hat'i'íi biłgo ánidégo bándagonsh'aahíi begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'adí' daadihezna' n'íi bádił hishaalgo Egypt golzeedí' bił ch'inánkséhíi bijji bángone'aa n'íi doo ga'at'éhi da; áidá' bángone'aa n'íi doo dayúweh ye'adaat'ee dahíi bigha doo dayúweh binádaadesh'íi da ni', nii, Bik'ehgo'ihina'na'. ¹⁰ Ái bech'ígoyáahíi bikédí'go Israel hat'i'íi bił lánádaagonsht'aah doleeł gádishniigo, Begosil'áaníi biini' biyi' odaahishniil doleeł, la'íi bijji biká' ádaagosh'e' doleeł, Bik'ehgo'ihina'na' bá nshji doleeł, la'íi bíi shichagháshé doleeł: ¹¹ Nnee dala'á ntíigee bit'ahdí' gólíniíi la'íi bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihina'na' bigonsj, daaniigo: nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíi la'íi ízisgo ádaat'eehíi shídaagolsj doleełhíi bigha. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'ijhíi da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'iksiihíi la'íi ncho'go ánádaat'ijhíi doo dayúweh binádaashniih da doleeł, nii, Bik'ehgo'ihina'na'. ¹³ Ánidégo lángont'aaníi begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhi' nniiné'. Nt'é k'ihzhi' nniiné'híi la'íi sá'a hileehíi bech'igowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aaníi ndi hagog'éégo Bik'ehgo'ihina'na' ch'okaqahíi dahgoz'aa, la'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okaqah goz'aaníi gólji lek'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah kó'íi biká' dahnásilt'ahíi, la'íi biká'idáné, la'íi bán Bik'ehgo'ihina'na' bidáhgee nna'né'ihíi biká' dah siñil, ái godiyihgo goz'áni holzee. ³ Nakigee dáadiltsošíi bine'zhineégo biyi' da'ch'okaqahíi nágost'aa, ái da'tiséyú godiyihgo goz'áni holzee; ⁴ Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' hkaqolchini didlidíi si'aa, la'íi tsjhón

dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihinañ bengen'áání besí'áni aldó' si'aa, áí biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íí Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí biká' dahgoz'áni sinil ni'; ⁵ La'íí bit'a' golííníí óodo be'alzaahi bits'á'idindláádíí tsihón nel'aadí' nadaazi, áí Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhí' bit'a' bitisgo odaaheznilgo; áí k'adíí doo dawa nkt'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Áí dawa ilch'í'hilzaadá' okaqah yedaabik'ehi gowalgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihinañ da'ch'okaqah zhinéégo nada'iziidgo. ⁷ Áídá' iké'gee nágot'aa yune' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'á lenágodáhgee ákóne' onadáh, díí da'ádih lèk'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; áí díííí Bik'ehgo'ihinañ yich'í' nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíí idá'okaqah la'íí nnee nda'ílsiihíí yá ná'okaqah: ⁸ Áí bee díínko Holy Spirit bíl ch'í'nah áyíílaa, gowalgai biyi' da'ch'okaqahíí dantséhií t'ah goz'aa dá'á, yaaká'yú godiyihgo goz'aaníí da'aniihíí ha'ágót'í'íí doo hwahá ch'í'ítijh da: ⁹ Áí benagowaadá' áí gowalgai biyi' da'ch'okaqah n'íí yaaká'yú da'anii da'ch'okaqah goz'aaníí be'elzaa lèk'e; áígee nt'éhéta yeda'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinañ yaa nádaayihí'niil lèk'e ndi hadín áík'ehgo okaqahíí doo hagot'éégo nkt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nkt'éé ch'ileehíí yígoksih da; ¹⁰ Díí dahgoz'anihíí da'ch'iyaaníí, da'ch'idlaaníí, da'okaqahgo tá'dígis yee íltah ánada'ol'ijhíí ni'godzán biká' ágot'éhi ye'ánada'ol'ijhíí dahgos'aa lèk'e, dawahá nkt'éé hileeh bengonyáázhi'. ¹¹ Áídá' Christ, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlijgo, nzhoqgo ágot'éhi begonáhíí yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo nkt'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ni'godzán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okaqahíí yee bik'eh; ¹² Áí godiyihgo goz'aa yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layiílaa, doo gant'í'zé bidikíí, magashi zhaazhé bidikíí ha'áyííká' da, dabíí bidikíí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíí nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidil, gant'í'zé bidil, la'íí magashi zhaazhé bí'aadihíí bí'ilch'íih nnee dancho'íí biká' nas'niilíí hadakodile' lèk'eyúgo; ¹⁴ Dázhó itisgo Christ, doo hayú baa daats'idilhiil dago Holy Spirit dahazhí' nliiníí biláhyú Bik'ehgo'ihinañ yaa ídedet'aaqahíí, án nohwinatsekeesíí nohwá náidiilkqoh, áík'ehgo doo nt'é bee alneh dahíí doo dayúweh beda'ol'ijh da, áídá' Bik'ehgo'ihinañ hináhíhíí bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díí bigha Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee bíl lángot'aaníí anídéhi Christ nohwá siziiníí nlij, án daztsaaníí bee lángot'aaníí dantséhi begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hasdáyihiniil, hadíí yich'í' anííhíí bíyéé nyidin'ááníí doo ngonel'aa dahíí yaide'aah doleełhíí bigha. ¹⁶ Hadín bíyéé gólííníí hadín nt'é yaidi'aahíí naltsoos yá áyíílaa lèk'eyúgo, hadín áyíílaahíí daztsaaqayúgo zhá bíyéé doleeł. ¹⁷ Áí naltsoos áyíílaahíí daztsaaqadá' begodolniil; áídá' hadín áyíílaahíí t'ah hínaayúgohíí naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinañ nnee dantsé yágon'ááníí díí begodeyaa lèk'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí dágon'aaqágee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íí gant'í'zé bidil, tú bíl nadesziidgo, ighaa lichi'i dasdisgo ádaaszaahíí, ch'il hísop holzéhi beda'ist'óqgo díí bee naltsoos la'íí nnee dawa yiká' yíłta', ²⁰ Gáníígo, Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'ááníí ilk'idá' begodeyaahíí díí díí be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo Moses gowalgai biyi' da'ch'okaqahíí la'íí its'aa beda'okaqahíí dawa dííí biká' yíłta'. ²² Begoz'aaníí bik'ehgo dásdozhá dawahá díí bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okaqahíí zesdijh da lèk'eyúgo koncho'híí bigha doo kaa nágotet'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aaníí k'ehgo yeda'í'íiníí ágát'éégo hadaadelzaago dávik'eh; áídá' yaaká'yú ágot'eehíhíí nt'é yedaokaqahíí áí bitisgo nkt'éhíhíí behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aaníí nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyihgo goz'aaníí be'elzaahíí yune' Christ doo ha'ayáá da; áídá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáá, k'adíí áígee Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwá sizijh: ²⁵ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíí bidil dahíí yozilgo godiyihgo goz'aa yune' dala'á lenágodáhgo onadáh, áídá' Christ doo ágát'íí da, doo Bik'ehgo'ihinañ ya'ánadidit'áh da; ²⁶ Ágánát'ijh lèk'eyúgo ni'godzán alzaadí' yushdí' godezt'í'go biniinágodil'ijh doleeł ni': áídá' goldohíí bongonyááqágee dalañdigege datsaahíí bee ncho'íí yaa gonnee doleełgo nyáá. ²⁷ Nnee dalañndi

datsaahgo bágoz'aa, áí bikédí'go baa yá'iti'go: ²⁸ Áík'ehgo Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltjį, nńee łaągo binchq'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo nchq'híi bigha da, áídá' bikádaadéz'iiníi hasdáyińilgo.

10

¹ Áđihyú nńt'éeego goz'aaníi Jews bich'į' begoz'aaníi doo da'anii begoz'aa da, bichagosh'oh k'a'at'éeego zhá, áí bichą hadíi dálenágodáhgee yeda'okaąhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'ńiikíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'ée da. ² Ágádaaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okaąhíi dałahńdigege hadaadeszaayúgo binchq'íi áđihgo yídaagołsį doleeł ni'. ³ Áídá' áí yeda'okaąhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahi'ńiikíi dálenágodáhgee nńee binchq'íi yénádaalńiighgo ádaabıłsį. ⁴ Dóoli ła'íi gant'ízé bidıł konchq'íi doo yó'iiné' at'ée da. ⁵ Áí bighą Christ ni'gosdzán biká' nyááadá' gánńiid, Ye'okaąhíi natseedgo naa hi'ńiikíi ła'íi dant'éhéta ye'okaąhgo naa hi'ńiikíi doo hánt'įi da, áídá' shıts'ı shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'į' nihi'ńiikíi, ła'íi konchq'híi bighą na'itseedgo naa hi'ńiikíi doo baa nił gozhq'ó da, nńiid. ⁷ Áík'ehgo gádéńiid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'iiníi łašłéhgo niyáá (naltsoos yisdisíi biyi' shaa k'e'eshchįhíi k'ehgo.) ⁸ Gánńiid, Begoz'aaníi bik'ehgo na'itseedgo naa hi'ńiikíi, dant'éhéta ye'okaąhgo naa hi'ńiikíi, didlidgo nich'į' nihi'ńiikíi, ła'íi konchq'híi bighą naa hi'ńiikíi doo hánt'įi da, doo baa nił gozhq'ó da, nńiid bikédí'go ⁹ Gánádo'ńiid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'iiníi łašłéhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'áaníi begodigháhíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníi biłgo dantsé łańgot'aa n'íi k'ihzhį' ngoden'áa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigege dawa łayiilaago bits'ihíi Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídeltjįhíi bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okaaąh yedaabik'ehi dała'á ntúıgege dawa jįi Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' zhıneégo na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidıłi yeda'okaąh; da'ágádaat'įi ndi konchq'íi doo yó'iiné' at'ée da: ¹² Áídá' Christ dałahńdigege Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltjį: nohwinchq'íi yá daztsaaąhíi bikédí'go dahazhį' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhıneégo dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'įgo bik'edaannıihíi bikełł'ááhzhį' nni'ńilzhį' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltjįhíi bee nńee hadaadeszaahíi dąngonyáázhį' dązhq' nńt'éeego áyíılaa. ¹⁵ Holy Spirit áí nohwıł ch'ı'nah ágółsį, gánńiidgo, ¹⁶ Áí yołkaalıi bikédí'go díi ngot'aaníi nńee bił ádaashłe' doleeł, ńii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosił'áaníi bijíi biyi' odaahishńiıł, ła'íi biini' biká' ádaagoshłe' doleeł; ¹⁷ Binchq' n'íi ła'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bınáshńiıh da doleeł. ¹⁸ Konchq'híi bighą kaa nágodet'aaayúgo doo dayúweh konchq'híi bighą be'okaąhíi Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da. ¹⁹ Áí bighą shik'ıyú, itisgo godiyıhgo goz'aa yune' doo daasiite' dago Jesus bidıłi biláhyú ha'áhiikáh le', ²⁰ Da'denbáalıi ilk'ındlaadgo binkáayú Jesus nohwá ch'ígót'i'ı ágólaa, ánıidégo ła'íi hińáhi, da'denbáalıi dishńiigo Jesus bits'ı dishńiigo ádishńii; ²¹ Áídı' Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bi'okaąh yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá siljį; ²² Áík'ehgo nohwıjıi dił biká' hista'go nchq'go ánáhiit'įił n'íi nohwá nádiłkqodgo, ła'íi tú nzhóni nohwits'ı bee tánásgizgo, hałaa nohwıjıi dawa bee doo nohwıł nagoki dago da'ohıidłaaągo Bik'ehgo'ihí'nań ałhánégo bit'ah daahq'dleeh. ²³ Hałaa doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhį' ihí'naahíi ndaahóndliihíi nńdzilgo daahónta'go dayúweh baa nadaagohıilńi' le'; hadıiń nohwá ngon'áaníi da'anıigo anıi; ²⁴ Łaa daanohwiini' le', hił daanjoq doleełgo ła'íi nńt'éeego ánádaahitt'įił doleełgo ıldag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú ıła'ánáhiit'įił doo t'aaązhį' bits'á' shıijéed da le', nńee ła' ágádaat'įił k'ehgo; áídá' ıldag yádaahiilti' le': ałhánédı' goldohgo bídaagonłsıdá' dayúweh ıldag yádaakti'. ²⁶ Da'anıi ágot'eehıi bídaagosıilzjııdá' nchq'go bídaagonlzı ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchq'híi bighą doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'aa da, ²⁷ Áídá' bee kaa ya'iti'ıi dązhq' bégódzidi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kq' k'ehgo dilth'i bik'edaannıihíi

daabidiidíi zhá nohwá goz'aa. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii Moses binkaáyú ni'néi doo yikisk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee anagót'iid yaa nadaagolni' lék'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zedjii lék'e: ²⁹ Áik'ehgo hadín Bik'ehgo'ihinaan biYe' doo nt'é dago áyilsigo yiká' nayaahíi, la'íi dii bee Bik'ehgo'ihinaan nnee yágon'áanii ndzilgo alzaahíi, dii bee hadelzaahíi, doo yidnlsí dahíi, la'íi Holy Spirit bits'á'dí' ilgoch'oba'íi begoz'aanii ncho'go áik'ehíi, nnee Moses binkaáyú begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé dahíi bigha zedjiihíi bitisgo goyéégo bich'i' godigháhgo bágoz'aa shi daanoishi nées? ³⁰ Ganniidíi bidaagonlzi, Goyéégo koch'i' godish'aahi ansht'ee, shíi ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihinaan. Gánado'nii, Nnee Bik'ehgo'ihinaan bíyéehíi yaa yakti'go yándaago'a' doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihinaan hínáhi bilák'e ch'intlizhyúgo négódzid. ³² Bínadaaahíi, doo aniidá' Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí'go nohwíi yune' odaadezdlaadá' goyéégo nohwich'i' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'i' dahdaanołdoh ni'; ³³ Lahgee nnee daanoahwinea'íi daanihóch'iid la'íi goyéégo nohwich'i' nagowaa ni'; lahgee biniidaagonkt'éehíi bich'odaahniigo nohwíi aldó' nohwiniigonkt'éé ni'. ³⁴ Ha'ásitíidá' shaa tídaah'ti ni', la'íi nohwíyéé n'íi nohwaa hayi'níi ndi nohwil daagozhóq ni', yaaká'yú nohwíyéehíi itisgo nkt'éhíi, la'íi doo ngonel'aa dahíi gólíigo bidaagonlshíi bigha. ³⁵ Ái bigha Bik'ehgo'ihinaan bada'ohíhíi doo bits'á'zhí'go anáhne' da, daahonohtayúgo nzhooníi nohwich'i' nanáhi'nii. ³⁶ Nohwini'k'eh ádaanołsi le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan aníihíi ádaahdzaadá' nohwa'det'aanii nohwíyéé doleel. ³⁷ Dét'ihégo hadín hígháhíi dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dávik'ehyú at'éehíi odlá zhá yee hínaa doo, áidá' nnee t'aazhí' at'éehíi shiyi'siziiníi doo baa bil gozhóq da doleel. ³⁹ Ndi nées t'aazhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhinéehíi doo itah daandlii da, áidá' hadíi da'odlaago biyi'siziiníi hasdákah zhinéehíi itah daandlii.

11

¹ Bench'ohohíhíi da'anii begolne'go bigóziigo, la'íi hadíi doo hit'ii dahíi da'anii at'éégo bigózi, ái odlá' golzeego ágolzee. ² Doo aniidá' bádaayan n'íi daabi'odla' golíihíi bigha nkt'éégo baa ch'inii lék'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihinaan biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golíihíi bigha bádaagonlzi, áik'ehgo dant'éhéta hit'iiníi doo hit'ii dahíi bee ádaasaa. ⁴ Bi'odla' golíihíi bigha Abel, Cain bitisgo nkt'éhi Bik'ehgo'ihinaan yaa nainé', Abel baa nainé'íi Bik'ehgo'ihinaan yaa nagolni'go, Da'áigeé ándzaa, nii lék'e; ái bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'i' yakti'. ⁵ Bi'odla' golíihíi bigha Enoch da'itsaahíi doo yígodolsíi dahíi bigha yaaká'yú onábi'doltii; doo hak'i nádaach'ot'ii da, Bik'ehgo'ihinaan onábiktíihíi bigha; doo hwahá nábididilteeh dadá' Bik'ehgo'ihinaan yił goyilshóqgo baa ch'inii lék'e. ⁶ Ko'odla' da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihinaan doo hagot'éégo bil goch'inłshóq da: hadín Bik'ehgo'ihinaan bich'i' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihinaan gólíigo yosdlaadgo zhá yich'i' nigháh, la'íi hadín nzhóqgo haintaahíi nkt'éégo ágot'eehíi bíyéé áidoliilgo yosdlaadgo zhá yich'i' nigháh. ⁷ Bi'odla' golíihíi bigha Noah hagot'éégo godegháhíi doo hwahá yígolsíi dahíi Bik'ehgo'ihinaan bil ch'i'nah ágolaago tsídolyiz, áik'ehgo bichagháshé hasdáyiniłhat'íihíi bigha tsina'eehíi áyíłaa; ái bee ni'gosdzán biká' nnee ncho'go ádaat'eehíi ch'i'nah áyíłaa, la'íi ko'odla'híi bigha nkt'éégo ách'it'éehíi bíyéé silii. ⁸ Bi'odla' golíihíi bigha Abraham la' ni' nágost'ayú bíyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikisk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shíhíi doo yígółsi da ndi. ⁹ Bi'odla' golíihíi bigha ni' baa got'aa n'yú dét'ihézhí' Isaac la'íi Jacob bilgo gowałgai yee daagolii, ni' doo yídaagolsini n'íi yiká' daagoliihíi k'ehgo; Abraham baa det'aa n'íi da'ái Isaac la'íi Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham bádihyú yaaká'yú kih nagozníli bit'ááhgo izt'ini golíiníi yiká' déz'ii, ái kih nagozníli bik'ehgo'ihinaan nagoshchiiigo ágola. ¹¹ Bi'odla' golíihíi bigha Sarah ndi binawod gołłigo hilsaa silii, áidí' bil legodzaahíi bitisyú ch'ígoyáá ndi bi'ime' gołlii, hadín baa yidin'ááhíi ya'ohíhíi bigha. ¹² Áik'ehgo nnee dał'a'á hastiin

silijgo k'azhá datsaahi ga'ánolì ndi bits'á'dí hadaakishchiiní yáá biyi' ts'iksóqsé la'í tábahyú saí dahdijahí ga'áholáago daagozlij, doo nách'otag at'éé dayú. ¹³ Áí dawa t'ah da'odlāago nanezna', baa daadest'aaní doo hwahá begolne' da ndi bi'odlā' bee n'zaadzhi' daayo'ijgo yaa bíl daagozhóogo begolne'go yídaagolsi lék'e, áik'ehgo gádaanniid, Ni'goszán biká' nahiikai ndi nnee doo bigózini daandlij, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaanihí bee nht'éégo ndaagoléehí yiká hadaantaago bigózi. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdikai n'íí dá yaa natsídaakes nt'éyúgo t'azhí' nakáhgo bá ch'í'otā doleel ni'. ¹⁶ Áídá' k'adí yaaká'zhí'go ndaagoléehí hádaat'ij: áí bighā Bik'ehgodaahi'nañ bíldi'niigo Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'e ádaayándzi da, akú kih goznilí bá ilch'igolaahí bighā. ¹⁷ Bi'odlā' golíhí bighā Abraham, da'anii bi'odlā' bighā nabídineztaqádá, Isaac Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yinktíj, Abraham bee det'āā n'íí biye' da'áhi Bik'ehgo'ihí'nañ yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Án yaa yafti'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham gáyilniid, Isaac binkááyú nits'á'dí handóot'ij: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ nnee daztsāā ndi náhi'naago ánáidléh yígósi, áik'ehgo biye' daztsāādí nábi'dihil'na' ngonoligo baa naltíj. ²⁰ Bi'odlā' golíhí bighā Isaac, Jacob la'í Esau bich'í' ágone'íí yee yá oskaqadgo, Nohwiya gozhóo le', yilniid. ²¹ Bi'odlā' golíhí bighā Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'al'ango yá da'oskaqad; la'í bigish bik'izhí' hayaa at'éédá' Bik'ehgo'ihí'nañ yoskaqad. ²² Bi'odlā' golíhí bighā Joseph datsaahdá' Israel hat'i'í dahdekáh doleehí t'ah bidáhdá' yígósi go yaa nagolni' lék'e; la'í bits'in hago ádolnihí yee yágon'áá lék'e. ²³ Daabi'odlā' golíhí bighā, Moses gozlijdá' bitaa hik'e báá bílgo mé' dénzhonehi nlihihí bighā nadaayin'í'go taagi daahitaq; nant'an yengon'áání doo yédaaldzid da lék'e. ²⁴ Bi'odlā' golíhí bighā Moses báyan silijgo, Pharaoh bitsi'hí bizhaazhé bíl idi'niigo doo hat'íj da lék'e; ²⁵ Nchog'go ágot'eehí begonedlihihí dé'tih itah at'éhi k'ihzhí' nayiné' lék'e, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehí biniidaagon't'ézhí'go itah nágodin'áá lék'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí bich'í' nahi'nihihí yiká déz'ijgo, Christ bighā bik'edaach'inihihí Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aaní yitigo ilijgo yaa natsekees. ²⁷ Bi'odlā' golíhí bighā Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'ij dahí yo'ijhí k'ehgo nyeehí yich'í' dahnldoh. ²⁸ Bi'odlā' golíhí bighā Moses bik'ehgo dáádítihí yiká' díl yíta', la'í bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chagháshé dantsé nakaihihí naitseedí nliinihí Israel hat'i'ihí bichagháshé dantsé nakaihihí doo naitseed da doleehí bighā. ²⁹ Daabi'odlā' golíhí bighā Israel hat'i'í túsikaaní Red Sea holzéhi hanaayú nanádn'sáá, ni'gosgaahí k'ehgo ndi ch'inán'sáá, nnee Egyptdí' daagolíní áldó' hanaadnkáh daanzi ndi āāł odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odlā' golíhí bighā Israel hat'i'í kih goznilí Jériko golzeege binaad tséé hist'iní ledn'aahí da'á jijgo da'ahn lenadik'séh gots'idiskāzhí', áik'ehgo gots'idiskāhí bijij āāł nandéeh lék'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'í' nagháhi n'íí, bi'odlā' golíhí bighā anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónigo yich'í' ádzaago, doo da'odlāā dahí natseedge doo itah zesdij da lék'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleel? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', la'í Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bílgo dawa baa nagoshni' hasht'ij ndihí doo bínel'āā da: ³³ Áí daabi'odlā' golíhí bighā lahgo nnee hat'i'í daayisnaa, dá bik'ehyú ádaaszaa, bángot'āā n'íí bich'í' begolzaa, ndóicho bizé' bá ilch'í' ágolzaa, ³⁴ Kog' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltk'shé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilij, nagonlkaadgee k'a'adaat'ee daasilij, la'í yil nadaagonlkaadí bik'e dahtsidnkij. ³⁵ Isdzáné bits'á' nanezna' n'íí bá nádaabi'dihil'na'go baa na'nil; la'ihí dahazhí' ihí'naahí yenaadiikáhí itisgo nht'éégo yídaagósihí bighā doo daazhógo benádaadichiid hádaat'ij dago goyéégo bich'í' godes'tāago naztseed: ³⁶ La'ihí baa daach'odloh, la'í dá habída'ch'ilt'saas nt'éé, la'í kídaach'ist'og, la'í ha'ádaach'ist'e': ³⁷ La'ihí daach'omé', la'ihí ilk'ídaabidich'iish, la'ihí nabídaadi'nestāqd, la'ihí bésh be'idiltk'shé bee naztseed; la'ihí dibel'ij hik'e gant'ízé bikagé bidiyagé yee nakai lék'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, la'í biniidaagodeszaago; ³⁸ Áí nneehí ni'goszán biká' nneehí bitisgo da'ilij: da'igolijyú la'í dzilyú, dzil bini'i'ányú

la'íí leyi' da'o'ányú nakai lèk'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odla' golííhíí bigha nlt'ée go baa na'goni' ndi baa det'aa n'íí doo hwahá begolne' da lèk'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwádihyú itisgo nlt'éhi yaa nohwá nagoshchíí, da'adaandihyúgo áí doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee lani doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhoggo daanohwinef'íígo, nt'é ndaazgo daahiideehíí halaa nlázhí' ndaano'né', la'íí nchó'íí dayúweh be'ánáhiit'ííhíí nlázhí' ndaano'né' aldó', áídí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'ááníí bikísk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odla' begodeyáhi la'íí aal laile'i halaa án zhá bich'í' daadéet'íí le'; án gozhóóníí bádihyú goz'aaahíí bigha tsí'ílma'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'ée go yitis sillíí, bik'e ídaayágosígo dahstíí ndi doo bíl hago'at'ée da, áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ³ Nnee nchó'go ádaat'eehíí bich'í' nada'idziid ndi yitis siliiníí, án baa natsídaahkees le', dah lèk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íí nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Nchó'íí bich'í' nadaagonokaad ndi doo hak'i díl nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'íí chagháshé baa de'nííhíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí baa daadisonah, gáníígo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'nañ doo alch'ídéyú ánánol'íí dayúgo, nlt'ée go baa natsínkees, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ níl destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ hadíí bíl daanzhooníí ni'íksiihgee yiniidaagodnłsı, yíl ch'ígó'aahíí bigha, bizhaazhé náidnktííhíí dała'á ntíígee ni'íksiihíí bigha nádainłsas. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nda'ólksiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichagháshé daanohlííhíí bigha ágádaanohwıłsı; hadín biye' golííníí, biye' yiniigodnłsı, yíl ch'ígó'aahíí bigha. ⁸ Áídá' nda'ólksiihgee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwıl ch'ígó'aahíí bigha doo nohwiniinágodil'ííh dayúgo yútashchín nliiníí k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichagháshé daanohlíí da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bíl ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsı. ⁹ Áídí' ni'gosdzán biká'gee daanohwitaahíí nlt'ée go nohwıl ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsıgo daadinłzı; yaaká'dí'go nohwiTaahíí itisgo daadinłzıgo bikísk'eh ádaant'eego nlt'ée go'íí, áík'ehgo zhá nlt'ée go daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'ííyú det'íhézhi' hagee nda'ilzıihgee zhá ádaanohwıl'ííh, áídá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá nlt'ée hıí bigha ágádaanohwidnłsı, án godiyini ye'at'ée hıí k'ehgo néé aldó' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bigha. ¹¹ Kol ch'ígó'aahgo ákol'iiníí doo kol gozhóógo ákól'sı dago kol na'dini' ndi bikédí'go hadín baa bíl ch'ígót'ááníí nlt'ée hıí biyi' nolseełgo binest'a' golííhıí k'ehgo íłch'í'gonłt'ée hıí be'at'ée go nlt'ée hileeh. ¹² Áík'ehgo nohwigan nadaahezdaahıí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłdíí ntl'iz ánádaahdle'; ¹³ Áídí' íłk'ídédzđh intínhıí biká' ch'ínohkáh, hadín na'nılhodıí doo ch'a'odokał da doleełhıí bigha; áídá' nalwod nasdlıígo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bíl t'eké daanohlíígo, la'íí dážhó nlt'ée go ádaanoht'eego dahdaanołđh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo hago't'ée go ch'ıltséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaa, dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí dábich'í' ndohkahi at'ée; dánko kol goshch'ıihıí bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaa go nagont'og hajéedgo, áí bee lani daabilchog; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaa, dánko nant'í' naghaahıí nohwitahyú hileeh, dagohıí Esau holzéhi, dantsé naghaahıí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dı' bíyéé doleeł n'íí dałahndı iyaahıí bigha baa na'haznıihıí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı dahıí nohwitah hileeh. ¹⁷ Bıdaagonołsı, Esau ágádzaahıí bikédı'go Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dı' nlt'éhi bíyéé silıí doleeł n'ıígee, Dah, bíłdo'nıid; hichago yókeedgo ná'okaah ndi doo hago't'ée go łahgo ánáyıdléh da lèk'e. ¹⁸ Doo díınko bich'í' neheshokai da, dzıl da'anıi sı'anihıí, kq' bee diltkı'ıí, dagohıí godıłhıı, chagołheehıí, yat'ógo nyolhıí, ¹⁹ Bésh dilwoshé áníihıí, bizhıi áníihıí, áı bizhıi daidezts'aanıı, Doo dayúweh nohwich'í' yáńti' da, daayılııigo nádaayokaah lèk'e, doo bich'í' neheshokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihıí ndi dzıhıí yıdahi'naayúgo bíl nda'ts'ilne'go dagohıí k'aa bee nabıdı'tseedgo goz'aa, niigo yee hadzıi n'ıí doo hago't'ée go yidag ádaat'ee da lèk'e: ²¹ Daayo'ıı n'ıí dážhó bégódzıdhıí

bigha Moses gání lèk'e, Dázhó nésdzidgo dishtlid:) ²² Áídá' díinko bich'i' nehesohkai, dził Sion golzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihinañ hináhi bikih goznilií yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolini lenáhiśéhi, ²³ Dantsé daagozliinií yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahii bíł daagozhógo ha'ánátséhií, Bik'ehgo'ihinañ nnee dawa yaa yaakti'go yándaago'a'ihí, la'íi yaaká'yú nnee nkt'éégo ádaat'eehii hadaadeszaahii bispirits bich'i' nehesohkai, ²⁴ La'íi Jesus, Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee bíłgo lángot'aanii ánidéhi nohwá sizini, la'íi díł kok'e hiłta'íi, Abel bidilií yitigo nkt'éégo ágot'eehii yaa nagolni'i aldó' bich'i' nehesohkai. ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ, nohwich'i' yaakti'íi, doo dah daadohñii dago baa daagonohsaa: ni'godzán biká'gee bich'i' yaakti'ihii, dah yilñniidii doo hagot'éégo bits'á' hakee da lèk'e, áik'ehgo yaaká'di' nohwich'i' yaakti'ihii hodaayéelts'aa doo hádaat'ij dayúgo, itisgo doo bits'á' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áidá' bizhiihii bee ni'godzán nagohinaa, k'adyúgohii gáníigo ngon'aa, Yunáasyú goldohgo dalañdi doo ni'godzán zhá nagohish'naa da, yáa aldó' nagohish'naa doleel. ²⁷ Án ágánniidii, Yunáasyú goldohgo dalañdi, hadii alzaahii nadaaha'naahii k'ihzh'i' nii'né', golzeego ágolzee, áik'ehgo hadii doo hagot'éégo dihi'náh dahii zhá godziih doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee nohwiinilgo doo hagot'éégo k'ihzh'i' nohwiinil dahii bigha halaa ba'ihédaandzi le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ daadnlzigo la'íi bédaahildzidgo bíł daagohilzhógo bá nada'idziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahinañ kq' ndi'ilk'áhi nliini at'éé.

13

¹ Ilk'isó lił daanjooñii k'ehgo dayúweh lił daanoñjoo le'. ² Nnee doo bídaagonoñinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á yaaká'di'hi doo yidaagoksi dago yá da'dezné' lèk'e. ³ Ha'ánshijeedii binádaañiih, bíł ha'ánshoheedii k'ehgo; hadiin bits'i' biniidaagonkt'ééhií binádaañiih, nohwii aldó' nohwits'i' góliigo bedaahinoñnaa. ⁴ Na'i'neehii nnee dawa daayidñsi le', doo iłts'á' nant'i' na'aashgo da: ch'a'o'i'néhií la'íi nant'i' nakaihií Bik'ehgo'ihinañ yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázh'i' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyéé lèk'e ndi baa nohwil daagozhógo le': Bik'ehgo'ihinañ gánohwiñniid, Doo nits'á' dahdosháh at'éé da. ⁶ Áik'ehgo doo t'aažhi' daasiitij dago gádaan'ñii, NohweBik'ehn shich'onñii nlii, nnee hago ádaashidoliilii doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziinií binádaañiih, Bik'ehgo'ihinañ biyati' bee nohwich'i' yádaakti' n'íi: da'odlaahii k'ehgo da'ohdlaa le', nt'é ádaizlaahii baa natsidaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaqada' at'éehii k'ehgo díi jii t'ah ágát'éé dahazhi' ágát'éé. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bigózini da k'izédaanoñwidoniil hela': Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi bee kojii'di' ko'odla' nalwodgo ayiisigo nkt'éé, doo hagot'éégo ch'iyaañii bee da, ái bikisk'eh ánada'ch'o'ñii ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'i' begoz'aanii bit'áahyú daanliinií da'ch'okaañ goz'aa'gee Bik'ehgo'ihinañ baa naltéehii la' áígee nada'iziidii daayiyaa'go dávik'eh; ái na'idziidii bee Bik'ehgo'ihinañ nohwá ch'ígót'i' daanzi; áidá' Christ ts'i'lna'áhi biká' nohwá daztsaañii bigha néé Bik'ehgo'ihinañ bich'i' nohwá ch'ígót'i'. Nnee Jews bich'i' begoz'aanii zhá yikisk'eh ádaat'eehii doo áik'ehgo bágoz'aa da. ¹¹ Magashi, dibelii, gant'izéta nnee nda'iksiihií bigha nadaistseedá' bidilií okaañ yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okaañ goz'aa yune' áyikaah, áidá' bits'ihii kih goznilií anahyú daayidiliid lèk'e. ¹² Áik'ehgo Jesus aldó', dabii bidilií bee nnee hadaadilne' doleehii bigha kih goznilií binaadyú ledn'aahii dáadit'ihii anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áik'ehgo néé aldó' nnee Jesus daayo'ni' n'íi k'ehgo daanoñhwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaa da'anahyú bich'i' dokáh. ¹⁴ Dzaagee doo nohwá dahazhi' daagondlii goz'aa da, áidá' dahazhi' daagondleehii biká daadéet'ij. ¹⁵ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ dákozhá baa náda'né'ihii k'ehgo Jesus binkáayú dayúweh daahohiikaañgo ba'ihédaandzi le', bizhi' ba'ihégoñigo behagohiigháh le'. ¹⁶ Nkt'éégo ádaanoht'eego la'íi nohwíyéehii iltahoh'niigo baa daayonah

hela': áík'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa bił gozhóó. ¹⁷ Hadín nohwá naziiníí bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníí yinádaadéz'jǰhíí bigha; áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yił nanágodołñihi at'éé bił daagozhóógo ádaat'jǰyúgo nłt'éé, áídá' doo bił daagozhóó dayúgo doo nohwá nzhóó da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaąh: nłt'éégo ádaahiit'jǰigo bídaagonłzi, dawa ánádaahiit'jǰhíí bee da'aniigo ánádaahiit'jǰigo hádaahiit'jǰi. ¹⁹ Shá da'ohkaąh doleelgo itisgo nánohwoshkaąh, dák'adégo nohwaa nádishdaahíí bigha. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'á'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'ehń daztsaądí' naadiidzaago áyíłaa, bidikíí nohwá ngon'ááníí dahazhǰ' nłdzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibełjǰi nłt'éégo yinádez'jǰhíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichagháshé nłt'éégo yinádez'jǰi. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa nłt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dážhó ba'ihégoșǰ le', doo ngonel'ąą dayú dahazhǰ'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkaąh shik'íiyú, Díí ádaanohwikdéniiđíí doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhágo bee nohwich'ǰ' k'eshilchǰi. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá ląá; déť'ihégo nyáá lék'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiníí dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dawa, Gozhóó, shá daabikdołñii. Ítalyú daagolíníí, Gozhóó, daanohwilñii. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí bee nohwich'ǰ' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihí'naán la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ binal'a'á nshlíni, nnee nakits'ádahyú hat'i'i ilch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'naán nohwił nlii le', nohwiłdishnii. 2 Shik'íyú, iltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóq le'; 3 Díí bídaagonłsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. 4 Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhoníí zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. 5 Nohwitahyú dahadń doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'naán yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'naán dánzhóq at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Án nneehń odlaago áníí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, nch'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágát'éhń nohweBik'ehñ bich'á'gé' doo hat'íí ích'í' nyohodlíí da le'. 8 Nnee biini' nakihíí doo bígózigo nagháhi at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'ń Bik'ehgo'ihí'naán binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bighá bil gozhóq le': 10 Áiná' nnee ízis it'íjń ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíí bighá bil gozhóq le': t'oh dénzhonéhíí ánádaasdíídhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleelhíí bighá. 11 Ch'ígona'ái sidogo hagháhgo, t'oh yinimééhgo dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhone' n'íí áđh: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íjń t'ah dá'it'íjgo bech'ígonáh doleel. 12 Nnee nabídi'nestaąd lé'e ndi aął yitis ch'ínyáahn biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaądíí aął yitis ch'ínyáago dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'naán bil daanzhóni yaa yiden'áání, baa didot'aał, gonneegee ch'ah hobíjhií k'ehgo. 13 Nnee la' nabídi'nestaąd lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'naán nashínestaąd, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'naán doo nch'ó'íí bee nahóntaah goz'aą da, la'íí án doo hadń nayíntaah da: 14 Nnee daant'íjgee dénch'og'go ágot'eehíí yiká hát'ííníí, ídíbiiltso'go nabídintaah. 15 Dénch'og'go ágot'eehíí hágot'ííníí iltsaą hileehíí k'ehgo nch'ó'íí yilchii: áí gé' nch'ó'íí nchaa silíjgo da'itsaahíí yilchii. 16 Shik'íyú, shíł daanołshóni, nda'olsii hela'. 17 Dawahá nt'ééhíí la'íí dawahá nzhoníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'naán idindláádíí Áyílaahn bich'á'gé' nke'né', án doo lahgo áná'dol'íjhi da, hat'íhíta léhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. 18 Bik'ehgo'ihí'naán dabíí hát'íjgo dawahá daahinaago áyílaahíí bitahgé' da'iltsé nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidliigo ánohwilaa. 19 Áík'ehgo shik'íyú, shíł daanołshóni, nnee daant'íjgee nt'éégo iyésts'aą le', yati' t'aązhí' goz'aągo, la'íí ha'ashkeehíí t'aązhí' goz'aągo: 20 Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'naán binzh'ó'íí doo áile' da. 21 Áí bighá nch'ó'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzhí' ndaanołné'ná', yati' nohwíjii biyi' k'ená'dilzéhíí nohwíjii yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziiníí hasdáyiñilgo yinel'aą. 22 Bik'ehgo'ihí'naán biyati' da'aníyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaałch'aago da. 23 Dahadń yati' daazhógo yidits'agn doo yikísk'eh at'éé dahń, nnee la' biká'got'íne biyi' binii' da'at'ééhíí yineł'íjhií k'ehgo at'éé: 24 Án nneehń ádinel'íjđ hik'e dahiyaa, áí gé' dagoshch'í' ánołh n'íí yaa yisnah. 25 Dahadń Bik'ehgo'ihí'naán yegos'aaníí dážhó nt'éhi, begoz'aaní nnee ch'ínáyihí'níi, biyi' déz'íiníí dayúweh yaa higaał, doo daazhógo iyésts'aągo dagoshch'í' yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'ééhń, án nneehń dawahá áile'íí bee biyaa gozhóq doleel. 26 Dahadń nt'éégo oshkaąh nzhíná' biyati' doo yaa goyáágo yałt'ń ách'í' nach'aa, án nneehń bi'okaąhíí doo bá begolne' da. 27 Chagháshé bitaa la'íí bimaa ádaadiníí, la'íí isdzáné itsaa daanliiníí bich'í' nadaagont'ogíí bich'och'iniigo bitaach'ighaago, la'íí ni'gospdzán biká'gee nch'og'go ágot'eehíí doo hayíí be'ách'ít'éégo da, áí Bik'ehgo'ihí'naán nohwiTaa'ń bináál okaąh da'aníhi, la'íí dánzhóq at'éhi at'éé.

2

1 Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindíni, daahodlaago nnee doo il'anigo baa natsídaalkees. 2 Nnee la' óodo bee bigan bik'en'áne gólíni, la'íi bidiyagé nń'ehi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, la'íi nnee tét'iyéhi bidiyagé dénchq'éhi yee ha'ayááyúgo: 3 Nnee bidiyagé nń'ehihíi zhá bich'í' ádaanoł'eego ágádaabilđońii, Dzaągé' nń'éegee dahńdaa; áiná' nnee tét'iyéhií ágádaabilđońii, Da'áígee sínzj, dagohíi, Shi-keeyú ndaa: 4 Ágádaanoł'eeyúgosha' la' dá'ich'í'go, la'íi itisgo lanatsídaalkees, nchq'go natsídaalkeesgosha' aayadaakti'ihíi daaleeh? 5 Shik'íyú, shil daanołshóni, ídaayesółts'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań ni'gospzán biká' ágot'ee zhińéego tédaat'iyéhií da'odlaąhíi yee ízisgo da'it'j doleelgo haiyinil, la'íi bilakt'áhgee begoz'aaníi daabiyéé doleelgo haiyinil, ái Bik'ehgo'ihí'nań yil daanzhooníi yaa goden'ąą. 6 Áiná' nohwíi tédaat'iyéhií doo bil da'otag da laą. Nnee ízis it'iiniísha' isná daanołwidil'j? Da'ái yána'iti'hé yune'sha' odaołhwinihiyood? 7 Da'ái nń'éeego bee nohwi'dojihíi'sha' dénchq'go yaa yadaakti'? 8 Nant'an yegos'aaníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi gáníígee, Na'ashhahgé' gólíniíi nił nzhq' le', dáni ídił njoq'hií k'ehgo, nihií da'anii bikísk'eh ádaanoł'eeyúgo nń'ée: 9 Áiná' nnee il'anigo baa natsídaalkeesyúgo nchq'go akt'j, begoz'aaníi yitis hadaadiltaakíi k'ehgo ádaakt'j bídaagonołsi. 10 Dahadń begoz'aaníi dawa yikísk'eh at'éé ndi dała'ágo iłsihyúgo, begoz'aaníi dawa yik'ih hileeh. 11 Ch'a'o'nehíi bee ałneh hela', nihií, Dahadń zołhéé hela', nii ałdó'. Ch'a'o'nehíi doo bee áłdzaa daná' dahadń zeezołhij l'é'yúgo, begoz'aaníi yitis hadiltaakíi nleeh. 12 Begoz'aaníi nnee ch'ínayihinihií nnee bee baa yada'iti' doleehíi k'ehgo yadaakti', la'íi ái k'ehgo ádaanoł'ee. 13 Doo bil goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleel; áiná' ilgoch'oba'íi aayá'iti'íi yee itisgo at'éé. 14 Shik'íyú, nnee la', Oshdlaą, niiná' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'íi yit'j áiná'? Ya' ái odlaąhíi hasdabilteeh née? 15 Kok'isn dagohíi kolah bidiyagé éđihńá' dajj biigha dáshiná'naghaaná', 16 Nohwíi la' bich'í' gádołniiyúgo, lch'í'gont'éehíi bee nannaa, sínzilgo, la'íi násinłjđgo nannaa; áiná' dawahá yidn niłhíi doo baa nne' dayúgo; hat'íi bee nzhq'? 17 Áik'ehgo ko'odla' zhá góljyúgo, doo bikísk'eh ách'it'éé dayúgo, doo hat'íi ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. 18 Dahadń gáníi doleel, Ni ondlaą, áiná' shihíi shi'odla' yikísk'eh ánásht'j: ondlaąhíi shil ch'í'nah ánle' yikísk'eh ánt'jłhíi da'ádjgo, áik'ehgo shíi oshdlaąhíi yikísk'eh ánásht'jłhíi bee nił ch'í'nah áshle'. 19 Bik'ehgo'ihí'nań dała'á niłgo hondlaą; ái nń'ée: ch'iidn daanlíni ałdó' da'odlaąná' ndaaldzidgo daadit'łid. 20 Áiná' nnee doo goyąą dahi nílini, ko'odla' golj ndi doo bikísk'eh ách'it'éé dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' ái doo bígonłs da née? 21 Hat'ihíta be'okąąhíi biká' dahi'niłgee Abraham, nohwitaa n'íi, biye' Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yintjina'sha', ánát'jđíi bee Bik'ehgo'ihí'nań, dávik'ehyú at'éhi bilnńiid? 22 Bígosínłsđd née, bi'odla'íi la'íi yikísk'eh at'éehíi dała' na'iziid, bi'odla'íi yikísk'eh at'éehíi bee łalzaa. 23 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi, Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdlaąđ, áik'ehgo bi'odla'híi bigha dávik'ehyú at'éégo bá hótag, nii l'é'ehíi begolzaa: áígee Bik'ehgo'ihí'nań bit'eké daabilch'iniigo daach'ozhíi l'é'e. 24 Áik'ehgo bídaagosolłjđ, doo bi'odla' zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dávik'ehyú at'éé da, áiná' yikísk'eh ádaat'eehíi ałdó' bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú at'éé. 25 Da'ágát'éégo Ráhab, isdzán nant'j' nagháhi n'íi, ch'iniíi nai'aahíi ha'áyílaa, áigé' lahyúgo ch'ínadais'a'ná', ánát'jđíi'sha' bee dávik'ehyú at'éé bilđo'niid? 26 Kots'í koyi'siziiníi áđjhyúgo daats'iztsąą, ái k'a'at'éégo ko'odla', bikísk'eh ách'it'éehíi áđjhyúgo, doo hat'íi ká áile' da.

3

1 Shik'íyú, hołąago ilch'ígó'aahíi daaleeh hela', ilch'ídaagont'eehíi itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleel bídaagonołshíi bigha. 2 Daanołhwiigha łąągo ndaahilziih. Dahadń yałt'í'gee doo iłsih dahń nnee dázhq' nń'ehi niłj, nń'éeego áyíłsi, bits'í dawa da'áníyú ánát'jł.

³ Łjı bizaa'áh bá ádaagohiidle' nohwik'ehgo nagmaahı́ bigha; áık'ehgo bits'ı dawa bee daahiido'. ⁴ Tsina'eehı́ áldó' baa natsı́daakkes, dázhó ncha ndi, ła'ı́ nawode nch'ııdı́ aná'ol ndi, benal'eehı́ dázhó áłch'ıséhi bee na'ıl'eehı́ dahát'ııyú yidil'eeł. ⁵ Da'ágát'éeego kozaadı́ áłch'ısé ndi ızisgo ágot'eehı́ yee áda'odlı́go yałti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kq' áłch'ıséhi bee bikq' do'nıl ląá! ⁶ Kozaadı́ kq' do'nılı́ k'a'at'ée, ni'gospdzán biká' nchq'ı́ dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éeego nohwits'ı biyi' itah nłı; kots'ıhı́ dawa yılchqoh; ch'ııdn bikq' dılth'ı́ bich'á'gé' kq' bee bikq' do'nılgo ch'ıdehezna'gé' nch'ıhenna'zhı' yikq' da'dııl. ⁷ Tsétahgo daagolı́nı́ ıłtah at'éhihı́, dló', t'ıısh, túnteel biyi' daagolı́nı́ daabi'dılzhq, ni'gospdzán biká' nnee daabilshq: ⁸ Áına' doo hadń kozaad yołshqoh at'ée da: nchq'go doo nehe'náhi at'ée da, ła'ı́ dázhó bik'asda' nchq'. ⁹ Kozaad bee Bik'ehgo'ıhi'nań nohwıTaa'ń áshqod daabiln'ni; da'ái bee nnee, Bik'ehgo'ıhi'nań k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaal. ¹⁰ Da'ái kozé'ı́ bich'á'gé' yati' nł'éhi ła'ı́ yati' nchq'i bee hagoghiháh. Shik'ııyú, díı doo ágát'ée da le'at'éhi. ¹¹ Ya' ni'gé' túhálı́ııgee tú nzhqohı́ ła'ı́ tú nk'qozhı́ dała' halı́ née? ¹² Shik'ııyú, ya' tsı, figs holzéhi, olives náyınł'ı, dagohı́ dasts'aa figs náyınł'ı née? Áı k'a'at'éeego tú nk'qozhı́ halı́ııgee tú nzhonı́ doo halı́ da. ¹³ Nohwıtahyú hadń goyáágo bil ıgózı? Bi'at'e' nł'éehı́ be'ánat'ııhı́ ch'ı'nah áyıłsı le', igoyá' doo t'ąazhı' yáná'ıti' dahı́ ye'at'ée. ¹⁴ Nohwııı yune' nohwıl daagoshch'ıı'go dánohwızhą nł'éehı́ ádá hádaak'ııyúgo, ła'ı́ dashızhą itisgo ánsht'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'olđlı́ da le', doo ách'ııııyú ách'ııne' dayúgo lé'ılchoohi at'ée. ¹⁵ ıdıłgo ch'ıdzaanı́ doo yaaká'gé' nke'né' da, dá ni'gospdzán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'ı́ bik'ehgo, ch'ııdn binant'a' bich'á'gé'hi at'ée. ¹⁶ Dabızhą nł'éehı́ ádá hát'ııhı́, ła'ı́ dashızhą itisgo ánsht'eego nzıhı́ golı́ııgee doo nkegohen'áá da doleeł, ła'ı́ nchq'go ágot'ııhı́ dawa begoz'ąą. ¹⁷ Áına' yaaká'gé' igoyá'ıı díı k'ehgo at'ée, dázhó nł'ée, bil nkegohen'áá, dawa bich'ı' ch'ızhqó, doo ádıł k'a'ách'ıt'ée da, dázhó koł goch'oba', ła'ı́ nł'éeego ánada'ch'ol'ııłgo, doo il'anigo baa nach'ıtsikeesgo da, doo koká' zhą gózhqógo da. ¹⁸ Nnee nkegohen'áágo ádaagołsını́ k'eda'dile'go dáıık'ehyú ách'ıt'éehı́ binest'ą' goleeł.

4

¹ Hat'ı́ bigha ıłch'ı' nadaagonołkaad, ła'ı́ nohwıtahyú ıłch'ı' hadaashkeed? Nohwıyi' dawahá nchq'ı́ biká hádaak'ıını́ nohwıyi' ıłch'ı' na'ızııdhí bigha go'ıı. ² Hat'ıhıta nchq'ı́ ch'éh hádaak'ııhı́ bigha nada'oltseed: hat'ıhıta naaniyú daabıyéehı́ ádá hádaak'ııná' doo nádaadołné' dahı́ bigha ıłch'ı' hadaashołkeed, ła'ı́ ıłch'ı' nadaagonołkaad: doo daa-hołkéedgo da'olkaąh dahı́ bigha doo nádaadołné' da. ³ Dánohwızhą ádá hádaak'ııhı́ biká da'olkaąhı́ bigha doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éeego da'okaąhı́ doo bik'eh da. ⁴ Nant'ı' nakaiyı́ k'a'at'éeego ádaanoł'éhi, ni'gospdzán biká' ágot'eehı́ nohwıl daanzhqqyúgo Bik'ehgo'ıhi'nań yik'edaannııhi ádaanoł'ee, ya' doo bıdaagonołsı da née? Áık'ehgo dahadń ni'gospdzán biká' ágot'eehı́ zhą bil nzhonı́ Bik'ehgo'ıhi'nań yik'ennııhi ádıłne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ıhi'nań biyati' bek'e'eshchiinı́ ánııhı́ doo bighani golı́ dago gánı́ daanołsı née, Ya' Holy Spirit nohwıyi' golı́nı́ nchq'ı́ hát'ıı née, dawahá ádá hát'ıı née? Dah, da'anıı doo ágát'ée da. ⁶ Áına' Bik'ehgo'ıhi'nań bilgoch'oba'ıı itisgo nohwaa daihiné'. Áı bigha gánı́, Ádaa da'odlı́hı́ Bik'ehgo'ıhi'nań bich'á'zhı' at'ée, áına' ádaa goch'ıyolba'ıı Bik'ehgo'ıhi'nań bilgoch'oba'ıı bee daayich'onıı. ⁷ Áı bigha Bik'ehgo'ıhi'nań baa ádaa deinol'taah. Ch'ııdn nant'an bidah ádaanoł'ee, áık'ehgo nohwıch'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ıhi'nań alhánégo bit'ahgo daanołıı, áık'ehgo bıı áldó' alhánégo nohwıt'ahzhı' nłını at'ée. Nchq'go ádaanoł'eehı́, nohwıgan tádaalıs: nnee bıını' nakıhı́ daanołını, nohwııı daanzhqqgo ádaale'. ⁹ Doo nohwıl daagozhqó dago daalchag, chaal nahısółtaą le': nohwıdloh n'ıı daalchago ánadaaldle', nohwıl gozhóonı́ doo no-hwıl anıı dago ánadaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áık'ehgo hadag ádaanohwıle'. ¹¹ Shik'ııyú, doo aayánaltıhı́ ádaadoł'ııgo dénchq'ého łaa yadaaktı'

da. Hadn bik'isn yí'iltahyúgo, dagohí bik'isn dénchọ'ého yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní yí'iltah ła'íi dénchọ'ého yaa yałti': Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní baa yáńti' lẹ'eyúgo, begoz'aaní doo yikísk'eh áńt'ee da, áiná' aayalı' ihíi ńlįi. ¹² Begoz'aaní áyílaahíi dała'á ńlįi, da'án ąldó' hasdáhińiikíi yinel'ąą, ła'íi da'ílii yilchiigo yinel'ąą: áiná' hat'íi ńlįi ńńzigo aayanáltihíi ádnł'įigo nńee ła'ihíi baa yáńti'go? ¹³ Sáą'a, nohwíi gádaadońiíhíi, Díi jįi dagohíi iskaą akú kįh goznilyú nkáh, akú dała'á nohwelegodáh, nada'iilńii ła'íi nohwaa nada'iiniigo, áik'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadońii: ¹⁴ Ndi iskaą ágonéhií doo bídaagonokį daná' ádaadońii. Nohwi'ihí'na' hat'íi át'ée? Áad nahinago dé't'įh hiłtséhgé' da'ádįhií k'ehgo ádaanoł'ee. ¹⁵ Áiná' gádaadońiigo nłt'ée, NohweBik'ehń hat'įyúgo daahii'ńaa doleeł, áik'ehgo díi ádaahiidle', dagohíi ái ádaahiidle', daadońiigo. ¹⁶ Doo ágádaadońii dayúgo ádaa da'oldłiigo yádaakti': ágát'éeego yá'iti'íi nchọ'íi át'ée. ¹⁷ Dahadń áígee ách'ít'éehií yígółsį ndi doo ágát'ée dahń nchọ'íi bá hileeh.

5

¹ Sáą'a, ízis da'okł'iiníi, daalchag ła'íi daadołwosh, iniigodilńéhíi bee nohwiká' ngowáhíi bighą. ² Bee ízis da'okł'iiníi daanłdzid, ła'íi nohwidiyágéhií doolee daayiyąą. ³ Nohwi'óodo ła'íi béshłigai daadichii; ái bidichiihíi nohwaa nagolńi' doleeł, ái kọ' diltki'híi k'ehgo nohwitsį' yiyąą doleeł. Dawahá łań da'ílii'hií iké'yú náhılkaahíi bighą ilch'į' nadaasońé'. ⁴ Sáą'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nńee nada'iziidíi daayółbįł n'íi t'ąązhį' bich'ą' daahónokł'á' nohwich'ą' daadilwosh: nńee daahigeshíi daachagú Bik'ehgo'ihí'nań, nńee doo náhółtagyú biNant'a'íi, yidezts'ąą. ⁵ Ni'godzán biká' ízis da'okł'iiníi ła'íi gonediiníi zhą bee daahinońnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíi k'ehgo, k'adíi na'itseedíi biká' ngonyáá. ⁶ Nńee dávik'ehyú át'éehií zideego bá nadaagoso'ąągo daazesolįi; do nohwidag at'ée dago. ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehń nadázhį' biba' nohwil nkadaagohez'ąą le'. Sáą'a, k'edileehíi ni'godzán bich'ą'gé' nest'ą' łań ílińi bil nkegohen'ąągo yiba' sidaa, da'ıltsé ła'íi iké'zhį'go nanágołtąązhį'. ⁸ Nohwíi ąldó' nohwil nkadaagohez'ąą le'; nohwijíi ńłdzilgo ádaale': nohweBik'ehń nadáhgé ngowáhíi bighą. ⁹ Shik'íyú, doo lıda'okłah da, doo nohwá ndaago'aah da doleełhíi bighą; sáą'a, ndaago'a'íi ch'é'ítingee sizįi. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nohweBik'ehń bizhi' bee yádaakti' n'íi, biniidaagonł'éehií bil nkadaagohez'ąąhíi nohwil ch'ídaago'aahgo bikísk'eh ádaanoł'ee le'. ¹¹ Sáą'a, ńłdzilgo nazįi n'íi bil daagozhóóníi baa natsídaahiikees. Job holzéhi ńłdzilgo sizįi n'íi baat'ídaanołsį, biniidaagodelzaahíi bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíi yídaagołsį; nohweBik'ehń dážhọ aatét'íi ła'íi bil goch'oba'hi at'ée. ¹² Shik'íyú, díńko bee itisgo ádaanoł'ee le', doo yaaká' bee nohwit'a dahnádaadońiih da, doo ni'godzán bee da, doo ła'ihíi bee da; áiná', Ha'aa, daadońiigo da'anii ádaadońii le'; dahyúgohíi dánko nohwaa yá'iti' doleeł. ¹³ Nohwitahyú ła' biniigonł'ée née? Áń okąąh le'. Ła' bil gozhọ née? Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahéńzigo ido'aal le'. ¹⁴ Nohwitahyú ła' nezgai née? Ínashood yánazini yiká ádaanii le'; ái nohweBik'ehń bizhi'íi binkááyú ik'ah yil yedilńiíhgo bá da'okąąh le': ¹⁵ Áik'ehgo odłąągo okąąhíi bee nezgaihíi nadziih, áik'ehgo nohweBik'ehń hadag ánábidołlil; ła'íi nchọ'go adzaa lẹ'eyúgo, binchọ'íi bá da'izlíné ánadołniil. ¹⁶ Nda'oksihíi baa kil nadaagońi', ła'íi ildenáągo lada'okąąh, áik'ehgo nádaanołwí' dilziih. Nńee dávik'ehyú at'éehií bijíi dawa bee okąąhgo dážhọ bedelíi. ¹⁷ Elías nńee dá nohwíi k'a'at'ehi ńlįi lẹ'e, án, Doo nagołtįi da le', niigo bijíi dawa bee oskaąd: áik'ehgo ni'godzán biká' dá doo nagołtįihé taadn legodzaagé' gostán dahiitąą. ¹⁸ Áigé' ná'oskaądgo yaaká'gé' nkegonłtąą, áik'ehgo ni'godzán biká' nest'ą' nádaagozdłi. ¹⁹ Shik'íyú, nohwitahyú ła' da'anii ágot'eehií yich'ą' nyááyúgo, ła' t'ąązhį' yil nnat'áázhyúgo; ²⁰ Díńko yígółsįh le', nchọ'go at'įłhń bi'at'e' nyihesiíhgé' dahadń t'ąązhį' yil nnat'áázhń, án da'itsaah bich'ą'gé' biyi' siziiníi hasdábidołteel, áik'ehgo nchọ'íi ląągo yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshlíni, nnee nanidí' daanliigo ilts'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íí Bithýnia daagolzeeyú odaagohele'ihíí bich'í' k'e'eshchii, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa dabíntsé nohwídaagolsigo hanohwiheznil, la'íí Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íí bidil bee nohwik'í daidilta' doleełgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, ba'ihégoş le', án bilgoch'oba'íí an'odaazliiníí bee Jesus Christ daztsaądí' naadiidzaahíí biláhyú ánídégo nádaagosiidlii, áik'ehgo yaaká'yú gózhóóníí ndaahóndliihíí doo nohwits'á' bech'ígowáh dago biká daadéet'íih. 4 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanohwíyéé doleeł, doo da'ílíí hileeh dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'níí, 5 Nohwi'odla' golíihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bina-wod bee nt'éégo nohwinádéz'íi, hasdáhiikáhíí aął łalzaazhí', ái nohwá ilch'í'ılzaago nnágodzaago ch'í'nah ádolniił. 6 Ái bigha, k'adíí dét'íhézhi' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonł't'éé lək'e ndi dázho nohwil daagozhqó: 7 Nanohwi'dintaahíí bee nohwí'odla' nłdzil shíhíí nabí'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíí hileeh, áidá' nohwí'odla'íí óodo bitisgo ilíi; áik'ehgo nohwí'odla' nłdzil bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáago nohwa'ihéndzigo, daanohwidnłsigo, la'íí nohwits'á'idindláád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwil daanzhoq; k'adíí án doo daah'íi da ndi daahodlaago nohwil daagozhqó, nohwil gozhóóníí doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwí'odla' bee nasozíiyúgo nohwiyi'siziiníí hasdakáh. 10 Ái hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa ch'oba' doleełíí, dabíi binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; ái hasdách'igháhíí yiká na'ódaadiłkid, la'íí dázho yídaagolsiigh hádaat'íigo nadaayilkaah lək'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi Christ biSpirit daayigoyilni dabíntsedá' Christ biniigodilne'íi yaa nagosni', la'íí bikédí'go bits'á'idindláádíí alđó' yaa nagosni', áik'ehgo hagot'éégo ágodoniłkíí, la'íí da'os'ah ágodoniłkíí yiká na'ódaadiłkid lək'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íi, doo ái goldohíí biyi' ánágot'íił da doleełgo, áidá' díi goldohíí biyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi bich'í' ch'í'nah ágolzaa, áik'ehgo k'adíí da'ái bee nohwil na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íí biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'í' yadaakti'íi, da'ái yee nohwil nanádaagolni', ái Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yídaagolsiigho hádaat'íi. 13 Ái bigha nohwiini' ładaahłe', idaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáago Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwíyéé doleełíí dąngont'i'zhí' ndaahołíi; 14 Chągháshé da'dits'agíi k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nañ doo hwahá bídaagonolsiigh dadá' ncho'íi zhá hádaahł'íi n'íi doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'í' ánniidíi, godilziigho at'ééhíí k'ehgo nohwíí alđó' nohwí'at'e'íi dawa bee daagodinolsi le'; 16 Gáníigo bek'e'eshchíiğhíi bigha, Shíi dilzinihíi nshlii; áik'ehgo nohwíí alđó' daagodinolsi le'. 17 Bik'ehgo'ihí'nañ doo hadíi yik'izhi' at'éégo da, nnee daantíige hagot'éégo ádáat'íidíi yee yándaago'a, án nohwíTaa daabilđohniigo nádaahokąahyú bédaaldzidgo daadinolsi le', ni'godzái biká' daagonohłidá': 18 Díi bídaagonolsi le', doo ánídá' daanohwitaa n'íi bi'at'e' nohwil ch'ídaiz'ąą n'íi doo nt'é da, áidá' ái biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Béshłigai la'íí óodo da'ílíí hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; 19 Áidá' Christ bidil łán ílini bee, án dibelíi bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilłil dahíi k'a'at'éégo nlii: 20 Án ni'godzái doo hwahá nnit'aa dadá' habi'doltii, áik'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, 21 Christ biláhyú

Bik'ehgo'ihinaan daahohdlaa; Christ daztsaadi' Bik'ehgo'ihinaan naadiidzaago abíílaa, la'íi bee bits'á'idindlaadii baidin'áá, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan daahohdlaago bits'á'dí nkt'éehíi ndaahokíi doleel. ²² Doo daazhógo da, áidá' da'aniigo nohwik'isyú nohwil daanzhoo doleelgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíi bikísk'eh ádaanoht'eehíi bee nohwiyi'siziiníi nzhooogo ádaahlaa, áik'ehgo nohwijíidí' dázho kíl daanojhoo le': ²³ Da'ííi hileehi doo bee ánidégo nádaagosohdlii da, áidá' doo da'ííi hileeh dahi bee nádaagosohdlii, Bik'ehgo'ihinaan biyati' hináhi la'íi dahazhí' begoldohi bee nádaagosohdlii. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, la'íi nnee zhinéego ízigo ágot'eehíi ch'il dénzhonéhíi k'ehgo ádaat'ee. T'ohíi daaniké, la'íi ch'il dánzhonéhíi n'íi nanihidéh: ²⁵ Áidá' nohweBik'ehna biyati' dahazhí' begoldohi at'éé. Díi yati'íi bee nohwich'í' yáná'itihíi, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íi, nadaahch'aahíi, nzhóni ádaado'iiníi, la' bíyéehíi ídáhádaht'iiníi, la'íi ncho'go yadaaktíi dawa k'ihzhí' ndaagodino'h'aahgo, ² Mé' áni gozlini ibe' yidih daanliihíi k'ehgo, Bik'ehgo'ihinaan biyati', ibe' nkt'éhi, bídih daano'hlii, bee daano'leel doleelhíi bigha: ³ NohweBik'ehna bilgoch'oba'íi ilk'idá' daasoli'ngo. ⁴ Án bich'í' nnokáh, án tséé hinaahíi k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'íi da ndi lán íljiigo Bik'ehgo'ihinaan habilitíi. ⁵ Nohwíi áldó' tséé hináhi daano'hliihíi k'ehgo kih godiyini doo hit'íi dahíi nohwee ágolne', okaa'h yedaabik'ehíi daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihinaan baa hi'niilhi k'ehba'ihédaansigo daahokaa'h, ái Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinaan bil dávik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihinaan biyati' bek'e'eshchiiníi biyi' gáníi, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aaníi nnish'aah, lán íljiigo haltíni, ái tséehíi Christ nlii: áik'ehgo dahadín bosdlaadii doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleel, nii. ⁷ Ái bigha án daahohdlaaníi nohwich'í' lán ílji: áidá' doo da'odlaa dahíi bich'í'go tséé kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi hágon'áágee dantsé si'aaníi silii, ⁸ Doo da'odlaa dahíi yséé bigha nach'igeehíi, tséé ts'iztalgo nach'ikaadii silii, Bik'ehgo'ihinaan biyati' doo daach'idits'ag dahíi bigha nach'iniidéh; díi yee bángon'aahi ádaach'it'ee. ⁹ Áidá' Bik'ehgo'ihinaan, godilhiidí' dabíi bits'á'dí' díyat'éégo idindlaádzhí' nohwiká ánniidíi, ízigo ye'at'éehíi ch'í'nah ádaano'si doleelhíi bigha nohwíi daalinolt'íi'íi hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okaa'h yedaabik'ehíi daano'hlii, nohwinant'a' da'á'ahíi daano'hliigo daagodino'sini, Bik'ehgo'ihinaan bíyéé daano'hlii: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihinaan bíyéehíi daano'hlii da, n'íi k'adii bíyéé daano'hlii: lahn Bik'ehgo'ihinaan doo nohwaa ch'oba' da, n'íi k'adii nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shi' daano'hshóni, díi ni'gosdzán biká'zhí' nanidí' nakaihíi la'íi dé't'ihézhí' kú nakaihíi k'ehgo daano'hliigo, nádaano'hwashkaah, nohwits'í bich'í' zhinéego ncho'i zhá hádaht'iiníi bits'á'zhí' ádaanoht'ee, nohwijíi yune' nkt'éhíi ncho'íi bich'í' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanlii dahíi binadzahgee nohwi'at'e' nkt'éégo ádaano'si: áik'ehgo doo bik'ehyú ánadaht'íi'íi da, daaniigo nohwída'iltah ndi nkt'éégo ánadaht'íi'íi daayo'íiigo Bik'ehgo'ihinaan ya'ihédaanzí doleel, án baa nyááhíi bijii. ¹³ NohweBik'ehna bíyéé daano'hliihíi bigha nnee yenagos'aaníi dawa bikísk'eh ádaanoht'ee: ízigo nant'án, án ízigo at'éhi nliigo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchaan daanliiníi áldó' daadohts'ag, ái doo bik'ehyú ánadaht'íi'íi dahíi biniidaagodilne'go, la'íi dávik'ehyú ánadaht'íi'íi nkt'éégo ánadaht'íi'íi daayilniigo ízigo nant'án nohwich'í' yi'aa. ¹⁵ Díi Bik'ehgo'ihinaan nohwá hát'íi, dávik'ehyú ádaht'iiníi bee nnee doo daagoyáá dahíi, nt'é yaa yadaaktíi doo yidaago'si dahíi, doo nt'é daanii dago ádaahle': ¹⁶ Jews bich'í' begoz'aaníi doo dayúweh bi'isna' daano'hlii da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bil ch'í'otaahíi doo nohwincho'íi bil yaa nadaaso'tsooz da, áidá' Bik'ehgo'ihinaan bánada'ohsiidíi daano'hliigo daahino'hnaa. ¹⁷ Nnee dawa daadino'si le'. Odlá' bee nohwik'isyú daanliiníi nohwil daanzhoo le'. Bik'ehgo'ihinaan daadino'sigo bédaaldzid le'. Ízigo nant'anhíi daadino'si le'. ¹⁸ Nada'ohsiidíi, nohwinant'a' daanliiníi dawa bee daadino'sigo daado-

hts'ag; daanzhooníí lá'í doo hago ádaat'íi dahíi doo áí zhá da, áídá' hadaashkeehíí áldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nkt'éégo ách'ídzaago ídégoch'ilziyúgo, áídá' doo nchq'go ách'ídzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'éeyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé. ²⁰ Nchq'go ádaahdzaahíí bigha nohwiniigodelzaahíí bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' áí Bik'ehgo'ihí'nań bíł nzhqo nee? Dah. Áídá' dávik'ehyú ádaaht'íi ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgohíi, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíł nzhqo. ²¹ Ágát'éégo nohwiniidaagonkt'ééhíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ánniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áík'ehgo shedaanoht'ee le', nohwini: ²² Áń doo nchq'go adzaa da, nach'aago yá'iti'íi doo bizé'dí' diits'ag da: ²³ Áń nnee yati' bee daabokáał ndi bíi doo t'aazhí' yati' yee okáał da: áń biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'í' godish'aah doo nii da; ndihíi Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehgo aayałti'ihíi yaa ídet'aq lək'e: ²⁴ Áń nohwinchq'íi dabíi bits'í ída'áyiidlaago tsí'ihna'áhi yiká' daztsaa, née nohwinchq'íi bich'í' dasiitsaa dá' dávik'ehyú ágot'eehíi bich'í' daahin'naa doleełhíi bigha: nohwá habi'doltsazíi bigha nohwinchq'íi bits'á'zhí' nádaahdzii. ²⁵ Dibekíi ch'a'onalsáahíi k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adú t'aazhí' dibekíi Nanyoodihíi baa nánokkai, áń Christ nliigo nohwiyi'siziinií Yinádéz'iinií nlii.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanołhíni, nohwika' daadohts'ag; áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo yikísk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabíldohnii da ndi, nkt'éégo ádaanoht'eehíi bee da'odlaq daaleehgo daahonołbijh doleeł; ² Nkt'éégo ánadaaht'íiigo lá'í Bik'ehgo'ihí'nań daadinoksiigo daayo'íihíi bigha da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwiká'yú zhá ídaadołzhqo da, daazhógo nel'íihíi bigha doo nohwitsizil íłtah at'éégo daashbizh da le', lá'í dawahá óodo ádaaszaahíi doo nohwaa dahnaznilgo da, lá'í diyagé lán ílínii doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áídá' nohwijíi yune' nkt'éégo ágot'eehíi bee dénzhonégo ádaahle', nohwijíi yune' isht'edaagodnt'éégo, lá'í dant'éheego be'ádaanoht'eego, áí be'ídaadołzhooníi doo da'ílíi daaleeh dahi, lá'í Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee lán ílínii. ⁵ Da'ágát'éégo doo ánídá' isdzané daagodnłsiníi Bik'ehgo'ihí'nań yaa da'okíihíi ídaadilzhqo lək'e, bika' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lək'e, shinant'a' yilniigo: da'osodlaqadhíi bigha áń bich'eke'yú k'ehgo daasolij, nkt'éégo ádaanoht'eeyúgo, lá'í doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanołhíni, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bíł daagonokhíi, bits'í doo nłdzil dahíi bigha daadinoksi, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi nohwi'ihí'na' nohwá ágołsiníi da'ánohla nohwíyéehíi bigha; áík'ehgo da'ohkaqahgee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaníi, daanołhígha nohwinatsekees dała'á ádaanołsi, laa daach'ohba' le', odlq' bee ilk'isyú daanołhíigo híł daanołhjoq le', nohwijíidí' nohwil daagoch'oba' le', k'édaanołsi le': ⁹ Ła' doo bik'ehyú ádaanołhizlaa dayúgo doo iké'dená ágánaadaahdle' da, daanołhóch'iid lək'eyúgo doo t'aazhí' daahóhch'iid da: áídá' gozhóónii bá hádaaht'íi; díi bigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ánniid bídaagonoksi, lá'í áí bee gozhóónii nohwíyéé doleeł. ¹⁰ Hadín ihí'na bíł nzhooníi, lá'í nkt'éégo bíyołkaał hat'íinií, áń doo nchq'go yałti' da le', doo lé'ılchoo da le': ¹¹ Áń nchq'íi yits'á'zhí' anne'go nkt'ééhíi ye'at'íi le'; ilch'í'gont'ééhíi yiká hát'íigo nłdzilgo yikádéz'íi le'. ¹² NohweBik'ehń nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'íi, áí bi'okaałhíi yíyéstsaq: áídá' nnee doo bik'ehyú ánadaaht'íił dahíi yits'á'zhí'go dahnot'aał. ¹³ Nkt'éégo ádaanoht'eedá', hadínshq' nohwiní'dilnił? ¹⁴ Dánzhqoogo zhá ágot'eehíi bigha nohwiniidaagonkt'éé ndi, nohwá gózhqo doo: nnee nohwik'edaanníihíi doo bédaałdzid da, doo nohwil nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áídá' nohweBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań nliigo, nohwijíi yune' daadinoksi le': nkt'ééhíi nohwáđihyú goz'aaníi nohwijíi biyi' yune' nda'okíihíi nnee la' yigha nanohwíđikidyúgo, hagoł'éégo bich'í' hahdziihíi t'ah bíntse bídaagonoksi le', tqađégo lá'í daadinoksiigo baa nadaagołni' le': ¹⁶ Nkt'éégo ánadaaht'íiigo

ídédaagososijidgo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nkt'éé ndi léda'ikchoogo nchọ'go ánádaat'ijl daanohwiñihíí ídaa yádaandzi doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgoyúgo nkt'éégo ánádaat'ijl ndi nohwiniidaagonkt'ééhíí dábik'eh, áidá' nchọ'go ánádaat'ijl zhinééhíí bigha nohwiniidaagonkt'ééyúgohíí doo nzhọọ da. ¹⁸ Christ dalahíndi nohwinchọ'híí bigha biniigodelzaa, án dábik'ehyú át'ééhíí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nnohwinííhíí bigha, bits'í zhá zesdij, áidá' biyi'sizini doo zesdij da, áí bee naadiidzaa: ¹⁹ Áí bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'í' yałti'; ²⁰ Áí spirits-híí doo ánídá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bágoho'aał lək'e; Noah hínaadá' tsina'eełí áile'dá' tsina'eełí biyi' tsebií hilt'eego zhá hasdákai, tú biláhyú. ²¹ Áí túhíí tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ daztsaądí' naadiidzaahíí biláhyú hasdáhiikaihíí bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníí nail'eelgo ágolzee da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éégo idégoch'iksigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádaago Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí, la'íí yedaabik'ehíí, la'íí spirits binawodíí dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíí k'ehgo nohwíí ałdó' binatsekeesí k'a'at'éégo nohwinatsekeesí ádaahle'go nohwíí ałdó' bá nohwiniigodilne'go dábik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahíí nchọ'íí yits'á' nyáá; ² Áík'ehgo nehena'zhí' kots'í zhinéégo nchọ'i ánádaat'ijl doo yaa biini' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íníí zhá ánát'ijlgo yaa biini' doleeł. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokaąh dahíí bil daanzhọogo ánádaat'ijl k'ehgo ánádaahiit'ijl n'íí aął bech'ígóyáá; díńko be'ánádaahiit'ijl ni': nchọ'íí doo bich'í' t'aązhí' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhinéégo nchọ'íí zhá hádaahiit'ijl ni', nohwil nádaagodeyis ni', da'iidląągo daagodnlch'aad ni', da'iidląągo nohwil daagonedlij ni', la'íí da'ílinéhíí daahohiikaąh ni': ⁴ Bil nchọ'go ánádaat'ijl n'íí, k'adíí nchọ'go ánádaat'ijlyú doo bil aanáhkeel dahíí bigha nohwída'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee daahinaahíí hik'e nanezna'íí bilgo ilk'idá' yaa yałti'go siziinií, bińáál áí nneehíí ánádaat'ijl n'íí dabíí ídaa nadaagolni' doleeł. ⁶ Nnee nanezna' n'íí t'ah daahinaadá' nt'é bigha yati' baa gozhóni bee bich'í' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daayodląągo biyi'siziinií Bik'ehgo'ihí'nañ yił daadoleelhíí bigha, dabíntsedá' góyéégo bándagost'aą ndi. ⁷ Ágot'eehíí dawa k'ad bengonáh: áí bigha nohwiini' daagolijgo, ídaa daagonohdzaągo da'ohkaąh le'. ⁸ Díńko itisgo begoz'áni, dázhó kł daanohjọọ le': iłijóóníí nohwitah begoz'aąyúgo, la' ni'iksiih ndi nohwil'ijóóníí áí bee bil ya'istsooz. ⁹ Idenáągo hasta' nahkáh, doo bik'e daashołch'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidíí nt'é bíyééhíí yá yinádéz'ijgo yita'iniihíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí dał'á daanotijgee nohwaa daizné'íí iltah ádaat'eehíí bee kł ch'odaahniih. ¹¹ Nnee la' yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'íí zhá yee yałti' le'; nnee la' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo ábilsigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoł doleełgo, án dázhó ba'ihégoł le', la'íí dawa yebik'eh le', doo ngonel'aą dayú dahazhí'. Doleełgo at'éé. ¹² Shił daanohshóni, nohwí'odl'a' bee bígodzihgo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nñihíí k'ehgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le', doo ágondzijiýú bee shich'í' ágodzaa doo daanohsł da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíí ałdó' itah daanohkijhíí bigha nohwil daagozhóọ le'; áík'ehgo án bits'á'idindláádíí ch'í'nah alzaago dázhó nohwil daagozhóọ doleeł. ¹⁴ Christ bizhi'híí bigha nchọ'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit, bee bits'á'idindláádíí, nohwiká'zhí' nliihíí bigha: nchọ'go nohwaa yádaakti'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchọ'go yaa yádaakti', áidá' nohwich'í' zhinéégo Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégoł. ¹⁵ Áidá' nohwiniidaagonkt'ééyúgohíí, nnee naitseedíí doo daanohkijgo da le', in'ijhíí dagohíí nchọ'go at'íinií, dagohíí doo bidildoo dahíí nabinłt'ogíí ałdó' doo daanohkijgo da le'. ¹⁶ Áidá' nnee la' Christ yodląąhíí bigha biniigonkt'ééyúgo doo

yik'e ídaayándzì da le'; áídá' áí bighà Bik'ehgo'ihì'nañ ya'ihénzì le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihì'nañ nñee yándaago'aah doleełí biká' ngonyáá, bichàgháshéhíí dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lèk'eyúgo, nñee Bik'ehgo'ihì'nañ baa nht'éégo na'goní'íí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hagog'éégoshà' bendaagonáh doleeł? ¹⁸ Nñee dávik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lèk'eyúgo, áídá' nñee doo daagodnksì dahíí là'íí nchò'go ádaat'iinií hagogshà' ádaane'? ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ hát'íígo biniidaagonkt'ééhíí nzhòogo ánadaat'íígo biyí'siziinií Bik'ehgo'ihì'nañ yaa daide'aahgo binádaadéz'íí le', án dawa áyíílaahíí là'íí da'ánííyú át'éhi nlií.

5

¹ Nohwitaahyú ínashood yánaziinií daanohłni, nohwich'ì' yashti', shíí ałdó' áí itah nshłjì, Christ biniigodelzaahíí hish'íígo baa nagoshni', là'íí ízisgo at'ééhíí ch'í'nah alne' doleełí shíí itah nshłjì doleeł; díínko nádaanohwoshkàah: ² Ínashood daanliinií, Bik'ehgo'ihì'nañ bidibekłjì daanliígo bá da'dohné'go binádaadeh'íí, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'íígo; doo bestso bighà da, ndi nohwł daanzhòohíí bighà ánadaaht'íí; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihì'nañ daanliinií bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ nohwaa daidez'aanií doo nant'án ádaadoł'íígo binádaadeh'íí da, ndi nht'éégo ádaanoht'eego nohwedaakt'ee doleełíí bighà. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ bidibekłjì Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah silíígo, yaaká'yú ch'ah hobjìhíí bits'á'idindláadíí, doo da'ííí hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleeł. ⁵ Da'ágát'éégo áníí nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinokłsigo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daakidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihì'nañ nñee ídaa da'odlíhíí yits'á'zhì' áyłsì, áídá' bíłgoch'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinokłzigo Bik'ehgo'ihì'nañ binawodíí bit'ááhzhì' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí hát'íígee hadag daanohwidokteek: ⁷ Nohwich'ì' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihì'nañ baa daidenoh'aah; án zhà nohwaa bíł goyéé. ⁸ Nchò'go nohwich'ì' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho áníígo k'azhà iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitaahyú leehidáhíí bighà nohwiini' daagolłjì le', ídaa daagonohdzàq: ⁹ Nohwi'odłà' nłdzilgo án bidag ádaanoht'ee, odłà' bee nohwik'ííyú ni'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'ì' nadaagowaa bídaagonokłsigo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihì'nañ, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhì' ízisgo ágot'éhi goz'ąayú Christ Jesus biláhyú nohwich'ì' ánniíd, áík'ehgo dét'ihézhì' nohwiniidaagodilne'íí bikédí'go nht'éégo hadaanohwidile', daanokłdzilgo là'íí nohwinawod golłjìgo doo t'ąazhì' nnádotłsh dago ádaanohwile'. ¹¹ Án doo ngonel'ąą dayú dahazhì' ízisgo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleełgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bígonsini shich'onniigo shíí da'ayáhago nohwich'ì' k'e'shılchłjì ní', Bik'ehgo'ihì'nañ bíłgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwł nagoshni', nłdzilgo bee nasozjìgo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánátséhíí, Gozhóq, daanohwłnii, danohwłí Bik'ehgo'ihì'nañ hanánohwihesnılhíí k'ehgo bíí ałdó' hanádaabides'nıl; là'íí shiye' Márcus holzéhi ałdó', Gozhóq nohwłnii. ¹⁴ Łł daanohjòogo daagodinokłsigo daakdohts'qs le'. Christ Jesus biyéé daanohliinií łch'ì'gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí la'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihina'na'na' dávik'ehyú át'ééhíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwiłteehíí biláhyú bi'odla' daa golíiníí bich'i' k'eshchii, aí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílini bił dálett'ee: 2 Bik'ehgo'ihina'na'na' la'íí Jesus Christ nohweBik'eh'na' bídaagonołsiníí biláhyú Bik'ehgo'ihina'na'na' biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' iłch'i'gontééhíí dayúwehyú bee nohwich'i' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihina'na'na' bits'á'idindláádíí hik'e binzhq'íí yich'i' nohwiká ánniídíí bídaagosilzjíd, aí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dávik'ehyú daahin'naago bídaanel'ąągo ádaanohwizlaa: 4 Án biláhyú ízigo hik'e ílíggo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'ąą; aí bee ni'godzán biká' nnee nchq'i zhá hádaat'jhi' bighą daagołchqo'íí bits'á'zh'i' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihina'na'na' ye'at'ééhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dážhó dahdaanołdohgo dawa bee nohwi'odla', nł'éégo ihi'naahíí biłgo da'ilké' ndaahnil; nł'éégo ihi'naadí' nohwił'igoziníí aldo'; 6 La'íí nohwił'igozidí' ídaa gonohdzaaníí aldo'; ídaagonohdzaadı' nohwini' k'eh ádaanołsiníí aldo'; la'íí nohwini' k'eh ádaanołsidí' Bik'ehgo'ihina'na'na' bikísk'eh ádaanoht'eehíí aldo'; 7 La'íí Bik'ehgo'ihina'na'na' bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí aldo'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'dí' nohwił'ijóoníí biłgo. 8 Ái dawa nohwiyi' begoz'ąągo dayúweh nohwiyi' nołseeyúgo, nohweBik'eh'na' bídaagonołsiníí bee doo da'íliné daahinohnaa dago nest'ą' ch'il yiká' nant'ihíí k'ehgo nł'éégo ánadaaht'jhi' daanoht'jil doleel. 9 Áidá' hadín díí ye'adíhíí bináá ágodjhi' k'ehgo at'éé, doo anahyú go'jil da, lah binchq'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Ái bighą nko, shik'íyú, nohwiká ánniídgo hanohweznilíí nł'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanołsigo dahdaanołdoh; díí dawa be'ádaanoht'eeyúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'eh'na', Hasdánohwiłni'íí bilakt'áhgee goz'aaníí dahazh'i' nohwich'i' bił ch'ídotjil. 12 Áík'ehgo díí dawa iłk'idá' bídaagonołs' ndi, la'íí da'aniigo nohwił ch'ídaagost'áaníí bee nadaasozi' ndi dayúweh bínadaadołh' hásht'jil. 13 T'ah hinshnaadá' díí bínadaałh'ihgo ádaanohwinsihíí shil dávik'eh; 14 K'adégo dastsaahgo bígonsihíí bighą, Jesus Christ nohweBik'eh'na' shil ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 La'íí nohwits'á' dasiitsááhíí bikédí'go díí dawa dávik'eh'na' bínadaałh'ih doleehii bighą ádaanohwiłdishni. 16 Jesus Christ nohweBik'eh'na' binawodíí la'íí nádaakíí baa nohwił nadaagosilni'dá', doo nach'áhago na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áidá' Jesus bits'á'idindláádíí danéé nohwi'na' bee daahiit'jhi' baa nadaagohiilni'. 17 Bik'ehgo'ihina'na'na' nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí la'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláádíí bits'á'dí' la' hadzi'go gánniid, Díinko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhó. 18 Díí yaaká'dí' ánniídíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' án bił nahiikaidá'. 19 Ái bee Bik'ehgo'ihina'na'na' binkááyú yádaakti'íí ádaanii n'íí da'aniigo nohwich'i' alzaa; aí yati'íí kq' godiłhił yune' dilti'híik'ehgo at'ééhíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nł'éé, ya'ái k'azhá hagháhzh'i', la'íí ts'íłsqosécho hagháhzh'i', áík'ehgo daanohwijíí yune' be'idindláád doleel. 20 Ntsé díí nohwił ídaagozi' le', Bik'ehgo'ihina'na'na' biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yunaásyú ádaagone'íí baa na'gozni' n'íí doo la' nnee dabízhá binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da. 21 Doo ániídá' Bik'ehgo'ihina'na'na' binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'jyú yádaakti' da: áidá' nnee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihina'na'na' yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyilti'go yádaakti' ni'.

2

1 Áidá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihina'na'na' binkááyú na'iziidíí ádaadil'jigo nakai ni',

da'ágát'éégo nnee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' yaa ilch'idaago'aah ádaadil'jigo nohwitahyú nakai doleel, ilch'ígót'aahíi nnee da'ilíi daidesnili' lédá'ilchoogo nohwil ch'idaago'aahgo nakai doleel, ái nohweBik'eh' bidikíi bee nadaabihe'snii ndi án doo bídaagonzj da daayih'ii doleel, áik'ehgo biká' ngonyáágee dabíi dagoshchj' da'ilíi daaleehíi yee ách'j' daagodit'aah doleel. ² Áik'ehgo ncho'go ánadaat'jilíi nnee láágo yikisk'eh daahikáh doleel; déncho'go ágadaat'eehíi bigha da'anii ágot'ee zhinéehíi ncho'go yaa yádaakti' doleel. ³ Dawahá dayúwehégo ídáhadaat'jigo nach'aago yati'íi bee nohwee hádaaldzil daaleeh doleel: ái doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'aa n'íi t'ah ilj, lá'íi bil ch'ígodeehíi biba' t'ah bágoz'aa. ⁴ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ncho'go ádaadzaa n'íi biniidaagodilne'íi doo t'aazh'j' yota' da, áidá' ch'iidn biko' dilth' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagotheel dážhó dihiigo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíi bee bídaast'pogo ígozisgo baa yá'itizh'j' akúyaa biba' isht'eni'nil; ⁵ Doo ánídá' ni'godzán biká'gee nnee biniidaagodilne'íi Bik'ehgo'ihina'na' doo t'aazh'j' yota' da, ndi ni'godzán biká'gee doo daagodnłs'j' dahíi bil tú idesjoolgo áyílaadá' Noah, dávik'ehyú ágot'eehíi yaa yakti'ih' bilgo tsebíi hilt'eego hasdáyínil lék'e; ⁶ Lá'íi Bik'ehgo'ihina'na' kih goznil, Sódóm lá'íi Gomórrah daaholzéhi, da'ilíi daaleehgo yilch'ígonyíi, ilch'ii zhá siljizh'j', áik'ehgo yunáasyú nnee Bik'ehgo'ihina'na' doo daagodnłs'j' da doleelíi ái kih goznili' hagot'éégo bich'j' daagodigháhíi bee bil ídaagozj; ⁷ Áidá' Lot, nnee dávik'ehyú át'éhi, hasdáyíltj, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dážhó ncho'go bi'at'e'íi yaa nant'og lék'e: ⁸ (Lot, dávik'ehyú át'éhi, ái nnee yitahyú góljídá', begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi yo'jigo lá'íi yidits'ago, bits'á'dí' bijj' dážhó bil na'dini' dawa jji); ⁹ Áik'ehgo nohweBik'eh' nnee Bik'ehgo'ihina'na' yikisk'eh ádaat'eehíi nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíníi' yígółs'j, áidá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi Bik'ehgo'ihina'na' nnee yándaago'aahíi bijjizh'j' biba' ádaayłs'igo yígółs'j, biniidaagodilne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bits'í ncho'go hádaat'iiníi yikisk'eh daahinaahíi, lá'íi binadaant'a'íi doo daidits'ag dahíi, Bik'ehgo'ihina'na' hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígółs'j. Ái ídaa da'odlíigo ádaat'j, lá'íi dabizhá daabik'eh, yaaká'yú daagolíníi daach'idnłs'ini doo biini' daaháh dago ncho'go yaa yádaakti'. ¹¹ Áidá' Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'yú daagolíni, binawodíi hik'e binldzilíi itisgo ádaat'éhi, doo lá' da'okáalgo nohweBik'eh' binadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndi ái nneehíi dzilká'yú gólíni' k'a'ádaat'ee; ái dzilká'yú gólíni' doo natsídaakees da, dabínik'eh ánadaat'jilíi zhá ye'ádaat'ee, bil nda'dideelgo natseedhíi bigha daagozlj: ái nneehíi doo yídaagołs'j dahíi déncho'go yaa yádaakti'; ái dabíi ncho'go ánadaat'jilíi bigha da'ilíi daaleeh doleel; ¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bigha biniidaagonk'éehíi bich'j' nadaahi'niil, got'jigo daagodnłch'aadíi gonedlj daanzj. Da'ilchoghíi lá'íi bik'e ídaa yágosiníi daanj, bil da'ohsaa'gee nohwich'j' nadaach'aahíi yee ídaa da'odlíi; ¹⁴ Nant'j' na'idahíi zhá hadaadéz'j, ncho'go ánadaat'jilíi doo ádałs'j' da; biini' doo daandzil dahíi k'izé'daidihini'ł: dawahá hádaat'iiníi ládaile'go dážhó yídaagołs'j; bil ch'ídaagodeehgo bá ha'odzih' ádaat'ee: ¹⁵ Nk'éégo ágot'eehíi bits'á'zh'j' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'jilíi k'ehgo yikisk'eh ánadaat'jil, án doo bik'ehyú adzaa dahíi bigha bich'j' nahi'niikíi bil nzhog léké; ¹⁶ Áidá' ncho'go ánát'jilíi bigha nłdzilgo bich'j' ha'odzii: túlgayé doo yakti' da n'íi nnee bizhihíi bee bich'j' hadziigo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidin'íi doo goyáá dayú ane' n'íi áisj. ¹⁷ Ái nnee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' ilch'idaago'aahgo ádaadil'ini, leyi'dí' tú hadaazlj n'íige tú ádihíi k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bil nadaagoyolhíi k'ehgo ádaat'ee; ái aad nahinagíi k'ehgo godilhi'íi bádjhyú dahazh'j' bágoz'aa. ¹⁸ Ídaa da'odlíigo yati' nchaahíi yee yádaakti'go nnee nda'iksiihgo daahinaahíi bitahdí' dánane yits'á'heskaihíi k'izébidihini'ł, bits'í ncho'íi zhá hádaat'jigo, lá'íi ncho'íi doo yich'j' t'aazh'j' ádaat'ee dago k'izébidihini'ł. ¹⁹ Dawa bee nohwich'j' bil ch'ída'ntj' daabil'ii ndi dabíi ncho'íi bi'isna' daanjídá' ádaanii: hant'é nnee bidag hagháhíi, da'ái bi'isna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'eh', Hasdánohwiníi,

yídaagolsiníí bee ni'gospdzán biká'gee nchọ'go ágot'eehíí bits'á'dí' haheskaihíí bikédí'go, da'ái nchọ'íí bee ák'ínanáda'ístl'óqo, áí bitis nádaasdlíyyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchọ'go ádaat'eego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehíí doo yídaagolsi dago zhíneehíí doo bá nkt'ée da, ndi yídaagolsíidíí bikédí'go dilzihgo bengot'aaníí baa daadest'aa n'íí yits'á'zhí' ádaasdzaa zhíneehíí itisgo doo bá nkt'ée da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'íí gáníhíí k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabíí bikwih n'íí yaa nadáhgo néídaq; la'íí góchi tánásgizih gosht'ish yiyi' nanáhasghal, nii.

3

¹ Díí nakidn nohwich'í' k'ená'ishchii, shíł daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyi'dí' íłk'idá' bídaagonolsi n'íí nohwil ch'í'nah ánáshdle' ' bínádaalñiihgo nkt'éeego baa natsídaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daagodnksini yunáasyú ádaagone'ihí yaa nadaagolni' n'íí bínádaalñiih doleelgo, la'íí nohweBik'ehñ Hasdánohwiníí binal'a'á daandliiníí nohwinkááyú yegos'aaníí áldó' bínádaalñiih doleelgo nohwich'í' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bídaagonolsi le', iké'yú yolkaayú okqah yaa daadlohií dabíí nchọ'go hádaat'iiníí ye'at'éeego nadaakai doo, ⁴ Áí gádaanii doo, Da'os'ah laq Jesus nadáhíí begoz'aa? Doo ánídá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'i'go dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'ahágot'ee, daanii doleel. ⁵ Díínko doo yínádaalñiih hádaat'íí da, doo ánídá' yáá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee alzaago golíí ni', ni'gospdzán áldó', áí tú bits'á'dí' gólíí, la'íí tú bee alzaa: ⁶ La'íí áí túhíí bee ni'gospdzán n'íí tú bíł idezjoolgo, ni'gospdzán biká' dawahá ásdíid: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí bee yáá la'íí ni'gospdzán bíłgo díí jii t'ah golííhíí didlid doleelgo biba' goz'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijjizhí', la'íí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí da'íí daaleehzhí' biba' goz'aa. ⁸ Díí dała'á baa yonah hela', shíł daanohshóni, nohweBik'ehñ dała'á jii, doo náhóltag dayú legodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, la'íí doo náhóltag dayú legodzaahíí, dała'á jii k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehñ yengon'ááníí doo laile' da daanzí ndi da'aniigo laile'; nzaadyú nohwá goho'aał, doo hadín da'íí hileeh hat'íí da, áídá' nnee dawa binchọ'íí yits'á'zhí' ádaane'go hat'íí. ¹⁰ In'ííhíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehñ ngon'áá'híí bijjii biká' ngonyáágo, yáá yat'éeego áhíłts'ago bech'ígonáh, la'íí dawa be'alzaahíí kq' dážhó sidogi bits'á'nldoogo hiyih, ni'gospdzán la'íí biká'gee nnee ádaizlaahíí dawa áldó' nnádik'áh. ¹¹ Díí dawa da'áizhí' ádíhíí bigha, nnee hago'at'éhi daanohhíí doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolsigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áá'íí bijjii ndaahohlíigo la'íí bikádaadeh'íigo, áí bijjii biká' ngonyáágo yáá ditláádgo, hiyihgo edíih, la'íí yáá hik'e ni'gospdzán be'alzaahíí kq' dážhó sidoogo bits'á'nldoogo hiyih. ¹³ Áídá' néehíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáá áníidéhi la'íí ni'gospdzán áníidéhi bikádaadéet'íí, áí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhá begoz'aa doleel. ¹⁴ Áí bigha, shíł daanohshóni, ágát'éeehíí bikádaadeh'íigo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníí be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilhił dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'aa dago nohweBik'ehñ daanohwidołtséel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehñ dayúweh kágoho'aahíí bigha hasdách'igháhíí ká ch'í'otaa daanohsigo nkt'ée; Paul, nohwik'isn nohwil daanzhóni, áldó' bigoya' baa det'aaahíí bik'ehgo, da'áík'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchii; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolni'; áí biyi' la' nyeehi ye'aníhíí doo bígózí da; áí yati'íí nnee doo bíł ídaagozí dahíí, bí'odla' doo nldzil dahíí, nádaayogisigo; la' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiiníí áldó' ágádaayil'íí, ágádaat'ííhíí bee dabíí ídíl ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bigha nohwíí, shíł daanohshóni, dabínsé díí bídaagosolsíidhíí bigha ídaa daagonohdzaa, doo ídaa daagonohdzaa dayúgo, dánko nnee daanchọ'íí nda'íksiihíí bee da'aniigo ágot'eehíí yits'á'zhí' ádaanohwile', áídí' nldzilgo nasozii n'íídí' nadohkañ at'ée. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehñ, Hasdánohwiníí, dayúweh bídaagonolsigo bíłgoch'oba'íí binkááyú daanokseel le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégosí le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Dantsé godeyaadá' nlíni, án daadesiits'aaní, nohwińáá bee daahiit'iiní, daahihiiltsaaní, nohwigan bee nabik'ídaadenłiihí, án Yati' be'ihí'ńáhi, Christ nłi; 2 (Ihi'ńaahí ch'í'ńah alzaa, án daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihi'ńaa doo ngonel'aa dahí, nohwiTaa yił nlíni, nohwich'í' ch'í'ńah alzaahí nohwił baa nadaagohiilni';) 3 Daahihiiltsaaní ła'í daadesiits'aaní nohwił baa nadaagohiilni', nohwił áldó' nohwił kł daanjoq doleehí bigha: nohwiTaa ła'í biYe', Jesus Christ, bił da'anii kł daandłi. 4 Dázhó nohwił daagozhóq doleehí bigha díi nohwich'í' baa k'eda'iilchii. 5 Díinko Christ bits'á'dí' daadesiits'aa, ák'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanohwił'niigo, Bik'ehgo'ihí'ńań idindláadí nłi, godiłhíí dázhó doo ła' biyi' golłi da. 6 Godiłhíí biyi' nahiikaidá', bił kł daandłi daan'niiyúgo léda'ilchoo, da'anii ágot'eehí doo bikísk'eh ádaant'ee da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihí'ńań idindláadí yi yi' nłi hí k'ehgo néé áldó' idindláadí biyi' nahiikaiyúgo, kł daanjoq, ák'ehgo biYe' Jesus Christ bidihí nohwinchó'íi dawa nohwá yidiłkóq. 8 Nohwinchó'íi da'ádih daan'niiyúgo, ích'í' nadaahiich'aa, ák'ehgo da'anii ágot'eehí nohwiyi' da'ádih. 9 Nohwinchó'íi baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'ńań nohwinchó'híi bigha nohwaa nágode'aah, án da'áníyú át'ée, dá bik'ehyú át'ée, ák'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahí dawa nohwá nai'eeł. 10 Doo hak'i nchó'go ádaahiidzaa da daan'niiyúgo, Bik'ehgo'ihí'ńań lé'íłchóhi nłiigo ádaahiidle', ák'ehgo biyati'íi doo nohwiyi' golłi da.

2

1 Shichagháshé, díi nohwich'í' k'e'eshchii, doo hak'i nchó'go ádaah'ti da doleehí bigha. Ndi dahadí nchó'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'í' nohwá yał'íi golłi, Jesus Christ, dá bik'ehyú át'éhi: 2 Áń nohwinchó'híi bigha bidil idezjooli yee na'aznilhi nłi: doo danée zhá da, ni'godzán dágóz'aa nt'éégo biká' nnee binchó'íi áldó' bá. 3 Christ yengon'áání bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá án bídaagonłi hii bee nohwił ídaagozi. 4 Dahadí, Shíi án bígonsi, niidá' án yengon'áání doo bikísk'eh at'éé dahí, lé'íłchóhi nłi, da'anii ágot'eehí doo biyi' golłi da. 5 Áídá' dahadí Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' yikísk'eh at'éehí bił nzhooní dayúweh nłzil hileehí bigha ła'zaa: díi bee da'anii biyi' daandłiigo nohwił ídaagozi. 6 Dahadí, Christ biyi' nshłi, nihií, higaal n'í k'ehgo higaalgo dá bik'eh. 7 Shik'íyú, begóz'aaní doo ánídéhí bee nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' begóz'aaní doo ánídá'hi, doo ánídá' bídaagonłsini. Doo ánídá'hi begóz'aaní, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadí' godezt'i'go daadohts'agi at'éé. 8 Áídá' godiłhíí bech'ígonyáadá' da'anii idindláadí k'adíi be'idindláadhíi bigha begóz'aaní ánídéhí at'éé, Christ biláhyú da'anii, nohwił áldó' nohwich'í' da'anii: ái begóz'aaní bee nohwich'í' k'ená'ishchii. 9 Dahadí, Idindláadí biyi' nashaa, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, án t'ah godiłhíí yi yi' nagháhi at'éé. 10 Dahadí bik'isn bił nzhooní, idindláadí yi yi' golłi, ák'ehgo bigha nach'igeehí da'ádih. 11 Áídá' bik'isn yik'enniihíi godiłhíí yi yi' golłi, godiłhíí yi yi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shíhí doo yígółs da, godiłhíí bińáá áyisdłidhíi bigha. 12 Shichagháshé, Christ bizhi'íi biláhyú nohwinchó'híi bigha nohwaa nádaagost'aa hii bigha nohwich'í' k'e'eshchii. 13 Nnee báyan daanohłni, Bik'ehgo'ihí'ńań, dantsé godezt'i'go golíni, bídaagonłshíi bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee áni nahkai-híi, nchó'i nłi hii bitis daasoliihíi bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Chagháshé daanohłni, nohwiTaa bídaagonłshíi bigha nohwich'í' k'e'eshchii. 14 Nnee báyan daanohłni, dantsé godeyaadí' godezt'i'go golíni bídaagonłshíi bigha nohwich'í' k'eshiłchíi ni'. Nnee áni nahkaihi, nadaanołwodíi, Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' nohwiyi' golłihíi, ła'í nchó'i nłi hii

bitis daasolijhíí bigha nohwich'í' k'eshlchíí ní'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzán biká' nandeehíí doo nohwil daanzhoo da le'. Dahadín ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bil nzhooýúgo, nohwitaa bil'ijóóníí doo biyi' golíí da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'ínch'í hat'íiníí, konáá bee nts'i'íksihíí, kohi'na' be'ída'ch'odlííhíí, díí dawa doo nohwitaa bits'á'dí' da, ni'gosdzán bits'á'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán la'íí nch'ogo hách'it'íiníí bech'ígowáh: áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ííyú ánát'ííhíí dahazhí' golíí. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'í' nagonkaadíí hináh doleelí ba'ikodaanohsj; ilk'idá' Christ yich'í' nadaagonkaadíí láágo neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bídaagonlzi. ¹⁹ Áí nohwits'á' dahiskai ní', áí doo bil daandlii dahíí bigha nohwits'á' dahiskai; bil daandlii lék'eyúgo, t'ah bil nahiikai doo ní': áídá' nohwits'á' oheskai, áí bee bígózí, doo bil daandlii dago. ²⁰ Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golíí, áík'ehgo dawa nohwil ídaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehíí doo bídaagonlzi dahíí bigha nohwich'í' k'e'eshchíí da, áídá' bídaagonlshíí bigha, la'íí lé'ichoohíí doo la' da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' dago bídaagonlzi. ²² Hadín lé'ílkchóhi nlii? Jesus doo Christ nlii da, niihíí, án lé'ílkchóhi nlii. Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwitaa at'éé da, niihíí la'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'í' nagonkaadíí nlii at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa doo yígólsí da: áídá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa áldó' yígólsí. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadí' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golíí le'. Ágádaat'ííyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa la'íí biYe' da' bil daanohlii doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'aá dahíí yaaká'yú bee daahinohnaa doleel, nohwilniiidgo nohwá ngon'aá. ²⁶ Dahadín k'izénohwidilteeh hádaat'íiníí díí baa nohwich'í' k'eshlchíí ní'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwiká'zhí' áyíílaa, t'ah nohwiyi' golíí, doo hadín nohwil ch'ídaago'aah da ndi nzhoo: da'án dawa nohwil ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwil ch'ígon'aáhíí k'ehgo Christ biyi' daanohlii le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanohlii; áík'ehgo án hiltsehíí bijii doo bédaahiildzid dago nasiidzii doleel, nyáágee doo binááá ídaa yádaandzi dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'éégo bídaagonlziyúgo, nnee daantíígee da'áígee ánadaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé ádaat'ee go bídaagonlzi.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa ntsolaá bil daanjoo, bichagháshé daanohwikí'niigo: ni'gosdzán biká' nnee doo bídaagonlzi dahíí bigha néé áldó' doo nohwidaagonlzi da. ² Shil daanohshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlii, hago ádaant'ee doleelí doo hwahá bígozjii da: ndi díí bídaagonlzi, án hiltsehíí bijii án ga'ádaant'ee doleel; da'át'éehíí k'ehgo daadidiiltséh doleelíí bigha. ³ Nnee daantíígee áík'ehgo Jesus yich'í' biini' tédaat'ííyúgo, Jesus dázhó nzhoohíí k'ehgo nzhooogo ádilzi. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú at'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí áldó' doo yee íksí da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo be'ch'ílsí dahíí at'éé. ⁵ Díínko bídaagonlzi, Jesus nohwinch'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; la'íí nch'íí doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliiníí doo nch'ogo at'íí da: la'íí dahadín nch'ogo at'íiníí doo hak'i biltsaa da, doo bígólsí da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'í' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánát'ííhíí dávik'ehyú at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú at'ééhíí k'ehgo. ⁸ Dahadín nch'ogo ánát'ííhíí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadí' godezt'i'go nch'ogo at'íí. Ch'iidn nant'án ánát'ííhíí ídoldjiihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliiníí doo nch'ogo at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi biyi' nliihíí bigha: doo hago'at'éégo nch'ogo at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliihíí bigha. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bígózí doleel: dahadín doo dávik'ehyú at'éé dahíí, la'íí doo bik'isn bil nzhoo dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'gon'íí yati' baa gozhóni dantsé

daadesots'aqadi' godezt'i'go daadesots'aqahi' at'ee, daanohwigha lii daanjooqo dabik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo adaant'ee da, ncho'i nliihni yits'a'di' nliigo bik'isn naizesdii. Nt'e bigha yizes-hii? Dabi' bi'at'e' ncho'da' bik'isn dabik'ehyu at'eehi bigha. ¹³ Shik'iiyu, ni'godzani biká' nnee nohwik'edaanniihyugo, doo nohwil diyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyu nohwil daanzhoqhi' bigha da'itsaah bits'a'di' ihi'naazhi' daasiikaihii bidaagonlzi. Dahadi' doo bik'isn bil nzhooq dahii, da'itsaahii yiyi' golii. ¹⁵ Dahadi' doo bik'isn yik'enniihn ik'idá' nnee yizes-hiihi' k'ehgo at'ehi at'ee: dahadi' nnee yizes-hiihi' 'ihi'naa doo ngonel'aa dahii doo yee hinaa dago bidaagonolsi. ¹⁶ Jesus bi'ihina' nohwa nyinné'ii bee Bik'ehgo'ihina' bi'ijoonii bidaagonlzi: áik'ehgo nee aldó' nohwil'ihina' nohwik'isyu ba ndaan'ne' dabik'eh. ¹⁷ Dahadi' ni'godzani biká' be'ihinaahii dawa yigoyihida', bik'isn tet'iyéego yigótsi ndi doo yaa ch'oba' dayugo, hagog'éego Bik'ehgo'ihina' bi'ijoonii bijii biyi' golii? ¹⁸ Áida' shichagháshé, da'aniigo lii daanjooqo ilch'odaahi'nii le', doo daazhogo adaan'niigo da, doo daazhogo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Dii bee da'anii agot'eehi' bits'a'di' daandliigo bidaagonlzi doleel, la'ii Bik'ehgo'ihina' binadzahgee nohwijii biyi' nkegohen'áanii begoz'aa doleel. ²⁰ Nohwijii yune' doo bik'ehyu adaant'ee da daandziyugo, Bik'ehgo'ihina' nohwijii bitisgo at'eehi' dawa yigótsi. ²¹ Shi' daanohshoni, nohwijii yune' dabik'ehyu adaant'eehi' bidaagonlziyugo, Bik'ehgo'ihina' binadzahgee doo ndaahildzid da. ²² Áik'ehgo nt'ehéta bidaahonkeedii nohwaa yiné', ngon'áanii bikisk'eh adaant'ee, la'ii dabi' bik'ehyu adaant'eehi' bigha. ²³ Díinko ngon'ani at'ee, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaa le', la'ii lii daanohjoo le', Bik'ehgo'ihina' nohwa ngon'aa'hi' k'ehgo. ²⁴ Hadi' Bik'ehgo'ihina' ngon'ani yikisk'eh at'eehn, Bik'ehgo'ihina' biyi' golii, la'ii Bik'ehgo'ihina' yiyi' golii. Holy Spirit nohwaa daizné'ii bee Bik'ehgo'ihina' nohwiyi' golii'go bidaagonlzi.

4

¹ Shi' daanohshoni, spirits doo dawa daahohdlaa da, áida' spirits bidaanohtahgo bidaagonolsih, Bik'ehgo'ihina' bits'a'di' daanlii shiihi', dagohii doo bits'a'di' daanlii da shiihi': Bik'ehgo'ihina' binkaayu na'iziidi adaadil'ini laago ni'godzani biká' niheskaihii bigha. ² Dii bee Bik'ehgo'ihina' bi'Spirit bidaagonolsi: Spirit daantii'gee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyaá, niihi' Bik'ehgo'ihina' bits'a'di' nlii at'ee: ³ Áida' spirit daantii'gee, Jesus nnee k'ehgo nyaá, doo nii dahii doo Bik'ehgo'ihina' bits'a'di' nlii at'ee da: dii Christ bich'i' nagonkaadii bispirit at'ee, hihahgo ba'ikodaanohsi n'ii; da'ái ik'idá' ni'godzani yika' nlii. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihina' bits'a'di'hi daanohlii, áik'ehgo Bik'ehgo'ihina' binkaayu na'iziidi adaadil'ini bitis daasolii: nohwiyi' goliihn ni'godzani biyi' goliihn bitisgo at'eehi' bigha. ⁵ Ni'godzani bits'a'di' daanlii: áí bigha ni'godzani biká' agot'eehi' yaa yadaakti', áik'ehgo ni'godzani biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihina' bits'a'di'hi daandlii: dahadi' Bik'ehgo'ihina' yigótsini' nohwidits'ag; áida' dahadi' doo Bik'ehgo'ihina' yits'a'di'hi nlii dahii doo nohwidits'ag da. Dii bee spirit da'aniihii nlii shiihi', dagohii spirit lé'ikchoohii nlii shiihi' bidaagonlzi. ⁷ Shi' daanohshoni, lii daanjooq le': il'ijoonii Bik'ehgo'ihina' bits'a'di'hi at'ee; dahadi' bi'ijoonii Bik'ehgo'ihina' bizhaazhé nlii at'ee, la'ii Bik'ehgo'ihina' yigótsi. ⁸ Dahadi' doo bi'ijooq dahii, doo Bik'ehgo'ihina' yigótsi da; Bik'ehgo'ihina' il'ijoni nliihii bigha. ⁹ Dii k'ehgo Bik'ehgo'ihina' bi'ijoonii nohwil ch'ina' alzaa, Bik'ehgo'ihina' biYe' da'áhi ni'godzani biká'zhi' nkeyin'a', an bee daahin'naa doleelgo. ¹⁰ Díinko il'ijoonii at'ee, doo neé Bik'ehgo'ihina' nohwil daanzhoqhi' bigha da, ndi bi' bil daanzhoqhi' bigha biYe' nohwa yin'a', bidiki' bee nohwincho'hi' bigha nohwa nahiniil doleelgo. ¹¹ Shi' daanohshoni, Bik'ehgo'ihina' dazho' bil daanjooqhi' bigha, nee aldó' lii daanjooq le'. ¹² Doo hak'i hadi' Bik'ehgo'ihina' yo'ii da. Néé lii daanjooqyugo Bik'ehgo'ihina' nohwiyi' golii, nohwil nzhoonii dayuweh ndzil hileehii bigha la'zaa. ¹³ Dii bee Bik'ehgo'ihina'

biyi' daagondliigo, la'íí búi nohwiyi' golíigo bídaagonlzi, dabíí biSpirit nohwaa yiné'híí bigha. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'godzán biká' nnee hasdáyiniilgo yin'a'íí daahihiltsaago baa daagohiilni'. ¹⁵ Dahadín, Jesus Bik'ehgo'ihinañ biYe' at'éé, nnihií Bik'ehgo'ihinañ biyi' golíí, búi aldó' yi' golíí. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bił daanjooníí bídaagonlzi la'íí daahohiidlaa. Bik'ehgo'ihinañ i'ijóni nlii; áík'ehgo hadín i'ijóni yi' golíí, Bik'ehgo'ihinañ yi' golíí, la'íí búi aldó' Bik'ehgo'ihinañ biyi' golíí. ¹⁷ Áí bigha nohwi'ijóóníí nłdzilgo nohwá łalzaa, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíí bijii doo daasiite' dago nasiidzi doleelgo ni'godzán biká' daagondlii ndi án ye'at'éehíí nées aldó' be'adaant'eehíí bigha. ¹⁸ Hadín bi'ijóóníí doo neildzid da; i'ijóóníí łalzaahíí bee négodzidíí nain'i: hadín neildzidíí biniigodilne'. Hadín neildzidíí bi'ijóóníí doo łalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ dantsé bił daanjoohíí bigha nohwił daanzhoq. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihinañ shił nzhoo, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, áí lé'ılchóhi nlii: dahadín bik'isn yo'ini ndi doo bił nzhoo dadá', hagot'éégo Bik'ehgo'ihinañ, doo yo'ii dahíí, bił nzhoo doleel? ²¹ Díí Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'áni at'éé, Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bił nzhooníí bik'isn aldó' bił nzhoo le'.

5

¹ Nnee daantíígee Jesus, Christ nliigo yodlaaní, Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nlii: áík'ehgo dahadín nohwiTaa bił nzhooníí, bizhaazhé aldó' bił nzhoo. ² Bik'ehgo'ihinañ nohwił daanzhoqgo, ngon'áání bikísk'eh adaant'eeyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé nohwił daanzhoqgo bídaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihinañ ngon'áání bikísk'eh ách'it'éehíí, án koł nzhóni at'éé: án ngon'áání bikísk'eh ách'it'éehíí doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliiní ni'godzán biká' ágot'eehíí yitis nlii: nohwi'odla'íí bee ni'godzán biká' ágot'eehíí bitis daandlii. ⁵ Hadín ni'godzán biká' ágot'eehíí yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihinañ biYe' nliigo yodlaaní zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e dił biłgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e dił biłgo bee nyáá. Holy Spirit da'anii nliihíí bigha da'aniiigo baa nagolni'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aniiigo baa nadaagolni', nohwiTaa, hik'e Yati' nliini, la'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'éé. ⁸ Taagi ni'godzán biká' da'aniiigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, la'íí dił: díí taagihíí dálekt'eego adaanii. ⁹ Nnee nadaagolni'íí hodaayélts'aago, áidá' Bik'ehgo'ihinañ nagolni'íí itisgo adaanzigo hodaayélts'aago nt'éé: áí nagolni'íí dabíí biYe' yaa nagolni'híí at'éé. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' yodlaaní, dabíí da'anii na'goni'go yigótsi: dahadín Bik'ehgo'ihinañ doo yodlaa dahíí, lé'ılchoogo áyíłsi; biYe' yaa nagolni'íí doo yodlaa dahíí bigha. ¹¹ Díínko yaa nagolni'íí at'éé, Bik'ehgo'ihinañ ihinaa doo ngonel'aq dahíí nohwaa daidez'aq, díí ihinaahíí biYe' yi' golíí. ¹² Dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' yigoyihíí ihinaa doo ngonel'aq dahíí yee hiinaa; dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' doo yigoyihíí dahíí doo áík'ehgo hiinaa da. ¹³ Díí k'e'eshchiiníí nohwií, Bik'ehgo'ihinañ biYe' daahohdlaaní nohwich'i' k'e'eshchii; ihinaa doo ngonel'aq dahíí bee daahinohnaa bídaagonłsi doleelhií bigha, la'íí Bik'ehgo'ihinañ biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaa doleelgo. ¹⁴ Díínko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikaqah, bíí hát'íiníí bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká da'ohiikaqahgee nohwidits'ago bídaagonlziyúgo, biká da'ohiikaqahíí daasiit'iidgo bídaagonlzi. ¹⁶ Dahadín bik'isn ncho'íí doo bigha da'itsaah dahíí ye'at'íigo yo'iiyúgo, yigha okaqah le', áík'ehgo ncho'íí doo bigha da'itsaah dahíí ye'adaat'iiníí Bik'ehgo'ihinañ ihinaahíí bá baa daide'aah doleel. Ncho'híí bigha da'itsaahíí gólíí: áí bigha hadín okaqah le' doo dishni da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'iił dahíí dawa ncho'ihíí at'éé: áidá' ncho'íí doo bigha da'itsaah dahíí gólíí. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliiní doo ncho'go at'ii dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihinañ biYe' nt'éégo bistii, áík'ehgo ncho'i nliihni doo bíhi'náh dago ábıłsi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí daandliigo bídaagonlzi, áidá' ni'godzán dágoz'aq nt'éégo ncho'i nliihni yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ biYe' nyáago nohwił idaagozigo adaanohwizlaahíí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihinañ da'anii nliini bídaagonlzi doleelgo; dabíí da'anii nliini biyi' daagondlii, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlii. Díí

Bik'ehgo'ihinań da'aníhi, la'íi ihinaa doo ngonel'ąą dahí at'ée. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okąhíi bits'ą'zhı' ádaanoht'ee. Doleelgo at'ée.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aníigo shíł daanzhóq, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yídaagoksiníí dawa áldó'; ² Da'anii ágot'eehíí nohwijíí biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwíł nlií doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwíTaa biYe' nlíni, bits'á'dí' aatét'í ła'íí íłch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'ąą le', da'anii ágot'eehíí ła'íí íł'ijóóníí bílgo. ⁴ Nichagháshé ła', nohwíTaa nohwá ngon'ąąhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yíkisk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shíł gozhóq. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo áníidéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'ąądá' bee nohwá ngot'ąą n'íí, baa nánoshkąąh, díínko, Łíł daanjóq le'. ⁶ Díí bee nohwíł'ijóóníí bígózi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh hikahyúgo. Díínko begoz'áni, Bíł'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'ąą n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí ła'ągo ni'gospdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áníí dahíí k'izé'idilteehíí ła'íí Christ bich'í' ngonłkaadíí át'éé. ⁸ Ídaa daagonohdząą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'íí da doleelgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'nííł doleel. ⁹ Dahadíń, Íłch'ígonsh'aah, niidá', Christ ánííyú doo áníí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań doo bíł nlií da. Áídá' dahadíń Christ ánííyú ánííhíí nohwíTaa hik'e biYe' bílgo yił nlíni at'éé. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáągo díí íłch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yałti' dayúgo, nohwigową yune' nohwíł ha'áowáh hela', doo k'ébıldohnii da: ¹¹ Hadín k'eyiłniihíí nchq'go na'iziidíí yich'oníhi at'éé. ¹² Łąągo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' ła'íí bek'e'echíhé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daalıit'íígo íłch'í' yádaahiilti'íí zhá hasht'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwíł daagozhóq doleel. ¹³ Nídee Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhóq, daanıłnii. Doleelgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shíł nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aniigo shíł nzhq̄o.
² Shíł nzhóni, niyí'siziiníí dá nkt'éé nt'éégo át'ééhíí k'ehgo dawa ná nzhq̄ogo ła'íí doo nígol'íh dago ná hásh't'íí. ³ Nohwik'isyú ła' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínááłgo yaa nadaagoln'i'húí bighą dázho shíł gozhóq̄o. ⁴ Odlą' bee shichągháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsigo dázho shíł gozhóq̄o, bitisgo baa shíł gozhóóníí she'ádłh. ⁵ Ni, shíł nzhóni, nohwik'isyú ła'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanniihíí da'anii nkt'éégo ánt'ini at'éé; ⁶ Hagot'éégo bich'odaanniihíí ha'ánázéh yune' yaa nadaagoln'i': Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanniigo dawa bá łaadałé'go nkt'éégo ánt'ini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí ái k'ehgo bá ách'ít'íłgo nzhq̄o. ⁷ Christ yaa nadaagoln'i'húí bighą dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokąąh dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí nkt'éégo ádaanzł le', ágádaahiit'íyúgo néé ąldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'nii. ⁹ Ínashood ha'ánáłséhíí bich'í' k'eshelchíí: ndi Diótrephe, itah nłni, ínashood binant'a' hishłeeh nzigo ádest'ini, doo nohwídaayést's'ąą da ni'. ¹⁰ Ái bighą shíí níyáągo bi'at'e'i bínashniih doleeł, yati' nchq̄'i yee nohwich'í' yałti', daanochow'íidgo: ái doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, ła'íí hadíí hádaat'iiníí, Dah, yíłnii, áidí' doo itah hileehi yá hát'íí da. ¹¹ Shíł nzhóni, nchq̄'íí doo be'íł'íí da, nkt'ééhíí zhą be'íł'íí. Hadín nkt'éégo ánat'íłłí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'hi at'éé: áidá' doo bik'ehyú ánat'íłłí dahíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yígółsł da. ¹² Demétrius nnee dawa nkt'éégo baa yałti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyłłsł, néé ąldó' nkt'éégo baa nagohiiln'i', baa nagohiiln'i'íí da'anii, bídaagonłsł. ¹³ Łąągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áidá' déł'íhého nándestséel ndi at'éé, kihit'íłgo íłch'í' yáhiilti' doleeł. Íłch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'ąą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhóq̄o, daanilnii. Akú nohwit'ekéhíí dałá'á daant'íłgee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq̄o, shá daabilnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchii, áí Jesus Christ idédaabolta'i la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ádaanniidi: ² Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí la'íí bil'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shił daanohshóni, odlá' bil' dala'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iildéhi dážhó hasht'íígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ni', áídá' odlá' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí baa daadest'aa n'íí bá nadaagonokaad doleełgo nohwidag yashti' doleełhíí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'adaanihest'íí, áí doo ánídá' díí bigha ch'ídaagodeehgo bá nagoz'aa lək'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' nchọ'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'aa lək'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dala'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ gádaabihni, Doo án zhá da'ch'okaah at'éé da, daanii. ⁵ Díí ilk'idá' bídaagonołsı ndi bínádaaħniih nohwildishni, nohweBik'ehñ nnee Egypt golzeedí' hayínil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaa dahíí da'ílíí ádaizlaa lək'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á la' yaaká'yú daagolíí n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskai, áík'ehgo godilħil yuyaa besh hishbizhíí bee dahazhí' dahdaahest'óógo ígozisgo baa yá'iti'íí bijijzhí' Bik'ehgo'ihí'nañ bishnił. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kih nagozníí biyi' nnee daagolíni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'idaahíí yaa ídaadest'aa, la'íí ilch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'niilgo dahazhí' ch'iidn bikọ' dilłi' yee biniidaagodeszaa; díinko bee nnee bil' ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nchọ'go nadaayeelíí bee bits'í dailchọqoh, yedaabik'ehíí doo daidnłsı da, la'íí yaaká'yú daagolíni daach'idnłsini nchọ'go yaa yádaakti'. ⁹ Míkael, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí da'tiséyú sitínihi ndi, ch'iidn nant'án yilnagonkaadgo Moses bits'í n'íí bigha lahadi'táhdá' biini' háhgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'aa da, áídá' gáyilni, NohweBik'ehñ nił diteh ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yidaagołsı dahíí nchọ'go yaa yádaakti': ndi dziłká'yú gólíníí doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabínik'eh yidaagołsiníí ánádaat'ijłhíí zhá ye'adaat'ee, áí bee ídaadilchọqoh. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleeł! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'niilħíí bigha nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhí' ádaane'go ndaahıłsih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nagonkaadgo da'ílíí silijhíí k'ehgo áí da'ílíí daadoleeł. ¹² Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ĩł daanohjooogo náda'ohdijhíí dailchọqohgo ádaat'ijh, doo daaste' dago itisgo náda'idijh bil' náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'ádijhgo bil' nagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'á' ádini, nakidn da'ılłké' náhásgani, bikeghad dá bil' hádodzijzı k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayıl'eelhíí k'ehgo bi'at'e' bik'e ídaayágosiníí hit'ij hileeh; ts'ılsoosé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnaznilhíí k'ehgo ádaat'ee, chagołheel dážhó dilłihíí dahazhí' bá begoz'aa. ¹⁴ Adamdí' godezt'igo gosts'id ilłké' hanáłolchijgee Énoch naghaa lək'e, án díí nneehíí yunáasyú ágone'íí yaa nagolni' lək'e, gánniidgo, Isaa, nohweBik'ehñ nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhółtag dayú hilt'eego yił dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíí bigha hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánadáat'iid n'íí bil' ch'í'nah ádaagole'go, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáalgo yaa yádaakti' n'íí áldó' nda'ıłsihíí bil' ch'í'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Díí nneehíí aadaanét'íí, la'íí dawahá yida'iltah, nchọ'i hádaat'iiníí yikísk'eh daahinaa; ídaa da'odlíigo yati' dážhó nchaahíí yee yádaakti', daazhógo ádaaniigo yati' baa gozhóni bee nnee yich'í' yádaakti', da'it'ijhíí bigha. ¹⁷ Ndi shił daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehñ binadaal'a'á yunáasyú ágone'íí dabíntsedá' yaa nadaagolni' n'íí bínádaaħniih; ¹⁸ Gádaanohwiłni n'íí, Iké'yú goldohíí biyi' aadaadlohíí doo daagodnłsı

dago nchọ'íí hádaat'iiníí yíkísk'eh ádaat'eehíí daahikáh doleeł. ¹⁹ Díí n̄eehíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhì' ádaane'íí daanlìj, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yíkísk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolìj da. ²⁰ Áídá' nohwihíí, shìł daanohshóni, nohwi'odlą' dilzini bee n̄dzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkąąhgo, ²¹ Bik'ehgo'ihì'nań bi'ijóóníí biyi' daagonohlìjgo ádaadinolzi, Jesus Christ nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhì' ihì'naahíí nohwaide'aahíí biká daadeh'íí. ²² Áí n̄ee nchọ'go ánádaat'ìjìhíí ła' baa daach'ohba'go łahgo bich'ì' ádaanoht'ee: ²³ Ƙa'ihíí binchọ'íí baa daagonohsąągo, kọ' biyi'dí' hadaahohdzìjsgo hasdádaahníí; nchọ'go ánádaat'ìjìhíí bighą bidiyágé bits'á' ƙikizhgo alzaahíí ndi nohwił daanchọ' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleełíí yits'á'zhì' Bik'ehgo'ihì'nań ánohwìksìjgo yínel'ąą, ła'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago dabíí bits'á'idindláádgee, bidáhzhì' dázhọ nohwił gozhọ́go nasozìjgo ádaanohwidolìjgo yínel'ąą, ²⁵ Áń Bik'ehgo'ihì'nań dała'á góyáni, Hasdánohwiñiikíí, ihégoziníí, ízisgo at'ééhíí, dahot'éhé yebik'ehíí, ła'íí nawodíí bíyéé le', dák'ad, ła'íí dahazhì'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

1 Bik'ehgo'ihinañ yunaásyú hago ágonéh shihíí Jesus yil ch'inañ ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'í' ch'inañ áiléhií bigha; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'í' oyil'á': 2 John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é nii lán shihíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shihíí yaa nagosni'. 3 Hadín yunaásyú hago ágonéhi baa na'goni'íí yozhííhíí, la'íí hadín daidezts'aaníí biyaa daagozhóq doleel, la'íí díí k'e'eshchiinií daayota'íí áldó' biyaa daagozhóq doleel: ik'idá' biká' nagowaahíí bigha. 4 Shíí, John nshlíni, Asiayú ínashood ha'ánátséhií gots'idiyú nagoznili bich'í' k'e'eshchii: Nliiníí, nlií n'íí, dogáti, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'aq le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee bádih nadaaziinií bits'á'dí'; 5 La'íí Jesus Christ da'aníigo aanagolni'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi áldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'aq le'. án bil daanioogo nohwinchó'íí aq nohwá táyizgiz bidihíí bee, 6 Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okaqah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dázhó ba'ahégoş le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aq dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. 7 Isaq, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iktséh, hadín bighádaach'isgeedíí áldó': ni'gosdzán biká' nnee dahot'éhé itah at'éégo hadaazt'i'íí án yik'e natídaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. 8 NohweBik'ehñ, nliiníí, nlií n'íí, dogáti, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshlíí. 9 Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwil dała' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilaht'áhgee nohwil daanshíni, la'íí nyee ndi dayúweh bil dahikahi, ni' táyi' dahgoz'aq Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshni'íí bigha. 10 Godilzinií bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dázhó adjid dilwoshgo disiits'áq, besh dilwoshé ániíhíí k'ehgo, 11 Gáníígo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áidí' gánadí'niigo, Hant'é hí'ínií naltsoos biyi' bak'e'ilchíígo Asiayú ha'ánázéhé gots'idiyú nagoznilií bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'í' ádaanle'. 12 Hadínshá' áshihnií nsigo t'aqzhí' nánishne'. Akú ik'ah kó'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago hiltsaq; 13 Ik'ah kó'íí biká' dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí ilni'dí' la' nnee ga'ánolini sizíí, bidiyagéhií bikets'inyú nel'aq, biziis óodo be'alzaahi dázhó nteeli bitilyú nel'aqgo bínást'i'. 14 Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibelíí bighaa dázhó ligai lehíí k'ehgo, zas k'ehgo ligai; binááhíí kó' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. 15 Bikeehíí besh brass holzéhi, kó' biyi' hibeezhgo dázhó bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizhihíí tú dázhó láqgo dits'ag lehíí k'ehgo ailt'sag. 16 Bigan dihe'nazhinéégo ts'iksoqsé gots'idi dahyonik: besh be'idiltshé dá'ilch'izhinéé deníni bizé'dí' há'áá; la'íí binii'íí ya'ái dázhó bits'á'idindláad lehíí k'ehgo at'éé. 17 Hiltsaqadá' biyahzhí' nágo' dasiitsaqahíí k'ehgo. Áidí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelniih, gáníígo, Doo néndzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshlíí: 18 Shíí dasiitsaq n'íí naahí'naahíí nshlíí; saq, dahazhí' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíí la'íí da'itsaahíí bá be'igeşé nashnil. 19 Hant'é hí'ínií hik'e hago ágót'íí shihíí, la'íí kodí' godezt'i'go hago ágone' shihíí bak'e'ilchíí; 20 Ts'iksoqsé gots'idi shigan dihe'nazhinéégo dahishniigo hinltsaaníí, hik'e ik'ah kó'íí biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idyú odaaz'aahíí, doo baa nil ígózí dahíí bigosíntsih. Ts'iksoqsé gots'idihíí Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á ha'ánázéh gots'idi yánazini ádaat'ee: ik'ah kó'íí biká'dahnásilt'áhi gots'idihíí ha'ánázéh gots'idihíí ádaat'ee.

2

1 Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchíí gánñiihgo: Ts'iksòqsé gòsts'idi bigan dihe'nazhineégo dahyoníí, ik'ah kò'íí biká'dahnásílt'áhi óodo be'alzaahi gòsts'idi yitah naghaahi gáníí, 2 Ánánt'ijíí, nyeego na'izíidíí, nyee ndi bidag ánt'ééhií bígonsí, nnee nchò'go ádaat'eehíí níl daanchò': la'íí Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á daandlìj, daanii ndi doo áí daanlìj dahíí, léda'ikchoogo ádaaniigo bídaagosínítsjìdgo bígonsí áldó': 3 Nyee ndi bínenl'áá, la'íí bidag ánt'ee, la'íí shizhi'híí bighà nyeeego na'izíid ní', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsí. 4 Da'ágát'éé ndi díí da'á be'ánt'ééhií doo shíł nzhòq da, dantsédá' nì'ijòq n'íí bits'á' nnyaahíí bighà. 5 Hadí' gódah ch'ínkaad lán shí bínanlñihgo t'áazhì' nádndáhgo, dantsédá' ánt'ee n'íí k'ehgo ánánldéh; dahyúgohíí dagoshch'i' naa nsháhgo, n'ík'ah kò'íí biká'dahnásílt'áhi naadíshtìj, doo t'áazhì' nádndzaa dayúgo. 6 Áidá' díí zhà nkt'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanlíni bí'at'e' níl daanchò', shíí áldó' shíł nchò'. 7 Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagozníí hant'é yihñihíí yíyésts'áá le'; Hadín dawa yitis siliíníí Bik'ehgo'ihinaan bidázhò gózhòq goz'áá yuné' ch'il be'ihinaahi sikaadíí baa dahnaznìí yiyáago baa godidish'aał. 8 Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchíí gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e ik'éyúhi nlíni, daztsáá ndi naahi'na'i nlíni gáníí; 9 Ánánt'ijíí, nich'i' nadaagont'og, la'íí tént'iyégo bígonsí, (ndi hánldzil); la', Jews daandlìj, daanii ndi doo áí daanlìj da, daazhògo ádaadil'jìgo bígonsí, áí Satan yá ála'ánát'jìhi daanlìj. 10 K'ad bee niniigodilñe'íí doo béndzid da: nohwíí la' ch'iidn nant'án ha'ánohwíkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaazhì' goyéé'go nohwich'i' nagowaa doleeł: n'odl'á'íí bee sínzjì dasínstáazhì', áík'ehgo dahazhì' ihinaa naa dish'aał, gonñeegee ch'ah hobijíhíí k'ehgo. 11 Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagozníí hant'é yihñihíí yíyésts'áá le'; Hadín dawa yitis siliíníí nakid-neege danáá'itsaahíí doo bee baa gowáh da. 12 Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchíí gánñiihgo; Bibéshbe'idiltishé dá ikh'izhineé deníni golínihíí gáníí; 13 Ánánt'ijíí, hayú gonlínií bígonsí, Satan nant'áago dahsdaayú: shizhi'íí nkt'éégo hónat'go bee nanñaa ní', Ántipas, nkt'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golííyú, zesdjídá' ndi shondlaaníí doo yó'ogodín'áá da ní'. 14 Da'ágát'éé ndi díí zhà be'ánt'ééhií doo shíł nzhòq da, aigee la' Bálaam ikh'ígon'áni bíł daanzhòqgo daayotá', án Bálak Israel hat'i'i nchò'go ádaane'go doleeł yíl ch'ígó'aahgo da'okáahgo hidán nadn'ái yaa hasnìl n'íí daayiyáá doleełgo, la'íí nant'i' nadaakaigo yíl ch'ígon'áá. 15 Aigee áldó' la' Nicoláitans bíł ch'ídaagos'áni bíł daanzhòqgo daayotá', áí dázhò shíł nchò'i. 16 Ninchò'íí bits'á'zhì' ádnlñe'; dahyúgohíí dagoshch'i' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idiltishé bee bíł nadaagonshkaad. 17 Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagozníí hant'é yihñihíí yíyésts'áá le'; Hadín dawa yitis siliíníí bán, máanna holzéhi, nanl'i' n'íí la' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhì' ánídéhí biká' dahgoz'áni baa dish'aał, áí dahgoz'aaníí baa hit'áaníí zhà yígółsì. 18 Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á Thyatíragee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ikchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihinaan bíYe', bínaá kò' yaadiinahíí k'ehgo at'éhi, bikeehíí bésh, brass holzéhi, dázhò bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éhi gáníí; 19 Ánánt'ijíí bígonsí, nì'ijóóníí, shána'izíidíí, n'odl'á'íí, nyee ndi bidag ánt'ééhií; ntsedá' ánánt'jídíí bitisgo ánánt'jìlgo nígonsí. 20 Da'ágát'éé ndi díí zhà be'ánt'ééhií doo shíł nzhòq da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihinaan binkáayú na'iziidíí ádikd'níhi, shánada'iziidi nant'i' nadaakaigo yíl ch'ígó'aah ndi doo nt'é bíhñii da, la'íí shánada'iziidíí da'okáahgo hidán nadn'ái yaa hasnìlíí daayiyáá doleełgo yíl ch'ígó'aah ndi doo nt'é bíhñii da. 21 Nant'i' naghaahíí yits'ágháhgo baa godini'áá; ndi doo yits'ányáá da. 22 Áí bighà án diníihgo ashle', la'íí hadíí yíl nant'i' naskaihíí dázhò góyéé'go bich'i' nagowaago ashle', nant'i' nakaihíí doo yits'ákáh da lèk'eyúgo. 23 Bichagháshé nadaanne'go ashle'; la'íí ha'ánátséhíí dawa shídaagòłsì doleeł, shíí konatsekees yígółsiníí hik'e kojíí yuné' go'íiníí nshlìj: da'á notjìgo hant'é ádaasolaahíí dávik'ehyú nohwich'i' nada'ishñiil doleeł. 24 Áidá' nohwihíí

hik'e Thyatíragee daagonohiiníí la'ihíí, áí ilch'ígót'aahíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bí'at'e' k'ehgo aná'ol'íhíí dázho ncho'go daalch'iníihíí, nohwíí la' t'ah doo hwaa bídaagono'aah dahíí, doo nt'é be'ánádaahne' nohwíldishnii da. ²⁵ Díí zhá, hant'é bee nohwíí ch'ígót'aaníí nldzilgo daahohtá', nánsdzaazhí'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliiníí, la'íí nnágódzáazhí' hago anásht'íhíí bikísk'eh at'éehíí, nnee binant'a' da'la'áhíí il'aniyú nazñilíí yebik'ehgo baa godidish'aa: ²⁷ ShiTaa shaa godin'ááhíí k'ehgo yá nant'aa doo, besh ikíí bee; gosht'ish idee daasits'ilgo ts'ilta'ahíí k'ehgo ts'idoht'íí. ²⁸ Ts'iksóqsécho baa dish'aa. ²⁹ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yihniíhíí yiyésts'aa le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'ilchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ Spirits gots'idi la'íí ts'iksóqsé gots'idi yegoyilíiníí gáníí; Anánt'íhíí bígonsí, hinnaágo daanilch'iníí ndi dasíntsáni ánt'ee. ² Ch'ínándzídgo, hadíí nádaagodziíhíí dák'azhá nanne'íí nalwodgo anánde': hago anánt'íhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo nzhóq da laá bígosíisjíd. ³ Áík'ehgo hant'é naa hi'né' la'íí dasínts'aa laá shíhíí bínánlníh, áí bikísk'eh ánt'ee, nincho'íí bits'á'zhí' anán'ne'. Doo ch'ínándzíd dayúgohíí, in'íhí higháh lehíí k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígonsí da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwíyé godziíh, doo hwahá bidiyagé chih ádaile' da: áí dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bíl hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighá. ⁵ Hadín dawahá yitis siliiníí dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'ná naltsoosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binadzahgee bizhi'íí hodishií. ⁶ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yihniíhíí yiyésts'aa le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'ilchíí gánñiihgo; Godiyíhgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeesé David bíyéé n'íí naitíhí, ch'íntááyúgo doo hadín dená'ditíhí da; dagohíí de'dintááyúgo doo hadín ch'íná'ítíhí da, án gáníí, ⁸ Anánt'íhíí bígonsí: isaa, dáadítíh ch'í'otaágo ná áshlaa, doo hadín da'dinótíhí at'éé da: doo nndzil da ndi shiyati'íí hótá', la'íí, An doo bígonsí da, doo hak'i shíldínniid da. ⁹ Satan yá íla'ánádaat'íhíí, Jews daandlij, daanii ndi doo áí daandlij dago léda'ilchoogo ádaaniíhíí; niyahzhí' hayaa ádaane'go, shíí nzhooníí yídaagokíhgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nye ndi bidag ánt'ee, nildéniidíí bikísk'eh ánt'éehíí bighá ni'godzán dahot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'á'zhí' ánsí doo, ni'godzán biká' nnee nabída'dintaahíí. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánsdaak: nnt'éégo ánt'éehíí nldzilgo hótá', yaaká'yú ch'ah hobíhíí niba' si'aaníí doo hadín nits'á' náidi'aah da doleehíí bighá. ¹² Hadín dawahá yitis siliiníí Bik'ehgohinshnaahíí bikíh biyi' da'ch'oka'ahíí yuné' bíyahdahn'aahíí k'ehgo ashleh, dahazhí' doo ch'ínádáhgo da: án Bik'ehgohinshnaahíí bizhi'íí biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahíí kíh nagozníí bíyéhi nt'é holzee shíhíí áldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem anídéhi holzee, yaaká'dí'go bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíí bits'á'dí'; dashíí shizhi' anídéhi ndi biká' ágoshle' áldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznííí hant'é yihniíhíí yiyésts'aa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Laodiceagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'ilchíí gánñiihgo: Dolee'go at'éé nliiníí, nnt'éégo da'aniigo nagoln'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyílaahíí begodeyáhi gáníí; ¹⁵ Anánt'íhíí bígonsí, doo sínk'az da, doo síndog da: dázho sínk'az le'at'éhi, dagohíí dázho síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bighá hanídidishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shíyéehíí láá, doo nt'é bínshdih da, ádi'nníí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, ni'naá ágodih, dá kinchíí doo ádígonzí dahíí bighá. ¹⁸ Óodo kq' be'alzaahi shaa nahílníh, hánldzil doleehíí bighá; diyagé ligai'íí ák'ihidleeh doleee'go shaa nahílníh, dákinchíí'íí bik'e ídaa yágondzinií doo hit'íí da doleehíí bighá; ik'ah ni'naá bínzish, nnt'éégo go'íí doleehíí bighá, nldishnii. ¹⁹ Shíí daanzhooníí bíl daadishte, la'íí biniidaagodishle', bíl ch'ígonsh'aahgo: áík'ehgo dahndoghgo nincho'íí bits'á'zhí' áne'. ²⁰ Isaa, dáadítíhíí

sézíígo nínsts'í: hadín shizhii yidezts'aago shá ch'í'íntááyúgo, ha'ádishaalgo bił idishíł, bíí áldó' shíł idoyíł. ²¹ Shíí dawa bitis síłígo shiTaa bił nansht'aahíí k'ehgo hadín dawa yitis siliiníí bił nansht'aa doleełgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golííníí, Spirit ha'ánázéh nagozníí hant'é yíłniihíí yíyésts'aq le'.

4

¹ Díí bikédí'go dé'íid, yaaká'yú dáádít'ih ch'í'otaq láągo híłtsaa: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k'ehgo ańiigo disiits'áq n'íí shich'í' hananadzii gáshíłniigo, Yushdé' shich'í' hasiná, kodí' godezt'í'go hago ágonéh shíhíí nich'í' ch'í'nah ashłéh. ² Dagoshch'í' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'aago híłtsaa, ła' yiká' dahsdaago. ³ Áń dahsdaahn tséé íłni, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'ánolih: nant'án biká'dahsdáhi íłtsáát'ól tséé íłni, émerald holzéhi, ga'ánolihgo binazt'í'. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aaníí binaayú nadindí'í biká'dahsdáhi lédn't'í': áígee bádaayányú nadindí'í lígaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztaq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'aago. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'ńii ła'íí kozhii daadits'ag: ła'íí bidáhgee gots'idgo daadilth', áí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirits gots'idihi ádaat'ee. ⁶ Nant'án biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: ła'íí binaayú dí'í'yú nt'éshí hińáhi nadaazi, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá bińáa zháhi. ⁷ Áí daahináhi ntséhihíí ndóicho ga'ánolih, nakigeehíí magashi bizhaazhé ga'ánolih, taagigeehíí nnee binii'híí binii'hi, dí'í'geehíí itsaa na'ńiihíí ga'ánolih. ⁸ Áí dí'í' daahináhíhíí dawa bit'a' gostán daagoljí: dá bińáa zhá naz'áni: jíígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi, nłi n'íí, nliiníí, dogáhi. ⁹ Dahagee daahináhíhíí nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'aq dayú, dahazhí' hińáhi, Ízisgo ánt'ee, yíłniigo, daidnłsigo, yich'í' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindí'í nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhí' hayaa ánádaat'íí, áń doo ngonel'aq dayú dahazhí' hińaahíí daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíí yiyahzhí' hayaa ánádail'íh gádaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehń, Ízisgo ánt'ee, daaniłch'iniigo bik'e síntíí, daaniłch'ínłsigo, ła'íí dawa nebik'eh daaniłch'iniigo bik'e síntíí: dawa ánlaa, hánt'íhíí bigha dawa daagoljí, hánt'íhíí bigha dawa alzaa.

5

¹ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinéhi naltsoos yisdisi dahyo'ałgo híłtsaa, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchini, gots'idiyú bidá'doljeég. ² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dážhó nalwodihi híłtsaa, áń ádíid dilwoshgo gáníí, Hadín láą naltsoos bidá'doljeegíí ch'í'ízóqsgo íłts'a' áile'go yik'e sitíj? ³ Áídá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíí ni' bit'ááhyú ndi doo hadín naltsoosíí íłts'a' áile'íí dagohíí yinel'íí ndi yik'e sitíj da. ⁴ Doo hadín naltsoos íłts'a' áile'go yozhíhíí, dagohíí yinel'íí ndi yik'e sitíj dahíí bigha yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Bádaayányúhíí dała'á gáshíłni, Doo nchag da: dín'íí, Juda hat'í'í bits'á'dí' Ndóicho, áń David Bikeghadi, dawa yitis silíhíí bigha, áń zhá naltsoos bidá'doljeegíí gots'idi ch'í'ízóqsgo íłts'a' áile'íí yik'e sitíj. ⁶ Akú dé'íidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi íh'í'gee, bádaayányú bitahdí' dibel'íí biZhaazhé nłini zesdij n'íí ga'ánolini sizíígo híłtsaa, áń biyeshdee gots'idihi, bińáa gots'idihi, áí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirits gots'idihi ni'godzán dágoz'aq nt'éégo biká'zhí' odaas'a'i. ⁷ Áń nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinédí'go naltsoosíí náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' dí'í' daahináhi ła'íí bádaayányú nadindí'í dibel'íí biZhaazhé nłini biyahzhí' hayaa ádaaszaa; daantíígee tsibe'idot'áté dahdaayotíł, ła'íí its'aa óodo be'alzaahi, dilth'go líkaqolchinihi bee halk'íłgo dah daayokaal, áí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahi bi'okaqahíí ádaat'ee. ⁹ Sı' áníidéhi daido'aal gádaaniigo, Naltsoosíí náidnné'go bidá'doljeegíí ch'í'ínzóqsgo bik'e síntíj: nnee il'aniyú hadaazt'í'í, íłtah

at'éégo yádaakti'íí, nnee daanliiníí, ła'íí nnee binant'a' dala'áhíí il'aniyú naznilíí biyi'dí' nidi'zesdjiigo nidilíí bee Bik'ehgo'ihinań baa hanánohwihén'nil. ¹⁰ Nant'án daandliigo, ła'íí okaqah yebik'ehi daandliigo Bik'ehgo'ihinań daahohiikaqahń bich'í' ádaanohwínlaa: áik'ehgo ni'gosdzán biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'jidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahinahi ła'íí bádaayányú binaayú Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á ła'ágo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánahólaqago goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áá; ¹² Dibelji biZhaazhé nłini bidi'zesdji n'íí dawa yebik'ehi, há'ildzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, ła'íí biyaa gozhóóníí baa hi'né'híí yik'e sitini at'éé. ¹³ Áidí' yaaká'yú, ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahíí, da'adzaayú dawa daagolíníí gádaaniigo disiits'áá, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn ła'íí dibelji biZhaazhé nłini doo ngonel'aq dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', dilzi le', ba'ihégoş le', ła'íí dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Dji'ni nt'éshí daahinaahíí, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindji'ni hadin doo ngonel'aq dayú dahazhí' hinaahíí yiyahzhí' ádaaszaago daayokaqah.

6

¹ Dibelji biZhaazhé nłini naltsoos bidá'doljeegíí gots'idihi dala'a ch'ínzóqzgo hiłtsaa, áidá' dji'ni nt'éshí daahinaahíí dala'a bizhihií idi'niihíí ga'áhiłts'ago, Yushde' dín'ji, shilniigo disiits'áá. ² Áidí' dé'jidgo hiłgai hiłtsaa: áí yiká' dahsdaahn iłtjih dahyotjił; ła'íí nant'án bich'ah baa hit'aq: án gonolneelgo gonleehgo hił bił dahiswod. ³ Nakigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzóqzdá' nakigee nt'éshí hináhihií, Yushde' dín'ji, shilniigo disiits'áá. ⁴ Áidí' hił lichí'ni ch'ínánalwod: áí yiká' dahsdaahn ni'gosdzán biká' ilch'igont'éé n'íí náidiiné'go baa godet'aq, nnee nanáhiłtseed doleelgo: ła'íí bésh be'idilłkish dázhq nchaahi baa hit'aq. ⁵ Taagigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzóqzdá' taagigee nt'éshí hináhihií, Yushde' dín'ji, shilniigo didiits'áá. Dé'jidgo hił dilhił hiłtsaa; áí yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áát. ⁶ Dji'ni nt'éshí daahinaahíí iłn'dí' kozhii disits'áá gániiigo, T'oh naghái daláhn ha'okaqago penny ilji, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaqago penny ilji; áidá' ik'ah hik'e wine nadaanohnií. ⁷ Djidngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzóqzdá' djidngee nt'éshí hináhihií, Yushde' dín'ji, shilniigo disiits'áá. ⁸ Dé'jidgo hił déłibáhé hiłtsaa: áí yiká' dahsdaahn Da'itsaahíí holzee, áidí' Ch'iidntahíí biké' begogáát. Ni'gosdzán dji'yú iłk'é'nilgo dala'a biyi' bésh be'idilłkishé, shiná' góyéégo nagowaahíí, yóiyahgo ch'inniihíí, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolini bédaagodzidíí bee nnee nadaayiltseed doleelgo binawod baa daagodest'aq. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzóqzdá', be'okaqahi biká' dahnási'niłił bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihinań biyati'híí hik'e yaa nadaagolni'híí bigha nadaabi'distseedíí biyi'sizini hiłtsaa: ¹⁰ Adjid daadilwoshgo gádaanii, NohweBik'ehń, nidilzini, da'aniihi nłini, da'os'ah ła'á nnee ni'gosdzán biká' daagolini nohwidilhił bigha baa yánti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Áidí' daantjiige ilgai bitaadaas'niigo gádaabił'ido'niid, Dét'ihézhí' hanádaaksoł, bił nadaal'a'íí hik'e nohwik'isyú nohwíí nanohwi'distseedhíí k'ehgo nabi'ditseed doleelíí nabi'ditseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegíí ch'íná'ńzóqzdá', dé'jidgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áhił tsiigha dilhił nanest'oolhíí k'ehgo dilhił silji, t'é'gona'áhił dił ga'anolih silji; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyolgo doo hwahá nt'áq dahíí nanihezdeehíí k'ehgo ts'isqosé yaadí' ni'gosdzán biká'zhí' náłtáq. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisíí k'ehgo hisdis siljiigo esdjid; ła'íí dził hik'e ni'táyi' dahnagoznilił dawa łahyúgo naznil daasilji. ¹⁵ ła'íí ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaaldzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, ła'íí daakówa, daako'desnaahíí hik'e doo daako'desnaa dahíí ndi, dził binida'i'án yune', tséyaa nadaach'int'í'go; ¹⁶ Dził hik'e tséé bich'í' gádaach'ini, Nohwiká'zhí' ts'iyaa ánnéhgo nádaanohwinł'jih, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelji biZhaazhé nłini

bihashkeehíí bits'á' nádaanohwin'íh, ¹⁷ Bihashke'híí begodeyaahíí bigha; ák'ehgo hadín zhá shá' sizíj doleeł?

7

¹ Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ni'gosdzánzhí' dí'yú nadaazíjgo hıtsaa, ni'gosdzán biká' dí'yú nyolíí t'aazhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleełhíí bigha. ² Áídí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bibe'ídinidlıde yoné'go naahıtsaa: án dí'i Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayılchqoqho baa daagodest'aaníí áđıđ yich'í' nádidilghaazhgo, ³ Gánıí, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhıí daołchqoq hela', Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidıí bitá'gee bídaadinidlıdgo zhá. ⁴ Da'kwıı bídaadiniidlıd shıhıí disıits'áá: Israel biye'ke bits'á'dı' nnee hadaazt'ııı bitahdı' dała'á gonenadın iká'yú dí'i doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlıd. ⁵ Juda hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Reuben hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Gad hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁶ Áser hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Néphthalim hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Manáesses hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁷ Símeon hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Levi hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Íssakar hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁸ Zábulon hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Joseph hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. Benjamin hat'ııı bitahdı' nakıts'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlıd. ⁹ Díí bikédí'go dé'ıđgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahıtsaa, binant'a' dała'áhıí il'aniyú naznııı, nnee il'aniyú hadaazt'ııı, nnee daanliinıı, hik'e ıltah at'éégo yádaakt'ııı dawa bitahdı', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí biZhaazhé nlıni yidáhgee nadaazıj, dá ligai nt'éégo bik'eda'ızlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'adaaz'aahıí dahdaayınııłgo; ¹⁰ Adıđ daadılwosh gádaanıigo, Hasdách'ıgháhıí Bik'ehgo'ihí'nań daahohııkaqahń, nant'an biká'dahsdáhi yıká' dahsdaahń, hik'e dibeljí biZhaazhé nlıni bıłgo bits'á'dı' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e dí'i nt'éshı daahınaahıí bınaayú léđnt'ı'go nant'an biká'dahsdáhi biyahzhı' hayaa ánadaat'ıjgo Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqah, ¹² Gádaanıigo, Doleełgo at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań daahohııkaqahń doo ngonel'aa dayú dahazhı' biyaa gozhqo le', ba'ihégoşı le', góyáá le', bich'ı' ihégoşı le', dilzı le', dawa yebik'eh le', lá'ıı dák'a'at'éé le'. Doleełgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dała'á shich'ı' gánıııı, Díí bidıyágé daalıgahıı, hadın ádaat'ıj? Hadı' hikaihi? ¹⁴ Gábıđéniı, Ni la' bıgonıś. Gánáshıđo'niı, Góyéégo nagoyaahıı yıtıs ch'ékaihi ádaat'ıj: dibeljí biZhaazhé nlıni bidıııı bee bidıyágé tadaızgızgo lıgaigo ádaızlaa. ¹⁵ Áı bigha Bik'ehgo'ihí'nań biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áı daabich'okqah goz'aa yune' dawa jıj, dawa t'é' daabokqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yıká' dahsdaahń bitahyú nıj doleeł. ¹⁶ Doo shıná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabıdııd da doleeł, lá'ıı doo dant'éhéta bich'ı' sidog da doleeł. ¹⁷ Dibeljí biZhaazhé nlıni nant'an biká'dahsdáhi ihı'dı' dahsdaahń bá da'diné' doleeł, tú hináhi halııyú yadıh hıgaalgo yıl onakáh doleeł: lá'ıı bınaá túhıı dawa Bik'ehgo'ihí'nań bá k'eda'yıđéh doleeł.

8

¹ Dibeljí biZhaazhé nlıni gosts'idngee idá'doljeegıı ch'ıná'ńzqósdá' yaaká'yú doo nt'é hııts'ag dago bıńı'yú hak'e nehenkééz. ² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıııı gosts'ıdı Bik'ehgo'ihí'nań yidáhgee nadaazıjgo bésh dílwoshé bitaas'niigo hıtsaa. ³ Áıgee binal'a'á lá'ihıı naanádzaa, án be'okqahi biká' dahnási'niı goz'aaqee hizı', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dílıdgo ıkqolchinıı dahyo'aalgo; ıkqolchinıı ląágo baa hi'né',

nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaqahíi bíl dała' álnehgo, nant'án biká'dahsdáhi bádihgee, be'okaqahi biká' dahnási'nihí yiká' diltki' doleełgo. ⁴ Áík'ehgo likagolchiníi bits'á'dí' lidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daabi'okaqahíi bíl dała' Bik'ehgo'ihinań yich'í hadag adzaa, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bilałt'áhdí'. ⁵ Áídí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á kọ' be'okaqahi biká' dahnási'nihí yiká' dilidíi ła' its'aa biyi' ha'disbıhgo ni'gospdzán yiká'zhí' yaa yinil; áí dábilgo yáhiilts'ag, idi'nii, hada'didla', ła'íi ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á gots'idihi bésh dilwoshé dahdaayoniikíi k'ad ádaayıniigo nadaazıi. ⁷ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á dantséhihíi bibéshdilwoshé áyılñniidíi dábilgo hilóí hik'e kọ', dil bíl nadesgeedgo ni'yú náłtáá: ni'gospdzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi aqł daanlíd, t'oh daadot'izhíi ałdó' aqł nlıd. ⁸ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á nakigeehíi bibéshdilwoshé áyılñniidíi dábilgo nt'éhéta dzıl nchaahíi ga'ánolini dilti'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi dá dil zhá silıi: ⁹ Túnteel biyi' daagolíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi aqł nanezna'; tsina'eehíi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi doo nt'é da silıi. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á taagigeehíi bibéshdilwoshé áyılñniidíi dábilgo ts'ıksqósé nchaahi yaaká'dí' naltọ', kọ' k'ehgo dilti'go, áí tú daanlíníi dawago tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi níká' naltọ', ła'íi tú hadaazliiníi ałdó' biká' naltọ'. ¹¹ Ts'ıksqóséhíi İlkóhi holzee: tú dawago tááyú ilk'é'daasziidgo dała'ágohíi dé'ıkkó silıi; áík'ehgo tú dé'ıkkó silıihíi bigha nnee łaágo nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihinań binal'a'á díi'igeehíi bibéshdilwoshé áyılñniidíi dábilgo ya'ái, t'égoná'ái, ła'íi ts'ıksqósé tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi hagoshı ádaaszaago, bits'á'daadesdiiníi tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi dilhił silıi, áík'ehgo jıigo idindláádíi tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi doo got'ıi da silıi, t'é'gohíi ałdó' ágát'éé lek'e. ¹³ Áídí' dé'ıidgo Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yáa ihı'yú na'dezniigo ádıid dilwoshgo gánıigo hiłtsaa, Ni'gospdzán biká' daagolíníi bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á taagihíi bibéshdilwoshé k'ad ánádaayıldi'niihíi bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ashdlá'igeehíi bibéshdilwoshé áyılñniidíi dábilgo yaaká'dí' ni'gospdzán biká'zhí' ts'ıksqósé naltọ'go hiłtsaa: o'i'án doo ni'i'ánihi dá bich'ıgót'i'gee bá be'ıgeęsé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'i'án dahíi ch'ı'ıntáá, áídí' lid yat'éégo hago', kọ' yat'éégo dilti'ıi bits'á'dí' k'ehgo; áík'ehgo ha'ı'ándí' lidíi bee ya'ái doo hit'ıi da silıi, dahot'éhégo godilhił silıi. ³ Lidíi biyi'dí' na'ishchagi ni'gospdzán biká' hanaksáá: ni'gospdzán biká' tsédag histasíi binawodhíi k'ehgo binawod daagolııgo baa daagodest'aa. ⁴ Ni'gospdzán biká' t'ohíi hik'e dant'éhéta daadot'izhíi ła'ıi ch'ılta daolchqoh hela', bi'ıdo'niid; nnee Bik'ehgo'ihinań bi'ıdinıdłídé doo bitá'gee dahgoz'aa dahíi zhá. ⁵ Da'ágát'éé ndi doo nadailtseedgo baa godet'aa da, daazhógo bíl nada'dıniigo ádaile'go ashdladn dahitaaqzhı': tsédag histas dilshish lehíi k'ehgo nniihgo. ⁶ Áí benagowaadá' nnee da'itsaahíi yiká daadéz'ıi doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzıdá' dats'itsaahíi doo hak'i da doo. ⁷ Na'ishchagi hıi nagonłkaadyú nádesaaahíi k'ehgo ilch'ı'ı daasdlaa ga'ádaanolıh; nant'án bich'ah óodo be'alzaahi ga'ánolini bik'edaadez'aa, daabinii'ıi nnee binii'ıi ga'ádaanolıh. ⁸ Daabitsizılíi isdzané bitsizılíi k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'ıi ndóicho biwoo'ıi ga'ádaat'ee. ⁹ Bésh bitıl naztaaníi ga'at'éé; daabit'a' ádaaniihıitsinagháhi bijád nakihi yat'éégo hilwoł, hıi łaágo badahsnıilgo nagonłkaadyú dezkiı lehíi ga'áhiłts'ag. ¹⁰ Daabitsee'ıi tsédag histas bitsee'ıi ga'ádaat'eehıi yee daadılshish: ashdladn dahitaaqzhı' nnee yinı'da'dılñi'go binawod golıi. ¹¹ Binant'a' golıi, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹² Dantsé góyéégo godeyaahíi bech'ıgonyáá; isaa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'ı' naagoldoh. ¹³ Áídí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gostángeehíi bibéshdilwoshé áyılñniidíi dábilgo Bik'ehgo'ihinań bádihgee be'okaqahi biká'

dahnási'niki óodo be'alzaahi biká'dí iyeshdee díí'i its'adaaz'aahíí bits'á'dí kozhii disiits'áá, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí beshdilwoshé dahyotííhí yich'í' gáníigo, Tú lággo nliíní Euphrátes golzeegee díí'i Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dahdaahist'ooní k'eda'i'ád. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díí'i k'enádaabi'dost'ah, áí nnee dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíí dawa nadailtseedgo da'ái bik'ehenkéézo, da'ái bijíí, da'ái bee dahitaa, da'ái légodzaa ílch'í'ilzaahi. ¹⁶ Siláada hii yiká'dí nadaagonkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholáago goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: áí hilt'eego disiits'áá. ¹⁷ Díí k'ehgo hii daahiłtsaa shich'í' ch'í'nah ágolzaago; hii yiká' dahnaháztaníí besh bitil naztaaníí kq' hik'e tséé ilíni, jácinth holzéhi, la'íí tsélikq'i ga'ánolihíí k'ehgo ánołih: hii bitsits'iníí ndóicho bitsits'iníí ga'ánolih; áidá' daabizé'dí' kq' hik'e lid la'íí tsélikq'i hanádinah. ¹⁸ Díí taagihíí ilk'é'nilgo dała'ágohíí bee nabi'destseed, kq', lid, la'íí tsélikq'i, hii bizé'dí' hanádinahíí bee. ¹⁹ Lii bizé'dí' hik'e bitseeyú binawod goljii: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolííni ga'at'éé, bitsits'in daagoljii go áí bee koniidaagodile'. ²⁰ Nnee la'ihíí, díí góyéégo bich'í' godes'taaníí doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee ncho'go ádaaszaahíí doo yits'á'kai da, la'íí ch'iidn hik'e óodo, beshligai, beshłitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíí daayokaaahíí doo yits'á'kai da; áí nadn'áhií doo daago'jii da, doo da'dits'ag da, la'íí doo nadaakai dadá': ²¹ La'íí nada'iltseedíí, íngashíí, nant'j'go nakaihií, da'in'jiihíí aldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízigo at'éhi yaaká'dí' bil nkegonyáágo naahiłtsaa, yaak'os bee bik'e'izlaago: iltsáát'ól bitsits'in binazt'igo, binii'íí ya'ái ga'at'éégo, bijádíí kq' k'ehgo nazjigo: ² Án naltsoos hisdisi alts'iséhi ilts'aa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhiñéehíí túnteel yiká' dés'eez, áidá' lahziñéégo hii ni' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho aníhíí k'ehgo ádiid nádidilghaazh: nádidilghaazhíí dábilgo gosts'idn ididesni'. ⁴ Gosts'idn ididesni'dá', k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshilniigo disiits'áá, Gosts'idn ididesni'íí ánniidíí bidá'nłjah, ágoléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sizjigo hiltsaaníí, hadag yaa delnihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazhí' hinaahn, yaaká'yú la'íí biyi' daagolííni, ni'gostzán la'íí biyi' daagolííni, túnteel la'íí biyi' daagolííni ádaayilaahíí binkááyú shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo dá t'aazhí' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngeehíí bibeshdilwoshé áyildonihíí bengonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go doo bígozi da n'íí, yánada'iziidií, binkááyú nada'iziidi bich'í' ánniid n'íí begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhihíí disiits'áá n'íí shich'í' hananádzii gáníigo, Tí'i, naltsoos hisdisi ilts'aa at'éehíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziinií dah yoné'ihíí nádnné'. ⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á baa niyáágo galdéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áidí' gáshilniid, Nádné', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleel, áidá' nize' yune'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleel. ¹⁰ Áidí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': sizé' yune' shúgé gosnih k'ehgo golnii: ohnágdí' shibid yuyaa dé'ilkó siljii. ¹¹ Áidí' gáshilniid, Nnee daanliinií, nnee binant'a' dała'áhií il'aniyú naznilií, íltah at'éégo yadaakt'íí, la'íí nant'án daanliinií lággo, ádihyú ágonoihíí bee bil nanágołni' doo.

11

¹ Áidí' gish be'idaanel'aaahíí lók'aa ga'ánolini shaa hitáágo áshildo'niid, Nádnáh, kii biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaaahíí bínén'aa, be'okaaahi biká' dahnási'niki, hik'e nnee áígee da'okaaahjii aldó'. ² Áidá' kii biyi' da'ch'okaaahíí dadányú tséé ledn'aahíí binol'aa hela', áí dah nzhoo, doo Jews daanlii dahi baa hi'né'híí bigha: áí kii godiyini goznili dizdin naki dahnáhitaaahí' yiká' nakai doleel. ³ Naki shánagolnii tsiigha nanest'óol bik'edaasilaago shá nadaagolnii go baa godish'aał, dała'á doo

náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíí iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díí naki ch'il, olives holzéhi, la'íí naki ik'ah kq'íí biká' dahnásik'áhíí ni'gospdzán yeBik'ehń bádihgee nadaazjihíí ádaat'ee. ⁵ Hadín yiníidihnyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'aa: hadín yiníidihnyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'aa. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhií yaa nadaagolni'go goldohdá' yáa yida'detijhgo doo nanágołtj dago baa godet'aa: la'íí tú dilgo ánádaidle', la'íí dabíí hádaat'ijgee ni'gospdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaik'ijgo baa godet'aa áldó'. ⁷ Aqł nadaagosni'íí bikédí'go nt'éshj bégodzidi, o'ían doo ni'ánidí' hayáhi, yil nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabiltseed doleel. ⁸ Bits'íhíí ízisgo kłh goznili biyi' intínyú shiteezh doleel, áí ízisgo kłh goznilihíí Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehń ts'ılma'áhi biká' zesdijni'. ⁹ Nnee daanliiníí, iltah at'éégo hadaazt'íí, iltah at'éégo yádaakt'íí, la'íí nnee binant'a' dała'áhíí il'aníyú naznilií bitahdí', taagidí' biní'yú iskaqago nneehíí bits'íhíí daanel'ijgo, doo hadín łehdainil dago daagos'aa doleel. ¹⁰ Nnee ni'gospdzán biká'gee daagolíní áí naki shánagolni'íí góyéégo bich'j' nadaagoz'aa híí bigha bil daagozhógo dawahá ładaayinił doleel. ¹¹ Taagidí' biní'yúhíí bijj beNádidzohíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go biyi' nágosdljgo hinaa nádaasdljgo daahizj'; áik'ehgo hadín bináál náádiit'aazhíí tsídaadesyiz lək'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii ádiid gánígo daidezts'aa, Yushdé' hashoh'aash. Áidí' bik'edaannihíí daabineł'jídá' yaak'os biyi' yaaká'yú bil odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíí dábilgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kłh goznili gonenányú ilk'é'nilyúgo dała'ázhinéé nagozgo', ni' godihes'naago gots'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee la'íí yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nań yaaká'yú dahsdaahn bich'j'go bil daagodnyjíd. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'igonyáá; isaq, taadn góyéégo goz'aaní k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gots'idngeehíí bibéshdilwoshé áyılknidíí dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gánígo, Ni'gospdzán biká' nnee il'aníyú binant'a' daagolíníí, nohweBik'ehń hik'e biChrist yá nant'a' silj; doo ngonel'aa dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindj'í Bik'ehgo'ihí'nań bádihgee dah naháztaaní hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nań daayoskaad. ¹⁷ Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, nliiníí, nlij n'íí, dínáti; ilk'idá' ízisgo ninawod gołjgo dawa binant'a' síljjhíí bigha nich'j' ihédaandj. ¹⁸ Nnee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilihi nich'j' hadaashkee ndi nihashkeehíí begonyáágo, nanezna'íí baa yá'iti'go, nánada'iziidíí náyádaakt'íhi, nnee ná hadaadeszaahi, la'íí nizhi' daidnłsini doo ízisgo ádaat'ee dahi hik'e ízisgo ádaat'éhi bilgo bich'j' na'iniłgo biká' ngonyáá; la'íí ni'gospdzán biká' na'iltseedíí nałtseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kłh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaa híí ch'í'ótáq lək'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaní biyi' sí'áni hit'ij lək'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'ni, ni' nagohi'naa la'íí nlóí yat'éégo náłtáq.

12

¹ Nt'éshj ígozizgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silj; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égoná'áihíí yiká' sizjgo, ts'ılsoqsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'í' alzaa lək'e: ² Áń hiltsaa, k'azhá ilchihíí bigha nniihgo natidindli'. ³ Nt'éshj ígozizgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlij; t'iishcho kłh'í, gots'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gots'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'aa go. ⁴ Yááyú ts'ılsoqsé tááyú ilk'é'nilgo dała'ágo híí ni'zhj' bitsee yee nayilkaad: t'iishchohíí isdzán k'azhá ilchihíí binásgee hizj', mé'híí gołjjyúgo hishaq nzjgo. ⁵ Isdzánhíí ishkiini yishchj lək'e, án bésh dahyotjłgo nnee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e biká' dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'j' bich'j' hadag bil ogoyáá. ⁶ Isdzánhíí da'igoljjyú Bik'ehgo'ihí'nań nt'éégo bá ágóláayú ot'ag lək'e, ákú dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaqyú bá di'ne' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonłkaad lək'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'aaqzhj' t'iishcho yil nadaagonłkaad; t'iishcho hik'e binadaal'a'á

t'aqzhi' nanágonlkaad, ⁸Áídá' baa daagoneznaa lék'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'aa da. ⁹Áídí' t'iishcho gódah ch'ílt'e', doo ánídá' t'iish n'íí, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'gospdzán biká'zhi' nalgo', binadaal'a'á bilgo gódah ch'élkaad. ¹⁰Yaaká'yú ádíid kozhiihíi disiiits'áá gáníigo, K'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' hasdách'igháhíi, konawod golíiníi, hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahñ, la'íi biChrist yenant'aagohíi bengonyáa: hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nañ bináál dawa jii, dawa t'é' yaa dahgoz'aa n'íí. ¹¹Dibehíi biZhaazhé nlíni bidíi hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nadaagoln'íi bee yitis daasilíi; Bik'ehgo'ihí'nañ yá datsaah ndi bi'ihí'na' doo yaa bil goyéé da ni'. ¹²Áík'ehgo yaaká'yúhíi hik'e biyi' yune' daagonohiiníi nohwil daagozhóó le'. Ni'gospdzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'án dázhó hashkeego nohwich'í' nkenyáa, da'anahzhi' nágodzii yígólsihíi bigha. ¹³Áídí' t'iishchohíi ni'gospdzán biká'zhi' gódah ch'ílt'e' yígólsiidá' isdzán ishkiin yishchiiníi yil nádndeeh. ¹⁴Áídá' isdzánhíi itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'nil, t'iishcho bits'á' da'igolíiyú nádiníih doleelgo, akú dét'ihézhí' áídí' yúwehyú da'anahzhi', áídí' yúwehyú da'ihí'zhi' bá di'né' doleelgo. ¹⁵T'iishchohíi bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíi k'ehgo, isdzán bil ch'ígono'éeł nzhíi bigha. ¹⁶Da'ágát'ée ndi ni'gospdzán isdzánhíi yich'ozni'go bizé' ilts'á' ágólaago tú t'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí aqloyiknág. ¹⁷Áídí' t'iishcho n'íi isdzán bich'í' bágóchiidgo bichagháshé la'ihíi yich'í' nágodilkaadyú óyáa, hadíi Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanú daayotá'híi hik'e Jesus yaa yádaakti'híi.

13

¹Áídí' tábaayú sái biyi' hizí'go, nt'éshí bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaalgo hiłtsaa, bitsits'in gots'idnhi, biyeshdeehíi gonenánihi, biyeshdeehíi biká'gee nant'án bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłsı dahíi bizhi' dahnagoz'aa. ²Nt'éshí bégodzidi hiłtsaaquíi gidicho biká' daats'idilhiłíi, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíi shash bikee ga'at'éhi, bizé'íi ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohíi dabíi binawod n'íi, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íi, la'íi dahot'éhé yebik'eh n'íi baa yidin'áá. ³Dał'á bitsits'iníi biní'dolnıh datsaah ngolnıi n'íi násdzıı'go hiłtsaa: ni'gospdzán biká' nneehíi dawa nt'éshí bégodzidihíi bil díyadaagot'eego yiké' onalsáá. ⁴Nnee t'iishcho daayokaqah, binawod n'íi nt'éshí bégodzidi yaa din'áni: la'íi nnee nt'éshí bégodzidi daayokaqah gadaaniigo, Hadínshá' nt'éshí bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonlkaadgo yinel'aa? ⁵Nt'éshí bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaqahíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nchó'go yaa yałt'go baa godet'aa; la'íi dizdin naki dahitaayú nant'aago aldo' baa godet'aa. ⁶Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nchó'go hadziiigo, bizhi'íi nchó'go yaa yałt'go, hik'e kih biyi' daach'okaqahíi la'íi yaaká'yú daagolíníi aldo' nchó'go yaa yałt'go hadzii nkegonyaa. ⁷Áídí' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi yich'í' nagonlkaadí' bitisgo hileehgo aldo' baa godet'aa: la'íi nnee iltah at'éégo hadaazt'íi, iltah at'éégo yádaakti'íi, nnee binant'a' dał'áhíi il'aniyú naznılıi yá nant'a' hileehgo baa godet'aa. ⁸Dawa ni'gospdzán biká' daagolíníi dał'á daantıı'gee, ni'gospdzán nnit'aada' dibehíi biZhaazhé nlíni zesdiiníi binaltsoos be'ihí'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíi daayokaqah doleel. ⁹Dahadín bijeyi' golíníi iyésts'aa le'. ¹⁰Dahadín yisná áyil'iiníi isná ábididolnııl doleel: dahadín bésh yee izilhiiníi bésh bee bidizodeel. Ái bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi nyee ndi dahıldıh le', la'íi da'odlqa le'. ¹¹Áídí' ni'gospdzán biyi'dí' nt'éshí bégodzidi la'ihíi hananádzaago hiłtsaa; dibehíi bizhaazhé biyeshdeehíi k'ehgo biyeshdee naki golíni, t'iishcho k'ehgo yałt'hi. ¹²Dantsé nt'éshí bégodzidi dá bináál yee nant'aa n'íi yee naná'idziid, la'íi ni'gospdzán hik'e ni'gospdzán biká' daagolíníi nt'éshí bégodzidi biní'dolnıh datsaah ngolnıi n'íi nádziihíi daayokaqahgo ábi'dilzaa. ¹³Ígozisgo be'ígózini ánáyol'ııl, nnee bináál yaaká'dí' kó' gódah ch'ínaltó'go áil'ıı, ni'gospdzán biká'zhi'. ¹⁴Dantsé nt'éshí

bégodzidi bináál godiyihgo ányol'ijíí baa godet'aa n'íí bee ni'godzán biká' daagolíníí ch'a'oyiníí gáyihniigo, Nt'éshí bégodzidi bésh bee biní'dolnih ndi t'ah hínaahíí be'ilzaago ádaahle'. ¹⁵ Áí be'ilzaahíí náhi'naadí' yahtí'go áiléhgo baa godet'aa, la'íí be'ilzaahíí doo daayokaah dahíí nabi'ditseedgo aldó' baa godet'aa. ¹⁶ Nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí, hádaaldzilíí hik'e tédaat'iyéhíí, doo isná daanlií dahíí hik'e isná daanliiníí, bigan dihe'nazhinéégo dagohíí bitá'yú bídaadinidlidgo áile': ¹⁷ Doo hadín baa na'iniihgo dagohíí na'ihniigo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidíí zhá, dagohíí nt'éshí bégodzidi bizhi' dagohíí bizhi' behotagíí biká' dahgoz'aaníí. ¹⁸ Díínko goch'iyááyúgo zhá bígoch'ílsíh. Hadín yígólsiníí, nt'éshí bégodzidi behotagíí yótag le': nnee behotagi at'éé, behotagíí gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

¹ Áídá' dé'ijidgo dibelíí biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhi yiká' dahszijgo hiłtsaa, dała'á gonenadín doo náhóltagyú ádíí' iká'yú dizdin díí' doo náhóltagyú yil nadaazij, dibelíí biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íí daabitá'gee dahnagoz'aa. ² Yaaká'dí' kozhiihíí disiits'aa, tú nalíhíí k'ehgo, ádíid idi'niihíí k'ehgo: nnee tsibe'idot'áté yee da'do'aakíí áhiłts'ago disiits'aa: ³ Nant'an biká'dahsdáhi, díí' nt'éshí daahínaahíí hik'e nnee bádaayányúhíí bádihgee nadaazijgo sí' aníidéhi daido'aak: gonenadín doo náhóltagyú ádíí' iká'yú dizdin díí' doo náhóltagyú ni'godzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nííí zhá' áí síhíí yígo'aa. ⁴ Díínko doo isdzáné nant'í'go yil naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aa da. Áí dibelíí biZhaazhé nlíni dáhayú anádaalyú yiké' anákaihíí ádaat'ee. Áí nnee bitahdí' hanáhaz'níí, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'aaahíí k'ehgo hanáhaz'níí. ⁵ Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaahíí bádihgee nadaazijgo doo hayú baa dahdaagost'áni da. ⁶ Ła' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yá'ílní' ts'ínan oniihgo naahiltsaa, nnee ni'godzán yiká' daagolíníí yati' baa gozhóni doo ngonel'aa dahíí yee yil nagolnigo, nnee binant'a' dała'áhíí il'anigo naznilií, nnee iltah at'éégo hadaazt'ííí, nnee iltah at'éégo yádaakti'íí, la'íí nnee daanliiníí yil nagolnigo, ⁷ Ádíid yich'í' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań daadinolsgo ba'ihédaanohsi, aayakti'gee biká' ngonyaahíí bigha: yáá hik'e ni'godzán la'íí túnteel hik'e tú hadaazliiníí dawa áyíilaahn daahohkaah. ⁸ Ła' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á iké' ná'oniih gáníígo, Bábylon, ízisgo kih goznilií, nágo', nágo', áí nant'í' na'idaahíí hách'it'ijgo ákoléhi, nnee iltah at'éégo hadaazt'ííí daayidlaago áyíilaahíí bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo adijid gáníí, Dahadinta nt'éshí bégodzidi, dagohíí be'ilzaahíí yokaahíí, áí bibe'idinidlidé bitá' dagohíí biganyú bee idinidlidíí, ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go koniidaagodilne'íí, doo nt'é bíł nadiszidgo bihashke'íí idee biyi' yaa hidziidíí yidodlił; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á dilzini hik'e dibelíí biZhaazhé nlíni bináál kq' hik'e tsétikq'i bee dázhq' biniigodidolnilií. ¹¹ Biniidaagodilne'íí bits'á'dí' lidíí hadag odihinéh, doo ngonel'aa dayú dahazhí': doo hadaayol da, jíígee, t'lé'gee ndi, díí nt'éshí bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokaahíí, hadín áí bizhi'íí bee bídinidlidíí. ¹² Díínko nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí nyee ndi dahríldqhgo bígózi: áí Bik'ehgo'ihí'nań yengon'ááníí daayotá'íí, la'íí Jesus daayodlaaníí ádaat'ee. ¹³ Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshihniigo disiits'aa, Díí ágóle', Kodí' godezt'í'go nohweBik'ehń daayodlaago nanezna'íí biyaa gozhóq' doleeł: Da'anii biyaa gozhóq' doleeł, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayol; anádaat'ijł n'íí biké' bíł ogoyáá. ¹⁴ Áídí' dé'ijidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahíí nnee ga'ánolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'aa, la'íí t'oh bená'iltshé deníni dahyotijłgo. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la'i da'ch'okaah goz'aađi' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahn ádíid yich'í' dilwosh gáníígo, Nibená'iltshé bee ni'igéesh: ná'igeeshíí ilk'idá' biká' ngonyáá; ni'godzán biká' nest'á'íí ilk'idá' daanest'aa. ¹⁶ Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn bibená'iltshí yee ideshtlizhgo ni'godzán yiká' aał ná'igizh. ¹⁷ Áídí'

la' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aqadí' ch'inánadzaa, bíí ałdó' t'oh bená'iltkishé denini dahyotijł. ¹⁸ Áídí' la' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á be'okaqahi biká' dahnási'niki goz'aqadí' ch'inánadzaa, án kq' yebik'ehii; án t'oh bená'iltkishé denini dahyotijłi yich'i' áđiđ gánniid, Nibená'iltkishé denini bee ni'igéesh, ni'gospdzán biká' dahts'aa nanesdizii bits'á'dí' dahts'aahii nahilgéesh, bidahts'aa daanest'aahii bigha. ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bibená'iltkishé yee ideshkizhgo ni'gospdzán biká' dahts'aahii nayiheshgizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigeesi gochaa'i goz'aq yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihinañ bihashke' bengonyáágo ágodonii. ²⁰ Kih goznii da'anahyú dahts'aa hahigees goz'aqagee dahts'aa biká' nakai, áí bits'á'dí' dił halii, hii biza'áh nel'aanii ga'áhosahgo dił nel'aq, nanigohii dała'á doo náhóltagyú áídí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Áídá' be'igózinii, dázhó izisgo at'éhi, kol diyadaagot'éhi, yaaká'yú naahitsaa, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gots'idihi, góyéego nagowaahii gots'idýú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihinañ bihashke'ii bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áídí' dolyiini náhenkáanii kq' bił nadisdziidi ga'anoliłgo hiłtsaa: nt'éshj bégodzidi hik'e be'ilzaahii la'ii bizhi'ii be'isdzohii la'ii behotagii yaa daagonesnaahii Bik'ehgo'ihinañ bibe'idot'áté dahdaayotijłgo dolyiini náhenkáanii yiká'yú nadaazii. ³ Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi n'ii, Moses holzéhi, hik'e dibelji biZhaazhé nłini biyini daido'áál, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, ánánt'ijłi izisgo at'éé; nnee ná hadaadeszaahii bá Nant'ááhii, gosin'aañ da'áigee hik'e da'anii. ⁴ Hadínshá' doo nidnłsi da, nohweBik'ehñ, hadínshá' nizhi' doo ya'ihenzi da? Ni zhá dilzini nłi: nnee iłtah at'éégo hadaazt'ii dawa nich'i' nikáhgo daanokaqah doleeł; nnee hagot'éégo bá ngon'aq n'ii bee ínlaahii bigha. ⁵ Díi bikédigo dé'jđgo, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihinañ kol nłiigo bee bígoch'ılsinii biyi' yune' da'ch'okaqah goz'aanii ilts'á' adzaa: ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gots'idihi góyéego nagowaahii yil hikai, nak'a'ligai nzhoqgo bik'etádnłáádii bik'enda'izlaago, la'ii bitilyú óodo bisisgo binast'i. ⁷ Áídí' nt'éshj daahinaahii dji' dała'á Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gots'idihi, gots'idn idee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ideehii Bik'ehgo'ihinañ doo ngonel'aq dayú dahazhi' hinaahii bihashke' halk'ıłhi. ⁸ Da'ch'okaqah goz'aanii Bik'ehgo'ihinañ bits'á'idinłáádii hik'e binawodii bits'á'dí' lidi bee hadezbih; nnee doo la' ha'agháhgo yinel'aq da, gots'idn góyéego benagowaahii Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gots'idi yil hikai n'ii aqł yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' kih biyi' da'ch'okaqahii biyi'dí' kozhihii dilwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáyıniigo, Ti'i, idee gots'idi Bik'ehgo'ihinañ bihashke' halk'ıli biyi' siziidii ni'gospdzán biká'zhj' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dantséhihii bi'idee biyi' siziidii ni'gospdzán biká'zhj' yayiziidii dábiłgo dahadín nt'éshj bégodzidi bee bídinıldii hik'e be'ilzaahii daayokaqahii lóqd ncho'i dázhó nnihi biká'zhj' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á nakidngeehii bi'idee biyi' siziidii túnteel biká'zhj' yayiziidii dábiłgo nnee daztsaahii bidil ga'anoliłgo silii: áídí' túnteel biyi'yú daagolii n'ii dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á taadngeehii bi'idee biyi' siziidii tú daanlıni hik'e tú hádaazliinii biká'zhj' yayiziidii dábiłgo dił daasilii. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á tú yebik'ehi gániiigo disiits'áá, Da'áigee ánt'éé, Bik'ehgo'ihinañ, nłini, nłi n'ii, nłi doleełi, áí k'ehgo bá ngón'ááhii bigha. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahii la'ii binkááyú na'iziidi n'ii nadaaztseedgo bidil da'dezjool, áí bigha dił daahıdlaago ánadaasındlaa; da'ái bich'i' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'ii, be'okaqahi biká' dahnási'niki biyi'dí' dilwoshgo, gániiigo nádisiits'áá, Da'anii gánii, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahii

da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á díidngeehí bi'idee biyi' siziidí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kq' bee daadidlidgo baa godet'aa. ⁹ Kq' dážhó sidogi bee nnee daanlid lək'e, Bik'ehgo'ihinañ, díi góyéego nagowaahí yebik'ehí, bizhi'í nchq'go ádaayihni: ádí' daabinchq'í doo yits'á'zhí' ánadaaszaa da, la'í Bik'ehgo'ihinañ doo daidnłsı da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ashdladngeehí bi'idee biyi' siziidí nt'eshı bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahí biká'zhí' yayiziidí dábilgo yebik'ehí dawa dilhı silij; nnee dážhó nnihí bigha bizaa daayi'aał, ¹¹ Lóód hik'e bił nada'dini'hí bigha Bik'ehgo'ihinañ yaaká'yú gólíni nchq'go ádaayihni: la'í nchq'go ánadaat'ihı doo yits'á'zhí' ánadaaszaa da. ¹² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gostádngeehí bi'idee biyi' siziidí tú ląágo nłíni, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidí dábilgo náhisga, ya'ái hanadáhdı'go nant'an daanliini bá ilch'ı'golne'go. ¹³ Ádí' t'ıishcho bizé'dí', nt'eshı bégodzidi bizé'dí', la'í Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádil'ini bizé'dí' taagi spirits nchq'i túshtłhé ga'anolini hahikángo hiłtsaa. ¹⁴ Ái spirits-hí ch'iidn daanlii, godiyhgo ányol'ihı, ái ni'gospdzán dágoz'aa nt'éego ízigo nant'an daanliini yich'ı' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihinañ Dák'a'at'éhihí ízigo na'diziidí bijji nadaagondı'kaadgo. ¹⁵ In'ihí k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iini, bidiyagé gólıgo, doo dáłchiigo hidołtseeł dahí bigha, án biyaa gozhóq' doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'ı k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyılaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idngeehí bi'idee biyi' siziidí ts'ıdag náideznıli dábilgo yaaká'yú kih biyi' da'ch'okáahdı' nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii áđidgo gánniid, Aał begolzaa. ¹⁸ Ái dábilgo kozhii adıid áilts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éego nagohinaa, nnee ni'gospdzán biká'gee daagolıgo godeyaadı' yushdı' godezt'ı'go ni' yat'éego godiis'naa k'ehgo at'éego doo hwaa ágone'i da. ¹⁹ Ízigo kih goznıli taagiyú ilk'é'nil, ádí' nnee íłtah at'éego hadaazt'ı'ı bikih nagoznıli nadaagozgo': ízigo kih goznıli Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yínálnıigo idee yat'éego bihashke'ıi halk'ıi biyi'dı' aał yidłaa go áyılaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagoznıli dawa hayúshı ch'adaagoyáa, la'í dziłı doo la' hit'ıi da silij. ²¹ Ádí' hiló dážhó nchaahi, dał'a'á gonenadın dahdidleegohı, yaaká'dı' nnee biká' náłtáa: hiló náłtáa nagontł'og dážhó bégodzidihı bigha nnee Bik'ehgo'ihinañ nchq'go ádaayihni lək'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayonıki dał'a'á shich'ı' nyáago gáshınnıid, Yushdé' kú nıáh; bizhaan ízigo nant'ı' nagháhi, tú ląágo íłtah at'éeyú nazkaanı yiká' dahsdaahı, baa yá'iti'ıi nił ch'ı'nah ashle'; ² Án ni'gospdzán biká' nnee bánadaant'aahı yil nant'ı' nadaaskaihi, nant'ı' na'idaahı hách'it'ini bich'ı' ch'idłaa hı bee bił nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhı, Holy Spirit shiká'zhı' adzaago, da'igolıyú oshıłı; áígee isdzán hiłtsaa, nt'eshı bégodzidi dážhó lich'ı' yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihinañ ádaadil'ini dahot'ehé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhı lichii dot'izhi hik'e dážhó lichii bik'esılaa, óodo hik'e tséé déznónéhi la'ıi dilkqohé baa dahnaznil, la'ıi óodo ideehı, nchq'i hik'e nant'ı' na'idaahi nchq'i dawa yee halk'ıgo, dahyokaał. ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aa, NT'ÉSHı DOO BÍGÓZINÍ, BÁBYLON ÍZIGO AT'ÉHI, NANT'ı' NAKAIHÍ HIK'E NI'GOSPDZÁN BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍ BAA NŁINI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi daabidihı, hik'e ínashood Jesus bigha nabi'distseedi daabidihı bee isdzán bił nágodizyisgo hiłtsaa: hiłtsaadá' dážhó shıł díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáshınnıid, Hant'é bigha nił díyagodzaa? Díi doo bígózı dahı isdzán, la'ıi nt'eshı bégodzidi dahbogheeki bitsits'in gosts'idi la'ıi biyeshdee gonenani, baa nił nagoshı'. ⁸ Ái nt'eshı bégodzidi hiłtsaa n'ıi, nlii n'ıi, k'adıi da'adıhi: o'ı'án doo ni'ı'áni dadı' hagháhi, da'ılıi hileehzhı': ni'gospdzán biká' daagolıni, ni'gospdzán nni't'aadá' naltsoos be'ihinahi biká' daabizhi' doo hak'ı dahnagoz'aa dahı, nt'eshı bégodzidi daayıłtsaa go yaa bił

díyadaagot'ee doo, áí nliḡ n'íí, k'adíí da'ádḡhi, ndi nanádáhi. ⁹ Goyááníí bee natsekeesíí díí biḡ igoziḡh. Bitsits'in gots'idihií dzilgots'idi ádaat'ee, áí isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ La'íí ízisgo nadaant'aahíí gots'idi ádaat'ee: ashdla'ihíí nandee, daḡa'á t'ah nant'aa, la'íí doo hwaa higháh da; án n'yaágo dé't'ihézhí' nant'aa doo. ¹¹ Nt'éshḡ bégodzidi nliḡ n'íí, k'adíí da'ádḡhi, tsebídngée nant'aahíí át'éeé, ndihíí gots'idi itah n'íí. da'ííí hileeh yuḡe' diyaa. ¹² La'íí biyeshdee gonenaníí hinḡtsaaníí, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áídá' daḡa'á ledihikeezhí' nt'éshḡ bégodzidi yil nant'aago baa daagodest'aa. ¹³ Daabiini'íí daḡa'á nádleehgo daabinawodíí hik'e yedaabik'ehíí nt'éshḡ bégodzidi yaa daayiné' doleeḡ. ¹⁴ Áí dibehíí biZhaazhé n'íí yil nadaagodííkaad, ndihíí dibehíí biZhaazhé n'ííhíí bitis hileeh: án nant'an daanliiníí yeBik'ehń, ízisgo nant'an daanliiníí biNant'a': án yil nakaihíí daabi'dokéed, habi'do'nil, nḡ'éeego yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gánáshildon'niid, Tú iltah at'éeego nazkaḡhi hinḡtsaḡhíí, bizhaan biká' dahsdaahíí, áí túhíí nḡee iltah at'éeego hadaazt'i'íí, nḡee lání, nḡee binant'a' daḡa'áhíí il'aniyú naznilíí, la'íí nḡee iltah at'éeego yádaakt'i'íí ádaat'ee. ¹⁶ Nt'éshḡ bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinḡtsaḡhíí, áí bizhaaníí yik'edaann'ih doo, yó'odaayilt'e'go dáhichiigo ádaile', bitsḡ'íí daayiyaḡ la'íí kḡ' bee daayidilid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań hát'ííníí da'ádaane'go bijíí yuḡe' hádaat'ḡgo áyíílaa, daabiini'íí daḡa'á ánádaidle'go, yedaabik'ehíí nt'éshḡ bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí dá begolzaazhí'. ¹⁸ Isdzán hinḡtsaaníí ízisgo kḡh gozn'ili at'éeé, áí ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíí yá nant'áhi at'éeé.

18

¹ Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á la'íí yaaká'dí'hayaa higaalḡo hiḡtsaaḡ, dázhḡ binawod golínihi; bits'á'idindláadíí bee ni'gosdzán biká' got'ḡi silḡi. ² Ádíḡ dilwoshgo gáníí, Bábýlon, dázhḡ ízisgo at'éeé n'íí nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolḡi silḡi, spirits daanchḡ'i dawa áígee ndaagozle', dlḡ' daanchḡ'i hik'e dlḡ' bik'e daach'isch'ii'íí áígee ndaagozle' aldó'. ³ Bizhaan biwine bich'ḡ' nant'ḡ' na'idah há't'ḡhíí bee nḡee iltah at'éeego hadaazt'i'íí biḡ nádaagodizyis, nḡee ízisgo nadaant'aahíí bizhaaníí yil nant'ḡ' nadaaskai, la'íí ni'gosdzán biká' nḡee dawahá baa nada'in'ihíí bizhaan dázhḡ háldzilíí bits'á'dí' hádaaldzil daasilḡi. ⁴ Áídí' la'íí yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áḡ gáníígo, Shik'ííyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúgohíí nohwíí aldó' binchḡ'íí be'ádaanoht'ee, la'íí bich'ḡ' góyéego nagowaahíí nohwíí aldó' itah doo. ⁵ Binchḡ'íí yaaká'yú nel'aaḡo yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihí'nań án binchḡ'íí yénáln'ii. ⁶ Hago ánát'ḡdíí k'ehgo bíí aldó' ágánádaahdle', hago ánát'ḡdíí da'ágánáhoḡaaḡo nakidn bich'ḡ' nanáda'oḡniik: idee biyí' ha'desb'ihíí da'ágánáhoḡaaḡo nakidn bá hanáda'doḡb'ih. ⁷ Ída'odlíígo dawahá yee biḡ gonedlííhíí k'ehgo da'ágánáhoḡaaḡo koniigodilḡe' hik'e chaal na'idaahíí baa daadohné': bijíí yuḡe' gádildí'ni, Shíí ízisgo isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshḡi, doo itsaa nshḡi da, chaal na'idaahíí áshḡod bee shaa godogaalḡo. ⁸ Áí bigha' dáḡa' jḡiigo iltah at'éeego góyéego nagowaahíí bee baa godogaal, da'itsaahíí, chaal na'idaahíí, la'íí shina' góyéhi; kḡ' bee bidí'dodlik: Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń baa yaḡt'i'íí ízisgo at'éeehíí bigha'. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíí yil nant'ḡ' naskai n'íí, hik'e yil biḡ daagonedlíí n'íí, dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'ḡdá' baa daachag doo, la'íí natídaadindlí'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolḡe'íí yédaaldzidgo anahdí' nadaazḡi doo, gádaaniigo, Doo gozhḡḡ da, doo gozhḡḡ da, ízisgo kḡh gozn'il n'íí, Bábýlon, dáka'at'éeé n'íí! Daḡa'á ledihikeezíí biyí' naa yá'ti'íí ilk'idá' bengonyáá. ¹¹ Ni'gosdzán biká' nḡee dawahá baa nada'in'ihíí baa daachag doo, la'íí chaal nakai doo; nḡee doo la'íí baa naná'ih'niih dahíí bigha'. ¹² Óodo, béshḡgai, tséé ílíni, dilkḡḡhé, nak'a'ḡigai nḡ'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhḡ lichii'íí, tsḡ iltah at'éhi ilkḡ daagolchiníí, bich'ḡh yee da'dilo'íí biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsḡ lán ílíni be'ádaaszaahíí, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, la'íí tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí, ¹³ Cínnamon holzéhi, likḡgolchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo

likagolchini, wine, ik'ah, ik'aán nkt'éhi, t'oh naghái, magashi, dibelíí, líí, tsinagháhi bijád nakihi, daabi'des'náhi, la'íí nnee daanliiníí. ¹⁴ La'íí nest'a' dázho hánt'íí n'íí nits'a'zhí' bengonyáá, la'íí dázho itisgo nkt'éehíí hik'e bee ízigo ánt'éehíí nits'a' da'ilíí silíí, dahazhí' doo nahinłtséngo da. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iníihíí isdzánhíí bits'a'dí' hádaaldzil daasiliiníí, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazíí doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóo da, doo gozhóo da, ízigo křh gozníl n'íí, nak'a'ligai dázho nkt'éhi, hik'e dotł'izhgo lichii'íí, la'íí dázho lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé ílíníí, la'íí dilkoohé bee bik'esinil ni'. ¹⁷ Dawahá bee há'ıldzil n'íí dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíí laa. Tsina'eehíí yiká' nadaant'aahíí, dawa bił nada'i'eehíí, nada'il'eehíí, la'íí dahayú nada'il'eełyú baa nada'iníih la'íí nada'ikniihíí da'anahyú nadaazíí. ¹⁸ Dilidíí bits'a'dí' lidíí daayo'íígo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí ízigo křh goznílíí doo la' ga'at'éé da ni'! ¹⁹ Daachago natídaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh daike' gádaaniigo, Doo gozhóo da, doo gozhóo da, ízigo křh gozníl n'íí, yee hádaaldzili bitsina'eehíí daagolíníí yee hádaaldzil n'íí! Dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíí. ²⁰ Yaaká'yú daagonohłni, nadaal'a'á dilzini daanohłni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nada'iziidi, nohwıl daagozhóo le'; Bik'ehgo'ihí'nań ízigo křh gozníl n'íí nohwíí nohwigha t'áázhí' bich'í' nanáhesnil. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ízigo at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'aągo túnteel yiyi' oyikné' gáníigo, Da'ágát'éégo ízigo křh goznili, Bábylon holzéhi, ts'iktaągo doo hagee nát'íí da doleel. ²² Tsıbe'idot'áté yee da'do'aahíí, bee dot'áté yıdaagołsiníí, tsısól yee da'do'aahíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aahíí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'łh da doleel; nnee dawahá áiléhi, hagot'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'íí da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agú doo hagee naadits'ag da doleel; ²³ Nitahyú ik'ah kř'íí bits'a'idindíiníí da'ádıh doleel; nnee niinéhíí hik'e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits'łh da doleel; nnee nitahyú baa na'iníihíí ízigo nandee ni', ni'godzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee ıltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ch'a'ónil ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí bidıl, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaa n'íí bidıl, la'íí nnee ni'godzán biká' nadaastseedíí dawa bidıl ízigo křh goznílíí bitahyú hit'íí.

19

¹ Díí bikedí'go nnee dázho łani yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áá, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ba'ihégoł le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnłsiníí, la'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé. ² Da'aniigo la'íí dázho nkt'éégo aayałti'; bizhaan, ízigo nant'ı' nagháhi yee ni'godzán yıłchqodi, yaa yałti', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bigha yá t'aązhí' nanáhesnil. ³ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le', ánadaado'niid. Áidí' lid křh goznílíí bits'a'dí'hi doo ngonel'aą dayú hahit'ıí doleel. ⁴ Nt'éégo bádaayányú nadindíí'i la'íí nt'éshı daahinaahíí díí'i biyahzhí' hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaayú daayokaąh, gádaaniigo, Doleelgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le'. ⁵ Áidí' nant'an biká'dahsdáhi bits'a'dí' kozhii dits'ag gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań daahoiikaąhń ba'ihédaanołsı le', daanohwigha bánada'ohsiidíí, daanohwigha daabinołsiníí, doo ízigo ádaanoht'ee dahíí la'íí ízigo ádaanoht'eehíí. ⁶ Nnee dázho łani ádaanii ga'áhiłts'ago, tú dázho yat'éégo yaahilni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihíí k'ehgo áhiłts'ago disiits'áá, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł le': Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń dawa yebik'ehń yee nant'aa. ⁷ Halaa nohwıl daagozhóo le', nohwıl daagonedlıı le', án daadinłzı le': dibelíí biZhaazhé nłni niinéhíí biká' ngonyáágo bi'aa hileehíí ıłch'ı'ádedlaa. ⁸ Áí nak'a'ligai dázho nkt'éhi, doo chı dahi, dázho ligaii bik'esilaa doleelgo baa godet'aą: díí nak'a'ligaihíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bi'at'e' nzhóni at'éé. ⁹ Nt'éégo ágáshıni, Díí bee ágóle', Hadín dibelíí biZhaazhé nłni nińáágo bá da'idaąyú daabidokéedíí biyaa daagozhóo doleel. Ágánáshıldo'niid, Díí Bik'ehgo'ihí'nań da'anıi ánıhi. ¹⁰ Áík'ehgo biyahzhí' hayaa

asdzaago hosíkàádí' gáshìnniid, Doo ágánt'ij da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihinañ zhá honkqah: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi Jesus baa nagolni'hi dážhó itisyú yaa nagolni' n'íi át'éé. ¹¹ Yáa iłts'á' ádzaago hılgai hiłtsaq; áı yıká' dahsdaahn Badach'olhi hik'e Da'anıhi holzee, án da'áıgee ná'áyalti' la'ıi nłt'éégo ágot'eehiı bigha nagonkaad. ¹² Biıaahıi kq' yadiinahıi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah ląágo dahnaznil; bizhi' dahgoz'aa, áı nıee doo la' yıgólstı da, bıi zhá yıgólstı. ¹³ İhiıi dil biyi' nastsoozi bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihinañ biYati' holzee. ¹⁴ Áık'ehgo yaaká'yú nadaagonkaadıi hılgai bıi hilwołıi biké' náłseeł, nak'a'ligai dážhó nłt'éhi, dážhó ligaihi, doo chıh dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dı' bésh be'idiltıshé denıni há'áa, áı nıee iltah at'éégo hadaazt'ııi yee yihıktıish doo; bésh dahyotııgo nant'aa doo: la'ıi dahts'aa bitoo yıká' naghaago hayıgeęsıi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nıee yich'ı' gode'aah. ¹⁶ Bi'ıi la'ıi bik'aizhi' bizhi' bek'e'eshchıi, áı dıi k'ehgo dahgoz'aa, İZISGO NANT'ÁN DAANLIINIİ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINIİ YEBIK'EHN. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a ya'ái yiyi' sizııgo hiłtsaq; án dló' yáa ihı'yú nada'inıihıi dawa yich'ı' nadidilghaazh gánııgo, Yushdé', Bik'ehgo'ihinañ ızisgo at'éhi bá da'ıdąahıi baa ıla'ádaahne'; ¹⁸ İzisgo nant'an daabitsı', siláada binant'a' daanlıni daabitsı', nıee ndaalwodi daabitsı', hıı daabitsı', yıká' dahnaháztaanıi daabitsı', la'ıi nıee dawa doo isná daanlıi dahıi hik'e isná daanlıniı, doo ızisgo ádaat'ee dahıi hik'e ızisgo ádaat'eehiı daabitsı' daahsaq doleełhiı bigha. ¹⁹ Áıdı' nt'éshı bégodzidi hiłtsaq, la'ıi ni'godzán biká' ızisgo nant'an daanlıniı bisiláada bıłgo ıla'ádaasdzaa, hıı yıká' dahsdaahn bisiláada bıłgo yıl nagonkaad doleełgo. ²⁰ Nt'éshı bégodzidi yisnáh silıi, la'ıi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádil'ini áldó' yisnáh silıi, nt'éshı bégodzidi bınaál godiyııgo áná'ol'ııgo nıee nt'éshı bégodzidi be'idinidlıde bee bıdi'nidlıdihıi, la'ıi bıi át'éégo be'ilzaahıi daayokąahıi yich'ı' nazch'a'i. Dıi da'ála dá daahınaago tséłkq'i bıi diltı'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihıi hıı yıká' dahsdaahn bésh be'idiltıshé bizé'dı' há'áahıi yee nadaistseed: áık'ehgo dló' iltah at'éehıi áı daabitsı'ıi yee náda'ısdııd.

20

¹ Áıdı' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'dı' hayaa hıgaalgo, o'ıán doo ni'ıarıhi bá be'ıgeęsé hik'e bésh hishbizhiı nchaahi dahyonıłgo hiłtsaq. ² Án t'ıishcho, doo áni da t'ıishıi, ch'ıidn nant'áni, Satan holzéhi, yıl ndéelgo dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi' hıyist'ııgo, ³ O'ıán yune' yó'olt'e' da'dentáadı' o'ııgeęz, nıee iltah at'éégo hadaazt'ııi yúwehyú doo ch'a'onayıııi dahıi bigha, dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi': áı biké'dı'go dé't'ıhézhı' nanánt'ıh doleeł. ⁴ Áıdı' nadaant'áhi yıká' dahnaháztaanıi hiłtsaqgo yıká' dahnaháztaanıi aayádaaktı'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolni'ıi hik'e Bik'ehgo'ihinañ biyati'hıi bigha bik'os nadaahisk'i n'ıi biyi' nazıı n'ıi hiłtsaq, áı nt'éshı bégodzidi dago-hıi be'ilzaahıi doo daayoskąad dahıi, daabitá' dagohıi daabigan bebıdaanidlıde doo bee bıdaanidlıd dahıi; áı daahınaa násdlııgo, dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi' Christ yıl nádaant'aah. ⁵ Łahzhı' nanezna'ıi doo daahınaa násdlıı da, dała'a doo náhółtagyú łegodzaahıi aalgo zhá. Dıınko dantsé nanezna'ıi naadıkáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'ıi naadıkáhgee hadın yitah naadiidzaahıi biyaa gozhóq hik'e bıi godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahıi doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihinañ hik'e Christ bi'okąah yebik'ehıi daanlıi doleeł, dała'a doo náhółtagyú łegodzaazhi' yıl nadaant'aah doo. ⁷ Dała'a doo náhółtagyú łegodzaahıi aalgo Satan ha'ásitııdı' ch'ınálteeh. ⁸ Áıdı' dıı'yú ni'godzán biká' goz'aa'yú iltah at'éégo hadaazt'ııi, Gog hik'e Magog daagolzeehıi, ch'ayıııııyú nagonkaad doleełhiı bigha ıla'ánalne'yú hágháh: áı túnteel tábaq sáihıi k'ehgo da'áholąq doo. ⁹ Ni'godzán nteelıi biká' dahnádnısaq, nıee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahıi daagolııgee bınaa, hik'e kıh goznıli kol daanzhóni bınaa lédnı'i silıi: áıdá' yaaká'dı' kq' nkednııgo aal daabi'nııd. ¹⁰ Áıdı' ch'ıidn nant'an bich'ı' nazhch'a'ıi kq' hik'e tséłkq'i bıi

dilth'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshì bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádil'inihí naháztaayú, áígee jii hik'e t'é'go goyéé bich'ì nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhì'. ¹¹ Áídí' nant'án biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hìltsaa, án bits'á'dí' ni'gospdzán hik'e yáá bił ogoyáá; áídí' doo hayú goz'aa da lèk'e. ¹² Nanezna'íi doo ízisgo ádaat'ee dahíi hik'e ízisgo ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihinañ bidáhdí' nadaazì'go hìltsaa; áídí' naltsoos iłts'á' ádaadzaa: la'i naltsoos iłts'á' nanádzaa, áí naltsoos be'ihinañhi: nanezna' n'íi hant'é ádaaszaahíi naltsoos biyi' k'e'eshchiinií bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íi naadiikaigo ayíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íi nanaadiikai: áídí' dawa hant'é ádaaszaa shíhíi bigha baa yáda'iti'. ¹⁴ Áídí' da'itsaahíi hik'e Ch'iidntahíi kq' dilth'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díinko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áídá' dahadín naltsoos be'ihinañhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'aa dayúgo kq' dilth'go sikaaníi biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áídí' yaaká' aníidéhi hik'e ni'gospdzán aníidéhi hìltsaa: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ni'gospdzánhíi bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdjíd. ² Shíi, John, Jerúsalem aníidéhi, kq' godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' hayaa goldohgo hìltsaa, na'ilíhn k'ad nniñehgo biká' hileehíi yiba' ilch'í'ádodlaahíi ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádjíd áilts'ago disiits'áá gáníigo, Isaa, da'ch'okaah goz'aaníi Bik'ehgo'ihinañ yiyi' golínií nnee bitahyú goz'aa, án bił daagolíigo nneehíi bichagháshé daanlii doleel, Bik'ehgo'ihinañ dabíi yil daagolíigo, bíi Bik'ehgo'ihinañ daayokaahhíi doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihinañ bináá tú bá k'eda'ildéh doleel; da'itsaahíi da'ádih doleel, doo kol gozhóq' dahíi, daach'ichagíi, daach'inñihíi ndi da'ádih doleel: dantsé áí begoz'aa n'íi bech'ígoyááhíi bigha. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isaa, dawahá aníidégo anáshdléh. Áídá' shíi gáshihñniid, K'e'ılchíi: díi yati'íi da'anii la'íi ba'olñhi at'éé. ⁶ Gánáshikdo'niid, Aqł lalzaa. Shíi Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshlii. Hadín dibá' nliinií tú hináhi halíihíi bá ná'isjih, doo bigha nahi'niil dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliinií dawa bíyéé doleel; Bik'ehgo'ihinañ yokaahhíi nshlii doleel, shiye' nlii doleel. ⁸ Áídá' dawa yee nádaaldzidíi, doo da'odlaa dahíi, nchq'go ádaat'eehíi, nnee nadaitseedíi, nant'ì' nakaihíi, iyodaanzihíi, nadn'ái daayokaahhíi, la'íi léda'ilchoohíi dawa tsélikq'i bił dilth'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'aa: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á gots'idihíi dała'á, its'aa gots'idi gots'idn góyéégo banagowaahíi bee halk'ihíi, yee dahikáhi shaa nyáágo, shich'ì' hadzii gáníigo, Yushdé', isdzán aníi nñahi, dibelíi biZhaazhé nliini bi'aahíi nił ch'í'nah ashle'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhì' adzaago Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhíi dził dázho nchaahi yúdahyúhi biká' oshiltíi, áígee ízisgo kq' goznili, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' bił nkegonyáágo shil ch'í'nah ayíílaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ bits'á'idindláádíi bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádíi tséé dázho lán ilini, jasper holzéhi, dénktónégo binkááyú got'ijhíi ga'at'éé; ¹² Áí kq' goznilií binaayú lé'dit'íhíi dázho nteel áídí' dázho yúdahgo alzaa lèk'e, nakits'ádahgo dáádít'ih, áí da wago Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á nadaazjì, Israel nakits'ádahyú hat'i'íi daabizhi' dahnagoz'aa, dáádít'ihíi biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádít'ih; nahokqsé dahstaadí'go taadí' dáádít'ih; na'idi'ahdí'go taadí' dáádít'ih; ya'ái onadáhdí'go aldo' taadí' dáádít'ih. ¹⁴ Kq' goznilií binaayú lé'dit'íhíi bit'á'ahgo nakits'ádahgo ist'íhgo légodnt'i', dibelíi biZhaazhé nliini binal'a'á nakits'ádah daabizhi' áí biká' dahgoz'aa. ¹⁵ Shich'ì' yaht'íi be'ída'nel'aaqhé óodo be'alzaahi naitiit, áí kq' goznilií hik'e bidáádít'ihíi, la'íi binaayú lé'dit'íhíi yee yí'da'nel'aaqhgo. ¹⁶ Kq' goznilií djizhì' hágodn'áá, naniigo dáne'niiyú dálekt'ee: kq' goznilií be'ída'nel'aaqhé yee yí'da'nel'aaqhgo nakits'ádahn doo náhóltagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíi, dáne'niiyúhíi,

hik'e ts'ídagíi bílgo dálekt'ee. ¹⁷ Áídí' binaayú lé'dit'íhíi áldó' yí'nes'aadgo dała'á gonenadín iká'yú dizdín díi'i nnee bigan ílhadi't'aadí' biganlataházhí' ngont'i'go, áí Bik'ehgo'íhi'nań binal'a'á yaaká'yú gólíni k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'íhíi tsée lán ílíní, jásper holzéhi, be'ágołzaa: kįh gozńilíi dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'íhíi ga'at'éhi, be'ágołzaa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'íhíi bitl'ááh ist'ínií tsée íltah at'éhi lán da'ílínií bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itl'ááh ist'ínií jásper holzéhi be'ágołzaa; nakigeehíi sápphire holzéhi; taadngeehíi chálcedony holzéhi; díi'igeehíi émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehíi sárdonyx holzéhi; gostáńgeehíi sárdius holzéhi; gosts'idigeehíi chrýsolite holzéhi; tsebígeehíi béryl holzéhi; ngost'áigeehíi tópał holzéhi; gonenangeehíi chrýsoprasus holzéhi; łats'adahgeehíi jácynth holzéhi; łá'íi nakits'adahgeehíi ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáádít'íhíi nakits'adahíi dilkoqohé lán ílíní, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'á ntáágo pearl dała'á bíł ádaaszaa: kįh gozńilíi biyi' intínií dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'íhíi k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okaqah goz'aaníi doo hish'įi da: Bik'ehgo'íhi'nań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi hik'e dibel'įi biZhaazhé nłni bílgo dabíi da'ch'okaqah goz'aaníi daanłįi. ²³ Kįh gozńilgee ya'ái łá'íi t'é'gona'ái da'ádįh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'íhi'nań bits'á'idindláádíi bee got'įi, łá'íi dibel'įi biZhaazhé nłni bee got'íhíi nłįi. ²⁴ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi hadíi hasdákaíhíi, áí kįh gozńilíi bits'á'idindláádíi yee nakai doo: łá'íi ni'gosdzán biká' ízigo nadaant'aahíi ízigo ye'ádaat'eehíi hik'e daagodnłsiníi ył nihikáh doleeł. ²⁵ Bidáádít'íhíi įįigo doo daná'det'įh da: akú t'é' ánágodįh. ²⁶ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi ízigo ye'ádaat'eehíi hik'e daagodnłsiníi ył nihikáh doleeł. ²⁷ Hadíi daanch'ó'íi doo hagot'éégo ha'akáh da, nch'ó'go at'éégo ánát'įłkíi, łá'íi hadín lé'íłchoohíi áldó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibel'įi biZhaazhé nłni binaltsoos be'íhi'náhi bizhi' dahgoz'aaníi zhá ha'akáh doleeł.

22

¹ Áídí' tú be'íhi'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'įigo, Bik'ehgo'íhi'nań hik'e dibel'įi biZhaazhé nłni nadaant'aago dahskeepí' hál'įigo, Bik'ehgo'íhi'nań binal'a'á shł ch'í'nah áyíłaa. ² Kįh gozńilíi ch'í'ítinyú íłn'íyú, łá'íi tú nłlíníi da'ałch'izhinéé nel'aago tsį'nt'áni be'íhi'náhi nádihikáad, áí nakits'adahyú át'éégo nánt'įh, dádaanánt'įhgee nest'a' dała'áyú át'éhi dahnándah: bit'aqahíi nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi yee nádaadziihi. ³ Áígee dénych'ó'go ágot'eehíi ánádįh doo: áídí' Bik'ehgo'íhi'nań hik'e dibel'įi biZhaazhé nłni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíi daabokaqah doleeł: ⁴ Binií daayo'įi doo; bizhi'íi bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' ánádįh doleeł; ik'ah k'ó'íi łá'íi ya'ái be'idindláádíi doo hagot'įi da; Bik'ehgo'íhi'nań nohweBik'ehń dabíi bá idindládi nłįi doleeł: łá'íi doo ngonel'aq dayú dahazhí' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánashłdo'ńiid, Díi yati'íi ba'olńihi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'íhi'nań nohweBik'ehń binkááyú nada'iziidi n'íi daadilzini daayokaqahń, k'ad ágonéhií bánada'iziidíi ył ch'í'nah ágołe'hú bigha binal'a'á yaaká'dí'hi bich'į' daades'a'. ⁷ Isaa, dák'adégo nánshdaak: díi naltsoos hagot'éégo ágołnéhgo benet'aaníi hadín yikísk'eh at'éehíi biyaa gozh'ó' doleeł. ⁸ Shíi, John, díi ágot'eehíi disiits'aq łá'íi hłłtsaa. Áík'ehgo disiits'aqadí' hłłtsaaqo, Bik'ehgo'íhi'nań binal'a'á áí shł ch'í'nah áyíłlaahi biyahzhí' hayaa asdzaago hoshkaqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshłńńiid, Doo ágánt'įi da: shíi, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'íhi'nań binkááyú nada'iziidi, hik'e díi naltsoos biyi'dí' yati'íi yikísk'eh ádaat'eehíi bílgo dała' nada'idziid. Bik'ehgo'íhi'nań zhá onk'áqah. ¹⁰ Gánashłdo'ńiid, Díi naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníi bida'denłjeeh hela', biká' ngonyááhíi bigha. ¹¹ Hadín doo dábi'ehyú át'įi dahíi, án dayúweh ye'at'įi le': hadín dénych'ó'ego at'įi híi, án dayúweh ye'at'įi le': hadín nłt'éégo at'éehíi, án dayúweh nłt'éégo at'éé le': łá'íi hadín dilzinií, dayúweh dilzi le'. ¹² Isaa, dák'adégo nánshdaak; koch'į' nada'ishńiikíi bíł nánshdáh, nnee dała'á ntįigo hagot'éégo ánánt'įidhíi bigha bich'į' na'ishńiilgo. ¹³ Shíi Áłpha hik'e Oméga nshłįi, begodeyáhi hik'e bengont'i'í, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'íhi'nań

yegos'aanú yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhóq doleel, áí tsì'nt'áni be'ihì'náhi yaa dokaahgo bá goz'aa, ła'íí kìh goznìlíí ch'íná'itìhyú ch'ídokaahgo áldó' bá goz'aa. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'ì' nakaihi, nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokaahi, ła'íí dahadín lé'ichoohíí bíl nzhóqgo dayúweh lé'íkchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwìłnagolnì'go deł'a'. David bikeghad nshìjì, hik'e David bits'á'dí'hi nshìjì, ts'ìsqósécho bits'á'idindíni nshìjì. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanìi. Hadín idits'agi áldó', Yushdé', nìi le'. Hadín dibá' nliìhíí hígháh le'. Hadín hát'íiníí tú be'ihì'náhi yodlqa, doo bigha nahi'niił dago. ¹⁸ Nnee dał'a'á ntíjgo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí daidits'agíí gádaabildishnii, Dahadín díí ínagodn'aałhíí, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihì'náñ góyéégo godigháhíí bich'ì' ínagodo'aał: ¹⁹ Dahadín díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí ła' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihì'náñ áldó' naltsoos be'ihì'náhi biyi'dí', kìh godiyini goznìlíí biyi'dí', ła'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' bíyéé zhinéehíí bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosnì'íí gáníí, Da'anìi shíí dák'adégo nánshdaal: Doleelgo at'éé. Da'anìi Jesus, nohweBik'ehñ, de'nñáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehñ bíłgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'ì' begoz'aa le'. Doleelgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1-2.12
2	Matthew 2.13-3.6
3	Matthew 3.7-4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25-7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24-11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46-13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47-14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29-16.12
25	Matthew 16.13-17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23-19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29-21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34-23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31-26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69-27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29-2.12
17	Mark 2.13-3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31-4.25
20	Mark 4.26-5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24-8.10
26	Mark 8.11-9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30-10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27-12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38-13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31-5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29-6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39-7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36-8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40-9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51-10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38-11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37-12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22-14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19-17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29-22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54-23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44-24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22-4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53-8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54-12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31-14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25-19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51-8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24-13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42-14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36-16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22-19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37-22.16
4	Acts 22.17-23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25-3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13-5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15-8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22-10.13
27	Romans 10.14-11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22-16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18-2.5
6	1 Corinthians 2.6-3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19-10.13
16	1 Corinthians 10.14-11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27-13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12-2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13-5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14-7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17-3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23-4.20
19	Galatians 4.21-5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17-5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27-2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19-3.6
2	Philippians 3.7-4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21-2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18-4.18
9	1 Thessalonians 1.1-2.9
10	1 Thessalonians 2.10-3.13
11	1 Thessalonians 4.1-5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22-3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15-3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14-5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32-12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19-2.17
19	James 2.18-3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13-2.10
24	1 Peter 2.11-3.7
25	1 Peter 3.8-4.6
26	1 Peter 4.7-5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18-3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18-3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abíah (Abáiyah) Abíjah áldó' holzee.

Áchaz (Éíkaz) – Áhaz áldó' holzee.

Ágar (Éígar) – Hágar áldó' holzee.

Areópagite (Ariyápagait) – yánáltihíí nlijhíí golzeego ágolzee.

Baal (Béyal)

Bar-jóna– Jóna biye' golzeego ágolzee.

Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí– ínashood daanliiníí golzeego ágolzee.

Bitis-hagowáh – Israel hat'i'íí Egyptgee daagolíídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Egyptians daanliiníí yich'í' hashkeego binal'a'á yaaká'dí' yich'í' oyis'a', ishikín dantsé nakaihíí nadaiktseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliiníí dáádítíhíí yiká' díł yíłta'yúgo bíí biye'ke doo nadaistseed da. Áí bitis-hagowáh holzee. Lenágodáhgee áí yínádaałniihgo da'iyáą. Áígee Jesus daztsaądí' naadiidzaa lék'e. Áí Easter holzee. (Acts 12:4)

Bóoz– Bóaz áldó' holzee.

Caesar (Síizar)

Caesaréa (Sesaríya)

Cáiaphas (Kéyafas)

Cenchréa (Senkríya)

Cephas (Síifas) – Peter áldó' holzee.

Ch'ah hobíjhií– ach'idilwodgo díí ga'at'éhi hołbiił.

Chárran (Káran) – Háran áldó' golzee.

Chíos (Káiyos)

Christ– Bik'ehgo'ihí'nañ its'áltíni golzeego ágolzee.

Cilícia (Silíshiya)

Círcumcise (sírkamsaiz) – Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jews daanliiníí ishikinihíí tse-bíí beiskaągo daabi'diigish lék'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahnagoz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nañ hat'i'íí daanliigo bee bígózi lék'e.

Cnidus (Náidas)

Cyréne (Sáiríinii)

Da'ilwosh– da'ilwosh niihíí nadaan'ne' golzeego agolzee.

Da'íłhosh– da'íłhosh niihíí nanezna' golzeego ágolzee.

Dibehíí biZhaazhé– Jesus dibehíí biZhaazhé yíłnii, nnee yá datsaahíí bighą.

Elías– Elíjah áldó' holzee.

Emmor– Hámor áldó' holzee.

Esáias– Isáiah áldó' holzee.

Eunuch (únik) – nnee doo nnádaaksé' dago ádaalne'íí eunuchs daaholzee.

Ezékias– Hezekíah áldó' holzee.

Furlong– nakidi gonenadín dahgostų'yú shį ga'áhosahgo tsebíí furlongs dała'á mile ga'áhosah.

Hosánna (hozána) – Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşı le', golzeego ágolzee.

Jechonías (Jekonáiyas) – Jechoníah áldó' holzee.

Jeremías (Jeremáiyas) – Jeremíah áldó' holzee.

Jéremy– Jeremíah áldó' holzee.

Jesus– Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)

Jóatham– Jótham áldó' holzee.

Jónas– Jónah áldó' holzee.

Jósaphat– Jehóshaphat áldó' holzee.

- Josías**— Josiah ałdó' holzee.
Júda, Júdas— Judah ałdó' holzee.
Máđian— Midian ałdó' golzee.
Manásses— Manásseh ałdó' holzee.
Márcus— Mark ałdó' holzee.
Mnáson (Néísan)
Néphthalim— Náphtali ałdó' golzee.
Niger (Náíjer)
Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchij.
Osee— Hošéa ałdó' holzee.
Ozias (Ozáiyas) — Uzziáh ałdó' holzee.
Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíi dała'á jjiigo goṇeehíi golzeego ágolzee.
Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Jews bich'ì' begoz'aanú itisgo be'ádaant'ee, daanii lèk'e.
Pheníce (Feníise) — Phenécia, Phoenícia (Feníshiya) ałdó' golzee.
Ptolemáis (Toleméyas)
Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.
Sadak— Zádok ałdó' holzee.
Sádducees (Sádusiiz) — Sádducees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íi doo naadikáh da, daanii lèk'e.
Sína— Sínai (Sáíniyai) ałdó' golzee.
Sion (Sáiyon) — Zíon (Záiyon) ałdó' golzee.
Sýchar (Sáíkar)
Talent— dała'á doo náhóltagyú shì bestso golzeego ágolzee.
Timótheus— Timothy ałdó' holzee.
Tribute— Nṇee dała'á daantúigo zhaali nadaiheznìl lèk'e, da'ch'okąąh goz'aanú bá, ái tribute golzeego ágolzee.
Urías— Uríah ałdó' holzee.
Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.
Zacchéus (Zakíyas)
Zeróbabel— Zerúbbabel ałdó' holzee.